JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE

Diſſectiones, & Animadverſiones, nunc primum editas complectuntur propemodum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

Multiplex præfixus eſt Index rerum, & nominum accuratiſſimus.

TOMUS QUARTUS

LIBRUM QUARTUM, quo de morbis agitur ad Chirurgiam, aut ad univerſum corpus ſpectantibus, &

LIBRUM QUINCTUM, in quo habentur quædam ad ſingulos quatuor Libros ſuperiores addenda, continens.

DONAZIONE "SOLIVETTI"

NEAPOLI MDCCLXII.

EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA.

SUMPTIBUS DOMINICI TERRES.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆCLARISSIMO VIRO

JOANNI FREDERICO SCHREIBER

Medico, & Anatomico Præstantissimo

JOANNES BAPTISTA MORGAGNI S.P.D.

Ogitanti mihi, per quem Inclytæ isti IMPERIALI Scientiarum ACADEMIÆ, quæ me sibi anno 1735. benigne adjunxit, hos modo a me editos libros, grati, obsequentisque animi testimonium, meo nomine offerendos curarem, forte accidit, ut inter cætera ejusdem Academiæ Volumina, sæpe a me in his libris conscribendis versata, ultimum quod Petropoli huc est importatum, in manus sumerem, Novorum Commentariorum Tertium. Itaque sub oculos mihi redeuntes, quas antea excerpseram, Observationes Tuæ, Vir Præstantissime, spem dederunt, Te non illibenter oblaturum esse meas, tum quia ejusdem generis, ac Tuæ, sunt, tum quia a me sunt, in quem pro Tua Humanitate quam bene esses animatus, vel ante hos duos & viginti annos, cum Lugduni Batavorum degeres, non paucæ ex Tuis eruditis ad libellum Jac. Douglassii Adnotationibus ostenderunt. Rogo igitur, ut has officii mei partes istic susscipere ne graveris.

Quod si forte quæras, ex raris sint, an ex communibus Observationes hæ meæ; ingenue dicam, esse promiscue ex utrisque, magis tamen ex communibus, quippe magis ad institutum hoc meum attinentibus. Mihi enim proposui, non homines admiratione afficere, sed meos pro quibus potissimum scriberem, Auditores utiliora docere. Longe autem utilius est monstrare ipsis per Medicam Anatomen quæ causæ sint eorum morborum quos sæpenumero, quam paucorum quos nunquam fortassis in Medicina exercenda sunt visuri. Et huc facile spectabat Peyerus (1), cum scripsit, *bonum esse omni ægritudinum genere defunctorum cadavera, quorum haberi copia potest, dissecari, atque describi*, & Consultissimus Medicus Frider. Hoffmannus (2), cum ad Artem hominibus salutiferam magis perficiendam *optandum fore*, existimabat, *ut cadaverum, quocunque*

 etiam

(1) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 4.
(2) Procem. ad Dissert. de Pancreat. Morb.

Digitized by Google

etiam morbo perierint, ſectiones eſſent frequentiores, & magis diſerte Illuſtris utriuſque noſtrum Amicus Hallerus (1), cum *eſſe*, ait, *in obſervationibus vulgatiorum morborum verius forte quam in iis pretium*, quæ *adeo raro occurrunt*, & vel planius, ubi (2) de Jo. Rod. Camerarii Memorabilib. Medic. verba generatim faciens, *inprimis autem*, inquit, *ad rariora, & ad id reſpexit, quod admirationem moveret, eo ipſo minus utilis*. Reliquos nunc ſciens, uti ſolitus ſum, brevitatis cauſa omitto, ut potius ex Viri Summi, Veſtrum utriuſque Præceptoribus, meique, dum viveret, Fautoris, & Amici ingenui Boerhaavii ſapientiſſimis dogmatibus rem conficiam.

Statuebat ille (3), ut præclare noſti, *omnium optimum inter eos qui obſervaverunt ea quæ in vita contingunt, fuiſſe Hippocratem; ſed qui examinaverunt cadavera poſt mortem, hos optime de Arte meruiſſe*. Quid ita? Nimirum quia morbos ſanare ex arte non poſſumus, niſi & morbos, & cauſas proximas dignoverimus, quæ non morbos ſolum efficiant, ſed & eas quæ in horum ſingulis inſint, differentias. Quæ omnia dum ille explicat in iis præcipue Academicarum Prælectionum Partibus quæ ad Pathologiam, & ab Symptomatologiam ſpectant; quis eſt qui, non dico illa omnia dignoſcere ſe poſſe ſperet, ſed accedere dumtaxat ad tot dignoſcenda quot homini permiſſum eſt, niſi per morboſorum cadaverum innumeras propemodum diſſectiones? Nam primum quod ad morbos attinet, incredibilem, & augeſcentem in dies eorum enumerationem vel unius oculi oſtendunt morbi, quos cum Galenus, ut eſt apud Eruditiſſimum Trillerum (4) jam olim CXII. diverſos obſervaſſet, Boerhaavius nominat qui CCC. numeraverit ſuperiore ſæculo. Ex quibus ut eos tantum attendamus qui ex diverſis oriuntur cauſis, inſidentque diverſis ſedibus; ingentem vel ſic habebimus numerum. Quantus erit igitur morborum numerus univerſarum corporis Partium, cum aliæ quoque, præter oculos, inter eas ſint, quæ bene multis inſtrumentis egent ad ſuum perfecte munus implendum, eoque morbis & frequentibus, & multiplicibus magis, quam cæteræ, ſunt obnoxiæ. Unde ſimul facile eſt intelligere, quanto major ſit, quam vulgus putat, vel uno in morbo, diverſarum cauſarum numerus, & quomodo morbus idem & unus ſit, & millecuplus, quod præclaris exemplis Cæcitatis, Surditatis, Difficilis Reſpirationis Boerhaavius oſtendit, ut Palpitationis Cordis Cel.

Se

(1) Præf. ad Opuſc. Pathol.
(2) ad Boerh. Meth. Stud. Medic. Part. 9.
(3) Meth. Stud. Medic. Part. 14. (4) Procem. ad Diſſert. de Fame Lethali.

Digitized by Google

Senacius (1), & quare paucæ adeo quorundam morborum ſanationes, plures autem infelices curationes, multæque interea injuſtæ querelæ audiantur, quod contra unum eundemque, ſi nomen ſpectetur, morbum tot, nec raro inter ſe contraria remedia in aliis aliorum Medicorum libris laudentur. Scilicet non ut morbi nomen, ita morbus quoque eſt ſimplex, ſed multas complectitur differentias, a multis non diverſis tantum, ſed & oppoſitis interdum cauſis effectas. Quæ cum ita ſint; Ars certe tanto longius aberit a facultate bene curandi, quanto pauciores cognoverit differentiarum cauſas, & cauſarum notas. Contra vero propius, quoad ejus fieri poteſt, accedet, ſi noverit plures. Nulla autem eſt alia pro certo noſcendi via, niſi quamplurimas & morborum, & diſſectionum hiſtorias tum aliorum, tum proprias collectas habere, & inter ſe comparare. Atqui non niſi communiorum morborum habere quamplurimas poſſumus, rariorum autem ob id ipſum quod rariores ſunt, paucas adeo, ut vix, imo ſæpius ne vix quidem, tot ſint, ut comparatio inſtitui poſſit, ex qua præcipua exiſtit utilitas. Tam patet igitur, quam quod maxime, communiorum morborum Obſervationes longe eſſe utiliores, quam rariorum.

Quas tamen non contemno, imo ideo probo, quod raræ, & mirabiles ſunt; intereſt autem Medici nec has ignorare, cum quia id quod ſemel accidit, poteſt iterum accidere, tum quia ſic ubi ſinçera complurium teſtificatione res mirabiles confirmantur, illaudabili multorum conſuetudini occurritur, qui propterea quod mirificæ narrationes hominibus ſæpenumero impoſuerunt, videntur nimis facile ſtatuiſſe, nulla quæ admirabilia ſint, ab ſe unquam eſſe credenda; quaſi fieri nihil poſſet, niſi cujus cauſa intelligi ab ipſis queat. Sic etiam olim *multi Medici*, ut legimus apud Galenum (2), *rerum quæ manifeſte videntur, cauſam reddere nequeuntes, eas eſſe, omnino negabant*, ideoque, ut opinor, *quidam etiam ultro rara exempla, ubi cauſa deficiebantur, reticebant*, quos ille vel eo nomine reprehendit (3), quod ſi *ita* fiat, *ſcitu digna infinita præteribuntur. Quin veritatis ſtudioſus*, inquit, *omne debet quod conſpiciat, etiamſi eum angat cauſa, ſedulo exponere*. Quod ego monitum, & eas de quibus dictum eſt, rationes ſecutus, non veritus ſum in his libris non ſemel iis quoque Obſervationibus locum dare quæ explicatus habent difficillimos, ut cum in robuſto bajulo, quinquaginta circiter annos na-

10,

(1) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 18. & 19.
(2) de Loc. aff. l. 5. c. 2.
(3) de Cauſ. Pulſ. l. 2. c. 13.

Digitized by Google

to, cor deſcripſi puerili corde non majus; neque tamen, ut alia nonnunquam inventa æquo minora corda, quidquam habens læſionis, aut vitii, ne in ipſa quidem ſubſtantiæ conſtitutione. Sic & alia etiam ſane rara propoſui, ut in libro hoc quarto tunicam oculi Retinam oſſeam factam, & intra genu articulum oſſeos plurimos innatos globulos, quæ nemini, quod ſciam, ante me videre in Italia contigit.

Sed quanto majorem ad raros, magiſque ad vulgatiores morbos obſervandos Noſocomia nobis præbent opportunitatem; tanto ſæpius vicem doleo priſcorum Medicorum, qui ea caruerint neceſſe eſt, ſi Noſocomia primum inſtituta ſunt non longo ante Juſtinianum tempore, quemadmodum in Imperialis Academiæ iſtius Commentariis (1) Vir oſtendit recondita eruditione præditus Jo: Henr. Schulzius. Quod ſi vel poſteaquam Noſocomia eſſe cœperunt, morbos non in ægrotantibus ſolum, ſed & in denatis poſt quancunque ægrotationem, examinare licuiſſet; ii per inſecuta decem admodum ſæcula Medicæ Facultatis progreſſus fuiſſent, quos conjicere facile eſt ex his quos fecit, poſtquam tandem utrumque illud permitti cœpit circa initium ſæculi XVI. Quo magis noſtrarum partium eſt, eorumque omnium qui rem Medicam his temporibus profitentur, jacturam tot ſæculis factam diligenter ſarcire. Omnium autem dixi propterea quia in tanto, ut diximus, numero inquirendarum cauſarum, notarumque per quas cauſas internoſcamus, niſi unanimi, atque aſſiduo labore, & ſtudio contendamus, verendum eſt, ne poſteris, quanquam ipſis quoque multum reſtabit ſemper, ut in immenſo propemodum opere, quod adjiciant; nos tamen aliquanto minus quam poſſemus, allevaſſe eorum inquirendi onus videamur. Sed quid ego hæc meis primis ad Te litteris tam longo ſermone tecum ago, quaſi hæc omnia aut non melius, quam ipſe, noſſes, aut non æque libenter ac ego, faceres? Nimium; ſi nimium in ullo eſſe poteſt, in me veri, & publicæ utilitatis ſtudium abduxit longius ab hujus epiſtolæ propoſito, ad quod tandem redeo, Te iterum orans, ut pro Tua ſingulari Humanitate his libris faveas, quibus nihil accidere honeſtius poteſt, quam ſi per Te, Vir Doctiſſime, una cum debitis auctoris officiis Illuſtribus iſtis Academicis offerantur. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO:

(1) Tom. 13. Claſſ. Hiſtor.

Digitized by Google

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIX.
De Febribus verba fiunt.

QUI longiſſimas a me Litteras non ita pridem acceperis, nunc expectas fortaſſe longiores, ut quarum argumentum ſint Febres, morbi omnium frequentiſſimi, & varii adeo, atque multiplices. Et ſane quæ ipſis in Sepulchreto aſſignatur Libri IV. Sectio I. unam ex prolixioribus eſſe, vides. Hæc tamen Epiſtola ut breviſſima non ſit; certe inter longiores non erit. Quid enim hic, Sectionem illam imitatus, repetam, aut anticipem quæ ſatis, aptiuſque alibi ad te ſcripſi, aut ſcripturus ſum, de tot morbis agens quibuſcum ſua certa febris conjuncta eſt? In illā autem Sectione quamplurimæ Obſervationes ſunt quas Bonetus ipſe fatetur, aliis locis quæ indicat, ab ſe proponi, & ex iis de quibus non fatetur, alias præterea agnoviſſe videor de quibus idem fateri poſſet. Quin etiam quaſdam in illa eadem Sectione non ſemel poſitas animadverti: quas ſingillatim non memoro, quia te puto, ſi diligentius quam ego, ipſam perlegas, vel plures alias animadverſurum, ſimulque nonnullas miraturum, in quibus incredibilia leges, ut puta in peſtilenti hemitritæo (1) repertam inter cerebri meninges immanem *cimicum* copiam, ut in peſtilentiis quibuſdam (2) natas paſſim in humanis corporibus *viperas ac lacertas, quæ mille hominum in dies* poſt cruciatus acerbiſſimos interficerent, aut (3) inventa hominum, & equorum *jecora buſonibus ſcatentia*. Mihi vero ſtatutum eſt aliquot Obſervationes quæ ex Valſalvæ præſertim ſchedis ſuperſunt, hic deſcribere, in quarum pleriſque illud potius miraberis, quod poſt graves, aut citius opinione interimentes febres, vix quidquam, interdum ne vix quidem compertum ſit quod earum gravitati, aut impetui reſponderet, uſque adeo id ſæpe latet per quod febres interficiunt!

2. VIR triginta circiter annos natus incidit in febrim lentam, nullo attentione digno ſymptomate ſtipatam, niſi quod appetitus erat omnino dejectus. Pulſus, & vires in dies deficiunt. Tandem ex inopina-

[1] Obſ. 57. §. 11. [2] Obſ. 62. §. 8. & 9. [3] Ibid. §. 10.

Digitized by Google

pinato moritur. DISSECTI omnia viscera a Valsalva inventa sunt sana, si hæc excipias. Cystis fellea fusco infectam colore bilem continebat, in eaque calculum, molaris dentis magnitudine, colore pallido, facile friabilem. Intus cavus erat, pluresque alios calculos, eosque nigros, inclusos habebat. Pulmones vero nigris maculis erant distincti. Pericardio parum, aut nihil seri inerat. Sanguis in hoc cadavere erat admodum cœnosus, in cordis autem ventriculis coagulatus.

3. Sive lentam febrim, sive malignam fuisse, credas; certe quæ per dissectionem reperta sunt præter naturam, in aliis quoque haud raro occurrunt; qui neque ejusmodi ægrotatione, neque præsertim ejusmodi genere mortis absumuntur. Non ita *sæpe* accidit, ut in corde ipso ea conspiciantur quæ Valsalva in puero vidit, quem hectica, opinor, febris sustulit, quanquam nonnulla sunt quæ in vivente, & fortasse etiam in mortuo fuerint, an non, scire aveas.

4. PUER quidam macie confectus obiit. COR valide cum pericardio nectebatur: quo simul cum pinguedine separato, per omnem exteriorem musculorum cordis faciem quædam passim disjecta albida corpora cernebantur. Horum pleraque figura, magnitudine, colore parva milii grana referebant: nonnulla autem erant aliquanto majora, figura abnormi. Per diaphragma lymphæductus satis manifesto apparebant.

5. Sed jam ad ea transeamus, quæ in tribus fœminis observavit, ad aliud febrium genus attinentia.

6. MULIERIS annorum triginta, temperamenti bilioſi, duplici febre tertiana jam diu laborantis, abdomen baculo percussum est. Excepta in S. Mariæ de Vita Nosocomium, de abdominis dolore tantummodo querebatur. Sed tertio ex quo percussa fuerat die cepit delirare. Pulsus erat parvus, & celer. Non semel vomitu humorem ejecit, aquæ similem, in qua caro recens lota est. Tandem aucto in dies morbo, interiit. ABDOMINIS musculi contusi reperti sunt sic tamen, ut neque exterius, neque intra ventrem ullum extaret contusionis indicium. Hepar subalbum ad duritiem nonnihil vergebat: ejus vesicula quæ insigni erat magnitudine, bilis atro colore infectæ, tres circiter uncias continebat, cujus portio aliqua etiam in ventriculo inventa est. Reliqua in ventre secundum naturam. In Thorace pulmones qua vertebras spectabant, magna erant phlogosi affecti, cætera sani. Dexter ventriculus cordis mediocrem polyposam concretionem habebat.

7. Qui abdominis ictum, & de illius dumtaxat dolore querelas spectasset, cætera quæ consecuta sunt, læso inde alicui ventris visceri tribuisset. At dissectio quidquid in jecinore vitii fuit, ad diuturnam potius illam febrim attinuisse, ostendit, Valsalva judice, qui huic Observationi titulum adscripsit *De Tertiana duplici*, sive totum id vitii credidit ad hujus causas, sive ad effectus pertinuisse. Quid ad illud occasione ictus accesserit in bilioſi temperamenti muliere, inspectum cerebrum fortasse, ut delirium indicat, significare potuisset. Nam quod ad magnam pulmonum phlogosim spectat; quis pro certo affirmet, cum posteriora teneret, non eam potius, ut alias (1) admonuimus, & passim videmus, fuisse a supino cadaveris positu? quod ad insequentem historiam quoque dictum putato.

8. VIRGO annorum duodeviginti multos jam dies laborans tertiana duplici, deinde ardenti febre correpta, capitis, & totius corporis dolore vexata, moritur. IN VENTRE ad Ilei intestini finem, qua parte mesenterio annectitur, multa prominebant corpuscula, quæ magnitudine, forma, colore grana referebant pulveris pyrii. In utero plura protuberabant rotunda corpora, glandularum instar: quibus disruptis, viscidus humor prodibat. Præter hæc, omnia in ventre secundum naturæ modum. In Thorace autem pulmones qua dorsum respiciebant, leviter inflammati, & in cordis ventriculo dextero polyposa concretio.

9. Sive rotunda ista corpora exstabant in exteriore, sive in opposita uteri facie, sive item nigra illa corpuscula, vel potius puncta

(1) Epist. 4. n. 13.

Digitized by Google

puncta hanc, aut illam inteſtini faciem tenebant; haud ſatis apparet, unde primum tertiana, deinde vero ardens febris oborta ſit. Haud ſatis, inquam, apparet, non quod me fugiat qua ratione a viſcido humore non una ex latebra intra certum tempus prodeunte, Viri Doctiſſimi recurrentes febres deduxerint, aut poſſe nigra illa puncta exiguas inflammationes jam in gangrænam degenerantes ſignificare: ſed quod vitium utrumque in pluribus fuiſſe, ſciam, quas non iſtiuſmodi febres, ſed noxæ aliæ male habuerint, quas fruſtra in hac hiſtoria perquiro, vitiorum illorum ſedem indicantes.

10. MULIER annos nata viginti quinque, eodem quo prior illa (1) temperamento, in idem Noſocomium venerat, cum difficultate ſpirandi tentari cœpiſſet. Conjuncti erant cum ea difficultate dolor in thoracis parte ſiniſtra, quidam intra hunc inter reſpirandum materiæ ſonitus; & pulſus mollis quidem, ſed frequentior. Quinto die regius morbus acceſſit: qui cum uſque ad octavum perſtitiſſet, evanuit. Tunc ob febris pertinaciam, ſanguinis miſſio, jam primis diebus inſtituta, rurſus repetita eſt. Tandem ex improviſo mors occupavit; neque enim febris erat ejuſmodi, ut tunc mortem minaretur. VENTRE aperto, ſana omnia inventa ſunt, niſi quod ſelibra aquæ in tota illa cavea occurrit: quæ tamen res in aliis etiam cadaveribus ſæpius fuerat animadverſa. In Thorace dexter pulmo, qui ſuperiore parte coſtis adhærebat, inferiore erat inflammatus, ex cujus diſſecta ſubſtantia paululum effluxit ſeri. At ſiniſter pulmo & a coſtis undique ſolutus, & ſanus repertus eſt. Ex cordis ventriculo dextero polypoſa concretio, quæ in ejus lacertulis baſim habebat, in venam ſe producebat Cavam, firma ubique compage, colore autem ex altera parte pallido, ex altera rubeſcente.

11. Niſi Valſalva ipſe huic ſuæ Obſervationi titulum feciſſet *De Febre Ardente;* ipſam potius inter Peripneumonias retuliſſem: quanquam ne ſic quidem ſatis intelligeremus, quomodo ex inopinato mors ingruerit. Sed neque cum dolor a ſiniſtris fuiſſet, apparet, cur inflammatio eſſet a dextris; niſi forte ubi aut ille, aut hæc memoratur, calamus, ut fit, alterum pro altero latere exaraverit. Illud conſtat ex Hippocratis Aphoriſmo (2), male de hoc morbo jam tum fuiſſe ominandum, cum icterus ante diem ſeptimum febri accidit.

At ſi in ulla propoſitarum hactenus febrium maligni aliquid delituiſſe, ſuſpicaris; multo id magis in ea conjicies, cujus deſcriptionem Valſalva nobis ad hunc modum reliquit.

12. VIR annos quadraginta natus, ob tibiam contundente inſtrumento vulneratam in eodem illo Noſocomio decumbebat. Ibi cum vulnus jam optime ſe haberet, ipſeque omnino a febri liber eſſet; repente acuta febri corripitur. Hac magis magiſque ſæviente e medio tollitur. IN CADAVERE nihil uſquam vitii, niſi quod ſanguis ferme nataralem fluorem ſervabat.

13. Quid proclivius eſt in hoc caſu, quam quod Riverius (3) in quodam ſuo, exiſtimare? Scilicet in puero quem acutiſsima febris ſuſtulerat, iis ſtipata ſymptomatibus quæ viſcerum inflammationis magnam ſuſpicionem afferrent, cum per diſſectionem *omnia viſcera* (ſic enim Riverius ſcripſit; non, ut in Sepulchreto (4) per gravem operarum incuriam deſcriptum eſt, *omnia ſymptomata*) *bene conſtituta* inveniſſet, neque ullam, quæ quidem appareret, cauſam tantorum ſymptomatum deprehendiſſet; hanc in latentem malignitatem rejecit. Quod tu eo facilius fortaſſe facies, quod hic ſaltem in conſpectum ſe dedit ſanguinis fluor. Cum ejus enim diſſolutione malignas febres bene multas conjungi, Medici Præſtantiſſimi docuere. Quos ſecuti in aliis quoque ſumus Valſalvæ Obſervationibus (5) interpretandis, ſic tamen, ut quoniam malignæ febres non uno omnes eodemque modo ſe produnt, nec illos deſerendos cenſeamus, qui contra, cum ſanguinis concretione multas quoque earum junctas eſſe, tradiderunt. Quorum ſententiæ favent cum aliæ, tum præſer-

[1] n. 6. [2] 6. ex Sect. 4. [3] Cent. 2. Obſ. 2. [4] in Additam. ad hanc Sect. Obſ. 10.
[5] Epiſt. 4. n. 9. & Epiſt. 7. n. 2.

Digitized by Google

tim hæc quam poſtremam ex Valſalvæ hiſtoriis ſubjicimus, hoc titulo ab ipſo inſcriptam *De Febre Maligna, & alvi ſtypticitate*.

14. VIR Nobilis annorum circiter quadraginta, qui vel ſanus tantæ erat alvi duritiæ obnoxius, ut non niſi Artis ope exoneraret, cum ex patria regione, tenui aere prædita, in aliam craſſi aeris, domicilium tranſtuliſſet; brevi poſt tempore in febrem incidit, nullo alio ſtipatam ſymptomate, niſi quod æger de aſſidua animi inquietudine, & de vigiliis perpetuo conquerebatur. Sed decimo quarto die cum dolor capitis acceſſiſſet, pulſuſque modo ſe proderent, modo ita contraherentur, ut percipi a Medico ſæpe non poſſent; eodem die vitam cum morte commutavit.

VENTRICULI fundus atro erat colore infectus. Inteſtina, & Craſſa præſertim, anguſta erant. Cætera ventris viſcera ſana. Sanguis erat valde concretus.

15. Nunc ad diſſectiones haſce adjungemus noſtrarum, aut Amicorum ſive Obſervationum, ſive animadverſionum exempla aliquot, ad memorata, ad aliaque febrium genera ſpectantia. Aliquot autem diximus; nam, ut ſuperiorem ſervantes ordinem, ab Lentis, Hecticiſque febribus incipiamus; alia in miſſis antea Epiſtolis jam legiſti ſive cum thoracis ex propoſito, ſive etiam interdum cum obiter ventris abſceſſum aliquem (1) commemoravimus. Unum hic aut alterum vel ſine manifeſto abſceſſu exemplum adjiciemus.

16. VIR macie confectus, quem propterea aliqui phthiſicum exiſtimabant, cum ſecus nobis videretur, noviſſime in Noſocomium hoc venerat, cum ibi poſt Martii initium A. 1747. vivendi finem fecit. THORACE, Ventre, Capite diſſectis & pulmones ſani, & viſcera cætera ſine labe reperta ſunt, niſi quod Dura meninx craſſior, cerebrum autem laxiſſimum fuit. Illud inſuper animadverti, cum circa poſteriorem Spinalis medullæ partem quædam aggrederer ſtudioſis Juvenibus demonſtrare, non ita, ut alias, facile, atque adeo nullo negotio meningem illam duci potuiſſe, imo paulatim procedendum mihi fuiſſe, ut ſine proximæ Arachnoidis laceratione ab hac ſejungerem. Cæterum cutis, ut in tabidis ſolet, in hoc cadavere duriſſima fuit.

17. Cutis hæc durities, ſive cultro, ſive acubus tentes, manifeſtiſſima non in phthiſicis ſolum in quibus plures experti id ſunt, ſed in aliis pariter quos valde macies extenuaverit, ſecantibus occurrit, vel quod nihil pinguedinis in ſubjecta Adipoſa membrana ſupereſt a cujus inunctione mollis illa ſervetur, vel quod non propter pinguedinem modo in muſculorum interſtitiis, ſed & propter humores, paſſim in horum vaſculis magna ex parte deficientes, carnes concidunt, ut cutis non amplius diſtenta, ſe in ſe ipſam contrahat, & craſſior fiat; quam ob contractionem, rugaſque propterea non majores tantum, ſed etiam minimas, ejus perit nitior; ſic enim Mortonum (2) interpretor, hæc attingentem. Contra, a ſubjecta pinguedine diſtenta cutis & nitet, ut omnes vident, & mollior ſervatur, ut in ſuillo corio in minutiſſimas partes concidendo vel farciminum confectores norunt, eo leviori labore utentes quo pinguior ſus erat; eo majori, quo minus. Sed ad diſſectionem alteram tranſeamus, in qua manifeſtæ quidem viſcerum & ventris, & thoracis noxæ, at ſine abſceſſu apparuerunt.

18. SENIS adeo emaciati, ut ſenili maraſmo abſumptum dicerent, cadaver in Gymnaſium illatum eſt, unde Anatomes ſaltem initium ducerem ante finem Januarii A. 1741. VENTER glandulas habuit cum in meſaræo non adeo minutas, ut ætate illa fere ſolent, tum per Iliaca vaſa ab horum origine ad femur uſque tot, & tantas, ut ea vaſa perpetua quadam illarum quaſi catena obducerentur, quarum aliquæ duos treſve digitos tranſverſos longitudine æquabant, craſſitudine etiam magnæ; ut mirum non eſſet, eas arterias parietibus videre nonnihil inflexis, & quaſi varicoſis, quippe quos ejuſmodi glandulæ ſtiparent, & premerent, quæ tamen cum ſecarentur, a ſana lymphaticarum glandularum conſtitutione diſcre-

(1) ut Epiſt. 46. n. 27. (2) Phthiſiolog. l. 3. c. 13.

Digitized by Google

ſcrepare non videbantur. Sed lien, cæteris dimenſionibus potius parvus, æquo erat craſſior, ad medium præſertim, & præterquam quod vincula membranea per quæ cum diaphragmate nectitur, ipſa quoque magis facta erant craſſa quam ſolent, tunicam habebat in medio ipſo faciei convexæ non modo craſſam pariter, verum etiam duram tanto ſpatio quantum circulus occuparet, cujus diameter vix brevior eſſet duobus tranſverſis digitis, quin etiam quadam ſpatii illius parte jam oſſeam, ad quam annexus erat interius quidam quaſi vaſis truncus, ipſe quoque durus, in lienis ſubſtantiam pertinens. Hoc etiam ad lienem ſpectans adnotavi: arteria ipſum petens æquo anguſtior a Cœliaca ad digitorum aliquot tractum pergebat, donec ubi in plures, ut ſoler, flexus incipiebat ſe contorquere, ibi latior fieret. Veſica lotio diſtenta, ut ſupra pubem ſe attolleret, tunicas habuit craſſas: quibus manu compreſſis, illud non facile exibat, ut omne exprimi non potuerit, an ob Proſtatam glandulam amplificatam, & in veſicæ cavo circum urethræ orificium undique protuberantem? qua in glandula quid deprehenderim Epiſtola jam ſcriptum eſt XLIV. (1). Thorace, & pericardio apertis, cor vidimus omni pinguedine orbatum, lurida facie, nec lævi. Magna arteria valvulas habuit duriores: ipſa autem modico ſupra has intervallo grandibus ſub tunica intima ſquamis rigebat, omnino oſſeis: quarum oſtenderat dumtaxat inchoamenta, ſeu maculas albas, in ea trunci parte quæ in ventre eſt, & in Iliacis ejus ramis. Nec ſingulare quoddam Carotidum vitium eſt reticendum: quæ cum ad ſuæ longitudinis medium aſcendiſſent, ibi ſe intorquebant cochleæ inſtar, ſtatimque ad rectitudinem primam redibant: eratque iſte flexus adeo pertinax, ut ſi in rectum arterias extenderes; mox amota manu, in eandem ſe contorſionem reſtituerent.

19. Quæ cum vidiſſem; ſane diſplicuit, non plura de hoc Sene, cum viveret, quippe ignoto paupere, ſcire nos poſſe, niſi quod palam erat, macie extrema confectum interiiſſe. Cujus effectus, an cauſa, an potius utrumque plura eorum fuerint quæ in mortuo deprehendimus, ipſe exiſtimabis. Certe Sepulchreti hanc Sectionem (2) verſans, auctas in Hectico (3) alias glandulas de lymphaticarum genere invenies, in aliis autem (4) non ſine vitio cor, ut in puero etiam illo de quo ſupra (5) ex Valſalva dictum eſt, nedum in altero (6) ex indicata Sectione, qui ad maraſmum deductus, cor habuit, ut noſter Senex, *omni pinguedine exutum*, rugiſque inæquale. Mitto cætera unde pariter intelligi liceat, ſanguinem, ſecretoſque ex hoc humores non ita impelli potuiſſe quo oportebat, ut juſta illius, horumque copia in dies reficeretur, & in minima quæque vaſcula contruderetur, quorum pars maxima ſi illis careat; omne corpus, præter oſſa, & cartilagines, in ſe collabatur neceſſe eſt, quo in collapſu macies ſumma conſiſtit. Quidquid enim ſolidi in muſculis, & membranis eſt, longe minorem ad ſanguinem, & humores quibus eorum vaſcula, & cellulæ extenduntur, rationem habet, quam vulgus putat; ut incredibile propemodum eſſet, quam ad exiguum redeat, ubi illi avolent, atque evaneſcant, niſi Viri Doctiſſimi, collectis plurium experimentis id demonſtraſſent. Quæ tamen inter experimenta minus referendum, crediderim, quod aliud ſpectans Lanciſius (7) inſtituit per diuturnam humani cordis macerationem. Cum aqua enim, ſæpius renovata, ramenta plurima, quæ illa ſenſim disjunxit, membranularum, fibrillarumque abjiciuntur. Cæterum ut ſanguinis, humorumque cæterorum inops corpus fiat, & contabeſcat, nulla frequentior cauſa eſt, quam difficilior factus per meſenterium chyli tranſitus, ſive ea difficultas in ultimis ſit meſenterii glandulis, ſive in primis, ſive promiſcue in multis quibuslibet. Prioris illius difficultatis exemplum habebis ex Cowpero (8), qui in juvencula toto cor-

(1) n. 20. (2) libri IV. Sect. 1. (3) Obſ. 16. §. 2. (4) Obſ. 12. (5) n. 4.
(6) Obſ. 56. §. 7. (7) De Mot. Cord. Propoſ. 53
(8) Vide Act. Erudit. Lipſ. A. 1699. M. Febr. ad Tab. Covvperi 34.

Digitized by Google

pore perquam macilenta duas ex illis glandulis invenit quæ tumore ſuo chyli receptaculum comprimebant. Difficultatis ſecundæ exemplum dabit Cl. Fantonus (1), qui in viro, lenta febri a multis jam menſibus detento, chylum in vaſis lacteis primi dumtaxat generis deprehendit, remorante videlicet obſtructione glandularum ad quas vaſa illa appellebant. Tertiæ vero difficultatis Obſervationes, quas cum duabus illis Sepulchreto addas, complures occurrent. Nam vel ſola quæ poſt ultimam ejus editionem prodierunt, Cæſareæ Academiæ Volumina haud paucas exhibent, *glandularum* videlicet *meſenterii totaliter obſtructarum*, *tumentium* (2), *omnium glandularum meſenterii una cum pancreate infartarum* (3), *meſenterii glandulis tumidis referti* (4), *meſenterii cum glandulis undique ſcirrhoſis* (5), meſenterii cum *vaſis chyloſis obſtructis hinc inde* (6), & has quidem Obſervationes habitas in *atrophia*, *in hectica febre*, in corpore *toto emaciato*, in *macie extrema*, *febrem lentam hecticam ſequuta*. Quin etiam cum bis leges, in *atrophia* fuiſſe meſenterium *innumeris tumoribus ſteatomatoſis* refertum (7), & fœdum (8); utrobique vix dubitabis, glandulas fuiſſe ab reſtitante chylo in eos tumores mutatas; ne quid dicam de meſenterio poſt *febrim lentam* reperto *toto ſcatente ulcuſculis*, & *abſceſſibus* (9). Quod ſi aliter ſentire, vel aſſentiente me, placeat, neque illorum tumorum, aut horum abſceſſuum ſedem in iis glandulis ponere; tamen in tanto utrorumque numero fieri non poteſt quin multæ earum, & plurima compreſſa fuerint vaſa chylum vehentia, hujuſque tranſitus magna ex parte prohibitus, quemadmodum in Obſervatione quoque Cl. Phil. Conr. Fabricii (10) tumor *aliquot pugnos magnitudine æquans ſcirrhoſus*, eſſe non potuit *in centro meſenterii* infantis, atrophia *defuncti*, nec vaſa chylifera ultimi generis premere. Et habet quidem alibi Anatomicus ille Exercitatiſſimus (11) diſſectionem fœminæ *lenta tabe* extinctæ, cujus viſcera omnia nihil inſoliti exhibuerunt, niſi quod *glandulæ meſenterii penitus evanuerant*. Sed continuo hæc ſubjicit; in ejuſmodi hominibus, *niſi ſenio nimio ſint confecti* (a quo longe ea diſtabat fœmina) *hæ glandulæ ſi non plane ſcirrhoſæ*, *inſigniter tamen plerumque tumidæ deprehenduntur*. Cum vero penitus evaneſcunt, an non ſic quoque chyli tranſductioni officitur, quam, ſi non aliter, at illum ſaltem addita lympha diluendo, adjuvabant? quibus imminutis, cum hæc imminuatur, an non hinc etiam repetere cauſam poſſumus, cur ſenes plerique macreſcant? Ut ut eſt, cum certum ſit, plerumque in ſenibus eas decreſcere glandulas; ſi in Sene quem propoſuimus non tam minutæ erant, quam fere ſolent; veri eſt ſimilius; propter earum obſtructionem id accidiſſe, eoque difficili facta chyli trajectione, corpus maraſmo ſubſediſſe.

20. Eſt contra; ut ad aliud tranſeam febrium genus; cum febricitantium corpora quadantenus collabi, optamus, copia videlicet, aut turgentia imminuta vitioſorum humorum. Quod cum alias, neque ita raro, ab omnibus qui Hippocratis Aphoriſmos (12) non negligunt, tum præſertim in Virgine quadam Bononienſi a Medicis quos ſectabar, optatum memini. Cum enim ex acuta febri ſudaſſet; cito quidem acuties deſiit, non febris, ut poſt dies plus centum ab ea prorſus libera fieri non poſſet. Verum tam longo tempore ut febris non diſceſſit, ſic ne parum quidem facies concidit, ſed plena perſtitit, nec unquam pallida. Itaque cum jam tandem febris abiiſſe videretur, & Virgo ſurrexiſſet, ecce iterum febris, ut illi expectaverant, ſe prodidit, eaque nec levis, ut ſolebat antea, nec paucos ad dies, donec cum plenitudine illa corporis abiit, non reditura. Nolim vero, ex hujus caſus narratione, in quo ille ſudor minus juviſſe in tollenda acutie, quam nocuiſſe in

(1) Anat. Corp. hum. Diſſ. 5. (2) Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 218. (3) Cent. 3. & 4. Obſ. 119.
(4) Act. Tom. 1. Obſ. 59. (5) Eorund. Tom. 4. Obſ. 146. (6) Eorund. Tom. 8. Obſ. 125.
(7) Cent. 6. Obſ. 16. (8) Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 214. (9) Dec. ead. A. 3. 9. Obſ. 13
(10) Progr. quo Obſerv. in 3. cadaverib. verſ. fin. (11) Propemptic. ad Diſſert. J. B. Hoffm.
(12) Vid. 38. Aph. Sect. 2.

Digitized by Google

in producenda tandiu febre videri poteſt. nolim, inquam, ex iis me eſſe, credas, qui in acutis febribus ſudori vel magis adverſantur, quam paulo ante hanc memoriam dejectionibus adverſarentur Medici illi qui ſæpius ægros ejuſcemodi a propinatis dejectoriis pharmacis miſere ſublatos animadverterant. Scilicet nihil proclivius eſt hominibus, quam, ut ab extremo errore aliquo refugiant, in alterum extremum currere. Aliæ regiones, alia anni tempora, aliæ ætates, aliæ vires, aliæ corporum, & morborum, & cauſarum conditiones aliud ferunt. Sed nullæ ferme violenta ferunt ſine periculo, multoque minus ſi materia cruda eſt, aut, ſi cocta, non eo ducitur *quo maxime natura vergit*, ut Hippocratis (1) verbis utar, *per loca conferentia*. Natura autem neque ſemper, neque in omnibus eodem vergit; ſed alias alio, ut puta ad renes, ad inteſtina, ad cutem. Ad quam vergere, & per ſudorem morbos ſæpe graviſſimos ſolvere, & in illis febres, etiamſi diſerte antiquiſſimus ille Magiſter (2) non docuiſſet, Medicorum tamen neminem credebam poſſe ignorare. Verum extremi unius fuga eo quoſdam vel eruditiſſimos homines agit, ut ne apud ipſum quidem Hippocratem, apud quem Malpighius (3) tot minus felicia ſeceſſus exempla indicaverat, criticorum ſudorum exempla invenire ſe poſſe, ajant. Quibus ſatis a Cl. Hallero (4) factum eſt. Alii vero, ut illud non ajunt, ea tamen objiciunt ſudorem excitare conantibus, ut timorem incutere poſſint Medico, qui naturam paulo quidem ſegniorem, ſed manifeſto ad cutem vergentem, opportune, & caute, id eſt blande adjuvare ſtudeat; quaſi vero non adverſus catharſim, quam ipſi tantopere commendant, non eadem fere poſſent objici. Alios denique remediis quæ ſudorem movent, hoc inſuper adverſos facit, quod prima ſodorifera, ut ipſi quidem inquiunt, ab Arabibus inceperunt. Sed & utiliſſimus corticis Peruviani uſus ab Americanis initium cœpit, neque Arabum Medicorum inventa ſunt omnia improbanda. Nec Arabes certe illi erant Medici, ex quibus Plinius tot ſuæ Natur. Hiſtoriæ locis accepit, quæ ſemina, aut radices, aut herbæ, reſve aliæ eſſent utiles ad ſudorem ciendum. Neque Arabs erat Andromachus, ex quo Galenus (5) antidotum deſcripſit quæ etiam febricitantibus daretur, *multumque moveret ſudorem*: neque Oribaſius (6), neque Aëtius (7), neque Paulus (8) ex Arabica, ſed ex Græca Schola extiterunt; eorum tamen nemo remedia commemorare omiſit, quibus devoratis, aut epotis ſudores cieantur: quin duo ultimi peculiare de Sudorificis caput conſcripſere. Nec vero hæc eo dico, quod putem, iiſdem eruditis Viris non æque ac mihi, eſſe nota; ſed ut intelligas, nimio certa quædam remedia improbandi ſtudio aliquando fieri, ut eorum quæ probe ſcimus, obliti eſſe videamur.

21. Itaque in febrium epidemicis Conſtitutionibus, prudentis Medici eſt nulli præjudicatæ opinioni mordicus adhærere, ſed per ſe attente animadvertere quo vergat natura, neque ex una obſervatione, aut fortuita curatione quid in cæteris ſit faciendum, exiſtimare. Vidi ego mulierem febri continua laborantem, quam e brachio ſanguine emiſſo, in quo parum ſeri fuiſſe memini, illico multo gravior corripuit febris, inſolitæ hactenus acceſſionis inſtar. Et ſane vera illa fuit intermittentis febris acceſſio, quam poſtridie altera excepit, & intra quartum diem mulier febre ſoluta eſt. Salubris igitur extitit quæ a primo metum incuſſerat, gravis illa acceſſio quæ ſanguinis miſſioni continuo ſucceſſit; ſiquidem febris ex continua facta eſt intermittens, quæ cito, & facile per ſe abiit. Sed fortuita mutatio iſta fuit, & vel ſine ulla ſanguinis emiſſione, ut puto, adventura. Non eſt opus exempla alia, crebrius inter medendum obvia, addere, ut quid mihi velim, intelligas. Verum non in eventu dumta-

(1) Sect. 1. Aph. 21. (2) Sect. 4. Aph. 36. (3) Reſp. ad Ligar.
(4) in Boerh. Prælect. ad Inſtit. §. 425. not. *p.* (5) De Compoſ. medicam. ſec. locà l. 8. c. 7.
(6) Medic. Collect. l. 8. c. 17. & de Virt. Simpl. ubi de Calamintha.
(7) Medic. tetrabibl. 1. Serm. 1. ubi de ead. & Serm. 3. c. 48. & 157. (8) De Re Med. l. 1. c. 48.

Digitized by Google

taxat febrium, ſed & in prognoſticis eventus indiciis, quæ fortuito ab iis quæ non fortuito ſignificant, ſunt diſcernenda. Inter hæc vulgus etiam ponit, ac læte aſpicit puſtulas, & uſcuſcula, quæ circa labra oboriuntur; fortaſſe non perperam. Nam Albertinus quoque (1) illa fatebatur eſſe etiam criſium, *quæ poſt ſequuntur, indicia*, & ipſe, nec ſemel, animadverti, eventum ſpei reſpondiſſe: quanquam in continua peſſima febri fefelliſſe ſperantes, memini; tametſi per ſe, non *poſt terrorem*, & decimo quarto morbi die apparuerint, & *ſimul urina cum aliquali ardore mitteretur*: quæ cur ego hic adnotaverim, facile intelliges, ſi Commercii Litterarii certa quædam inſpexeris loca (2), ad ulcuſcula hæc labrorum, puſtulaſque ſpectantia. De hoc ſigno tamen non tot ipſe habeo Obſervationes, quot vellem. Sed aliud quod caſu, ut fit, animadvertere cœperam in urinarum inſpectione, quam rariſſime accidit ut falleret in permagno numero Obſervationum. Eo enim attentius, ſæpiuſque adnotare perrexi, ex quo in duos gravium Medicorum incidi locos, quos, alia quantumvis de cauſa, in Sepulchreti hanc Sectionem (3) relatos videbis, Jouberti, & Gradii; Jouberti, inquam; neque enim verba quæ ibi, tanquam Schneiderи, deſcribuntur, hujus ſunt, ſed Jouberti ab ipſo diſerte laudati Tractatu de Arthritide libro 1. cap. 6. quomodo Schneiderus erat citandus; non *Cap. de Arthritide*, & certe alibi, in Sepulchreto (4) ubi Scholii cujuſdam partem maximam ex Schenckio (5) ſumptam eſſe, animadverti, Jouberto verba illa tribuuntur. Hic igitur *arenulas febricitantibus non paucis (maximo morbo jam defunctis) copioſe cum urina mingi*, ſcripſit, *nulla vel præſente, vel præterita etiam nephritide*. Gradius vero olim docuerat, arenas *apparere in declinatione febrium, & poſt longas febres*: diſtingui autem ab illis quæ ſignificant calculos, *quoniam ſi fricentur digitis comprimendo, facile diſſolvuntur*. Porro ego non in febribus ſolum, ſive eſſent vernæ, aut æſtivæ, ſive autumnales, aut hyemales, ſive intermittentes, ſive continuæ, ſive benignæ, ſive malignæ vel cum periculis junctæ, ſive inter illas mediæ, aut interdum leviſſimæ, diuturnæ, aut breves, ſive in pueris, aut adoleſcentibus, ſive in viris, ſive in mulieribus, & his aliquando etiam prægnantibus, ſive demum ex frequentioribus cauſis ortæ, ſive interdum ex ſingularibus, ut ex ingeſto erodente veneno; non ſolum, inquam, in febribus, verum etiam in nonnullis aliis morbis, a febri ſejunctis, & nominatim in capitis acerbis doloribus, & apoplecticis quibuſdam affectibus, nonnunquam etiam ſenilibus, animadverti, quotieſcunque iſtæ arenulæ apparuerunt, ſæpius quidem febrim, aut morbum fuiſſe aut finitum, aut fini proximum, ſed haud raro tamen cum vel declinare necdum cœpiſſet, vel, ſi cœpiſſet, non ita manifeſto declinare pergeret, ut dubium adhuc eventum magis quam vellem, non relinqueret. Quemadmodum autem in morbi fine, aut in declinatione jam certa, & in dies majori facta naturæ victoriam confirmarunt; ſic ante declinationis initium, aut in dubia adhuc declinatione eandem victoriam ut plurimum portenderunt, namque aut morbus feliciter omnino deſiit, aut, ſi recidiva ſecuta eſt, ea levior, breviorque fuit. Semel dumtaxat, quod ad te alias (6) ſcripſi, hydropi qui febrim exceperat ſoluto, morbi alii graves, neque ita breves, ſed ii quoque ejuſmodi, ut ex iis æger convaleſceret, ſucceſſerunt. At ſemel omnino ægri interitus ex autumnali maligna febri, quem ego neque ante, nec poſt illum unum diem inviſi, ut febriſne, an peccatum aliquid poſtea aut ab ipſo, aut ab aſſidentibus, aut a Medico occiderit, pro certo neſciam, ut neque an arenæ illæ toto morbi tempore fuiſſent, an eo primum die apparuiſſent. Neque enim de iis loquor quæ ſemper, ſed de iis tantum quæ vigore morbi ad declinationem jam

(1) in Opuſc. de Cort. Peruv. Tom. 1. Commment. de Bonon. Sc. Inſtit.
(2) A. 1745. Hebd. 31. & A. 1739. Hebd. 28. (3) Obſ. 40. & Schol.
(4) l. 3. Sect. 25. in Schol. ad Obſ. 14. (5) Obſ. Med. l. 3. ubi de Ren. Symptom. Obſ. 3.
(6) Epiſt. 8. n. 19.

Digitized by Google

jam accedente, aut hac inchoata, ſe prodere incipiunt *adhærentes ſuperficiei*, ut Gradius (1) ait, *urinalis*; non *urinæ*, ut in Sepulchreto (2) deſcriptum leges, ubi ne liber quidem in quo hæc ſcripſit, indicatur. Nempe lotium in præclara luce inſpiciens, animadvertes vitreæ matulæ lateribus arenulas tenues adhærentes, nonnunquam tamen ſimul in urinæ ſuperficie natantes, ſubrufas ut plurimum, ſubalbas perraro, quales in Juvene quodam cum febris maligna, & periculis ſtipata declinaret, vidiſſe memini.

22. Facta iſtius Juvenis mentio ad memoriam redigit ſanguinem, qui in ejus morbo quater, alias ex inciſa vena miſſus, alias per cucurbitulas eductus, præterquam quod æquo fluidior, ſeu molliori craſſamento ſemper fuit, tribus certe poſtremis ſive miſſionibus, ſive eductionibus hoc circumfuſum ſero habuit quaſi a commiſto chylo albeſcente. Quod non adnotaſſem, ſi in bene paſto, ut alias, & certa a ſumptis alimentis hora id vidiſſem. Sed inſecuto menſe alteri quoque Juveni ſanguis miſſus tertia, & rurſus quincta morbi die, utraque ſerum albicans oſtendit, exigua quidem copia, imo ad paucas omnino guttas tertia illa die, cum eſſet craſſamentum durum, & cruſta obductum mediocris craſſitudinis, quod fuit quincta mollius quam par ſit, & obductum cruſta non minus quam ipſum, craſſa, nec dura illa quidem, ſed ita tenaci, & ſectioni reſiſtente, ut cultro vix ac ne vix quidem ſcindi potuerit. Hic vero alter Juvenis febri laborabat, quæ ad malignitatem potius vergebat, quam eſſet maligna, multo priore illa tum brevior, tum levior, & ſine peticulis. In aliis autem malignis febribus in quibus hæ apparuerunt, neque albicans ſerum vidi, neque molliſſimum craſſamentum, imo hoc interdum æquo durius, quin duriſſimum in aliquo cui ſolebat alias eſſe mollius. Præterea memini, cum ſuper febribus quaſi peſtilentibus, quæ paſſim A. 1731. veris tempore in ea parte agri Patavini ſæviebant quæ circum Montaneanam eſt (ſic enim ſunt qui nunc dicant; Montanianum Petrus Bembus (3) dicebat) duo ex hoc Gymnaſio Medici, mandato Ampliſſimi Venetorum Magiſtratus conſuleremur, expoſitum nobis eſſe, etſi initio ægrorum ſanguis nimis ut plurimum ſolutus, tunc autem nimis concretus appareret, utroque tamen Conſtitutionis illius tempore peticulas ſe prodidiſſe, & vel tunc ſiqui forte diſſolutum haberent ſanguinem, his quoque promiſcue non ſecus ac cæteris, eaſdem provenire; ut proclive eſſet intelligere, malignam quidem illam vim, quæ in quam pauca, & tenui materia conſiſteret, communicatio morbi per contagium oſtendebat, illam, inquam, ut in una eademque eodem loco, & tempore Conſtitutione, unam eandemque eſſe; at ſanguinem, ut in his, illiſve erat aliter diſpoſitus, ita in aliis aliter vitiatum apparere: Atque ut aliud in aliis manifeſtum ſanguinis vitium tum alia, aut aliter in aliis quædam ſymptomata induceret, tum alia quædam, aut aliter in aliis remedia poſceret; eſſe tamen & quædam tum ſymptomata, tum remedia omnibus communia, quanquam illa his multo notiora: quis enim malignæ illius vis communiter omnes inficientis peculiarem naturam, niſi ex iis quæ communiter omnibus proficua, aut noxia obſervata eſſent, quadantenus conjicere ſe poſſe, crederet? Neque enim etſi febres hæ non omnino eſſent peſtilentes, hic cogitare quis poſſet cum celebri de Re Medica Scriptore, ægrorum robur non maligna vi, ſed copia ſanguinis obrui, quando præceſſerant cauſæ quæ hanc minuerent potius, quam augerent, & ſanguinis miſſionem experimenta jam ſatis ſuperque repetita oſtenderant pernicioſam.

23. Conjungi igitur cum maligna vi ſolutivam, aut coagulativam ſanguinis, in neutraque harum malignitatem conſiſtere, credibile eſt, præſertim cum alterutram in tot aliis, qui maligni non ſunt, morbis videamus. Attamen ubi alterutra magna ſit, & adjuncta habeat ſymptomata quibus malignitas ſignificetur, ut in primis citam maximamque proſtrationem virium; quæ neque in prægreſſas evidentes

(1) Prax. in Non. Almanſor. tr. 3. c. 14. (2) in Schol. cit. (3) Rerum Venetar. Hiſt. L. 9. & L. 10.

Digitized by Google

tes causas, neque in nimiam rejici possit, obruentemque sanguinis copiam; ipsa quoque, ut quæ creberrime, & gravia quidem addens symptomata, cum malignitate solet conjungi, hanc quodammodo comprobabit, velut in multis, in eaque etiam quam ex Mediavia nostro subjiciam, Observatione.

24. MULIER annos nata ad quinquaginta, maligna evidentissime febri correpta, in Nosocomium illata est. Pulsus diebus sex primis exigui, & obscuri, visi quidem postmodum sunt paulo vividiores fieri. Sed ingens pectoris in respirando angustia, & cordis palpitatio ingruentes, intra biduum mulierem confecerunt.

THORACE propterea dumtaxat aperto, sanguis repertus est in sinistro cordis ventriculo semiconcretus; in dextero autem non modo sic congestus, ut ipsum distenderet, sed totus in concretionem polyposam adeo constipatus, ut quamvis hæc carnea, cum aspiceres, videretur; non minus tamen, ubi incidere conareris, cultro obsisteret, quam tenacissima quævis crusta, sanguini insidens pleuriticorum.

25. Sanguini autem concretionis, sive, ut plures loquuntur, coagulationis num causam afferant acida, ut iidem autumant, an etsi quædam afferunt acida, non omnia tamen, ut aliis videtur, aut afferant, aut afferre pergant, si forte ex me quæras; simul dicam, alias præter acida esse posse causas unde sanguis concrescat, simul quasdam meas, in misso e venis ægrorum sanguine attente, propiusque inspectando observationes adjiciam. Et primum, cum ego, idque non semel, in sanguinem inciderim, qui acidum quendam odorem nauseosum, atque, ut ita dicam, sylvestrem exhalaret; nunquam accidit; quamvis in pluribus malignis morbis sanguinem mittere coactus sim; ut in eo sanguine acidi odoris quidquam deprehenderem. Deprehendi autem in fœmina quam assidua æstiva febris, itemque in viro, & sexenni puero, quos vernæ intermittentes, benignæque, ut illa, tertianæ, alium alio anno exercebant, quibus vena certis cuique de causis secari debuit. Durum quidem puero, & perpauco cum sero crassamentum fuit; mediocriter autem firmum in illa fœmina, eoque viro, & in hoc certe cum sero potius pauco, eoque subflavo. Quo etiam in viro accidit, ut cum odorem illum quarta a missione sanguinis hora animadvertissem; post alias septem percipere vix possem, non obscuro indicio, fuisse ejus causam in corpusculis facilius avolantibus, quam a cæterorum sanguine, in quo post decem aut duodecim horas vigentem perceperam. Nec in iis solum de quibus indicatum est. Nam vel ubi nulla esset febris, ut in recurrente acerbo capitis dolore, itemque ut in scabie, idem sanguinis erat odor, plurimo sero prædito circum crassamentum tenaci crustula obductum, in illo tamen cui caput dolebat, non ita durum, & nigrum, ut in scabioso; quanquam uterque scabiosus erat. Ne vero sanguinem putes in scabiosis omnibus acidum olere; in aliis non oluit, ut neque in Viro Nobilissimo quem erodens cutem crustosa affectio, introrsum temere iis diebus repulsa, male habebat, sanguine sub lentissima crassa pelle diffluens crassamentum habente. Quin illi eidem scabioso cujus secundo loco memini, cum esset quater intra quinque menses sanguis emissus, ex hoc acidus odor exstitit non nisi semel. Sed ejusmodi sanguinis haud ita raram, ut vides, affectionem mittamus, ut multo rariorem, quæ Patavii anno ab hinc decimo, non olfaciendo, sed tangendo percepta est, consideremus.

26. Catharina B. honesti viri Josephi R. honesta uxor, mediocri statura mulier, temperatura autem sanguinea, ut cum annum agenti decimum tertium menstrua cœpissent, nec copia modica, eadem, vel majori fluere singulis mensibus perrexerint, etiam lactanti, & lac multum post primum, alterumque partum; bis enim peperit; gignenti, tum etiam postea febre inflammatoria quotannis & vere, & autumno, idque annis duodecim, laboranti, tametsi crebro ob eam febrim sanguis mitteretur, imo etsi primam earum febrium tanta ex utero hæmorrhagia excepisset, ut ultra undecimum diem perdurans, magnam pulsuum infirmitatem afferret, quam & morbus regius secutus est;

Digitized by Google

est ; post duos tandem menses , promota urinarum copia solutus : hæc igitur mulier , cujus temperaturam , morbosque omnes ut tibi hactenus memoravi, ita sum insequentes memoraturus propter illas causas quas, narratione absoluta, attingam ; cum annum agens undetrigesimum de funesto carissimi fratris casu improvisum nuncium accepisset, animoque, acri alioquin, & intrepido , illico defecisset ; ad se rediens, menstrua, in quibus tum forte erat, emansisse , animadvertit , postridie autem iterum vidit, non qualia antea, sed aquæ instar in qua caro recens lota est : cujusmodi, insecutis deinceps aliquot mensibus, statis temporibus prodiere . Quamobrem missus est sanguis, nec semel, mox autem sæpius in gravissima oborta febri, quæ sudore finita est. Verum post hæc ad priorem naturam menstrua rediere, neque ipsis obstitit duplex tertiana continua febris , quæ verno tempore quotannis , idque ad decennium , revertens , non nisi iterata sanguinis missione , & dato cortice Peruviano , discedebat . Post id decennium , æstate febres ejusdem ferme generis ingruerunt, sed eo acerbius, & periculosius vexantes, quod sævos conjunctos habebant totius ventris dolores , uterique hæmorrhagiam , tunc fere magis augescentem , cum illi nonnihil se remittebant. Pugnatum est modis omnibus, in his sexies repetita sanguinis missione , cujus serum croceum erat , crassamentum autem durum , & crusta polyposa obtectum . Sed quamvis & febris , & illa symptomata nonnunquam imminuta sint, nonnunquam, ut videbatur, sublata ; non tamen his omnibus est finis impositus, nisi per ipsam, magna, si unquam, copia reversam uteri hæmorragiam die ex quo febres inceperant quadragesimo quinto . Cito nihilominus convaluit mulier , atque ita convaluit , ut triginta quinque a postrema hæmorrhagia exactis diebus , menstruis rursus secundum naturæ modum redeuntibus, justoque tempore semper recurrere pergentibus, viginti ipsos menses egregie valens traduxerit. Sed posteaquam æstate A. 1749. magnam, siti cogente, aquæ vim sine ulla stomachi molestia sæpius bibisset, quam annis superioribus vel febricitans nullo modo ferre poterat , eo autem qui secutus est, autumno propter externas evidentissimas causas corpus laboribus, animum ægritudine afficientes, in nauseam, vigilias, dolorem capitis , lassitudinem incidisset ; illud accessit proxima hyeme, ut cum thorax , & caput valde æstuarent , venter , artusque inferiores frigerent, nec vestibus, nec ullo alio auxilio satis a frigore defendi possent , itemque ut horrore per dorsum vagante corriperetur a prandio , noctu autem magis cum in lecto se ex uno in alterum converteret latus : quin etiam tremoribus, siquid somni caperet , & repentinis terroribus excitaretur ; quanquam nec deerant diurni quidam , falsam certe quadam in re imaginationem consequentes, ob quos identidem animo deficiebat. Hinc illa omnia de quibus novissime dictum est, in dies augebantur, & internæ oppressionis sensus urgebat , caputque in primis grave adeo factum erat , & vertigini obnoxium , ut mulieri fulcro opus esset , ne caderet . Agebat tunc annum quadragesimum tertium , cum Medicum accersivit suum ; is a quatuor annis jam erat Mediavia noster ; eique ipsis Nonis Maji 1750. hæc narravit omnia , illudque insuper quod in ejusmodi muliere præcipua est adnotatione dignum , menstrua , quorum copia quæ semper fuisset, ex superioribus intelligitur , & quæ proxima æstate non minor fuerat, tametsi bis singulis fluebant mensibus, & quam consuessent, calidiora , atque adeo calidissima, jam sibi ex quo sic affecta esset , non modo imminuta, sed frigida prodire cœpisse, & frigida etiam novissime prodiisse . Quibus auditis , alvo , cujus adstrictioni mulier semper obnoxia fuerat, confestim, sed leniter, soluta, imperatur sanguinis missio, quo non prosiliente , sed lentius defluente , illud quod prolixæ hujus meæ narrationis causam præbuit, simul ab ægro, simul a Chirurgo, spectatæ fidei æque, ac experientiæ viro , Daniele Fasolato summa cum utriusque admiratione animadversum est, sanguinem, cujus exeuntis vehementem fervorem & illa alias, & Chirurgi , vas quo excipitur, vitreum manu tenentes mirabundi interdum perceperant, nunc adeo frigidum prodire, ut ægra de gelida;

Digitized by Google

sic enim ajebat; per cubiti flexuram defluente quereretur, Chirurgi autem manus frigore afficeretur. Paucum, & croceum ejus sanguinis serum fuit; nigrum, & viscidum crassamentum. Cujusmodi & frigore, & ferme etiam natura fuit is qui vespere missus est de pede. Cum prope nullum esset hinc, & a remediis quibusdam, ut vocant, cardiacis levamen relatum; non dubitavit Medicus in ejusmodi præsertim fœmina, quo sanguis in majorem motum concitaretur, postridie e brachio, & pede mittere eodem tempore. Et voto respondit eventus. Nam & sanguis prodiit non adeo frigidus, & dum prodiret, demi sibi oppressionis sensum, mulier ajebat, & vespere obortа febricula, noctu inferiores partes, quæ superioribus mensibus semper riguerant, nonnihil calefecit; mane autem remisit, & mulierem mox reliquit. Bene hæc se habuit dies decem, inferioribus artubus tepidis, pulsibus qui duri, parvi, humiles, prementi digito non resistentes antea fuerant, nunc oppressione sublata, in melius conversis, urinisque ipsis quæ prius, ut multæ, sic crudæ, & limpidæ excernebantur, jam ad naturalem modum, coloremque accedentibus.

27. Accipe nunc reliqua; neque enim satis esse duco, quæ prægressa, & comitata sint ejusmodi sanguinis affectionem proposuisse, nisi & quæ deinceps consecuta sunt omnia ad certum usque tempus memorentur. Igitur decimo exacto die, ecce levis dolor eam partem metatarsi sinistri pedis invadit quæ digito pollici respondet, brevissimus ille quidem, ut cum semel primo die, postridie autem tredecies ingruerit, intra semihoram quinquies recurreret, atque ita evanesceret, ut paulo post illo eodem die mulier exire domo potuerit vix aliquo cum incommodo, nisi revertens cecidisset repente, & sine ulla exteriore causa, in latus dexterum, nec nisi aliorum adjuta manibus surrexisset. Domum tamen reversa est: ibique levis primum is dolor, postridie autem magna cum febri acutus adeo, atque assiduus rediit, ut totum illum diem acriter vexarit, nec nisi opio dato quieverit. Insequenti die sine dolore, & febri fuit; ut bene habens e lecto surrexerit. Die autem proximo convulsione pectoris, & colli vehementi correpta est. Deinceps a febri, & dolore, quibus se magna addebat convulsio, male habita est, remittentibus quidem interdum vel ad triduum, alias vero perstantibus, aut invalescentibus adeo, ut vix spiritum ducere liceret, & denique caput gravi sopore premeretur. A prima illa convulsione dies undecim cum morbo pugnatum est, alias dato oleo ex dulcibus amygdalis recens expresso, alias antispasmodicis pulveribus ejusdem generis ac qui a Marchione nomen habet, cinnabari interdum, nonnunquam opio, quod in medio morbi cursu desertum est, cum inutile vel datum ad duo grana deprehenderetur, sæpius autem vena, semel videlicet in brachio, bis in manu, ter in pede incisa, unde novissime emissus sanguis & soporem illum, & convulsionem ferme sustulit, febri superstite, quæ mane quotidie se prodebat siti, ac dolore capitis, & stomachi hactenus stipata dum ad vigorem perveniret, illis deinde cessantibus, & febri ipsa adeo se remittente, ut vespere nulla esset propemodum, & ægra noctu sic satis dormiret. Quæ febris cum dies aliquot ad eundem modum perstaret, Peruviano cortice vix ad unciam partite sumpto, mulierem incolumem reliquit. Ab eo tempore triennium sine ullo incommodo tractum est, quod esset adnotatione dignum. Postea autem dolores, febres, convulsiones, alia ejusmodi redierunt, sed prioribus leviora semper, & citius largis sanguinis missionibus cedentia. Ad quæ jam olim a me litteris mandata, hæc placuit addere, quæ cum hæ Epistolæ sub initium A. 1760. describerentur, sedulo a me quæsita de eadem muliere accepi. Anno illam 1758. qui ejus ætatis quinquagesimus primus fuit, menstruis denique purgationibus carere cœpisse, quæ ad id tempus & uberrimæ, & coccineæ esse perrexissent. Nihilominus sic satis valuisse, & valere, nisi quod fere assiduus in ventre est glaciei sensus: qui cum inde ad pectus ascendit, eam affert respirandi difficultatem, ut continuo sanguis, neque copia modica, mittendus sit. Nec deesse quæ id ferant, vires mulieri, bonum adhuc & corporis habitum, &

Digitized by Google

& faciei colorem ſervanti.

28. Habes de affectione ſanguinis haud minus fortaſſe admiranda, quam cum apud Lowerum (1) in immani hæmorragia totus propemodum effuſus, ſimul autem juſculis identidem ſumptis inſtauratus, his quam ſibi ſimilior efflueret, homine tamen non vivente modo, ſed ſanitati reſtituto; habes, inquam, omnia ex Mediaviæ noſtri Medica ephemeride, prolixe a me quidem, ſed, ut puto, haud inutiliter excerpta. Quanto enim difficiliores hujuſmodi res habet explicatus, tanto diligentius danda opera eſt, ut ab iis qui explicandam forte ſuſcipiant, nihil ex hiſtoria deſideretur, ſecus atque in aliis accidit in quas hactenus incidi, Obſervationibus ejuſdem generis. Ut enim quod Spigelius noſter (2) ſcripſit de *ſanguine craſſo ac frigido*, quem e ſecta vena poſt frigidam ab æſtuantibus epotam vidit, nec ſine difficultate, prodeuntem, omittam, quippe cum potius ab æſophagi frigore intra adſitam arteriam Magnam denſiorem craſsioremque factum, quam actu frigidum videatur intelligere; certe quæ Obſervatio olim apud Riverium (3) propoſita eſt in muliere admodum iracunda, quæ intra quinctam a ſecta vena diem interiit, tantum abeſt ut ſciamus, quibus prægreſsis cauſis, aut comitantibus ſymptomatibus febris illa eſſet qua tunc aſsidua laborabat, ut Thomæ Bartholino (4) per divinationem, ut ita dicam, conjiciendum fuerit, horrorem perpetuum illi febri comitem fuiſſe. Petrus autem Borellus (5) ſatis hoc habuit ſcribere, equitum ducem *ſanguinem frigidum, in morbo phlebotomatum, emiſiſſe*; ut ne morbum quidem quo tenebatur, aut quis id retulerit, doceamur. Sed & explicationem addit ejuſmodi, ut mirum ſit, non jam contigiſſe id nonnunquam, ſed potius non ſemper, aut non multo ſæpius contingere. Denique Gabriel Clauderus (6) explicationem producens aliam, ſecundum quam in graviſſimis apoplexiis ſemper, aut plerumque id accidere deberet; idem quod apud Riverium eſt, ait, ſe in duabus Matronis violento paroxyſmo apoplectico correptis obſervaviſſe, proſiliente videlicet, dum e vena emitteretur, in ſuam quoque manum frigido ſanguine; illarum autem utramque per adhibita, ac data volatilibus fœta particulis medicamenta reſtituiſſe. E vena autem mulieris noſtræ haud proſiluit ſanguis, ſed lente defluxit; ut aliquanto facilius huic ſuam, qualis ea cunque eſt, Clauderus explicationem accomodaſſet. Idem ſubjicit (7) ſanguinis frigidi e naribus ſtillantis, & urinæ frigidæ prodeuntis Obſervationes. Quod ſi contigiſſet, ut ſerius ſcriberet; adjicere potuiſſet alias tum lotii frigidi emiſſi, ut puta a milite (8), & a puero (9), utroque maligna lethali febre prægravato, hoc inſuper jam toto frigido, tum fœtus gelidi ejecti, non ſolum jam mortui, & a gelida jam matre, ac mox intra horam moritura (10), ſed & vivi a victura (11) ea toto corpuſculo *frigiditate intentiſſima*, & ea *rigiditate plane inſolita & quaſi lignea*, ut ab ortu ad triduum quod vixit, niſi reſpiraſſet, idque admodum leviter, pro mortuo ab omnibus habitus omnino eſſet. Neque exemplum omiſiſſet Clauderus illuſtris Fœminæ (12), cui *aliquot ante mortem diebus exſpiratio ſemper fuerat frigidiſſima*, in extincta autem cum pulmo uterque *copioſos* haberet *ſcirrhos & vomicas*, ſiniſter *tactu exceſſive inſtar glaciei frigidus* inventus eſt, *quale frigus neque in altero* pulmone, *neque in ulla alia corporis parte obſervabatur*. Sed nos & mortuos, & cito morituros ſeponamus, eoſque dumtaxat quos ſervare potuit Clauderus, quamvis frigidus e naribus ſanguis ſtillaret, aut urina frigida prodiret, cum muliere noſtra, quæ ipſa quoque ſervata eſt, comparemus. Certe & ægræ noſtræ menſtrua frigida provenerant: quanquam ſatis diſcriminis eſt inter ſanguinem ex inciſa vena ſtatim manantem, & ſanguinem in narium

(1) Tract. de Corde c. 2. (2) De hum. corp. fabr. l. 6. c. 2. (3) Obſ. communic. 46.
(4) Cent. 4. Epiſt. Med. 47. (5) Cent. 2. Med. Phyſ. Obſ. 51. (6) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obſ. 138.
(7) Ibid. Obſ. 139. & 140. (8) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 206.
(9) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 34. (10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 80.
(11) Earund. Cent. 9. Obſ. 30. (12) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21, n. 4.

Digitized by Google

rium, uterive, ac vaginæ caveas ſtillatim excidentem, humoremque tandem, poſtquam e ſanguine ſecretus eſt, per viam longiſſimam defluentem; ut aliquanto minus difficile ſit intelligere, quomodo hæc frigida exire, quam quomodo in vena ſanguis frigidus eſſe potuerit. Quod ſi ut inferiora, ita ſuperiora etiam corporis in ægra noſtra tunc friguiſſent; fortaſſe alicui veniret in mentem dicere, cum reliquus ſanguis qui per viſcerum penetralia interea flueret, ſic ſatis calidus, vitæque ſervandæ aptus eſſet, eum dumtaxat qui per exteriores venas, ipſique cuti ſubjectas ferretur, ab hujus frigore refrigerari potuiſſe. Verum ne huic quidem explicationi, cujuſquemodi ea ſit, hic ullus eſt locus. Nam & ſuperiora æſtuabant, neque mulier de ſanguinis defluentis frigore conqueſta eſſet, niſi cutis minus quam ſanguis, fuiſſet frigida. Qua igitur ratione ſanguis poſſit non modo qualis in piſcibus eſt, ſed frigidior in viventibus, victuriſque hominibus interdum eſſe, ipſe quo ingenio es, diſquires. Mihi vero, cui hiſtoriam ſumma fide propoſuiſſe, cum aliiſque comparaſſe ſatis eſt, ad alia quæ tametſi miranda non ſunt, ipſa ad memoriam revocavit, eſt tranſeundum.

29. Cum Bononiæ degerem, honeſtus vir quotidie frigore corripiebatur, quod etſi nullus ſequebatur calor, de duobus nobilibus Medicis alter pro febri, alter, quoniam æger, eo frigore correptus cadebat, pro vertiginoſo affectu malebat accipere. Perſanatus eſt uſu cardui benedicti, & ſpiritus ſalis ammoniaci. Mulierem quoque memini annos natam ad quinquaginta in illud S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptam, ſingulis noctibus a certa hora ad matutinum uſque tempus frigore prehendi cum tremore, quem pulſus non crebrior quidem, ſed obſcurior factus, neque aliud præterea comitabatur incommodum, neque calor ſequebatur febrilis. Quin pedibus erat aſſidue frigidis, & ſæpe aliis quoque, ſed incertis, horis brevi frigore, tremore, & pulſus obſcuratione corripiebatur. Cum viginti jam dies res ad hunc modum ſe haberent; dato cortice Peruviano, primi omnium erratici illi rigores abiere, periodici autem remiſere, demum hi quoque fine redeundi facto, incolumem fœminam reliquere. Sed hi ad febrim ſui generis ſpectare mihi quidem ſunt viſi. Tremores autem alios, febrilium quidem ſimillimos, ſed cum vero frigore non conjunctos, nedum calore nullo exceptos, quos meæ Civitatis Patricium Virum alternis noctibus invaſiſſe ſcio, alio retuli, ipſoſque multis ſponte urinis, multiſque lenis pharmaci auxilio per alvum ejectis ſublatos vidi ſine illo cortice: quanquam periodicos quoſdam affectus, ſive febriles ii ſint, vel abſque eo ſæpe abigi, nemo ignorat, ſive non ſint, eo nonnunquam pervinci, a pluribus adnotatum eſt.

30. Cujus vi corticis (ubi perpaucas, in quibus minus reſpondere viſus eſt, Conſtitutiones excipias) longe certius, ſiquidem eo quo par eſt, & tempore, & pondere ſumatur, febres profligari periodicas, ſive illæ intermittant, ſive ex intermittentibus jam ſint factæ aſſiduæ, ſive benignæ, ſive malignæ ſint, & perniciosæ, nunc ferme inter omnes conſtare, arbitror, quando vel quoſdam noſtrates Medicos, quos timor olim, & averſatio neſcio quæ a corticis uſu abſterrebant, feliciſſimæ ejuſdem ope, promptiſſimæque pernicioſarum febrium curationes, quas a nobis quoque in pluribus, ſplendidiſque etiam perſonis jam ante multos annos peractas viderunt, in meliorem adducere potuerunt ſententiam. Sed juſti quo remedium hoc exhibendum eſt, temporis notitia medentes fugere nonnunquam poteſt, non tam eorum in præſentiendo imminentem perniciem incuria, quam caſu, velut accidit in Cardinali Eminentiſſimo Joanne Franciſco Barbadico, quem exitialis febris acceſſio propemodum ſuſtulit, priuſquam febre teneri ipſum periodica, ſciri poſſet. Res per ſe, nedum quia in principe Viro contigit, cujus tibi alias (1) noviſſimum morbum deſcripſi, ſane digna eſt quæ commemoretur. Cum enim ſtatim ſub meridiem ſe in cubiculum incluſiſſet, neque oſtium hora qua ſolebat, recluderet; famu-

(1) Epiſt. 13. n. 3.

Digitized by Google

famuli nihil primum, nisi sacris precibus, aut lectione diutius detineri, postea autem cum jam adveſperaſceret, mali aliquid ſuſpicati, oſtium leniter, deinde cum reſponderet nemo, validius, ſed fruſtra, pulſantes, inclamanteſque, denique per feneſtram ingreſſi, herum ſine voce, ſenſu, motu jacentem invenerunt. Accerſitus confeſtim Medicus præter hæc mala, quæ tamen magis magiſque jam remittebant, convulſivos tendinum ſubſultus, febrimque deprehendit. Quæ, cæteris illis omnibus intra horulam per ſe abeuntibus, una reſtitit. Poſtridie manè Valliſnerius, & ego advocamur. Quæritur, quis, & unde fuerit heſternus ille repentinus, & graviſſimus morbus; quem febris ſolverit, ut videbatur. Narrat Medicus, eryſipelas non multis ante diebus in facie apparuiſſe. Verum aeris fortaſſe injuriis; erat enim autumnus A. 1729. æger autem magis de ſuis Epiſcopalibus muniis, quam de ſe ſolicitus, nunquam decumbere voluerat, neque intra cubiculum ſe continere; introrſum repulſum, de improviſo evanuiſſe. Heſterni morbi ſe nihil niſi finem vidiſſe: quem autem ad modum ingruiſſet, ne ægrum quidem ſcire, cum quid ſibi tot illis horis accidiſſet, neque tum ſenſiſſet, nec modo aliud reminiſceretur, niſi ſe, quaſi a tempeſtate frigidulum lectum petiiſſe. Hæc eadem æger confirmabat, quem alacri, ut ſolebat, erectoque animo invenimus, jam levius leviuſque febricitantem, nullo eorum quæ pridie fuerant, veſtigio ſuperſtite. Quæ tametſi quem proprie ad morbum referremus, non una de cauſa dubitabamus; aliquid tamen monſtri intus ali, cum Hippocratis aphoriſmus (1), tum ratio quoque ipſa dubitare non ſinebant. Hanc igitur, illumque ſecuti interea dum clarius aliquod lumen exiſteret, materiam eryſipelatis, quæ introrſum regreſſa, magnum, ut jam cœpiſſet, poſſe rurſus afferre periculum videbatur, extrorſum iterum pellere oportere, facile agnovimus, & Medico, ſeni utique experienti, & ſpectato, aſſenſi ſumus, qui jam prima illa nocte iis datis quæ ſine turba ad cutem ferrent, obſequentem naturam habuerat, ut & noctu ſudor, & tunc aliquis adhuc mador ſequeretur. Et toto quidem illo die novi, quod animadverteremus, nihil fuit. Sed nocte proxima ecce febrilis acceſſio, quæ tamen præter quoſdam convulſivos tendinum ſubſultus, nihil quidquam grave oſtendit uſque ad meridiem. Quo demum tempore aut eadem, aut altera potius acceſſio tot ſimul, tamque horrifica mala protulit, ut continuo omnes arceſſeremur. Ægrum invenimus, qui nec loqui, nec percipere quidquam poſſet, cum difficillima reſpiratione ſtertentem, apoplectici ſimilem, niſi aſſiduis tendinum ſubſultibus agitaretur, pulſibus autem perobſcuris, & nihil prementi digito reſiſtentibus. Tunc enimvero manifeſtum fuit quo nudiuſtertius morbo correptus eſſet, hancque eſſe alteram perniciosiſſimæ tertianæ febris acceſſionem, quæ primæ illi, ut hora, ita etiam gravitate, & numero ſymptomatum reſponderet, vel potius antecelleret. Nec ſpes erat per ea quæ exterius dumtaxat tunc facere liceret, imminens exitium retardandi, cum mala omnia, quæ modo diximus, magis magiſque ſub oculis, manibuſque noſtris ingraveſcerent; ut ex iis qui viderunt; complures autem viderunt; fuerit nemo, quin pro certo haberet, ac per urbem totam inexpectato optimi Paſtoris caſu perculſam, pronunciaret, mox eſſe moriturum. Quo etſi in metu ego quoque eram; ſpeculæ tamen aliquid ſupereſſe, dicebam, ſi forte hæc pariter acceſſio, ut prior, remitteret, ſi non eadem hora, quippe gravior, at una, aut altera tardius. Itaque ab ſociis Medicis, ſub veſperam, tanquam a conclamato, diſcendentibus, quæſivi, num quidquam, ſi acceſſio remitteret, obſtare crederent quo minus Peruvianum corticem darem: illi vero, ſi modo fieri poſſet, ut interea neque in cerebro, neque in pulmonibus ſanguis pertinacius hærere cœpiſſet, aſſentiri ſe, reſponderunt.

Intra primas noctis horas paulatim pulſus minus malos fieri, & apparere ſudorem, animadverti: deinde ſenſim pariter, ſenſimque ægrum ad ſe redire, & intra eam

(1) 25. Sect. 6.

Digitized by Google

eam noctem, qua ipse domum reverti nolui, exitialia omnia symptomata prorsus evanescere; ut summo mane, restituta deglutiendi facultate, & febri ad justam remissionem perducta, jam esset remedio locus. Quod, sicuti in ejusmodi gravissimis periculis facere cum Eximiis Medicis solitus sum, tum ex iisdem corticibus apparari antea jusseram, non quorum species sensuum dumtaxat fallaci interdum indicio se magis commendaret, sed quorum ope intermittentes febres pro certo abactas esse, constaret, tum ad semunciam in primo haustu sumendum dedi; reliquum autem, quod triplum erat, in multo minores partes per justa intervalla distribui. Eaque ratione consecuti sumus, ne ingrueret accessio tertia, procul dubio ægrum, quem secunda prope confecerat, sublatura. Sed ne secunda quidem ingruisset, si in primæ remissione idem facere venisset in mentem. Non venit autem, introrsum versi etysipelatis, quod certum erat, materiam spectantibus, non febris: quam, non consecutam, ut sæpius solet, mala illa gravissima, sed attulisse, & periodicam esse, quis divinaret? quando neque initium ipsius viderat quisquam, neque Patavii ea tempestate febris ulla ejus generis erat animadversa; etsi per illos dies, ut postea novimus, in Civitate non ita dissita eadem fuerat; ægrumque illustrem, dum corticis oblatio ab una ad alteram intermissionem differretur, proxima accessione jugulaverat. Quamobrem tu, cujus gratia hæc scripsi, siquando casus ejusdem modi incidat, cujus initium ignotum sit, tametsi causa esse manifesta videatur; noli omittere de natura febrium, quæ tunc vagentur percuntationes; neque enim semper id quod nobis, accidet, ut quæ prima pernicioſi generis existat, ea tibi curanda obveniat.

31. Nec vero, si æger non senex sit, ejusmodi febris immunem fore, credito propterea quia Doctis Viris ipsam nunc placeat *febrim intermittentem senum soporosam* vocare. Etsi enim ea ætate sæpius contingit, & septuagenario erat major tum Cardinalis de quo modo dictum est, tum generosus Comes M. Ant. Trento, quem annis ante eum quinque ab eadem febri periclitantem eodem remedio curaveram, eorum neutro, quod minus frequens est, in febrim recidente; tamen & Mortonus (1) puerum duodecennem, & Tortus (2) puellum teneræ ætatis, nedum alium in medio adolescentiæ cursu his, quas *lethargicas* appellabat, febribus laborantes, proposuere. Pariter non quia primos paroxysmos, aut primam alicujus paroxysmi partem sine profundo isto sopore ægri transegerint, velim sine metu sis, ne in ulterioribus paroxysmis, aut paroxysmi partibus sopor ingruat. Nam quamvis sæpius antea, quin multo antea; non raro tamen septimo demum paroxysmo advenit: & quamvis in ipsa paroxysmi invasione simul invadere plerumque soleat, ut Sydenhamius quoque (3) significat, idque tempus, juxta Harveii (4) dissectiones mortuorum in principio accessionis, remoræ sanguinis sit opportunum; non desunt tamen exempla gravis soporis non modo aliis paroxysmi temporibus, quod non infrequens est, sed, quod perrarum est, hoc declinante advenientis, quale in Commercio Litterario (5) adnotatum videbis.

Hic tu indicia fortasse optabis, per quæ dum febris a benigna non videtur differre, conjicere possis, pernicioſum istud symptoma esse adventurum. Id & alii optaverunt non minus, quam noscere siquis forte ante annum 1731. ejusmodi febres observasset. Cujus utriusque voti vel uno lecto, quem laudavimus, Torto, facile compotes fieri potuissent. Qui cum scripta ante finem sæculi XVI. ab Ludovico Mercato, & rursus ante finem sæculi XVII. ab Richardo Mortono de Pernicioſis Intermittentibus Febribus in celebrem Therapeuticen suam (6) non sine additis Scholiis transtulisset, perfecit, ut scire omnes possent, Hippocrati, & Veterum non paucis ignotum non fuisse, Intermittentes Febres aliquando malignas fieri, & exitiales

(1) Pyretolog. Exerc. 1. c. 9. Hist. 25. (2) Therapeut. Special. ad febr. period. pernic. l. 4. c. 3. Hist. 9. & 1.
(3) Epist. Respons. de Morb. Epidem. (4) Exercit. 1. de Mot. Cord. & sangu. c. 16.
(5) A. 1740. Hebd. 13. n. 2. (6) l. 2.

Digitized by Google

les (1), tum quibus ex ſignis Mercatus generatim docuerit intelligere, eas fore pernicioſas (2), ſpeciatim vero in illis de quibus loquimur, pertimeſcere, ne *tertia, aut quarta* acceſſione *gravis ſomnus, vel gravis alia ex ſoporiferis* affectionibus *omnino eſſentialis fiat* (3). Nec vero prætereunda ſunt quæ Tortus quoque & generatim, & ſpeciatim ex propria obſervatione ſigna propoſuit (4), & productis ſuo loco hiſtoriis tum ad cætera genera (5), tum ad hoc quo de agitur (6), pertinentibus confirmavit. Quibuſcum junges quæ ab altero Illuſtri Medico adjecta ſunt ſigna ad hoc idem genus ſpectantia (7). Soporis autem graviſſimi mox adventuri indicium videbis apud Tortum (8) hoc inter cætera, quod æger interdum balbutiens verba mutilet, vel unum pro alio proferat, *non ſecus ac ſi levi apoplexia in linguæ paralyſim degenerante foret detentus.* Eſt etiam apud eundem Vetulæ hiſtoria (9), cui in febris excerbatione cum accidiſſet non modo ut recte verba proferre non poſſet, verum etiam manifeſta aliqua oris contorſio, in ſequenti exacerbatione cum iiſdem ſopor inſuper gravis acceſſit, in proxima autem, apoplexia, quæ in paralyſim dexteri totius lateris tranſivit: atque ut ſcias, hæc a febri fuiſſe; uſu Peruviani corticis ſublata ſunt. Intelligis non ſolum quæ ſoporem, & poſt hunc apoplexiam interdum prænunciarint, ſed ſimul apoplectici potius generis, quam lethargici iſtum eſſe ſoporem, præſertim cum eo ſtertore conjunctum, qui cum graviori apoplexia jungi ſolet. Quæ ſpectantes Sydenhamius (10) aliique, inſultum hujuſmodi *Apoplexiæ veræ ſimilem plane* eſſe, ſcripſerunt, & Tortus ipſe (11), tandem, niſi per corticem inhibeatur, *fortis Apoplexiæ inſtar* occidere, Mortonus autem (12) puerum quem ſupra memoravimus, bis inventum ab ſe, ait, *ſtertentem, cæteriſque Apoplexiæ fortiſſimæ ſymptomatis affectum*, ſenem autem Avunculum ſuum (13) multos jam annos hebetem & ſomnolentum, *apoplexia* correptum fuiſſe, retulit, ejuſdem generis, ut inſultu remittente, utrumque cortice eodem, larga manu dato, ſervaverit. Senis vero hujus hebetis & ſomnolenti, & obeſi inſuper commemoratio, cum hiſtoriis aliis conjuncta, & ſpeciatim cum ea quæ in Commercio Litterario (14) ab diligenti ſane, ac ſolerti Obſervatore deſcripta eſt, Anus videlicet quæ diu antea brachii ſtupore, & debilitate, mox etiam capitis gravitate, vertigine frequenti, & magna pedum laſſitudine afflicta, ſopore profundiſſimo in febris intermittentis paroxyſmis corripiebatur; hæc, inquam, exempla ſolicitum facere te debent in febribus intermittentibus quæ homines detineant iiſdem, aliiſve capitis ejus generis, aut nervorum affectibus obnoxios, ne forte ſopore iſto terrifico, aut, ipſo etiam non prævio, apoplexia prehendantur. Namque ut ex laudato Obſervatore (15) exempla ſuppetunt *apoplexiæ immedicabilis*, & *apoplexiæ ſubito* occidentis, quæ ſoporem ſecutæ ſunt, ſic & alia habemus in quibus *abſque ſoporoſo affectu prægreſſo*, intermittentibus correptos febribus rapuit apoplexia. Igitur ubi æger iis erit obnoxius malis de quibus dicebamus; illi præſertim, ſicut alii, fac corticem & tempeſtive præbeas, & juſto ut tempore poſſit retineri cures; is enim quem ſubito apoplexia occiſum retulimus, nequaquam potuit retinere. Quæ me res in Comite Trento, ſimul quaſi apoplectico, ut dictum eſt, ſopore, ſimul nimia alvi lubricitate affecto, eo magis anxium habuit, quod ejus Fratrem annis ſuperioribus repentina apoplexia ſublatum fuiſſe, non ignorabam. Sed in paroxyſmi remiſſione iis quæ ventriculum corroborarent; opii enim vel pauxillo tunc uti veritus ſum; ſic ſatis admiſtis, ut retineretur cortex, operam dedi. Deus autem meis annuit votis.

32. Non puto, gravius te ferre; non mi-

[1] Ibid. c. 4. Schol. 1. & cap. 8. Schol. 1. [2] Ibid. c. 2. ante Schol. 3.
[3] Ibid. c. 3. ante Schol. 3. [4] l. 3. c. 1. [5] l. 4. c. 1. & 2. [6] Ibid. c. 3.
[7] Vid. Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 52. [8] l. 3. c. 1. [9] l. 4. c. 4.
[10] Epiſt. cit. [11] l. 3. c. 1. [12] Hiſt. 25. cit. [13] Hiſt. 26. [14] A. 1738. Hebd. 33.
[15] Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 24. n. 3. & A. 1734. Hebd. 13. poſt n. 2.

Digitized by Google

mirari autem, certo scio, quod pro mortuorum ex hisce febribus anatomicis Observationibus, Observationes protulerim in viventibus habitas. Nosti enim cum in ea quæ in Sepulchreto est de Febribus Sectione quasdam hujus quoque alterius generis historias (1) proponi, tum præsertim a periculosis dissectionibus me refugere consueviſſe. Quo minus, opinor, expectabis sectiones a me institutas eorum quos malignæ febres variolis stipatæ absumpsere, cum scias, me necdum variolis fuisse correptum. Neque enim tanti sum animi, ut imitari audeam Theodorum Zwingerum, qui ut in Sepulchreto (*) etiam leges, cum eo nunquam morbo laboraſſet, puerum eodem occisum dissecuit. At enim, inquis, vel peste ipsa peremptorum cadavera, jam frigida præsertim, dissecta, nocere negarunt Doctissimi Viri. Ego vero hos legi; sed quid Thomas Bartholinus (2), & Isbrandus Diemerbroeckius (3), qui eosdem legerant, censuerint tamen, animadverti. Nam primus, *nollem*, inquit, eorum rationibus *nimium fidere*; alter vero, cadaver, cum jam plane perfrigeratum est, *multo* quidem *minus contagiosum est, quam corpus morbosum vivens*; contagiosum autem esse, non negavit, imo exemplo suo quid sentiret, ostendit, cum, etsi erat qui carbunculos in ejusmodi cadaveris ventriculo se ipsi ostensurum promitteret (4); sibi, ait, *non placuisse irritare crabrones, & aperta abdominis cavitate contagii periculo se exponere: illudque se credere, quam videre, maluisse*, & rursus (5) cum in *refrigerato* cadavere exanthemata per artuum musculos altius pergere, a Chirurgis, se præsente, demonstratum esse, narrasset; an viscera quoque iisdem inficiantur, *oculorum experientiam non habeo*, inquit, *propterea quod licet contagium a dissectione musculorum parvi faciam, illud tamen ex apertione cavitatum abdominis, & pectoris furiosius in astantes irruere posse, credam*. Noli igitur mirari, quod inter quamplurimos esse malim, quam inter *pauciſſimos*, ut idem ait (6), iis *credentes, qui cadavera pestiferorum contagiosa non esse, asserunt*. Quod si pauciſſimi non fuissent qui iis crederent; putasne, post tot pestilentias, futuras fuisse tam paucas cadaverum in ipsis extinctorum Observationes, quæ in Sectionem hanc Sepulchreti referrentur? perpaucæ enim sunt, si demas quæ ex auditu scriptæ, aut quæ incredibilia habent, tum quæ repetuntur, ut quæ Observatione LXII. postquam §. 3. posita fuerat, §. quoque 7. iteratur. Et ne forte suspiceris, Anatomicos ab illorum dissectionibus inani potius metu, quam rationibus fuisse abterritos; has legesis simul cum contrariis perpensas apud eosdem Bartholinum (7), & Diemerbroeckium (8). At si illis perlectis, nullum tamen esse periculum quod metuamus, arbitraris; accipe quid in Theatro hoc nostro acciderit corpora eorum dissecantibus quos maligna dumtaxat, non pestifera, occiderat febris. Ex peticulari, quam vocant, febri mortuum Prosector, juvenis valens ac robustus Stegagnonius, hactenus inciderat, ut solos dorsi musculos, Diemerbroeckio fortasse credens id parvi facienti, appararet, cum eadem febri correptus, e vivis ereptus est. At fuerit cadaver illud non omnino adhuc frigidum; certe erat intus extraque jam frigidum cadaver Aniculæ, cujus venter cum a Cl. Vulpio A. 1717. Januario mense aperiretur, ipse autem adstarem, ut singulorum viscerum sedem Auditoribus ostenderem, etsi nullus odor gravior solito existebat, nec ullum, præter intestinorum implicationem, vitium apparebat; continuo tamen insolitum quendam languorem sensi, non secus ac si animi instaret deliquium: mox autem ostensione illa absoluta, cum vix domum uterque rediissemus, pariter febrili horrore, & frigore, & dein calore ad eundem modum, eodemque tempore correpti sumus, indeque ego, quamvis fracta febris vi, per annos aliquot ita male valere cœpi, ut in nuncupatione Adversariorum IV. indicavi. Nec mirum: etsi enim ea fœmina pro apoplectica in Nosocomium illata fuerat, &

(1) Append. ad Obs. 10. & 29. (*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 19. cum Schol.
(2) Consil. de Anat. Pract. n. 3. (3) De Peste l. 2. c. 3. adnot. 12. (4) Ibid. l. 4. Hist. 15.
(5) Hist. 32. (6) Hist. cit. 15. (7) n. cit. 15. (8) adnot. 12. cit.

Digitized by Google

& reapſe erat; illa tamen apoplexia malignæ, ut poſtea inquirendo compertum eſt, febri, cum domi ægrotaret, non ita pridem acceſſerat. Vides igitur, ne illud quidem ſatis eſſe ad periculum effugiendum, cadaver non ante incidere, quam frigidum factum ſit: quam cautionem qui laudarunt, illud præterea animadvertiſſe non videntur, frigere exterius poſſe, interius autem calorem retinere, quod ex Epiſtolis ad te noſtris intellexeris non raro fieri, & aliquando vel trigeſima a morte hora (1) in ventris interioribus calorem ſupereſſe. Num igitur expectandum diutius eſt? At putreſcens cadaver *multo magis contagioſum evadere*, ajunt, *quam corpus morboſum vivens*. Nec tu mihi objicias, fuiſſe, & eſſe qui, hiſce omnibus pro nihilo habitis, impune id fecerint. Nam neque eadem natura, & vis eſt malignarum omnium febrium, neque eadem Profectorum omnium diſpoſitio: quarum neutram cum pro certo ſcire quiſquam poſſit; quis tutius eſſe timidiorum conſilium, neget, quam audaciorum?

33. Verum, ut ad me, & ad variolas redeam; equidem prima adoleſcentia cum in ejuſmodi ipſarum Conſtitutionem inciderem, quæ neminem ferme ad eum uſque diem interemerat, diſcendi ſtudio abreptus, egregium in Noſocomio Medicum ſequi non dubitabam, & qui ex variolis decumberent, eorum quoque pulſus explorare non verebar, nedum cætera adnotare, & inquirere, etiam leviora, ut puta quo collyrio fieret, ut cum reliqua cutis pene tota puſtulis aſpera eſſet ac fœda, in palpebris tamen lævis, ut videbam ſervaretur, & nitida; fiebat autem aqua ſtillatitia plantaginis in qua ſalis, ut vocant, ſaturni pauxillum erat ſolutum. Quæ dum animadverterem, forte accidit, ut unus, itemque alter ex iis ægrotantibus, Medico fruſtra omnia quæ poterat, diligenter præſtante, e vivis eriperetur. Quo exemplo admonitus, nunquam poſtea volui ejuſmodi ægros inviſere; ne ad Principes quidem Viros accitus. Nec, licet ad hanc uſque ætatem proceſſerim, committendum eſſe, duxi, ut in periculum me volens conjicerem, quando vel octoginta annos natis accidiſſe, novi, ut a variolarum contagio, cujus jam ſe immunes putabant, non ſecus ac pueri, inficerentur, & multo quam hi, facilius perirent; quanquam in ſæviſſima A. 1749. Conſtitutione Forolivienſi, vetula, ea quam modo diximus, ætate major, eo morbo conflictata, raro ſane exemplo evaſit. Sed quod mihi facere non licuit, ut inde mortuos diſſecarem, toties, & tot ab Anatomicis factum eſt, ut mirari ſubeat, Viros cæteroquin Doctiſſimos, qui poſt illorum jam editas Obſervationes, ignorare viderentur, aberraturos a vero, qui variolas alibi quam in cute, præſertim vero in inteſtinis, tum nunquam, tum ſemper provenire, contenderent. Horum primos, facile credas, cum in Obſervationes forte incidiſſent ejus ſimiles quæ a Peyero filio (2) propoſita eſt; alteri autem in alias cum iis convenientes quas ab ſe habitas memorat Cl. Gunzius (3), utroſque cæterarum oblitos, cunctas illi primos quidem, alteros autem his conſimiles exiſtimaſſe; quando multæ, jam relatæ in Sepulchretum, extabant, quarum aliæ cum illis, aliæ vero cum his apertiſſime conſentiunt. Sunt præterea quas utriſque addendas colligere poſſis ex laudata Cl. Phil. Conr. Fabricii Diſſertatione (4). Atque inſuper ut Diſſertatio altera (5), quæ, Buſſerio Præſide, habita eſt, Obſervationem tibi exhibebit in Sereniſſimo quodam Principe, cum primis illis convenientem, ita quæ cum alteris conveniant, dabunt plures Volumina (6) Cæſareæ Academiæ. Quin aliæ non deſunt hiſtoriæ, quæ & alibi quam in cute, neque tamen in inteſtinis, aliiſve viſceribus, conſpectas variolas, aut ſe indicantes proponunt. Cujuſmodi illæ ſunt quas leges in Actis Hafnienſibus (7), in Ephemeridibus (8) prælaudatæ Academiæ, in

[1] Epiſt. 3. n. 2. [2] Obſ. Anat. 2. 2. [3] In Hippocr. de Humorib. not. 21.
[4] exhib. Obſ. circa Conſtit. Epid. A. 1750. not. *b.* ad §. 19. [5] ſiſt. Hiſt. morbi, & cadav. variol. c. 1.
[6] Eph. Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 97. cum Schol. & Cent. 9. Obſ. 52.
[7] Tom. 1. P. 1. Obſ. 109. [8] Dec. 3. A. 7. & 8. Obſ. 47.

Digitized by Google

Opuſculis Pathologicis (1) Præſtantiſſimi Halleri, & hæc quoque eſt quam ab eo qui inter Magiſtros meos fuit, Jacobo Sandrio, cum Bononiæ olim eſſem, acceptam, ferme totidem ac Vir ille Doctus retulit, verbis ſubjicio.

34, PUER Nobilis, cui paucæ exterius variolæ, ſigna autem nulla erant aliarum quæ viſceribus inſiderent, ſuffocati inſtar moritur. CORPUSCULUM, ab Sandrio ipſo apertum, pulcherrima viſcera habebat omnia. Sed una laryngis muſculis innata erat variolarum puſtula, & circum hanc ater jam apparebat gangrænæ color.

35. Porro cum aliis quoque malignis febribus ſæpenumero gangrænam interiorem conjungi; imo, ſi lethales ſint, tunc viſcerum inflammationes degenerare in gangrænas, ex pluribus, quas in Sectione hac Sepulchreti leges, Obſervationibus apparebit. Quibus has etiam adjunges. Sanctorius noſter (2) *quidam alii putarunt*, inquit, *felicem malignam ab aliqua gangræna in jecore, vel in alio viſcere oriri, quod nos non ſemel in cadaveribus obſervavimus*. Dominicus Gagliardi (3) in diſſectionibus eorum qui a maligna febri pereunt, cum ulcera ab erodentibus medicamentis quæ veſicantia vocant, aperta, ipſa quoque gangræna affici incipiunt „ internas gangrænas perſæpe „ conſpici „ affirmabat. Et Joſephus Lanzonus (4) Epidemicam deſcribens Conſtitutionem Ferrarienſem A. 1729. in apertis nonnullorum corporibus quos ea febris occiderat, inter cætera *aliquas maculas lividas in ipſis inteſtinorum tunicis* memoravit. Tu alia, quæ non deerunt, exempla adjicito.

36. Nunc antequam finem ſcribendi facio, te miraturum non puto, initio præſertim admonitum, nihil repetere me velle ex iis quæ ad te alias ſcripſi, miraturum, inquam, non puto, quod de certis quibuſdam Febribus nullam hic mentionem injecerim. De earum pleriſque egiſſe me, ſcis, cum de aliis agerem morbis. Nonnullas tamen, ut puta quinctanas, & quæ longiora intervalla habent, me fateor non nominaſſe; neque enim vidi, niſi ſeptimanam excipias, quæ, cum Bononiæ degerem, in Patricio Viro exacte recurrebat: nec de illis dicere quidquam poſſum, niſi quod etſi quartanis fere ſuccedant, non ſunt tamen, ut aliquando factum eſt, pro quartanis habendæ, quarum longiora reddita ſint intervalla, niſi quartanas pariter cum ſuccedunt tertianis, pro tertianis quarum tardiores facti ſint reditus, contra ac Medici ab antiquiſſimis uſque temporibus ſtatuerunt, habere velimus. Quod præclare animadvertit Solers Vir Zevianus meus (5), ubi quartanæ mutationem in quinctanam, hujus in tertianam, & quartanæ denique in ſextanam, hancque conſtantem, in adoleſcentula a ſe viſam proponit: cujus ultimæ febris exemplum perrarum eſt, cum duo, haud amplius, me legiſſe, meminerim, alterum Gentilis (6), Lanzoni (7) alterum. Qui vero poſt hujus generis febres mortui ſint, in iis quid ſit inventum, me latet. Sed cum ipſæ diuturnæ ſint, aut diuturnis ſuccedant; veri ſimile eſt, poſt ſe relinquere eadem ferme quæ illæ ſolent. Solent autem meſenterii, aut lienis vitia, aut alterius proximi viſceris, & nominatim jecinoris. De quibus ſimul omnibus exemplum habes apud Cl. Fantonum (8). De liene autem ſatis oſtendimus alias non uno loco, ſed præſertim Epiſtola XXXVI. (9) quæ conſentientia videbis cum Obſervationibus, in Sectionem hanc Sepulchreti relatis, ubi de Quartanis (10), & de Erraticis diuturnis febribus (11) actum eſt. De jecinore ibidem quoque reperies exempla. Quibuſcum junges quæ Commercio Litterario (12) leguntur de hepatis ſubſtantia, *præ reliquis ſedem quartanarum fovente*, hincque *in plurimis* quartana *mortuis læſum modo, modo exſiccatum, modo inflatum hepar inveniri*.

37. Hæc habui quæ ſuper pleriſque Febrium

[1] Obſ. 44. in fine. [2] Comment. in I. Fen 1. l. Avic. Qu. 86.
[3] Dell'Infermo iſtruito P. 2. Vegl. 30. [4] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 209.
[5] Nuovo Fonte di Pronoſtici P. 1. [6] apud Schenck. Obſ. Med. l. 6. ubi de raris febr. typis Obſ. 2.
[7] Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 10. [8] De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 10.
[9] n. 18. [10] ſub Obſ. 30. [11] ſub Obſ. 32. [12] A. 1739. Hebd. 50.

Digitized by Google

brium generibus ad Valſalvæ hiſtorias adderem ex meis, aut aliorum ſive mecum communicatis, ſive lectis Obſervationibus. Quæ tu, ut ſoles, æqui bonique facies: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA L.

Agitur de Tumoribus.

QUos morbos ſtatim poſt Febres plerique facile propoſuiſſent, Arthritidem, Luem Veneream, alios ejuſcemodi, Boneto placuit differre, & inter hos, Febreſque interjicere Tumores, Vulnera, Ulcera, & quæ alia ad Chirurgiam ſpectant. Quæ Facultas, cum minime ignores, quantopere a Valſalva adamata ſit, & exculta; fortaſſe jam plurimas, ſi minus ex me, quem noſti, non, uti ad mortuorum ſectiones, ita ad viventium, natura eſſe factum, at certe ex illo Obſervationes expectas. Nec tuam te fefelliſſe opinionem, ex proximis Litteris cognoſces, quæ erunt de Vulneribus. Neque ille tamen paucas habuit de Tumoribus Obſervationes. Verum alias chartis non commiſit, alias commiſit quidem; ſed earum aliquot aut ipſe vulgavit, aut ego aliis Epiſtolis deſcripſi. Quæ omnia hac indicabo dumtaxat, ut relegere poſſis, ſi velis; nihil autem repetam, ſive illius ſit, ſive meum. Ut enim Sepulchreti ordinem, qualiſcunque is ſit, quemadmodum fere ſolitus ſum, hic etiam ſequar; non ſequar tamen repetitiones. Quarum aliquæ non modo, ut multæ, haud ſunt illarum Obſervationum, quæ ultro in aliis quoque Sectionibus poſitæ ſignificantur: ſed earum quæ in hac eadem iterantur II. Sectione, ut cum inter eas quæ in Additamentis leguntur, vel prima ipſa cum ſubjecti Scholii parte, propoſita jam ſupra fuerat Obſervatione VI. (1) a Boneto, qui locum ipſe quidem unde ſumpſerat, non reticuit, aut cum eidem tamen, quod prope incredibile eſt, accidit, ut una eademque pagina (2) unam eandemque bis ex Garnero hiſtoriam produxerit.

2. Igitur quod ad Tumores ſpectat Sanguineos ſive quos ſic vulgo appellant, ſive eos præſertim qui cum rupto venæ trunco aliquo communicant, *varices ſpuriæ*, ut opinor, a Baerhaavio (3) poſtea nuncupati, quid Valſalva viderit, & cenſuerit, in mea habes Epiſtola Anatomica XIII. (4) magiſque in Tractatu illius de Aure Humana (5), utrobique autem (6) ea pariter quæ ſpectant ad Steatomata palpebrarum. Utinam ſic diſerte judicium addidiſſet ſuum de natura cujuſdam tumoris quem ad hunc modum nobis deſcriptum reliquit.

3. MULIER annos nata ad quinquaginta laboraverat tres jam menſes tumore in dextera colli parte duro, oblongo, ovi galli Indici magnitudinem æquante, cujus erat baſis in ejuſdem lateris arteria Carotide, unde ſurſum pergens uſque ad ejus arteriæ diviſionem, finiebatur. Hic aliquando dolebat; aliquando nullum prorſus afferebat dolorem. Tandem viginti circiter ante mortem diebus crebrius vexare cœpit, in ipſa præſertim laryngis regione, ut cum peculiari quodam ſtertore cogeret reſpirare, cui comes erat in gutture quidam ardoris ſenſus. Itaque mulierem confecit. Nolo hic, ut in tumore altero feci, quem in ſiniſtra juguli parte durum pariter, & nulla memorata pulſatione, Valſalva deſcripſit (7), meas tibi conjecturas proponere: ipſe, ut malueris, judicabis. Ego vero ad certiora exſcribenda tranſibo.

4. VIRGINI ingenii vividi, quæ aliquot jam annos, propter ætatem ad quinquageſimum circiter perductam, menſtruis carebat purgationibus, cancroſus tumor in dextero latere prope axillam obortus eſt. Hic paulatim in craſſitudinem quidem parum,

(1) §. 7. (2) Obſ. 7. §. 1. n 3. (3) Prælect. ad Inſtit. §. 711. (4) n. 4.
(5) c. 4. n. 8. (6) Ibid. & noſtræ illius Epiſtolæ n. 2. (7) Epiſt. 17. n. 19. & 20.

Digitized by Google

rum, ſed multum in latitudinem, & longitudinem crevit, ut ad axillam perveniret. Proximus artus œdemate intumuit. Acceſſit tuſſis, ſputum materiæ *catarrhalis*, ſpirandi difficultas, multa ſitis, & mors denique. TUMOR eas quibus inſederat, partes, quantum quidem percipiebat ſenſus, altius non læſerat. Proximum artum ſecando, multum ſeri flaveſcentis effluxit, quod omne in Adipoſæ membranæ cellulis ſubſtiterat. Totum quoque ab eodem latere Thoracis cavum ejuſdemmodi replebat ſerum, multis interjectis concretionibus ejuſdem coloris, mediæ autem inter membranoſam, & *gelatinoſam* naturæ, quarum pleræque pleuræ adhærebant. Pulmones erant adeo contracti, ut primo aſpectu quaſi deeſſe viderentur. Cor valde exiguum. Cæterum, quod ad Ventrem attinet, ventriculi fundus multum erat extenſus: lien perparvus: jecur a naturali colore ad fuſcum inclinans: ejus veſicula exilis, & inanis. Ovaria albicabant: & quamvis naturalem ſervarent figuram, & molem; valde tamen induruerant.

5. Rondeletii Obſervationem, in Sepulchretum relatam, non hoc loco, in quo ne memoratur quidem, ſed libro II. (1) leges, propoſitæ ſimilem. In utraque enim cancroſus thoracis externus tumor, difficultas ſpirandi, multumque eſt in thorace ſerum: quod in illa tamen ſuccreviſſe tumore decreſcente, in hac autem creſcente, oſtendit tempus quo ducendi ſpiritus difficultas acceſſit. Faciet hoc diſcrimen, ut rem aliquanto aliter in illa explices, atque in hac Obſervatione. Cui ut peculiare eſt quod ad ſeroſum attinet brachii tumorem, ſic peculiaris quoque hujus tumoris cauſa fuit, nimirum Axillaris venæ compreſſio a cancro illuc ſe attollente.

6. Sed jam ad alios alterius generis artuum ſuperiorum, aut inferiorum tumores, a Valſalva obſervatos, veniamus, initio ab iis ducto qui male peractæ venarum ſectioni ſucceſſerunt. Mitto autem quem in Nobili Matrona vidit ob compunctum cum vena tendinem, aut nervum, manu cum acerbiſſimo dolore plurimum tumente, & eo ſedato dolore, aſſidue tremente: qui tremor non modo poſteaquam detumuit manus, ſed ad diem uſque quo hoc ſcribebat, videlicet quinque ipſos annos, nullo proficiente remedio, perſtabat. Tumorem pariter mitto qui Juveni accidit, vena in cubiti flexu ab inepto Chirurgo transfixa, effuſoque introrſum ſanguine, unde magnus poſtea, longæque, & difficilis curationis abſceſſus. Tumoris potius a vulnerata eo in flexu arteria, Valſalvæ manu perſanati, hiſtoriam tibi eo diligentius deſcribam, quod res majoris momenti eſt, nec indigna quæ a te cum Obſervationibus conferatur, viſa ibi ab aliis, aut facta, aut adnotata proponentibus, ut puta ab Rockio (2), a Petito Chirurgo (3), a Teichmeyero (4), & ab iis quos dum has Litteras recenſerem, legi, Medico Cl. Trewio (5), & induſtrio Chirurgo Guattano (6), præſertim vero a Cel. Auctore infra (7) laudandæ Diſſertationis. Hæc igitur Valſalvæ Obſervatio etſi in nonnullis, manca videri poteſt, ut ab homine qui ſibi ſcriberet, fuſa; tamen quædam habet peculiari attentione digna, illudque inſuper quod ejuſmodi curatio prius a Valſalva peracta eſt, quam ab aliis peragi vidiſſet, additurus, qua erat ſolertia, atque induſtria, ſubinde alia, ſi diutius vixiſſet, eique aliæ iſtiuſmodi ſuſcipiendi operis occaſiones ſe obtuliſſent.

7. CHIRURGO annorum circiter duodeviginti, dum propter thoracis morbum ſanguis e brachio mittitur, arteria vulneratur. Qui miſerat, venam incidiſſe ſe, credens, non aliter vulnus obligat, ac ſi nihil niſi venam, incidiſſet. Poſt dies aliquot tumor in cubito animadvertitur: qui intra dies amplius viginti ad pomi magnitudinem excreſcit. Hunc chirurgus quidam, pus ſubeſſe ratus, incidit: ex inciſo ſanguis incipit exire, ſed ſine impetu, ſanguineis videlicet grumis obſtantibus, & exi-

(1) Sect. 1. Obſ. 72. (2) Commerc. litt. A. 1734. Hebd. 36. n. 2.
(3) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. & 1736. (4) Diſſert. de ſtupendo Aneuryſm. & cæt.
(5) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 126. (6) Hiſt. 2. Aneuryſm. Hiſt. 2. (7) n. 8.

Digitized by Google

exitum quasi omnino claudentibus. Verum tribus post diebus, via sibi facta, sanguis erumpit: idque non illo tantum, sed & duobus proxime insequentibus diebus, semel quidem quotidie, at ea copia, quæ cum adstringentibus remediis nullo modo cederet, ægrum quasi ad animi deliquium duceret. Interea & manus, & cubitus, & proximus humerus ferme usque ad medium, intumuerant: inflammatio autem prope incisum tumorem jam erat oborta. In tanto periculo, Medici advocantur, chirurgiam quoque prope callentes, in his Valsalva. Qui, re diligenter perpensa, ita est curationem aggressus. Primum fascia quam nunc torcular vocitant, sic humerum vinxit, ut pro eo ac opus esset, prompte illa, facileque laxari posset. Tum vulnus, a chirurgo, ut diximus, tumori inflictum, superiora versus secundum arteriæ consuetum iter produxit. Sic toto patente tumoris cavo, quod pugnum ferme comprehendisset, sanguinem, quo plenum erat & concreto, & fluido, eduxit, locumque bene abluit spongiis, calefacto vino madentibus. Quo facto, tantisper fasciam laxari jussit, dum effluens sanguis vulneratæ proderet arteriæ sedem. Erat hæc in cavi illius fundo; ut valde incommodum fuerit ob profunditatem, arteriam circumligare. Quam cum tandem, continuo supra vulnus, vinxisset, haud amplius, quantumvis laxata fascia, sanguis exsiluit. Verum illico quidquid ejus artus erat infra injectum arteriæ vinculum, sentiendi, & movendi vim amisit, pauciſque post horis frigidum est factum: nec pulsus amplius percipiebatur. Hic tamen circa tertium a ligata arteria diem percipi iterum, sed vix, cœpit: at circa quinctum ad naturalem quasi impetum jam redierat. In hujus diei exitu sanguis in lecto animadvertitur, eoque fasciæ, vulneri circumjectæ madentes conspiciuntur. Quibus caute ablatis, & vulnere inspecto, nec sanguinis quidquam erumpit, nec unde eruperit, ullum est signum. Ab hac ultima sanguinis eruptione pulsus iterum omnino amittitur, non secus ac si novum arteriæ vinculum injectum esset. At membrum tamen post multos dies naturalem sensim recuperat calorem, motum quoque, sed hunc tardius; nam octo, aut novem menses debilitas restitit, & quædam macies, & fuscus unguium color, & facilis a frigore læsio. Verum eo quod diximus; exacto tempore, hæc omnia desiere; pulsu etiam, quamvis languido, redeunte.

8. Hanc a me cum petiisset historiam Cl. Vir Petrus Paulus Molinellius, continuo, & perlibenter misi, tum ut homini Medica, & Chirurgica Facultate præcellenti, & bene de me merito gratum facerem, tum etiam, ut quam mancam, sicuti ad ipsum quoque tunc scripsi, mittebam, eam ipse, qui Chirurgum illum & viventem noverat, & mortuum dissecuerat, quo ad ejus fieri posset, nobis perficeret. Quod præclare ab ipso factum perspicies, si Dissertationem ejus leges, quæ inscribitur *de Aneurysmate e læsa brachii in mittendo sanguine arteria*. Præcipua huc redeunt, non unum tantummodo, sed plura vincula Valsalvam arteriæ injecisse, cogente sistendi sanguinis difficultate: hominem postea incolumem vixisse, & non nisi trigesimo circiter post eam curationem anno tabe, & ascite confectum esse: eo autem brachio quod læsum fuerat, non secus ac altero, uti consuevisse, quippe cum jam nullum; si utrumque brachium inter se conferres, discrimen agnoscerес, ne in pulsu quidem. Quod tanto magis mirandum est, quia in mortui dissectione, cum Brachialis arteria eo loco ubi aneurysma fuerat, ad tractum duorum pollicum omnino deesset, nempe morbo olim, ferro, & pure absumpta, nulla inveniri arteria potuit quæ pro ipsa communicationem inter superiorem ejus truncum, & Radialem, Ulnaremque arterias servaret præter unam, eamque non solum mire flexuosam, sed tenuem adeo, ut difficillimum sit intellectu, quomodo Radialis arteria, influente tam pauco sanguine, & per tot flexus tracto, æque pulsare ac altero in brachio posset, tum æque esse brachium utrumque & nutritum, & robustum, aut certe ad actiones æque idoneum. Et inventa quidem est ea pars nervi quæ in tractu illo eodem erat, in quo diximus Brachialem arteriam defuisse, in prægrandis ganglii modum amplificata. Sed etsi nervi ejus vires sic augeri potuisse, existimares; tamen

justum

Digitized by Google

juſtum muſculorum robur, & partium nutritionem, & arteriarum præſertim pulſum ſine juſta influentis quoque ſanguinis copia, juſtoque impetu, non intelligeres. Certe autem occluſo præcipuo arteriæ trunco, ramos *laterales*, *licet per ſe parvos*, *poſtea diſtendi*, *ſi liquidum*, *ſolum in eos agat*, Viri Doctiſſimi, & in his Hallerus (1), *ex phyſicis*, *& hydraulicis* non dubitabant: quin idem Hallerus (2) & *vulgo notum eſſe*, & *ſe vidiſſe*, confirmaverat, *reſecta arteria radiali*, *ita dilatatam fuiſſe ſenſim ulnarem*, *ut rami omnes*, *quibus proſpicit radialis*, *inde ſanguinem acciperent*. Quo magis optandum eſt, ut in cadaveribus eorum quibus olim arteria ipſa Brachialis, aneuryſmatis curandi cauſa in brachii flexu, obligata fuerit, iterum, iterumque ab Anatomicis, inprimiſque ab eodem Præſtantiſſimo Molinellio perquiſitio hujuſmodi repetatur, ut ſicuti quæ in hac prima deprehendit, accurate adeo propoſuit, ita in aliis eadem, an alia occurrant injectionis etiam auxilio, certiores fiamus. Ut enim illius arteriæ truncus raro duplex ſit; ramos tamen ab ipſo tum in Ulnarem, tum in Radialem pertinentes quos Cel. Winslowius (3) Collaterales vocat, non in cunctis quidem corporibus ad eundem modum ſe habere, ſed plures in pleriſque eſſe, vel ex ejus, & laudati Halleri (4) collatis inter ſe deſcriptionibus ſatis conſtat. Veri itaque ſimile eſt, fore ut alias aut uno plures, aut unus aliquis magis dilatatus ex Collateralibus ramis ſe ſe oculis objiciat: quanquam ne ſic quidem ſatis intelligi poſſet quod Valſalva circa quinctum ab ligata arteria diem obſervaverat; nam ſi ramorum illorum dilatatio fieri paulatim debet; quomodo tam cito pulſus ad naturalem quaſi impetum redierat? De nervis autem; tametſi brachialium communicationes inter ſe, & frequens ramorum non unius ex illis in unum muſculum diſtributio facere fortaſſe debent, ne tam ſolicite de ipſis idem quod de arteriis, quæramus; ſane illa quam Vir Cl. animadvertit, illa, inquam, nervi ſimul, ut videtur, cum arteria ligati in prægrande quaſi ganglium mutatio digna eſt quæ pluribus Obſervationibus in cadaveribus ejuſdemmodi, aut in brutis etiam animantibus data opera magis confirmetur, inquiraturque, an influentis in ipſum arterioſi rami manifeſtiſſimæ dilatationi, an, ſi hæc ſemper non occurrat, vincturæ potius nervi amplificatio illa debeatur. Cui voto poſtquam hæc ſcripſeram, interea ſatis eſſe factum, jam video (5) quantum ad brutos attinet animantes, experimentis quæ ut per ſe laude non vulgari digna cenſeo; ita ſi debeam pro Valſalvæ repetitis experimentis accipere; quid in ipſis deſiderem, erit alibi, ut ſpero, opportunior ſcribendi locus. Nunc enim illud tibi multo utilius fuerit, ſi quas eadem luculenta, & frugifera Diſſertatione Obſervationes, animadverſioneſque Cl. Molinellius propoſuit de inſtituenda aneuryſmatis in cubiti flexu curatione, tum expeditius nervum cum arteria colligando, tum vero tutius ſacco etiam aneuryſmatis vincula injiciendo, attente diligenterque perpendas, & cum iis quas in poſterum peragat, curationibus conjungas. Verum ut ille nobis ſuperiorem Valſalvæ Obſervationem perfecit; ſic haud ſatis ſcio, an invenire nunc poſſim qui inſequentem perficiat.

9. QUIDAM aneuryſma in ſiniſtro poplite decem circiter annos pertulerat, vehementem dolorem afferens, & diametro uncias Bononienſes tres cum ſemiſſe ferme æquans. Is cum a Valſalva curatus eſſet; noviſſime tamen periit ob alterum in dextero poplite aneuryſma. IN THORACE quoque aneuryſma aliud habuit ad arteriæ Magnæ curvaturam.

10. Cum Medicus, & Chirurgus, ſiquis alius, Eruditiſſimus Laurentius Heiſterus in ea Diſſertatione quæ *de Genuum Structura*, *eorumque Morbis* inſcripta eſt (6), monuerit, *pauciſſima* in poplite aneuryſmata fuiſſe adnotata, & ſane præter ea quæ ipſe

(1) Diſſert. de Arteria Brachii not. ad §. 45. (2) in Boerh. Prælect. ad Inſtit. §. 692. not. e.
(3) Expoſ. Anat. tr. des Arter. n. 140. & cæt.
(4) Diſſert. cit. §. 17. 19. & ſeqq. & 28. 36. 45. Adde nunc Faſcic. Icon. Anat. 6. & Guattani Hiſt. cit. Fig. 1.
(5) De Bonon. Sc. Inſt. Tom. 3. in Opuſc. & Qu. Præſide Hazon. Pariſ. propoſ. 5. Febr. 1750. n. 4. (6) n. 83.

Digitized by Google

ipſe memorat, vix de duobus me legiſſe meminerim, quorum alterum uno verbo olim indicavit Severinus (1), alterum nuperrime quantam vim ſanguinis contineret, ſcripſit Matanus (2); propterea nolui hanc, quamvis obſcuram, ſi ſpectes ea quæ mox dicam, & imperfectam, Valſalvæ Obſervationem omittere, præterea hoc certe oſtendentem, quantum aneuryſmatibus ſint corpora quædam obnoxia.

Etſi vero Experientiſſimus Heiſterus eandem quam ad cubitum aneuryſmatis curationem, in poplite quoque *non impoſſibilem* eſſe, exiſtimet (3) ob eandem ſpem (quam nunc videbis a Præſtantiſſimo Hallero (4) confirmatam) ramorum arteriæ a latere communicantium, quin ſe, ubi caſus tulerit, eam curationem ſuſcepturum eſſe, profiteatur; tamen cum plura quam in hiſtoria ſcripſerim, de re iſtiuſmodi a Valſalva addita nuſquam eſſe animadverterem; qua ipſe ratione curaſſet, ſtatuere non audebam. Erant quidem inter Valſalvæ ſchedas Icones duæ, ſcite, atque eleganter delineatæ, quarum altera Poplitæam arteriam ab ea facie qua reſpicit exteriora, altera ab oppoſita repræſentat ſe ab exteriore facie dilatantem in ſaccum oblongum, & quo magis aſcendit, eo anguſtiorem, nec ſine tribus arterioſorum ramorum oſculis, cum anguſtiore ſacci parte communicantium; ut niſi ea pars, ſicuti ſolet Præcl. Molinellius, vinculo conſtricta eſſet, perdifficilem, & longam manus operam requiſiviſſet; & tamen ſaccus ab exteriore facie omnino integer oſtenditur. Quamobrem, & quod erat homo ob aneuryſma mortuus quod in altero poplite excreverat; hoc potius quam illud quod curatum eſſet, pictum fuiſſe, ut e mortuo Valſalva exemiſſet, propemodum conjiciebam. Sed tamen illud alterum quali curaſſet ratione, non aſſequebar, donec Cl. Benevoli Obſervationes verſans in locum forte incidi, ubi (5) modum laudans, a me tibi alias (6) commemoratum, quo Valſalva ſolebat, ſanguine ſæpius miſſo, & tenuiſſimo dein victu aneuryſmata curare, ſic curati „ in arteria poplitis, exemplum ſe in Valſalvæ ipſius Muſæo vidiſſe, teſtatur, ex homine qui poſt eam curationem morbo alio confectus fuerat. His enim lectis, iiſque Iconibus in manus ſumptis, cum animadverterem, diametro certe longe minori quam ſupra (7) eſt propoſitum, ſaccum repræſentari; cogitare cœpi, tantam ſacci contractionem acceptam referendam eſſe ei curationis generi: quod etſi Valſalva adverſus interna, eaque incipientia aneuryſmata inſtituerat, huic etiam fortaſſe, addita comprimente faſcia cum auxiliis aliis exterioribus, adhibere voluiſſet. Quoniam tamen quædam video quæ cum hac conjectura non ſatis conſentiant, ideo tuum judicium facio: ego nihil pronuncio, & ad certiora jam redeo.

11. VIRO quadraginta annos nato parvus, ſed pulſans tumor circa inguen dexterum ſenſim oboritur. Triennii ſpatio in dies augetur, grandiſque fit. Quarto circiter ante obitum menſe doloribus vexare incipit, magnoque, & æquali œdemate univerſum illum artum inferiorem tumefacere. Menſe ultimo atrociſſimi dolores fiunt, neque ad tumorem ſolum, ſed & aliquando infra malleolum internum: quo uno loco, & ſævientibus dumtaxat doloribus, pes ſentiebat, omni alioquin ſentiendi, & movendi facultate privatus. Nulla unquam hoc toto menſe a cruciatibus quies, nullus ſomnus, donec, languentibus viribus, aliquot dies ſemiſopitus æger jacuit, atque ita defecit. ANEURYSMATIS hujus ingens erat cavum; nam a cute ſummi femoris anteriore ad craſſiſſimum nervorum omnium Cruralem Poſticum perveniebat. Et arteria quidem Cruralis, ex cujus dilatatione tumor inceperat, mediocriter dilatata reperta eſt; ſed aliquot locis dilacerata, aut eroſa, per hæc ea copia, eoque impetu ſanguinem ejecerat, ut partim corroſis, partim cedentibus muſculis, ingens, ut diximus, cavum effeciſſet, illumque ipſum quem memoravimus, nervum ſic eroſiſſet, vix ut paucæ fibræ ſupereſſent, per quas ſuperior

(1) De recond. Abſceſſ. nat. l. 4. c. 7. prope finem ad n. 2.
(2) De Aneuryſmatic. præcord. Morbis Animadv. not. ad §. 71. (3) Diſſert. indicata n. 76. 77.
(4) Faſcic. Icon. Anat. 5. ad Tab. 4. (5) Obſerv. 11. (6) Epiſt. 17. n. 30. (7) n. 9.

Digitized by Google

rior ejus pars cum inferiore committeretur. Id omne cavum coagulato sanguine, & polyposis, ut videbatur, concretionibus plenum erat.

12. Dissectio causam præclare ostendit eorum omnium quæ homo pertulit. Nam postquam aneurysma ex legitimo in spurium, ut spurium quidem plerique intelligunt, degenerâvit, id est dilatatæ arteriæ tunicæ perruptæ, aut erosæ sanguinem effundere in vicinium cœperunt, jam neque ea vi, neque ea copia reliquus sanguis mitti potuit in subjectas partes, quæ vis, & copia requiruntur ad servandum ejus expeditum per venas reditum: hinc artus œdema. Effusus autem sanguis dum musculos a musculis diducendo, cum interjectis membranis nervulos simul lacerabat, aut distrahebat, dolores creabat, sed levius ferendos, quam ubi denique ad crassissimum illum nervum accessit, jamque mora acrior factus cœpit erodere. Tandem ubi nervus usque adeo exesus est, unde rami fere omnes proveniunt sentiendi, movendique facultatem pedi afferentes; facultas utraque in hoc periit, si eum excipias locum qui prope malleolum internum est; ad hunc enim locum ramus pertinet qui non a Posteriore illo, sed ab Anteriore nervo Crurali profectus, solet Saphenam venam comitari. Cætera quomodo assiduos dolores secuta sint, explicare non est opus. Præstat ex illorum, mortisque ipsius consecutione animadvertere, ubi aneurysmata vel externa nervis, aut aliis acris sensus partibus proxima sint, tametsi per disruptionem & sanguinis profusionem illico non occidant, per acerbissimos tamen cruciatus interficere demum posse. Quod tibi confirmabunt, præter historiam quam nuper vidi a Guattano (1) editam, cum hac Valsalvæ conferendam, quædam M. Aurelii Severini (2) in græco homine, & in sutore Observationes. Sed quam his interjecit, aneurysmatis in Anselmo Pagano descriptionem, ut libenter leges, quippe sede, magnitudine, & adjunctis plerisque aliis cum eo quod modo ex Valsalva propositum est, comparandi; ita cum ejusdem prope dixi incredibilem curationem perpenderis, miraberis plurimum, inter problemata super hac ab Severino explicata, præcipuum illud non fuisse dilucidius, & accuratius enodatum, nimirum *computrefacta*, *dissoluta*, *diffracta* juxta inguen Cruralis arteria, quomodo valuerit admoti ignis vi suos iterum parietes recuperare, ut artus ille non solum vivere, sed eo vix humili baculo aliquantulum nixus, rectus incedere homo potuerit.

13. De aliis tumoribus qui ad hanc quidem spectent Epistolam, præter ea quæ supra dicta sunt, nihil Valsalva scriptum reliquit, nisi forte huc referre velimus perpauca verba quæ in Medicis Responsis duobus obiter injecit. In altero eorum quod est de Hæmorrhoidibus, quædam cum his descripta condylomata esse posse, ait, cæcas hæmorrhoides, ut quæ sæpe crassa quasi tunica ex pinguedine obductæ videntur esse non vasa, ut sunt, dilatata, sed alterius naturæ excrescentiæ. In Responso autem altero super antiquo ad genu tumore pro exostosi habito, credibile est, inquit, cum tumor statim post retropulsam scabiem in qua, suspicio est, veneni aliquid venerei latuisse, prodire cœperit, particulas quæ sanguinem antea vitiantes, scabiem producebant, ad illum articulum remoratas, tumori originem præbuisse aut fibras lacerando substantiæ osseæ non secus ac quercuum fibris insectorum aculeo perruptis, gallæ oboriuntur, aut cum humoribus, per articulum fluentibus subsistendo, quæ res facilis est ob vasorum in ejusmodo locis angustiam; sic enim cum ligamentis, atque tendinibus ferruminatæ utrorumque crassitudinem, & duritiem adauxerint; quamobrem, si manu comprimuntur, ossis similitudinem omnino referunt, quanquam per dissectionem inquirentibus, quod aliquando mihi, inquit, facere contigit, repræsentant substantiam interiorem radicis arundinis; ut crassa quadam comparatione utar.

14. Et hæc quidem Valsalva scripsit. Alia autem quædam a se facta, & observata mihi narravit, aut, me præsente, observavit, & fecit, quæ nunc tecum communicabo. Quorum primum conferre qua-

(1) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 2. (2) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7.

Digitized by Google

quadantenus poteris cum ea Fabricii noſtri Obſervatione quam in Adverſariis II. (1) olim indicavi, aut cum altera Viri Illuſtris Heiſteri (2), vel potius, ſi ad ganglia utramque harum referre malis, poſſis quadantenus, ut dicebam, cum ea conferre, quam Archiater Ampliſſimus Swietenius (3) commemoravit.

15. VIRGINI, ajebat Valſalva, fuiſſe exiguam ad malleolum extuberantiam, quæ ab annis plus ſexdecim tantos ſæpe crearet dolores, ut non ſemel, niſi domeſtici prohibuiſſent, eum ſibi pedem fuiſſet abſciſſura. SECTIS ibi ſecundum cruris longitudinem communibus integumentis, glandulam ab ſe deprehenſam eſſe parvam, forma ovali, ſed depreſſa, colore, & natura, ut videbatur inter Conglobatas, & Conglomeratas media. Hac adempta glandula, nullum amplius dolorem rediiſſe.

16. MULIER ruſticana, quam cum aſpiceres, ſenio confectam exiſtimares, debilis, ſquallida, exſucca, imo ad extremam perducta maciem in Bononienſi Incurabilium Noſocomio jacebat. Malorum omnium cauſa mamma erat dextera, quæ in tumorem excreverat, forma, & magnitudine humanum cerebrum referentem. Is tumor undique, & penitus exulceratus, inter rubram & ſanguinolentam ſubſtantiam hic illic oſtendebat plures quaſi glandulas, maximis uvæ acinis pares, ſed albas, oblongas, læves. Cum aliud, ob virium præſertim infirmitatem, tentare non liceret; Valſalvæ venit in mentem tumoris baſim quæ ampla erat quidem, ſed reliquo tumore minus, circumjecta inſtita hactenus adſtringere quo ad ferre mulier poſſet. Qua aſſidua conſtrictione paulatim in dies aucta, illud conſequebatur, ut oræ tumoris, nutrimento orbatæ, circumcirca emortuæ, forficibus ſine dolore, & ſanguinis effuſione circumcidi poſſent, baſis autem ambitus magis magiſque minueretur. Hac ratione ad ſatis longum tempus ſervata, ingens ille tumor ad exiguam molem redactus, & tuto denique amputatus eſt. Itaque cicatrice obducta, recreata interea mulier diſceſſit. Quam tunc ea quidem parte perſanatam eſſe, ne dubites; ut cætera quæ narravi, ita uno, aut altero interjecto anno hoc etiam accidit ut viderem. Cum enim forte cum Valſalva in Noſocomio eſſem, ecce quædam ſupervenit fœmina, quæ ipſum, & me quoque ut notos, ſalutat, optimo corporis habitu, & colore prædita, ea autem, quantum apparebat, ætate, ut illius alterius quam modo deſcripſi, filia, vel potius neptis videri poſſet. Ea vero ipſa erat quæ deſcripta eſt, & quæ ſe non agnoſci mirata, jam quæ ſim, inquit, noſcetis, ubi cauſam cur huc modo venerim, aperuero: & cum dicto pectus oſtendit ſine mamma, at ſanum a dextris, a ſiniſtris quoque, niſi modicum ſub mammæ cute exſtare inciperet tuber. Sic, inquit, prior ille tumor cœperat: veni igitur, ut novus hic, antequam creſcat excidatur. Quod proximis diebus a Valſalva factum eſt, quamvis verente, ne alius poſtea, atque alius exiſteret, & vel hac quoque demum adempta mamma, alia aliqua in ſede, & præſertim in utero exoriretur. Id vero non ſine cauſa veritum eſſe, nimis ſane crebra obſervatio oſtendit: quin pejora vereri potuiſſe, eruditiſſima docebit Illuſtris Viri Trilleri Diſſertatio (4): qua perlecta, & iis quæ longe atrociora veteris cancri exſtirpationem ut plurimum conſequuntur, ſpectatis, exiſtimare licet, num tanta inſequens malorum atrocitas induciis unius, aut alterius anni ſatis penſetur: quanquam ægra dummodo ex præſentibus doloribus, lethumque allaturis eximatur, graviores poſtea adventuros, & ſævius interfecturos aut minime credat, aut ſi credat, tamen ut tempore interjecto futuros, non tanti faciat.

17. Tumorem quoque, ſed longe alius generis, a Valſalva exciſum vidi. Quem tamen quoniam exciſum ego, ipſo annuente, perſecui, infra in loco deſcribam. Jam enim ad noſtras diſſectiones tranſeundum eſt. Et primum, ne ſcripta alibi

(1) Animad. 24. (2) Diſſert. de Tumorib. Cyſtic. ſingularib. n. 36.
(3) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1084.
(4) De nociva Cancri inveter. Exſtirpatione. Hiſt. præſertim 3. & Obſerv. addit. §. 17. & ſeqq.

Digitized by Google

hic repetam; quæ de varicibus illis ſpuriis, & de palpebrarum ſteatomatibus ipſe adnotaverim, in eodem habes Tractatu, in eademque Epiſtola quæ ſupra (1) memorata ſunt, cum de utroque eorum tumorum genere quid Valſalva tradiderit, indicarem. De ſteatomatibus autem, aliiſque Cyſticis tumoribus plura extant digna quæ legas in ea Boerhaavi Epiſtola quæ *de Fabrica Glandularum* inſcribitur, itemque in Prælectionibus in ſuas Inſtitutiones (2). Et quamvis idem, ut videtur, exemplum tumoris, humorem aquoſum continentis, non eodem prorſus utrobique modo, memoria, ut opinor, nonnihil lapſus, proponat; tamen ſatis conſtat id quod præcipuum eſt, ejus generis tumorem vidiſſe: eamque Obſervationem licet pluribus exemplis a Cel. Heiſtero (3) additis confirmare. Eodemque ex parte attinet tumorum quorundam in capite infantis deſcriptio, quæ ex Blaſio in hanc Sepulchreti Sectionem (4) relata eſt, quanquam erat aqua in plures hydatides diſpertita. Magis libera erat, etſi a primo ſecus videretur, quam ego ſic obſervavi.

18. QUIDAM ex iis quorum collo, & capite uſus ſum in publica Anatome A. 1750. parvum tumorem ad ſiniſtrum oſſis hyoidis latus gerebat. TUMOR per diſſectionem omnino retectus, & ab lævo cornu illius oſſis, ad quod exterius alligabatur, ſolutus, hydatidum aggeriem repræſentabat, ultimo digiti minimi articulo non majorem. Sed illius oram cum leviter pupugiſſem; turbidula quam continebat aqua, omnis continuo defluxit, vix leviſſima preſſione adhibita.

19. Initium magni tumoris, ſi diutius vixiſſet homo, hoc facile eſſe potuiſſet: quanquam inter eos qui incipientes adhuc, non difficillime ſolvuntur, hos potiſſimum cenſeo eſſe ponendos: hujuſque fortaſſe generis fuiſſe, credo, quem in carpi exteriore parte Uxoris meæ enatum vidi, nucis avellanæ forma, duritie, & magnitudine. Cum enim hebdomadas aliquot pertuliſſet, ecce mane experrecta narrat, repente, & ex toto nocte illa evanuiſſe. Vera dicebat, ut ſtatim perſpexi. Non multis autem interjectis diebus, idem redit tumor, & tempore multo breviori interpoſito, repente iterum evaneſcit, non rediturus, cutem, id quod prius non acciderat, eo loco relinquens minutis quibuſdam ſubrubris puſtulis diſtinctam, quæ paulo poſt ipſæ quoque per ſe abiere. Æſtivum erat tempus, & ceratis uſa fuerat quæ reſolvunt, & preſſione, cui tantum tribuiſſe Valſalvam, ex me forte audiverat, ut cum ipſe ad alteram ſcapulam tumorem cyſticum gereret, hunc juſſerit, ad incrementum retardandum, vel pedibus comprimi. Sed ipſa moderata, ſicuti ſuaſeram, preſſione vix erat uſa primis diebus, ceratis autem non diu, aut certe non aſſidue, quod nihil proficere viderentur. Nec vero ſi forte ganglium fuiſſe malueris; valde repugnabo; erat enim recens, ut minime neceſſe eſſet involucris jam includi craſſioribus, aut humorem continere quem diuturnus particularum tenuiorum diſceſſus glutinoſiorem, minuſque diſſipabilem reliquiſſet. Intelligis me de gangliorum materia haud aliter ſentire ac ſæpius repetitæ eorum diſſectiones oſtenderunt. Quarum alias apud Cl. Heiſterum (5), legeris; alias autem addes ex obſervatione Egregiorum Virorum Weiſſii (6), & Elleri (7). Cæterum *nattas*, ut noſti, tumores cyſticos Chirurgi noſtrates vocitant, uno comprehendentes vocabulo non ſolum tria illa pervulgata genera, ſed & alia, quæ fere omnes, ſi doctiores excipias, quam diverſa ab illis interdum contineant, prorſus ignorant, ne ſuſpicantes quidem, ubi durities eſt, ibi poſſe aquam ſubeſſe, ut in ſuis utramque Boerhaavius (8), & Heiſterus (9) obſervarunt. Sed & aliæ peculiares tumorum ſpecies ſunt, exempli cauſa, quam nemine ferme præeunte, exhibuit, Salzmanno Præſide, Jo: Paulus Kellius (10), conſtantem ex ſolis propemodum membranis, quæ lamellatim aliæ aliis impoſitæ

(1) n. 2. (2) ad §. 711. (3) Diſſert. ſupra ad n. 14. cit. (4) Obſ. 1. §. 3.
(5) Inſtit. Chir. P. 2. S. 6. c. 171. n. 2. (6) Vid. Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(7) Vid. Act. Erudit. Lipſ. A. 1750. M. Octobr. (8) (9) Vid. ſupra ad n. 17.
(10) Diſput. de Tumore tunicato membranac. §. 1. & 7.

Digitized by Google

positæ tumorem in cervice effecerant æquantem pondere libras quinque, aut quam post alios, & nominatim Severinum (1), Experientissimus descripsit Benevolus (2), substantiam polyposæ similem continentem. Cujus Observationem legens, in memoriam redii alterius, quam Junio mense A. 1735. Mediavia noster eodem quo habuerat die, nobiscum communicaverat.

20. MONACHO ad rotulæ alterius regionem tumor increverat, pugnum æquans, durus, mobilis, doloris expers, *nattam* vocabant. INTEGUMENTIS communibus incisis, & facile diductis; neque enim ulli arctiores obstabant nexus, & vasa sanguifera creberrima quidem erant, sed exilia; non majori negotio separatus est tumor a tendinibus qui rotulam obtegunt, quam musculus a musculo solet separari. Itaque inviolata tunica, detractus, & dissectus primum hanc ostendit satis crassam, ut dividi in laminas tres posset, ex quibus minus tennis erat media. Quidquid autem solidi intra tunicam continebatur, substantia erat, ut videbatur, polyposa, eaque in cancellos quasi quosdam conformata, ut spongiosam quadantenus referret structuram quam intra ossium capita videmus. Ii omnes cancelli diluto sanguine pleni erant.

21. Hujusmodi tumores inter eos poni fortasse possent quos Celsus (3) continere, ait *simile aliquid carni hebeti & cruentæ*, nisi inter molles, cedentesque recensuisset. Boerhaavius (4), qui sarcomata ex veris fibris carneis procrescere, & fieri, non facile credit, sed ex membrana Adiposa, cujus pinguedo ob distenta sanguifera vascula rubram carnem mentiatur, etiam sic factos tumores tenui pellicula includi, scribit, & ob hanc totos posse detrahi. Equidem in Adversariis (5) olim tradideram, me in illius membranæ sacculis interdum pinguedinem ita sanguine infectam vidisse, ut carnem ipsi mentirentur. Sed sive ita res se habuit, sive rubor potius in confertissimis, distentisque vasculis fuit, creberrimas, tenuissimasque membranulas perreptantibus, pinguedini interjectas, & per hanc transpectas; certe mihi non accidit, ut tunc eas Adiposæ membranæ partes in tumorem conglobatas viderem, & peculiari tunica cinctas. Quod tamen ut accidisse aliis, non negaverim; ita non omnes negaturos esse, credo, facile ex veris ipsis fibris carneis, ubi pars aliqua earum lacerata, aut erosa sit, excrescentias nasci carneas. Sed ad tumores cysticos hæ non attinent, ut neque excrescentiæ membranæ Adiposæ. Quas cum videri possint Viri aliqui doctissimi cum steatomatibus confudisse, alii ab his quidem distinxisse, verumtamen inter cysticos tumores posuisse; hic tibi quid ego Excrescentiæ membranæ Adiposæ nomine intelligam, & quam ejus structuram observaverim, aperte exponam.

22. Joannes Philippus Ingrassias ubi de *Natta* agit (6) quam in scapulis dumtaxat vidisse se, scribit, in eaque adipem, tametsi aliquando & carnem, non dubitat, quin ad steatoma sit reducenda. Fabricius autem noster ab Aquapendente (7) tradit, steatoma, ubi in capite non est, sed in aliis partibus, *videri continere materiam alii pinguedini potius similem, quam sevo*. Quæ animadversio præclare ostendit, Majores, etsi in tumoribus non sevum invenirent, sed pinguedinem, non propterea novum tumorum genus constituendum credidisse, ut nostra memoria Littrius (8), qui separandum a steatomate, & lipoma appellandum esse, censuit ejusmodi tumorem, qualem ipse ad viri scapulam vidit molli pinguedine, non sevo plenum. Sed Ruyschius (9) cum exstirpatum ejusdem-modi tumorem paucis describeret postea, vocare steatoma perrexit. Palfinius autem (10) duos tumores memorans ejusdem generis, qui ad immane pondus in dorso excreverant fœminarum duarum, neutro utitur vocabulo, & quod illi omnes quos nominavimus, alii diserte fecerunt, alii sic ut saltem recte perpensis omnibus,

(1) l. 4. supra ad n. 10. cit. c. 2. & 3. (2) Osservaz. 16. (3) De Medic. l. 7. c. 6.
(4) Prælect. §. supra ad n. 17. cit. (5) II. Animad. 6. (6) in fine Tract. de Tumor. p. n.
(7) in fine Append. l. 1. Chirurg. (8) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1709. Obs. Anat. 3.
(9) Epist. ad Boerh. (10) Anat. du corp. hum. tr. 2. ch. 2.

Digitized by Google

idem conjicere poſſimus, an peculiari cyſti hi quoque earum fœminarum tumores comprehenderentur, ipſe indicare prætermittit. Nec vero ille, nec cæteri ſatis aperte ſignificant, quæ pinguedo in iis tumoribus reperta eſt, an ea eſſet cellulis comprehenſa plurimis, ut in membrana Adipoſa, an, nullis interjectis membranulis, totum illud cavum impleret; ut qui legunt, poſſint ſuſpicari, fuiſſe eam, ſi non *oleum liqueſactum* quali Boerhaavius (1) plenum tumorem librarum octo, e dorſo bajuli exemptum, ſe cum Ruyſchio vidiſſe, teſtatur, at ſaltem *ſubſtantiam* quæ *nihil eſſet*, *niſi oleum*, ut paulo ſuperius dixerat, tumorem alterum memorans, an eundem, quippe totidem librarum, & Ruyſchio viſum. Non igitur, ut aliqui fortaſſe fuerint, certum eſt, omnes quos diximus, tumores excreſcentias fuiſſe ipſius Adipoſæ membranæ, ut illum quidem circa ſcapulam mulieris a Blaſio (2) deſcriptum, & *Excreſcentiam Adipoſam* ab ipſo nuncupatum: quem inter ſuperiores omiſi, non quod in ea diſſimilis eſſet quam continebat, ſubſtantia; hæc enim non niſi pinguedinem referebat ſubflavam; ſed quod eadem, non mollis, at cartilaginea quodammodo eſſet duritie prædita. Ego vero Obſervationem olim ad Schröckium miſi adipoſi magni tumoris, qui ſcapulam ipſe quoque occupabat, & fœminæ quidem, ut plerique eorum de quibus indicatum eſt. Illam ſi legeris; a Schröckio enim eſt edita (3), eoque hic non repetetur; & cum eadem alteram junxeris, quam protinus ſubjiciam; in illa enim indicavi, non perſcripſi; quid meæ diſcrepent a cæterorum Obſervationibus, atque ſententiis, facile intelliges.

23. VIRO, nulla, quam ſciret, prævia cauſa, in communibus alterius natis integumentis exiguus apparuit tumor. Qui paulatim augeſcens, ad eam demum magnitudinem pervenerat, ut pueri caput, niſi ſuperaret, at certe æquaret. Globi erat forma, qui per brevem pedunculum, non craſſiorem gemino digito pollice cum nate commiſſus, deorſum pendebat. Idem utriuſque color qui in cute reliqua. Nulla, ſi contrectares, durities, nulla fluctuatio, nulla pulſatio, nullus dolor. Sed moles incommoda ſedenti, pondus autem (tametſi lata, aptaque faſcia, etiam ne diſtrahendo tumor increſceret, ut poterat, ſuſtentabatur) ſtanti, ambulantique moleſtum, & febris denique, ac vehementis caloris ſenſus, quæ duo aliquando longiorem, & concitatiorem ambulationem ſequebantur, hominem coegerunt, ut Valſalvam conſuleret. Qui, his perpenſis, cum tumorem amputandum eſſe, non dubitaret; paucis poſt diebus, me inſpectante, ſic rem peregit. Poſtquam pedunculum propius tumoris globum injecto vinculo conſtrinxit, & ne ſic quidem ſupra vinculum pulſationem ullam percepit, quæ grandiuſculæ arteriæ indicium faceret, tranſverſum pendunculum ſupra vinculum incidit. Neque plus ſanguinis prodiit, quam expectaſſet; vix una arteriola ſe oſtendente, eaque exili adeo, ut ſola compreſſione ſit cohibita, nec ulla vena paulo craſſiore præter unam, quæ tamen erat mediocris, per latus pedunculi ſub cute ſcandentem, manifeſtamque jam ante ſectionem. Vulnus autem, bono etiam hominis habitu, & tempore; ver enim erat A. 1704. Artem adjuvantibus, cito perſanatum eſt.

TUMOR ut, me inſpectante, a Valſalva exciſus fuerat, ſic a me, illo inſpectante, perfectus eſt eodem die. In ipſo exciſionis loco, priuſquam diſſecare inciperem, quatuor, aut quinque apparebant in tranſverſum ſecti quaſi cylindri digituli craſſitudine ſinguli, ex quibus conſtabat pedunculus. Hos igitur perſequendo, nihil aliud eſſe tumorem, vidi, quam eorum productionem. Craſſiores enim facti, inæquales, flexuoſi, in pluresque ſinguli diviſi univerſam illam efficiebant molem. Nec ſcalpello opus erat ut ſejungerem; digitis melius, & facilius, ſenſim pergendo ſejungebantur. Eadem autem & in pedunculo, & ubique eorum ſtructura, & natura fuit, nimirum quæ Adipoſæ membranæ eſt, ut nihil ab hac diſcreparet, ſive ambientes, interjectaſque membranulas,

[1] Prælect. ad §. cit. ſupra ad n. 17. [2] Part. 1. Obſ. Med. rar. 3.
[3] Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 17.

Digitized by Google

las, ſive mollem, digitos ungentem, & ex albo ad flavum inclinantem, qualis in corporibus eſt ſaniſſimis, pinguedinem quam continebant, ſpectares. Vaſa ſanguifera, niſi ad ſupremam partem, eaque tenuia, quod ex animadverſis in amputatione futurum præſenſeram, nulla in oculos incurrerunt. Cæterum cute univerſus tumor cingebatur paulo craſſiore, ut ſcalpello in duas laminas dividere liceret.

24. Præclare ex hac Obſervatione, & ex ea quam ad Schrockium miſi, cum hac in re quaque præcipua convenientem, te perſpecturum non dubito, tumores hos duos, a me diſſectos, nihil niſi Excreſcentias fuiſſe ipſius quæ ſub cute eſt, membranæ Adipoſæ, quippe non ex pinguedine magis, minuſve liquida, & peculiari cyſti undique comprehenſa, ſed ex pinguedine factos cellulis incluſa membraneis, non eadem ſolum ſtructura, & natura qua in Membrana illa manifeſtiſſime præditis, ſed quod peducunculi & baſis, ab illa amputatæ, tranſverſa oſtendebat ſectio, cum ea Membrana evidentiſſime continuatis. Neque enim interior de duabus laminis in quas dixi cutem dividi potuiſſe, pro peculiari cyſti accipienda eſt, non modo quia in altera illa Obſervatione non liciſſe, id ſcio; verum etiam, idque præcipue, quia in Obſervatione utralibet ſi cyſtis fuiſſet quæ tumorem undique complecteretur, certe portio illa cyſtis quæ ſupremam partem comprehenderet, intus in ſua ſede relicta eſſet, cum ſimul cum tumore exciſa non ſit: non fuiſſe autem intus relictam, ex eo intelligitur quod vulnus ægri utriuſque facile perſanatum eſt, & ſine ope eorum quæ folliculi relictam portionem exedendo, aut putrefaciendo abſumunt, qua non abſumpta, nec vulnus ad firmam cicatricem perducitur, & tumor poſtmodum revertitur: Quorum neutrum iſtis accidit.

Ad hoc ipſum tumoris genus pertinuiſſe, crediderim, quem pro omphaloepiplocele habitum a Medicis Præſtantibus, alias (1) tibi commemoravi; cum in mortuo nulla ibi hernia, ſed prominentia tantum fuerit a pinguedinis copia, quam cellulæ quidem continebant ſubjectæ membranæ Adipoſæ, nulla autem peculiaris cyſtis complectebatur. Eodem autem pertinuiſſe, certo ſcio, quippe cum ipſe diſſecuerim, & ſicut hic requiro, ita ſe habuiſſe, perſpexerim, globum illum ſanæ pinguedinis quem ſub abdominis pariter cute, ſed paulo altius, nimirum ad Enſiformem Vetulæ cartilaginem, alia tibi olim Epiſtola (2) indicavi, itemque eum quem in femore Anus alterius a me diligenter perluſtratum, alias (3) deſcribam. Horum ſimilem de duobus quos Littrius propoſuit, illum fuiſſe quem ipſe quoque in decrepitæ mulieris femine deprehendit (4) facilius crediderim, quam ſupra (5) ad viri ſcapulam commemoratum, ut in quo non ſolum nullam cellularum mentionem injecit, ſed & cyſtim diſerte poſuit qua cingebatur, cum in muliebri illo cellulas quidem, cyſtim autem neutiquam memoret, imo ubi ad amputationem veniendum eſt non cedentis iis quæ initio adhibenda exterius commendat, nihil relinqui velit de tumore, ne forte repullulet ex cellula aliqua jam laxata, ut ait, non ex cyſtis reliquiis, quam ſi tunc ullam vidiſſet, ibi non fuiſſet omiſſurus. Tumorem ex pinguedine factum Littrius rariſſimum credebat, nec fortaſſe antea viſum. Elsholzius (6) tamen ante illos duodequadraginta annos ſub nomine ſteatomatis diſſectionem tumoris ediderat qui militi prope interfemineum natus, adipem continebat, *tenuiſſimis membranulis per totam* hujus *maſſam diſperſis, in cellulas quaſi diſtinctum*. Quem ego tumorem, vel diſſecti Icone ſpectata, ab iis quos ipſe perſecui, credere poſſem vix diſcrepantem, niſi circumjectus folliculus memoratus eſſet, iſque craſſitie calamum fere æquans. Sunt & alii, quorum mentio fit ab Alexandro Camerario (7), pinguedinem, aut pinguedini materiam ſimilem continentes; ſed cum ea, alia atque alia, & in his glandulas interje-

(1) Epiſt. 43. n. 10. (2) Epiſt. 19. n. 18. (3) Epiſt. 68. n. 6. Adde etiam alterum ibid. n. 8.
(4) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obſ. 1. (5) n. 22.
(6) Hiſt. Steatomat. reſect. [7] Hiſt. Pedis tumidi

Digitized by Google

terjectas habentes, aut in Adipoſa membrana non ſubſiſtentes, ut pro legitimis hujus Excreſcentiis, quales a me intelliguntur, habere non poſſim, ut neque in Commercio Litterario (1) propoſitos ex *pinguedine* factos, *uberis*, *aut mammæ inſtar*, *ſuis cellulis coercita*, *tenaci*, *dura*, *craſſa*, *cui ampla valde vaſa cruorem vehentia erant interſperſa*; quanquam hos initio haud aliter ac a me deſcriptos, eſſe potuiſſe, non nego, hos autem, & illos omnes tibi auctor ſum, ut huic Sepulchreti Sectioni merito adjungas. Nec aliter ſentio nominatim de tumoribus duobus, quorum alterum deſcripſit Jo. Georgius Hoyerus (2), alterum Elias Camerarius (3), ille in fœmina provectæ ætatis circa ſcapulæ ſiniſtræ regionem, hic in viro ad genu, & ſupra. Multa in utroque tumore, quod ad interjecta, ad penitiorem ſedem, ad pinguedinis conſiſtentiam attinet, mutare importuna agyrtarum curatio potuit, & quæ glomeramina glanduloſa, ſed ex materia adipoſæ ſimili conſtantia, & qui plurimi quaſi alveoli dicuntur, e quibus pinguedo mollior exprimebatur, hujus cellulæ olim fuiſſe potuerunt. Sed hæc ex conjectura; illud certum, ſi ego, ut in meſaræo, ita ſub cute ipſa inveniſſem tumorem ejus generis, qualis parvulum deſcriptum habes Epiſtola XLIV. (4); nunquam me inter legitimas membranæ Adipoſæ Excreſcentias fuiſſe relaturum, nam pinguedinem concludebat neque cellularum laminis interciſam, & ſphærico uno folliculo undique comprehenſam.

25. Quæcunque autem cauſa certo loco cutem laxet, ut minus reſiſtat ponderi, aut moli pinguium plurimarum cellularum ibi magis augeſcenti, ubi minor reſiſtentia eſt, præſertim ſi compreſſio, aut occluſio aliqua accedat ſeu venularum pinguedinem ex iis cellulis revehentium, ſive etiam foraminum in proximas cellulas tranſmittentium; non difficilem nobis rationem præbet intelligendi originem Excreſcentiarum de quibus loquimur, & immane incrementum quoque, ipſo nimirum pinguedinis pondere magis in dies, magiſque tum cellulas, tum cutem laxante: quamobrem cellulæ aliæ atque aliæ, ſublata priori reſiſtentia, ſe explicant, mirumque in modum amplificant. Quantum autem ad pinguium etiam tumorum amplificationem faciat ſublata reſiſtentia, duo illi præſertim oſtendunt quos paulo ante (5) dicebam a Cl. Viris deſcriptos Jo. G. Hoyero, & Elia Camerario. Eroſa enim aut inciſa ab agyrtis cute, & pene tota eorum adipoſa ſubſtantia, aut non exigua hujus parte adempta, quam mirum illi, & quam acceleratum ejuſdemmodi ſubſtantiæ incrementum cœperint, ex utriuſque hiſtoriis cognoſces.

Etſi vero de Membrana ipſa Adipoſa verba faciens, nihil hoc loco niſi cellulas nominaverim; non propterea de ejus ſtructura tibi præſcribere quidquam volui. Sive enim majuſculas quaſdam ejus membranæ partes ſacculos, aut lobos malueris appellare, minores autem lobulos, & minimas demum cellulas, aut acinos, ſive hæc omnia uno cellularum vocabulo comprehendere, ſive membraneas *revolutiones*, *& complicationes* dicere, ſive etiam membraneas laminas varie inter ſe inclinatas; perinde erit ad rem propoſitam intelligendam, Auctoreſque habebis in ſingulis iis nominandi rationibus non contemnendos. Quarta enim eſt ab Illuſtri inter recentiores Anatomico: tertia a Sanctorio noſtro (6), qui ſic præluxerat iis a quibus cæteras habemus: ſecunda uſus eſt Gliſſonius (7), cum Malpighianam, ut puto, necdum legiſſet, cum ſcripſit, ut neque Gliſſonianam Malpighius, cum ante hanc, opinor, edidit ſuam (8), quæ ferme eadem ac illa fuit quæ a me primo loco indicata eſt. Eamque, ſi volueris, ſequi potes: quid enim prohibet majores partes in minores, & has in minimas dividere? preſertim cum Malpighius nuſquam, ſi probe memini, diſerte negaverit,

[1] A.1741.Hebd.1.n.4. [2] Eph.N.C.Dec.3.A.7.& 8.Obſ.183. [3] Dec.ead.A.5.& 6.Obſ.41. [4] n. 3. [5] n. 24. [6] Comment. in I. Fen. Avic. Quæſt. 55. [7] Tract. de Partib. Continen. c. 11. & 15. [8] Exercit. de Omento, Pingued. & cæt.

Digitized by Google

verit, eas partes inter se, & cum cæteris communicationem habere, neque docuerit, membraneos *facculos*, *seu lobulos* ovalem habere figuram, sed *ovalem pene*, imo *diversimode figurari*, & *esse instar lobulorum*, *quibus componuntur etiam pulmones*, qui lobuli ut variis sint formis, ostendunt Icones quas Epistolis de Pulmonibus adjunxit. Illudque insuper antea scripserat, contineri *facculo minimos lobulos diversæ figuræ*, *pinguedine refertos*. Cæterum ad Excrescentias ut redeam ejus generis de quo dictum est; non ex Adiposa tantum membrana quæ sub cute est, sed etiam ex internis aliis, & nominatim ex omento quasdam, illarum sic satis similes, existere, indicat Observatio, in *Anatomicam Bibliothecam* (1) relata, innumerorum processuum qui ex adiposis omenti partibus pollicem crassi, quatuorque, aut quinque digitos longi, & eodem quo cæteræ membranæ adiposæ, concreto nonnihil oleoso humore turgidi, propendebant. Sed interioribus hisce tumoribus omissis, de iis qui sub manus, oculosque cadunt, quemadmodum postulat harum Litterarum propositum, scribere pergamus.

26. Etsi vero ordinis alicujus gratia de his qui reliqui sunt tumoribus ita dicemus, ut eorum sedem magis, quam naturam, sequentes, ab iis qui in capite, & collo occurrunt, initio facto, deinceps ad inferiores descendamus; noli tamen expectare, ut quæ ibi, aut alibi venerea *gummata* se produnt, hic memoremus, quippe aptius ad eam Luem (2) servaturi, multoque minus ut quæ de hydrocephalo alias (3) scripsimus, aut de narium polypis (4) hic repetamus. Linguæ autem tumores plures quidem conspeximus; sed nullum dissecandi occasionem habuimus. Quos inter prætermittere hic nolumus minora quædam instar verrucarum tubercula, in superiore illius superficie propius basim a Chirurgo quodam olim in Patavina muliere nobis ostensa, ut qua potissimum ratione tolleret, consilium daremus. Non ignorabamus, Marcellum Donatum (5) ceu raram admodum rem, nec toto vitæ suæ curriculo nisi bis a se conspectam, linguæ verrucas proposuisse. Quo magis attente in exerta lingua, & a Chirurgo satis depressa, quid tandem se visui objiceret, expectabamus. Nihil fieri poterat verrucis ad speciem similius; sed reapse non aliud erant ea tubercula, quam maximæ illæ omnium postremæ papillæ, ut earum sedes, ac positus continuo indicarunt, hoc uno peccantes, quod cum esset ea linguæ pars phlogosi affecta, ipsæ quoque aliquanto crassiores, altioresque factæ, protuberabant. Bono igitur animo esse mulierem, & Chirurgum jussi, nullumque aliud quod quidem ad illas attineret, huic mecum redeunti consilium dedi, nisi ut anatomicas ostensiones frequentaret; quarum neglectu sæpius accidit quam putas, ut quæ naturalia sunt, ea pro morbis accipiantur, non secus ac quando pro ulceribus accepta sunt ea quæ secundum naturam patent in proximis tonsiliis foramina. Has vero sive a præsenti inflammatione, sive a prægressa tumentes in mortuis quidem non semel dissecui. Duras autem factas, & in tumores scirrhosos excrescentes ut ferro sibi eximendas curaret, nemini auctor esse volui, non quod eximi posse ignorarem, sed quod præstare non possem, qua dexteritate, & felicitate usi in ea re essent Chirurgi quidam Experientissimi, in primisque Benevolus (6), eadem cæteros esse usuros, præsertim cum certior factus sim, quanto alibi in periculo ob nimiam, & vix tandem cohibitam sanguinis profusionem nonnulli fuerint ex iis qui passi sunt sibi tonsillas eximi. Gavisusque sum, cum prudentem, doctumque, siquis alius, Medicum Franciscum Seraum mihi narrantem audivi, haud aliter se gerere solitum, nimirum hinc felicia, quæ plura vidit, inde periculi, & metus pleniſſima, quæ pariter non ignorat, hujus curationis exempla consulentibus proponere; cæterum quid facere deberent, nullo proprio judicio interposito, arbitrio ipsorum relinquere. Sed venia tamen ii Chirurgi digniores sunt, qui ubi viam

[1] Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad cit. Malp. Exercit. [2] Epist. 58. [3] Epist. 12.
[4] Epist. 14. [5] De Medic. Hist. Mirab. l. 3. c. 5 [6] Osservaz. 32.

Digitized by Google

viam illam quæ ad loquendum, deglutiendum, ſpiritum ducendum eſt neceſſaria, ſcirrhoſo utriuſque tonſillæ tumore valde anguſtam jam factam vident, irritiſque aliis auxiliis omnibus, in dies anguſtiorem fore, metuunt, ut periculum futurum prævertant, in præſens audent ægrotantem præcipitare, venia inquam, digniores ſunt, quam qui verrucam, aut aliud ejuſmodi innoxium tuberculum, congenitum præſertim, & lividum, e facie demendum ſuſcipiunt, non attendentes quæ admonuit Arantius (1), ſi forte id feliciter cedat, minimam, quippe ex re minima, laudem, magnam vero infamiam ſequi, ſi quod facile, & ſæpe contingit, mala graviſſima ex faciei vel levi irritatione concitentur. Faciei dixi, ut qui, tuberculo iſtiuſmodi, non jam e naſi, aut labrorum, ſed e buccæ cute per Chirurgum temere detracto, leve ulcus primum, ſed quod ad cicatricem duci non poſſet in bene alioquin valente Sacerdote, conſpexerim denique cum magnum, & cancroſum, & inſanabile jam factum totam penitus abſumpſerat buccam, ut tandem per acerbiſſimos cruciatus occiderit. Chirurgus tamen ferro tuberculum exciderat: quod dico, ut minus mireris, ſi vel multo amplius cancroſum ulcus ſecutum legeris (2), cum alter Chirurgus faciei verrucam remediis *cauſticis* tollendam ſuſcepiſſet.

27. Quid vero per anatomen in recenti, amploque tumore viderim, buccam, & quæ infra mentum, & auriculam ſunt, occupantem (3), aut in altero minus recenti qui pone aurem increverat (4), aut qualem, & quam in duritiem mora tranſeuntem materiam in parotide glandula invenerim (5), ſatis alibi ſcriptum eſt. Quid autem in eadem glandula tumorem faciat quem parotidem vocamus, & quem ſæpe quidem acuto vigente morbo, ambiguoque hujus eventu orini, nemo eſt qui ignoret, nonnunquam tamen in convaleſcentibus, atque adeo jam extra lectum degentibus, feliciter apparuiſſe, ſcimus, cum necdum acciderit, ut diſſecaremus, pro certo dicere non poſſumus; quanquam interdum ex humore fieri poſſe, qui potius glandulæ communia integumenta, quam ipſam diſtendat, ex eo fortaſſe conjicies quem conſpectum a nobis releges, illum quem modo memoravimus primo loco, tumorem deſcribentibus; præſertim ubi ſuppurato, curatoque tumore, glandula, ſuo munere omnino, ut antea, recte fungatur. Ipſam vero glandulam, febri nulla prævia, ſenſim intumeſcere, & duram fieri non ſecus ac alias in collo ſubjectas, cum in ſtrumas grandeſcunt, nimis omnibus notum eſt quibus magnum plerumque negotium faceſſunt, Medicis, & Chirurgis. Nonnunquam tamen longe facilius quam ſperari poſſet, reſolvuntur. Sic in ſeptenni puella Veneta parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, nec ſine dolore jam tangendam, omni quæ ſubſtiterat, paulatim quidem, ſed penitus diſcuſſa materia, ad naturæ modum rediiſſe, uno, ut vidi, inunctionis ex oleo philoſophorum auxilio. De ſtrumis autem Valliſnerium noſtrum audivi haud ſemel teſtantem, cum ruſtica mulier filiolam ad ipſum adduxiſſet ſtrumoſam, ipſe autem ut pauperculæ, & puellulæ, nihil niſi vinum tenue ſumendum imperaſſet in quo inſecta quæ aſellos vocant, eſſent macerata, mulierque ex iiſdem vel plura quam ipſe dixerat, in vinum ſemper injeciſſet, plurimaſque ſic urinas moviſſet, exacto menſe cum filia rediiſſe, non ſine ſui admiratione perſanata. Quæ remedia non ideo memoravi quod ignota ſint, imo quod notiſſima, eoque apud quoſdam contempta, cum tamen aliquando, in tenera præſertim ætate, neque adeo inveterato morbo, afferre opem queant ſpe, & expectatione majorem.

28. Fortaſſe hic quæres, num recte ab Riolano ſcripta ſint quædam de ſtrumis Anthropographiæ libro 2. cap. 15. Recte quidem illa ſcripta ſunt: *nec ſine ratione Julius Pollux in Onomaſtico, circa meſenterium ſtrumas fieri, notavit. De hac re vide Philippum Ingraſſiam, libro de Tumoribus pag. 229.* Quæ autem proxime præcedunt, non recte: *nec foras erumpere unquam*

(1) De Tumorib. p. n. c. 23. & 31. (2) Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 35. (3) Epiſt. 4. n. 24. (4) Ep. 14. n. 3. (5) Ep. 11. n. 23.

Digitized by Google

quam ſtrumas, *niſi Meſenterium ſtrumoſum fuerit. Ideoque Guidonem de Cauliaco perite admodum ſtrumarum ſcaturiginem a Meſenterio repetere*. Nam Guido (1), & qui eb ipſo laudatur, Arnoldus hoc docent, a ſtrumis exterioribus, ſi multæ ſint, oſtendi interiores: nec verum eſt univerſe quod ait Riolanus, erumpere nunquam ſtrumas, niſi in meſenterio ſint aliæ: idque merito improbatum eſt a Thoma Bartholino (2). Adverſus quem in hac Sepulchreti Sectione (3) haud ſatis defenditur Riolanus, quaſi non aliud dixiſſet quam Guido, id eſt ſi ſtrumæ exteriores ſint *magno numero*. Hoc enim Riolanus addidit in Encheiridio (4), imo ibi quod in Anthropographia univerſe dixerat, vel magis contraxit, ſcribens, ſtrumas *raro foras emergere magno numero, niſi radices egerint in Meſenterio*; Bartholinus autem non Encheiridium reſpexit, ſed Anthropographiam, ut alii quoque, in iiſque Schelhammerus (5), & ante hunc Scultetus. Qui ut ex Sepulchreto ipſo (6) vides, Riolano univerſalem illam ſententiam tribuit, addiditque: *Quod etiam teſtantur Guido, & Ingraſſias*. Quorum alter quid docuerit, dixi; Ingraſſias autem ne ab Riolano quidem tradidiſſe id dicitur, ſed ut ſententiæ Pollucis, quæ longe alia eſt, relator, & confirmator, laudatur, nimirum *circa meſenterium etiam ſtrumas fieri*, quod, inſpecto, ut monet Riolanus, Ingraſſiæ libro, cognoviſſent Schelhammerus, & Scultetus, & qui hujus Obſervationis Scholium in Sepulchreto addidit, in quo cæteroquin non eſt cur diligentiam hanc requiramus, quando nec Sculteti locus accurate deſcribitur, poniturque Riolani caput 5. pro 15. & Sculteti Obſervatio 39. pro 31. Vidi ego annis ſuperioribus generoſum Juvenem, cum eo qui a Platero in Sepulchreto (7) deſcribitur, exteriorum ſtrumarum numero, earumque multiplici, ſemperque inutili curatione comparandum, cui tamen, primo ſaltem anno, nullum erat ſtrumoſi meſenterii indicium. Sed neque Platerus, qui poterat, ſui ægri ventrem, neque ego mei, hinc procul denique mortui, introſpexi. Hoc tamen quod protinus ſubjicietur, & quod ſatis eſt adverſus Riolani in Anthropographia pronunciatum, in alio memini vidiſſe.

29. ADOLESCENTULUS ob ſtrumas quæ collum occupabant, in Noſocomio hoc obierat ſub initium Novembris A. 1715. CADAVERIS quaſdam alias partes, Anatomes ſtudio ductus, & in iis meſenterium cum diſſecarem; in eo non modo ſtrumam ullam, ſed ne duras quidem glandulas deprehendi: & quamvis paulo quam ſoleant, ſunt viſæ majores, ab ætate id potius eſſe (8), quam a morbo, exiſtimavi.

30. Ad colli ſtrumas omnino eſſe referendos tumores glandulæ Thyroidææ, & perperam bronchocelas vocari, affirmat Joannes Freindius (9), qui harum plura genera, ſed omnia extra eam glandulam, agnoſcit, in iiſque aliquod aneuryſmati ſimile, cui propterea ſcalpellum non ſit adhibendum. Joannes autem Riolanus (10) ante Schelhammerum (11) qui ſe *primum* animadvertiſſe hoc, credebat, inter bronchocelas, quas *longe a ſtrumis* differre, cenſet, glandulam ponit Thyroidæam *productiorem quæ ſarcoma producit*, neque inter eas ullam memorat, quæ ſimilis ſit aneuryſmatis. Cave enim credas, quod huic Riolani loco exemplum continuo ſubjicitur in Sepulchreto (12) ejuſmodi bronchoceles quæ aneuryſmatis ſimillima, niſi potius verum aneuryſma, fuit, ad *eundem*, ut ibi dicitur, id eſt ad Riolanum, aut forte ad Pareum, quorum nempe verba, & Obſervationes productæ modo fuerant, attinere. Quod ſi quæras, ad quem igitur illud, & quæ duo proxime ſequuntur (13), exempla attineant; Severinum (14) lege, ex eoque tria iſta exempla, quamvis negligenter, deſcripta eſſe, cognoſces: qui ultimum diſerte inter aneu-

(1) Chirurg. tr. 2. doctr. 1. c. 4. (2) Anat. quart. renov. l. 1. c. 12. (3) Obſ. 6. Schol. ad §. 4.
(4) l. 2. c. 18. (5) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 78. (6) Obſ. cit. §. 9.
(7) Obſ. cad. §. 3. (8) Vid. Haller. ad Boerh. Prælect. §. 128. not. 2.
(9) Hiſt. Medic. ubi de Albucaſi. (10) Encheir. Anat. l. 4. c. 7. (11) l. cit. S. & P. cad. n. 83.
(12) Sect. hac 2. Obſ. 5. §. 2. (13) §. 3. & 4. (14) De recond. abſceſſ. nat. l. 4. c. 6. & 7.

Digitized by Google

ryſmata ipſa repoſuit. Mihi vero forte accidit, ut tot inter quæ diſſecui, tumentia colla quæ bronchocele credebant affecta, vitium omne in Thyroidæa glandula ſemper offenderim, tunc etiam cum erat cavum aneuryſmatis ſimile, certe autem ſanguine plenum. Quæ meæ Obſervationes varii, & multiplicis in tumente ea glandula vitii cum editæ extent Epiſtola Anatomica IX. (1); non eſt cur hic repetantur. Porro alias habes in Epiſtolis quas ad te miſi (2), aliaſque huc addam, ex quibus magis magiſque ut varii ſint morbi illius glandulæ, intelligas, aut ſaltem qualia ſint ejus morborum initia.

31. MULIERIS in hoc Gymnaſio diſſectæ A. 1741. cujus reliquam hiſtoriam mittam, cum de Arthritide agam (3), Thyroidæam glandulam vidi multo quam æquum eſſet, craſſiorem, ſubrotundam, totamque in ſe conglobatam. Incidendo duram, atque adeo ſcirrhoſam reperi, inter ſubſtantiam coloris ex carneo fuſci alba hic illic interjecta.

32. FŒMINÆ alterius caput, & collum ibidem, eodemque anno perſecantibus cum ea de qua loquimur, glandula animadverſa eſſet ad imum ſiniſtrum lobum ſubdura; utrumque lobum diſcindens ſecundum longitudinem, plures, nec parvas albæ ſubſtantiæ portiones utrique, & præſertim dextero, intermiſtas conſpexi, in altero autem qua ſubdurum fuiſſe, dixi, incluſam cyſtim ex craſſa, albaque tunica, qua flavus humor ad ſpiſſitudinem vergens continebatur.

33. VIRO cujus ibi eædem Partes per eos dies conſecabantur, Thyroidææ glandulæ alter lobus major erat altero, nec paulo altior. Cum attentius inſpectarem ſummam lobi illius partem, quæ erat duriſſima; membraneam veſicam in ea ſemiſepultam animadverti rotundiſſimi globi forma: qua pertuſa, humor prodiit flavus, viſciduſque, ut bilem referret.

34. MULIERIS larynx ibidem apparabatur A. 1744. Detracta eadem glandula major quam ſoleat, ac turgidior, globulos quoſdam ex parte aliqua exſtantes, reliqua intra ſe conditos oſtendebat, forma omnes rotunda, ſed alia alios magnitudine. Maximus mediocrem uvæ acinum æquabat: cæteri multo erant minores. Horum tunica compuncta, humor exſilivit nullo colore, aquæ inſtar. Sed maximus longe alius erat generis; ex firma enim, ut diſſecando perſpexi, conſtabat ſubſtantia, ejus non ita diſſimili ex qua glandulæ conglobatæ, albo autem colore ex ſubrubro obſoleto, niſi qua parvis maculis quaſi atri ſanguinis hic illic diſtinguebatur, & exiguis alicubi caveis, nihil continentibus.

35. MULIER altera paulo poſt illam, ſed in Noſocomio, diſſecta, in Thyroidæa glandula ad baſim lobi dexteri album corpuſculum habebat grani ciceris magnitudine, & quaſi forma, nonnihil extra glandulam prominens: quod incidens, oſſeum potius quam cartilagineum eſſe, cognovi.

36. JUVENIS ex aſcite mortui, cum meliora non ſuppeterent, collum, & caput ad Anatomen publicam abſolvendam A. 1747. in Theatrum illata ſunt. In quibus cum cætera tamen ſic ſatis eſſent intra naturæ modum; glandula quam ſæpius nominavimus, æquo craſſior fuit, ad imam autem lobi alterius partem etiam durior. Quo loco diſſectam conſtare vidi quaſi ex veſiculis rotundis, muco plenis. Subſtantia reliqua, ſi exterius inſpiceres; glandulam in grandiuſculos diviſam lobulos; ſi interius, in minutos, ſed magis quam ſoleant, diſtinctos, repræſentabat.

37. Ex Obſervationibus hiſce intelligis, Thyroidææ glandulæ tumores, aut tumorum initia crebrius muliebri, quam noſtro ſexui, contingere. Quod & in Epiſtolis Anatomicis (4) indicavi, & tu ex bronchoceles exemplis conjicies quæ in Sepulchretum relata ſunt, primum ſi omnia quidem inter ſe conferas, neque enim in hac modo ſectione invenies, ſed & libri III. Sect. 8. (5) & libri II. Sect. 2. (6) quæ hic juxta conſuetudinem ſuam commemorare Bonetum oblitum miror; deinde ſi ea ſeponas

[1] n. 38. & ſeq. [2] Epiſt. 16. n. 38. Epiſt. 23. n. 4. Epiſt. 26. n. 21. & Epiſt. 34. n. 15.
[3] Epiſt. 57. n. 2. [4] Epiſt. 9. n. 40. [5] Obſer. 31. in fine.
[6] Obſ. 9. §. 1. & 4.

Digitized by Google

ponas quæ ad vera aneuryſmata potius attinent, quod conferendo cum iis libris unde accepta ſunt, facilius intelliges. Conferre autem, ut opinor, non oportebit alterum eorum quæ libro II. proponuntur, ex Moinichenio videlicet; tunc enim monerem, ut pro *Epid.* 77. quemadmodum in Sepulchreto editum eſt, *Epiſt.* legeres 87. ad hujus enim finem id ſcripſit ad Bartholinum (1) Moinichenius. Nulla autem opus conjectura eſſet, ſi qui in bronchocele quæ deprehenderint, tradiderunt, quomodo ſe Thyroidæa glandula haberet, non omiſiſſent: ad quam tamen ſæpius illa attinuiſſe, cum ex nonnullis eorum verbis, tum magis ex meis ſuſpicor ad hoc uſque tempus habitis Obſervationibus. Cæterum illas quoque inſpicias velim quas poſt alteram Sepulchreti editionem Viri Clariſſimi vulgarunt Henricus Albertus Nicolai (2), Phil. Conr. Fabricius (3), Medicus Gallus Lalouette (4), Janus Plancus (5), Albertus Hallerus (6), aliique, in his, quod ex Boeclero (7) ſcio, Lauthius. Alia alios vitia in Thyroidæa glandula vidiſſe, leges, pleroſque autem dura corpora cartilaginea, oſſea, lapidea, & nonnunquam ipſam oſſeam factam, aut lapideſcentem. Noli vero propterea quia non unus eſt qui, ut ego quoque, hoſce interdum, aut alios morbos in altero dumtaxat ejus lobo, integro altero, animadverterit, noli, inquam ſuſpicari, unicam haud eſſe hanc glandulam, ſed duas; niſi idem ſuſpicari velis de liene, aut de jecinore, cum altera horum pars, ſalva altera, morbo quopiam correpta eſt. Multo autem magis cave ubi Diſquiſitiones quaſdam leges ſuper glandula Thyroidæa, ne facile pollicitationes alliciant te quæ initio occurrent. Sed prius attente perlege quidquid de ea glandula non modo Epiſtola Anatomica IX. (8) verum etiam iis quæ Epiſtola eadem indicat, locis I. V. & VI. Adverſariorum ſcriptum eſt, & tunc demum illas quoque perlege Diſquiſitiones. Laudabis quidem, me probante, Auctoris voluntatem, conatumque illuſtrandi, ac promovendi ſuſpicionem illam meam de pluribus, ſed tenuiſſimis in laryngem deſinentibus Thyroidææ glandulæ canaliculis. At ſimul optabis ut hos longe alios ac lymphæ ductus, eſſe conjeciſſet, horum officii, & ſtructuræ memor: in cæteris autem, quæ mea ſunt, mihi tribuere: quæ non ſunt, ea vero mihi ne aſſignare voluiſſet, ut, exempli gratia, ubi dicor ad inquirendos illius glandulæ caniculos prohibuiſſe aeris immiſſionem, aut rejeciſſe glandulæ compreſſionem. Nonne ſatis eſt vel conniventibus oculis unam aut alteram paginam inſpexiſſe Epiſtolæ illius (9), ut appareat num aeris immiſſionem prohibuerim? num glandulæ compreſſionem rejecerim? Caute illam ac leniter inſtituendam eſſe, admonui: quod probe intellexit Solers Vir Boeclerus (10), cum diſſentiens ab Diſquiſitionum Auctore, ſe a meis *ſtare partibus*, ſcripſit; *nam non niſi fortiter*, inquit, *veſicam unam inflando, reliquas, nec omnes elevare potuimus, ut hinc aerem in celluloſam telam, vaſa diſrumpendo, viam ſibi paraviſſe, ſicque totam glandulam intumuiſſe, credamus*. Compreſſione autem hujus glandulæ quoties uſus ſim, non ſolum reticui, ſed inſuper eorum qui illam inutilem probare vellent, rationem diſerte refutavi. Quid ergo eſt? An ratio iſta quam alter apud me, ipſam mox rejicientem, proponit, pro mea forte ab eo qui feſtinans legeret, accepta fuit? Videtur aliquid hujuſmodi facile in errorem traxiſſe quempiam alium qui in Problemate quodam Anatomico non advertens fortaſſe, quomodo in diſputationibus accipiendum ſit quod *gratificandi* cauſa quaſi per hypotheſim ſeponitur, intereaque tanquam dubium relinquitur, & me contra Cowperum eo loco pugnaſſe, exiſtimans quo Cowperum tueri ipſum pergebam, eum non modo adverſus me defendere, ſed exultantis victoris inſtar hæc

(1) Vid. in Bartholini Cent. 2. Epiſt. Medic. (2) Dec. Obſ. Illuſtr. Anat. Obſ. 4.
(3) Idea Anat. Pract. Sect. 4. (4) Memoir. de Math. & de Phyſ. preſentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1. pag. 168. 169. (5) Epiſt. de Monſtris & cæt. cum Tab. 3. Fig. 1. & 2. (6) Opuſc. Parhol. Obſ. 6.
(7) Diſſert. de Thyroidæa, Thymi & cæt. Functionibus not. 9. ad §. 28.
(8) n. 30. & ſeqq. uſque ad 41. (9) n. 36. & 37. (10) Diſſert. cit. not. *f.* ad §. 8.

Digitized by Google

ſubjicere non dubitavit: *dicat nunc* Morgagnus, *quænam & cæt.* Quæ cum verba Amicus quidam legeret meus, quid, inquit, Morgagnus dicat, niſi quod olim dicentem audivi, cum aliqui Juvenes qui in Doctorum virorum libris perſæpe inveneranr, Morgagnum certas quaſdam res obſervaviſſe *poſt* Berengarium, Falloppium, Arantium, alioſve Anatomicos, neſcirent autem, hos a Morgagno ipſo in illis obſervationibus nominatim fuiſſe indicatos, ut fateretur per quos profeciſſet, & quid tamen addidiſſet, oſtenderet; cum igitur illi Juvenes mirarentur, fugiſſe ejus oculos, aut memoriam tot laudatorum Auctorum locos; at vos nolite amplius, inquit, præpropere judicare. Sed de me plus ſatis; de Thyroidææ autem glandulæ tumoribus ſatis, ſi illud addidero, qui vocis inde mutationem adnotarunt, multiplicem id explicandi rationem eſſe habituros ſive ob prohibitum, aut mutatum in laryngem humoris influxum, ſive ob adſitorum laryngis muſculorum diſtractionem, preſſionemve, ſive ob impoſitum ipſi pondus, & urgentem molem: quæ in Epiſtola illa IX. (1) preſſe indicavimus. Longe tamen graviora accidere ab nimis aucta preſſione poſſunt, ſive hæc in Jugulares venas cadat, unde ſoporem, & apoplexiam Illuſtris vidit Hallerus (2), ſive Aſperam arteriam præcipue adſtringat, quod idem adnotavit, ita ut ſpiritus vix poſſit duci; imo ne vix quidem, ſicuti obſervarunt alii, & præ cæteris Kerckringius (3), qui miſeranda fœminæ ſuffocatione permotus, reprehendit Medicos qui humorum imminutione, & diverſione operam dare omiſerant, ut tumor lentius ſaltem creſceret, neque præcipiti incremento arteriam Aſperam colli vertebris apprimeret.

38. Jam vero de Jugularium glandularum tumoribus (4), & de iis quæ vera in collo ſunt, aneuryſmatibus (5) cum alias ad te ſcripſerim; age ad pectus deſcendamus. Quod ad mammarum tumores attinet; hos quidem tempore lactis obortos negat Fabricius noſter ab Aquapendente (6) unquam ſe non ſanatos vidiſſe. Longa tamen, varia, & permoleſta haud raro pariunt incommoda antequam abſceſſus in quos abeunt, perſanentur. Quo magis optandum eſſet, ut puerperis quæ lacte abundant, certis autem de cauſis lactare nequeunt, remedia eſſent in promptu per quæ priuſquam in abſceſſus verteretur, tuto ſibi lac abigerent. Medicus erat Bononiæ qui hoc præſtari aſſeverabat ſuſpenſo inter ſcapulas ſiccato piſciculo quem hippocampum, ſive equulum marinum vocitant, certo præſertim, ut ipſe ajebat, tempore captum, quare cum duplicem haberet, alterum altero, dicebat, eſſe magis efficacem, eumque libenter iis qui poſcerent, commodabat. In his fuit ingenuus Juvenis qui mecum ibi ante hujus ſæculi initium Medicinæ ſtudiis operam dabat, illamque facere jam cœperat: hic autem cum binis in puerperis expertus eſſet, in utraque reſpondiſſe, teſtabatur. Quo de experimento cum poſtea per annos triginta, eoque amplius nihil audiviſſem; in poſthumis tandem Valliſnerii noſtri Scriptis (7) inveni, ſæpe ab ſe periculo eodem facto, ad eundem modum ſucceſſiſſe: ad contrarium autem modum, ſi ab oppoſita parte, id eſt inter mammas, mulier augere lac cupiens, ſuſpendiſſet: quod, a Bononienſi illo Medico pariter affirmatum, Socius ille meus experiendi occaſionem non habuerat. Ægre fero, neque a me olim quæſitum, neque a Valliſnerio fuiſſe adnotatum, num lac ſic abactum, mulieribus quidpiam detrimenti attulerit; potuit enim non afferre, ſi lente, ac ſenſim abactum fuerit: qua ratione agendo argentum vivum, ſcriptorio calamo incluſum, ſicque inter mammas geſtatum, lac diſcutere *ſine ulla noxa*, ſæpiſſime vidit, non modo audivit, Cl. Degnerus (8), ab Amicis pluribus certior factus, multis etiam inter Batavos mulieribus *familiare*, *tutum*, *ac probatum* hoc eſſe

(1) n. 40. (2) Obſ. cit. 6. (3) Obſ. ex Sepulchr. ſupra cit. 9. §. 1.
(4) Epiſt. 22. n. 19. & Epiſt. 29. n. 12. (5) Epiſt. 26. n. 21. (6) De Chirurg. Operat. ubi de Chir. Thorac.
(7) Opere Tom. 3. P. 4. Saggio Altab. d'Iſtor. Med. alla voce Ippocampo.
(8) Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 149.

Digitized by Google

esse remedium. Certe autem quo dixi tempore cum esset alterum hoc auxilium apud nostrates ignotum, præcipui Bononienses Medici primo illo tam facili remedio non utebantur, sive non crederent, sive nocere posse, suspicarentur. Itaque Albertinum memini puerperis duabus generosissimis cum mammæ ea lactis copia turgerent, ut neque dormire, neque brachia sine dolore movere possent, non aliter opem tulisse, nisi lactis materiam ad intestina divertendo, idque clysmate nil aliud habente quam jus, in eoque solutum butyrum, & sacchari quantum solet. Quod ideo memoro, quia mira felicitate utraque inter dejiciendum ita levari cœpta est, ut mammis deinceps decrescentibus, neutri opus ullo præterea auxilio fuerit. Quin mihi sancte affirmabat Albertinus, ab earum altera materiam esse dejectam multam, quam ipse viderat, lactis omnino similem; ut mihi in mentem veniret illius fœminæ, cui prætumida post ablactationem mamma detumuit statim ac pro saliva lac prosilire in os cœpit: quam tu Observationem, explicationemque ejus, ad hanc Albertini accommodandam, leges in Nuckii Sialographia. (1) Quo autem modo in epidemica quadam Parisiensium puerperarum Constitutione de qua scripsit Præcl. Malovinius (2), cum tertia, aut quarta a partu die mammæ non modo, ut solent, non tumescerent, sed flaccescerent, post mortem quæ inter quinctam, & septimam diem accidebat, lac coagulatum exteriori adhærens intestinorum superficiei, deprehendi potuerit, tametsi illa viderentur fuisse inflammata, & doloribus cruciata, morbus autem a diarrhœa, & hac permanente, initium duxisset, non facilem habet explicatum, nisi forte ex lacteo illo sero quod in sanguine verisimiliter redundans cum alibi in quibusdam, tum in omnibus tunc dissectis in ventris cavo inventum est, crassiores, viscidioresque partes subsederant, & subjectis intestinis adhæserant.

39. Tumores autem mammarum, qui lactis tempore non oriuntur (quanquam & eorum exempla profert Hildanus (3), & aliquod ipse vidi, qui tunc orti, in cancrum degenerarunt) etsi Fabricius noster (4) *raro vidisse se*, scribat, *qui cancri naturam non fuerint æmulati*; tamen; ut aliis omissis, unum Ludovicum Mercatum (5) inspicias; satis superque intelliges, quot alia occurrant in mammis tumorum genera quæ cancrum non æmulentur. Sed & præter ea quæ ipse describit, alia sunt, velut hoc a me in Veneta Virgine observatum annos nata ad quadraginta. Ei cum menstrui sanguinis cursus diebus aliquot tardius incipiebat, tumor ovo columbino major, non inæqualis, nec cutis colorem mutans, sed durissimus, & in proximi brachii motibus dolorem creans, non raro nasci solebat in altera mamma, eaque sinistra, ut si totam occupasset, vix quidquam discrepans videri potuisset ab aliquo eorum qui primo loco a Mercato describuntur. Sed neque erat omnino ejus similis quem glandulosum vocat, ut qui non modo in parvulas non secabatur extuberantias; sed mox prodeuntibus menstruis, nullo præsidio adhibito, nulloque sui relicto vestigio, nedum celeriter detumescebat, verum penitus abibat.

40. Sunt vero & tumores qui intra mammas innascuntur, quæ, instante menstrua purgatione, molestis tensionibus obnoxiæ esse consueverunt. Ii duri, & in quosdam quasi nodos distincti, aut interdum totam mammæ glandulam occupantes, non modo perstant, sed accedentibus postea doloribus, ab scirrhi in cancri naturam degenerare jam videntur. Legesis descriptos a Præstantissimo Trewio (6), & quomodo intra finem anni vertentis radicitus, at sine ferro, exstirpaverit, ut ne minimum quidem supereresset vestigium, cognosces.

Alii vero aliquando tumores sunt qui tum diutius, imo diutissime in mammis hærendo, tum notis nonnullis aliis naturam cancrorum æmulentur, nec tamen sint. Ad ejuscemodi tumores subjecta in

(1) c. 2. (2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1746. (3) Cent. 2. Obs. 78.
(4) loco supra ad n. 38. indicato. (5) De Mulier. Affect. l. 2. c. 17.
(6) Commerc. Liter. A. 1742. Hebd. 52. n. 2.

Digitized by Google

in primis ſpectat hiſtoria.

41. MONACHA Patavii fuit quæ ante annos triginta laborare primum cœperat disjectis intra alteram mammam tuberculis. Hæc demum in unum tumorem conjungi viſa ſunt in mammæ inferiore parte, qui ea erat ſuperficiei inæqualitate, eoſque dolores ciebat, ut pro cancro habitus ſit. Noviſſime auctis doloribus, ipſe per ſe tumor ſe aperuit. Tunc vero ex modo quo ſe aperuerat, & ex iis quæ prodibant, & apparebant, navus, & ſolers Chirurgus non eſſe cancrum, cenſuit, & mederi inſtituit. VERUM curatio nunquam ex ſententia proceſſit, donec ſub finem anni 1739. e tumore corpus extraxit tuberoſum, mediocris nucis juglandis magnitudine, quod ad me attulit. Conſtabat ex fruſtis oſſeis pluribus majoribus, minoribuſque, nullo certo ordine diſpoſitis, ut in diffracto conſpexi. Inter fruſta erat interjecta ſubſtantia quaſi ligamento ſimilis. Hæc exſiccata nigricabat: oſſea autem fruſta albedinem oſtendebant ſuam. Itaque mamma ſanata eſt: & quamvis exulceratio redierit; non ex ea Virgo, ſed alio ex morbo, tribus ab illius oſſei corporis extractione annis exactis, deceſſit.

42. Id corpus cenſui ex tunicis vaſculorum, quæ mammæ aut lactis, aut ſanguinis gratia attributa ſunt, ex aliiſve membranis, oſſeis factis, originem habuiſſe. Unde fortaſſe alterum quoque habuit quod adoleſcentulus in eodem cane reperi, in cujus utroque rene, ut ſcripſi ad te alias (1), calculos offendi. Alienum autem non erit obſervata in beſtiis quoque huc afferre, quando in iſtam ipſam Sepulchreti Sectionem II. (2) tumores ex vitulo, & cane relati ſunt.

43. CANI una inter cæteras mamma paulo magis quam æquum eſſet, tumebat. OCCISAM exercitationis cauſa cum diſſecarem; ſub ipſa papilla modicum deprehendi corpus ſubrotundum, & inæquale, ex corpuſculis pluribus coagmentatum, duritie autem pluſquam cartilaginea. Sed digitis facile cedebat materia quædam ex flavo liveſcens, qua plena erant tubercula duo, lentis majuſculæ forma, & magnitudine intra Ventriculum prominentia, quorum cyſtes inter carneam, interioremque tunicam erant. Sub ipſa autem extima Pulmonum membrana quodam loco animadverti quaſi granula huc illuc disjecta tartareæ cujuſdam materiæ. Quæ cur hic non omittenda crediderim, continuo dicam.

44. Cum enim in eadem cane præter magnum renis alterius vitium, calculos in utroque, ſicuti paulo ante commemorabam, invenerim; materiam iſtam in pulmonibus quoque jam tartaream, & in ventriculo pariter fortaſſe futuram, mihi diſſimulandam non putavi, ut ſi ſuſpicari forte velis, illud quoque ſub papilla corpus ex eadem potius, quippe abundante adeo in ea cane, quam ex oſſea fuiſſe materia; per me poſſis: quanquam neque in cane, neque in Monacha illa (3) mihi tartarea viſa eſt, extatque in Sepulchreto (4) alterius Monachæ exemplum, in qua mammæ, quantum una earum oſtendit, cute excepta, *totæ oſſeæ* repertæ ſunt. Quoniam tamen vel in ipſis arteriis controverſum eſt, ut aliis ad te Litteris (5) memoravimus, quod oſſeum videtur, reverane oſſeum ſit, an tartareum, neque in propoſitis caſibus examina illa inſtituta ſunt, quæ ſic ſatis indicarent, utro modo in iſtis mammis res ſe haberet; ipſam in medio relinquemus tanto facilius quod tartareas, lapideaſve concretiones, ſive, ut Celſus (6) loquitur, *lapillis quædam ſimilia* cum alii interdum tumores habent, ut ipſe docet, Sepulchretum autem Sectione hac (7) oſtendit; tum nominatim mammarum tumores; ut in Vidua de qua narrat Cl. Baſſius (8), incluſa iis corpora *attritu & colliſione mutua ſonitum inſtar lapillorum ederent*, noſque ipſi in viro materiam duratæ inſtar calcis viderimus. Nam maſculorum quoque mamillæ nonnunquam haud ſecus ac fœminarum, in tumores excreſcunt, quorum unum deſcriptum legi a Bidloo (1), nec ſibi ipſi ejuſmodi Obſerva-

(1) Epiſt. 42. n. 17. (2) l. 4. Obſ. 4. §. 3. & in Additam. Obſ. 12. (3) ſupra, n. 41.
(4) l. 3. S. 21. in Additam. Obſ. 61. (5) Epiſt. 27. n. 20. & ſeqq. (6) De Medic. l. 7. c. 6.
(7) Obſ. 15. §. 4. & Obſ. 17. §. 1. (8) Dec. 2. Obſ. 6.

Digitized by Google

ſervationem deeſſe, teſtatur is qui Bidloum laudat, Heiſterus (2), aliamque addidit Cl. Jo. Mart. Wolffius (3); ego vero hunc morbum ſemel in Aurifice inchoatum vidi, cui nihil æque profuit ac diuturna brachii ejus lateris quies a me imperata, iterum autem jam perfectum, ſed continentem eam quam modo indicabam, materiam: reſque ita ſe habuit.

45. VIRO docto, & generoſo, Matronæ iſtius filio, cujus tibi & morbos, & diſſectionem deſcripſi, cum de Vomitu ſermonem haberem (4), annum agenti XXXI. cœperat in ſuperiore parte mamillæ dexteræ parvula quaſi glandula prominere. Hæc ſenſim aucta, intra annum circiter in tumorem excrevit pugni magnitudine, prædurum, ſed cunctis pravæ naturæ indiciis peculiaribus carentem.

IS TUMOR ſub initium A. 1742. quartodecimo ex quo inceperat, menſe, ſponte ſe aperuit, oſtenditque intra corticem, ab integumentis factum, & fibris carneis, nihil niſi materiam quæ calcem alibi duram, alibi molliorem referebat.

46. Tunc ipſe & vidi, & tetigi intra hiantem tumorem materiam hanc, quippe cum aliis nonnullis Gymnaſii Profeſſoribus conſilii cauſa accerſitus. Cum pater, avuſque fuiſſent arthritidi valde obnoxii, æger autem hic nunquam, niſi quod levem aliquando, brevemque ad pollicem alterius pedis dolorem vix animadverterat; credibile videbatur omnibus, quæ tartarea materia illis in mucilaginoſas articulorum glandulas, huic, cum in eas fortaſſe firmiores non poſſet, in mammarias incubuiſſe, idque facilius, quod ſternum animadverti, vix tertia a ſummo longitudinis parte emenſa, repente, & valde ſubſidere, quamobrem Mammariis vaſis ad ſterni latera ad angulum hic inflexis, motum ſanguinis per mamillas tardiorem fieri, conjiciebam. Ea vero de arthritica illius materiæ natura tanto propterea veriſimilior opinio, quod Preuſſius (5) *calciformem* arthritidis materiam quæ in artuum extremis articulis deponi amplius non poterat, per mammæ ulcus exire viderat, pleroſque noſtrum ſegniores faciebat in conſilio dando, verentes nimirum, ne exciſo tumore, ejuſque ſede perſanata, materia ad alias ſe verteret, interiores fortaſſe, nobilioreſque Partes, quando nuper Albertini (6) quoque Obſervatio oſtenderat, prohibitam illam ab artubus inferioribus, temere petrolei inunctione corroboratis, quot turbas intus, in ventre præſertim conciviſſet, donec ita per inteſtinorum exiret viam, ut mirum eſſet *qualia, quamque multa* illac prodirent *quaſi ex calce, aut gypſo recens coagmentato, eique* materiæ *haud ita diſſimilia unde efficitur podagra*. Cum igitur ob ejuſmodi cauſas cunctantium conſilia primum non diſplicerent, & materia paulatim e tumore detraheretur; ecce febri oborta, reapſe ad eam quæ erat reliqua, nova ejuſdem generis materia accedit. Poſt quæ tamen æger cunctationis pertæſus, ſtrenuo Chirurgo ſe committit, per quem, ut ipſe omnino voluit, penitus exſecto tumore, & vulnere ad cicatricem non difficile perducto, ita convaluit, ut nullo exinde morbo, quod ſciam, correptus fuerit: adeo in Medicina felix nonnunquam eſt præter rationem audacia!

47. Quod ad genus tumorum ſpectarent, vel potius, ſi mulier diutius vixiſſet, ſpectare potuiſſent duriores æquo mammarum partes, quas fuſco, viridi, atro humore expreſſo, ſatis, ut videbantur, ſanas reperi in ea diſſectione quæ tibi deſcripta eſt Epiſtola XXI. n. 47. non facile dixerim. Etſi enim tumores illos tunc referre poſſes ad eum dumtaxat humorem, lactifera vaſa diſtendentem; tamen hujuſmodi humorem adeo ab naturæ norma alienum non aliquos pravæ indolis tumores diuturna mora fuiſſe facturum, quis affirmare pro certo poſſit? Mulieres quidem legi ab Riverio (7), & Lanzono (8) viſas, quarum e mammis lac viride

(1) Dec. 1. Exercit. Anat. Chir. 5. (2) Inſtit. Chir. P. 1. l. 4. c. 17. n. 3.
(3) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 44. n. 2. (4) Epiſt. 30. n. 7.
(5) Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 17.
(6) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuſc. ubi de Cortice Peruv.
(7) Cent. 2. Obſ. Medic. 100. (8) Animadverſ. var. ad Medic. & cat. 125.

Digitized by Google

ride exibat, duas autem in Ephemer. Nat. Cur. (1), & in Commercio Litterario (2) memoratas, quarum altera lac habebat nigrum, & maxime acidum, altera autem, quotiescunque vellet, exprimere poterat ex utraque mamma *liquidum aliquod spissius, coloris longe nigerrimi*, quod linteo exceptum, intra horas 24. *ad instar æruginis viride evadebat, simulque, ut videbatur, naturam corrosivam induebat*. Sed ut pleraſque earum minus ſanas fuiſſe, video; ſic nullius ſcio qui finis fuerit, & num mammæ, in primis, ſi aut lac non efflueret, aut quod reſtabat illiuſmodi humoris non exprimeretur, nullo dolore, & nullo denique malignæ naturæ tumore correptæ ſint. Me jam intelligis de cancro loqui, tumore qui ſæpe adeo, in mammis præſertim naſcitur, eodemque tam manifeſtæ pravitatis, quam difficilis curationis: ut ſcite Joannes Bapt. Corteſius (*) cum oſtendere vellet, *non ſequi ſemper, quod morbus cognitus, illico curetur*, idque *præcipue ratione malignitatis ſuæ*; cancri potiſſimum exemplo uſus ſit, *qui quamvis ab omnibus cognoſcatur, nihilominus raro curatur*. Et ſane vix nonnunquam accidit ut felix undique ea curatio ſit. Perſæpe autem ea conſecuta eſſe, vidimus, quæ Celſus (3) prædixit, ut ſive a Chirurgis vel peritiſſimis exciſus, *poſt inductam cicatricem tamen reverterit* in eundem, aut alium in locum, *& cauſam mortis attulerit*, ſive cum alii quidam *uſi* eſſent *medicamentis adurentibus*, miſeraſque fœminas diu excruciaſſent, aut pejorem, aut certe non meliorem denique habuerit exitum. Fuit enim apud nos quoque priuſquam volumen Commentariorum exiret Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis quod ad A. attinet 1739. qui adurente herba adhibita cancros radicitus tollere dicebatur. Sed ſive ea *Dentellaria* Rondeletii, ut ex indiciis quibuſdam conjecimus; ipſe enim, quantum poterat, occultabat; ſive alia erat, cum magnam primum, ut fit, de ſe famam concitaſſet, curationum exitu non reſpondente deſertus eſt. Qui an feliciter apud Monſpelienſes reſpondere pergerit, ignoramus: apud nos certe Medici, & Chirurgi magis in ea ſententia confirmati ſunt, ut cum victi ægrorum precibus, minime ea quæ ſupra (4) ſunt dicta, ſpectantium, ſuſcipere curationem coguntur, exciſionem præferant, quæ ſi non minus acerbo, at longe breviori dolore peragitur, ſicque minoris conſtat ægris, tametſi poſtea cancer redeat, ſi non vita, at certe vitæ, interea ſine aſſiduis teterrimi morbi cruciatibus, prorogatio. Verum prorogatio hæc ipſa ut ſperari poſſit, quæ, & quot in ægris requirantur, dicere ſuperſedeo. Eorum quædam, itemque plura iis adverſantia, ex Obſervatione colliges, quam potiſſimum, cum alias poſſem, hic dabo. Ex eadem enim ſimul quæ ſtructura eſſet ſcirrhi in cancrum degenerantis, ſimulque confirmatum videbis, *contuſionem, quæ in cute nullius momenti eſſet*, eam ut Boerhaavii (5) verbis utar, *in glandula conglomerata ſcirrhum peſſimum* poſſe *producere*; itemque *cancrum* curari *difficillime in* fœmina *melancholica*. Sunt enim & apud nos temperamento hoc quædam; non omnes: qua in re neſcio quis magno illi Viro adeo impoſuerit, ut *Italos* traderet (6) *ad annum ætatis decimum octavum vividos & ludibundos eſſe: poſt trigeſimum annum triſtes omnes, moroſos, melancholicos, & hæmorrhoidarios fieri*. Cæterum eam nobiſcum Obſervationem annis ſuperioribus per litteras communicavit Doctus, & ſpectatus Vir Jo. Baptiſta Charburius, noſter olim dilectiſſimus Auditor, nunc autem Regius Auguſtæ Taurinorum Profeſſor Practicæ Medicinæ Primarius.

48. RUSTICA mulier annos nata circiter quinquaginta ſiniſtram mammam forte percuſſerat. In hac poſt menſem ferme ſe prodidit tumor, quem fruſtra fotibus reſolvi, fruſtra compreſſione plumbeæ concavæ laminæ coerceri poſſe, ſperatum eſt. Augeſcebat enim, ut intra ſeptimum ab ictu menſem a ſuperiore, eademque externa mammæ parte, ubi multo craſſior, durior,

(1) Dec. 2. A. 4. Append. n. 5. XLIII. (2) A. 1734. Hebd. 1. n. 1.
(*) Miſcell. Medic. Epiſt. 6. (3) De Medic. l. 5. c. 28. (4) n. 26.
(5) Prælect. in Inſtit. §. 93. (6) Ibid. ad §. 897.

Digitized by Google

durior, magisque abnormi figura erat, infra areolam jam descenderet: cujus papilla intra altas aliquot transversas rugas tota propemodum latebat. Sub proxima axilla aliæ his similes rugæ animadvertebantur, dolorque erat ad axillam, cum attollebatur humerus, & universus ille artus œdemate tumebat. Quæ res, & præter has adusta & melancholica mulieris temperatura abversabantur iis qui tumoris excisionem proponebant. Favebant contra, mulieris robustum corpus, intrepidus animus, & ad excisionem paratus, quam cum alia, tum illud in primis urgebat, quod pungentes dolores, qui ut crescebat tumor, ita ipsi quoque magis semper increverant, jam ex molestis facti erant non secus ac vigiliæ, multo molestissimi. Itaque ad tumoris excisionem ventum est, qui ut intus se habuerit, infra dicetur. Res feliciter, & ex sententia peracta videbatur ad diem usque septimum, quo vulnus tempore vivido semper colore, & molle fuit. Sed ipsum postea inflammatio, & corruptio invasit, quæ non modo quidquid celluloſi ex mamma supererat, verum etiam subjectam mammæ Pectoralis musculi partem absumpsit, & quæ Intercostalium tum Internorum, tum Externorum respondebat; ut nuda ibi inter costas pleura appareret ad tractum digitorum circiter quinque, a sterno videlicet in transversum. Attamen mundatum denique est ulcus, & dies quinque molle fuit, tuncque pus laudabile, pulsus non nisi ad vesperas frequens, idque ad paucas horas, & reliqua omnia erant ferme ad naturæ modum, si pertinacem alvi adstrictionem exciperes cui per clysmata interdum occurrebatur. Post eos autem dies iterum omnia in pejus verterunt. Ulcus in quo costæ quartæ cartilago nigricans, & ab sterno quasi sejuncta conspiciebatur, arescebat, reddebatque paucum, & ichorosum pus, & grave olens: proximi autem artus, qui primis ab excisione diebus motum, & propemodum sensum quoque amiserat, nisi quod in manu tamen uterque perstabat, œdema augebatur: quo artus etiam inferiores tumebant: crescebant simul frequentia pulsuum, sitis, vigiliæ. Ad ea accedebant diarrhœa, ciborum appetitus prorsus dejectus, virium languor, perpetua somnolentia, difficilis, ac frequens respiratio. Hæc denique exceperunt febriles quatuor accessiones longæ, vehementes, & cum rigore conjunctæ: quarum alia aliis horis interjectis circiter decem, succedebat: eæque mulierem confecerunt. CADAVER flaccidum ubique, & laxum, inferiores tamen artus, vel incisis integumentis, sine ullis habuit œdematis reliquiis. Venter, si lienem excipias paulo quam natura ferat, majorem, nigriorem, laxiorem, uterum autem contra prædurum, & scalpello resistentem, satis bene constituta ostendit reliqua.

Thoracis utrumque cavum aqua fuit ferme plenum, sinistrum præsertim: in eoque pulmo qua parte ulceri respondebat, aridus, & propemodum scirrhosus, arcteque ibi ad pleuram adhærens, quæ multo arctius ibidem adhærebat ad costas, & quasi callosa facta erat qua parte exteriori aeri exposita fuerat. Tunc corde inspecto, cujus caveæ dexteræ aliquid polyposæ concretionis habuerunt; ad exteriora reditum est: omnesque Axillares sinistræ glandulæ inventæ sunt non solum aliquanto crassiores, sed & in acervum mutatæ scirrhosorum tuberculorum, summa firmitudine, colore livido: quæ celluloſa proxima complectebatur membrana, ipsa quoque in valde firmum quasi steatoma conversa. Ex his autem, proxima vasa, nervosque comprimentibus, causa intelligebatur tum paralysis imperfectæ, tum pertinacis œdematis, quibus artus ille laboraverat, tum doloris ad axillam cum attollebatur humerus, tum denique periculi instantis, ne pravæ indolis tumor alter sub axilla excresceret posteaquam prior e mamma fuerat exsectus. Qui cum protinus ab exsectione, dempta quæ adhærebat, pinguedine, inspiceretur, forma inventus est ad ovalem accedente, cujus major axis pollicem cum dimidio circiter æquabat. Cum eo tres, aut quatuor, alius alia magnitudine, sed parvi omnes, continuabantur. Ad horum, & illius centrum dissectio sanguinem ostendit putridum, pallidumque: hunc materia comprehendebat media inter puriformem, & sebaceam.

Digitized by Google

49. Nonnulla quæ, respirante muliere, in pleura, in costis, & Intercostalium musculorum parte, cum hæc paterent, diligenter, solerterque observata sunt, prætermisi, non quod non digna essent quæ memorarentur, sed quod minus ad propositum Epistolæ hujus attinerent. Attinet autem cum primis a Cl. Gahrliepio (1) descripta historia, quæ & plura habet cum ea quam modo proposui, conferenda, illudque insuper quod in cadaveris sectione deprehensum est, nempe carcinoma ab ea mamma ex qua excisum fuerat, latenter, ut nemo in viva id esset suspicatus, *transversim super osse sterni ad alteram quoque mammam virus suum propagásse*.
Jam vero ad reliquos & thoracis, & ventris tumores properantibus quem in clavicula conspeximus, videtur commodius ad exostoses de quibus infra erit sermo, differendus (2). Qui vero ad aneurysmata spectant arteriæ Magnæ, thoracis, aut ventris parietes extrorsum attollentia, cum a nobis de internis, ad quos attinent, morbis agentibus satis alias (3) propositi fuerint, non vacat Sepulchreti exemplum imitari, & hic repetere. Quin si forte ut in vivente caupone arteriæ cujusdam Intercostalis aneurysma dignovi ex pulsatione secundum longitudinem quidem in transversum valde producta, sed latitudine intervallum quod inter costas erat duas, nusquam totum æquante, ita illud intervallum in tumorem, ut Lancisius (4) vidit, denique attollens vidissem, & in demortuo, ut ter quaterve Ruyschius (5), tam exilem arteriam ad ovi gallinacei magnitudinem expansam offendissem; nescio, an inter caveæ thoracis potius, quam inter hos de quibus hic loquimur, tumores posuissem: quanquam hoc licuisset magis, quam, ut in Sepulchreto, huc referre ipsorum tumores viscerum, abdomen extrorsum urgentium: quibus de tumoribus (6), & de abdominis ipsius herniis (7), & de hydrorachitide quoque (8) aliis ad te Litteris scriptum est. Sunt tamen interdum quidam abdominis tumores qui, cum revera ad ipsum dumtaxat pertineant, ad viscera attinere videantur. Qualem in pio, doctoque Sacerdote vidimus instar magni hemisphærii prominentem. Qui cum apertus multam, fœdissimique odoris materiam effudisset, a Chirurgis demisso specillo animadversus est tantum introrsum pertinere, quantum exterius prominuerat; ut plerique non dubitandum crederent, quin ad viscus aliquod spectaret. Verum neque exitus erat ullius quæ id confirmaret, materiæ, neque læsi cujusquam visceris notæ, & perfecta denique ægri, feliciter multos exinde annos viventis, sanatio præclare ostendit, quæ in tanto tumore congesta fuerant, musculosos quidem abdominis parietes, & peritonæum intra ventris cavum incurvasse; non perforasse tamen, neque ut tumoris cavum cum ventris cavo, nedum cum viscere ejus aliquo, communicaret, effecisse.

50. Testium, & circumjectorum his involucrorum tumores, de quibus aliquanto plura scribere possemus, fuisse a nobis alia Epistola (9) pertractatos, meministi.
De iis autem qui ad penem, anum, & naturalia mulierum attinent, etsi plures vidimus; tamen cum dissecandi occasio nunquam fuerit, vix aliquid est quod attingamus. Cancrosum tumorem in quem glans, & magna pars colis proxima excreverat cum amputaret Valsalva, aderam. Quæ duo ne acciderent, verebatur, eorum neutrum accidit. Alterum erat, ne exigua superfutura pars colis introrsum forte se continuo retraheret: alterum, ne illa perstante, introrsum tamen se retraherent arteriæ. Quas cum in animo haberet, ut fecit, trajectas acu filum trahente, hoc circumducto, constrictoque obligare; si utrumlibet illorum accideret, maximopere erat adversaturum. Ne alterum accideret, ante providerat: si alterum accidisset, tum necessario id quod nolebat, facturus. Cruciatus enim, quo ad ejus facere poterat, iis quos ferro curabat, imminuere studebat. Quamobrem neque igne uti hic voluit, ut Scultetus (10), aut vitia-

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 163. (2) Vid. n. 58. (3) Epist. 26. n. 19. & Epist. 49. n. 26.
(4) De Aneurysm. l. 2. c. 2. Propos. 28. cujus, & præcedentis titulo ne fallaris, faciet Propos. 25.
(5) Thes. Anat. 9. n. 5. (6) Epist. 36. & 39. (7) Epist. 34. (8) Epist. 12. (9) 43. (10) Obs. Chir. 60.

Digitized by Google

vitiati aliquid, ut ipſe, relinquere, neque arcta adeo penis conſtrictione, vinculo ſupra vitiatam partem injecto, ut quidquid infra vinculum eſſet, brevi emoreretur: quantum enim hic dolorem conſtrictio illa afferat, XXX. Ruyſchiii Obſervatio (1) ſatis indicat. Nec tamen propterea Chirurgos alios Experientiſſimos, in quibus Heiſterus (2) eſt, & Benevolus (3) non ſine gravi ratione conſtrictionem hanc prætuliſſe, credas. Ut enim Valſalva ægrum illum ſuum perſanaverit; aliquid tamen periculi una ex primis noctibus fuit, ſanguine ſibi viam reſerare incipiente, niſi qui proximus, ut Valſalva juſſerat, paratuſque cubabat miniſter, celerrime, ſicuti præmonſtratum fuerat, obſtitiſſet. Provectæ ætatis erat is æger. Sed provectæ & alter, cujus ex podice per duos depreſſos pedunculos excreſcentia propendebat pravæ naturæ, ad renis magnitudinem formamque accedens. Quam ſenior alter Chirurgus, me adoleſcentulo aſpiciente, deorſum tractam, inciſis pedunculis cum excidiſſet, imi autem inteſtini pars ex qua illi excreverant, continuo ſe; id quod Chirurgus non expectabat; introrſum retraxiſſet, ſeque ejus oculis, & manibus ſubduxiſſet; perturbari primum hominem vidi, quamvis, ſiquis alius, exercitatum, & ſua in Arte nobilem, mox tamen cum ſanguinis haud multum efflueret, confirmato animo, & mediocri turunda immiſſa, albumine illita, & pulveribus conſperſa qui adſtringendi vim habent, diſceſſit. Verum exacto vix horæ quadrante, ſanguis profluere copia non modica, &, quod multo majori intra inteſtinum influxiſſe, indicabat, rogare æger, cujus interea pulſus valde ſubſederant, ut turunda demeretur, quia vehementi alvi exonerandæ neceſſitati reſiſtere amplius non poſſet. Revocatus Chirurgus turundam aufert, quam ingentia concreti ſanguinis fruſta conſequuntur. Tum digito ille immiſſo, vulnus diutius comprimit, neque removet donec turunda iiſdem ac prior, medicamentis illita, & conſperſa, ſed (qualis a primo immittenda fuerat) craſſior parata eſſet quæ inderetur: ægreque tandem per hæc ſanguis compreſſus eſt. Sed hæc non aliam ob cauſam memorata ſunt, niſi ut in controverſa excidendi penis ratione quid tunc Valſalvæ placuerit, intelligeres, itemque vel multo ſenioribus, & exercitatis Chirurgis omnia quæ inter operandum accidere poſſunt, animo eſſe antea proſpicienda. Ceterum quod ad primam curationem attinet, legeſis inter Veteres Benivenium (4): quod ad alteram, inter Recentiores Heiſterum (5); exemplum apud utrumque felicis curationis invenies. Condylomatum autem muliebris vaginæ cum plures poſſint eſſe cauſæ; tum inter eas quæ a primordiis ſunt, quandam interdum eſſe, ſuſpicor, quæ cujuſmodi ſit, ex ſubjecta apparebit Obſervatione.

51. VIRGUNCULA annos nata ad quindecim, corporis habitu jam diu cachectico, graviori denique morbo correpta, extremos hujus, & vitæ dies ſic in Patavino egit Noſocomio, ut ex pulmonum inflammatione mori videretur ſub finem A. 1750. THORACE aperto, hujus quidem hydrops deprehenſus eſt; in pulmonibus autem vix quidquam fuit quod leve eorum inflammationis præberet indicium. Ex Ventre genitales potiſſimum partes detractæ ſunt. Quarum ego ſtructuram cum ſtudioſæ Juventuti oſtenderem, in omnibus ferme ſecundum naturam ſe habentem: pauca hæc quæ aliena eſſent, animadverti. Ad alterius Falloppianæ Tubæ extremum foliaceum erat hydatis. Ex urethræ oſculo corpuſculum prominebat rubellum: quod, ipſa ſecundum longitudinem inciſa, nihil aliud eſſe, vidi, niſi intimam ejus tunicam, quæ cum ſupra a ſubjectis vaſculis ſanguine diſtentis tota nigricaret, ima parte ſe extrorſum invertens, exſtabat: quod & in alia de qua ubi de Claudicatione ſcribam (6), memini vidiſſe, utramque autem cum de Urinæ Difficultate agerem (7) commemoraſſe, & parvi illius vitii cauſam quæſi-

(1) Cent. Obſ. Anat. Chirurg. (2) Inſtit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 132. (3) Obſerv. 27.
(4) De abdit. morb. & ſanat. cauſ. c. 68. (5) Eph. N. C. Cent. 8. Obſ. 67.
(6) Epiſt. 56. n. 21. (7) Epiſt. 42. n. 42.

Digitized by Google

visse. Aperta denique vagina, quæ albido crassiusculo humore erat oblita, illud offendi quod mihi hoc loco scribendi hanc Observationem causam attulit. Scilicet propius alterum latus, uno supra hymenem transverso digito, anterior, & posterior vaginæ facies colligatæ erant inter se per brevem quasi institam latitudinis, & crassitudinis modicæ, ex eadem prorsus ex qua vagina, substantia factam ad eundemque modum rugosa præditam superficie; ut manifestum esset, præsertim cum prægressæ erosionis nullum usquam supra, aut infra appareret vestigium, colligationem illam esse ab natura. Quam antequam sectione dissolverem; arctissima ab eo latere vagina erat; illa autem dissoluta, continuo in justam latitudinem se extendit.

52. Quod si hæc Virgo nupsisset; facile intelligis, institam illam aut a congrediente viro, aut a prodeunte fœtu disruptam, excrescere postea in præhumido loco, in condyloma potuisse. Mihi certe cum eam dissecarem, in mentem venit juvenis Matronæ cui post non facilem partum condylomata duo per vaginæ orificium pendere, vidi, hujusce institæ, si in medio disrupta esset, & post disruptionem aliquantum procrevisset, similia ob id etiam quod non majori supra illud orificium intervallo quam hæc instita, oriebantur.

53. Restant Artuum tumores. Qui omnes ferme cum sint utrisque communes, juvat in iis fere subsistere qui in proximis fuerint artubus Inferioribus mole alii immani, alii mediocri. Immani erat qui, abscessus instar, femur adeo distendebat Nobilissimi Viri, ut Valsalva, ad curationem accersitus, aperire veritus sit, felici consilio; nam paucis post diebus per se paulatim evanuit totus, ægerque tam bene convaluit, ut plures postea annos sanissimus vixerit, Medicis, & Chirurgis a quibus id accepi, & ægro ipso, qui mihi quem inter Amicos intimos habuit, non semel idem confirmavit, mirantibus quonam tanta materiæ copia, sub manibus fluctuantis, sine pernicie recessisset. Valsalvam autem his absterritum fuisse, credebant primum ne quam facile esset tumorem ejusmodi aperire, tam difficile esset persanare, & occludere, tum ne propter immodicum materiæ effluxum æger deficeret, sive longo diuturnæ curationis spatio, sive primo ipso incisionis tempore; quasi in ejus manu tunc non fuisset tantum educere quantum ferre ægri vires possent. Quod cum regererem; quæsitum, ut fit in colloquiis, ex me esse, memini, quid causæ sit, quare si forte Chirurgus e non modico tumore quidquid continet effluere statim sinat, ægri animo sæpe linquantur: respondisse autem, placere quibusdam tribuere id sanguini in vasa ejus partis, per tumoris materiam antea compressa, nunc laxata, repente ea copia irruenti, ut minor æquo sit quæ ad cor redeat. Sic autem quid aliis potius, quam quid mihi videretur, respondi primum, quia non omnibus tumoribus vasa comprimuntur quæ magna sint, deinde quia magna sunt certe vasa illa proxima quæ novimestri fœtu distentus uterus comprimit, eaque compressio feliciori in partu fere temporis puncto tollitur, neque propterea deliquia ingruunt; ut alia quærenda responsio, aut aliud saltem ad illam addendum esse videatur.

Sed tumores artuum alii sunt vel isto quem dixi, longe majores; quos aperire frustra aveas; neque enim quod continent, magna ex parte fluxile est, neque in pus verti potest, quin etiam non raro interjectorum musculorum structura mirum in modum vitiata, ac mutata est. Descriptos videbis in Dissertatione (1) Io. Henseleri, qua ejusdemmodi tumorum exempla indicantur plura, quorum aliqua non adeo recentia sunt, ut in Sepulchretum referri non potuissent, & ad Wedelianum illud (2) adjungi, quod in ea Dissertatione præteritum est. Plura quoque leges in Dissertatione, quæ antea prodierat, Alexandri Camerarii (3), & quædam in Tomo qui ante illarum utramque exierat, Italorum Litteratorum Diarii (4); neque enim

(1) Hist. brachii prætumidi §. 14. (2) Sect. hac 2. Obs. 17. §. 3. (3) Hist. pedis tumidi.
(4) Tom. 19. art. 4.

Digitized by Google

enim vel apud nos perrara ſunt, eaque mirifica. Ipſe etiam aliud, quamvis cum iis minime comparandum, magnum tamen, hic vidi, quo generoſiſſimi Viri crus totum vehementer diſtendebatur. Quod incaſſum apertum iri ob hæc quæ modo dicta ſunt, pronunciaveram: neque exitus me fefellit, cum æger poſtmodum nihilominus pungi voluerit. Cæterum non poſſum adduci ut credam, hujus, aut conſimilis generis tumore præturgidum fuiſſe brachium viri de quo ad Valliſnerium (1) ſcripſit Sancaſſanus, cum primarius Chirurgus ferrum impreſſiſſet, eam vim ſanguinis erupiſſe, ut Chirurgus attonitus hominem jam jam inde moriturum timeret; curſu autem ſanguinis deſinente, ſerum multas hebdomadas exiiſſe, itaque brachium ad juſtam molem decreviſſe, nullo quoad homo vixit; plures autem annos vixit; in eo artu ſuperſtite incommodo. Facit potius is caſus, ut in memoriam ejus redeam quem de Rege Lacedæmoniorum Ageſilao apud Xenophontem (2), & Plutarchum (3) legeris, ut illi ex aſcenſu *incertum qua vena rupta, ſanguis e corpore ſanum in crus defluxerit*, altero enim erat claudus; *cumque tibia nimium quantum intumeſceret, ac dolores intolerandi accederent, Medicus quidam Syracuſanus ei propter malleolum venam aperuerit, atque ubi ſemel cœpiſſet, noctu dieque ſanguis profluxerit, & quidquid tentarent, fluxionem hanc inhibere non potuerint, donec Ageſilaus tandem animo defecit*, & *tunc ſanguis fluere deſiit*, ea valetudine inſecuta quæ reliquum ætatis, & totam hyemem Regem lecto affixit. Quem caſum, attentione alioquin dignum, non memini, an quis ex eruditis Medicis conſideraverit.

Incertum pariter, quo ex vaſe ſanguis defluxerit ad magnos duos tumores faciendos, a M. Aurelio Severino (4), & a Præcl. Alberto Hallero (5) memoratos. Alter quidem *brachium uſque ad ſummum humerum, & anteriorem thoracis partem quæ ad alas ſpectat*, in immanem illam molem diſtenderat quam adjecta Icon, & dolor quo homo confectus periit, commonſtrant. Alter autem *ſubito poſt maximum dolorem* ortus, *cedens tractantium manibus, & compreſſus evaneſcens*, a ſcapula ad decimam fere coſtam ſe extendebat. Sed primus quid contineret, ne ſuſpicari quidem poſſemus, cum Severinus nihil præterea dixerit, nec diſſecuiſſe videatur; niſi *inter* abſceſſus ſanguifluos ſive *aneuryſmata* propoſuiſſet. Alterum vero ſanguine refertum fuiſſe, ſcimus, qui horis ab inciſione non multis profluens, virum occidit, & plurimus, cum poſtea tumor ſecaretur, repertus eſt. Attamen ſi de utroque tumore illud addi potuiſſet, initio ſaltem pulſaſſe, ſicuti de alio, ſanguinem continente, & genu *univerſum omnimode operiente*, poſt aliquot demum annorum intervallum ſibi oſtenſo, ſubindicavit Cl. Preuſſius (6); minus dubitationis relictum eſſet iis qui de Sanguineis Tumoribus, cum rupto venæ alicujus trunco communicantibus, ea legiſſent quæ, ut ſupra (7) commemoratum eſt, in Tractatu Valſalvæ de Aure Humana, in meaque Epiſtola Anatomica XIII. tradita ſunt.

54. Tumores contra ſunt quos facile ſanatos eſſe, accepimus, quanquam non facili ad explicandum ratione: quæ cauſa eſt cur prætermittendos non putemus. Veronenſis Medicus, Vir ſpectatus, mihi, & qui mecum forte aderant, Doctis Viris narrabat Venetiis A. 1707. cum in ejus Patria, idque nuper, equo nobili crura ambo poſteriora ad genu articulum vehementer intumuiſſent aquoſo tumore quidem, ſed duro, & cum dolore, nec remedia cætera quidquam proficerent, extitiſſe Veterinarium qui ſe hac ratione ſanaturum reciperet, ut corio paulo ſupra tumorem inciſo, & vena quæ ibi non tenuis eſt, reſecta, hanc vinculis duobus valide conſtringeret, interque hæc ipſam diſſecaret. Reclamatum eſſe primum ab omnibus quibus circumitio ſanguinis eſſet nota, tanquam auxilio non modo non profuturo, ſed plurimum nocituro. Attamen cum ille ejuſdemmodi affectos morbo

[1] Opere tom. 1. P. 6. [2] Rer. Græcar. l. 5. verſus fin. [3] in Vita Ageſilai.
[4] De recond. Abſceſſ. nat. l. 4. in fine Schol. ad c. 7. [5] Opuſc. Pathol. Obſ. 32. Hiſt. 2.
[6] Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 19. [7] n. 2.

Digitized by Google

bo ſeptem, aut octo equos, & in his duos in eadem Urbe, ſic ab ſe perſanatos memoraret, verumque dicere, protinus re inquiſita exploratáque, conſtaret; permiſſum eſſe, &, ſe qui hæc mihi narrabat, inſpectante, ita uti propoſitum fuerat, eſſe factum. Itaque tumores inde ſemper vel primis diebus decreviſſe, donec intra vigeſimum circiter diem prorſus evanuerint. Quæ cum forte aliis in quibus erat Vir ingenioſiſſimus Dominicus Gulielminus, referrem; hic maluit conjicere, ſimul cum vena fortaſſe nervum aliquem, ad ægram partem ſpectantem, fuiſſe diſſectum, eaque ratione ſublatum dolorem, qui originem non a tumore habuiſſet, ſed potius tumori ipſe præbuiſſet, itaque ablata vi ſtimuli, quæ uti feciſſet, ita conſervaret tumorem, hunc non difficile fuiſſe ſolutum. Ut ut eſt, nolui hanc tibi curationem reticere; neque enim Medicis unquam nocuit quid Veterinariis ſuccedat, noviſſe, & prius fortaſſe ab his, ut in brutis animantibus liberum eſt periclitari, plura tentata, & facta ſunt quam ad homines transferrentur. Vides, exempli cauſa, ut Petrus Creſcentius, qui ante hos quadringentos annos, cum de Agricultura ſcriberet, quædam interjecerit ad Chirurgiam Veterinariam ſpectantia, in ægro bove ſanguinem ex inciſis venis quæ ſub lingua ſunt, mittere (1) docuerit, aut quomodo pro clyſmate injicienda quodam ventriculo excipere, cujus orificium tubo ſit inſtructum, & per hunc in equi alvum immittere (2), aut qua ratione, ſi in equi tumente glandula excidenda ſanguis ex vena aliqua forte prorumpat, hac continuo arrepta, & ſerico filo arcte conſtricta, ſit ille coercendus (3). Num putas hæc ex antiquioribus Veterinariis non hauſiſſe? hos autem non ex aliis longe vetuſtioribus? ut fortaſſe antequam Celſus (4), & Galenus (5) cohibere in vulneratis partibus ſanguinis profluvium docerent vinculo ſauciatæ aut venæ, aut arteriæ injecto, id jam illis fuerit uſitatum, dum glandulam aliquam exſtirparent, aut dum equis in prælio ſauciis mederentur. Verum ſive ad hominem traducta eſt hæc coercendi ſanguinis ratio, ſive in ipſo primum tentata eſt, mirari ſubit, cum a Galeni temporibus paſſim in Chirurgorum libris deſcriberetur, eaque inter cæteros in illa quæ ſupra (6) indicata eſt, amputati penis curatione uſus eſſet Benivenius, *ſingulas* illius *venas quæ ſanguinem fundebant*, arterias videlicet, *apprehendendo, atque ita deligando, ut ora præcluſa coirent*; mirari, inquam, ſubit, neminem ante Paræum (7) extitiſſe qui ad ea vulnera quæ in artuum amputationibus fiunt, transferri illam poſſe, cogitaret. Sed ne forte credas, arteriarum quæ in artubus præcipuæ ſunt, craſſitudinem veritos, cum ramorum tenuitate quos Galenus vinciendos præceperit, minime comparandam: certe præcipuus truncus in brachio is eſt quem ad cubiti flexuram imperiti homines ſæpe convulnerant, cum venam aperire dumtaxat putant, unde poſtea, niſi magna primo tempore obſtet diligentia, aneuryſma pronaſcitur. Et eum tamen præcipuum truncum in chirurgica hujus aneuryſmatis curatione ipſum quoque filis obligari ſolitum non modo ex Aëtii (8), Pauli (9), Albucaſis (10), aliorumque etiam inferiorum, ut Guidonis de Cauliaco (11), ſcriptis non poterant ignorare. Verum ab aneuryſmatis in brachio enati, in quam forte incidi, mentione admoneor, ut aneuryſmatis potius in poplite exorti Obſervationem ſubjiciam, tum ne ab artus inferioris tumoribus in quibus fere ſubſiſtere conſtitueram, longius recedam, tum propter ea quæ ſupra (12) de poplitis aneuryſmatibus dicta ſunt, quorum præclarum exemplum, ab Hornio (13) deſcriptum, fruſtra in Sepulchreto perquiſivi.

55. STRUCTORI parvulus in poplite apparere, & pulſare tumor cœperat. Qui neglectus, crevit ad pomi magnitudinem. Tunc plura, a Medicis, Chirurgiſque præſcripta, partim nihil profuere, partim, & com-

[1] l. 9. c. 65. [2] Ibid. c. 18. [3] Ibid. c. 16. [4] De Medic. l. 5. c. 26. S. 21.
[5] Meth. Med. l. 4. c. 3. [6] n. 50. [7] l. 11. c. 24. [8] Tetrab. 4. Serm. 4. c. 40.
[9] De Re Med. l. 6. c. 37. [10] Chirurg. P. 2. c. 49. [11] Chirurg. Tr. 2. D. 2. c. 4.
[12] n. 10. [13] Epiſt. De Aneuryſm. ad Donzell.

Digitized by Google

compreſſio nominatim, potius officere viſa ſunt. Itaque intra perpaucos menſes ſic excreverat, ut parvum æquaret melonem; acerrimiſque hominem doloribus excruciabat. Huc acceſſit univerſi cruris ac pedis œdema, & genu præſertim ipſius tumor. Denique gangræna, & mox ſphacelus invaſit. Quem conſecuta, ut prædictum fuerat, diſruptio, plurimi ſanguinis profuſione illico vitam ademit ſub finem Martii A. 1740. quibus ego diebus quædam ad cerebri anatomen attinentia Diſcipulis in Noſocomio oſtendebam. CEREBRUM igitur hujus quoque hominis diſſecans, præter cætera quæ huc minus attinent, adnotavi, tametſi exanguis viſus fuerat mori; ſanguinea tamen puncta in medullaris ſubſtantiæ ſectionibus apparuiſſe, quæ & majora multo fiebant, cum a lateribus comprimerem: tum illud quod admiratione dignius fuit, cum ſtriata Corpora aſſulatim, ut fit, perſecarem, quamvis ſcalpello in quamcunque vellem partem directo, inclinatove demum inciderim tota, nuſquam tamen ſtrias medullares, ut ſemper alias, occurriſſe, earumque loco quandam quaſi faſciam perpetuam medullarem ſe oſtendiſſe, quam ſecundum eorum Corporum longitudinem corticalis utrinque ſubſtantia intercipiebat: neque hominem tamen in cerebri, & nervorum uſu quidquam a communi conſuetudine alienum paſſum eſſe, conſtabat: id quod ii perpendant velim, quibus certa quædam placent olim propoſita illarum ſtriarum officia.

Sed his nunc miſſis, ad Poplitis diſſectionem, quam Mediavia noſter peregit; tranſeamus. Sphacelus eo loco, & circa eum locum omnia occupaverat non ſic tamen quin ea quæ dicam, agnoſcerentur. Cruralis arteria jam inde ubi a latere femoris interiore ad poſteriora deflectit, ſtatim dilatari incipiebat. Deinde ad tractum dimidiatæ circiter ulnæ fruſtra arteriæ truncum quæſiviſſes; in ſura demum rami in quos ſe dividit, apparebant. Toto autem illo tractu nihil niſi ingens cavum ſanguine fœdum, eroſis videlicet omnibus atque adeo prorſus abſumptis nervo, & vena quæ inter imos a tergo prominentes oſſis femoris proceſſus arteriæ comites ſe addunt: vix hujus tunicarum reliquiæ aliquæ ſupererant, oſſibus adhærentes. Oſſa autem ipſa quoque erant ex parte eroſa, nempe illorum quos modo dixi, proceſſuum poſterior facies, & ſummæ fibulæ.

56. Jam vero a vaſorum tumore ad oſſium tumorem, id eſt Exoſtoſim veniamus, minime hac quidem Epiſtola ſolicite cum Schelhammero (1), num exoſtoſis, ſarcoma, polypus, alia ejuſmodi ſatis recte inter Tumores referantur, neque cum Bidloo (2), num in homine qui *cætero corpore* non ſit *ſanus*, oſſis tumor vocari non poſſit exoſtoſis; præſertim quando Gorræus (3), in propriis medicarum vocum ſignificationibus proponendis accuratiſſimus, polypum *eſſe tumorem*, diſerte ait, exoſtoſes autem *eſſe tumores* etiam *Gallico morbo laborantibus frequentes*. Attamen ut nemini repugnavero qui exoſtoſis nomine malit quaſi quodam genere tumores oſſium quoslibet qui præter naturam ſint, comprehendere; ita probare non poſſim qui exoſtoſium enumerantes exempla, inter hæc proferant quæ non conſtet ad oſſium tumores attinere; aut ſi id conſtet, exoſtoſes in varias quaſi ſpecies peculiari addito aut nomine, aut adjuncto non diſtinguant. Spectare ad oſſium tumorem non conſtat monſtroſum brachium in Obſervatione LXIX. Hildani Cent. IV. deſcriptum; ut potius inter eos tumores quos ſupra (4) cum Henſelero memoravi, hic ipſe referendum crediderit (5). Illam tamen quam apud Hildanum extare diximus Obſervationem, cum in calce cujuſdam ſuæ laudaviſſet Tulpius (6) in qua, ut os humeri peſſime ſe habens proponat, ipſum tamen os mole auctum inventum fuiſſe, non dicit; Stalpartius (7), de exoſtoſibus verba faciens, non modo illud commemorat Hildani exemplum, ſed & Tulpium ibi *os humeri* quod *plurimum increverit*, affirmat, propoſuiſſe; quam rem initio quidem hiſtoriæ, in Sepulchretum quo-

[1] De hum. corp. Tumor. S. 1. 4. 3. [2] Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 9.
[3] Defin. Medic. in πολύπους, & in Ἔξοστωσις. [4] n. 53. [5] Hiſt. ibid. cit. §. 4.
[6] Obſ. Med. l. 4. c. 31. [7] in Schol. ad Obſ. Med. Anat. 94. Cent. 1.

Digitized by Google

quoque (1), nec sine operarum errore aliquo, relatæ, quasi ex aspectu exteriore judicans Tulpius videtur indicare; verum ubi ad dissectionem ventum est, minime confirmat. Post hæc, utrumque exemplum sine ulla dubitatione inter exostoses ab nonnullis repositum videas non secus ac aliud ex M. Aurelio Severino (2), postquam Meryus (3), ut simile descriptis ab se digitorum manus exostosibus laudaverat. Sed M. Aurelius ut non absimilem exterius manum descripserit, & delineaverit; *materiam* tamen, *quæ sub inciso vitio reperta est*, non osseam certe, sed *veluti coctæ carnis bulbi cyclaminis apparuisse*, dilerte tradidit, *friabilem insuper*, *& levissimo quoque contactu cessilem*: ut paulo minus difficile ferendus esset qui manum, si exteriora spectes, haud ita dissimilem, ineunte hoc sæculo a Ruyschio (4) examinatam, ad exostoses referret; nam etsi non possibile fuit perspicere, an tubera in quæ excreverat, ex ossibus originem ducerent, illorum tamen unum *quasi ex innumeris minoribus tumoribus partim cartilaginosis*, *partim osseis compositum* deprehendit.

57. Sed & illos quos veros esse tumores constet ossis alicujus, non satis est uno exostosis vocabulo, nisi generatim, comprehendere, quippe plurimum alioqui inter se discrepantes. Sunt enim in quibus nihil præter ossis intumescentiam, aut excrescentiam, a natura alienum videatur, quales Meryus (5) esse communes exostoses, dixit, qualesque dumtaxat esse hoc dignas nomine, Bidlous (6) censuit, os omnino sanum non modo supra, & infra, tumorem requirens, sed & hunc periostio rite contectum, neque ullum prorsus intus, extrave inflammationis, acrimoniæ, putredinis, corruptionis vel minimum ostendentem vestigium: quæ sententia non unum habuit astipulatorem, & in his Discipulum Cl. Kulmi in ea Dissertatione (7) quæ, ipso Præside, inscripta *de Exostosis Steatomatode Glaviculæ* A. 1732. edita est. Alii tamen plures & antea, & postea eos quoque ossium tumores exostosis nomine designarunt quibuscum ossium caries esset conjuncta. Utriusque autem generis iterum partitiones occurrunt. Non carioſi enim ossis tumor aut ex densa solidaque substantia est, qualem maxima ex parte pinxit Bidlous (8), aut ex substantia *in totum* cellulosa, vel spongiosa, ut in parte ossis femoris quæ secundum naturam est perquam dura ad unciæ crassitudinem aucta Ruyschius (9) vidit, aut denique, ut delineavit idem (10) in osse tibiæ, ex substantia exterius quidem admodum crassa, dura, compacta; interius autem cavernosa. Carioſi autem ossis tumores aut cariem sequuntur cujus externæ injuriæ causa fuerint, ut in maxilla inferiore puellæ quæ ex alto ceciderat, descripta in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisienis Historia (11), aut internum, ut sæpius, humorum vitium, sive ab lue Venerea hoc sit, quemadmodum in tibiæ, imo, ut delineatio ostendit, femoris osse adnotavit Stalpartius (12), sive aliunde, ut in toto osse tibiæ invenit Bogdanus (13), causam referens ad eum morbum quem Arabes *Ventositatem Spinæ* appellarunt, & sane ex eo morbo ossa intumescere notissimum est, neque in artubus solum, sed & alibi, ut Severinus (14) adnotavit, & singulari exemplo in maxilla inferiore confirmavit nuper Cl. Kaltschmiedius (15). Quam vero differant hi ossei tumores inter se, ubi aut cellularum quas comprehendunt, variam magnitudinem, aut variam, quæ his continetur cellulis, materiam spectemus, indicare possunt cum aliæ Observationes, tum præsertim quæ in laudatæ Academiæ Historia (16), & Commentariis (17) leguntur, ut Farcyi in superiore tibiæ parte, ut Meryi in femoris processibus inferioribus, ut ejusdem in manus digitis.

Cæ-

[1] Sect. hac Obs. 15. §. 3. [2] De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 1.
[3] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1720. [4] Epist. Anat. 14. [5] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706.
[6] Exercit. cit. supra ad n. 56. [7] §. 13. & 24. [8] Exer. cit. Tab. 2. Fig. 3.
[9] Thes. Anat. Max. in fine ad litt. H. [10] Thes. Anat. 10. Tab. 2. Fig. 10.
[11] A. 1727. Obs. Anat. 6. [12] Cent. Poster. P. 1. Obs. 44. & Tab. 14. Fig. 1. & 2.
[13] Obs. Anat. Chirurg. 12. [14] De recond. Absc. nat. l. 5. c. 16.
[15] Progr. de raro Spinæ Vent. casu. [16] A. 1737. Obs. Anat. 1. [17] A. 1706. & 1720.

Digitized by Google

Cæterum vel cum exoſtoſes nihil continent quod alienum ab natura oſſium ſit, ideoque aptum ad cariem, ad dolores, ad ulcera creanda; ipſa tamen extuberantia præſertim quæ magnæ ad articulos ſunt, tendines impoſitos nimis diſtendendo, partium in quas hi deſinunt, motibus vehementer officiunt: itaque in duabus quæ noviſſime indicatæ ſunt, Meryi Obſervationibus nullo modo poterant illæ moveri: ſingulare autem eſt in ea quam Richius (1) Lutetiam miſit, ſenſibilem flexionis motum in crure ſubſtitiſſe, cum pars inferior oſſis femoris plurimum eſſet amplificata. Sed multo mirabilius eſt quod de Romana Matrona ſummus Anatomicus litteris mandavit Euſtachius (2). Erant illi inferiora femoris capita *in tantum tumorem elata, ut viri vel maximi capitis magnitudinem longe ſuperarent*, quemadmodum hanc tumoris naturam non credentibus cæteris Medicis ſectio tandem in mortua demonſtravit; Mulier tamen *ad omnes partes facile ſoluteque movebatur*, quæ res ab Euſtachio animadverſa, & hoc ſimul quod ea femoris capita *etſi adeo tumida ac turgida facta eſſent, nihilominus naturalem figuram retinebant*, ipſum, vivente adhuc muliere, ad verum aſſequendum perduxerat. Scite igitur Meryus in magna illa exoſtoſi, quam in iiſdem capitibus ab ipſo deſcriptam paulo ante commemoravimus, impoſſibilem cruris flexionem tum a tendinibus vehementer diſtentis, tum a capitum figura deduxit adeo mutata ut ima horum facies ex convexa facta eſſet plana, imo etiam excavata.

58. Ex his alia colliges exoſtoſium diſcrimina in figura, non modo in ſede, quam & olim, & noſtris temporibus vel in extremis oblongorum oſſium animadverſam vides, tametſi in eorum trunco quem appellant diaphyſim, ſæpius (quod negandum non eſt) dicatur occurrere. Sed & alia præter artuum oſſa id vitii invadit: quorum exempla omnia non eſt inſtituti noſtri commemorare. Ex libris qui nunc erant in manibus, quædam attigimus, unde facile exiſtimes, quot poſſent ad hanc Sepulchreti Sectionem addi, in qua non recentia modo, ſed & vetera deſiderantur. Si alia quæris; cum alibi, tum in Gedanenſi illa quam ſupra (3) indicavi, Diſſertatione invenies. Cujus Auctor peculiarem, inſuper exhibet exoſtoſis Claviculæ Obſervationem, quo in oſſe an ab aliis antea, tantæ præſertim magnitudinis, conſpecta eſſet, non meminiſſe, fatetur. Vidi ego quatuor poſtquam illa Diſſertatio exierat, annis exſtantem in permagnæ ſphæroidis modum e clavicula pariter ſiniſtra, pariterque olim percuſſa, adoleſcentuli, origine Itali, qui Vindobona huc venerat, ſi forte poſt multorum tot, & tam varias, omneſque inutiles, medicationes hic poſſet qui curandum ſuſciperet, invenire. Et mihi quoque, ut aliis, facile is tumor impoſuiſſet ob ea quibus integebatur. Sed oſſea ſubjecta durities, & firmiſſima cum clavicula continuatio fecerunt, ut ejus Diſſertationis veniret in mentem, nec ſine ſerra tunc adhibita curationem abſolvi poſſe, pronunciarem: quam ut de periculo nihil dicerem, nec ferrent gracilis, & delicati corpuſculi infirmæ vires, nec admitteret prava a primordiis uſque humorum conſtitutio: quæ omnia illi præſertim qui ægri matrem ne ſine meo potiſſimum conſilio quidquam fieri pateretur, pro ſua erga me ſingulari humanitate monuerat, Pio Nicolao Garellio Equiti, & Cæſareorum Archiatrorum Comiti meritiſſimo, per litteras confirmavi, indicata ſimul quam necdum viderat, Gedanenſi Diſſertatione. Itaque nihil actum eſt, ipſo quoque, ut ad me reſcripſit, probante, & tumorem, inter initia ſibi oſtenſum, nondum ulla exterius addita humorum ſubſiſtentium congeſtione, revera omnino oſſeum, & manifeſto ex clavicula ipſa fuiſſe, affirmante. Qua ſtructura igitur exoſtoſis hæc eſſet, & quod contineret, non vidi. Vidi in altera quæ ex virili femore proſtabat. De qua priuſquam ſcribam, occurram tacitæ interrogationi cuidam tuæ. Scire enim avebis qui fieri poſſit, ut rigidiſſimæ duriſſimæque oſſium laminæ in exoſtoſes adeo ſe extendant.

(1) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obſ. Anat. 4. (2) De Multitudine c. 8.
(3) n. 57. Vid. ejus c. 2.

Digitized by Google

59. Igitur primum fac eorum memineris quæ ſupra (1) ex quodam Valſalvæ Reſponſo prolata ſunt, eſſe aliquas, ut a primo videntur, exoſtoſes, quæ nihil revera ſint, niſi ligamenta, & tendines, quorum a ſubſiſtente materia craſſitudo, & durities auctæ, oſſis ad quod attenduntur, tumorem mentiantur. Quales poſt ictum, luxationem, aliaſve ejuſmodi extrinſecus illatas injurias aliquando occurrunt, & in Nobiliſſimo Abbate, Collega noſtro, præſertim occurrebant, cui poſt luxatum ac repoſitum pedem diu in ſummo hujus dorſo tanta certo loco durities exſtitit, ut os aliquod extra ſuam ſedem prominens pleriſque videretur, quam tamen cerata gummi ammoniacum habentia, tempus, & ambulatio penitus denique ſuſtulerunt. Nec alia fortaſſe fuerunt exoſtoſes illæ quas ab ſe ipſo ſecundum infimum utrumque cubitum diu geſtatas ſcribit Severinus (2), perpetuo, dum iis inniteretur, incommodantes, donec poſt aliquot annos nullo remedio ſunt diſcuſſæ. Eas in jumentis, ait, a veterinariis *ſoproſſo*, quaſi *ſuper oſſa factos acceſſus dici conſueviſſe*: quem locum ex innominato Auctore poſt alia nonnulla quæ mox apud Severinum eundem ſequuntur, cum deſcriberet Stelpartius (3), mirum eſt, quam male italicam vocem illam *ſoproſſo* ſic intellexerit, ut *oſſium exulcerationem* diceret ſignificare. Verum ut a falſis exoſtoſibus ad veras, & ab ligamentis, tendinibuſque ad propius adhærens oſſibus perioſteum veniamus; Boerhaavius (4) duplicem exoſtoſis modum proponit, primum ubi ſolum perioſteum obſtruitur, deinde intumeſcens per varios gradus ad oſſis duritiem pervenit, alterum ubi lamellæ oſſium a mutuis contactibus recedunt ſic, ut viderit oſſa cranii quadruplo craſſiora quam ſecundum naturam, fungoſa autem tota ut pumicem referrent. Priore igitur illo modo utaris licet ad exoſtoſes illas explicandas quæ in exteriore oſſium facie exſtantes, ex compacta oſſea ſubſtantia conſtant, ut in iis exemplis quæ ex Bidloo, Ruyſchioque protulimus (5); multo autem libentius ſic explicabis, poſtquam explicationes legeris Cl. Hamelii (6), non ſolum non diſcrepantes, ſed & propriis experimentis confirmatas, dum in viventibus beſtiis excitatas ab ſe ejuſdemmodi exoſtoſes ſecundum varios indurationis gradus inſpiceret, & unde proficiſcerentur, attenderet. Quin etſi fatetur, exoſtoſes alterius generis, id eſt ſpongioſas, necdum excitare potuiſſe; modum tamen indicat quo has quoque ex perioſteo fieri concipiamus; denique concludens, quidquid vulnerat, irritat, inflammat, aut tumidum facit perioſteum, cujuſmodi injurias ante exoſtoſium productionem perſæpe conſtat accidiſſe, id omne his præbere originem: quæ experientiſſimi Viri ſententia majus aliquanto apud te pondus habitura eſt, ubi Commentaria quæ antea ſcripſit, perlegeris, oſſium productionem, & reparationem e perioſteo deducentia. Quoniam tamen neque deſunt qui adverſantia opponant experimenta, & ipſe, ut prudentem decet Obſervatorem, negat, ſe contendere, exoſtoſes omnes a perioſtei morbo aliquo provenire; ſi eas excipiendas eſſe credas in quibus ſecundum alterum modum a Boerhaavio memoratum, oſſis ipſius laminæ a laminis receſſerint; non facile intelliges qua ratione, cum duriſſimæ ſint, & rigidiſſimæ, dimoveri potuerint, & extrorſum urgeri, curvari, expandi, creſcere; niſi ſi iterum molles factas cenſeas, & quaſi ad cartilaginis naturam priſtinam rediiſſe. Cujus mutationis extant ſane in Medicorum libris complura exempla, quorum non pauca indicata videbis ab Eruditiſſimo Hallero (7), & ne a ſupra commemoratis Obſervationibus longius abeamus; Tulpius quoque (8) oſſa vidit *adeo tenera, flaccida, ac mollia, ut inſtar ceræ ſcalpello facillime concideréntur*, & Richius (9) emollita invenit, ut

[1] n. 13. [2] De recond. Abſc. nat. l. 4. c. 9. §. 4. [3] Schol. ad Obſ. cit. ſupra n. 57.
[4] Prælect. ad Inſtit. §. 711. [5] ſupra, n. 57.
[6] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1743. Mem. 6. ſur les Obſ. 31. & ſeqq.
[7] not. *b* ad Prælect. Boerh. in Inſtit. §. 401. [8] c. cit. ſupra ad n. 56.
[9] cit. ſupra ad n. 57.

Digitized by Google

ut illam exoſtoſim pro ſpecie quadam habuerit ſpinæ ventoſæ ſcorbuticæ. Huc adde quæ haud ſemel a Cel. Heiſtero (1) non modo in pueris, ſed & in viris deprehenſa ſunt tam mollia, ut ſcalpello facillime ſcinderentur, cum affecta eſſent ſpina ventoſa: quamobrem ſicut exiſtimat a pravis humoribus venereis, ſcorbuticis, varioloſis, rachiticis quoque; nam rachiticos extremorum oſſium tumoribus obnoxios eſſe, conſtat; per ſanguifera eroſa vaſcula in oſſium cava, & cellulas effuſis, & oleum medullare vitiantibus; ut exiſtimat, inquam, ab iſtiuſmodi humoribus oſſeas lamellas emolliri; ſic emollitas, ab eorundem congeſtione, & preſſione extrorſum urgeri, & paulatim expandi, arbitratur. Quam, aut non valde abſimilem explicationem quin ſequaris in iis præſertim tumoribus quos lamellæ oſſeæ molles adhuc comprehendant, vix dubito, in illis potius hæſitaturus in quibus cum eæ rigidæ ac duræ undique perciperentur, moles tamen augeri pergeret, imo incrementum annis ultimis nanciſceretur maximum, puta quantum digitorum illa apud Meryum (2), & claviculæ in Gedanenſi Diſſertatione (3): quanquam in his duobus exemplis reſtat explicationi locus, in hoc quidem propter cartilagineas partes in ambitu hinc illinc oſſeis interjectas, in primo autem ob eundem ambitum carioſis ulceribus, pluribus in partibus interruptum. Sed hactenus hæc; vel plura enim attigimus quam opus ſit, ut cujus eſſet generis, & unde facta illa exoſtoſis, intelligas; quæ a nobis in eo de quo protinus ſermo fiet, & conſpecta eſt, & per diſſectionem perluſtrata.

60. VIRI annos nati ad triginta, de quo nihil aliud conſtabat, niſi apoplexia fuiſſe ſublatum, Artubus in Gymnaſium illatis, cum ibi Anatomen docerem Januario menſe A. 1732. extuberantia in ſiniſtri femoris oſſe occurrit, ſphæroidis forma, pomi autem mediocris magnitudine. Exſtabat hæc aliquo ſupra inferiora ejus oſſis capita intervallo, a facie poſteriore. Serra os, ipſamque ſecundum longitudinem diſſectam cum inſpicerem, eam quidem ex oſſeis cellulis conſtantem vidi, medullari oleo liquido, & flavo ſcatentibus, oſſis autem cavum quod extuberantiæ illi reſpondebat, majori copia refertum olei ejuſdemmodi. Cujus utrobique flavedinem, & liquiditatem adnotatione dignam faciebat medulla in ulteriore oſſis cavo ſubrubens, atque concreta; augebatque adnotandi cauſam tempeſtas præfrigida, qua cum cætera conglaciarent, pars illa olei ne minimum quidem concreviſſet.

61. Mutatio iſta medullaris olei in exoſtoſi, & ad exoſtoſim ſecuta hanc ſit, an præceſſerit, tibi conjiciendum relinquo. Satis enim ſuperque de oſſeis tumoribus, quantum ad præſens inſtitutum attinet, ſcripſiſſe me, ſentio, jamque has Litteras ultra eum quem initio putaveram, modum longe excreviſſe. Nec tamen attigi tumores cunctos vel ex iis qui in artus inferiores maxime cadunt, quibus in artubus noviſſime ſubſtiti, cujuſmodi inter cæteros Varices ſunt, Œdemata, & pedum Clavi; tametſi viderim, nullos ex his eſſe in Sepulchreti huc reſpondente Sectione prætermiſſos. Sed de Varicibus nihil ferme habebam quod dignum eſſet adnotatione, niſi forte ad Bidloum (4) rejicere te vellem, ut immanem quorundam varicum magnitudinem cognoſceres; ad quam jam quidem factam intelligendam, tunicarum venæ laxitatem, ſive atoniam ponere neceſſe eſt, violentiores exercitationes, diuturniores ſtationes, graviorum onerum geſtationes, & adverſas motui ſanguinis conſtrictiones, compreſſioneſve, aliave id genus conſequentem. Ad eam vero quæ fieri incipit, dilationem aſſequendam non attinere valvularum laxitatem, quis concedat? Imo ad pervulgatum valvularum officium, huc maxime ſpectans, alterum addendum crediderim eodem pertinens, nimirum ut vinculorum inſtar, ſive ligamentorum, ab uno ad oppoſitum ductæ parietem, venam quo ad ejus facere poſſunt, firment; ut minus, cum laxatæ ſunt, aut laceratæ, mirandum

[1] Inſtit. Chir. P. 1. l. 5. c. 9. not. a ad n. 5. & Diſſ. de Oſſ. Tumor. n. 28. & ſeqq.
[2] cit. ſupra, n. 56. [3] cit. ſupra, n. 57. [4] Dec. 1. Exercit. Anat. Chir. 6.

Digitized by Google

sit, dilatationem augeri. Œdemata autem ibi satis proposui, ubi de chronicis viscerum, & de hydropicis affectibus scripsi: ex quorum antea habitis tractationibus accepta sunt in Sepulchreto exempla fere omnia quæ hic repeterentur.

Nec de Clavis quidquam esset quod adderem, nisi tu de clavo illo insanabili sententiam nuper quæsiviſſes meam, cujus clavi tædio vitam inedia finire voluisse Virum Consularem, eundemque Poetam non ignobilem Silium Italicum, a Plinio minori (1) scriptum est. *Causa mortis*, inquit, ei fuit *valetudo*. *Erat illi natus insanabilis clavus*. Si plura his scripsisset; qualis ille clavus, aut ubi fuerit, de me non quæreres, ut opinor. Vis, divinem igitur. Neque enim cum Celsum (2), Aëtiumque (3) perlegeris, ignoras, non modo in pedibus, sed etiam in oculis, nedum alibi, clavos nasci posse, & eorum qui in oculis nascuntur, alium esse qui ab Aëtio, ac qui a Celso clavi nomine designatur; ille enim Uveam tunicam extra oculum non parva ex parte prolapsam, & jam duram factam, non secus ac Paulus (4), & Actuarius (5), intelligit; Celsus autem callosa in albo oculi tubercula: qui & clavos alibi extantes, non solum ex contusione, sed ex aliis etiam interdum causis oriri, scribit. Hos tamen omnes sive in pedibus, sive in oculis, sive alibi natos, a figuræ similitudine clavos esse dictos, cum scias; præclare vides, uno hoc nomine quam variæ & natura, & sede, & causis res comprehendantur, nec solum pro his varietatibus, sed & pro asperiore curandi ratione (6) quam facile insanabiles, & tædii, atque adeo dolorum plenio esse possint clavi aliqui, ne dicam omnes, in homine præsertim qui *annum quinctum & septuagesimum excesserit*, & *delicato* sit *corpore*, qualem Silium fuisse, idem Auctor docuit Plinius (7). Quæ omnia etsi ita sint, tamen in tanta rem, ut quisque velit, accipiendi facultate, &, quod consequitur, veri assequendi difficultate, nemini quidem, aliter existimanti, firmiter adversari me posse, credam; sed non propterea fortasse fiet, quin ad veri similitudinem propius accedere tibi videar, si dixero, non alium hic a Plinio clavum designatum esse, quam pedum. Qui enim oriuntur in oculis, rariores sunt; cæteros autem *nonnunquam quidem etiam alibi*, *sed in pedibus tamen maxime nasci*, & Celsus (8), Græcique illi (9), & res ipsa adeo confirmant, ut qui, nulla addita sedis mentione, clavum dicit, is, præsertim si Medicus non sit, pedis clavum potius quam alterius partis, significare videatur: quanquam ne Medicus quidem eam facile mentionem, aliudve adjunctum omittet, si clavi nomine designare aliud velit quod minus frequenter soleat eo vocabulo indicari, cujusmodi sunt oculorum clavi, aut furunculorum quoddam genus, quod *nonnullos clavum*, *aut spinam appellare consueviſſe*, leges apud Ingrassiam (10), aut pedum ipsorum quidam clavi sic accepti, ut ab Auctore Medicarum, quæ Galeno adscriptæ sunt, Finitionum (11); in iis enim hæc legitur, *Clavus est ulcus in pedis planta orbiculatum*, *quod callum contraxit*. Cujus definitionis si Medico erudito Lochnero (12) veniſſet in mentem, cum speciem *malignioris* cujusdam *clavi* in pedis eadem parte sæpe ab se non sine consecuta morte conspectam describeret; illius mentionem, ut opinor, libentius feciſſet, quam morbi, a Priscis *gemursæ* appellati, utpote qui si vel clavi aliqua species fuit, non tamen in planta, sed quod ait Festus (13), *sub minimo pedis digito*, imo *inter digitos pedum nascebatur*, ut scripserat major Plinius, pariter ab Lochnero laudatus, libro quidem 26. sed capite 1. de gemursa loquens, ut de morbo *celeriter in Italia restincto* jam olim, ut *etiam nomen* esset *obliteratum*. Quæ omnia exempli causa commemorare volui; non quod minoris Plinii ævo tot clavi significationes

(1) l. 3. Epist. 7. (2) De Medic. l. 5. c. 28. S. 14. & l. 7. c. 7. S. 12. (3) Medic. Tetrabibl. 2. S. 3. c. 34.
(4) De Re Medic. l. 3. c. 22. ubi de prolapsi ocul. (5) Medic. l. 2. c. 7.
(6) Vid. exempla plura apud mox citandum Lochnerum, & in Epistola indicanda.
(7) Epist. cit. (8) Sect. 14. cit. (9) Aet. Tetrabibl. 4. Serm. 2. c. 82. & Paul. l. 3. cit. c. 80.
(10) De Tumor. p. n. ubi de Furuncul. (11) jam propius finem.
(12) Eph. N. C. Cent. 1, & 2. Obs. 192. (13) De Verbor. Signific. l. 7.

Digitized by Google

nes fuiſſe apud Medicos, non modo apud cæteros, credam; ut certe erat apud omnes illa qua propterea ipſum quoque uſum eſſe conjicio. Ex quo, & ex verbo etiam quo rem enunciavit, *natus*, haud ita omnium, ut hujuſcemodi morborum, proprio, illud ſimul intelliges, cur in ſententiam non iverim, ut alias facere ſolitus ſum, Medici alterius Doctiſſimi, qui ſingulari Epiſtola, annis ſuperioribus de Silii Clavo edita, fuiſſe hunc, cenſet, capitis dolorem illum, quem Clavi nomine tamen vocatum ante Valeſcum de Taranta, id eſt ante ſæculum XIV. ſe invenire non potuiſſe pro ſua laudabili ingenuitate fatetur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LI.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis verba fiunt.

TOt ſunt quæ ad Vulnera, & Ictus attinent in Valſalvæ ſchedis Obſervationes, ut ſi unis Litteris complecti velim univerſas; librum videar ad te mittere, non epiſtolam. Itaque dividere coactus ſecundum varias illorum ſedes, eas quæ ad Caput ſpectant, nunc mitto, cæteras deinceps miſſurus. Ab iis autem incipiens in quibus cranium nihil, aut levius fuerat læſum, ad eas progrediar in quibus plane fiſſum, aut perfractum inventum eſt.

2. ADOLESCENS annorum ſexdecim conjecto lapide percutitur in ſiniſtra ſincipitis parte prope futuram Lambdoidem, intervallo duorum circiter digitorum a Sagittali. Nullum conſecutum eſt ſymptoma notatu dignum, niſi quod vulneris labra tumuere, idque aliquot tantum dies ante undecimum. Quo die ſe prodidit febris cum frigore, & vomitu, at ſine ulla capitis moleſtia. Subſecuti ſunt motus convulſivi, aphonia, ſurditas, cæcitas, & decimo quarto die ineunte, mors.

CRANIUM erat illæſum; & tamen ſubjecta vulneri Dura meninx tanto ferme ſpatio, quanto fuerat vulnus, inventa eſt craſſior, laxior, ſuperficie inæquali, colore ad ſubflavum vergente: & inter ipſam, & Piam pus concoctum ſtagnans inter proceſſum Falcatum & huic vicinam partem cerebri ſuperiorem ad anteriora uſque. Cæterum in toto ipſo cerebro nulla quæ ſub ſenſum caderet, deprehenſa eſt læſio.

3. VIR ad ſexageſimum accedens annum, baculi ictum excipit paulo ſupra extremam frontis, & ſiniſtri temporis partem, nullo tunc, aut proximis diebus apparente ſymptomate; ut ipſe per ſe quotidie ad Bononienſe S. Mariæ de Vita Noſocomium veniret, ubi vulneri, cutaneo prorſus, & nullius momenti credito conſueta remedia adhiberentur. Quin etiam per eoſdem quatuor, aut quinque dies in foro perſtitit caſtaneas vendens, ut ſolebat, præfrigida tempeſtate. Sexto autem circiter die deterius ſit vulnus, febriſque cum frigore, & rigore invadit: ad eundem modum quotidie recurrens, nullo alio accedente ſymptomate, quam levi ſauciatæ partis gangræna, ſenſim hominem confecit. CADAVER contractum erat a frigida, ut videbatur, aeris conſtitutione. E vulnere ſanici nonnihil inter extremum marginem Temporalis muſculi, & os deſcenderat. Gangræna autem eroſione ſua vulnus ad amplitudinem monetæ quæ *ſcutum* Romanum dicitur, dilataverat; ibique os nudum in conſpectum veniebat. Exſecto cranio, ne diligentiori quidem inſtituta perquiſitione ullum potuit læſionis indicium in eo oſſe animadverti. Meninges tamen eo toto ſpatio quo os ipſum detectum fuerat, & ſanioſæ, & aliquanto craſſiores inventæ ſunt. Subjectum his cerebrum levem quidem, ſed tamen evidentem læſionem contraxerat. Nam exterius ad parvi ciceris magnitudinem corrupta erat ejus ſubſtantia, & in medio pertuſa foramine perquam exili videbatur. Hoc cum ea corruptione non ultra exiguam altitudinem deſcendebat.

4. Priuſquam alias huc attexam ejuſdem-

modi

Digitized by Google

modi hiſtorias, nonnulla facile ex me quæres; illud primum, quomodo illæſo oſſe, læſæ tamen ſubjectæ meninges, & purulentæ, ac ſanioſæ fuerint; quin cerebrum quoque ipſum in Viro non ſine aliqua noxa repertum ſit? Berengarius quidem, ſicut habes vel in II. iſta Sepulchreti Sectione (1), fieri poſſe, ſuſpicabatur, ut ſanies per cranii poros ex vulnere externo tranſiret, præſertim ſi ex vulnere liberum exitum non haberet: quod nonnunquam certis quibuſdam locis accidere poſſe non eſt negandum, ut puta qua vaſcula ſanguifera trajiciuntur, aut qua ſuturæ laxiores ſunt. Plerumque tamen ſatius eſt cum ipſo credere quod Celſi (2) verbis eloquar, *oſſe toto integro manente, intus ex ictu venam aliquam in cerebri membrana ruptam aliquid ſanguinis mittere*: rumpi autem illam ex violenta cranii concuſſione. Ad eundemque modum plures explicabis, allatarum ſimiles, Obſervationes, ut Maucharti (3) in primis illam in qua ad decimum uſque diem ſignum malum apparuit nullum, & tamen ſub cranio undique illæſo quantum noxarum lateret, diſſectio ante decimum quartum repente mortui monſtravit. Quo autem modo fieri poſſit, ut in calvariæ concuſſione vaſa intra illius cavum rumpantur, a Petro Simone Rouhaultio (4) fuſe indicatum eſt. Quod ſi concuſſio vix ulla fuerit, & intra minime vitiatum cranium interiora læſa reperiantur: videſis qua ratione conjiceret Bohnius (5) id accidere potuiſſe in ſua, & aliorum Obſervationibus: cujus ex ſcriptis (6) non paucas excerpes quas huic Sepulchreti Sectioni adjungas. Verum ut ad eas quas ex Valſalva propoſuimus, redeamus; quæres deinde, cur ſanguis intra calvariam effuſus, non continuo, ſed tot denique poſt diebus inceperit ſuæ effuſionis ſigna dare? Nimirum quia tenui ex vaſculo tenuiſſimæ guttulæ ſenſim lenteque deſtillantes, non niſi aliquot interjectis diebus, ad eam copiam quæ manifeſto læderet, ſimulque ad eam corruptionem pervenire potuerint quæ meninges, cerebrumque vitiaret. Utrumque autem citius factum eſt in eo qui præfrigido aeri ſe jugiter objiciens, cauſam præbuit, ut contractis exterioribus vaſis, plus ſanguinis, ejuſque ob cohibitam inſenſibilem perſpirationem minus ſalubris, ferretur per interiora. Contraria quoque externa cauſa eoſdem poteſt effectus producere, ſanguinem concitando, & fervefaciendo, ut in filio Theodori ex levi ad ſpeciem vulnere capitis mortuo, ſicuti, nec ſine ratione Valleſius (7) conjicit, cum poſtquam *nona die* fuerat *in ſole verſatus*, prima *acceſſerit febris decima die*. Quod ſi quæras, cur de duobus quorum hiſtorias ſcripſimus, is quem citius febris prehendit, nullo præter hanc malo; is vero quem tardius, tot aliis graviſſimis accedentibus confectus ſit; multiplex diſcriminis hujus cauſa poteſt afferri: primum mora ipſa, qua & copia, & pravitas, in pure, quamvis concocto, latens, facile aucta eſt effuſæ materiæ: deinde alia in alio corpore, aliaque ætate humorum, & partium diſpoſitio: denique alia a conjecto lapide, alia a baculo illata violentia. Sic libro Epidemiorum V. (8) *qui lapide in caput percuſſus fuerat a Macedone*, vides, ut *voce deſtitutus eſſet*, ut *nihil omnino audiret*, ut *moveretur*, id eſt *convulſive*, quemadmodum recte interpretatur idem Valleſius (9), quæ ferme ea ſunt quæ noſter paſſus eſt Adoleſcens; ſed tardius, videlicet undecima die, non, ut ille, tertia; neque enim ut ille, ab ictu cecidit, neque calvariam habuit fiſſam, idque *ſupra tempus dexterum*, quemadmodum eadem, paulo fuſius repetita libro VII (10) docet hiſtoria, minime animadvertente Valleſio, qui tot alias animadverterat, & quærente propterea, *qua parte capitis percuſſus* ille *fuerit*. Qua ex hiſtoria variam & vim percutientis corporis, & ſedem præterea percuſſi capitis in hujus vulnerum diſcriminibus attendendam eſſe, intelligis. Sed jam alias ſubjiciamus-

5. JU-

(1) l.4.in Schol.ad Obſ.1. (2) De Medic.l.8.c.4. (3) Eph.N.C.Cent.9.Obſ.40.
(4) Traité des Playes de tête ch.4.& 10. (5) Diſſert.de Trepanat. difficult.
(6) etiam de Renunc.Vulner. (7) Comm.in l.7.Epid.ad 20.& in l.5.ad 97.
(8) n.24.apud Marinell. (9) Comm.ad eam hiſtoriam, quæ ipſi eſt n. 56. (10) 8.18.

Digitized by Google

5. JUVENI annorum circiter viginti trium duo vulnera cæsim infliguntur, alterum in sinistra parte frontis, alterum quasi e directo in occipite. Inanis est ad vomitum irritatio. Moritur circa diem vigesimum quinctum. CAPUT secando, nihil intus, extrave repertum est adnotatu dignum quod ad vulnus occipitis attineret. Vulnus autem frontis primum exterius saniem circa se inter cutem, & cranium ostendit, quæ ibi pericranium, & cutis ipsius interiorem faciem herpetis instar exedentis eroserat, & anteriorem, eandemque superiorem musculi Temporalis partem nonnihil separaverat. Intus vero, quanquam os frontis nihilo magis quam occipitis, læsionem ostenderat; tamen inter illud os, & Crassam meningem sanies erat ad drachmas duas, quæ eam meningem eroferat. Quin etiam a dextris sub cranii superiore parte in vasorum sanguiferorum meningis ejusdem interstitiis materia inventa est saniei similis; sed densior. Cætera intra cranium secundum naturam se habebant.

6. SENEX annos natus ad sexaginta, epilepsiæ valde obnoxius, dum ea correptus in terram cadit, simul thoracis sinistram partem, simul capitis idem latus supra Temporalem musculum offendit. Thoracis ea pars multum dolet: difficilis est respiratio, & principio sanguis vomendi conatu per os ejicitur. Caput imbecille est, obtusum, grave; ut interrogatus, vix respondeat. Mortui Thorace aperto, sinistra cavea sana; in dextera autem serum ad libram circiter invenitur, & pulmo superius ad pleuram adhærens, totusque, ut in peripneumonia solet, induratus. Cordis ventriculi concretiones polyposas continebant, & dexter quidem majorem. In Capite sinister musculus Temporalis contusus aliquantum: cranio autem recluso, inter sinistrum os Petrosum, & Duram meningem concreti sanguinis portio invenitur, arcte adeo eidem meningi adhærens, ut non nisi vi separari possit. Cæterum Pia ad vasorum latera *gelatinosam* seri concretionem; ventriculi paululum serosi humoris ostenderunt: reliquum cerebrum sanum fuit.

7. VIR quadraginta annos natus ex alto cadens, oculum sinistrum contundit: cutis autem supra supercilium ab acuto forsan lapide laceratur. Principio febre corripitur: quæ nonnihil postea remissa est. At circa duodecimum diem, post admissum errorem in exacta vivendi norma, vehementior febris supervenit: cui circa decimum quartum convulsio accedit totius sinistræ faciei partis cum sævo in ipso oculi bulbo dolore. Mors tandem circa vigesimum secuta est. CAPITE perlustrato, conspecta hæc sunt. Laceratæ supra supercilium cuti is suberat nervus qui ex orbita erumpens, sursum per frontem reflectitur, ut aut contusus, aut alia ratione facile violatus convulsionem ciere potuerit. Oculi autem bulbus extima parte putrescens, levem erosionem attulerat ossi quod orbitæ, & cerebro interjicitur, sic tamen, ut hoc eo quidem loco sanum esset. Nam sinistram versus occipitis partem modica cerebri portio a nativo colore ad subfuscum vergebat. Dura autem meninx ei portioni respondens, exterius sanie madebat leviter.

8. Quanquam in casu ab alto præter eam quæ manifesto contusa est, partem non raro accidit, ut alia quoque minus evidenter contundatur, eoque minus mirandum est, imo osse frontis allisо, noxam, & saniem intus ad occiput repertas esse; tamen in Juvene quoque (1) a sinistris vulnerato, cum saniei similis materia a dextris inventa sit, & in Sene (2) non ea pars thoracis quæ humo afflicta fuerat, sed opposita internum vitium ostenderit; inferius (3) de his aliquid adjiciemus: ut de convulsionibus pariter, nervi læsiones qui sub supercilio reflectitur, consequentibus. Nec tamen ei nervo dumtaxat, sed & saniei qua meninx Crassior madebat; & convulsiones, & mortem hujus Viri tribuimus: ut Senis morbum, & interitum partim peripneumonicæ pulmonis constitutioni, partim sanguini inter cranii basim, illamque meningem concreto, ad eandemque non minus adhærenti, quam in viro adhærebat, qui ex casu

[1] n. 5. [2] n. 6. [3] n. 41. & n. 16.

Digitized by Google

ſu ab alto intra quatriduum interfectus proponitur in Commentariis Petropolitanæ Imper. Scientiar. Academiæ (1). Cæterum quæ intra cranium noxæ, ipſo illæſo, in his tribus Obſervationibus deprehenſæ ſunt, ad eundem modum explicari poſſe, intelligis, ad quem duæ quas ante ipſas legiſti, explicatæ ſunt (2). Neque aliter explanandas quinque cenſebis, quas continuo ſubjiciam, cranio quidem exterius læſo, ſed intus omnino integro.

9. SENEX annorum circiter ſeptuaginta ex alto in terram cadens, poſteriorem dexteram ſincipitis partem allidit. A caſu ſemiſtupidus jacet: & quamvis paulo poſt ſtupore diſcuſſo, ſuis ſe pedibus in Noſocomium conferat, negat tamen, ſe quidquam de caſu ſcire, ullamve ejus rei memoriam habere. Nulla vulnus primis diebus ſymptomata comitabantur.

Sed vix ſeptimo die ſuperato, gangræna vulnus corripitur: gangrænæ autem febris adjungitur. Attamen illa paucorum dierum ſpatio ſublata, hæc quoque tollitur. Poſt hæc æger de gravante poſteriora capitis doſore queritur, nec tamen vehementi. At circa diem decimum ſeptimum triduo quaſdam per artus tenſiones ſentit. Circa vigeſimum autem febre corripitur cum rigore, & vomitu. Quæ ſine vomitu deinceps modo bis, modo ter quotidie revertens, omnibus ſenſim deficientibus actionibus, ægrum confecit circa trigeſimum diem. SINCIPITIS os dexterum prope Sagittalem, & Lambdoidem ſuturam, exteriorem laminam comminutam habebat; intus vero erat omnino integrum. Inter utramque meningem, & in cerebri ventriculis ſerum inerat; ut univerſum uncias ferme quatuor æquare poſſet. Cerebrum molle erat, & flaccidum: & laxiori ſpatio intra cranium claudebatur.

10. Quatuor in hunc ægrum convenire videbantur eorum quæ cum ſunt, magna cerebri credi poteſt fuiſſe concuſſio; caſus ab alto, ſtupor caſum continuo ſequens cum ipſius caſus oblivione, non perfractum cranium, & majus inter hoc, cerebrumque intervallum. Ludovicus Duretus (3) ad illum Coacarum locum: *Quibus concuſſum eſt cerebrum, doluitque percuſſis, aut lapſis; continuo voce capti non vident, nec audiunt, ac fere moriuntur*, ſatis indicat, quanto opportunius concuſſioni ſit cerebrum, *ſi forte priſcam ac miſerit ubertatem quæ totam calvariam occupabat*. Hanc autem ubertatem Falloppius (4) ut non ſecus ac Fernelius (5) in pleniluniis, *quando luna lucet tota nocte*, agnoſcebat, ſic *quando non eſt pleniluvium, calvariam non prorſus repleri a cerebro, ſed adeſſe ſpatium aliquod, & vaſa, quæ colligant, eſſe aliquantulum diſtracta*, affirmabat *eſſe veriſſimum*, idque ſe *in diſſectionibus obſervaviſſe*. Quod an alii poſtea Anatomici, non verbis tantum, ut Piccolhominus, a me tibi alias (6), cum in hunc eundem incidiſſem ſermonem, nominatus; ſed accuratis obſervationibus confirmarint, non memini; tametſi ea confirmatio valde congruere cum ſententia illorum potuiſſet, qui pro variis lunæ phaſibus variam morborum vim, capitis præſertim, variumque ex hujus vulneribus periculum eſſe, non dubitabant. Memini tamen, cum apud quoſdam, & nominatim apud Joannem Salzmannum (7) in quibuſdam ſubjectis inter anteriores cerebri lobos, & cranium *interſtitium ad pollicis craſſitiem excedens* (an *accedens*) *quandoquidem conſpici*, legiſſe; tum mihi quoque non æque ſaltem in omnibus repletum cerebro cranium eſſe viſum, ut in Adverſariis (8) indicavi: quanquam varietas hæc an variis lunæ phaſibus reſponderet, neque illi ajunt, neque ego, ut verum fatear, unquam attendi. Non me quidem fugit, ut olim Gliſſonius (9) ſcripſit, *in vivis animalibus eſſe tantum potentia, non actu* inter ventris viſcera *cavitates*, & *vi æquabilis compreſſionis muſculorum abdominis omnes* illius *partes contiguas eſſe*; ita hodie inter quaſcunque viventis corporis partes nullum uſque a Præſtantiſſimis non paucis Viris intervallum agnoſci. Attamen cum

[1] Tom.7. [2] n.4. [3] Interpr.l.3.tr.2.c.2. [4] Tract.de Vulner.c.12.
[5] Pathol.l.7.c.8. [6] Epiſt.4.n.32. [7] Differt.de mira cranii Fract.§.17.
[8] VI.Animad.84. [9] Tract.de Partib.Continent.c.16.n.21.

Digitized by Google

cum immutabile cranium ſit ; cerebrum autem magis , minuſve poſſit turgere ſive ab lunæ phaſibus , ut ab Doctiſſimo Meadio (1) traditum eſt , ſive a quacunque cauſa quæ ſanguinem augeat , aut expandat ; non ſatis video , cur illud minus , magiſve a calvaria diſtare interdum poſſe vel in viventibus , pernegemus . Accedit huc ſubſtantiæ ipſius cerebri contractio ac denſitas , quæ undecunque adveniat (nam vel ab ſenectute ipſa fieri , cenſebant Veteres , & in his Liebautius (2)) molem imminuat cerebri , &, quod conſequitur , a calvariæ fornice retrahat , neceſſe eſt . Littrius (3) certe & qualem dicimus ſubſtantiam cerebri , & a cranio non modice diſtantem offendit in robuſto juvene qui vehementiſſimo curſu caput quanta maxima vi potuit , ad parietem allidens , ſe puncto temporis interfecerat . Quamvis autem eam cerebri conſtitutionem ipſe pro concuſſionis effectu habeat ; erunt fortaſſe qui cum Dureto pro cauſa habere malint concuſſionis vehementioris , multo autem plures calvariam minime fractam , ejuſque ad corpus durum , & immobile alliſionem. Noſti enim quantum utrique huic cauſæ concuſſionis cerebri a Chirurgis recentioribus tribuatur , ſecundæ quidem propterea quod *cerebrum agitatum verſus corpus durum , & retro pulſum per illud , ſubit uno momento duos motus contrarios ;* primæ vero , quia *ſi cranium non frangitur , totus impetus percuſſionis dirigitur ad cerebrum* , quippe nulla ex parte *interceptus* a magna fractura , aut ab *oſſe in plura fruſta diffracto* . Cur igitur , inquis , cum in Sene quem modo ex Valſalva deſcripſiſti , neque cauſæ deeſſent hæ duæ ; caput enim ad ſolum alliſerat , craniumque non habebat perfractum , & tot alia eſſe viderentur , ex quibus magna conjici poſſet cerebri concuſſio ; ille tamen non ante trigeſimum diem eſt mortuus , nec gravia adeo paſſus eſt mala , neque intra cranium quidquam ſanguinis , aut puris oſtendit ? Credo , quia ex alto quidem , ſed fortaſſe neque ex altiſſimo loco , neque in ſaxa cecidit , & pars impetus percuſſionis ab lamina , quæ comminuta eſt , cranii exteriore intercepta fuit . Stupor autem levis , breviſque , & oblivio quæ tum acciderunt , cum ſine ceteris malis acciderint quæ ab Hippocrate ſunt enumerata , minorem concuſſionis violentiam ſignificarunt . Noſter enim Petrus de Marchettis , ut in Sepulchreto quoque iſtic (4) habes , *aliquos ex prolapſu , aut ictu læſo capite , apparente ſolo hoc ſymptomate* (*mentis* videlicet *alienatione cum privatione ſenſus , & motus* , quæ ſane graviora ſunt quam quæ noſtri Senis caſum continuo exceperunt) vidit *ſequenti die omnino liberatos* . Cum propter hæc igitur fuerit concuſſio levior , eoque levior , ſi forte jam tum cerebrum molle erat , & flaccidum , aut ad hanc conſtitutionem accedens , non mirandum eſt , quod craſſiuſcula vaſa ſanguifera perrupta non ſint , ſed ea dumtaxat tenuiſſima unde lentiſſimo defluxu quatuor illæ ſeri unciæ deſtillarint , quæ ſenſim læſis actionibus hominem denique peremere. Quod ſi forte humorem illum ex ruptis tenuiſſimis , non ſanguinis , ſed lymphæ vaſculis , ſenſim proveniſſe , malueris , arbitratus , ſic facilius intelligi tum horum diſruptionem , tum longam effuſi illius ſine evidenti corruptione moram ; habebis , quibus auctoribus id ſentias , & in iis Rouhaultium (5) , & ante hunc Bohnium , qui diſſectiones , etiam ſuas , unde hoc conjiceretur (6) , produxit , & quod in medio primum reliquerat , in altero Scripto (7) ſe lymphæductus *circa anfractus inprimis cerebri* in quodam puero *turgidiſſimos* vidiſſe , confirmavit . Ceterum in cerebri concuſſione , vaſorum aliquod rumpi , ex creberrimis quidem Obſervationibus apparet , quibus accenſere potes editam a Chriſtiano Vatero (8) ; tamen in lethali concuſſione id eſſe perpetuum , quaſi effuſi humores ſemper , cerebri autem concuſſio

(1) De imper. Sol. ac Lun. (2) Schol. ad Holler. Comm. in Hippocr. Aph. 58. S. 7.
(3) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obſ. Anat. 12. (4) Schol. ad Obſ. 12.
(5) Tr. cit. ſupra ad n. 4. c. 11. (6) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1.
(7) De Trepan. diffic. (8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 165.

Digitized by Google

nunquam per se interimeret, ab iis tradi posse non videtur, quibus laudata Littrii historia, itemque altera Cl. Hænelii (1) cognita sit. In neutra enim a gravissima capitis allisione quidquam effusi inventum est. Nec siquis dicat, ideo effusionem non esse factam, quod protinus a concussione simul cum vita humorum motus desierit; quidquam proficiet. Nam, præterquam quod ex secunda historia liquet, hominem duodecim circiter horas ab allisione vixisse; certe neutrum effusio, quæ nulla erat, occidit. Sola igitur per se cerebri concussio id fecit. Quamobrem vel quando effusio conjuncta sit; dubitare sæpe licet, hujus, an illius vis major fuerit ad necandum. Quo autem modo vehementius percussi cranii particulæ concutiantur, concussæque vel majorem quam sua est, concussionem cerebro afferant, hujus autem concussio propriam, non magis invisibilem, quam teneram, intimam structuram, hujus fibras contendendo, laxando, contorquendo, comprimendo, complicando, lacerando, aut quavis alia ratione vitiando, inutilem necessariis muneribus reddat, conjecturas legere Bohnii (2) poteris. Quibus perfectis, supervacuum fortasse credes inquirere, an vitium aliquod ejusdemmodi in nervorum quoque trunculos, ubi ex Oblongata jam egrediuntur, medulla, a magna cerebri concussione inducatur, & num, si inductum sit, ipsum per se solum gravissima illa omnia afferre possit mala quæ tum sequuntur. Jam vero, his disquisitionibus sepositis, ad graviores quam in descripto Sene, vulnerum capitis effectus, sive consecuta in vivis, sive in mortuis reperta spectemus, proponendos pergamus.

11. MULIER quadraginta amplius annos nata, e scala alta cadens, sinistram sincipitis partem lædit paulo supra os temporis. A casu quasi exanimis jacet: tamen paulo post sana, ut antea, esse videtur, neque læsio nisi cutis, apparet. Quæ tametsi circa decimum quartum diem gangræna, febri comitante, prehenditur; intra dies tamen paucos illa primum, mox hæc abigitur. Verum ante trigesimum diem iterum febris ingruit, cum frigore: eique circa trigesimum quartum apoplecticus affectus accedit cum aphonia, & motus privatione in tota dextera parte corporis, sensu superstite. Attamen quæ dicebantur, se intelligere, nutibus significabat: partem autem illam quædam quasi convulsiones epilepticæ, interdum toto corpore excitatæ, non minus quam sinistram, movebant. Tandem circa quadragesimum diem est mortua. CRANII exterior lamina qua parte caput læsum fuerat, in semicirculi formam aperta erat; sed ossis interiora erant integra. Piæ tamen meningis pars illa quæ ei loco subjiciebatur, saniosa erat, & cerebrum ad eundem locum subfusco pallido colore infectum. Ventriculi autem ejus sani, ut & tota pars dextera.

12. VIRGO annorum viginti quinque, in terram cadens, peracuto lapide in sinistra frontis parte sauciata est. In Nosocomium excepta, assidua febri torquebatur, quæ in dies augescebat. Vulnus corripi gangræna cœpit: quæ tempestate illa (mensis erat Junius A. 1689.) vulneribus omnibus superveniebat. Aliquo post tempore quasi fatua ægra facta, vix audiebat, non loquebatur, in adstantes oculos defigebat. Accessit denique totius corporis tremor: quo durante mortua est initio diei duodetrigesimi. OS vulneri subjectum parva exterius fovea, & quasi foramine excavatum erat, circum quod tres conspiciebantur rimæ. Sed neque hæ, neque foramen ad interiora perveniebant. Meninges tamen qua parte vulneri respondebant, quæ per universam cerebri substantiam diffusa, gravi ipsam odore, & nigricante colore infecerat.

13. Si forte eadem fuisset tempestas qua, ut hujus Virginis, sic & mulieris, & Senis de quibus novissime, & Viri de quo initio ferme (3) dictum est, capitis vulneri gangræna accessit; locus huc forsan attineret ex libro IV. Epidemiorum (4): *In*

[1] Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 14. in fin. [2] c. 1. cit.
[3] n. 3. [4] n. 26. Apud Marinell.

Digitized by Google

In Aeno quicunque capite vulnerati, horridi erant, maligni, & suppurati, omnino autem ea quam istic in Sepulchreto (1) habes, Pigræi Observatio annum quendam memorantis *in quo capitis omnibus vulneribus prope superveniebat gangræna*. Quædam certe pravæ aut alimentorum præcedentes, aut aeris præsentes, quantumvis interdum sensibus occultæ, constitutiones vitium communiter, aut morbum alium addunt morbis eo tempore contingentibus, ut sæpe a Medicis adnotatum est, vulneribus præsertim fere cunctis gangrænam, velut annis superioribus Lutetiæ Parisiorum (2), itemque in ea ipsa de qua sermo est, Urbe Bononiensi (3).

14. ADOLESCENS annum agens duodevigesimum, gracilis, & subnigri coloris, jacto lapide percussus ad alterum ossium sincipitis qua ex ipso Temporalis oritur musculus, biduum transegit sine ullo; si febrem excipias; quod adnotatione dignum esset, symptomate. Postea autem in S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbenti vulnus die sexto factum est lividum; quod ex eo prodibat, vehementer fœtidum; & febris acuta. His prope octavum soporosa accessit affectio; ut interrogatus nemini responderet. Interdum suspiriosas emittebat voces. Facies tota facta erat tumida, & flava. Cum his omnibus ad undecimum pervenit diem, quo cum ingenti superexpiratione interiit. CADAVER universum ictherici videbatur. Ex vulnere purulenta materia plures sibi fecerat vias inter cranium, & cutem: quam etiam eroserat. Os autem a lapidis ictu aliquid asperitatis superficie tenus contraxerat: nullamque ab interiore facie læsionem, quæ sub sensum caderet, ostendit. Attamen inter os, & Duram meningem in hujus vasorum interstitiis materia cinerea animadversa est, non multum puri densato absimilis, ea dumtaxat parte cerebrum quoque ad duorum digitorum transversorum profunditatem livorem contraxerat. Reliqua intra cranium omnia sana erant.

Sana quoque in Thorace omnia. Sanguis autem erat maxime fluidus, si in dextero cordis ventriculo excipias polyposæ concretionis inchoamentum.

15. ADOLESCENS alter eadem ætate, sanguineo temperamento, habitu autem subpingui præditus, Kalendis Novembr. A. 1688. in superiore frontis parte ad lævam sauciatus, continuo cadit cum aliqua capitis perturbatione. Inde ad S. Mariæ de Morte Nosocomium adductus, felicem curationis exitum sperare posse videbatur, cum sine febre naturalia munia satis obiret. Ecce autem die undecimo febris ingruit: quæ postridie gravior facta, secandæ iterum venæ causam præbuit. Vulnus pro concocto pure, serosum & sanguinolentum emittebat humorem: pars frontis vulneri subjecta intumescebat: dolores autem capitis, artuum, & dorsi accedebant, qui sub decimi quincti diei finem in spasmodicas affectiones degenerarunt. Eodemque tempore, cum illo ineunte die delirare cœpisset adeo, ut vinculis coerceri debuerit, vivendi finem fecit.

INTEGUMENTIS communibus circa vulnus dissectis, multa huic circumjecta saniosa materia inventa est, quæ ubi frons intumuerat, ad oculum usque extendebatur. Os autem a sauciante ferro superficie tenus dumtaxat læsum fuerat. Hæc exterius. Intra cranium autem inter Crassam, Tenuemque meningem, qua parte hæc vulneri respondebant, sanios materiæ copia reperta est; quamvis nullam in iis membranis, nullam in toto cerebro læsionem animadvertere licuerit, nisi quod sanguifera vasa quæ sub pure latebant, a nigerrimo coagulato sanguine quasi varicum instar turgebant. Thoracis viscera, quæ aliquando in ejusmodi morbis affici solent, illæsa erant: polyposa tantum concretio in dextero cordis thalamo conspecta est.

16. Ex his quæ sub finem hujus historiæ scripta sunt, intelligis quare in extrema superiore historia adnotatum sit, sana in thorace fuisse omnia. Quas autem interdum Valsalva noxas in thorace eorum

(1) in Schol. ad §. 6. Obs. 6. (2) Malovin. Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748 & 1741.
(3) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 42. n. 1. sed & aliis postea annis idem accidit ibid.

Digitized by Google

rum vidisset qui capite vulnerati decesserant, proximæ quatuor ostendent Observationes. Earum prima confirmare simul poterit quædam ex iis quæ alias (1) scripsi de nervi sub supercilio reflexi læsionibus. Nam pro harum diversa vi, & conditione leves interdum, & in oculo subsistentes, gravissimæ autem aliquando, & latius diffusæ convulsiones oriuntur. Ad leves illas ex parte aliqua fortasse attinet is quem alias memoravi, Coacarum locus (2), *visus obscuratur in vulneribus ineussis in supercilium, & paulo altius*; ad gravissimas autem, ut puto, Lancisii verba, alias (3) producta, *vulnera iis locis periculosiora solere accidere*, eodemque ex parte saltem attinuisse, crediderim, ut convulsionem faciei in Viro cujus vulnus ad supercilium supra (4) descriptum est, ita & multo latius diffusas, vehementissimasque convulsiones quæ vulnus eidem inflictum loco in eo de quo protinus dicam, sunt consecutæ.

17. JUVENIS annorum viginti sex, lapide ab inimico conjecto, sauciatur ad dexteram supercilii sinistri partem. Illico quidem cadit; sed continuo surgit, & vegetus hostem insequitur. Postmodum eodem animi vigore ad S. Mariæ de Vita Nosocomium se confert. Ubi, postquam debita applicata remedia fuerant, necesse fuit quasi cogere ut remaneret, quippe qui ejusmodi vulnus parvi pendebat. Illo ipso die Quartanæ febris intermittentis, quatum forte implicitus erat, paroxysmus expectabatur: qui & affuit: sed febris continua facta est cum pulsu magno & vehementi, capitisque dolore non modico. Febri circa diem septimum se comitem addidit delirium cum motibus convulsivis nonnullis. Prope undecimum una, aut altera febrilis accessio ingruit cum peculiari rigore. Cessat tandem delirium: & homo soporosus jacet, nisi quod convulsivis motibus concutitur. Quin nocte animadvertisse pluries se, dicebant adstantes, elato capite, & ambabus constrictis manibus, nisu quasi incredibili e lecto elevatum: quibus desinentibus motibus, mortui instar jaceret. Manus tamen dextera per duos ante obitum dies paralytica fuit, quod ad motum attinebat; nam quod ad sensum, non erat hoc prorsus destituta; octo autem post horis dexter quoque pes debilius moveri cœpit. Sed jam ante hos dies laboriosa facta respiratione, tandem decimo quarto exeunte mortuus est. VULNUS exterius perlustrando, parvus ad latus ejus sinistrum abscessus animadvertitur, cujus pars saniei inter musculos, & cutem aurem versus prorepserat. Sed os, vulneri subjectum, fissum erat, eique respondens Dura meninx leviter læsa: anterior autem pars cranii ab eodem, id est sinistro latere, pure inter Duram, & Piam meningem concluso replebatur. Quod pus subjecta cerebri substantia videbatur imbibisse; eodem enim erat colore; sed superficie tenus. Cætera sana, nisi quod aliquantum seri ad cerebri basim inventum est.

Thorace aperto, in pulmonibus varia hic illic tubercula reperta sunt duriuscula: quorum nonnulla incisa, sinceram saniem emittebant; reliqua, necdum suppurati, glanduloſi corporis firmitudinem referebant.

18. PUER annorum circiter tredecim ictu lapidis vulneratur in dextera sincipitis parte supra musculum Temporalem. Cadit illico cum sensuum internorum obscuratione: & vomit. Defertur in idem Nosocomium: neque ad diem usque decimum quartum febre corripitur. Hac accedente, per vulnus multum saniei; per os purulentæ materiæ aliquantum, spuendo, ejicit. Circa diem decimum supervenit delirium; circa decimum quinctum mors.

A CRANIO cutem separando, circa ipsum, & pericranium parvi sunt abscessus animadversi: qui nullam, quæ sub sensum quidem caderet, cum vulnere communicationem habebant. Sub vulnere autem os fractum, atque depressum, arcte adhærebat Duræ meningi, cui & nonnullas sui acuminatas particulas infigebat. Laceratio tamen ejusdem meningis sub sensum non ve-

(1) Epist. Anat. 18. n. 7. (2) n. 3. apud Marinell.
(3) Epist. Anat. 18. n. 7. in fin.

Digitized by Google

veniebat, ut neque ulla cerebri læsio, si unam aut alteram seri unciam excipias, quæ, dum cerebrum eximebatur, per Infundibulum prodiit. Thorace reclusо, pulmones valde rubentes, parvique in his abscessus pure pleni reperti sunt.

19. JUVENIS in sincipitis latere sinistro lapide ictus, concidit. Per se tamen in Nosocomium venit S. Mariæ de Morte. Nulla erant symptomata. Viginti circiter exactis diebus, cum jam multum sibi in alimentis indulsisset, febris accessit horrifica, quæ pluries recurrendo, ægrum torquebat. A qua etsi liberatus est; detecto tamen in vulnere ossi nunquam quoad vixit, induci cicatrix potuit. Post eas febres tussis ingruerat, quæ sicca diu fuit, donec biduo, aut triduo ante mortem sputa eduxit purulenta. Gangræna interim ex longo decubitu nates occupaverat: præterea illa quæ obitum præcessit, nocte, abscessus in dorso ingens est animadversus: qui per se disruptus magnam puris copiam effudit. Itaque, sine ulla capitis actionum læsione, secundo superato mense, interiit.

CADAVER & ab longo ejusmodi morbo, & a mora, quia non nisi post aliquot a morte dies secare licuit, gravissime olens, diligenter tamen dissectum est. Capitis integumentis amotis, ad superius vulneris latus disjunctio conspecta est Sagittalis futuræ: os autem sincipitis qua portione semper detectum fuerat, illæsum; sed in cæteris partibus hic illic carie erosum, præsertim vero prope futuram Squamosam, ubi totam illius crassitudinem caries perforaverat. Dura tamen, ei ossi subjecta, meninx intacta fuit, nisi quod ad sublividum vergebat colorem, & quasdam osseas particulas sibi adhærentes ostendebat; ab interiore autem facie sub ipso vulneris loco annexum sibi abscessum habebat, in excavata cerebri substantia conditum, parvum tamen, vix ut minorem avellanam continere potuisset: ex quo, dum ea meninx a cerebro divelleretur, pus crassum, & viride prodiit. In cerebri dissectione serum, sed paucum, in cranii basi animadversum est. Thorace aperto, pulmones inventi sunt parvis abscessibus multis, ac variis excavati: quorum nonnulli a tuberculi natura ad abscessus conditionem vergentes, nondum perfectam continebant saniem, sed dumtaxat mutari in fluidam sanioſam materiam incipiebant. Pericardium multam aquam; cor nullam polyposam concretionem habebat. Inquirere tandem placuit, num ad ingens cavum abscessus illius qui in dorso erat, ullus per musculorum interstitia pateret aditus, per quem materia a capite illuc defluere potuisset. Verum hujus rei indicium nullum repertum est, cum interpositæ partes, externæ præsertim, sanæ essent. Musculi autem passim in hoc cadavere pallidi, & qui Abdominis vocantur, lividi erant.

20. VIRO annos nato quinquaginta, baculo pars sincipitis sinistra percutitur, nullo vulnus consequente symptomate. Venit per se ad Nosocomium: ubi a peritis Chirurgis nulla esse, nisi externa, læsio censetur: feliciterque usque ad decimum quartum diem, ne uno quidem se prodente symptomate, procedit curatio. Sed eo ipso die febris invadit cum rigore, & ad ventrem dolore. Item insequentibus diebus respirationis difficultas accedit cum sensu ponderis, tussi, & purulenta excreatione. Mors denique circa vigesimum secundum diem. IN CAPITE cum præter eam quæ exterius apparebat, læsionem, nulla in cranio, nulla in cerebro, nisi quod paululum seri in hujus dissectione emanavit, usquam deprehendi potuisset; reclusus est Thorax. Cujus utrumque cavum pure plenum; pulmones autem, quamvis a costis soluti, pluribus distincti tuberculis inventi sunt, quorum aliqua jam suppurata, saniem incisa emittebant. In pericardio vix aquæ vestigium. In cordis ambobus ventriculis polyposæ concretiones, in dextero major, in sinistro autem minor. Ventre denique aperto, in hepatis parte dextera crebra tuberecula conspecta sunt, & in his nonnulla quæ jam pervenerant ad suppurationem.

21. Vides, ut propriis Observationibus adductus Valsalva sit ad scribendum (1), in capitis vulneribus affici aliquando thoracis

(1) supra, n. 15. in fin.

Digitized by Google

racis viſcera: quanquam adduci poterat & alienis. Nicolaus enim Maſſa (1) conſpexerat jam A. 1533. præſente Victore Trincavella cum aliis doctiſſimis Viris, ea quæ cum extare haud videam non modo hic in Sepulchreto, ſed neque apud ullos, quod meminerim, qui de rebus ejuſmodi egerunt, Scriptores; preſſe hic tibi commemorabo. Quidam ex vulnere inflicto dexteræ capitis parti prope Sagittalem futuram, cum meningum inciſione, mortuus erat delirans, & paralyticus; quod ut plurimum, inquit, fieri ſolet; eo corporis latere quod vulneri opponebatur. In capite duo inventa ſunt apoſtemata quorum pus erat laudabile, alterum in cerebello poſteriore. In Thorace autem ſanies multa & mala deprehenſa eſt intra ſiniſtri pulmonis ulcus, cujus cavum majus erat dimidiato cortice ovi gallinacei. Fuit & ſanies manifeſta in ſiniſtræ cordis auriculæ facie exteriore, quæ tota erat exulcerata. Sed in ventriculo etiam cordis dextero in columna carnea apoſtema erat notabile, aſcendens uſque ad unam ex valvulis, ipſam quoque tumore notabili, & *apoſtemoſo* tumentem. Et ne forte credas, hæc thoracis apoſtemata ante vulnus jam fuiſſe; teſtatur Maſſa, notum ſibi fuiſſe hominem, neque unquam de ullo dolore conqueſtum, neque tuſſi vexatum vel poſtquam vulneratus jacebat, &c. Ad hanc addendæ ſunt Marchetti noſtri Obſervationes (2). Quæ cum multo notiores ſint, atque adeo in Sepulchretum (3) relatæ; videre ibi poteris, quam ſæpe in capitis vulneribus eroſos pulmones, & pleuram invenerit, dimidiumque thoracis caveæ pure refertum, arguatque eos qui non a capitis vulnere hoc deducant. Ipſe enim ob prævios colli dolores parte præſertim poſtica, & laterali, materiam purulentam ex vulnere in cavum thoracis deſcendere, non dubitabat. Quam tamen viam per Valſalvæ in Juvene (4) Obſervationem vidiſti ne ad dorſi quidem abſceſſum confirmari potuiſſe.

22. Habes igitur alios præter Valſalvam qui in capitis vulneribus pus interdum intra thoracem invenerint. Sunt & qui in ventre, ut idem Marchettus (5), qui lienis etiam labem deprehendit, & purulentas puſtulas; ut alii, quantum in Sepulchreto (6) referri video, qui in ventriculum quoque, inteſtina, & meſenterium translata ajunt apoſtemata. Sed cum iidem, & Marchettus, & Bohnius (7), qui promiſcue pleuram quoque, pulmones, lienem nominant, jecur non omittant; tum plerique alii viſcus hoc unum memorant in quod ex fauciato capite pus traducatur. Idque ex hiſtoriis omnibus, & Scholiis cognoſces quæ ſub Obſervatione XVI. in Sepulchreto ipſo proponuntur. Neque enim officiet tibi operarum incuria (8), *Apoſtema in capite*, aut *vulneribus Hepatis* pro *Apoſtema in hepate*, & *vulneribus Capitis* ſcribentium. Illud fortaſſe potius officeret, ut Ballonium crederes quod de abſceſſu ſcripſit in concava jecinoris parte obſervato, id tanquam ſibi certum propoſuiſſe; quando inſpecta illa unde is locus acceptus eſt, Appendice ad libellum de Convulſionibus, non ea leguntur quæ in Sepulchreto (9), *atque id a pleriſque Chirurgis obſervatum eſſe, ſcio;* ſed hæc, *An id fiat, eveniatque, neſcio, ſed tamen a pleriſque Chirurgis id obſervatum eſſe, audivi. Sed ſi fiat, qua ratione contingat, & an ſit veriſimile id fieri poſſe, porro quæſtione dignum erit.* Cavebis igitur, ne Ballonium inter hujus apoſtematis Obſervatores ponas, qui inter Explicatores ponendus eſt, ut contra a quodam non inter Explicatores, ſed inter Obſervatores referendi erant nonnulli, qui Obſervationis teſtes dumtaxat fuerunt. Sed multo magis cavebis, ſi forte rem explicare aveas, ne ponas quidquam cum Obſervationibus non conſentiens, quaſi in pleriſque, aut fere ſemper, aut, quod ponere Barbettus (10) non dubitat, in *ſolum hepar* e capite pus transferretur. Vidiſti enim qui etiam in cor, pulmones, lienem translatum conſpexerint: quod ultimum viſcus ſcribi ab illo miror, non dico in his caſibus, ſed in univerſum *rariſ-*

(1) lib. Introd. Anat. c. 28. (2) Obſ. Med. Chir. 15. (3) Schol. ad §. 2. Obſ. 16.
(4) ſupra, n. 19. (5) Schol. cit. (6) Obſ. 5. §. 4. (7) De Renunc. Vuln. S. 1.
(8) §. 1. & 3. (9) §. 4. (10)

Digitized by Google

rariſſime in cadaveribus male conſtitutum deprehendi. Verum ad hæc ſæpe cogit major in explicandis, quam in obſervandis quibuſdam rebus ſolicitudo. Quo magis inter eos qui de his poſtea ſcripſerunt, laudandus eſt Cl. Molinellius (1), qui, ut par eſt, rem ſibi prius accurate obſervandam, quam explicandam eſſe, cenſuit; viditque interdum pus in alias quidem partes, ſed non in jecur; in non paucis autem neque in hoc, neque in illas translatum; in aliis vero in jecur utique, ſed non ſecus a vulneratis, aut exulceratis aliis partibus quam a capite. A quo ut magis intelligas non ſæpe adeo in jecur traduci; ſic habeto necdum accidiſſe mihi, quod meminerim, ut id viderem; Valſalvæ autem in tot diſſectionibus vix ſemel, idque cum in pulmones quoque, plurimumque in ipſas thoracis caveas eſſet translatum. Fieri tamen poteſt, ut aliquando ideo non viderit, quod non quæſiverit, & nominatim in eo Adoleſcente (2) cujus facies ante mortem facta erat flava, cadaver autem univerſum icterici videbatur; nam & in Sepulchreto (3) exemplum habes morbi regii cum duritie, & dolore in regione hepatis, hujuſque putredine, capitis vulnus conſecuti. Sed ob eam ipſam quam Valſalva animadvertit, flavedinem, non facile creditu eſt, quomodo jecur ſe haberet, non quæſiviſſe: & tametſi in iis præſertim quibus iſta, aliaque læſi hepatis indicia ſint, vulnus autem capitis ſiccum fiat, aut repente, & præter rationem minus det puris, ſuſpicari licet, plurimis, quas legi, Obſervationibus confirmantibus, pus in jecur eſſe tranſvectum; res tamen pro certa non eſt prædicenda. Subeſſe enim nonnunquam poteſt aliqua ſignorum fallacia, ſive hæc multa occurrant, ſive etiam omnia.

23. Nam ſi Molinellii (4) Obſervationem legas in Viro cui ſimul atque ſanies manare deſierat e capitis vulnere, tumere cœperat, & intendi abdomen, nec vitium tamen in jecinore erat ullum, ſed inteſtinorum ſuperficiem quædam quaſi ulcuſcula fœdabant cum multa ſanie, & quamplurimis disjectis huc illucque tuberculis; facile intelliges, ſi vitia hæc eam potiſſimum obſediſſent quæ jecur proxime ſubjecta contingit, inteſtini Coli partem; futurum fuiſſe, ut complura tradūcti in jecur puris, fallacia tamen, conveniſſent indicia: Quin etiam fieri aliquando poteſt, ut conveniant univerſa, & nihilominus fallatur is qui pus in jecinore prædicat inventum iri. Fac enim relegas quas tibi noviſſime deſcripſi, Valſalvæ Obſervationes. Nempe tubercula plerumque invenies ſive in pulmonibus, ſive in ipſo etiam jecore non omnia fuiſſe ſuppurata, quin plura interdum (5) glanduloſi corporis firmitudinem adhuc referentia. Quid? ſi ægro moriente, necdum ulla eſſent quæ pus habere inciperent. Videtur autem ſecundum eas Obſervationes, quibuſcum, ut puto, Molinellii conjungi poteſt Obſervatio, pus in viſcera alīunde invectum, non puris forma ſemper deponi, ſed haud raro ſaltem nonnullas ejus particulas cum ſanguine permiſtas, & prorſus disjunctas, in anguſtiis quibuſdam, fortaſſe glandularum lymphaticarum, hærere, eaſque, ut in venereorum bubonum productione fit, obſtruendo, aut irritando, eoque humores præterituros retinendo diſtendere, & multo copioſioris quam quod advectum eſt, puris generationi, a rigoribus illis, & horroribus (6) ſignificatæ, cauſam præbere. Qua ratione illud quoque intelligitur, quomodo multo plus puris in viſceribus, & caveis corporis ſæpe deprehendatur, quam modicum vulnus dare potuiſſet. Quo autem modo non paucæ ſolum, ſed & quamplurimæ interdum purulentæ particulæ non tantum ex capitis; ſed & partium aliarum vulneribus, ulceribus, abſceſſibus alio tranſeant, ut cum ex pleuriticorum pulmonibus, imo ex artubus ſuppuratis ad inteſtinorum, aut renum vias pus nonnunquam tam manifeſto traducitur, ut tandiu fæces, & urinæ purulentæ ſint, cum ex artubus nihil effluit, & viciſſim tandiu pura illa excrementa, cum hi pu-

re

(1) Comment. de Bonon. Sc. Inſt. T. 2. P. 1. inter Medica. (2) ſupra n. 14.
(3) Obſ. 16. §. 5. (4) loco paulo ante indicato. (5) n. 17.
(6) ſupra n. 17. 19. 20.

Digitized by Google

re manant, & ſanie, quæ Paræi (1) Obſervatio fuit; ſatis hæc circumitio ſanguinis docet (*), quæ alteram quoque ejuſdem (2), atque; ut alias aliorum omittam; præclaram, nuper ab experientiſſimo Benevolo (3) additam Obſervationem illuſtrat. His autem explicationibus non eſt locus, ſiquando, fatiſcentibus naturæ viribus, vulnus ſiccatur: quod commemoro, ut hujus quoque, inter ſuperiora propoſiti, indicii fallaciam caveas.

24. Quas noviſſime produxi, Valſalvæ quatuor Obſervationes; ſi unam excipias quæ, ut ante illas prolatæ, nullam offert cranii læſionem ad interiora pertinentem; ipſum aut laxatum; aut depreſſum, aut fiſſum, fractum, eroſum exhibent. Pergamus igitur alias deſcribere ſpectantes ad ſingula iſta læſionum genera.

25. MULIER quinquaginta annorum dum in ripa fluminis induſia lavat, baculo ab alia muliere in dextera parte capitis a tergo percuſſa, in aquam cadit. Cito extracta, quodammodo ſtupida jacet. Diſcuſſo autem ſtupore, cum ſymptoma nullum appareret, ſpeſque in dies magis confirmari videretur; ecce circa diem decimum quartum febris ingruit cum rigore: qua ex febre obiit circa vigeſimum ſecundum. CRANIO integumentis ſpoliato, animadverſum eſt, pone aurem dexteram, qua icta fuerat, Lambdoidis futuræ dentes inter ſe eſſe disjunctos, ex eorumque interſtitiis levi preſſione tantillum ſeroſi humoris prodire. Intra cranium autem ad eundem locum paululum ſanguinis ſtagnabat. Cæterum omnino ſanum cerebrum fuit.

26. JUVENIS baculo percuſſus ad Sagittalem futuram prope Coronalem, ſex, ſeptemve dies tranſegit ſine ullo ſymptomate, ut non decumberet, ſed per Noſocomium ambularet. Verum circa ſeptimum diem vulnus multum fœtet: uno autem die, aut altero interjecto, oræ vulneris intumeſcunt: & quidam ad guttur ardor percipitur. Poſtmodum febris cum rigore invadit: invadunt & motus convulſivi: mors denique ineunte die decimo tertio. CRANIUM intus, extraque ſpectatum, nullam prorſus læſionem oſtendit, niſi quod futura, qua vulneri ſubjecta fuerat, flexuoſam lineolam, inter ſuos denticulos intercurrentem, ſubfuſco quodam colore evidentiorem habebat. Ad ipſum autem futuræ latus nonnulla Duræ meningis portio cranio peculiari quodam modo adhærebat: quæ facile tamen ſeparata, vix aliquod exhibuit indicium ſanies, ſuperficie tenus ſibi inhærentis. Pia autem ſubjecta meninx pallida erat. Præter hæc, nihil adnotatum eſt; nam cætera, ut totum cerebrum, ſecundum naturam ſe habebant.

27. VIR annos amplius triginta natus, contundente ferro ad ſiniſtram ſuperiorem Lambdoidis futuræ partem percuſſus, dum rure, ubi erat, Bononiam redit, concidit quidem; ſed illico ſurgit, atque iter continuo perſequens paſſuum ter millium, in Noſocomium ſe recipit. Cum ibi decumberet, animadverſum eſt, vulnus haud ſatis laudabili colore eſſe, & aliquot interjectis diebus, abſceſſum ad ejus latus produci: quo poſtea ex arte aperto, brevique purgato, melius procedere vulneris curatio viſa eſt. Sed multis in cibo admiſſis erroribus, jamque aliquot febris acceſſionibus prægreſſis ex improviſo circa undecimum diem graviſſima epileptica convulſio ingruit: qua remiſſa, non tamen æger loquitur: etſi quæ alii loquuntur, ſe intelligere, ſignificat. Poſt hæc in ſiniſtra corporis parte convulſivi adnotantur motus; in dextera autem paralyſis; facie riſum quaſi ſardonium interdum repræſentante. Naturalis interea pulſus erat: quo poſtea celeri, turgente, & impetuoſo facto paucis poſt diebus mors ſecuta eſt die undevigeſimo. A CAPITE cutem detrahendo, ſub hac a ſiniſtris, pluribus in locis, quamvis longe etiam a vulnere diſſitis, pus ſtagnans invenitur: quo os temporis ſuperficie tenus eroſum fuerat. Porro Lambdoides futura, qua vulneri ſubjecta erat, dentes inter ſe disjunctos, Dura autem meninx colorem quaſi cinereum oſtendit, quem a pure

[1] Oper. l. 16. c. 49. [*] Vid. etiam Epiſt. 25. n. 20. [2] l. 10. c. 12.
[3] Obſerv. 22.

Digitized by Google

pure contraxerat inter se, Piamque collecto. Pars ejus puris, quasi glutinis crassi instar, Piæ meningi adhærebat; reliqua pars fluida erat, quæ vix semunciam æquabat. Huic Piæ meningis portioni subjecta cerebri portio duorum circiter transversorum digitorum tum longitudine, tum latitudine, unius autem profunditate ad sublividum inclinabat colorem. Cæterum reliquæ totius cerebri partes sanæ fuerunt, si paucum ferum excipias, quod & in ventriculis inventum est, & ad initium Spinalis medullæ.

28. SENEX annorum sexaginta ab alto cadens, sub Lambdoidis suturæ angulo caput allidit. Primum semimortuus jacet. Dein tandem ad se rediens, de læsæ partis dolore conqueritur: quo perstante, non tamen decubuit, donec quarto, aut quinto die in S. Mariæ de Vita Nosocomium se contulit. Ibi non modo specilli in vulneris exploratione, sed ne gossypii quidem in detersione contactum ferre sine multo dolore potest. Circa diem septimum paralysi corripitur brachii sinistri: cui, vena secta, motus, sed non omnino, restituitur. Hic æger ad diem usque vixit vigesimum tertium, quo soporosus interiit.

DUM CALVARIA secabatur circa tempus dexterum, pus ex illius cavo emanavit: quod & in vulneris loco conspectum fuerat, dum caput contrectaretur. Quo loco nulla cranii læsio inventa est præter Lambdoidis suturæ disjunctionem. Cerebrum ibi ad latus dexterum ulcus habuit duos transversos digitos profundum, a sanie facile sic excavatum. In vicino autem sinistro latere colore erat subpallido. Inter Crassam meningem, & Tenuem, totum anteriorem lobum dexterum contegentes, pus continebatur non multum, cujus colore ambæ ibidem meninges infectæ erant. In cerebri ventriculis, & ad initium tubi vertebrarum parva limpidi seri portio stagnabat.

29. Repentina futurarum disjunctio, si causam attendas; sine aliqua cerebri concussione esse non potest: si effectum; non sine violenta Crassæ meningis, illic magis adhærentis, distractione, & annectentium fibrillarum, ac vasculorum laceratione. Accedit huc puri ex vulnere in cranii cavum sic minus difficilis parata via. Non igitur mirandum est in his quatuor, & in alia pariter quæ supra (1) descripta fuerat, Valsalvæ Observationibus, ubi futuræ alicujus disjunctio fuit, ægros interiisse, citius quidem, aut serius, & levioribus, aut gravioribus affectos malis pro varia tum cujusque dispositione, tum aliarum, quæ notæ omnes esse non possunt, circumstantiarum conditione.

De paralysi autem oppositum vulneri, aut læsioni latus occupante; quoniam ut in duobus ægris ultimis, sic in aliis quoque de quibus infra scribetur, adnotata est; inferius (2) aliqua attingemus. Nunc a laxato cranio ad depressum veniamus.

30. HERBARIUS quidem in fronte prope Coronalem futuram nonnihil ad lævam ferro percutitur ad contundendum aliquanto magis, quam ad incidendum idoneo. Ab ictu leve animi defectionis initium sentit. Cum se in Nosocomium contulisset paulo ante memoratum, ad undecimum usque diem non modo nullum infelicis exitus indicium fuit; sed omnia felicem portendere videbantur. Verum illo ipso die vehemens febris hominem corripit cum rigore, & multæ bilis vomitu, ad vesperam iterato. Quæ ad eundem modum quotidie reversa est, donec decimo quarto ab ictu die, & ante proximum plenilunium quarto, aere ad, australinam constitutionem vergente, primum quidem est hebes factus, sic tamen ut interrogantibus prompte responderet: paucas autem post horas, dum se a dextero in sinistrum converteret latus, omnibus tum externis, tum internis orbatus sensibus, & difficili pressus est respiratione: quæ licet postea ad naturalem accederet; tamen iterum laboriosa rediit: & sic brevi, eodem quem diximus, die mors ingruit. OS frontis eo qui indicatus est, loco erat leviter depressum, interius autem demissa squama quæ inæquali & acuminato margine ad dextram vergebat. Duram meningem a dextris læserat, ut inter ipsam, & Piam pus stagnaret, quod a vertice quasi ad

(1) n. 19. (2) n. 46. & seqq.

Digitized by Google

basim usque cerebri, & ad cerebelli fines ab dextero eodem latere inundaverat. Pia autem meninx, puri supposita, aliquanto crassior facta, & cerebro facile separabatur: quod ibidem ad cinereum colorem, ejus de quo dictum est, puris non absimilem, inclinabat. Porro cerebrum angustiori intra cranium spatio claudebatur.

31. De arctiori intra cranium spatio, ejusque causis, quas inter esse vidimus qui plenilunium reponant, & quibus austrina constitutio expandens sanguinem, addenda est, quorum utrumque in historia hac commemoravit Valsalva, scis, a me supra (1) esse scriptum. Quod vero apoplexia, ut tot alios, quemadmodum in Epistolis Anatomicis (2) indicatum est, hominem prehenderit, dum se a dextero in sinistrum converteret latus, hic ea esse causa potuit quod puris copia quæ a dextris erat, sic totum factum sibi subjectum cerebrum, tanto periculosius compresserit, quanto jam magis ob angustius spatium intra calvariam compressum erat.

32. VIR annorum quinquaginta cæsim in sincipite vulneratus, illico vomuit. In idem Nosocomium excipitur, ubi sub vulnere os ita depressum animadvertitur, nulla ut arte retrahi possit. Vulnus principio non dolebat: post dies autem aliquot formicationis sensu afficiebatur. Ad quem cum motus convulsivi toto corpore accessissent; ineunte undecimo die vita cum morte est commutata. OSSIS illa portio quæ ab reliquo, percussionis vi recesserat, valide adhærebat. Duræ meningi, ibi leviter inflammatæ. Inter hanc, & Piam erat humor crassitie, & colore sero similis. Præter quæ intra cranium nihil adnotatione dignum inventum est.

33. MULIER eadem circiter ætate, contundente quodam corpore vulneratur supra sinistrum supercilium. Ab ictu vomit, & stupida fit. Stupor tamen post aliquod tempus discutitur, resque feliciter procedere Chirurgo videtur, donec elapso decimo die, dolore sinistræ auris corripitur cum horrore, & frigore, quod calor excipit. Tandem accedentibus totius corporis convulsionibus, intra paucos obit dies. OS ictui subjectum acuminata lamina cerebrum vulneraverat: quod propterea saniosum ibi erat, & corruptum. Sed quanquam vitium altius descenderat; ventriculos tamen non attingebat. Pars saniei ab basim cerebri circa nonnulla nervorum Paria defluxerat.

34. MULIERI annorum triginta caput pluribus lapidibus percussum fuerat, languore illico, & vomitu per plures dies consequente. Vulnus tamen exitum non infelicem spondere videbatur. Verum circa diem decimum, febre cum frigore superveniente, arens, & pallidum factum est. His accessit delirium, quod in soporosam affectionem sensim degeneravit. Hæc ægram denique sustulit circa diem vigesimum primum. IN CRANII dextera quidem parte fissura deprehensa est digitos quatuor transversos longa; cerebri tamen ea portio quæ fissuræ subjiciebatur, nulla erat læsione affecta. A sinistris vero, ubi exterius ingens apparebat contusio, non modo fissum erat cranium fissura ducta in modum circuli, cujus diameter semunciam Bononiensem æquabat; sed etiam nonnihil ibi depressum: quin ab depressa illa portione acuminata lamina introrsum recesserat, Crassamque meningem sauciaverat. Itaque huic meningi ibidem purulenta adhærebat materia, & subjectum cerebrum morbidum erat ad tres digitos tum in longitudinem, tum in latitudinem, ad duos autem in altitudinem; ut læsio ad ventriculos non perveniret.

35. VIR ætatis consistentis in sincipitis parte dextera contundente instrumento ictus, nullo prorsus affectus symptomate, suis ipse pedibus venit in sæpius memoratum Nosocomium, in eoque decubuit. Duabus exactis horis, balbutire cœpit: & post alias paucas horas paralysi in tota sinistra corporis parte correptus est. Sinistrum tamen oculum, cum balbutiendo ad interrogata responderet, exacte aperiebat; dexterum semiclausum habebat. Sed & dexteram partem corporis sine peculiari conatu movere non poterat. Duobus, aut tribus ab accepto vulnere exactis diebus, deliravit. Tandem soporosus factus, die quin-

(1) n. 10. (2) XIII. n. 24.

Digitized by Google

quinto obiit. CAPUT hujus quidem hominis Valſalva, gravioribus occupatus negotiis, diſſecare ipſe non potuit. Tamen quæ ab Amicis qui diſſecuerant, relata ſunt, Petro Molinellio, & Joanne Antonio Guicciardino, adnotare non omiſit. Fractum erat cranium ſic, ut duo magna ejus fragmenta, quaſi facto angulo introrſum contruſa, non parvo illato meningibus vulnere, ipſique cerebro, in hujus ſubſtantiam ad duos propemodum transverſos digitos penetraſſent. Erat in eo cerebri vulnere concretus ſanguis, & ſanguine vaſa quoque majorem in modum turgebant. Dum cerebrum e cranio eximebatur, aliqua ſeri portio prodierat,

36. Quod acervatim tot Obſervationes huc congeram, non tam brevitatis cauſa facio, cum reſtent non paucæ quas adjiciam, quam ne crebrius eaſdem repetam animadverſiones. Quæ enim in quavis illarum videbuntur digna quæ magis attendantur, infra ſuis quoque locis commemorabo. Interea autem non ſubſiſtamus. Sed quod in depreſſi cranii exemplis fecimus, alias porro fracti, fiſſive Obſervationes ſubjiciamus.

37. FŒMINA quinquaginta annos nata, e ſcala præceps in terram cadit. Vulnus ſupra oculum ſiniſtrum apparet: tumida eſt, & pallida facies: livida tempora: ex ore ſanguis exit. Nihil mulier intelligit, nihil ſentit, nihil, ſi manum dextevam excipias, movet, eamque pauliſper dumtaxat, leviter, ac debiliter. Hora moritur a lapſu decima quinta.

SINCIPITIS externa rubebant integumenta. In oſſe, partem orbitæ ſiniſtri oculi ſuperiorem faciente, plures erant fracturæ. A latere dextero arteria quæ per Craſſam meningem diducitur, lacerata, ſanguinem effuderat: cujus coagulati unciæ circiter duæ inter eam meningem, & os Petroſum conſpiciebantur. Is ſanguis ita concretus reſpondentem cerebri partem læſerat, ut quaſi eroſæ inſtar appareret.

38. SENEX annos natus ſexaginta, ab hirco impetitus, in terram cadens, partem capitis ſiniſtram allidit. Vix loquitur: vomit: ore ſanguinem ejicit: nullum ſenſuum internorum præbet indicium, manus convulſivis motibus agitantur: facies rubet: itaque poſt biduum moritur.

CAPITIS læſio circa ſuperiorem marginem Temporalis muſculi ſiniſtri videbatur exterius levis. Sed cute ſublata, is muſculus totus inventus eſt ſanguine ſuffuſus: recluſoque cranio, non parva ſanguinis grumoſi copia, Craſſæ meningi qua eidem reſpondebat muſculo, adeo tenaciter adhærentis, ut ipſi connatus videretur. Erat autem ibidem cranii fractura, cum interiorum vaſorum diſruptione. Verum cum eidem meningi, qua dextero etiam Temporali muſculo reſpondebat copia vel major ejuſdemmodi ſanguinis adhæreret, neque hic ulla ratione a ſiniſtra parte illuc pervenire poſſet, nulla autem cranii fractura a dextris ſe proderet; valde ea res Valſalvæ animum ſuſpenſum tenuit. Nam etſi poſtmodum cum oſſeam interioris auris fabricam, in qua totus erat, examinaturus, in dexteram illam hujus cranii partem ſcalprum malleo adegiſſet, fiſſura ipſi in conſpectum ſe dedit; dubius tamen fuit; malleo hæc, an illi a caſu percuſſioni deberetur. Quod reliquum eſt, totum cerebrum, ſi paulum excipias ſeri quod in ventriculis fuit, ſecundum naturam ſe habuit.

39. VIR annorum quinquaginta lapide percutitur ad medium ferme ſupercilium ſiniſtrum, qua nervus ex orbita egreditur. Multis ab ictu elapſis horis in Noſocomium ſæpius nominatum defertur, ubi vinculis in lecto retineri neceſſe fuit ob immanes convulſivos, univerſi corporis motus. Clauſi erant oculi: mentis actiones feriabantur. Denique trigeſima ſexta ab ictu exacta hora, cum harum ultima illi conquieviſſent motus, interiit.

CRANII portiones plures ſupra orbitam fractæ erant: quarum una acuta Duram meningem pungebat, ibi propterea inflammatam. Quin rima etiam reperta eſt in oppoſito, id eſt dextro latere ea ipſa parte quæ fractæ a ſiniſtris reſpondebat. In cerebro ſerum eſt inventum quodammodo ſanioſum. Cæterum cum alias quoque caput hujus viri fuiſſet ſauciatum; videre ibi licuit unde tum ablata pars cranii fuerat, craſſam quandam membranam quæ oſſis penſabat vicem. Huic membranæ Dura meninx valide adhærebat.

Digitized by Google

40. Præter hoc ultimum, quod cum observatis olim a Berengario (1) apprime videbis convenire; & præter id quod ad nervum attinet sub supercilio reflexum, cujus læsionem gravibus ipsam quoque excipi convulsionibus, supra (2) indicatum est, habet hæc Observatio duo alia in quibus paulisper subsistamus. Quorum tamen alterum infra (3) commodius attingemus. Alterum autem ad celebrem illam controversiam attinet de Contrafissura. A qua agnoscenda plerosque olim ratio abduxit, infirma tamen, quippe ab ea pendens futurarum cranii utilitate, quam duce Galeno (4) statuebant, quasi creatæ essent ad progressum fracturæ inhibendum; cum æque ac nobis (5), satis omnibus notæ esse possint fissuræ quæ ab uno calvariæ osse in aliud, imo in alia haud rarissime se producunt. Obstabat pariter difficultas in re, si verum fateri volumus, non ita plane, & perspicue, ut acquiescere omnes possent, per rationes quasdam, & similitudines explicanda. Verum etsi necdum prolatæ essent explicationes quæ nunc in Dissertatione leguntur Georgii Wolfg. Wedelii *de Contrafissura* (6); non æquum tamen erat aut est quidquam ideo negare, quod ejus non intelligatur causa. Denique illud insuper plerosque morabatur quod præclari Anatomici, & Chirurgi, ex quibus satis est nominare Jacobum Berengarium (7), Gabrielem Fallopium (8), Joannem Baptistam Carcanum (9), Isbrandum Diemerbroeckium (10) in tot fracti cranii curationibus, & post mortem inspectionibus (quod nominatim de Carcano dictum volo, tametsi nullam ex ejus Observationibus in Sepulchreto relatam video) nunquam in opposita ictui parte fissum os deprehendissent. Sed hinc raritatem quidem contrafissuræ arguere licebat, si modo ab aliis reapse aliquando compertam esse, constaret, negare non licebat. compertæ vero plures extant tum non recentes, tum etiam recentes Observationes: quarum cum alias istic habeas in Sepulchreto sub num. non ut perperam ab operis scriptum est, V. sed XI. (11), alias autem in Stoschii Dissertatione *de Resonitu* (12); non hic memorabo. Hoc tamen admonebo, quod Paulus (13) olim indicavit, capite non una in parte percusso, *velut in cadendo contingit, fissuram calvariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, postea abscessu circa ipsam facto, & hoc secto apparentem, putatam esse juxta oppositam plagæ partem esse factam*, hoc, inquam, in cujusque Observationis examine caute prudenterque attendi oportere. Quapropter Fallopius (14) etsi in uno vidit os fractum in latere illi adverso quod equi calce ictum fuerat; tamen cum esset suspicio, ab allisione ad solum fracturam illam esse factam, testari se non posse, censuit, contrafissuram vidisse. Non absimilia autem & Berengarius, & Carcanus, & Diemerbroeckius de eadem ab aliis proposita censuerunt: & sæpius certe æger loqui non potest, aut meminisse, quot ictus acceperit, aut in quæ, & qua parte capitis corruerit. Illud præterea attendendum est, num fissura quæ adversa in parte proponitur, ibi tantum sit, an a parte evidenter percussa, aut ab alia huic propiore incipiens, illuc usque producatur. Neque sic continuata, illa proprie Contrafissura est de qua inquiritur; nam ponunt cum Celso (15) *non ea parte, qua cutis discissa est, rimam reperiri; sed fissum os fore parte altera*. Hæc igitur si animad verteris; multo pauciora quam putent aliqui, invenies exempla, in quibus Contrafissuram agnoscere te posse, credas.

41. Nec vero Contrafissura proprie est, siquando constet, unum idemque ex cranii ossibus uno dumtaxat loco ictum accepisse, neque tamen ibi, sed alibi rimam habeat: quod quidem posse fieri, non negabant Carcanus (16), ejusque Præceptor Fallopius (17). Quin hic (18) ad hunc quoque mo-

[1] Tract. de Fract. Calvar. in Document. prope fin. [2] n. 16. [3] n. 48. in fin.
[4] De Us. part. l. 9. c. 17. [5] Epist. 52. n. 35. 36. [6] Sect. 1. membr. 3.
[7] Tract. cit. c. 1. & 2. [8] De Vuln. c. 12. & Expos. in Gal. de Oss. c. 13.
[9] De Vuln. capit. Serm. 2. Lect. 6. [10] Anat. l. 9. c. 4. [11] §. 2. 5. 7. 8. 9.
[12] c. 4. [13] De Re Med. l. 6. c. 10. [14] c. 13. cit. [15] De Medic. l. 8. c. 4.
[16] Lect. 6. cit. [17] c. 12. cit. [18] Comm. in Hippocr. de Vuln. Cap. c. 14.

Digitized by Google

modum intelligi posse Hippocratis (1) verba, demonstravit, quibus alii Contrafissuram proprie acceptam designari omnino crediderunt, videlicet os interdum frangi alia capitis parte quam qua vulnus est; nam si oppositam dumtaxat significare voluisset, non erat certe cur magnæ calamitatis loco poneret quod continuo subjicit, tunc Medicum ignorare, quanam capitis parte fractura sit; fracturæ enim extantibus in universum indiciis tunc constaret, esse in opposita. Non video autem, cur non absimili ratione interpretari Celsum ad eundem modum noluerit (2). Celsus (3) enim ubi fracti cranii indicia extent, quæ extare, diserte ponit, rima autem sub vulnere non appareat, signa alia non quæreret partis qua fractum sit cranium, si oppositam dumtaxat partem intellexisset, cum modo scripsit *Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit*. Cave enim, potius quam Carcano (4), Joanni Baptistæ Cortesio (5) hic quidem credas, facile affirmanti, *Latinos elegantiores per alteram partem alicujus rei, semper oppositam intelligere*. Qui fit, modo a nobis descripta, Celsi verba paulisper attendisset, ne illud quidem paulo ante scripsisset, Celsum hoc loco non secundum suam, sed *secundum vulgi opinionem loquutum fuisse*. Multo autem minus inter Contrafissuræ exempla recipienda sunt, ut ab nonnullis factum est, illa in quibus aut effusus sanguis, aut sanies, aut vitium quodcunque aliud quod, esse ibi illæso, contigerit, intra cranii partem ictui oppositam inventum sit. Quod etsi Berengarius (6), Falloppius (7), aliique in pluribus se deprehendisse, testantur, simul tamen negant, se Contrafissuram vidisse. Hæc enim non nisi fracto osse unquam est ab illis, & vetustioribus intellecta: vasa autem quomodo sub illæso osse in adversa parte rumpi queant, & suo ipsi modo explicarunt, & ex laudata Wedelii Dissertatione (8) conjici potest. Itaque si vel ponas, nullam præter eam quæ manifestius videbatur, percussam fuisse calvariæ partem in eo Juvene (9), & in eo Viro (10) in quibus non secus atque in proxima Observatione dicemus, saniem, & noxam apparuisse Valsalvæ superius diximus in opposita, aut etiam in opposita; habebis tamen unde rem explices, ut in Fœmina (11) pariter; quanquam in ea plures ictus ponere proclivius est; & in Sene (12), in quibus novissime scripsi effusum fuisse sanguinem in adverso, aut in adverso quoque latere. Ex iis autem quæ de Contrafissura perpendimus proprie, aut minus proprie accepta, facile males, in eodem Sene animadversam in opposito osse rimam malleo anatomico, conspectam vero in eo (13) quem continuo post illum descripsimus, hostili uni ictui fortasse tribuere, quippe non ut illam in alio, nec contiguo, sed in uno eodemque osse deprehensam.

42. VIR annos triginta natus, ex febre acuta multum delirans, per fenestram in terram se dejicit, & capitis sauciat partem sinistram supra musculum Temporalem. Non loquitur: facies rubet: tota corporis sinistra pars immobilis jacet, nisi quod una aut altera, a casu hora, dum vulnus tractaretur, pes leviter se contraxit, & mox extendit. Ad tertium usque diem sic vivens, fato cessit. TEMPORALI sinistro musculo suberat calvariæ fissura: cui tamen nulla intus quæ sub sensum caderet, læsio respondebat. Sed in parte huic opposita inter Crassam, Tenuemque meningem effusus erat sanguis ad uncias circiter duas; ut hemiplexiam sinistri lateris ipse faceret; non vulnus ab eodem latere, aut fractura. Cæterum sanum fuit cerebrum totum, nisi quod omnia per Tenuem meningem repentia vasa erant sanguine valde turgida, & proximæ partes quadantenus inflammatæ: hæc vero ad delirium fortasse magis, quam ad percussionem attinebant.

43. Vides, quam facile decipi potuisset qui, vulneris tantum spectata sede, ausus esset de sede causæ hemiplexiam efficientis judicare. Quod minime faciendum es-

(1) De Cap. Vuln. n. 10. apud Marinell. (2) c.11.cit. (3) c.4.cit. (4) Lect.6.cit.
(5) Tract.de Vuln.Cap.P.2. (6) c.1.cit. (7) c.12.13.14.cit. (8) Sect.1.Membr.3.& 4.
(9) n. 5. (10) n.7. (11) n. 37. (12) n. 38. (13) n. 39.

Digitized by Google

ſe, mea illa pariter oſtendit, huic ſimilis, Obſervatio quam in Epiſtolis Anatomicis(1) leges. Sed ad ſedem cauſæ hujuſmodi hemiplexiæ, diſſectione quoque, ut par eſt, quæſitam, præter alias quæ ſupra deſcriptæ ſunt, illa etiam hiſtoria pertinet quæ protinus deſcribetur: quando reliqua in modo propoſita occurrentia ſive de ſanguine in adverſa vulneri parte invento, ſive de vaſis in delirio valde turgidis partim a me paulo ante, partim alias (2), ut memineris, expoſita ſunt.

44. JUVENI annum vigeſimum agenti, vulnere cæſim inflicto Temporalis muſculus ſiniſter in tranſverſum inciditur. Ab ictu, brevi facto itinere, cadit, neque ita multo poſt loquendi facultatem amittit. Interrogantibus tamen, nutibus, quamvis tarde, reſpondet. Delatus in idem quod crebrius dixi, Noſocomium, nonnullis exactis diebus, aliquid, ſed delirans dumtaxat, loquitur. Interim manum dexteram non movebat amplius: quæ tamen ſi pungeretur, ſe dolorem æger ſentire, oſtendebat. Circa diem obiit decimum quartum. CRANIO diſſecto, repertum eſt, vulnus, quod non Temporalem tantum muſculum, ſed & os inciderat, alte in cerebrum penetraſſe, & ſeroſam colluviem, quæ ibi occurrebat, cerebrum porro eroſiſſe; ut eroſio in ſiniſtrum uſque ventriculum perveniret. Cum autem ſerum, huic non abſimile, dum cerebrum eximebatur, circa Equinam ſellam prodiiſſet; veri ſimile erat, ex eodem ventriculo illuc per Infundibulum defluxiſſe.

45. JUVENIS duorum circiter & viginti annorum magno ictu cæſim ad ſuperiorem ejuſdem ſiniſtri muſculi Temporalis partem ſauciatur. Concidit illico, nec loquitur, ut vix vivere videatur. Loquendi poſtea facultas, cæteræque omnes reſtituuntur. Sed circa quartum diem aphonia redit; quanquam aliquoties poſtea, ſed raro, nonnulla protulit verba: cum aphonia autem convulſivi motus junguntur, in ſiniſtra quidem parte corporis aliquando ſolum, & leves; in tota autem dextera aſſidui, ac adeo vehementes, ut corpus interdum in hoc latus curvari videatur. Inter hæc tamen æger quæ dicantur, intelligere ſe, nutibus oſtendit. Ingraveſcente autem in dies febre, denique ſenſim præ virium languore deficientibus convulſivis motibus, & nonnullis ante obitum horis quieſcentibus, circa diem interit decimum tertium. VULNUS non modo Temporalem muſculum inciderat; ſed per ſubjectum os alte in cerebri ſubſtantiam deſcenderat. Dura meninx erat circa vulnus multo craſſior facta. Circa idem, intraque ſanioſus occurrit humor, ex cujus forſan mordaci natura convulſiones fuerant excitatæ: certe cum vulnus eo uſque pervenire videretur, ut tranſverſum dumtaxat digitum ab ſiniſtro ventriculo diſtaret; non illuc tamen uſque ferrum pervaſiſſe, ſed profundiorem excavationem ab ſucco erodente, in vulnere genito, factam eſſe, cognoſcebatur. In cerebri ventriculis nonnihil ſtagnabat ſeri. Cæterum quod in hoc Juvene ſiniſtra cerebri parte læſa, convulſiones in corporis dextera magis ſævierint, eodem Valſalva referendum cenſebat quo & paralyſim, in corporis latere oppoſito cerebri læſioni ſemper ab ſe antea animadverſam.

46. Inter eas quæ ex ipſo hactenus deſcriptæ ſunt Obſervationes, unam (3) habes in qua cum reſoluta eſſet ea pars corporis quæ læſioni cerebri erat oppoſita, quædam interdum accedentes quaſi epilepticæ convulſiones non illam minus, quam non reſolutam, agitabant. Sed alteram (4) quoque habes in qua cum pariter reſoluta eſſet pars adverſa, convulſivi motus in ea quæ reſoluta non erat, adnotabantur. Nullam vero habes in qua res contra atque in altera iſta, occurrerent: quod ſane prorſus convenit cum *theoremate* illo *catholico* Saliceti quod Epiſtola Anatomica XIII. (5) memoravi: ubi tamen neque eorum dogmata reticui (6) qui non modo promiſcue in alterutra parte paralyſim, aut convulſionem accidere, ſed & plerumque paralyſi quidem reſpondentem vulneri partem corripi, convulſione autem oppoſitam, tradiderunt. Quibuſcum adeo conſentiebat Ballonius, ut libello de Convul-

(1) XIII. n. 16. (2) Epiſt. 7. (3) n. 11. (4) n. 27. (5) n. 14. (6) n. 15.

Digitized by Google

vulſionibus hanc potiſſimum ſibi explicandam Quæſtionem ſumpſerit, quam & in ipſa libelli fronte propoſuit, *cur ſauciatis dextera capitis parte Convulſio ſæpe* (id eſt oppoſitæ vulneri) *partis contingat*. Id ut ponerent, Majorum dogmata impellebant, præſertim Hippocratis, tot locis idem repetentis, ut Marcellus Donatus (1) cum hos ſingillatim indicaret, eorum, puto, numero obrutus, illius oblitus ſit, memorata Epiſtola (2) a me producti, in quo tamen vetuſtiſſimus ille Præceptor (3) diſerte docuit, capite vulneratos *impotentes fieri, ſi in dextris fuerit vulnus, in ſiniſtra parte; ſi vero in ſiniſtris, in dextra*: quo nihil dici luculentius poteſt; quanquam Donatus ſcribit, *de paralyſi oppoſitæ partis nullibi Hippocratem, quod meminerit, verba feciſſe*. Quod vero antiquiores illi, & aſſeclarum haud pauci non hoc, ſed illud quod tanto pluribus locis traditum fuerat, accidere ut plurimum, exiſtimarent, hinc magna ex parte factum crediderim, quod mortuorum capita non diſſecantes, ex vulneris ſede quam in capite videbant, ſedem quoque arguerent detrimenti cerebro illati, aut ſi hanc aliquando, cranio ab ictu ipſo, aut inter curandum ſuis ferramentis perforato, vulneri ſubeſſe conſpicerent, majus certe, & præcipuum vitium in oppoſita cerebri parte eſſe poſſe, minime ſuſpicarentur contra atque cenſendum eſſe, anatome docuit, ut ſupra (4) demonſtratum eſt.

47. Cæterum non hæc eo dico quod neſciam, convulſione haud ita raro id latus corporis prehendi quod adverſum eſt cerebri lateri, vitio revera præcipuo laboranti. Quid enim Poupartius ex propria, itemque ex Chiracii anatomica inſpectione Regiæ Scientiarum Pariſienſis Academiæ (5) retulerit, præclare memini, nec aliam aliquam ignoro, ut quæ in Sectionem hanc Sepulchreti (6) relata eſt. Sed eo dico, ut intelligas, cujuſmodi hic quoque attendi velim Obſervationes priuſquam a nobis quid ut plurimum fiat, conſtituatur. Neque enim numerandæ ſunt, ſed perpendendæ, nec, niſi capitis diſſectio acceſſerit, accipiendæ. Hæc autem acceſſerat in illa Maſſæ Obſervatione quæ ſuperius (7) memorata eſt, non ſecus atque in tot quæ aut ex Valſalva deſcriptæ ſunt, aut in Sepulchreto leguntur, ut Diemerbroeckii (8), Dodonæi (9), Horſtii (10), Reiſelii (11), in quibus omnibus vides, illud corporis latus quod læſioni cerebri erat oppoſitum, non convulſione, ſed paralyſi affectum proponi. Quin eas in quibus alterius lateris convulſio, alterius reſolutio adnotantur, hanc quidem in oppoſito, illam vero in eo quod læſioni ſubjectum erat, exhibere: quarum Obſervationum una Salmuthi eſt (12), qui inſuper ſic eſſe *conſuetum*, affirmat, altera autem Ballonii ipſius (13); quanquam, ut de aliis taceam mendis, quinam artus reſoluti eſſent, omiſſum in Sepulchreto eſt operarum incuria. In quam rejicere poſſe vellem huic contrariam hallucinationem, ut cum Fontani (14) repetita eſt Obſervatio, aut cum altera item Bartholini (15), quæ ad propoſitum attineret, ſi utrius lateris artus; nam utriuſque dicit; prius, magiſve reſoluti eſſent, adnotaſſet.

48. Ex iis tamen qui nihil niſi vulneris ſedem exterius videntur attendiſſe, Viri Doctiſſimi non defuerunt qui magis, minuſve ab illo Hippocratis crebrius inculcato dogmate vel ante hæc tempora receſſerint. Sic Donatus (16) contrarium quoque accidere, docuit. Sic Cæſalpinus (17) recenſitis illis Hippocratis locis, *hodie vero*, inquit, *non ſolum diſtentionem, ſed etiam paralyſim eadem ratione*, id eſt in adverſa vulneri parte, *oriri ſæpe videmus*. Sic Martianus (18) poſtquam de convulſione in ea parte verba fecit, de reſolutione jam loquens, hæc tradidit: *experientia quidem nobis indicavit, reſolutionem ſemper in oppoſitum fieri*. Quin etiam ante illos Carcanus (19) diſerte hæc ſcripſerat:

(1) De Hiſt.Med.Mir.l.5.c.4. (2) n.14. (3) Epid.l.7.t.19.apud Marinell. (4) n.43.
(5) Hiſt.A.1700.Obſ.Anat.19. (6) Obſ.7.§.2. (7) n.21. (8) Obſ.3.§.2.
(9) Obſ.4.§.10. (10) Obſ.8.§.9. (11) in Addit.ad hanc 3.Sect.Obſ.24.
(12) Sect.ead.Obſ.3.§.7. (13) Obſ.17.§.1. (14) Obſ.5.§.7.& 8.
(15) Obſ.4.§.6.& 7.conferend.cum l.1.S.15.Obſ.27.§.2. (16) c.4.cit. (17) l.2.Quæſt.Medic.10.
(18) Annot.ad Hippocr.Epid.l.7.S.1.verſ.377. (19) De Vuln.Capit.Serm.3.Lect.5.

Digitized by Google

pserat: *non pars vulneri correspondens, at opposita semper paralysi corripitur, sicut & Hippocrates verissime dixit, & experientia nos docuit. Verum est, quod dixit Hippocrates, oppositam convulsione, non paralysi teneri; ego autem dico potius paralysi eam affici:* quod Carcani dictum cum tot aliæ, tum insignis illa Observatio confirmat Cl. Danielis Hoffmanni (1), qui in puero cui *cerebrum* a sinistris *quassatum* fuerat *cum notabili substantiæ deperditione*, sinistri pedis convulsivam agitationem vehementissimam, dexteri autem lateris paralysim quæ immobile prorsus fecerat, adnotavit. Et illi quidem causæ utriusque affectus sedem statuebant in eodem cerebri latere quod convulso, aut resoluto corporis lateri oppositum est, causam autem alterius affectus alteram, ut puta irritationem, aut inflammationem, si convulsio est, compressionem vero, aut disruptionem, si paralysis. Ad hunc autem, similemve modum accipiendum est quod Valsalva in proposito Juvene (2) convulsiones eodem in universum referendas censebat, quo in cæteris resolutiones. Cur vero hujus, aut illius causæ effectus in adversa corporis parte se prodant; nisi aliquam ponas decussationem, haud facile intelliges. Ponebant & illi, & multo ante eos alii: qua in re quid mihi verisimilius videatur, satis alibi (3) indicatum est. Nec quamvis aliqui decussationem illam minus probent, quam vel Hippocrati olim, ipsi quidem ajunt, fuisse probatam, neque originem, & vim nervorum Spinalium a medulla Oblongata, aut altius derivandam esse, censeant; assentiri ipsius possum, nisi prius doceant; quomodo gravem cerebri dumtaxat læsionem universi corporis paralysis consequatur, aut quomodo liceat propositæ quæstioni aliter satisfacere, sive convulsio, sive resolutio oppositio in latere contingat. Porro ex iis qui nobiscum hanc ut plurimum in hoc ponunt, sunt qui convulsionem altero in latere fieri, dicunt, quia hinc resolutis musculis illinc oppositi prævalent, seque contrahentes, inferiorem maxillam, aut truncum corporis ducunt, aut curvant eam in partem in qua ipsi sunt. Verum ut quærere omittam, num hæc contractio jure possit pro convulsione accipi, aut si possit, quid ad eos attineat de quibus hic potissimum agitur, motus convulsivos; certe quod Cæsalpinus (4) ex illis qui vel olim haud multo aliter opinabantur, quærebat, & nos quæremus: *quæ læsio oppositorum musculorum excogitari possit, si totum brachium convellitur, aut crus ex vulnere capitis in parte oppositi*, aut in respondente? neque enim brachii, aut cruris alterius musculis, musculi brachii oppositi, aut cruris sunt antagonistæ, in artubus autem potissimum illæ occurrunt de quibus hic loquimur, convulsiones. Hoc Thomas quoque Bartholinus (5) animadvertit in puero qui ex vulnere temporis dexteri convellebantur sinistrorsum non modo nares, & os, sed etiam brachium. Ille enim, qualiacunque sunt, adscripsit quæ in Sectione hac Sepulchreti extremum Scholium secundum habet ad §. 2. Observationis VIII. quamvis ex quo Auctore sint, ibi quidem non appareat. Certe autem; ut hoc quoque adjungam; ad paralyses explicandas quæ in adverso contingunt latere, nervearum originum decussationem vel altius quam a medulla Oblongata, repetere cogimur, ut alias (6) ex oppositæ Retinæ tunicæ resolutione ostensum est, idque nunc confirmare liceret ex Peyronii (7) Observatione visus in alterius lateris oculo toties amissi, aut restituti, quoties in oppositæ parte vulnerati cerebri, ubi hujus substantia deerat, pus aut retinebatur, & subjectum corpus Callosum premebat, aut inde eximebatur, itemque ex altera Cl. Petzii (8), qui sinistro cerebri hemisphærio ita sauciato, ut substantiæ magna pars lacerata secederet, non modo utrumque artum dexterum movendi facultate carentem, sed & obscuratum visum, auditum autem vix ullum superstitem ab eadem dextera parte adnotavit. Igitur quam decussationem ad paraly-

(1) Differt. de hac rarissima sanatione. (2) n. 45. (3) Epist. Anat. 13. n. 17. usq. ad 28.
(4) Quæst. cit. 10. (5) Cent. 5. Hist. Anat. 2. (6) Epist. indic. n. 18. 19. 21.
(7) Commerc. Litter. A. 1731. Hebd. 30. prope fin. (8) & A. 1736. Hebd. 34. n. 2.

Digitized by Google

paralyſim in latere oppoſito explicandam agnoſcere debemus, quare ad convulſionem non agnoſcamus? Cæterum cur in eo de quo noviſſime dictum eſt, Juvene, immanes illi aſſidui, & diuturni convulſivi motus nonnullis ante obitum horis deſierint, cauſam Valſalva indicat, cum ait, ſenſim illos præ virium languore defeciſſe. Sic & illi multo vehementiſſimi qui ſupra in quodam Viro (1) deſcripti ſunt, ultima vitæ hora conquieverant. Eademque fuiſſe videtur cauſa, cur altero in Viro (2), itemque in Muliere (3) delirium tandem in lethalem ſoporem degeneraverit. Sed alias fiſſæ calvariæ Obſervationes accipito.

49. JUVENIS viginti annorum in ſiniſtra occipitii parte cæſim vulneratur. Nullum ab ictu adnotatur ſymptoma: & felix initio videtur curatio. Diebus tamen progredientibus partes circa vulnus valde tument. Febris cum rigore, & delirio ingruit ad duodecimum diem; mors autem ad decimum quartum. DUM CADAVER e lecto auferunt, non parva ſanguinis copia effluit e vulnere. Sectione autem inſtituta, tota ea pars capitis quæ intumuerat, ſanguine turgida invenitur. Etſi vero in exteriore oſſis facie ferrum quod vulnus inflixerat, levem dumtaxat inciſionem reliquerat; ad hujus tamen latus fiſſura erat, cui reſpondens Craſſa meninx purulentam materiam ſibi valide adhærentem habebat: huicque ſubjecta cerebri pars naturalem colorem nonnihil in atrum mutaverat. Præter hoc, nihil adnotatu dignum in toto reliquo cerebro fuit.

50. VIR triginta tres circiter annos natus, ex alto in terram cadit. Non loquitur: ſenſus omnes interiores amittit. Primum vomit; deinde conatus ſolum vomendi remanet: convulſivi accedunt motus: facies rubet: pulſus eſt turgidus: ſanguis e naribus, & ſiniſtra aure erumpit: difficulter reſpirat: intraque viginti quatuor a lapſu horas e vita excedit.

CAPITIS ſiniſtra pars muſculum Temporalem habebat contuſum, arteriæque Temporalis ramos laceratos. Illo ſublato muſculo, duobus tranſverſis ſupra aurem digitis, cranii fiſſura inventa eſt forma arcus: & prope hanc fiſſuram concretus ſanguis ad duas uncias inter cranium, & Craſſam meningem; quæ tamen, ut & reliquum cerebrum, ſana erat. In Ventre, aere turgebat ventriculus, ut etiam in Thorace pulmones, dexter præſertim: qui ambo rubebant, nullo modo parietibus adhærentes. Pericardium nihil, aut parum, ſeri; cordis ventriculi aliquantum ſanguinis ſpumoſi, & fluidi continebant.

51. VIR alter annorum ad quinquaginta a currente effrænato equo perculſus, & ad terram afflictus eo impetu eſt, ut cum ad lapidem occipitum alliſit, fracti oſſis crepitus auditus ſit. Primum ſemimortuus jacuit: paulo poſt, verba nonnulla, ſed quæ vix potuerunt intelligi, proferre conatus eſt. Ex aure dextera, ex naribus, ex ore ſanguinem effundebat, cujus in faucies confluxu propemodum ſuffocari videbatur. Vomitu etiam tentatus eſt: qui mox ea vehementia rediit, ut animam agere crederetur. Semihora autem a caſu exacta, nullum amplius ſenſus indicium dedit, ut neque motus, niſi quod ſemel, aut iterum caput quaſſavit, & quod naturali adhuc reſpiratione utebatur. Facies interdum liveſcebat; ſed plerumque erat pallida. Denique horis elapſis duodecim, tarde reſpirare cœpit; ut ſi quod aliis accidere ſolet, attenderetur, credi poſſet intra pauca temporis momenta interiturus. Ipſe tamen duas horas cum ea reſpiratione vitam trahens, hora obiit a capitis alliſione decima quarta. MEDIUM, ſed paulo tamen dexterius, diffiſſum erat os occipitis ingenti, & lata fiſſura, quæ per ejus baſim ad Magnum foramen producta, hoc oblique ſecans, ad Petroſum uſque proceſſum perveniebat. Magna autem ſanguinis effuſi copia ſub cerebri baſi, & in anteriore quoque ejus parte inter Craſſam, Tenuemque meningem reperta eſt.

52. Qua ratione fieri in hoc potuerit, ut cum fiſſum eſſet occiput, copia tamen ſanguinis in anteriore quoque capitis parte inter meninges effuſa deprehenderetur, ex iis intelliges quæ ſuperius indicavi-

(1) n. 39. (2) n. 35. (3) n. 34.

Digitized by Google

mus (1) : quanquam cum multus ſanguis eſſet ſub cerebri baſi ; inde fortaſſe pars illius potuerat antrorſum quoque pergere inter meninges . Quod ſi non fuit , vaſa non deſunt , nec ea tenuia , quæ ab harum altera in alteram trajecta , in magnis ejuſmodi concuſſionibus , ſi præſertim plurimum diſtenta ſint , non difficile rumpantur . Sed tunc , etiam extra ipſam calvariæ caveam poſſunt alia diſrumpi , unde ſanguis per aures , nares , os effluat . Quæ facilius accident , ſi fiſſura perveniat ad proceſſum Petroſum , ut in hoc Viro , aut ſi ſanguis , ut in ſuperiore , ſit prope nova Tympani foramina inter cranium , & Craſſam meningem effuſus . Per illa enim viam eſſe in Tympani caveam , ex hac vero per Euſtachii Tubam in nares , fauceſque , non eſt cur hic monſtrem , qui hac de re , atque adeo de ſanguinis e cranio per has vias exitu jam olim alibi (2) ſatis ſcripſerim .

53. VIR quidam cæſim in anteriore , itemque in poſteriore capitis ſiniſtra parte vulneratus , & in ſæpius memoratum Noſocomium exceptus , quarto a vulneribus die queri cœpit de ſævis ad lumbos doloribus , qui intra paucos dies univerſum corpus jam occupabant . Die decimo ſexto aphonia correptus , tum uſu omnium ſenſuum internorum amiſſo , tandem vigeſimo quinto moritur . VULNERUM anterius ad initium uſque ſubſtantiæ cerebri medullaris pervenerat . Poſterius vero ſupra Tranſverſum Craſſæ meningis proceſſum , cerebrum uſque ad ſiniſtri ventriculi cavum ſauciaverat . Eo ventriculo non parum ſeri continebatur , quod linguæ impoſitum , longam mordicationem reliquit ; ut ex ejus acrimonia nervoſi generis irritatio , indeque univerſales illi corporis dolores forſan repetendi videantur .

54. AGRICOLA annorum circiter quadraginta ab alio Agricola ad dexterum ipſum latus mediæ ferme ſuturæ Sagittalis runcina vulneratur , hujus roſtro tam alte adacto , ut intra cerebrum perveniat . Totum ab ictu contremit corpus , intellectus actiones retardari incipiunt , atque in omnibus ſiniſtri lateris partibus movendi facultas labefactari , donec , circa diem quartum , ſuperſtite ſenſu , omnino pereat . Facies multum rubebat : interiores ſenſus obſcurabantur : reſpiratio gravis , pulſus debilis fiebat . Denique rubicunda materia per os rejecta , die ſeptimo obiit . CRANII fornice exſecto , qui vulnere non modo perforatus erat , ſed & oſſeam ſquamam e ſua ſede elevatam habebat , dum Craſſa meninx ad cerebrum extrahendum , circa initium medullæ Spinalis inciditur , non parva ſanguinis effluit copia . Cæterum vulnus Sinum perforans Longitudinalem , inde in ſiniſtrum uſque perveniebat ventriculum , in quo ſerum cum grumoſo ſanguine latebat : in ejuſdemque ventriculi baſi ſordidum ulcus conſpiciebatur .
In Thorace pulmo ſiniſter multum a ſtagnante ſanguine turgebat .

55. Valſalvæ inter ſcribendum , ut fit , accidiſſe , ut pro ventriculo dextero , qui ſubjectus erat vulneri , ſiniſtrum poſuerit , ob nullam interjectam , aut additam animadverſionem credibile eſt . Qui enim cerebri noxam invenire ſolitus eſſet in eo latere quod reſoluto corporis lateri opponeretur , ut ex compluribus quæ ſupra (3) deſcriptæ ſunt , Obſervationibus , & ex eo quod diſerte in 45. adjecit , ſatis , ſuperque conſtat , nunc ſi contrarium in Agricola hoc conſpexiſſet ; adnotationem in rem inſolitam prætermittere potuiſſe non videtur . Quod tamen non eo dico , quod vulnus a dextris non potuerit in ſiniſtrum , præſertim adeo vicinum , ventriculum levi obliquitate deflectere , aut quod ipſe nunquam in cadavera inciderim quæ læſionem in eo cerebri hemiſphærio haberent quod paralytico reſponderet corporis lateri . In Epiſtola enim Anatomica XIII (4) non aliorum modo aliquot ejuſcemodi Obſervationes indicavi ; ſed & meam propoſui : quanquam in earum nonnullis quid deſiderari poſſit , & quomodo reliquas , meamque , ſalvo Valſalvæ dogmate explicare liceat , non reticui (5) . Unde ſumere aliquid fortaſſe poteris , ut hanc

(1) n. 41. (2) Epiſt. Anat. 6. n. 6. & ſeqq. (3) n. 11. 17. 27. 28. 35. 42. 44.
(4) n. 25. (5) Ibid. & n. 26.

Digitized by Google

hanc quoque explices, nedum ſiquid in illa qua ſupra num. 35. propoſita eſt, in palpebris minus reſpondere videatur.

56. Finem huic Epiſtolæ imponere juvat duabus vulneris, punctim pariter inflicti Obſervationibus, ſed tanto majori attentione dignis, quo magis levis in utraque apparebat ictus, & qui ad faciem potius quam ad cerebrum ſpectare videretur.

57. VIR triginta annos natus, bilioſi temperamenti, pungente ferro ad dexterum oculum percuſſus, triduum ſine ulla ſenſibili actionum læſione tranſigit. Die quarto venit ipſe in cerebrius indicatum Noſocomium: eodemque die mortuus eſt, præter Medicorum opinionem, quia nullum uſquam apparebat lethale vulnus; ſed ſimplex dumtaxat in eo oculo contuſio.

CALVARIA autem recluſa, cum parva purulentæ materiæ copia inter os frontis, & Craſſam meningem inveniretur, & quæreretur locus unde illa prodiiſſet, ſpecillo os e directo oculi dexteri perforatum repertum eſt. Itaque externa, internaque vulneris totius via diligenter inquiſita fuit, & manifeſto comperta. Scilicet ferrum inter oculum, & orbitam ſine illius læſione ulla, ad hujus oſſeum fornicem pervenerat, quo perforato, ſubſtantiam cerebri pervaſerat, ut vulneris finis lato dumtaxat digito a parietibus diſtaret ventriculi dexteri. Cæterum etſi hyems erat, cadaver autem cito ab interitu diſſecabatur; ea fuit viſcerum, ac vaſorum flacciditas, ut tactum ſine læſione non ferrent, tantaque ſimul totius corporis graveolentia, ut parem ad illud tempus ſe Valſalva non inveniſſe, confirmet, hæc omnia in pravam rejiciens, quæ vulnus præceſſiſſe debuerat, humorum diſpoſitionem.

58. Ex omnibus, quas legiſſe meminerim, cerebri per vulnus orbitæ læſi Obſervationibus vix ulla mihi, ea quæ inter vulnus, & mortem interceſſerunt, ſpectanti, videtur hac eſſe mirabilior. Etſi enim alii de quibus ſcripſerunt Horſtius (1), Ballonius (2), Fantonus pater (3), & Jo. Phil. Burggrafius (4) non niſi nono, undecimo, decimo quarto, aut vigeſimo primo obierint die; alii autem de quibus Petrus Borellus (5), & Schmidius (6), nihil mali ſuſpicantes, aut eo die genio cum ſociis indulgentes, ad duas leucas, aut ad quadrantem milliarii ambulaverint; hi tamen aut poſtridie mortui inventi ſunt, aut mox repente exanimes ceciderunt; illi vero aut dolore primum capitis, & gravioribus deinde ſymptomatibus, vexati, aut his continuo ingruentibus afflicti dies illos omnes traxerunt. Neutris adnumeravi alios quoſdam, ut quem Sennertus (7) propoſuit, ſtatim apoplecticum factum, & nona circiter inde hora mortuum; quia ſine orbitæ læſione acutus ille gladius videtur per nervi Optici foramen, aut, ſi mavis, per vicinum alterum, quod lacerum appellant, cranii cæveam ſubiiſſe: quod etiam in Diemerbroeckii (8) Obſervatione, quam hic in Sepulchreto fruſtra quæſivi, potuiſſe fieri, non negabis, ægro *nullis actionibus animalibus privato* ad decimum uſque diem, tunc autem accedente *febre vehementiore*, intra biduum extincto. At *ſcolpeti globus per orbitam oculi dextri ſic adactus*, ut e *ſiniſtra occipitis parte emerſerit*, quemadmodum Cl. Helwichius (9) deſcripſit, ſine orbitæ fractura tranſire potuiſſe non videtur, ut ſi velis caſum hunc ad eorum claſſem referre quos ſecundo loco memoravi, per me liceat, præſertim cum fœmina a vulnere exanimis corruerit. Utram vero ad claſſem attineant, neſcio, quos ex vulnere orbitæ peremptos ſcripſerunt Bohnius (10), Ruyshius (11), Jacotius (12), imo Dodonæus (13), cujus nomen, dum in Sepulchreto hæc Obſer-

(1) Sepulchr. l. 1. S. 3. Obſ. 38. (2) Ibid. l. 4. S. hac 3. Obſ. 17. §. 1.
(3) Sect. ead. Obſ. 5. §. 10. (4) Act. N.C. Tom. 6. Obſ. 130. (5) Sepulchr. Obſ. cit. 17. §. 2.
(6) Ibid. in Addit. ad hanc Sect. Obſ. 9. (7) Obſ. cit. 17. §. 4. (8) Anat. l. 3. c. 10.
(9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 120. (10) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1.
(11) Obſ. Anat. Chir. 54. (12) Sepulch. Obſ. cit. 17. §. 5.
(13) Medic. Obſ. c. 3.

Digitized by Google

ſervatio deſcriberetur ex Schenckio (1), prætervisum, perperam ex præcedente acceptum eſt. Neſcio autem, quia ex narratione illorum neutiquam, ut ex aliis, & nominatim Valſalva, conſtat, quot dies ſauciati exegerint nullo ſe oſtendente ſymptomate, ut puta ſopore, quem Dodonæus memorat quidem, ſed quo die inceperit, reticet: Bohnius hoc tantum habet, tertia ab ictu die eſſe mortuum: Ruyſchius autem nihil aliud ſcribit, niſi brevi poſt acceptum vulnus, quod illis qui curationi præerant, videbatur exigui momenti, mortem ingruiſſe. Qui, tametſi aliæ, ut intelligere potuiſti, jam extabant ejuſdemmodi Obſervationes; adeo raram exiſtimavit hanc ſuam, ut inter ea quæ Bidloo nunquam occurrere potuiſſe, credebat, *Vulnus Orbitæ Oculi lethale* recenſuerit (2). Decebat tamen inter cæteras quæ Sepulchreto additæ ſunt, hanc Obſervationem non omittere, nec quæ ad ipſam adjecit Ruyſchius, nimirum ſuperiorem partem orbitæ eſſe adeo tenuem, & fragilem, ut in multis ſcriptoriæ chartæ non ſuperet tenuitatem, & perforari ſolo digito poſſit: ideoque orbitis inflicta vulnera non eſſe (ut in pluribus accidit eorum quæ commemoravimus) floccifacienda, præſertim ſi ferro, aut ligno inflicta ſint non obtuſo, aut vulnerati ſomnolentia, nauſea, febre, vertigine, convulſione (adde ex hiſtoriis indicatis non levi capitis dolore, ſenſuum torpore, paralyſi, delirio, alio ejuſmodi ſymptomate) corripiantur. Hæc autem animadverſio ſicuti nonnunquam ad curandum valet terebra oſſi frontis tempeſtive adhibita, quod altera Borelli Obſervatio (3) oſtendit, ita ut plurimum juvat ſaltem ad prædicendum. Ut plurimum dixi: etſi enim cæteri ſunt mortui; hic tamen apud Borellum evaſit, & Cl. Fantonus in Scholio ad Parentis Obſervationem (4), quæ vulneris quidem Striati corporis diſerte mentionem non habet, ſed eandem eſſe apparet quæ ſupra ex Sepulchreto (5) indicata eſt; militem ſibi notum memorat, qui ad internum orbitæ angulum acutiſſimo enſe ſauciatus, cum in oculi imbecillitatem, & hemiplexiam incidiſſet, in hoc valetudinis ſtatu ad multos annos vitam perduxit. Huc addes, opinor, Venatorem illum de quo Elias Camerarius (6), punctim in eodem angulo vulneratum in confinio palpebræ ſuperioris, exile illud vulnus paralyſi totius oppoſiti lateris excipiente, proximi oculi amauroſi, & memoriæ non levi imminutione, paralyſi tamen, his perſiſtentibus, ſenſim deinceps valde levata, vivere pergentem, ut menſes jam quatuor ab inflicto vulnere traduxiſſet, cum Obſervatio ſcripta eſt, & ferme novem, ut videtur, cum Auguſtam Vindelicorum eſt miſſa. Quo felicior fuit Juvenis alter ab Nebelio (7) propoſitus, qui per ſiniſtram orbitam ſauciatus, cum ſtatim paralyſi ejuſdem lateris, motibus autem in oppoſito convulſivis, aphonia, & mox delirio, ac oblivione correptus eſſet, poſt tertiam hebdomadam pauca ſanie ex dextera aure, cujus magnus præceſſerat dolor, per aliquot dies effluente, integram ſanitatem poſt ſex circiter ab accepto vulnere hebdomadas recuperavit. Ne vero mireris, hemiplexiam ſubjectum vulneri latus, convulſiones oppoſitum contra ac ſæpius fieri ſolet, ut ſupra (8) diximus, invaſiſſe; ſcias oportet, vulnus acuto gladio *ſub externo oculi ſiniſtri cantho per palpebram inferiorem . . . . punctim, & ſurſum verſus ita inflictum fuiſſe, ut gladii cuſpis oblique ſub bulbo illius oculi per ejus orbitam oſſeam verſus anteriorem cerebri baſim penetrarit*. Adde igitur mecum quod obliquus ille gladii inceſſus, & magnus dexteræ auris dolor, & ſalutaris ſaniei per ipſam defluxus indicant, *hemiſphærii* cerebri *dexteri*: ſicque intelliges facile, ſiniſtrum corporis latus, non dexterum, fuiſſe cerebri læſioni oppoſitum. Per te autem intelligis, pertinere aliquando ad cerebrum vulnera non modo orbitis, ſed & infra orbitas inflicta, quod & Egermeieri hiſtoria (9) oſtenderat, & hæc altera Valſalvæ noſtri confirmat.

59. JU-

[1] Obſ. Medic. l. 1. ubi de Vuln. Cerebri. [2] Reſp. ad Bidl. Vindic.
[3] in Schol. ad cit. §. 2. Obſ. 17. [4] 35. [5] §. 10. Obſ. 5. [6] Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 55.
[7] Earund. Cent. 6. Obſ. 54. [8] n. 47. [9] Sepulchr. Sect. hac 3. Obſ. 3. §. 31.

Digitized by Google

59. JUVENIS annorum viginti quinque punctim acuto enſe circa inferiorem marginem orbitæ oculi ſiniſtri ſauciatur. A vulnere cadit : ceſſant omnium interiorum ſenſuum functiones : non loquitur. Si nonnullos convulſivos motus excipias; vix ullum motus indicium dat ; ut cum ſpecillum in vulnus immittitur, aliquem doloris ſenſum oſtendit. In ſingulas horas reſpirationis motus augetur . Noviſſime deficiente pulſu , circa horam ab accepto vulnere decimam moritur. CEREBRO e cranio exempto, ſpecilloque in exterius vulneris orificium indito, compertum eſt, ſecundum latus ferme oſſis Spongioſi Superioris enſem in cranii caveam perrexiſſe : quod & fragmenta oſſea in hac , & vulnerata ibidem cerebri ſubſtantia confirmarunt. Quoad autem vulnus per cerebrum procederet, fruſtra ſpecilli ope quæſitum eſſet , quod ob cerebri mollitiem æque novas facere , quam factam oſtendere viam poſſet . Dempta igitur Dura meninge, & Pia animadverſa, quæ in ſincipite , inflammatæ inſtar partis, ſanguine turgebat , tum ventriculis Lateralibus apertis, in utroque concretus ſanguis, qui e vaſis, facile ipſo vulnere ruptis , effluxerat , conſpectus eſt. Ex iis redundaſſe in quartum ventriculum ; nam in hoc quoque occurrit ejuſmodi ſanguis ; videbatur.

60. Habes Valſalvæ Obſervationes, hoc etiam magis commendandas , quod in omnibus ferme dies, horæve adnotatæ ſunt, quibus aut ſymptomata, aut mors ingruerit : quod etſi Medicis, Chirurgiſque ſcire perutile eſt ; tamen in aliorum plurimis deſiderantur. Noſtræ vero ne numero quidem ſunt cum illius comparandæ . Attamen quia ſatis prolixa hæc Epiſtola eſt, in proximam rejicientur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LII.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis Sermo abſolvitur.

QUÆ ad Capitis Vulnera , Ictuſque pertinent, hiſtorias reliquas his Litteris propoſiturus, eundem quem ſuperioribus, ordinem conſervabo, initium ab illis ducens in quibus calvariæ læſio aut nulla , aut certe leviſſima fuit. Nam etſi Celſus (1) *raro* , ait , *evenire* , *ut os quidem totum in* calvaria *integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rumpatur* ; frequens tamen cadaverum ſectio poſteros docuit , integro oſſe , perſæpe aliquid ejuſmodi, aut etiam gravius accidere . Quod Valſalvam , ſuis diſſectionibus edoctum , & ipſe dicentem audivi , & tu potuiſti ex iiſdem , inter primas Superioris Epiſtolæ deſcriptis, cognoſcere. Ad quas addes præter tot alias quas Sepulchretum verſans, offendes, has etiam quæ protinus ſubjicientur.

2. MULIER annos nata ad quinquaginta, plurium liberorum mater, pinguior aliquanto quam agreſtes, qualis ipſa erat, pleræque eſſe mulieres ſolent , in foſſam cadens, alterum ſincipitis latus ad præduram glaciem alliſerat , medius enim erat menſis December A. 1725. Ab eo ictu alliſum os retectum fuerat ad duos treſve digitos. Quod ob vulnus in Noſocomium hoc venit : ibique nulla paralyſi , nulla convulſione, nullo graviore prægreſſo ſymptomate ; vix enim aliquam ſenſerat vomendi voluntatem ; infirmis nec viribus, nec pulſibus, repente arido, ac livido facto vulnere , poſtridie , qui undecimus erat ex quo ceciderat, dies, interiit. CADAVER ; etſi præfrigida illa tempeſtate , & viginti quatuor , haud amplius, ab obitu horis incidi ; grave olebat adeo , ut intra diem unum diſſectionem omnem abſolvere coactus ſim . Plura tamen

(1) De Medic. l. 8. c. 4.

Digitized by Google

tamen adnotavi quæ tum ad naturalem, tum ad contrariam attinerent conſtitutionem. Hæc altera dumtaxat referam. In Ventre contractum omentum, ventriculus oblique nimis dextrorſum inclinatus. Sub eo Colon inteſtinum non in tranſverſum means, ſed deorſum curvatum, idemque ab initio ad curvaturam hanc uſque plurimum dilatatum, & livens. Æquo longior lien. Teſtes non modo albi, duri, inæquales, ſed in eorum altero latens ad centrum corpuſculum album, ſubrotundum, ferme & cavum, & cartilagineum. Tubæ ambæ duobus tranſverſis infra majus orificium digitis prorſus imperviæ. Vagina intus nigricans, & ad imam fere anteriorem partem quaſi ab acri humore eroſa: cujuſmodi eroſio in altero quoque latere cervicis uteri animadvertebatur. In Thorace pulmones a tergo pernigri. Cor laxum, pluresque in ejus ventriculis polypoſæ concretiones. Vaſa, ut & in reliquo paſſim cadavere, multo ſanguine referta. In Capite demum, os ſincipitis qua alliſum fuerat, intus, extraque lividum; nulla tamen rima fiſſum. Meninges, ſub quibus non pus, aut ſanguis, ſed aqua effuſa erat, qua parte reſpondebant livido oſſi, ipſæ quoque ex ſubviridi livebant. Sic eo tantum loco & cerebrum livore affectum erat, non altius tamen deſcendente, quam ad digitos duos. Fœtor cum aliarum, ut dixi, partium, tum harum præſertim, erat gravis.

3. VIRI qui pariter ex alto ceciderat, caput memini fuiſſe ad me allatum A. 1722. CALVARIA cum eſſet nec fracta, nec fiſſa, fere eandem tamen & meningum, & cerebri ipſa quoque exhibuit conſtitutionem.

4. FŒMINA paupercula, ſubpinguis, ex dolore amiſſi, cum ipſa junior etiam tum eſſet, mariti, amens facta, a paucis annis ita per urbem vagabatur, ut nemini quidem noceret, ſed improborum injuriis ipſa eſſet opportuna. Itaque præterquam quod ante aliquot menſes peperiſſe dicebatur, noviſſime a ſceleſto quodam adoleſcentulo ejus caput ferreo peſſulo ictum fuerat, cum decimo, an undecimo ab ictu die, non ſine concuſſi cerebri indiciis, in Noſocomio mortua eſt.

CADAVERE in Gymnaſium poſtridie illato, ut ante Februarii finem Anatomen abſolverem A. 1728. vix uti licuit. Nam etſi cum inteſtina detrahi juſſi, idoneum ſaris viſum eſt; inſequenti tamen die virebant jam pleraque Ventris viſcera. Hæc nihilominus animadverti. Craſſior erat totus uteri fundus: grandiores teſtes, & rotundiores: cum horum altero connatum erat penitus ſuæ tubæ orificium. Teſtes autem ipſi diſſecti nihil peculiare oſtenderunt, niſi quod plus habebant humoris, quam ſoleant. Thoracis utrique caveæ aqua inerat. Cordis poſterior facies virere jam incipiebat. Caput autem peſſime, ut par erat, inter omnes partes ſe habuit. Nam etſi cranium erat integrum; pus tamen inter ipſum, & Craſſam meningem, & hæc præterea quaſi ſphacelo affecta deprehenſa eſt.

5. Vulneratorum corpora fœtida, viridia, & putrida non multo poſt mortem perſæpe fieri, mirandum non eſt, cum icta pars jam pure, & ſanie ſcatere cœpit, & multo magis ſphacelo corripi, velut hic. Pravæ enim, corruptæque particulæ per venoſa, aut lymphatica diſrupta vaſcula ſanguinem ſubeunt cum eoque per omne corpus feruntur. Id in capitis quoque vulneribus locum habere, non ſemel vidimus, in Anu præſertim quam, de Sterilitate ad te ſcribentes (1) commemoravimus. Tempeſtate enim frigidiſſima, & ventris viſceribus cito detractis, ſeptum ipſum Tranſverſum paulo poſt vireſcebat. Hæc autem eorum cadaveribus facilius accidunt, qui ſive aliis partibus, ut Aorta erat Vetulæ illius, ſive ipſis dumtaxat humoribus ante acceptum vulnus ad putredinem eſſent diſpoſiti. Quem in numerum haud ſecus ac Virum in oculi orbita ſauciatum, de quo ſuperiore Epiſtola (2) ſcriptum eſt, agreſtem illam Fœminam referes cujus paulo ante (3) diſſectionem protulimus; tantæ enim odoris gravitati non ſatis in capite ejuſmodi læſio reſpondebat: quanquam hæc cur minor ex parte quam prius fuerit, ali-

(1) Epiſt. 46. n. 26. (2) n. 57. (3) n. 2.

Digitized by Google

aliquando videri possit, cum ex modo dictis colligi licet, tum dilucidius infra (1) indicabitur.

6. FŒMINÆ alteri eadem ætate, sed bene multis ante annis, id est A. 1706. vulnera inflicta fuerant duo brevi & incidente ferro, non multi tamen ponderis, quorum altero læsa erat ea pars Temporalis musculi dexteri quæ pone Angularem Zygomatici ossis apophysim, ut vocabulis utar Cel. Winslowii, condita est; alterum aliquanto erat inferius. Ambo tamen vulnera jam ferme ad cicatricem perducta erant, cum mulier & frigidi aeris injuriis se objiciens, & duri cibi masticatione Temporalem agitas musculum, tota mox facie valde extumuit, rigoribus concussa est, & convulsivis ad caput motibus: levi etiam subinde correpta delirio, donec stertens, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte extincta est. CAPUT non solum, sed & alias mulieris hujus partes postridie dissecans, qui dies fuit ad VII. Kal. Apriles, hæc primum in genitalibus præter naturam animadverti. Testium alteri cystis parva inerat ex flavo virens, globulus quasi sanguinis concreti, nescio quid rutili in centro habentis. Uterus crassioribus erat parietibus, interiore tunica laxa, sub qua aliquot locis sanguineæ guttæ transpiciebantur, an quod menstrua purgatio adventaret? an potius quod uterus non bene valeret? nam alba, sic satis fluida, materia passim inter valvulas cervicis occurrebat, quasi mulier uterino fluore laboraret: & sane osculum uteri laxius erat quam subjecta vagina ejusque orificium requirerent, idemque superficie tenus tanquam ab acri materia nonnihil læsum. Calvaria aperta, Duram meningem crassiorem factam, & quasi a guttulis sanguinis, quas tamen abstergere non posses, hic illic rubentem deprehendimus non uno loco qua cerebri basi subjicitur, ut ad latera sellæ Turcicæ, & sub ipsa glandula Pituitaria, sed nusquam magis quam sub dextero anteriore cerebri lobo. Sub quo, & ad latus quoque externum ejusdem lobi inter utramque meningem pus erat ex subflavo ad cinereum colorem vergens. Substantia tamen cerebri, & cætera quæ sunt intra cranium, erant illæsa; etsi paulo turgidiora apparebant sanguifera vasa quæ per tenuem meningem decurrunt, & sub hac aqua erat pauca, ut pauca quoque, & subrubra in Lateralibus cerebri ventriculis, & polyposa concretio in Superiore Falcis Sinu. Cum viam per quam pus ex vulnere potuisset cranium subire, diligenter quæreremus; ossa hujus omnia ab interiore facie comperta sunt prorsus illæsa. Tunc vero ad exteriora perlustranda transivimus. Sub vulnere superiore; inferius enim, minus profundum, aliorsum tendebat; cavum erat circum quod, & in quo pus stagnabat: per quod cavum, cum mulier viveret, spicillo immisso Chirurgus quidam intra cranium se perveniisse, dicebat. Et via sane per os, a vulnere perforatum, ex eo cavo erat puri, non in cranium tamen, sed in oculi orbitam: quæ res tenui discrimine Chirurgum deceperat. Ex orbita vero, ubi quoque pus repertum est, quo itinere traductum esset in cranium, nullum omnino erat indicium, sive naturalia inspectaremus foramina, sive quæ forte morbi vi aperta fuissent, perquireremus; præsertim cum Dura meninx nusquam erosa conspiceretur. Quæ animadversio ad id etiam valuit, ne per tenuissimam quandam rimam pus transiisse, crederemus, quæ postquam scalpro denique adacto, orbitæ fornicem elevassemus in hoc videri visa est.

7. Attamen in istiusmodi perquisitionibus quæ sive in viventibus, sive in mortuis fiunt, ut in illis videndum est, ne ubi duæ naturales caveæ tenui interjecto disjunguntur, specillum quod in alteram pervenit, alteram subiisse, præpropere existimemus; ita in his præstat scalpro malleoque abstinere, ne siqua forte rima se prodat, ulla esse possit dubitatio, nostræ violentiæ, an accepto ictui debeatur; ut nulla certe alterutrius generis in eo fuit quem paucis post diebus ibidem persecui.

8. SENEX erat magno corpore, flavo colore, qui alias pro asthmatico curatus fuerat. Is cum ab alto cadens allisisset ad saxum

(1) n. 9.

Digitized by Google

saxum sinciput dexterum ; vulneris quod inde retulerat, curatio bene procedere videbatur, cum circa undecimum diem accessit spirandi difficultas cum stertore. Nullus in thorace dolor . Querebatur potius assidue de molesto quodam sensu infra ipsum hypochondrium dexterum . Quem ad locum admota manu , percipiebamus quasi bullulam ex istis quas pluvia in superficie aquæ excitat, quæ alterne se attolleret, ac statim subsideret, moxque rediret, abiretque, eodem semper loco servato. Interea caput bene valere videbatur: sed homo dormire non poterat , & convulsivi ad carpos subsultus pulsum explorantibus occurrebant. Qui, ut semper, frequens, nunc vero etiam parvus factus erat. Itaque intra unum, & alterum diem ab difficilis respirationis adventu mors accessit. CADAVERIS erat distentum Abdomen. Quod cum diduxissem; ventriculus , & intestina aere turgida se se ostenderunt, & ex his Tenuia quodam loco quasi inflammata, nec sine aliquo fœtore. Jecur duriusculum. Lien adeo laxus, ut nullo negotio digitis posset discerpi. Hernias, & laceram a pylori annulo pendentem laciniam , quippe alibi (1) satis descriptas , ut undenas quoque singulis in lateribus costas , in Adversariis (2) memoratas , prætermitto , cum satis hic sit indicare , in hoc homine illa fuisse . In Thyroidæa autem glandula lobi alterius inferiorem partem globulum majusculum, duosque item alios habuisse lenti humoris plenos , idcirco prætereo , quod in aliis sæpius ejusmodi res commemoravi.

. Thorace quæ continerentur , præstat adscribere . Anterior pulmonum facies erat per membranas ad pectus annexa. Ipsi nusquam duri ; at quanquam nec crura tumebant , nec pedes , aqua circumfusi erant multa ; rubra , & aliquanto pauciore sinister, ex viridi sublutea dexter. A dextris quoque pleura erat putrida, ut non modo facillime avelleretur , sed frustis prr se avulsis in illa aqua nataret, & pulmonis membranæ, quæ sana ipsa erat, adhærens, pus mentiretur. Pericardium subrubram aquam ; cor sanguinem spumosum habuit ; Magna ex corde oriens arteria concretionem polyposam .

Sincipitis vulnerati os patebat ad sesquidigitum, livescens , & circulari quasi sulculo comprehensum, ut si exterior cranii lamina subsedisset. Interior autem facies, ipsi respondens , colore quidem erat eodem ; sed nullo sulculo comprehensa . Nec vero ibi , neque alibi aliud præterea calvaria vitium habebat. Dura autem, ei uni loco subjecta , meninx ichore crassiusculo madebat facie quidem superiore ; inferiori adhærentem habebat , sic tamen, ut nullo negotio detrahi posset, quasi alterius Duræ meningis frustum , quod attente examinatum , persimile inventum est spuriarum membranarum quibus in thoracis inflammationibus persæpe pulmones, ac pleura obducuntur. Sub eo frusto Tenui meningi exterius adhærebat quasi majuscula gutta crassi , & subalbi ichoris . Inter hanc autem meningem , & cerebrum non ibi dumtaxat , sed passim , aqua interjiciebatur non multa . Quæ in Lateralibus etiam ventriculis non deerat , hæcque subrubra . Cæterum omnis cerebri substantia ubique sana : cerebellum permolle. Omnes denique corporis musculi flaccidi fuere.

9. Quod ad sensum attinet quasi bullarum assurgentium, & subsidentium , molestum illum quidem , sed facile ad flatulentos halitus, attollentes se in certa aliqua intestinorum parte , neque in aliam abeuntes, referendum, si id mecum omittas, & reliqua perpendas ; nempe Observationem hanc quoque ad quatuor addes antea descriptas, & ad plures alias superiore Epistola ex Valsalva propositas , ex quibus intelligitur, esse nulla fissura pervio , a percussione tamen capitis vitiari aliquid intra cranium posse, ex eoque vitio mortem oriri . Nam quæ Seni huic etiam in thorace reperta sunt præter naturam ; fortasse illa quoque ex iis quæ erant intra calvariam originem, aut incrementum habuere, parte aliqua pravi ichoris inde in thoracem translata , hominis præsertim asthmati obnoxii . Sed & mulierem memini ex frontis ictu mortuam, in

(1) Epist. 43. n. 31. & Epist. 29. n. 17. (2) II. Animad. 32. in fin.

Digitized by Google

in thoracis utroque cavo, præter expectationem, fœdam aquam habuisse: cujus historiam mulieris alias ad te inter eas mittam quæ ad claudicationem spectant. (1) Ad hanc suspicionem ansam dant quæ circa non rarum pravæ materiæ ex percusso cranio in thoracem transitum ex Valsalvæ, aliorumque observatione adnotavimus (2). Et quamvis sciamus, ubi de meningibus, & cerebro agitur, non minus acrimoniam, quam copiam attendi solere lædentis humoris; non tamen incongruum prorsus est, ubi hujus pauxillulum intra mortuorum calvariam deprehenditur, interdum saltem suspicari, reliquias id esse aliquanto majoris copiæ quæ postquam illas partes vel magis quam appareat, læserit, mox per vasa in alias traducta sit, aut per universum corpus dispersa, unde etiam ex parte universalis putredinis indicia, & gravem potissimum odorem deduximus (3). Quantulum autem lethalis ichoris, aut vitii ab eo inducti haud raro intra cranium supersit, aut certe inveniatur, præter complures Valsalvæ historias (4) & duas primas nostras, & hanc ultimam, hæ aliæ ostendent quas nobiscum Mediavia noster diligentissimus communicavit.

10. SENI, cum ebrius esset, in altero sincipitis latere vulnus saxo inflictum fuerat: ex quo tamen neque cecidit, neque vomuit. Vulnere per Chirurgum diebus insequentibus dilatato subjectum os haud ita procul ab angulo quem Sagittalis, & Lambdoides suturæ intercipiunt, sublividum repertum est; quapropter idoneo ad id ferramento rasum fuit. Nec Medicus deerat nihil eorum prætermittens quæ ejusmodi in casibus fieri solent. Vulnus autem subsiccum erat, nec boni coloris: febris aderat: pulsus erant debiles: æger noctu surgebat, æstum causatus; & Junius quidem erat mensis A. 1739.; sed id tamen videbatur læsa nonnihil mente fieri. Tandem febris abit: meliores fiunt pulsus: jamque æger famem se amplius ferre posse, negat. Nulla tamen in re peccanti post aliquot dies redit febris cum sensu gravitatis capitis, torpore quodam mentis, levi delirio, faciei, & oculorum rubedine. Itaque Medico iterum opem ferre, sed frustra conante, brevi post tempore Senex obit, vigesimo circiter ab ictu die. CRANIUM erat crassissimum: crassa proportione etiam Dura meninx. In illo nihil usquam vitii; quia ibi etiam ubi in vivente rasum fuerat, extra, intusque erat naturali colore. Hæc pariter sana. Non sic autem altera meninx, cujus exteriori faciei qua percusso loco respondebat, pauxillum adhærebat muci, ex flavo viridis, teterrimi odoris. Ei muco subjectum cerebrum subnigrum fieri incipiebat tanto spatio quantum duo transversi digiti quoquoversum obducerent, nec profundius quam sit corticalis cerebri substantia. Bene autem se habebant reliqua, nisi quod subrubens serum non paucum in Lateralibus ventriculis inerat, sed in eo plus qui vulneri subjiciebatur. In utroque plexus Choroides pallebant.

11. MULIERI, comitiali morbo jam diu obnoxiæ, percussum est caput. Initio nihil mali quod esset adnotatione dignum; ut si interrogaretur, levissima omnia, vel nulla esse, responderet. Sed aliquot exactis diebus, paulatim mala se ostendere, & crescere, febris intendi, quædam præterea quies accedere somni instar assidui, sed sine somno; ut, si attenderes, tenui voce murmurantem audires. Sic nullis aut primis, aut posterioribus proficientibus auxiliis, mortua est. CALVARIA non modo rimam nullam, sed vix qua icta fuerat, nonnihil mutatum colorem ostendit. Ei dumtaxat loco mucus suberat purulentus, ut in Sene diximus, aut paulo plus. Præterea ex interiore cranii facie qua ipsi imminebat Sinui Falcis, prominentia ossea extabat levis illa quidem, & brevis, sed ejusmodi, ut si digitum per ipsam a posterioribus antrorsum duceres; pungeretur. Verum hæc ad epilepsiam fortasse; ad ictum certe non pertinebat.

12. Ad eundem fere modum eodem anno 1739. aliis, ut Seni, aliis, ut Mulieri, ex capitis ictibus rem accidisse, narrabat Mediavia, animadverteratque, sicui gravia, quæ initio fuissent, mali indicia

(1) Epist. 56. n. 27. (2) Epist. præced. 51. n. 17. & seqq. (3) supra n. 5. (4) Epist. præced.

Digitized by Google

propemedum oblitera rentur, deinde autem febris ex levi gravior repente fieret, cum frigore ingruens, & mentis perturbatione, si ea quidem ingrueret die undecimo; mortem adveniſſe decimo quarto: ſi illa decimo quarto; hanc decimo ſeptimo.

Quæ dum legis, multoque etiam magis cum Valſalvæ tot legeres Obſervationes (1); non dubito, quin ſæpius mireris, miratuſque ſis, nullam terebrati cranii mentionem eſſe factam, in iis præſertim Civitatibus in quibus eximii rei Chirurgicæ Doctores floruiſſent, qui capite ſauciatis eo auxilii genere tam prompte olim, quod vel ex eorum Scriptis cognoſcimus, opem ferre conſueſſent. Mirari tamen defines, ubi aliam aliis ætatibus, non modo apud alias, ſed & apud eaſdem gentes tot auxiliorum fortunam ſpectaveris, ſævi potiſſimum generis, incertique ſimul eventus, ut hoc eſt. Non promptitudo, non dexteritas, non animus Chirurgis defuit. Hic ægris potius, aut eorum conſanguineis, aut aliis quorum intererat, defuit, hinc crudele ad ſpeciem opus, inde operis exitum cernentibus tunc opinor, cum abnuere cœperunt, ſæpe adeo infelicem, ut populo, Rei Medicæ ignaro, ſic occiſi qui ſervari non potuerant, viderentur. Tot autem, tam variæ, & tam difficiles ad conjiciendum ſunt cauſæ ob quas cranii perforatio, quamvis perite, innocenterque perfecta, inutilis tamen ſit, ut facile fieri potuerit, ne inter multos iiſdem annis terebratos præter perpaucos evaſerit quiſquam. Noli autem mirari quod dixerim, ſic accidere potuiſſe, cum Tronus apud Bohnium (2), ne uno quidem excepto, revera *omnes periiſſe*, teſtetur, qui capite vulnerati, in magno Civitatis Italiæ Noſocomio terebram experiebantur. Quid? quod in multo majori apud Exteros Noſocomio, non ante ſæculi decimi ſexti finem, ſed hoc noſtro, non ſub temerario quodam, ſed ſub experientiſſimis Chirurgis idem, aut fere idem accidere, litteris mandatum eſt, neutrubi autem culpam omnem in aerem conferre licet inſalubribus quamplurimorum ægrotantium effluviis infectum, quando in utroque conſtat capitis vulnera vel gravia, alia ratione curata, conſanuiſſe, & conſaneſcere. Cave credas, hic a me peritiam majorem, aut diligentiam in viris celeberrimis deſiderari. Satis eſt cauſarum, ut dicere inceperam, quas accuſemus. Sic enim cogita, nonnunquam ſanguinem intra ventriculos cerebri, aut ſub hujus baſi eſſe effuſum; alias exterius quidem, & ſuperius, verum ſub Dura meninge, aut ſi ſupra hanc, eo tamen loco ubi calvariam e directo Chirurgus non audeat terebrare, exempli cauſa ſub Temporum muſculis, aut contra Pituitarios frontis ſinus. Nec me interpelles regerendo, poſſe aliquando & contra horum Sinuum ſedem, & ſub iis muſculis cranium perforari, & ſupra eum ſanguinem Duram meningem incidi. Scio enim, Frontales Sinus nonnullis deeſſe, quod ubi ima frons ad ſupercilia nihil prominebat, & ſima erat, videor interdum animadvertiſſe. Nec me fugit ad materiam educendam quæ ſub illa meninge coerceatur, ejus inciſionem a ſummis Chirurgis fuiſſe propoſitam, quos inter poſtremi non fuerunt noſtrates Gabriel Falloppius (3), Cæſar Magatus (4), Petrus de Marchettis (5), Temporalem autem muſculum ab eodem Magato (6) *ſectum* eſſe *pluries felici cum ſucceſſu*, & ante Magatum ſecti ejuſdem muſculi felicia pariter quinque exempla a Carcano (7) fuiſſe litteris tradita, ne tum quidem ulla ſecuta convulſione, cum totus in tranſverſum diſſectus eſt, inviſique ipſe A. 1734. hic Juvenem qui, pugione per eum muſculum a ſumma ejus anteriore parte in auriculæ uſque Concham pone Tragum adacto, hæmorrhagia quidem magna, ſed nulla febre, nedum nulla convulſione, vexatus, feliciſſime evaſit. Illa igitur ſcio, timentibus etiamtum aliis, ab Italis propoſita eſſe, aut peracta. Sed idem ſcio, & extrema cogente neceſſitate eſſe peracta, nec ſine gravi, quod non diſſimulant ipſi, periculo,

(1) Epiſt. 51. (2) Diſſert. de Trepanat. Difficult. (3) Comm. in Hipp. de Vuln. Cap. c. 43.
(4) De rara Medic. Vuln. l. 2. c 38. (5) Syllog. Obſ. Med. Chir. 14. (6) lib. 2. cit. c. 27.
(7) De Vuln. Cap. Serm. 1, Lect. 8.

Digitized by Google

lo, convulsionum præsertim, quas non Hippocrates (1) solum, aliique, sed & Marchettus ipse (2) consecutas vidit; ut propterea musculi illius sectionem suadere noluerit; ne dicam, *nunquam* esse instituendam, diserte scripserit. Sive igitur Chirurgi eo tempore quo apud quasdam Civitates male audire cœpit cranii perforatio, hac tutissimo quodam loco, & quatenus licere crediderunt, peracta, in cæteris illos imitari non sunt ausi, ægrique nihilominus perierunt; sive imitati sunt, & secutis, opinor, convulsionibus, aliisve malis, ægri tanto miserabilius perierunt (quærimus enim, non quid necessario acciderit, sed quid accidere potuerit, ut auxilii hoc genus desereretur) quem in metum populus, & quam in opinionem ab utrolibet eventu facile adductus fuerit, vides.

13. Sed præter eas quæ dictæ sunt, fieri tunc potuit multis aliis de causis, ut sine utilitate calvaria terebraretur; imo non sine manifesto detrimento, quæ res vel magis aversos fecerit animos ab hoc auxilio; ut si Chirurgus forte ignarus, quam sæpe in cranii interiore facie insculptæ sint foveæ illæ quas alias (3) tibi memoravimus, tubercula, ut olim vocabant, Crassæ meningis haud raro alte adeo excipientes, ut ibi una, eaque tenuior, externa lamina ossibus præsertim sincipitis, interdum & frontis supersit, quarum ignoratione rerum vereor, ne ipsas Observatores quidam pro cranii, & meningis morbis proposuerint; Si ille igitur contra aliquam ex iis foveis casu; nam certæ earum sedes non sunt; terebram demisisset; prius utique meningem, & quæ ipsam attollunt, violasset, quam primam laminam totam a se terebratam esse, crederet: aut si alius, retecta ope terebræ eadem meninge, eique pus subesse ratus (subest enim aliquando, ut complures docent Observationes, in iisque etiam duæ a Murryo (4) editæ, quas anatome confirmavit) eam meningem incidisset, isque aut signis deceptus; inter quæ *omnium certissimum* num esse possit *pulsatorii*, *ab arteriis cerebri* illi *impressi motus cessatio*, alii viderint; ferri aciem non in pus, quod nullum esset, sed in Tenuem meningem, cerebrumque immisisset, aut non deceptus, arteriæ ramos, per Crassam meningem repentes, sauciasset. Mitto errores cæteros qui in opere non ita facili accidere plures potuerint non sine ægrorum noxa, enumerare: & ad reliquas causas redeo, propter quas id opus inutile esse potuerit. Quarum ut aliquas tantum commemorem; certe ut sanguis inter meningem Duram, & cranium, & iis quidem locis esset effusus, quæ perforare nihil vetet; tamen si concretus arcte adeo, & tenaciter ad eam meningem adhæsisset, ut non sine vi divelli posset, quemadmodum & aliis pluribus, & Valsalvæ ipsi non semel invenire contigit; nihil enim, ut vel supra animadvertere potuisti, comminiscimur, sed omnium fere in superioribus, aut in his Litteris habes exempla; quid cranium perterebrare potuisset? Dices fortasse: at si vel ante mortem sic adhæsisset; perito Chirurgo non defuissent quæ infunderet, ut dissolveret, & reglutinaret. Fac, non defuisse. Quid? si pars aliqua ejus sanguinis ibi esset quo adire infusus humor non posset; neque enim ignoras, arcte cum cranio meningem illam cohærere, & hinc consequi, ut nequeat cum uno in quo a cranio separata sit loco, alter, vel propinquus, in quo pariter separata sit, communicare, aut certe ita expedite, ut opus esset tum ad subeundum, tum ad egrediendum. Nec me præterit, quibus instrumentis Chirurgi possint partem aliquam meningis proximam a calvaria diducere, ægrum autem, spiritu per intervalla cohibito, cohærentem materiam urgere, eique faciliorem ex suis recessibus exitum parare. Sed vicissim pericula quoque video, ne forte meningem avellendo, hanc Chirurgus lædat, aut vas aliquod ex iis etiam majusculis violet paulo ante memoratis, quæ per exteriorem illius faciem promi-

(1) in Coac. juxta Dureti interpret. l. 3. tr. 2. c. 1. n. 1.
(2) Syllog. cit. in addit. ad Observ. 15. (3) Epist. 8. n. 3.
(4) Quæst. Paris. A. 1736. proposita n. 5.

Digitized by Google

prominentia, intra calvariæ ramoſos illos ſulcos excipi, noſti: neque iſtos non timeo ægrotantis conatus, ſi modo imperata audire, & facere is poſſit, neque, ut multi ſine ſenſu, & motu attonitus jaceat. Cohibito enim ſpiritu dum homines connituntur, plus ſanguinis in capite retineri, vel facie eorum inſpecta, eo tempore tumente, & rubente, manifeſtum eſt, ſive quod undique tunc minus expeditus, otiante videlicet pulmone, eſt ſanguinis reditus, ſive etiam ob eam quam credidit Santorinus (1), aut ob aliam aliquam ejuſdemmodi cauſam, capiti peculiarem. Itaque cerebri turgentibus vaſis, Tenuis meninx undique ad Craſſam urgetur, & ſiquid humoris inter hanc, & cranium forte intercedit, id quo minor reſiſtentia eſt, per apertum in hoc foramen eliditur, ſi quidem huc non intercluſum aditum habeat. Verum & vaſorum diſtentio novæ ſanguinis per læſa vaſa eruptioni, & nimis violenta, ac nimis ſæpe repetita Craſſæ meningis compreſſio hujus inflammationi præbere cauſam poteſt. Utrumlibet autem horum minime facere ad ægrum ſervandum, vides. Eſt præterea ſanguis interdum fluxilis, & qui per illud foramen poſſit elabi; ſed ea copia, ut priuſquam educatur, cerebrum adeo preſſerit, ut ex ea preſſione homini moriendum ſit, cujuſmodi ferme exemplum habes in una etiam ex noſtris Epiſtolis Anatomicis (2). Huc adde, potuiſſe corruptione ſua jam lethale vitium meningibus attuliſſe. Inſuper quæ de ſanguine dixi, omnia de pure quoque, ſive mavis de ſanie, & ichore dicta putato.

Quid vero? ſi nihil horum ſit, concuſſio autem cerebri tanta fuerit, ut intimam ipſius ſtructuram maximopere vitiaverit. Relege, quæſo, Obſervationem ſtulti, ob alliſum vehementer caput extincti, quam Epiſtola ad te VIII. (3) deſcripſimus, & cum ea confer damnati, quam ex Littrio tunc adnotavimus (4), & ad quam ſuperioribus Litteris (5) commemoratam, aliam ex Hænelio addidimus. In nemine illorum trium ſanguis erat effuſus; duo tamen primi illico, tertius intra duodecim horas ab ea alliſione interierat. Fac, ex illis aliquem dieculam, ut ſi paulo minor fuiſſet concuſſio, vivere potuiſſe; cranium autem attonito quaſi ex interna ſanguinis effuſione, eſſe perforatum. Num exire ſanguis potuiſſet, qui effuſus non erat? Spectant huc etiam illa Ballonii (6): *aliquando illæſo cranio, leviter contuſa carne, cerebrum intus eſt concuſſum*: & paulo inferius, *experientia obſervatum eſt, innumeros a morbis cerebri poſt convulſiones & concuſſiones interiiſſe, quorum in cerebro per anatomen nil videre contigit quod terrifici ſymptomatis cauſa extitiſſet. Et id pleroſque fefellit ratios ſe aliquid ἀξιόλογον reperire poſſe in cerebro laborantium extinctorum. Adeo occulta ſæpe cauſa convulſionis!* Eſt contra cum in cerebro eſt magna & conſpicua læſio, aut intra calvariam multum ſanguinis effuſi: nec tamen, ea perforata quidquam ex cerebro educi poteſt, aut ſanguis ex ea inutiliter educitur. Vide primi caſus exemplum in Obſervatione Eliæ Camerarii (7), qui fruſtra terebratum cranium narrat propterea quia ictum capitis ſuppuratio conſecuta intra cerebrum latebat, exterius undique integrum. Alterius autem caſus exempla elicere ex Obſervationibus eorum potes qui ſanguifera vaſa, arteriaſque in primis, diſrupta intra percuſſam calvariam deprehenderunt. Satis eſt Bohnium (8) inſpicias, qui ter vidit. Fac, arterias aut non eſſe ex grandioribus, aut non prorſus ruptas; neque enim temporis ſatis eſſet, ut de terebra cogitaretur. Quid tamen prodeſſet cranium perforare ad effuſum ſanguinem educendum, ſi novus uſque & uſque ex quantumvis minoribus, nec omni ex parte ruptis arteriis eodem effunderetur? Mitto cauſas alias, etiam quæ non tam Chirurgorum, quam ægrotantium, aut aſſidentium incuriæ, erratiſve, non ſemper in vulgus notis, fuiſſent imputandæ, & ad eam venio, ob quam ſæpius, quam ob cæteras, accidiſſe puto, ut calvariæ terebratio inutilis populo videretur.

14. Nam ut ſigna ſint ex quibus liceat ſu-

(1) Obſ. Anat. c. 3. in fin. (2) XIII. n. 16. (3) n. 15 (4) n. 18. (5) n. 10.
(6) l. de Convulſione. (7) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 149. (8) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1.

Digitized by Google

ſuſpicari, ſanguinem intra calvariam eſſe effuſum; quis ſcire pro certo poſſit, an revera, &, ſi hoc etiam ſciret, quam in partem effuſus ſit, & quod conſequitur, ubi ſit os perterebrandum? Nemo ſæpe adeſt cum homo cadit ex alto, aut cum ab inimico percutitur; ipſe autem loqui ſæpe non poteſt: & icta loca modo plura apparent, modo etiam nulla, in quibus oculorum, manuumve judicio etiam poſt impoſita emollientia emplaſtra, & reſolventes ſacculos, rubor aliquis, tumor, aut mollities percipiatur. Quin aliquando in ea capitis ſede quæ percuſſa non fuerat, ultro apperere tumorem, Rouhaultius (1) vidit, & qua id ratione fieri poſſit, indicavit. Neque alia quæ Antiqui, aut Recentes propoſuerunt, indicia ſatis proſunt, ut ſi vel ille qui loqui non poteſt, nec intelligere, manum ſubinde ad certam capitis ſedem admoveat, vel Medici alterum forte corporis latus reſolutum animadvertentes, in oppoſito capitis latere noxam eſſe, conjiciant. Nam præter unum qui majorem fortaſſe exterius dolorem moveat, alia eſſe poſſunt loca ſub quibus majus revera lateat internum vitium: neque hoc reſolutio aliqua ſemper conſequatur, neceſſe eſt; aut ſi conſequitur, non propterea tamen ut affectum capitis latus, ſic lateris partem noſcimus in qua potiſſimum vitium ſit. Hanc autem ipſam cognoſcere neceſſe eſſet, ut aperiendum foramen ipſi reſponderet, nec fruſtra apertum eſſe, omnes intelligerent. Verum in cognoſcenda quam fallaces ſæpe ſint conjecturæ, vel hinc apparet, quod etſi pars ipſa icta ab ægro indicetur, imo ecchymoſi, & tumore ſe ipſam præclare indicet; non raro tamen caſus incidunt in quibus alia ſit pars contuſa, alia in quam effuſio facta ſit. Quod cum ex quibuſdam ſuperiore Epiſtola deſcriptis Obſervationibus, aliiſque intellexeris; tum præſertim ex hac cognoſces, quam continuo ſubjiciam, Mediaviæ noſtri hiſtoria, eo digniore quæ hic ſcribatur, quod in ea terebratum cranium eſt.

15. JUVENIS agreſtis robuſtus ex alto cadens, caput alliſerat. Nullum omnino conſecutum aut tunc, aut proximis diebus ſymptoma eſt. Itaque triduum perrexit, ſicut ante, vivere, & rure eadem facere quæ ſolebat. Poſtea in eo cui contuſus fuerat, loco; is erat ad alterius oſſis ſinciputis illam partem quæ Lambdoidi ſuturæ propior eſt; tumor manifeſtus, & addita febris ut in Noſocomium veniret, impulerunt. Ex arte a Medico, Chirurgoque curatus, jam eſſe videbatur propemodum ſanus, præſertim cum toto eo tempore peculiare latentis mali indicium ſe oſtendiſſet nullum. Circa diem a lapſu decimum ſeptimum, cum famem diutius ferre non poſſet, plurimum comedere auſus eſt. Mox febris rediit urgentior, cum dolore caput univerſum gravante, & vomitu. Ne tum quidem in quo clam omnibus deliquiſſet, eſt faſſus. Cum remedia cætera fruſtra eſſent; mentio injecta eſt auxilii quod omnes hic renuunt, ipſe autem minime formidavit. Igitur qua caput conſtabat fuiſſe alliſum, ibi abſtrenuo ſpectatoque Chirurgo os, nihil prorſus vitii oſtendens, ea diligentia atque arte perforatum eſt, ut nocere id non poſſet, ſi non juvaret. Nihil tunc, aut poſtea exivit. Dura meninx ſaniſſima & conſpecta, & ſervata eſt. Intereaque æger aliquanto melius ſe habere videbatur: nec qua in re antea peccaſſet, amplius occulebat; cum repente pleuritide ad imam ſiniſtram thoracis partem graviſſima correptus eſt, nulliſque proficientibus auxiliis, intra paucos dies interiit, cum materiam ſanguine etiam nonnihil tinctam, ſed non multam, rejeciſſet, neque ullum præter ea quæ dicta ſunt, acceſſiſſet laborantis capitis indicium. CADAVER, cujus ex ore fœda exivit materia, infra jugulum ſiniſtrum dumtaxat, ad mediocre ſpatium, livebat, grave autem adeo olebat, ut vel frigidiſſima illa tempeſtate; inierat enim Januarius menſis A. 1742.; ferri non poſſet. Itaque nihil, niſi cranium, quod erat craſſiſſimum, apertum eſt. Nullum prorſus in eo, aut in iis quæ continebat, vitium fuit, ſi perpaucam flavam quaſi *gelatinam* excipias, quæ ſub Dura meninge ad ſpatium trium quatuorve digito-

(1) Traité des playes de tête ch. 10.

Digitized by Google

gitorum quoquoverſus extenſa reperta eſt, non ſub contuſo ubi terebratio inſtituta fuerat, capitis loco; ſed magis ad anteriora.

16. Si hiſtoriam hanc cum iis quas ſuperius (1) ſcripſimus, animadverſionibus conferas, facile cauſam unde huic Juveni pleuritis ſit orta, ſuſpicaberis, perpaucam autem quæ ſub Dura meninge inventa eſt, materiam, reliquias fuiſſe illius quæ ibi aliquanto majori copia prius extitiſſet, reliqua in thoracem potiſſimum, ſed & in corpus univerſum, ut fœtor oſtendebat, translata. Quod ſi res ad hunc modum ſe habuit; optandum erat ut priuſquam inde materia dilaberetur, terebrato cranio fuiſſet educta. Sed quis ſcire poterat, cranium non ſub contuſo loco, ſed anterius ubi nullum erat peculiare collectæ materiæ ſignum, terebrari oportere? Verum fac id divinari potuiſſe: quæro ex te, quo tempore cranium fuiſſet terebrandum? Num ante diem decimum ſeptimum: At nullum erat ſignum effuſi humoris. Num poſtquam ſigna aliqua ſe obtulere? Etſi Chirurgus exercitatiſſimus Carcanus (2) diſerte inculcaverit, *pravis apparentibus ſymptomatibus*, non primis diebus, ſed *temporis ſucceſſu*, cum tunc ea *ex jam facta, vel quæ fieri incipit, corruptione provenire ſoleant, de ſalute infirmi rariſſime eſſe ſperandum, imo de eo fere ſemper actum eſſe*; tamen ægrotanti, raro hic exemplo anceps hoc remedium malenti, quam nullum, deeſſe noluerunt; quando ipſe Carcanus aliquem ſervari poſſe, non negavit, imo nec Falloppii teſtimonium reticuit, unum ab ſe circa trigeſimum, vel quadrageſimum diem perforato cranio, & ſanie educta, conſervatum eſſe, affirmantis, non facilem ſe ad credendum præbente Carcano, ſed multo difficiliorem præbituro, ſi raræ aliæ, ſed non minus certæ, hujus generis Obſervationes prodiiſſent, Sculteti in primis (3) qui *poſt vigeſimam octavam a læſione ſeptimanam* idem quod Falloppius, ſe præſtitiſſe, nominato homine, indicatiſque loco, & tempore, confirmavit. Factum eſt igitur in hoc Juvene quod fieri potuit. Sed illa ob quam hiſtoriam hanc propoſui, cauſa obſtitit, ne felix eventus reſponderet.

17. Atque utinam una hæc eſſet hiſtoria, nec plures apud alios extarent, hujus non diſſimiles. Quæ, & tot inſuper, aliæ ab alias cauſas, inutilem pariter, neque ita raro, uſum terebræ oſtendentes, fecerunt, ut non ſolum inter veteres, ſed inter recentiores etiam, Medici non ignobiles fuerint, qui illam *fruſtra ſæpe*, imo *ſæpiſſime fruſtraneam* eſſe, ſcripſerunt. Verum terruerunt magis qui & olim *non modicum* ab ea *periculum*, aut *certius* eſſe *periculum*, & noſtro quoque tempore *non abſque gravi periculo exerceri poſſe* terebrationem, aſſeverarunt. Num vero, inquis, tunc etiam cum ab excellenti Chirurgo exercetur? Certe qui ad Ptolomæum illum Ægypti Regem *in caput graviter vulneratum*, de quo in T. Livii Epitome (4) fit mentio, accerſiti ſunt, non vulgares Medicos fuiſſe, credibile eſt. Rex tamen *inter curationem, dum oſſa* Medici *terebrare contendunt, expiravit*. Quis vero quam præſtans Medicus, & Chirurgus Falloppius fuerit, ignorat? Ipſe tamen ea ſimplici erroris confeſſione quæ ſummis Viris digna eſt, ob rem quandam ſero ab ſe in terebrando cranio animadverſam diſerte hæc ſcripſit (5): *animadvertatis, quæſo: ego fui in cauſa mortis centum hominum, ignorans cauſam hanc*. Quæ modo dicta ſunt, cum eſſent tot libris tot Scriptorum neque unius temporis, neque unius regionis, mandata, latere omnia non potuerunt, nec poſſunt. Itaque mirari non oportet, quod inutilibus præſertim, aut noxiis experimentis ſubinde adjectis renuere cœperint hoc auxilium noſtrates, neque in una modo, aut altera Civitate, ſed in Italiæ pleriſque, & præter noſtrates alii quoque, inter quos tunc etiam cum apud nos illud vigeret, fuiſſe, indicat Wepferus (6), populares ſuos, his verbis: *Itali, aliique locorum calidiorum incolæ protinus trepanum arripiendum ſtatuiſſent, idemque Exc. D.D. Burgouverus facturus erat, niſi æger, & adſtantes ab auxilio his in locis inſolito, & vel*

[1] n. 9. & 10. [2] De Vuln. Cap. Serm. 3. Lect. 5. [3] Obſ. 13. [4] l. 51.
[5] Comment. ſupra ad n. 12. cit. c. 17. [6] Hiſtoriar. Apopl. Auctar. in Schol. ad Hiſt. 6.

Digitized by Google

vel folo nomine pleriſque terrifico abhorruiſſent, ipſiuſque conatibus obſtitiſſent. Num poſtea animos addidiſſe renuentibus, credis gravem apud Lipſienſes Profeſſorem Joannem Bohnium Diſſertatione edita *de Trepanationis Difficultatibus*? quas antequam ſingillatim exponat, haud dubitat affirmare, *multum ſane eandem periculi involvere, aut ſæpe fruſtraneam ſeu incongruam deprehendi*. Earum difficultatum pleraſque cum ſupra ſatis memoraverim; de illa una potius aliquid addam quæ ex noviſſime producta Obſervatione deducebatur, nimirum de ea quæ in tempore definiendo, adhibendæ terebræ opportuno, perſæpe occurrit, difficultate. Quam juvat altero confirmare exemplo, hac in Civitate a me viſo. Juvenis erat mulier, haud infimo loco nata, gracilis, non robuſta, ſana tamen, ut quæ nihil niſi convulſiones graviſſimas quidem, at ſemel, omnis ſuperioribus toto corpore paſſa fuerat. Cum bene igitur valeret, ſedereteque humiliore ſella, forte accidit, ut improviſa re, & ſtrepitu perculſa, caput, ut fit, retrorſum ageret, & ad marmoreum mutulum, qui pone ipſam e pariete prominebat, alterum occipitis latus vehementer allideret. Dies erat Martii penultima A. 1739. Neque tunc, neque primis illis diebus incommodi quidquam ſenſit. Deinde in loco icto doloris aliquid: cui ſucceſſit in ſubjecto cervicis latere, nonnihil tumente, quidam muſculorum qui ibi ſunt, quaſi rigor, nec ſine dolore. Levia tamen adeo hæc erant omnia, ut mulier quæcunque antea conſueverat, domi, foriſque perageret. Quis auſus eſſet cranii perforationem tunc imperare? aut, ſi forte auſus eſſet; putaſne, cæteros permiſſuros, aut delicatam mulierem fuiſſe paſſuram? Nunc reliqua accipe. Cum ad Auguſtum uſque menſem ita uti dixi, ſe mulier egiſſet, quippe quæ præter id quod memoratum eſt, nihil ferme aliud ſentiret incommodi; ad illam accerſor die ejuſdem menſis decima ſexta. His quæ retuli, ab ejus Medico narratis, addentem audio, a diebus jam aliquot mulierem febricitare, nec leviter, duriſque pulſibus, ſubtumidos, rigidos, & dolore affectos eſſe illos cervicis muſculos, dolores etiam ſecundum Spinam dorſi deſcendere, maxillam inferiorem a ſuperiore non ſine difficultate diduci: ægram propemodum eſſe ſtupidam, lenteque reſpondere; quin aliquando leviter deliraſſe: non ſatis bene vidiſſe: oculos quaſi convulſos viſos eſſe: Sed hæc ultima tunc abeſſe; cætera ab aliquot jam diebus ſupereſſe. Inſuper dolorem his diebus ad locum olim percuſſum rediiſſe; quamvis tactus, viſuſque judicio nihil ibi appareat mali. Nimis vera retuliſſe, ſenſi, cum mox ægram vidi, nullique jam eſſe remedio locum, perſpexi. Itaque levibus nonnullis in quæ cadere calumnia non poſſet, conſuetudinis dumtaxat cauſa, propoſitis, cum ſeniori ex affinibus dixiſſem, quam vehementer ægra mihi diſpliceret, non rediturus, diſceſſi. Reapſe duabus illa, aut tribus poſt horis loqui deſiit, & intra duos treſve dies mortua eſt. Cujus ſi calvariæ interiora examinare licuiſſet; non dubito, quin, ut Marchettus noſter (1) pus ſupra membranas, & cerebrum in eo deprehendit qui leviter capite vulneratus, ut ne os quidem eſſet detectum, tribus poſt menſibus febre correptus, ex eaque dolore in ictum locum redeunte in quo nihil apparebat mali, mortem obierat, tanto ego magis in hac deprehenderem, quæ non, ut ille, ſine ullo vulneris capitis ſymptomate & in febre, & ante illam, fuiſſet, ſed & quibuſdam menſes jam quatuor, & quod excurrebat, tot autem ex quo febris corripuerat, eſſet vexata. Satis jam, ſuperque intelligis, caſus incidere in quibus aut nulla, aut tam levia, inter initia, ſe offerunt effuſi intra cranium ſanguinis ſigna, tot autem, & tam gravia poſt longum intervallum confertim ingruant, ut neque primo illo opportuno tempore æger eo timore percelli poſſit, ut terebram admittat, neque extremo ſperare poſſint Medici, opem ſe per eam allaturos, cum tam longo ſpatio, & tam pernicioſis indiciis extantibus, non illa partium corruptio abeſſe credenda ſit quæ in rariſſima ea Sculteti Obſervatione (2) mirifice abfuit.

18. Sed quid, inquis, capite ſauciatos, aut

[1] in additis ad Obſ. 15. [2] cit. ſupra in fin. n. 16.

Digitized by Google

aut eorum conſanguineos, & cæteros quorum intereſt, adeo ab hoc auxilio averſos facit tunc quoque cum gravia ſtatim non deſunt ſymptomata? Relege omnia quæ ſupra (1) ſunt ſcripta de cauſis propter quas in quibuſdam Civitatibus credibile eſt id remedii fuiſſe deſertum, & ad illas hanc quoque adde quæ ex proxima Mediaviæ hiſtoria colligitur.

19. PUERO annos nato ad quatuordecim pertica ictum fuerat alterum ſincipitis latus circa medium Quinctilem menſem A. 1739. Eodem tempore Seni quoque percuſſum fuerat caput. Uterque ab ictu ceciderat, vomuerat, & mox febri prehenſus erat. Uterque in idem Noſocomium recipitur, & pari tum Medici, tum Chirurgi diligentia curatur. Hactenus ſimilia omnia. Nunc diſparem primum Pueri, deinde Senis exitum accipe. Puerum cum febris reliquiſſet circa diem quartum, undecimo iterum adorta eſt, torpore ſemper, nonnunquam delirio ſtipata, aut convulſionibus, aut ſanguinis, cujus jam ſatis emiſſum fuerat inter initia, e naribus eruptione. Itaque, nullis proficientibus remediis, intra perpaucos dies interiit. CRANIUM vel præclara luce oppoſita inſpectum, non modo non fiſſum, ſed nihil fere oſtendens diſcriminis repertum eſt, ſi percuſſam partem cum reliqua comparares. Verum inter percuſſam partem, Duramque meningem quidpiam muci ſimile occurrit, & ſub eo meninx illa colore non ſuo. Inter ipſam vero, & meningem alteram qua totam propemodum hemiſphærii illius ſuperiorem faciem conveſtiebat, pus ex flavo viride fœtens, multum; meningis autem ipſius quantum pure obductum fuerat, tantum erat triplo, aut quadruplo craſſius factum, & ſuperficie quaſi granoſa. Nihil præterea, ne in ventriculis quidem, in quibus aquæ non erat quidquam, eſt animadverſum. Sic Puer. Senex autem omnino incolumis ſanuſque diſceſſit.

20. Nunc ſi populo dicas: facile poterat ille Puer icto oſſe perforato, & ſanguine qui ſubtus effuſus erat, educto, ſi admiſſum fuiſſet id auxilii, ſervari; continuo regeret; at Senex qui iiſdem ſymptomatibus initio pariter correptus fuerat, ſine illo auxilio ſoſpes evaſit. Non deſunt certe quæ hæc dicentibus referas. Sed quid ad populum qui ex felicibus cunctis ſine terebra ſuccedentibus gravium capitis ictuum curationibus nova ſemper argumenta capit ad illam averſandam? Nec apud nos tantum, ſed & alibi, ut opinor; nam alibi quoque exempla ſæpe occurrunt ejuſmodi curationum. Quæ percuſſo, aut vulnerato capite, ſigna eſſent gravium intra cranium læſionum, quæ terebram poſtulare viderentur, non pauci tibi oſtendent libri, iique in primis qui ad *Commercium* attinent *Litterarium* (2). Exempla alia ubi quærenda ſint, tum Acta indicant Erudit. Lipſ. (3), tum Jo. Andr. Conradi Diſſertatio (4), & alii quos brevitatis gratia ſciens omitto, non ſecus ac Grimmii (5) Obſervationem, & Burgouveri (6) duas, quarum altera illa eſt in qua, niſi obſtitiſſent aſſidentes, cranium ipſe erat terebraturus, ut Chirurgus etiam ille de quo meminit Rouhaultius (7), niſi Meryus diſſenſiſſet. Ægri tamen omnes quos indicavimus, ſine terebræ ope, nonnulli etiam cito, ſunt perſanati. Ut vero plane intelligas, quam veraciter dixerimus, hujuſmodi curationibus fieri, ut magis magiſque homines terebrationem averſentur, narrabo tibi quod hic accidit A. 1729. Cum ferocientes equos habenis coercere auriga non poſſet; & rheda concitatiſſimo curſu rapta, ſe ejecit Matrona generoſiſſima, eique quod fere cæteris qui idem faciunt, contigit, ut præceps in humum rueret, eamque, ut locus, & anni tempus ferebant, lapidibus, & duriſſima glacie contectam. Itaque caput vehementer adeo offendit, ut quaſi pro mortua domum referretur. Medici cum omnia quæ agi debent, ac ſolent, diligenter peregiſſent,

[1] n. 12 & ſeqq. [2] Vid. A. 1739. Hebd. 52. n. 1. & A. 1741. H. 16. n. 3. & A. 1743. H. 35. n. 2. H. 47. n. 1. ad 194. & 193. & 714. [3] A. 1693. M. Nov. in relat. novæ Edit. Barbett. [4] De Vuln. Front. inflict. in Reſolut. ad n. 2. [5] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 87. [6] 6. & 7. in Auctar. ſupra ad n. 17. cit. [7] Tr. ſupra ad n. 14. cit. c. 7.

Digitized by Google

giſſent, ſperabant, quod Marchettus, ut ſuperiore quoque Epiſtola (1) dictum eſt, in aliquibus viderat ex prolapſu, aut ictu læſo capite *in mentis alienationem cum privatione ſenſus, & motus incidentibus*, neque aliis tamen ſymptomatibus correptos quæ ab Hippocrate memorantur, ſe pariter *ſequenti die* mulierem *omnino liberatam* eſſe viſuros. Sed cum ea ſpes ipſos falleret; ad ægram accerſor. Cujus neque caput quidquam oſtendebat ſigni qua potiſſimum parte fuiſſet alliſum, neque ſenſus, aut vox, quæ nulla erant, nobis id poterant ſignificare. Auctor igitur fui, ut quando cætera peracta erant, quæ ad revellendum, reſorbendumque pertinerent, ſiquid forte ſanguinis intra calvariam effuſum eſſet; univerſo capiti ea protinus adhiberentur quæ moderate attenuando, corroborandoque abſorptionem illam adjuvarent. Vel ubi fiſſum manifeſto cranium eſſet, Cornelium Celſum (2) exterioribus remediis multum tribuiſſe. Quid poſtea Galenus, pluresque alii olim feciſſent, ex Magato (3) intelligi poſſe, qui ipſe quoque inde curationem incepiſſet. Quid Magato recentiores ſentirent, me vel ex ea in qua ſæpius verſaret, meorum Anatomicorum lectione dediciſſe, & nominatim Bartholini (4), Wepferi (5), Ruyſchii (6). Nos quidem in Italia eſſe, regione multo quam illorum calidiore; ſed & Magatum, ut alios omitterem; in hac fuiſſe: & eo anni tempore magis, quam ſæpius aliis apud illos, hic frigus urgere, itaque noſtram quoque Matronam haud ſecus ac Ruyſchii mulierem, inde læſam eſſe quod *e curru in terram cecidiſſet gelu induratam.* Igitur me quidem eodem illo fomento uſurum, quo is non raro uſus eſſet feliciſſime, neque alieno a cautis Magati monitis, & quædam eorum habente quæ ipſe laudaverat. Itum eſt a Medicis in hanc ſententiam: nec iviſſe pœnituit, cum ejus remedii continuato uſu ægra primum meliuſcula facta ſit, deinde ad ſe redierit, &, nullo demum ſuperſtite incommodo, ſic evaſerit, ut donec ſenectute ipſa confecta eſt, annos amplius viginti incolumis vixerit. Sed felix hic eventus eo magis homines a cranii perforatione averſos reddidit, fomentumque illud ipſum ex eo tempore cum a Medicis laudatum, atque a Chirurgis, tum ab ægris præſertim, aut a conſanguineis optatum, frequentiſſimo in uſu hic fuit; ut veritus ſim aliquando, ne temere uſurpatum, alicui tantum noceret, quantum aliis profuerat. Nam ferviditſſima apud nos æſtate adhibitum etiam vidi, velut in eo caſu quem res hæc ad memoriam redigit, nec proter hanc tantum, ſed & propter alias quaſdam animadverſiones paucis tibi memorabo.

21. Generoſus Comes cum forte non humili ſcabello inſiſteret, hoc vacillante retrorſum ceciderat, & ad parietem occiput tanto vehementius alliſerat, quod hoc calvum, ipſe autem procera ſtatura eſt. Nihil tum mali, niſi quod multæ ſcintillæ oculis obverſari viſæ ſunt. Poſtea vero ad frontem, & ad oculos dolor moleſtiſſimus, vigiliæ, febris, alvi fluxus. Febris abit. Mox redit cum iiſdem ſymptomatibus. In conſilium vocor. Erant quibus alvi fluxus potiſſimum diſpliceret. Hæc enim legerant apud Marchettum (7): *præter ſigna ab Hippocrate propoſita, obſervandum* eſſe, *quod ſemper alvi fluxus vulneribus capitis accedens, abſentibus licet aliis ſymptomatibus, cerebri læſi ſignum eſt.... Hos vero fere omnes mori, ob læſum cerebrum parte interna, qua in ſpinalem medullam exporrigitur, ubi nervorum ortus*, & in his ventriculo proſpicientium. Ego vero cum diligenter omnia exquiſiviſſem, atque ut erat menſis Quinctilis A. 1739. aquæ; ea enim pro potu præſcripta fuerat; plus facile ſumi intelligerem, quam ſenis ventriculus ferre poſſet; omittam, inquam, diſquirere, num Marchettus cum ſymptomata alia abeſſe, dixit, ea quoque excipere voluerit quæ ab Hippocrate, ait, fuiſſe propoſita, & quæ certe hinc abſunt, Hoc tantum dicam, ſi æger cibis ac potionibus, præſertim incongruis, referto ventriculo cecidiſſet, continuoque illa rejeciſ-

[1] n. 10. [2] De Medic. l. 8. c. 4. [3] l. 2. ſupra ad n. 12. cit. c. 38. 41. 49.
[4] Cent. 2. Hiſt. Anat. 41. [5] Exerc. de loco aff. in Apopl. & in Auctar. Schol. ad Hiſt. 6.
[6] Obſ. Anat. Chir. 60. [7] in addit. ad Obſ. 15.

Digitized by Google

jeciſſet; profecto ea vomitione terreri non oporteret. Nunc igitur quoque, cum alia eſſe videatur cauſa cur laxata alvus ſit, non eſt cur id nobis metum incutiat. Paulo minus aquæ potetur, eaque nonnihil ita medicata ſit, ut laxare nequeat ſtomachum. Fomentum vero; nam hoc uti audiveram; tempeſtate hac non dubito & dilitius aliquanto, & moderatius, & pannis nec laneis, nec ado multiplicibus exceptum a vobis adhiberi. Neque ita multo poſt, omnia receſſerunt ſymptomata, ægerque convaluit, vivitque, hæc me ſcribente, vegetus; quamvis annos natus ſex & octoginta. Sed priuſquam de fomento illo verba facere deſinamus, animadvertas, velim, ſi non per ipſum, at certe per valde ſimilia ſervatos eſſe fere omnes quos ſine terebra, quæ alioquin neceſſaria videbatur, perſanatos eſſe, diximus (1), alioſque ejuſdemmodi, ut puta quos Slevogtius (2) his verbis indicat: *talibus* remediis *hodie a noſtris Chirurgis in dies graviſſimæ capitis læſiones corriguntur, quæ olim ſectionibus, uſtionibus, ſcalpturis, terebrationibus, aliiſque horribilibus operationibus opus habebant:* & iis remediis interdum *ſolis*, ut a Gallo Chirurgo Pinconio (3) ſanatus eſt Ruſticus *ſine voce per decem decumbens dies*, & *pro deſperato habitus*, a Grimmio (4) Adoleſcens, *delirio, vomitu, febre, &c.* correptus, a Trewio (5) Puer *omnibus ſenſibus privatus*, latere ictui oppoſito *paralyticus*, altero *perpetuis convulſivis motibus agitatus*. Sæpius tamen alia adjuncta ſunt auxilia, & in his, cum licuit, antequam ulla adhiberentur, venæ ſectiones, ut *venæ ſanguinis quantitate aliqua detracta, quaſi ſamelicæ reddantur*, ut Wepferus (6) loquitur, & *avidius effuſum* ſanguinem *reſorbeant*, quem ea quæ diximus, exterius adhibita, & illuc unde terebratio ſæpe educere non poteſt, ſua vi (quicunque modus, & via ſit) certe pervadentia, *ita diſponant, ut vaſa ſanguifera denuo* valeat *ſubintrare*. Sic enim & aliorum, & ſuas explicat Obſervationes; nam & ſupra (7) effuſi intra calvariam ſanguinis per *fomenta* illa *congrua diſſipationem frequentiſſime ſuis in oris feliciter citra trepani uſurpationem, citra ullam ægri noxam, præſtitam*, ait, *ſe meminiſſe*. De iſta autem reſorptione, cum alias (8) ea ad te ſcripſerimus obſervata in cerebro poſt prægreſſas olim apoplexias, imo etiam poſt antiquum, imperforato cranio, capitis vulnus, unde illam agnoſcendam eſſe, credamus; nihil amplius addemus. Nihil quoque de altero terebrationis uſu, ut poſſint depreſſa calvariæ oſſa excitari, pungentia fragmina extrahi, internæ quæ forte fiſſa ſit, laminæ extantes quaſi aculei excidi, qui quandiu, & quantum nocere poſſint, præclara inter cæteras Platneri (9) per anatomen Obſervatio oſtendit; nihil, inquam, huc adjicere melius cenſeo, ne ſi forte huic etiam alteri utilitati, quam certe remedia alia, & natura ipſa præſtare minus valent, aliquid interdum objici poſſe, dicerem; viderer magis vulgi timori, quam rationis, & Sapientum dictatis, indulgere.

22. Nunc enim quando de terebranda calvaria tantum ſupra ſcriptum eſt, quantum non modo ad ſuſceptum ſermonem abſolvendum ſatis ſit, verum etiam; quod nolim; ad falſam injuſtamque ſuſpicionem movendam, me forte cum populo in hoc facere, ab eoque auxilii genere, quod caute, & opportune adhibitum, ultro fateor eſſe utiliſſimum, atque adeo neceſſarium, præter modum abhorrere; ad diſſectiones redeamus. Ex quibus cum duæ Mediaviæ noſtri ſuperſint; ante meas cæteras, illas adſcribam. Prima ad eas attinet quæ hactenus ſunt propoſitæ, videlicet in quibus cranii ſiquod erat vitium, ad interiora non perveniebat. Altera autem ad eas in quibus pervenerat.

23. VIR quidam in faciem cadens, frontem a dextris circa altitudinis ejus medium allidit. Non vomitus, neque aliud ullum ſymptoma ſtatim a caſu accidit, niſi levis quædam ſtomachi perturbatio. Mox autem non levi febre, & ſopore corripi-

[1] n. 20. [2] Differt. de Carie Cran. §. 20. [3] Vid. Dan. Hoffman. Differt. de ſanat. cerebri quaſſ. [4] Obſ. 87. ſupra ad n. 20. cit. [5] Commerc. Litter. A. 1741. ibid. cit. [6] Schol. ſupra ad n. 17. cit. [7] Exercit. ſupra ad n. 20. cit. [8] Epiſt. 2. n. 16. [9] Inſtitut. Chirurg. §. 532. not. *d*.

Digitized by Google

ripitur. Circa diem quartum, utrumque horum desinit. Bene habet. In Nosocomio tamen remanet ad vulneris curationem: quod probo colore cum retecto osse erat. Circa diem decimum septimum gravis revertitur febris, gravisque sopor. Fuscus fit vulneris color, & ossis. Hoc raditur, subtusque album invenitur. Homo tamen cum iisdem, haud aliis, symptomatibus moritur circa diem vigesimum, qui fuit pridie Idus Aprilis A. 1740. CALVARIA dissecta, rima quidem in hac animadversa est quæ paulo supra subjectum vulneri supercilium in transversum pene ferebatur. Sed hæc ad interiora non perveniebat. Verum qua os allisum fuerat, ibi inter ipsum, Duramque meningem pauxillum intercedebat cujusdam quasi *gelatinæ*. Cerebri autem respondens hemisphærium non ibi tantum, sed ubique gravi cum odore ex atro virebat: qui color ad ipsum usque Lateralem ventriculum descendebat, parietes ejus omnes inficiens, basi excepta. Porro ejus ventriculi pars anterior non lacerata quidem erat, sed adeo dilatata, ut concreti sanguinis tantum contineret, quantum posset pugnum æquare. Ventriculi pars reliqua, ut sinister quoque, serum cruentum continebat.

24. Deprehensus intra ventriculum sanguis certe effusus est ex disrupto vase aliquo sive Choroidis plexus, sive eorum quæ per parietum ventriculi superficiem feruntur. Sed vas illud num leviter disruptum credemus tunc, quando allisum est caput, & ab eo tempore sanguinem lente ac paulatim emittere cœpisse? an vero tunc infirmatum dumtaxat, gangræna denique illius hemisphærii accedente perruptum, celeriter effudisse? Si hoc alterum mavis; minus facile, opinor, explicabis, cur non sit homo tunc celerius, cum aliisque symptomatibus ferme apoplectici instar mortuus, & quomodo sine ulla substantiæ laceratione, ventriculus adeo fuerit dilatatus; ut veri similius sit, sanguini sensim ad illam usque copiam destillanti sensim quoque paulatimque cessisse. Nec te illud moretur, quod homo a quarto ad decimum septimum usque diem sine febre, ulloque symptomate, bene habere visus sit. Nam & ad gangrænam tam late diffusam, pravam in cerebro dispositionem præcessisse, credibile est, & in vitiis ejus vel gravissimis haud ita raro accidit, ut aut levia quædam, aut nulla vel ad multo longius tempus animadverterentur eorum indicia. Fac, memineris eorum quæ supra (1) ex nostra, aut certe ex Marchetti observatione scripta sunt. Lege non tam Fantoni patris Observationem IX. quam Cl. Filii Scholium ad XXXV. Atque ut illam Avenionensem (2) omittam longe rarissimam, quippe in qua cum cranii, meningum, cerebri ea esset læsio quam ostendit curatio, nullum tamen ab initio ad perfectam usque sanationem, id est ad dies sex & septuaginta, symptoma extitit: est apud Bohnium (3) historia, ex Lamzwerdio, symptomatum binis sincipitis fissuris non, nisi die trigesimo sexto supervenientium, suntque aliæ ex Montano apud Rouhaultium (4) eorundem non nisi decimo septimo, vigesimo, aut vigesimo primo Antuerpiæ pleroque illorum quibus eo anno caput ictum esset, aggredientium, omnesque occidentium. Illas insuper legito quas Poupartius, & præsertim Vacherius cum Regia Scientiarum Parisiensi Academia (5) communicarunt. Ex his, atque aliis quas sciens omitto, mirari desines siquando, ut in modo a nobis proposita, sic in aliis quibusdam aut hac, aut superiore Epistola traditis, non levia videbis in cerebro vitia dies aliquot sine pravis indiciis, in primisque sine febri delituisse. Quamplurima sunt quæ in illo, non tantum secundum naturam, sed & præter naturam se habente, quemadmodum fieri possint, minime assequimur. Hæc Majores quoque jure meritoque fuisse miratos, vel ex iis intelliges quæ in Sectione hac Sepulchreti ad Salmuthi Observationem (6), huc maxime pertinentem, adscribuntur ex Berengario, seu mavis ex Carpensi, ut a

(1) n. 17. (2) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 21. (3) De Renunc. Vulner. Sect. 1.
(4) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 11. (5) Hist. de l'A. 1700. Obs. Anat. 19. & de l'A. 1743. Obs. Anat. 12.
(6) §. 8. Obs. 10.

Digitized by Google

Patria ſæpius vocitant: quæ res non animadverſa fucum fecit recentiori, haud in erudito alioquin, Chirurgo, qui cum *Berengarium*, dixiſſet, cranium in ſuturis ipſis feliciter aliquando perforaſſe; continuo, quaſi de alio loqueretur, idem pariter, ait, feciſſe *Carpenſem*. Sed a tarda poſt ictum morte ad citiſſimam, ut in altera, quam promiſimus, Obſervatione, veniamus.

25. MULIER ruſtica, per ſcalas præceps ruens, caput adeo graviter offendit, ut illico loquendi, ſentiendi, & artus, præſertim inferiores, movendi facultate amiſſa, ſanguinem e naribus, & altera aure effundens, intra horam moriatur. CRANII, quod multum ſanguinis effuſi continebat, fracta erat baſis in tranſverſum, fractura ab uno ad alterum latus ante oſſa Petroſa per Sinuum Sphenoidæorum poſteriora tranſeunte, & oſſea præterea parte Meatus Auditorii cum Membrana Tympani in aure iſla quæ emiſerat ſanguinem, diſrupta. Laterales quoque rupti erant Sinus Craſſæ meningis: & præter alia, cerebellum ipſum nonnihil læſum.

26. Si præter hanc cerebelli qualemcunque læſionem, aliæ non fuiſſent graviſſimæ, ut vehemens cerebri concuſſio, hujuſque, & cerebelli tanta compreſſio, quantam copia effuſi intra cranium ſanguinis ex ruptis Lateralibus præſertim Sinibus efficiebat; num cenſes, tam citam futuram fuiſſe mortem? Equidem non facile ipſe crediderim; quanquam cerebelli non leves, & repentinas læſiones longe citius, & certius ſciam, quam pares cerebri læſiones plerumque occidere conſueviſſe, perfectiora ſaltem, ut vocant, & adulta, & ad hominis, quem hic ſpectamus, ſtructuram propius accedentia animalia. Itaque in hac controverſia in quam forte incidimus, & in qua memini te alias de me quæſiviſſe quid ſentiam, noli cum Doctiſſimis alioquin Viris non modo inſecta, ſed neque aves, aut fœtus, aut recens nata animalia commemorare. Ipſe enim vel olim adnotavit Ariſtoteles (1), *palam in inſectis, ut veſpis, & apibus hoc accidere*, nempe ut *ablata* ea particula *quæ vocatur caput*, ... *vivant*. Diu autem eſt ex quo mihi adoleſcentulo affirmabat Valſalva, avibus ſe cerebellum ſummopere vexaviſſe, neque eas tamen eſſe confeſtim mortuas. Quin ipſe quid viderim in felibus duobus, ante biduum natis, cum viventium capita inciderem æſtivo tempore, narrare poſſum. Retecto enim, in utroque, cerebri altero hemiſphærio, & Tenuis meningis utilitate animadverſa in cerebro coercendo; nam qua forte aliqua lacerata erat ejus meningis particula, illac particula cerebri ſe extrudebat, prominenſque perſtabat; aſſulatim illud totum hemiſphærium ademi, neque propterea movendi, neque ſentiendi facultas in reſpondentibus, aut in oppoſitis artubus imminui, nedum perire, viſa eſt. Nec vero periit, cum mox alterius felis cerebellum vulneraſſem. Periit autem ſtatim ac alterius cerebellum, & initium forte Spinalis medullæ alte incidi, ac dilaceravi; periit, inquam, in artubus, & toto corpore, quantum mihi ante oculos tunc erat; ſi cor tamen, auriculaſque ejus excipias; harum enim, illiuſque motus vegeti perſtiterunt. Imo cum aliquanto poſt tempore caput a trunco abſcidiſſem: ſic nihilominus, ut ſi non abſcidiſſem, perſtabant. Mox igitur amputatis vaſis Magnis, cum ipſis cor abſtuli; quod tunc denique cito conquievit, etſi mox inter digitos compreſſum, valido etiamtum niſu conari, ſenſi. Vera igitur ab iis dici, ſcio, qui feles potiſſimum diutius reſiſtere in anatomicis experimentis, ſcripſerunt. Simul tamen etiam intelligo, ſi quæ in hoc animantium genere, præſertim recens natorum, animadvertimus, multoque magis quæ in avibus, inſectiſque, & humanis ipſis fœtibus, puta qui non modo ſine cerebro, & cerebello, ſed & ſine Oblongata, & Spinali medulla aliquando naſcuntur, ſi hæc, inquam, ſolum attendamus; fore intelligo, ut multa adverſus harum medullarum, & cerebri, nedum adverſus cerebelli uſus, conſequi poſſe videantur.

Nolim quoque hic plurimum tribuas quibuſdam cerebelli vitiis quæ longiori, aut minus longo quidem tempore, ſed

(1) De Juvent. & Senect. c. 1.

Digitized by Google

ſed certe non repente fiunt. Prioris generis hæc ſunt. Ex Maucharto (1), itemque ex Littrio (2) in duobus hydrocephalis pueris cerebellum aut induratum, aut ſcirrhoſum ſic tamen, ut in hoc bina, quamvis exigua, ſupereſſent loca in quibus cerebellum ſecundum naturam ſe habebat, in illo autem lobus alter, ut minus grandis, ita minus quoque eſſet durus: ex Briſſæo (3) durus quoque tumor, ſed in medio cerebello enatus: ex Cl. Lieutaudio (4) os non parvum intra alterum ejus lobum: ex Peyronio (5) totum cerebellum in membranam converſum, quæ corpus gallinacei ovi magnitudine involvebat, ex glandulis pluribus, duriſque compactum, quod potius in corpus, ut de cerebro olim accidiſſe videtur, quam in illam membranam, cerebellum eſſe mutatum, & ſub ejus larva delituiſſe, aliqui fortaſſe ſuſpicabuntur. non ſecus ac quaſdam cerebelli ipſius partes in quibus deprehendit Harderus (6) globulos tres parvos; nam major in Spinalis medullæ initio fuit; aut Wurffbainius (7) varia corpuſcula glanduloſa, cerebello quidem flavo, & fœtido, ſed non putrefacto, aut Flaſcus apud Lanciſium (8); neque enim Lanciſius vidit; corpus ex pluribus globulis compactum. Nec vero ad totum pertinuit cerebellum, ut videntur aliqui indicare, alii autem diſerte affirmant, is ſcirrhus quem in mendica puella invenit Cel. Hallerus, quando hic ipſe (9) *cerebelli mediam partem*, id eſt *lobum ſiniſtrum* occupaſſe, ſcribit; ut facile non æquaret quem ego (minus tamen durum, minuſque compactum) ſub initium A. 1754. in viri cerebello offendi, quippe præter eundem pene totum lobum, tenentem mediæ quoque partis, & proximam lobi dexteri portionem, quemadmodum ex hiſtoria, a me alio loco (10) ad te perſcribenda cognoſces. Ad alterum autem attinent in cerebello vitiorum genus; ſi quam Obſervationem Peyronius (11), inter nonnullas quoque ſuperiorum, protulit, ut alii etiam poſtea, ex Fantono patre, facile ſeponas, quando Filius Clariſſimus (12) pro cerebello *corrupto* intelligendum exiſtimat cerebellum dumtaxat mollius, nec nativi coloris; attinent, inquam, primum, quæ Maſſæ (13) eſt, apoſtematis in cerebello poſt vulnus ſincipitis, *ſuppurati cum ſanie laudabili*: deinde altera ab Amico ad nos ſcripta A. 1735. lobi cerebelli dexteri, quem totum, viridis, & fœtida ſanies pervaſerat, poſtquam proximum os temporum hic illic carie affecerat, Duramque meningem corroſerat: tum hujus, ſi cauſam ſpectes, non diſſimilis noſtra, ad te alias (14) miſſa, ſed eo diſſimilis quod ſanies lobum eundem cerebelli ſuperficie tenus, idque ex aliqua tantum parte vitiaverat: quarta denique Cl. Planci (15) abſceſſus, duas tertias lobi illius partes occupantis. Nemo quidem ex primo, aut ex altero vitii genere morte repentina illico, & cum ſanus videretur, ſublatus eſt; ſed nec vitium repente eſt factum; iis autem quæ paulatim fiunt, natura corporis quodammodo adſueſcit, & quod deficit, aliunde quo ad ejus facere poteſt, ſupplet. Cujus rei in nervis ipſis exemplum proferam. Quid enim cauſæ fuiſſe, putas, quamobrem canis cui dexterum, ſiniſtrumque Recurrentem Cl. Emett (16) diſſecuerat, vocem, quam illico perdiderat, poſtridie cœperit recuperare, eamque in dies creſcentem? Nervus Recurrens tertius, inquies, ut qui pone Aſperam arteriam latens, conſecari non potuerat. At inſolitus is nervus certe etiam pridie fuerat: fuerantque ramuſculi, opinor, alii, a Vagis nervis ſupra horum ſectionem a Valſalva (*) peractam, aut aliunde exorti qui laryngem peterent in catella quæ, cum fruſtra antea conaretur, nono demum latrare potuit die. Scilicet ſenſim, aut ego fallor, ſpiritus qui per majores illos diſſectos nervos ire amplius non poterant, mea-

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 59. (2) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obſ. Anat. 13.
(3) apud Platner. Inſt. Chir. adnot. ad §. 548. (4) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1737. Obſ. Anat. 8.
(5) Mem. de la meme Acad. A. 1741. (6) Apiar. Obſ. 58. (7) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obſ. 237.
(8) De nox. Palud. Effl. l. 2. Epid. 2. c. 6. (9) Opuſc. Pathol. Obſ. 1. (10) Epiſt. 62. n. 15.
(11) loco indicato. (12) Schol. in Edit. ult. ad eam Obſ. quæ 9. eſt. (13) l. Introd. Anat. c. 28.
(14) Epiſt. 14. n. 3. (15) in Append. ad Epiſt. de Monſtr. (16) Tentam. de Cur. Morb. Cephal. n. 30.
(*) Epiſt. Anat. 13. n. 37.

Digitized by Google

meatus, antea minus patentes, per minores nervos, altius cum majoribus sive extra, sive etiam intra cerebrum communicantes, eodemque contendentes, sic satis sibi dilataverant. Sic satis, inquam; in hominibus enim ad quos hæc transferes, cerebelli vitiis paulatim increscentibus affectos, postquam tandem ipsum totum occupaverint, veri simile vix est, cordis, & pulmonum motum semper ita, ut antea, viguisse; quin diserte in quibusdam eorum, ut in Littrii puero, traditum est, debilem respirationem, pulsum autem perquam exiguum fuisse, & in Observatione quam ad me scriptam dixi, languor adnotatus est, in eaque pariter quam ad te misi, ut vires, pulsusque omnino concidissent, videre potes. Multo difficilius esset objectioni satisfacere quam apud gravem quendam Auctorem legisse memini; neque enim quis fuerit, recordari nunc possum; nempe in fure, cujus infirmissima erat memoria, nullum cerebelli vestigium a Benivenio repertum esse, nisi Benivenius (1) hæc tantum scripsisset, fuisse in eo fure *posteriorem capitis partem, ubi memoriæ sedes est, adeo brevem, ut tantillam cerebri portiunculam contineret*; ut siquis ob antiquam illam de memoriæ sede credulitatem, de cerebello potius quam de cerebro, accipere id velit, non tamen omnino defuisse cerebellum, agnoscat. Quæ omnia cum ita sint; hæc seponamus, & illuc unde controversia & nata est, & dirimi facilius potest, redeuntes, non leves, easque repentinas cerebelli læsiones cum cerebri non levibus, imo, si vis, etiam gravioribus, & repentinis læsionibus, quales a vulneribus sunt, comparemus.

27. Cerebri esse quædam vulnera quæ mortem citissimam afferant, non módo non est negandum; sed mirandum est potius, duas, haud amplius, Observationes in hanc rem indicatas esse a quibusdam Eruditissimis Viris, in quarum neutra mors statim secuta est; cum ex tot Auctorum Præstantissimorum experimentis contra ignorare nemo possit, cerebello inflicta vulnera vitam plerumque aut illico, aut non multo post adimere consueviſse. At enim eadem celeritate non semper adimunt. Nempe fassus sum. Sed quoties tandem, & quam tarde hoc acciderit, quæro. Franciscus Antonius Cattus Anatomes apud Neapolitanos Professor in Opusculo (2) ibidem recuso A. 1557. *experimento facile comprobare se posse* id scripsit, quod sine cerebelli vulnere non videtur præstitisse. *Reliquæ cerebri partes omnes*, inquit, *licet vulnerentur, non tamen statim mors sequitur; at vulnerato posteriori ventriculo, extemplo animal concidere, ac interire conspicimus*. Quod si præter cerebellum, quod tametsi non undique, ut cerebrum suos, quartum hunc ventriculum tanquam sui proprium, comprehendit, ipsum tamen complet, proximeque operit; suspicari velles, subjectam quoque Oblongatam medullam convulnerasse; experimenta (3) non deessent ex quibus intelligeres, non propter hanc convulnerationem potissimum, mortem subitam sequi debuisse. Optandum esset, ut Coiterus in iis Anatomicis Observationibus quas sexdecim post Cattum annis vulgavit, attigisset aliquid ad cerebellum spectans, quando & ipse, quod ad cerebrum attinet agnorum, hœdorum, & canum viventium, Recentiores antevertit, hæc scribens: *quod summa admiratione dignum exiſtit, brutorum viventium cerebra detexi, vulneravi, & intactis nervis, eorundemque principio, & ventriculis mediis illæsis, exemi, at nullum vel vocis, vel respirationis, vel sensus, vel motus offensionis signum in iis deprehendi. Aves absque cerebro aliquandiu vivunt, ut quilibet in gallinis vel pullis gallinaceis, si rostrum superius cum dimidia capitis parte abscideris, cerebrique majorem exemerit partem; experiri potest*. Superiori autem, & in hoc sæculo Experientes Viri ne cerebellum quidem avium eximere omiserunt. Sic Cl. Zimmermannus (4) cum cerebrum, & cerebellum columbæ detraxisset, hæc subito, & omnino periit: quod ut conjicias unde potissimum acciderit; cum

(1) De abdit. nonnull. ac mirand. morbor. &c. causis c. 89. (2) Isagog. Anat. c. 25. in fin.
(3) Vid. apud Teubeler Dissert. de Vulnerib. cerebri non semper lethalib. §. 43. & seq.
(4) Dissert. de Irritabil. §. 27. Exp. 7. & 8.

Digitized by Google

cum alteri columbæ cerebrum ademiſſet, hæcque ad aliquod tempus viveret tamen, *cerebello exempto*, *ſubito* periit. Verum ne a perfectioribus, ut ſupra eſt propoſitum, animalibus recedamus; cum has Litteras ad te primum miſi, unus inter plurimos aut ſtatim, aut non multo poſt mortuos memorabatur in hac controverſia Chiracii canis qui horas viginti quatuor a ſumpto experimento ſuperſtes fuerat. Nunc autem video, a Cl. Zinnio in ea Diſſertatione qua pericula ab ſe facta etiam in cerebello propoſuit (1), canem produci qui eo viſcere perforato, horas totidem vixit, imo alterum quoque cui abſciſſa a Petito parte ſiniſtri lobi cerebelli, vita perſtitit dies ſex. Verum hæc perrara exempla eſſe, conſtat, & omnino pauca, ſi cum tot aliis canum quos ſtatim obiiſſe novimus, conferantur, aut quos ipſe vix *poſt quartum quintumve minutum*, vel *per horam fere*, ut duos treſve, vel *tribus horis*, ut unum, vel ſummum *per* 12. *horas*, ut quendam alium, vitam produxiſſe, ex ſuis, aliorumque ſelectis Obſervationibus fatetur. Quod ſi graviorum cerebelli vulnerum, nec tamen citiſſime lethalium, in hominibus exempla quæramus; vix credo fore duobus plura. Alterum ex Petito produxit Peyronius (2) militis qui horas vixit tres & quadraginta. Alterum in Sepulchreto (3) leges ex Binningero, Helvetii, qui niſi forte in numeris deſcribendis error aliquis irrepſit, dies ſuperfuiſſe videtur amplius quatuor. Aliud famuli ex Borello (4) huc adjici non poſſe, exiſtimo; neque enim video, quomodo enſis per orbitam pervenire poſſit ad cerebellum, illæſa interjecta parte cerebri, quod pro cerebello ibi facile legendum puto; is tamen famulus quocunque enſis adactus fuerit, poſtridie mane inventus eſt mortuus. Cur autem alia, a me pariter animadverſa, exempla non eſſe referenda putem inter vulnera cerebelli graviora, mox ea commemorans, oſtendam. Sed militis illius cerebelli ſiniſtrum lobum certe trajecerat globus plumbeus: In Helvetio autem *ſiniſtri cerebelli principium nigrum & corruptum apparuit*, *& ex ipſius ſubſtantiæ intimis*, *oſſis ex conico acutum cranii forte fruſtulum extractum eſt*; ab eodemque ſiniſtro latere artus fuerant reſoluti: quod ſic in tranſitu commemoro, quia in Planci quoque Obſervatione ſupra (5) indicata artus non oppoſitos, ſed ſubjectos vitiato cerebelli lobo corripuit hemiplexia; ut dubitatio quæ Cæſalpino (6), & mihi pariter (7) aliquando ſuborta erat, tolli poſſe videatur, ſi per alias plures harum ſimiles Obſervationes conſtanter appareat, ſedem cauſæ, hemiplexiam facientis, aliter in cerebello, quam in cerebro plerumque ſoleat, deprehendi. Tunc autem ubi ſimul cerebrum, & cerebellum vitiata eſſent, credere quis poſſet, minus illud valere ad paralyſim in adverſo latere, quam hoc in ſubjecto, inducendam, ſi in aliis quoque idem adnotaretur quod ab Foreſto (8) in lethargico puero adnotatum eſt, cujus latus corporis dexterum cum totum eſſet ſine ſenſu, & motu prorſus reſolutum; non intra ſiniſtram cranii partem, ſed intra dexteram abſceſſus non in cerebro tantum, verum etiam in cerebello deprehenſus fuit.

Sed ad ſuſceptum ſermonem ut redeam; cum pauca adeo exempla ſint vitæ poſt grave inflictum humano cerebello vulnus vel ad breve tempus protractæ; quis ex adverſo doctus, & exercitatus Chirurgus eſt qui innumera non legerit, nec aliqua ipſe viderit vulnera cerebri vel gravia, vita longe diutius producta? Et quando hac de re nulla videtur eſſe poſſe dubitatio, omneſque fateantur, neceſſe eſt, multo citiorem ab illis, quam ab his vulneribus, mortem afferri conſueviſſe; videamus, num & certiorem. Profecto mortui ſunt omnes illi in quibus vitiatum, nedum ſauciatum, cerebellum commemoravimus. Sed ut in vulneribus ſubſiſtamus; quot tandem eorum evaſiſſe leguntur quibus non leviter cerebellum fuerit, ſed profunde vulneratum? Certe huc non attinere illum, vides, de quo relatum Platnero (9) eſt; *curatum* fuiſſe *poſtquam non mini-*

[1] in Schol. ad eam Differt. partem §. 1. [2] Mem. ſupra ad n. 26. cit.
[3] Sect. hac Obſ. 8. §. 8. [4] Cent. 2. Obſ. 19. [5] n. 26. [6] l. 2. Quæſt. Med. 10. in fin.
[7] Epiſt. Anat. 13. n. 23. [8] l. 10. Obſ. Med. 11. [9] adnot. ſupra ad n. 26. cit.

Digitized by Google

minima occipitis pars cum notabili corticis cerebelli portione enſe ablata fuerat. Nec magis attinere videbis Abiſſinum illum, a Veslingio noſtro (1) ſanatum. Quamvis enim aliqui, ut nuper animadverti, ſic proponant, hominem *ætate jam gravem, cujus cerebello vulnus, duorum digitorum latitudine fuerat inflictum*; ſi tamen Veslingium attente perlegas, facile intelliges mitto 50. *majorem* annis, *ſed viridem viro ſenectam* fuiſſe) occipiti quidem *latum vulnus inflictum eſſe*, hoc autem *utramque meningem pervadens, cerebellum ad duorum digitorum latitudinem ſtrinxiſſe*, id eſt ſuperficiem ejus raſiſſe, quomodo Nonius Marcellus (2) illud Virgilii exponens Æneid. libro 8. (3) *Stringentem ripas*, ideoque leviter vulneraſſe, ut Servius ad alium Virgilii locum (4) *Strinxit*, inquit, *eſt ſignificatio levis vulneris*. Hic autem memineris, Veslingium ab Riolano (5) fuiſſe notatum, quaſi ſcripſerit *compta & eleganti oratione, interdum obſcura, quia terminis & vocibus uſitatis* inter Medicos *non eſt uſus*. Quod ſi illud quoque vulnus animadvertiſſent ex quo Falloppius noſter (6) ſcripſit, *cerebelli primo quantitatem grani viciæ craſſioris egreſſam eſſe: ſecundo cum fruſtula oſſea extraxiſſet ex ſubſtantia ejuſdem, adhuc aliam particulam craſſiorem priori egreſſam eſſe*; proclive fuiſſet reſpondere hoc inſuper vulnus illis ſuperioribus adnumerantibus, non modo hominem, cum ea ſcripta ſunt, non perſanatum, ſed dumtaxat *jam ferme ſanum* fuiſſe, verum etiam, idque præcipue, ſi profundum fuiſſet vulnus, & ſi fruſtula illa oſſea, ut in Helvetio de quo paulo ante dictum eſt, *ex* cerebelli *ſubſtantiæ intimis* fuiſſent extracta; Auctorem poſtquam de iſto vulnere quod ferme jam ſanatum cenſebat, deque aliis cerebri perſanatis ſcripſerat, non ſic fuiſſe ſuum ſermonem ſtatim concluſurum, *quare non omnia cerebri vulnera, ſed profunda tantum ſunt lethalia*. Quæ cum ita ſint; recte feciſſe Joannem Bohnium (7), exiſtimabis, qui cum multa vidiſſet ipſe, & plurima, ſi quis alius, de vulneribus ſcripta legiſſet, hæc tradidit: *ſi experientiam conſulamus, vix unum forſan obſervare continget, qui ex lacerato cerebello evaſerit, cum plura paſſim obvia ſint illorum exempla, quibus ſatis ingentia quoque cerebri vulnera coaluiſſe perhibetur*. Quorum ſanationis Obſervationes & ipſe indicat (8) bene multas, & Donatus (9) quoque, & Schenckius (10) collegerant, quas inter vel quædam ſunt vulnerum in cerebri uſque ventriculos pervenientium, Augenio (11), imo & Galeno ipſo (12) ſe vidiſſe, teſtantibus; ut mirari ſubeat quod in quodam Sepulchreti Scholio (13) adnotatum eſt, *vero ſimile* eſſe, *miranda quædam vulnera capitis, cum evidenti cerebri læſione, cujus etiamnum particulæ vitæ ſuperſtite demptæ ſunt, non lethalia fuiſſe, quod cortice tenus offenſum fuerit, illæſa medullari ſubſtantia; quam ubi vitium attigit, fatis concedendum fuit*. Si enim lectæ fuiſſent illæ Obſervationes; ex earum non paucis cognitum eſſet, non modo num vitium ad medullarem ſubſtantiam non perveniſſet, verum etiam num corticalis dumtaxat ſubſtantiæ portio, ut in illo apud Platnerum cerebelli vulnere, detracta eſſet. Sed tu præter illas, poteris quaſdam alias ſane mirificas legere apud Martianum (1), ex quo nemo, quod meminerim, adhuc produxit, aliaſque item apud Wepferum (2), & Saltzmannum (3); ut alias modo præteream. Quorum hic tamen non ſecus ac Bohnius, poſt tot recenſitas ingentium cerebri vulnerum ſanationes, cerebelli vulnera diſerte excipit (4), *ut pote quæ ſemper & abſolute funeſta eſſe, experientia comprobat*; Wepferus autem ſic illas abſolvit, ut cum globuli plumbei trajectionem in uno per cerebrum, in altero per cerebellum, & cerebrum memoret; illum quidem *paulo poſt*, hunc vero pro-

[1] Obſerv. Anat. & Epiſt. Medic. 13. [2] De Propriet. Serm. ſub litt. S. [3] verſ. 63.
[4] Æneid. l. 10. verſ. 478. [5] in ipſo initio Animadverſ. in Syat. Vesling. [6] De Vulnerib. c. 6.
[7] De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1. [8] S. 1. [9] De Medic. Hiſt. Mirab. l. 5. c. 4.
[10] Obſ. Medic. l. 1. ubi de Cerebri Vuln. [11] l. 9. Epiſt. 2. quæ eſſe deberet 3.
[12] De Uſ. Part. l. 8. c. 10. [13] ad §. 8. Obſ. 5. hujus Sect.
[14] Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. verſ. 377. prope fin. [15] Exerc. de loco aff. in Apopl.
[16] Diſſert. de mira Cran. Fract. §. 10. & ſeq. [17] §. 12.

Digitized by Google

protinus extinctum narret. Quanto igitur & citius, & certius cerebelli, quam cerebri vulnera soleant esse lethalia, satis a nobis confirmatum est. Nunc ad nostras fissi, fractive cranii Observationes veniamus.

28. VIRGO annorum septemdecim, pallidi coloris, cum amatore quocum vetuerat pater, forte loquebatur. Intervenit hic de improviso, atque ut erat truculentus, nec omnino sobrius, crasso arrepto fuste cum brachium, tum præsertim caput filiæ cædit ea vehementia, ut fustis rumpatur. Sic vulnerata, horis post quatuor defertur in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte. Interrogantibus non respondet, pulsuque est humili adeo, ut sanguinem mittere non audeant. Leve brachii vulnus erat, capitis autem & plura, & gravia, in his gravissimum omnium unum, quod & præcipuo dolore afficere videbatur, pone aurem sinistram, ex qua ipsa postea effluebat sanies: qua non multum madebant vulnera. Intra dies circiter quatuor ægra cœpit, interrogata, respondere; sed ut plurimum vix pauca, ut puta negans, aut ajens. Interim vehemens, frequensque fit pulsus, & febris animadvertitur quotidie vespertino tempore augescere. Tum menstrua purgatio tempestive accessit: nec ad mortem usque intermisit: quæ perpaucis post diebus sensim, & placide secuta est, postquam febris semel dumtaxat, idque triduo ante obitum, levi, brevique cum frigore ingruerat.

CADAVER hujus Virginis mihi A. 1704. in genitalium partium examine plurimum versanti, perutile inter alia & virginum, & mulierum fuit ad ea indaganda quæ de hymene, de uterinæ cervicis valvulis, de menstrui sanguinis fontibus, aliisque ejusdemmodi in I. postea Adversariis proposui. Is sanguis, etsi fluere, ut dixi, ad mortem usque non intermiserat, tamen, ut multo lentius extremo tempore prodibat, in crassi cylindri formam intra vaginam, uterique cervicem non secus ac solet vitreis vasis ex incisa vena exceptus, concreverat, osculumque uteri, & cervicem; nisi forte id tribuas naturali eo tempore illarum partium laxitati; dilatasse videbatur. Neque in ea sanguinea concretione pars omnino deerat subalba. Sed paucis adnotare præstat quid in fundo uteri, & testibus peculiare animadverterim. Illius anterior facies sulculis inæqualis erat tribus aut quatuor secundum longitudinem ductis. Testes autem convestiens membrana nonnullas parvulas quasi cicatrices ostendebat: quas inter in teste altero quiddam apparuit ulcusculo simile inæquali, & colore ex flavo nigrescente. Per foramen quod ipsi inerat manifestum, a me tenue specillum demissum; in cellulam non exiguam, sed inanem, descendit. Vesiculæ autem quæ his in testibus non deerant, sero plenæ, cum post coctionem dissecarentur, nihil quidquam mihi ostenderunt concreti humoris; sed intra crassiusculam tunicam omnino vacuum sinum. Verum hæc postea omnia conspecta sunt.

Caput vero, jam antea perfectum, vulnerum omnium cinereum fœdumque colorem ostenderat: & dum ejus detraherentur integumenta, fœdi alii colores, & inter hos niger, apparuerant. Detectum cranium Lambdoidem futuram habuit laxatam; ad eum autem locum in quo pone aurem vulnus gravissimum fuisse, diximus, magnam fracti ossis partem, ab reliquis adeo sejunctam, ut nullo negotio leviter trahentem secuta sit. Circumsecta, & intus, extraque inspecta calvaria fissuras ostendit duas, utramque tabulam pervadentes, quarum longissima ab eo incipiebat loco ubi magna illa fractura fuit. Cui loco respondens inferior pars sinistri cerebri hemisphærii tanto spatio corrupta erat, quantum occupasset parvum pomum. Cætera sana deprehendimus, si Duram tantummodo meningem excipias, quæ levem quandam quasi ecchymosim habebat qua longiori illi fissuræ subjecta fuerat.

29. Præter hanc, aliasque fortasse, illam quoque in eodem Nosocomio sectionem habui huc attinentem quæ jam satis in Epistolis Anatomicis descripta est (1). Ex qua cum alia quæ his, & superioribus Litteris attigi, tum illud præsertim confirmari videbis, esse aliquando effu-

(1) XIII. n. 16.

Digitized by Google

ſum ſanguinem non ubi icta, & fiſſa calvaria eſt, ſed intra oppoſitam ejus partem. Nunc ad aliquot Patavinas diſſectiones tranſeamus, initio ab ea ducto, in qua baculi pariter ictibus fiſſam calvariam conſpeximus.

30. VIR quidam ex Liguria luſcus, & mendicus, ebrius cum aliis ebriis mendicis rixatus, ictus ab horum baculis retulit duos, levem quidem in manu altera, gravem autem ad tempus ſiniſtrum; ut ex ſubjecta aure ſanguis exierit. Mox tamen conciliata pace, ibidem cum ipſis ad ignem conſidet, multoque iterum ſe vino, quaſi redintegratæ amicitiæ pignore, ingurgitat: nec multo poſt illa eadem nocte moritur. CADAVER poſtridie, quamvis extremo Januario A. 1746. etiam tum calebat, cum ante noctem in Gymnaſium illatum eſt. Ubi cum Anatomen docerem, inſequentibus diebus perfectum fuit; idoneum enim ad pleraque erat; tametſi ad imam tibiam ſiniſtram erat exulceratum, ſcrotum autem, quaſi ab ecchymoſi, ex rubro violaceum, ventremque in primis habebat tumidum. Abdomine enim diducto, tumorem a ventriculo eſſe, compertum eſt, quem vinum, & aer diſtendebant adeo, ut magis in alio non meminiſſem; cum inteſtina, Tenuia præſertim, eſſent ferme inania; ut fruſtra aliqui, ut in homine non multo poſt tantam vini ingurgitationem mortuo, chylifera aliqua vaſcula per inteſtina, & meſaræum ſe viſuros, ſperaverint: quanquam initio dum plenus etiam tum ventriculus manu ſiniſtrorſum attolleretur, pleriſque impoſuit per ipſum exterius pergens, parallelum gaſtroepiploicis vaſis, quaſi chyliferum vaſculum; quod tamen ſtatim perſpectum eſt aut nervum, aut aliud ejuſmodi eſſe, cum valvularum nullum haberet indicium, diſſectumque, & compreſſum nihil quidquam humoris daret. Ut abdomen, ſic meſaræum, & omentum, quod ſurſum retractum offendimus, flava pinguedine referta erant. Lien ex maximis quos viderim, ſecundum quamvis dimenſionem, ſed præſertim ſecundum latitudinem, & longitudinem, ſecundum quam erat a facie quidem ſima in ſe complicatus. Intus diluta fuit pallidaque rubedine; at nuſquam durus. Nec durum jecur, magnum quidem, ſed intra naturæ modum: ejuſque cyſtis plena bilis valde flavæ. Urinæ quoque veſica plena; ut ad tres digitos exſtaret ſupra oſſa pubis. Urethra ſine orificiis quæ in oculos incurrerent, canaliculorum noſtrorum; an a prægreſſo olim morbo? nam neque e præputio glans exeri poterat, niſi ex parte aliqua, ſine ſectione, neque ea pars quæ exeri poterat, illa erat in qua extrema hiat urethra. Intra ſcrotum nil vitii fuit. Nec intra Thoracem: in quo nihil erat adnotatione dignum, niſi quod in cordis caveis, & Magnorum vaſorum ſanguis omni caruit polypoſa concretione, quemadmodum & in cunctis reliquis hujuſce corporis vaſis. Caput autem plura obtulit quæ adnotaremus. Faciei muſculos omnes, & interjectas membranas, & glandulas Parotides fuſcus quidam ex coccineo rubor infecerat. Eæ glandulæ magnæ erant; an ob eandem, ſubſiſtentis videlicet ſanguinis, cauſam? an ob aliam quoque? nam & Thyroidæa, & in primis Maxillares Internæ erant magnæ: num in ejuſmodi lurconibus, quippe ſæpius, magiſque agitatæ, & exercitæ, grandeſcunt? Muſculus Temporalis ſiniſter, is videlicet qui ictus fuerat, totus, ſi partem fronti propiorem excipias, a ſtagnante ſanguine nigricabat, ea copia inter muſculi fibras effuſo, ut ad cochlearia aliquot, inter incidendum, exciderit.

Cranio circumſecto; in quo pro Frontalibus pituitariis Sinibus ſpongioſa inventa eſt oſſis ſubſtantia; inter illud, Craſſamque meningem, qua ictui reſpondebant, ſanguinem ſemiconcretum offendimus ad duas treſve uncias, extenſumque a poſterioribus antrorſum ad quatuor aut quinque tranſverſos digitos, a baſi autem cranii ſurſum ferme tantundem. Ab ejus ſanguinis compreſſione meninx illa, & cerebrum evidentiſſime ſubſederunt tanto ſpatio, quantum ab illo occupatum fuiſſe, diximus. Porro ſanguifera vaſa per eam meningem, magiſque per Tenuem ſic erant diſtenta, ut vel minimi ramuſculi pulcherrime ruberent ubique, magis tamen

Digitized by Google

men a dextris, an quod in id latus, quippe minus dolore affectum, moriens cubuisset? an etiam, quantum ad Crassam meningem attinet, quod hujus vasa ob effusum sanguinem non æque a sinistris plena esse possent, atque a dextris? quanquam & ad basim dexteri cerebri hæmispherii inter ipsum, & Tenuem meningem ad aliquem tractum effusum sanguinem animadvertimus; sed paucum adeo, ut sugillatio potius, quam effusio, videretur. Parem proportione vasorum plenitudinem ex grandiusculis passim sanguineis punctis in medullari non cerebri modo, sed & cerebelli substantia fuisse, intelleximus; per Lateralium autem ventriculorum parietes ipsa distenta vasa conspeximus; quanquam in pauca, quæ iis ventriculis inerat, aqua subturbida Choroides plexus pallerent. His ita perspectis, oculos convertimus ad exsectum cranium, & in sinistro osse temporum ferme capillarem rimam, sed ab exterioribus ad interiora pervadentem, animadvertimus. Incipiebat hæc digitulo transverso supra eum locum ubi secta, ut solet, calvaria fuerat. Pergebat autem ad hujus basim, & ad communes usque superiores fines intimi Meatus Auditorii, & Tympani se extendebat; quamobrem discludens utrumque Membrana disrupta erat, hoc autem sanguine plenum, & ille sanguinolentus. Compertis sic causis quæ interna vasa, externaque ruperant, & quod consequitur, sanguinis tum intra cranium, tum ex aure effusi, restabat in homine quem luscum fuisse, diximus, cæcus oculus examinandus. Is erat dexter. Cujus Adnata tunica confertioribus sanguiferis vasculis, quadam præsertim in parte, distinguebatur, ad Corneæ ambitum pertinentibus. Hæc non modo opaca, sed & multo minor quam par est, nec solita figura erat. Tum demptus ex orbita oculus, ipse quoque non paulo apparuit minor, nec sphæram, ut solet, sed unum ex iis quos nostrates appellant *bottoni*, quibus videlicet in vestibus pro fibula utimur, apprime referebat, facie altera depressum, altera in humilis coni modum exuberantem. Quarum tamen facierum cum hic illa esset anterior, hæc autem posterior, multo longior erat diameter faciei anterioris, quam axis, seu recta linea ab hujus medio ad posterioris medium ducta. Secundum quam lineam cum durum hunc oculum bifariam divisissem, & nihil, visi humor prodiisset, quem nisi colore fuisset subatro, Aqueum vocasses; frustra Crystallini, aut Vitrei humoris reliquias quæsivi; ne vestigium quidem supererat. Verum sub contracta Sclerotica tunica Choroides erat cujus inter fuscum colorem sanguineus hic illic, ut solet, non obscure apparebat, annexaque Choroidi Uvea, at non sicuti hæc, integra; ut Iridem, & Ciliare corpus internoscere non liceret. Universæ autem Choroidi pro Retina tenuis lamella suberat ossea, quæ ab nervi Optici insertione profecta, & undique integra, figuramque oculi quam descripsimus, servans, & aqueum de quo dictum est, humorem complectens, ad Corneæ usque ambitum se extendebat, ubi arctius quam usquam, ad Uveam adhærebat, quemadmodum vel posteaquam macerassem, iterum animadverti. Ejus lamellæ, revera osseæ, frusta omnia adhuc asservo, quorum grandiuscula nonnulla & figura, & adhærente Uveæ, & Choroidis portione, rei quam rarissimæ; si tamen antea ab ullo conspecta est; fidem facere iis qui tunc non aderant, præclare possint. Tunc vero cum ii qui aderant omnes & Rei Medicæ Doctores, & Studiosi satis superque hæc cuncta spectassent, constaretque ex ipsa inspectione, cæcitatem fuisse antiquam; quæcunque ejus causa fuerit, quæ neque ex mortuo quæri, neque ex aliis poterat, quippe mendici alienigenæ vitam alibi actam ignorantibus; non est visum prætermittendum, ut quomodo se haberet Opticus ejus oculi nervus, inquirerem, & cum altero qui sinistrum, nempe sanum, petebat oculum, compararem. Manifestum igitur continuo omnibus vel sine dissectione inter unum, & alterum nervum discrimen fuit. Hic enim alter ita uti sanissimus solet, se habebat. Ille vero depressior, tenuior, & colore carneo obsoleto ab eo loco ubi cum altero intra cranium conjun-

Digitized by Google

ctus fuerat, ad oculum usque conspiciebatur. Quin toto eo tractu quo Crassa meninge erat convestitus, cum in transversum secuissem, quæcunque sectio arteriæ cujusdam potius, quam nervi, esse videbatur, quippe in se contracta, & crassiore facta illa meninge, & tubuli ab ea efformati cavum mucosa implente substantia illius ejusdem quem modo dixi, coloris. In ipsa autem conjunctione ut res se haberet, quæri non potuit, cum ea pars in cerebri dissectione fuisset antea fortuito læsa. Sed tamen ab eo loco introrsum ad tractum digitorum duorum nullum prorsus a quoquam adnotari discrimen potuit inter nervum dexterum, & sinistrum; neuter enim, ut infra dexter, mollior erat; mucosusque, aut subrubens, aut extenuatus; sed parem uterque firmitudinem, crassitudinem, albedinem ostendebant.

31. Etsi longior historia hæc fuit; non longam tamen satis erit adnotationem attexere. Velim igitur, quæ de Optico hujus cæci oculi nervo scripsi, cum iis conferas quæ Epistola habes XIII. (1) Meas omnes satis inter se convenire harum rerum Observationes, intelliges; hanc autem ultimam, quod ad oculum ipsum attinet, quidpiam multo & spectabilius, & rarius continere, tunicam videlicet Retinam totam ex mollissima, & nervea in duram, osseamque conversam. Id enim cujus raritatis sit, inde poteris existimare, quod cum postea in rem hujus nostræ similem incidisset Anatomicus Eruditissimus Hallerus (2); *lapillos*, inquit, *aliquos in lente crystallina repertos fuisse, legi; ejusmodi autem* retinæ *morbus nescio an visus sit*. Non adeo raræ sunt; raræ tamen sunt in aliis quoque oculi ipsius partibus sive in osseam, sive in lapideam naturam mutationes. Noli enim facile credere, tot esse conspectas quot in Collectione quadam recensentur; nisi prius in libris invenias qui nimis properanter, ut opinor, sunt in ea designati. Mihi certe quatuor, aut quinque ex iis qui in manibus erant, inspicienti, præter spem accidit, ut vel nihil, vel nihil ad rem in locis reperirem quæ indicantur, uno excepto, perperam tamen indicato, quem insuper ad Scleroticam tunicam attinere, animadvertes, non *osseam* quidem, ut dicitur, *inventam*, sed osseam habentem squamulam quæ ipsi inhærebat, si Blasium inspexeris, non *L. 6. c. 8.* sed *P. 4.* Obs. Med. 8. cum Tab. 8. Fig. 13. qualem bracteolam se vidisse postea *inter choroideæ laminas*, Gunzius (3) scripsit. Sed Cl. Morandus (4) exemplum protulerat multo antea, ut in ea Collectione omitti non debuisset, rarum præsertim, atque ut ait „ fortasse unicum „ ossificationis intra oculi globum. Nam præter humorem Crystallinum qui „ consistentia erat durissimi lapidis, non tenue inter Choroidem, & Retinam tunicam deprehendit officulum, posterius convexum, anterius cavum. Denique, ne de istiusmodi partium oculi indurationibus aliud addamus; quale nos in muliere officulum, Crystallini loco, offenderimus, alias (5) ad te scriptum memineris. Cætera quæ in historia novissime proposita ad ictum attinent capitis, post ea quæ his, & superioribus Litteris sæpe attigimus, supervacuum esse, vides, hic iterum explicare. Sanguinis autem per aurem exitum, qua via & ratione in Viro hoc contigit, eadem in aliis quoque contigisse, quos videlicet Epistola hæc (6), & Epistola item XIII. (7) proponunt, satis, etiam me tacente, per te memineris.

32. BAJULUS annos natus necdum quadraginta, egregio corporis habitu, ebrius cum esset, inter incedendum cecidit, frontemque graviter allisit, unde magna ibi sugillatio. Et tunc quidem vomuit. Sed nullum postea symptoma apparuit præter unum, idque gravissimum, ut torpidus jaceret, nihil sumens, nihil loquens, nisi quod ubi Chirurgi aliquid agerent quod dolorem afferret, tunc vehementer querebatur, magnumque edebat clamorem. Sic illatus in Nosocomium, intra quartum a casu diem est mortuus, cum ibi ego anatomica studiosis ostenderem sub initium

De-

(1) n. 7. & seqq. (2) Opusc. Pathol. Obs. 53. (3) Progr. de Ozæna Maxill. prop. fin.
(4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730. (5) Epist. 13. n. 10. (6) n. 15. (7) n. 16.

Digitized by Google

Decembris A. 1741. FRONTIS os qua alliſum fuerat, vidi rima bene longa exterius, interiuſque diffiſſum, cui rimæ ſanguis intra cranium grumoſus ſuberat; ſed non multus. Neque aliùd præterea offendi quod ad ictum attineret. Nam oſſiculum, quod haud ita procul deprehendi, inter Craſſam, Tenuemque hujus Viri meninges conditum, jam diu ante id tempus ibi increviſſe, ex ejus deſcriptione intelliges, quam XXV. ad te Epiſtolæ (1) inſerui, neque ullo modo pro ſquama haberi potuiſſe, quæ ictus vi ab interiore oſſis facie decuſſa, intra meninges ſe conjeciſſet, ut in Fabro illo murario, cujus diſſectionem habes apud Cl. Fantonum (2), acciderat.

33. In eodem Noſocomio Patavino meis frequentiſſimis Auditoribus, quos inter ingenio, ſtudio, aſſiduitate præſtabat Vir Nobilis Jacobus de Scopulo, is qui paucis poſt annis merito inter Publicos Profeſſores relatus, Medicus eſt Conſultiſſimus, ſi quis alius, & diſertiſſimus, ibidem, inquam, demonſtravi quæ fracta eſſent ex caſu ab alto in Viro quodam ſub initium Aprilis A. 1740. itemque in Juvene ante Novembris finem A. 1742. Quæ tametſi ad thoracem quoque attinent; tamen quia caput graviſſime læſum fuerat, huc adſcribentur.

34. VIR dum altam vitem putaret, in ſolum lapidibus ſtratum præceps ruit. Loquendi facultatem continuo amiſit. Cum ſemivivo ex liquore neſcio quo cardiaco, ut vocitant, aliquid in os ingeſſiſſent, evomuit: & quanquam pulſus qui contracti fuerant, ſe proderent; tamen cæteris omnibus in pejus tendentibus, alvique, & veſicæ recrementis per ſe exeuntibus, mors intra quartam a caſu horam eſt conſecuta. CADAVER, cujus ex ore, & naribus ſanguis prodibat, trigeſima a morte hora etiam tum erat omnino rigidum, nec ſine vehementiori vi flexile. Sinciput non uno loco ſugillatum, ſed ibi maxime ubi communes ſunt ejus, & frontis fines. Et ſane os frontis mox vidimus intus, extraque, per medium ferme, rima diffiſſum, quæ a ſincipite recta deſcendens, & per fornicem orbitæ oculi dexteri haud procul ab Ethmoide oſſe pergens, poſtquam ſic totum os frontis pervaſerat, in eam denique partem oſſis Sphenoidis tranſibat, per quam in orbitam ſe ſe trajicit nervus Opticus. Ex quo fiſſuræ itinere cum intelligas, per Frontalem Sinum pituitarium non ire non potuiſſe; intelligis quoque ſanguinis viam, e naribus, ut dictum eſt, & per communicationem harum cum faucibus, ex ore etiam prodeuntis.

Sub Craſſa meninge ad anteriora fluidum ſanguinem, eumque non multum, quoque, & pariter fluidum, imo quaſi cum aquæ aliqua parte commiſtum in Laterali utroque ventriculo deprehendimus: qui cum fluidus eſſet, minus mirandum eſt, quod etiam in tertio, imo & in Tranſitu ad quartum ventriculum fuerit, quo videlicet, præſertim dum moveretur cadaver, facile meare potuerat. Thorace recluſo, & pulmonibus, qui ſi partem ſiniſtri ſummam excipias quæ per tæniolam membraneam tenuiſſimam cum pleura nectebatur, undique ſoluti erant, mollibus, & concidentibus in ſe repertis, & omnino ſanis, tametſi qua dorſum ſpectabant, ita ut par eſt in eo qui ſuperius mortuus erat, quaſi ab inflammatione rubebant, cum ſublati eſſent manibus, tantum ſanguinis fluidi in utrumque pariter thoracis cavum, ſed tamen aliquanto plus in dexterum effuſi, conſpeximus, quantum libras ſex ſuperaſſet. In pericardio ſerum limpidum exigua copia. Arteriæ Pulmonaris, & Magnæ truncos pinguedine, licet homo non eſſet pinguis, quaſi omnino tectos, ut & cor ipſum offendimus, in hujus autem ventriculis nigri, & quadantenus grumoſi ſanguinis parum, niſi quod ad dexteri orificium venoſum mediocris polypoſa concretio fuit; unde Studioſi noſtri vera eſſe quæ adverſus vulgarem de harum concretionum origine errorem ſæpe admonueramus, intelligere potuerunt, cum illa certe in homine, quem, ſi hydrocelem exciperes, ſaniſſimum fuiſſe, conſtabat, non niſi poſt mortem, aut paulo ante mortem, inter fibrillas Tricuſpidum valvularum ſubſiſtentibus craſſioribus & viſci-

(1) n. 8. initio. (2) De Obſerv. Med. & Anat. Epiſt. 1.

Digitized by Google

ſcidioribus particulis ſanguinis, coaleſcere potuiſſet. Tum his viſceribus ablatis, & exhauſto ſanguine de quo dictum eſt, cum vaſa unde is in thoracem effuſus eſſet, perquirere vellemus; Intercoſtalia fuiſſe, cognovimus, quippe utrinque coſtis aliquot ex ſuperioribus haud procul a Spina ita perfractis, ut inæqualia earum extrema, pertuſa pleura, intra thoracem prominerent aliquantum. Eratque ad ea, & circum ea loca ampla ſugillatio a ſanguine ſub pleura ſtagnante. Revoluto autem in ventrem cadavere, ablatiſque dorſi muſculis, non modo ſanguinem, qui ſub his pariter, imo majori aliquanto copia, ſtagnaverat, ad coſtas eaſdem oſtendi, ſed & rem in eo qui cadens os frontis fregerat, intellectu non perfacilem, nimirum præter coſtas, ſex dorſi vertebras ex ſuperioribus ita fractas, ut earum non parva fruſta ab iiſdem penitus eſſent diviſa. Sed de re hac quid conjiciam, infra (1) videbis. Nunc ex vertebrarum illarum, & quod conſequitur, ex Medullæ incluſæ tanta læſione cur excrementa retineri non potuerint, vides.

In Ventre nihil humoris effuſi, nihilque præter naturam ſe habens invenimus, ſi jecinoris particulam aliquam excipias ſubnigram, itemque in ſeroto hydrocelem geminam: cujus cum tibi alias (2) deſcriptionem miſerim, hic non oportet iterare. Et Vir quidem ita ſe habuit.

35. JUVENIS autem annos natus viginti quatuor, toroſus, arte lanarius, cum ex alto pariter cecidiſſet, intra horas pariter a caſu quatuor interiit. Hic tamen cum primum ad lapſum accurſum eſt, interrogantibus potuit pauca reſpondere: dein continuo loqui deſiit. CADAVERIS artus erant rigidi duobus a morte exactis diebus; tertio autem exacto, non amplius. Sinciput a ſiniſtris cum muſculi Temporalis parte ſugillatum. Dum cranium circumſecarent, ſanguinis non parum effluxit. Cujus tamen inter illud, & Craſſam meningem tantum ſupereſſe, mox vidimus, quantum uncias tres æquare, aut quatuor poſſet. Erat niger, & in grumos concretus, neque alibi quam ſiniſtro in latere infra os ſincipitis, & ad cranii baſim. Itaque in Lateralibus ventriculis cum ſerum eſſet non paucum, nonnihil quidem turbidum, ſed nullo modo cruentum vidi. Nec valde rubebant plexus Choroides: vaſa tamen erant in meningibus turgidiora. His; neque enim alia erant præter naturam intra cranium; animadverſis, cranium ipſum inſpiciens, fiſſuram quam in ſiniſtro oſſe ſincipitis incipientem videram, perſecutus, conſpexi per ſubjectum os temporum pergentem ad proceſſum uſque Petroſum, inde autem eandem, aut ſi aliam, cum ea conjunctam, per interjectam oſſi temporum, & frontis, Sphenoidis partem, hac percurſa, in eam produci poſtremam oſſis frontis regionem quæ orbitæ oculi extremum fornicem facit. Erat autem hæc tam longa fiſſura per craſſitudinem oſſium univerſam traducta; ut ſi altera manu anteriorem, altera autem poſteriorem eorum quæ diximus, oſſium partem prehenderes, & in diverſa duceres; manifeſto cedere, & dimoveri, perciperes.

Thoracis quoque oſſei parietes fracturis non carebant. Nam præterquam quod fracta erat clavicula ſiniſtra, cum animadverſus eſſet in dorſo livor qui prope Spinam, a ſiniſtris pariter, tractum alibi anguſtiorem, alibi latiorem occupabat; recluſo pectore, exhauſtoque ſanguine qui ad duas treſve uncias effuſus in cavum illius ejuſdem lateris inventus eſt, amplam ecchymoſim ſub pleura vidimus, in eaque unam ſaltem ex coſtis quæ circa medium longitudinis thoracis ſunt, qua a poſterioribus antrorſum curvari, incipiunt, ita fractam ſine ulla dubitatione percepimus, ut adhærentia Intercoſtalia vaſa cum pleura lacerari, & ſanguinem fundere introrſum, extrorſumque debuerint. Cæterum pulmones, quod in Lanariis non ſæpius vidimus; omnino erant a pleura ſoluti, niſi quod cum ea per membranulam ſumma dumtaxat anterior pars dexteri colligabatur. In pericardio non multum ſeri; in corde nullæ polypoſæ concretiones inventæ. Abdomine ducto, nihil occurrit vitioſum præter ureteres, non modo alibi, ſed vel in ipſo in veſicam ingreſſu æquo latiores; ut minus

(1) n. 36. (2) Epiſt. 43. n. 25.

Digitized by Google

nus mirandum esset quod vesica quam aere distendendam curaveramus, parem ferme in summo atque in imo latitudinem ostendisset.

36. Sæpe enim, ut alibi (1) ostensum est, ureterum latitudo multum, diutiusque cohibitum in vesica lotium consequitur, ex quo hanc laxari, laxatæque figuram vitiari, non difficile contingit. Verum, ut ad fracta in hoc Juvene ossa redeamus; cum fracturæ omnes a sinistris conspectæ sint; facile in hoc, quod difficilius in Viro (2), intelligitur, quomodo simul capitis, & thoracis ossa sint fracta, Juvenis videlicet corpore in sinistrum latus cadente; cum Virum conjicere oporteat in durum aliquod inter cadendum incurrisse, unde fracto anterius capite, & mutata corporis directione, tergum denique allidere ad solum potuerit. Cæterum inter alias fissuras cranii hæc præsertim postrema, ea longitudine, iisque in sedibus occurrit, ut cum illis quæ ab Ruyschio (3), a Poupartio (4), a Maucharto (5), a Schreibero (6), ab aliisque propositæ sunt, conferri a te possit, ut magis illud semper, magisque appareat, futuras, commissuraſque calvariæ non ob eum potissimum finem esse institutas, ut fissuræ ossis unius cursum inhibeant, neque in ossa proxima produci sinant. Quod Bononiæ primum mihi animadversum esse, memini, in cadavere A. 1702. publice dissecto, cujus cranium ab alterius lateris ictu fissuram habuit Coronali futuræ parallelam, sed multo quam ea longiorem, ut quæ pone ipsam per totum ferme cranium, basi excepta, ferebatur, utramque tabulam pervadens. Quam Observationem, si cætera tunc perscripsissem, non eram certe inter superiores prætermissurus.

37. Antequam de calvariæ ictibus verba facere desinamus, illud non est prætereundum, utraque ejus tabula prorsus illæsa, illæsisque subjectarum meningum vasis, accidere aliquando ab ictu valido obtusi corporis, ut vascula quæ inter eas tabulas medullæ subserviunt, rumpantur, & sanguinem fundant, qui procedente tempore corruptus, eoque acrior factus, quod *succus medullosus*, ut animadvertit Præcl. Nicolaus Rosén (7), admiscetur, qui tunc *mora & calore in pessimam degenerat rancedinem*, interiorem tabulam carie afficiat, hominique, jam ictus oblito, & nihil ejusmodi timenti, intro defluens, meninges vitiet, necemque afferat. Cujusmodi casus exemplum non unum & mihi est, & aliis notum, fuitque laudatis a Bohnio (8) Auctoribus, ut Jo. Petro Passerio, eique præsertim ex cujus in Hippocratem de Capitis Vulneribus Commentariis nullam calvariæ sectionem fuisse, miror, in hanc partem Sepulchreti relatam, Petro Paawio. Fit etiam nonnunquam, ut ambæ inde exedantur tabulæ, quemadmodum præ cæteris vidit, fuseque ad me scripsit Vir, cum viveret, non minori humanitate, quam doctrina, præditus Pius Nicolaus Garellius Eques, & Archiater Cæsareus. Res digna est quam, saltem in pauca contractam, hic tibi non omittam.

38. MULIER per marmoreas scalas retrorsum ruens, occiput vehementer allisserat; sed præter brevem, levemque adeo stuporem, ut mox per se redire domum potuerit, modicamque, & quæ cito evanuit, sugillationem, nihil tum mali inde retulit. Post aliquot tandem menses in percussa capitis sede tumor apparuit avellana haud major: qui cum dolorem afferret nullum, a muliere neglectus, sensim increvit, ut tertio circiter jam exacto anno, esset magnus: quo tempore a Chirurgis quibusdam pro cystico subcutaneo tumore habitus, ut qui neque cutis colorem mutasset, & sine dolore premi posset, ab ipsis, nisi mulier renuisset, fuisset exsectus. Paulo post doloribus ægra torqueri cœpit, qui a tumoris sede incipientes, per cranium ferme universum ita extendebantur, ut hoc funibus quasi quibusdam sibi constringi videretur. Non erant illi quidem assidui, nec semper æque graves, nonnunquam

(1) Epist. 42. n. 23. (2) n. 34. (3) Obs. Anat. Chir. 47. (4) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 19. (5) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 32. & Cent. 9. Obs. 36. in Sutore.
(6) Nov. Comm. Imp. Acad. Sc. Petropol. Tom. 3. in Phys. Obs. 3.
(7) Dissert. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 1. not. f. (8) Dissert. de Trepanat. Difficult. prope finem.

Digitized by Google

quam tamen graves adeo, ut mentis perturbationem inducerent: quo autem magis procedebat tempus, eo crebriores, & vehementiores fiebant. Per hæc ad annum a casu ventum est sextum. Quo elapso, ecce de improviso apoplexia ingruit, paucaque intra horas mulierem perimit Vindobonæ A. 1735. TUMORE aperto, ejus cavum sanguine plenum inventum est pene atro, nec concreto solum, sed tam denso, ut arreptus digitis secutus sit universus, tunc demum portione aliqua fluidi sanguis exeunte. Id vitium, detractis integumentis, incipere compertum est a percussa olim parte, idest superiore ossis occipitis ad latus sinistrum, pergere autem per os sincipitis ejusdem lateris usque eo, ut tribus, haud amplius, transversis digitis a Coronali futura distaret. Occupabat insuper dexteri ossis sincipitis partem, ut omnis caries sex digitos in latum, septem, eoque amplius in longum pateret. Qua ossa non erant omnino pertusa, reticularis ossea apparebat substantia, e cujus exteriore facie attollebant se passim lamellæ osseæ, pleræque ut crassiuscula charta tenues, sed durissimæ omnes, & acutissimæ: quæ foliaceos quasi fungos, alios alia amplitudine, per vegetationem quandam osseam enatos, non ineleganti spectaculo referrent. Dura meninx facta erat crassissima toto eo spatio quo vitiato cranio subjiciebatur, hujus autem parti quæ icta olim fuerat, multo arctius adhærebat. Per eandem meningem repentia vasa cum a dextris naturalem servarent modum a sinistris valde erant turgida, & dilatata, eorumque in sana, quæ eodem in latere supererat, calvariæ parte vestigia spectabantur multo quam a dextris, ampliora, & profundiora. Quod reliquum est, vasa quoque plexus Choroidis sanguine multum distenta, & seri effusi portio aliqua sub cerebri basi reperta est.

39. Cæterum in ea erat opinione Garellius, violatas, compressave ictuum occasione arteriolas quæ non modo inter cranii tabulas, sed & intra alia sint ossa, dilatari, & in aneurysma distendi, & cariem vel priusquam rumpantur, ut adsita ossibus aneurysmata solent, vel rupta parere. In eamque opinionem adductus fuerat a tribus quæ cum descripto cranio asservabat, femoris ossibus. Quorum unum tumorem ostendebat in quem dilatatum fuerat ad pugni magnitudinem, carie exesum passim atque pertusum, tresque osseas emittentem productiones, quarum maxima digitum longitudine, & crassitudine æquabat; simul autem foramen per quod arteria os subibat, peranguſtum alias, in eo osse adeo amplificatum, ut nullo negotio minimum admitteret digitum. Ossa duo reliqua præter fracturam, quæ olim præcesserat, consolidatam, affectum carie habebant tumorem, & pro arteria insculptum ossi foramen pariter dilatatum. Itaque hoc morbi genus necdum quantum mereret, illustratum, explicatumque censebat. Sed hæc ex ejus ad me Litteris hactenus. Tumorem autem quem ipse in fœmina ista vidit, & sede, & diuturnis, gravissimisque doloribus, & incluso sanguine, & subjecta cranii parte osseis prominentiis acutis aspera, conferre quadantenus cum eo poteris qui ex Anglicis Philosophicis *Transactionibus* commemoratur in laudata alias, quæ sub Cl. Kulmi præsidio Gedani A. 1732. proposita est, Dissertatione (1): externa vero causa spectata, & tumoris tardo post ictum initio, & nullo diu, postea autem acerbo, quamvis non continuo, dolore, & cranii carie, hiatuque non modico, possis magna ex parte cum eo comparare quem in altera muliere ab Jo. Saltzmanno (2) adnotatum habemus.

40. Ad Caput, universe acceptum, cum vulnera illa quoque attineant quæ faciei infliguntur; cursim huc aliqua adjungere visum est de oculorum, nasi, labrorum, linguæ vulneribus. Ac de iis quidem quæ non tam oculorum sunt, quam orbitarum, & cerebri, superiore Epistola scriptum est. Quibus & illa adjicias quæ toto orbitæ cavo emenso, per hujus foramina, ultimosque parietes ad cerebrum in hominibus aliquando, semper autem in iis ovibus per-

(1) De Exost. Steat. Clavic. c. 2. §. 22. (2) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 100.

Digitized by Google

pervenerunt quas Romæ Wepferus (1) cunctas vidit omni ſenſu, motuque privatas ſtatim ac lanio cultrum ad manubrium uſque in alterutrum oculum immiſerat: quod *non niſi carotidibus juxta infundibulum abſciſſis, ventriculis* omnibus *integris permanentibus, factum* Wepferus *non dubitabat*: quanquam, ſi quod obvium erat facere, ſic mactatarum cranium ipſe diſſecuiſſet; in quibuſdam fortaſſe convulneratum quoque aliquem ex ventriculis deprehendiſſet.

De oculi autem ipſius vulneribus per quæ humores effunduntur, ſi quidem Aqueus tantummodo effuſus ſit, nec quidquam punctum, aut inciſum, niſi Cornea tunica, bene ſperandum eſſe, jam Ariſtoteles (2), Celſus (3), Plinius (4) exemplo hirundinum, columbarum, palumbarum, lacertarum viridium, muſtelarum quoque indicaverant prius quam poſt Galeni (5) in puero Obſervationem, Galeni etiam aſſeclæ tum in hominibus, tum in aliis animantibus confirmarent. Sed Vitreo humore, & multo magis Cryſtallino effuſo, num recte, ut antea, cerni poſſit: id vero eſt quod difficile credant ii qui humores hos per Corneam ejicientes, ut Iris, & Ciliare corpus labefactentur, animadverterint, quorum utriuſque integritas ad perfecte videndum eſt neceſſaria; ne de Retina quidquam dicamus, ſine qua videri non poteſt, quæ ſubducto Vitreo humore collabaſcit, aut certe corrugatur. Fac tamen, Aqueo humore, ut ſua in ſede, ita in reliquis forte quibuſdam Vitrei cellulis rurſus collecto, has, & ſiquæ compreſſæ intra has latebant, diſtendi, & Retinam explicare; num Cryſtallinus humor per vulnus temere inflictum cum Vitreo elapſus, gignetur iterum? qui poſteaquam a dextero Chirurgo depreſſus eſt, non reparatur: eſtque adeo ad optime videndum neceſſarius, ut illi quibus depreſſus eſt, norunt. Et ſane de hujus reſtitutione unanimiter deſperaſſe qui de Vitreo non ambigebant, ex illo Elsneri Scholio (6) apparet: in quo tamen qui expreſſos oculi humores omnes, & viſum priſtinæ integritati ante Burrhum reſtituiſſe credebatur, commemorat, & Thomæ Bartholini de eodem Burrhi experimento quoddam teſtimonium profert, non prolaturus, ſi legere tunc potuiſſet, quid non privatis litteris preſſius, ſed publico ſcripto fuſius de unius, haud amplius, a ſe viſi hujuſmodi experimenti ſucceſſu, eoque dubio, & imperfecto, teſtari ſe poſſe, ſcripſit perpaucis poſt annis idem Bartholinus (7). Nec vero Chirurgus Scriverius (8), is qui ad Bartholinum ſcribens de oculi humoribus, a Burrho, & ab ſe quoque anſeri expreſſis, & reſtitutis, *dubium ſibi eſſe*, negabat, *idem in aliis omnibus contingere volatilibus*, viſum perfecte reſtitutum eſſe, affirmavit, ſed *ex parte*, & *non æque feliciter* ſive in anſere, ſive in gallo, gallinaque, in quibus periculum fecit. In hac tamen renatum fuiſſe humorem Cryſtallinum intra octo hebdomadas, ſcribit quidem, ſed necdum ad juſtam perveniſſe magnitudinem: & quanquam addit, *ſi adhuc per aliquot aſſervata fuiſſet* hebdomadas, *dubium non eſſe, eum ipſum plane reſtituendum fuiſſe*; dubios tamen relinquit legentes, quippe cum poſtea in re tam facili experimentum non iteraverit, ut in longius tempus produceret. Sed & Zambeccarius (9) cum olim affirmaſſet, ut humoris Aquei regeneratio merum (quod fatetur) Naturæ eſt opus, ſic ejuſdem Naturæ opus eſſe *humoris Vitrei, & Cryſtallini regenerationem & reſtitutionem*; *quid autem ex ejuſmodi regeneratione accideret, ſe alia vice eſſe elocuturum*; nunquam deinde, quod ſciam, etſi diutiſſime vixit, ea de re edidit quidquam. Imo ſcio, Sancaſſano, de eadem per litteras quærenti, A. 1724. reſpondiſſe, ſibi poſtquam ea ſcripſerat „ non fuiſſe tempus periculum faciendi: tamen credere, poſſe duos illos humores iterum gigni, ſed tardius Aqueo: id autem credere tum quia ex Benevolo conſtaret, quibus Cryſtallinus humor acu fuerat propter opacitatem depreſſus, ad

(1) Exerc. de loc. Aff. in Apopl. (2) Hiſt. Animal. l. 6. c. 5. (3) De Medic. l. 6. c. 6. n. 39.
(4) Nat. Hiſt. l. 29. c. ult. (5) De Sympt. Cauſ. l. 1. c. 2. (6) ad Obſ. 12. Dec. 1. A. 1. Eph. N. C.
(7) Act. Med. Hafn. A. 1627. Obſ. 132. (8) Ibid. Obſ. 133. (9) Experim. circa diverſa e viv. exect. Viſcera.

Digitized by Google

hujus implendum locum Vitreum proceſſiſſe, tum quia hi duo humores nutriuntur, nutritio autem eſt generatio, itaque ut nutriebantur, ſic iterum gigni poſſe. Quæ ideo protuli, ut quid expectari ab illo potuiſſet, exiſtimes. Denique cum Theodorus Kerckringius (1) diſerte aſſeveraſſet, ſe *cuilibet oblato animali paſſim diſcindere oculos, exprimere omnes humores, eoſque ſpectatoribus etiam auferendos tradere, atque exiguo tempore viſum in integrum reſtituere: idque aliquando exercitationis cauſa ita effeciſſe, ut uni eidemque cani unum eundemque oculum tertio diſcinderet, at tertio ſanaret;* quæro ex te, ſi revera omnibus expreſſis humoribus, viſus revera *in integrum* reſtituebatur, quæro, inquam, ex te, quid cauſæ eſſe, putes, cur induſtrii ejus Anatomici cum cætera adhuc memorentur, res iſta eximia una adeo a longo jam tempore ſileatur, ut ejus quaſi intermortua memoria, ne mentio quidem ab Eruditiſſimis Viris nunc fiat in recenſendis aliorum huc ſpectantibus experimentis?

41. Ad Naſi autem vulnera ſpectant quædam etiam ex mirificis illis quæ ad cerebrum attinuiſſe credita ſunt, velut quod ad Wepferum (2) ſcriptum eſt fuiſſe Equiti Polono inflictum, ſagitta ab uno capitis latere ad alterum ſic adacta, ut ex æquo exſtaret utrinque. Cum enim infixa fuerit *infra temporum oſſa verſus prominentiam oſſium jugularium utriuſque lateris*, Eques autem *præter febrem ſymptomaticam, vix alia graviora, quam quæ vulneratos communiter comitari ſolent, paſſus ſit ſymptomata*; mihi quidem non modo infra cranii baſim, ſed per Maxillarium Sinuum, & naſi caveas fuiſſe videtur ſagittæ via. Ad Sinus quoque, alios quidem, ſed pariter ad naſi cava pertinentes, ſpectaſſe, conjicio, vulnus illud quod ex Procopio Freindius (3) refert. Subiens enim *ſupra dextrum oculum juxta os* naſi, *ſagittæ cuſpis ferrea, utcunque ampla ac longa, ita alte deſedit, ut conſpectum effugerit* annos plures ſine dolore, & moleſtia; ejuſmodi intelligo quæ nobiliorem indicaret cuſpidis ſedem. Excepta enim Frontali Sinu, eique proximis Ethmoidæis, & denique Sphenoidæo, ſatis ſpatii, in magno præſertim capite, habere potuit, ubi ſine præſtantium partium injuria deliteſceret, quamvis longitudine, & ferme etiam craſſitudine minimum digitum æquaſſet. Sic etiam cum ſcite explicavit Hildanus (4), cur lethale non fuerit vulnus ſub oculo incipiens, & in oppoſita ſuperiore cervicis regione deſinens, & viæ ferri partem primam per Maxillarem Sinum poſuit; id pariter vulnus pro illa parte ad naſum attinuit. Sed & ipſe Bononiæ vidi vulnus per ſe magnum, ad ſpeciem autem multo maximum, ut pote quod ſimul ad utrumque eum Sinum, ſimul ad naſum externum, & ad oſſa huic ſubjecta non modo ſpectabat, ſed ita illorum cava reſeraverat, & ſanguine fœdevererat, ut ad grandem inflicti vulneris hiatum, naturali eorum cavorum profunditate accedente, horrendum viſu ſpectaculum ſe ſe offerret. Fiſtula enim ferrea, quam *archibuſo* appellant noſtrates, cum forte pyrii pulveris vi, nimia copia incluſi, hoc accenſo, diſſiliret, puero naſum, & de maxillari utroque oſſe tantum abſtulerat, ut Maxillares ambo Sinus ſimul cum caveis naſi paterent, quæ eo quoque apparebant majores, quod ea pars etiam illius utriuſque oſſis quæ naſo, atque ori interjicitur, anterius partim abſumpta erat, partim fracta deorſum pendebat, ut plumbeum tubum inter eam, & inferiorem maxillam interponere oportuerit, per quem, donec pars fracta conſiſteret, & penicilla, ac linteola medicamentis illita, de naſi caveis demi poſſent, puer aleretur, & ſpiritum duceret. Servatus eſt enim Pauli Piellæ Medici, & Chirurgi Experientiſſimi diligentia. Quem ego, non modo alios qui una adſtabant, horrore primum perculſos, & ab inſolito, miſerandoque ſpectaculo ſe avertentes conſpexi; cum ſtatim ab accepto vulnere puero in Noſocomium delato, curenta ejus facies retecta eſt; adeo amplum profundumque primo aſpectu viſum eſt vulnus, quod mox attentius contuendo, & cum partium naturali, ex Anatome nota, ſtructura,

(1) Spiceleg. Anat. Obſ. 100. (2) Exercit. ſupra ad n. 40. cit. (3) Hiſt. Medic. ad A. 560.
(4) Cent. 4. Obſ. Chir. 3.

Digitized by Google

ctura, & disposítione comparando, gravissimum quidem, & magnum, sed multo reapse minus profundum esse, quam videretur, cognitum est.

42. De vulnerato autem Labro illud memini. Cum alter eadem ferme ætate puer, annorum videlicet, ad duodecim, sed Generosissimæ Stirpis, inter currendum in faciem cecidisset, fregissetque in transversum ad mormoreum pavimentum unum ex superioribus dentibus Incisoriis, ab ea dentis parte quæ abrupta fuerat, superius labrum transfixum est. Jamque attenta Chirurgorum cura, circumjecta vulneri labri pars detumuerat, molliorque erat facta: neutrum tamen vulneris orificium ad glutinationem vergebat; imo huic flaccidior humidiorque in vulnere caro pertinaciter repugnabat. Extranei aliquid intus latere, suspicabamur; sed quod reapse latebat, id nemini in mentem venire poterat, cum abruptam dentis partem, ut ea vulneris orificium exterius fecerat, sic illac excidisse, & æger, & domestici omnes jam inde ab initio tum pro certo credidissent ipsi, tum mihi Chirurgisque affirmassent. Ea tamen ipsa pars dentis intra vulnus condita erat: qua facile detracta, vulnus cito, nulloque negotio ad cicatricem perductum est. Ex quo disces, in ejuscemodi examinibus nulla, etiam veri simillima, narratione stare oportere, nisi eorum qui rem suis ipsi oculis se pervidisse, testentur.

43. Atque utinam sicut is Puer feliciter postea adolevit, & nunc inter primarios Inclytæ suæ Civitatis Patricios floret, ita alter quoque, non inferiore loco natus, cum ex suo vulnere ipse quoque convaluisset, non esset postea multo graviore morbi genere Nobilissimæ Familiæ ereptus. Erat is trimulus, cum lusitans lapsus est, mentumque ad marmoreum gradum allidens, linguam tunc forte exertam, inter dentes ita compressit, ut incideret, & obliquo vulnere, minimum transversum digitum longo, nec minori ferme ab extremo apice intervallo illam anteriorem linguæ partem ab reliqua tantum ad tractum prorsus divideret, quantus est ab laterali ora ad lineam medianam. Parentes, & Consanguinei omnes mœstissimi, in primisque Pueri magnus Patruus, Triumvir Litterarius, ex me per litteras quæsierunt, non jam quo auxilii genere sanari posset, cum propter ætatem medelæ omni constrictis dentibus pertinacissime repugnaret; violenter autem cogi ob febrem, & linguæ tumorem, quæ ambo accesserant, non liceret; sed illud unum, quod ad solatium pertinebat, an spes ulla esset, fore, ut naturæ auxilio relictus, expedite, & recte loqueretur. Rescripsi continuo, non esse desperandum, pluribus in eam rem productis exemplis, præsertim casu, ejus simillimo, qui casus extat apud Hildanum (1). Eventus quoque, Dei beneficio, simillimus fuit. Ut enim meis ipse auribus, cum forte Venetiis essem, insequenti anno audivi, *nullo modo*; ut ipsis Hildani verbis utar; *depravata* erat *loquela*, fuitque etiam quo ad vixit, donec videlicet perniciosissimæ variolæ interemerunt. Et quod miraberis etiam magis, etsi recte, expediteque loqueretur; linguæ tamen eæ partes quæ vulnere disjunctæ fuerant, cum suam singulæ cicatricem duxissent, non coaluerant inter se: itaque anterior illa non secus ac statim a vulnere, sejuncta etiamtum, ac pendula conspiciebatur. Hactenus de Capitis Vulneribus. Vale.

(1) Cent. 2. Obs. Chir. 28.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIII.

De Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorsi verba fiunt.

ETsi in Sectione hac III. (1) qua una Sepulchreti Auctor Ictus, & Vulnera complecti voluit Partium omnium, quædam interdum repetuntur, ut puta Observationis XX. §. 1. in XXII. §. 1., & XXI. §. 4. in eadem §. 8., & §. 5. inter §. 7. & 8., & quæ in Scholio ad §. 1. Observationis XXIV. in Scholio ad ejusdem §. 4. prætereaque est nonnunquam ubi aliquid in rerum ordine fortasse desideres; tamen in appositis ad hanc Sectionem Additamentis gravius peccatur. Nam præterquam quod nihil ad vulnera, aut ictus attinens Observatio huc intruditur XXVI. quæ cum Scholiis grandes paginas occupat decem, & præterquam quod Observatione X. §. 1. & Observatione XX. & XXI. eædem Paræi, & Bartholini Historiæ rursus producuntur, quæ jam supra in Sectione ipsa Observatione XXIII. §. 17. & §. 4. & Observatione XXVI. §. 8. propositæ fuerant; præter hæc, inquam, nulla omnino ordinis ratione habita, a Pectoris Vulnere ad Tibiæ Vulnus transitur, & inter Pectoris Vulnera, tum Capitis Vulnera, tum Ventris passim interponuntur. Mihi vero nec iterare quidquam, & ordinem servare in his ad te Epistolis statutum est. Itaque cum de Vulneribus, Ictibusque Capitis novissime scripserim; nunc de proximis Colli, Pectoris, & Dorsi agam. Et quoniam circa hæc, Valsalvæ, & nostræ Observationes non eo numero sunt, ut unis Litteris perscribi nequeant; utrasque, ut plerumque facere consuevi, his proponam, & ab ipsius Observationibus initium ducam.

2. MULIER quinquaginta annorum, cæsim in collo vulnerata, concidit, nec manus, pedesve movere potest. Post aliquot dies manus iterum, sed non pristino vigore, moventur. Leve accedit delirium: & denique ante septimum diem mors.

CADAVERE clam sepulto, dissectione quidem ipsa confirmari judicium non potuit de læsa Spinali medulla. Hoc tamen ex artuum paralysi, ex vulneris loco, & ex parvis quæ de ipso prodierant, ossis fragmentis veri adeo simile visum est, ut Observationem hanc prorsus omittendam non censuerim.

3. VIR annos natus triginta quinque, bilioso temperamento, Novembri mense A. 1638. ad medium sterni inter quinctam costam, & sextam cultro sauciatus, illico ingenti virium prostratione corripitur, ut, cum pulsus vix perciperentur, Medici brevi interiturum putarent. Tribus tamen exactis horis, sensim redire incipiunt vires: itaque in S. Mariæ de Vita Nosocomium defertur. Postridie dira tussi vexari cœpit, diarrhœa quoque. Sed hæc, crebro quidem, verum paucæ viscidæ materiæ excretionem ciens, die sexto desiit. At tussis in dies ita augebatur, ut ferri vix posset. A primis etiam diebus sensus erat ingentis in ventre ponderis, qui se progrediente morbo, per totum ventrem extendit; nullus tamen in thorace. Primis quoque diebus pulsus nonnihil turgidus, mediocriter autem celer, hanc quidem postea celeritatem servavit; sed in dies parvus magis, magisque factus, octavo tandem die sensim cum vita defecit.

IN CADAVERE ad primam a dextero sterni latere incisionem, sanguis illico qui eam Thoracis caveam implebat, magno cum impetu prosiluit. Sublato sterno, & sanguine spongiis exhausto, novus iterum per diaphragma, quod saucium erat, ex ventre sanguis in eandem thoracis caveam influebat. Quamobrem Ventrem quoque aperire continuo oportuit, effusumque intra ipsum sanguinem exhaurire: cujus concretæ fibræ, per intestinorum extimam tunicam in retis modum

(1) l. 4.

Digitized by Google

dum dispositæ, sic ei tunicæ adhærebant, ut scalpello dumtaxat separari possent. Itaque omni sanguine amoto, & visceribus in conspectum datis, ad vulneris explorationem reditum est. Mediastinum, primum omnium vulneri respondens, saucium erat, tum pericardium, denique paries dexteri ventriculi cordis, ut rima vulneris intra eum ventriculum perveniret, atque hoc compresso, nonnihil sanguinis ex ipso per rimam prodiret. Proximum autem mediastini vulneri erat diaphragmatis vulnus, per quod sanguis, ut supra dictum est, ex una in alteram fluebat caveam.

4. Ex quo Galenus (1) tradidit, si ad cordis ventriculum vulnus penetret; *protinus hominem mori necesse esse*: si non penetravit; *aliquos non solum ea die qua vulnerati sunt, sed sequenti quoque nocte vivere potuisse*, mortuorum dissectiones haud raro secus accidere, ostenderunt. Quarum plures quidem habes in Sepulchreto; sed non omnes. Extant enim quæ addi possint, nec solum e postea editis, ut puta quæ in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis non uno Volumine (2) prolatæ sunt, verum etiam multo antiquiores, ut quæ a Falloppio nostro (3) habita est: unde constat, sive vulnus, ut in hac Falloppii, in cordis parietibus subsistat, sive, ut in illis, in ventriculum perveniat, diutius quam vetustiores, opinabantur, vitam aliquando posse produci. Valsalvæ Observatio si cum cæteris omnibus comparetur, ut ex iis non est in quibus ad longius tempus vita sit tracta, sic neque ex iis est in quibus ad brevius. Habet autem, quod ad conjunctum diaphragmatis vulnus attinet, quædam adnotatione digna, & unde utilitatis aliquid capere Medici ad dignoscendum possint. Indiciis enim extantibus vulnerati cordis, & sanguinis ex eo effusi, si ponderis sensus in thorace nullus sit, in ventre autem non modo sit, sed in dies augeatur, conjecturæ locus erit de septo Transverso ita saucio, ut sanguinem e thorace transmittat in ventrem, præsertim ubi signum aliquod non desit ex iis quæ septum illud vulneratum esse confirmant: cujusmodi erat in ægro proposito molestissima illa tussis, gravisque adeo, ut ferri vix posset. Quod signum ut a quibusdam omittatur; certe a summo Chirurgo Falloppio (4) non est præteritum. Noli autem mirari quod in proxima Observatione non adnotetur. Neque enim semper cujusque morbi universa occurrunt indicia; itaque illa habebit alia quæ in hac non leguntur. Præterea sæpe ab Observatoribus adnotantur dumtaxat præcipua. Denique pro varia in eadem Parte vulneris aut constitutione, aut sede alia alias signa magis se objicient. Quanquam autem in hac, & proxima Observatione quæ vulneris sedes fuerit, ex ceteris quæ adscribuntur, conjici quadantenus licet; optandum tamen esset, ut in ea, totaque adeo vulneris via describenda nihil a Valsalva præteritum fuisset quod a quopiam posset desiderari, imo in primæ hujus historiæ initio diserte id quod voluisse videtur, scripsisset, nempe cultrum inter costam quinctam, & sextam a dextris sic adactum, ut versus sterni medium ascenderet.

5. SENEX annorum septuaginta, a viginti circiter annis cæcus, cadens sinistram thoracis partem adeo graviter ad silicem allidit, ut costas frangat. Excipitur in idem Nosocomium. Pulsus erat durus: dolor in læsa parte gravans, & pungens: respiratio difficillima. Quæ difficultas etsi circa quartum diem nonnihil remittere visa est; ineunte tamen sexto iterum est facta gravior: unaque delirium accessit. Quibus perstantibus omnibus, circa nonum æger est mortuus.

THORACIS cavum sinistrum sanguinis effusi erat plenum. Costæ autem lateris ejusdem legitimæ, suprema excepta, omnes erant fractæ sic, ut septima, aspera, & inæquali fractura diaphragma vulnerasset: quod circa id vulnus undique erat inflammatum. Quod ad cæcitatem spectat: quemadmodum Crystallinum utrumque humorem Valsalva affectum invenerit, Epistola scripsi Anatomica XVIII. (5).

5. En

(1) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (2) Hist. A. 1735. Obs. Anat. 9. & A. 1744. Obs. Anat. 9. &c.
(3) Tract. de Vulnerib. c. 28. (4) eod. c. 28. (5) n. 29.

Digitized by Google

6. En alterum diaphragmatis fauciati, & ſanguinis intro effuſi exemplum. Nulla hic tuſſis, nulla in ventre ponderis, ſed gravantis in thorace, pungentiſque doloris, reſpirationis difficillimæ, & delirii mentio .. Pone, hic vulnus non ad tendineam ſepti Tranſverſi partem, ſed, ut veri ſimillimum eſt, ad carneam, neque in ventrem patens, ut eo tranſmittere effuſum a diſruptis una cum coſtis Intercoſtalibus vaſis, ſanguinem poſſit, ſed in lacceratis, compunctiſque identidem a diffractæ coſtæ aſperitate faſciculis carneis ſuperioribus conſiſtens, ob eandemque cauſam inflammatum; jam unde extiterint omnia inter hanc, & ſuperiorem Obſervationem diſcrimina, intelliges. Quamvis autem in ſex fractis ſiniſtris coſtis, & ſanguine, illud thoracis cavum implente, ſatis cauſarum ſit difficilis reſpirationis; tamen ſi hanc difficiliorem tunc eſſe factam, animadverteris, cum ad eam acceſſit delirium, id eſt ſecundum veterum Magiſtrorum ſententiam, cum ad vulnus diaphragmatis inflammatio acceſſit; inter illas cauſas hoc etiam nomine diaphragmatis quoque læſionem connumerabis. Neque enim ſemper decepti illi credendi ſunt, cum Paraphrenitidem in hujus inflammatione agnovere: quanquam non neceſſario has duas conjungi, a me tibi alias (1) oſtenſum eſt. Nam neque ex diaphragmatis vulnere ſemper exoritur ſardonius riſus: quod cum aliæ, tum duæ commonſtrant modo propoſitæ Obſervationes. Nec tamen falſo id proditum fuiſſe apud Ariſtotelem (2) ex Hippocrate (3) poteſt intelligi, unde illum accepiſſe, credebat Valleſius (4). Confirmavitque Plinius (5) ex *gladiatorum ſpectaculis*, Romæ frequentiſſimis. Cujus ego aliquando inſpiciens locum, non tam miratus ſum, quod Celſum (6) ſecutus, diaphragma membranam eſſe, dixerit, cui *nulla ſit caro, ſed nervoſa exilitas*, quam a Delechampio feſtinanter adſcriptam, nec relectam, ut opinor, adnotationem, in qua *falſum id eſſe, monſtrat Anatome*, inquit, *Septi quidem ambitus nervoſus & membranoſus eſt, mediæ vero* pars *carnoſa*. Sed illuc redeo: Sive iſtam riſus ſimilitudinem in convulſivis diaphragmatis concuſſionibus ſpectas, ut Hippocrates videtur feciſſe, qui riſum hunc dixit *tumultuoſum*, ſive etiam in facie, ut plerique ſolent, & in his Bartholinus (7), rem confirmans exemplo quod apud *Saxonem* ſuum indicat, & per Phrenicos nervos explicans minus perſpicue quam nuper Subtiliſſimus Profector Meckelius (8) Cervicalium unde illi oriuntur, ramulis per faciem productis; utrolibet igitur modo ſive utroque accipias, ſicut is riſus non propterea quia non in cunctis diaphragmatis vulneribus occurrit, commentitius eſt; ſic neque delirium licet non omnes diaphragmatis comitetur inflammationes. Quod ſi nullam habere rationem placet vetuſtæ obſervationis; attamen negare non poteris, diaphragma, quo præcipuo utimur ad reſpirandum inſtrumento, non vulneratum modo, ſed & inflammatum, & ſuo ex parte ob coſtæ ſeptimæ fracturam orbatum fulcro, inter cauſas difficillimæ iſtius reſpirationis eſſe præcipue connumerandum.

7. VIR annos natus circiter quadraginta, qui Venerea lue diu laboraverat, per ſæviſſimos ad articulos dolores, & ſpirandi, in aſcenſu præſertim, difficultatem torquente, cum ex altiſſimo loco, ad quem videlicet per ſcalam quadraginta graduum aſcendebatur, in terram ruiſſet: primum quidem auxilium implorabat; ſed paulo poſt loqui amplius non poterat, & celeri morte occupabatur. IN VENTRE, & CAPITE nihil præter naturam fuit.

Sed Thorace aperto omne pericardii cavum inventum eſt plenum concreto ſanguine: qui ex Magna arteria prope cor erupiſſe videbatur. Nam ſpecillum, extrinſecus illac immiſſum, intra illius cavum viſum eſt pervenire.

8. Venam ex caſu ab alto in ventre diſruptam agnovit, ut alias (9) ad te ſcribam,

(1) Epiſt. 7. n. 14. (2) De Part. Animal. l. 3. c. 10. (3) Epid. l. 5. n. 34. apud Marinell.
(4) Comment. in hunc locum n. ipſi 94. (5) Nat. Hiſt. l. 11. c. 37.
(6) De Medic. l. 4. c. 1. (7) Anat. Quart. renov. l. 2. c. 3.
(8) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1752. (9) Epiſt. 54. n. 18.

Digitized by Google

bam, ipse Valsalva. Cur igitur in hoc Viro si ob similem causam vas aliquod rumpi in thorace debuit, non venæ id potius, quam vasi contigit crassissimis tunicis prædito, quale arteriæ Magnæ truncus est, prope cor præsertim? Fac cogites, hominem ex Venerea lue obnoxium fuisse spirandi difficultati, arteriam autem Magnam non perruptam esse inventam, sed parvo, & fortasse obliquo, ut videtur, foramine pertusam. Sic tibi, eorum memori quæ de Morte Repentina scribens ex labe sanguiferorum vasorum (1), arteriæ illius vitia, tunicas sensim perforantia, & sanguini exitum vel intra pericardium aperientia, proposui, sic tibi, inquam, facile veniet in mentem, quid in hoc homine præcessisse potuerit, unde ibi læsus arteriæ truncus tum sanguinem haud satis propellendo, respirationis difficultatem, tum denique addita ingenti ob ejusmodi casum concussione, quæ reliquum adhuc aliquem in tunica extima perrumperet obicem, effundendo, mortem celerrimam afferret. Quod vitium, si Valsalva interiorem arteriæ faciem inspexisset, non difficile, ut opinor, fuisset animadversum: Utcunque id est; certe quod in corde offendit senis illius cujus protinus historiam describam, jam diu antea fuisse ex vitii ipsius natura manifestum est.

9. SENEX annum agens septuagesimum, ab alto cadit, & thoracis dexteram partem ad terram allidit. In idem illatus Nosocomium quod supra nominavimus, tanta respirandi difficultate, acutaque adeo febre corripitur, ut septimo intereat die. IN THORACIS cavo dextero nonnihil pulmo induruerat, totusque magna inflammatione affectus erat, superius præsertim, qua & ad pleuram arcte adhærebat, & abscessum continebat. Pulmo autem sinister rubicundus, sed à tergo magis, ut nonnihil inflammatus videretur, nigras hic illic maculas per suam substantiam disjectas ostendit. Pericardium magnam aquæ copiam, & cor grande adeo continebat, ut bubulum prope æquaret. In cordis ventriculis inerant polyposæ concretiones subalbæ, & sic satis molles, magnæ in singulis; major tamen quæ in dextero.

10. Non dubito, quin si incommoda quæsita essent, quibus Senex prius quam caderet, esset obnoxius, reperta fuissent aliqua ad tantam istam cordis magnitudinem referenda. Et quanquam in allisione illa satis causa fuit, cur pulmo inflammationem, & ex hac, in suppurationem transeunte, abscessum contraheret; a veri tamen similitudine alienum non est, eo facilius contraxisse, quod jam antea pulmones a corde illiusmodi tum compressi, tum ob minus expeditam per ipsum, & quod consequitur, per eos quoque sanguinis tractionem laxati, ad hunc retinendum, si nova quæpiam causa accederet, dispositi essent, minusque idonei ad ea prohibenda quæ inde secuta sunt.

11. Nunc quando Ictus, & Vulnera quæ ad Collum, ad Pectus, ad Latera spectant, ex Valsalvæ schedis proposuimus; quatuor ejus Observationes, ad Dorsi Vulnera attinentes, subjiciamus.

12. VIRO annorum circiter quadraginta quinque, pungenti ferro dorsum vulneratur circa quintam, & sextam costam, intervallo duorum digitorum transversorum a Spina. E vulnere primis diebus non multum sanguinis, postea autem quatuor, aut quinque circiter unciæ quotidie erumpebant. Qua hæmorrhagia circa diem decimum remediis repressa, vulnus intumuit, multamque emittere saniem cœpit, cujus in dies augebatur copia. Erat autem viscida, & tenax, ut trahentem longo ductu sequeretur. Diuturnam ejusmodi excretionem, lenta cum febre conjunctam, sensim deficiente ægro, mors excepit die ab inflicto vulnere quadragesimo secundo.

CADAVERE dissecto, in Thoracis cavum nec vulnus, nec saniem pervenisse, exploratum est, & quamvis hæc multos sibi sinus, & cuniculos fecisset, omnem tamen læsionem in exterioribus substitisse.

13. Quanto satius sit tum cæteras, tum vulnerum quoque hæmorrhagias moderari, quam reprimere, hæc tibi confirmat historia. Neque ex proxima aliud deerit quod colligas.

14.

(1) Epist. 26.

Digitized by Google

14. AGRICOLA annos natus circiter triginta, temperamento bilioso, in sinistra scapula cæsim ad secundam usque costam prope vertebras ingenti vulnere sauciatus, in idem quod superius dixi, Nosocomium excipitur. Ibi cum a Paulo Piella Medico, & Chirurgo præstantissimo diligenter curaretur, sputo sangnineo, tussi, difficili respiratione cum pulsu debili ac frequenti, crebrisque animi defectionibus correptus, his omnibus invalescentibus, obire circa nonum diem mortem posse videbatur. Sed eo die exacto, & symptomatibus nonnihil remittentibus, vulnus quoque ipsum in melius inclinabat, cum prope decimum septimum repente, quamvis sine inflammatione, vulnus intumuit, febrisque vehemens cum pulsu languido, & diffuso per universum corpus rigore, sensus ponderis in thorace, laboriosus anhelitus, ac purulentæ urinæ accesserunt, & post hæc mors denique die ab accepto vulnere vigesimo sexto.

THORACIS dissectio instituitur cum Petro Molinellio, & Francisco Guicciardino, ejus Nosocomii Medico Assistente. Cum sterni exsecandi causa, culter in dexterum thoracis cavum pervenit; illico multus exsiluit humor, lactis fero non valde absimilis, quo in humore pulmo natabat. Illo exhausto, cavea in hoc inventa est sinuosa, purulentæ materiæ plena, hianti ore cum eo communicans thoracis cavo. Alterum autem, idest sinistrum, cavum thoracis, quod vulneri, ut indicatum est, respondebat, nec purulentæ materiæ quidquam, & pulmonem omnino illæsum ac sanum continebat. Livebat quidem ea pleuræ pars quæ vulneri proxima erat; sed nullum prorsus habebat foramen: nec vulnus, summa diligentia penitus exploratum, ultra secundam ipsam costam introrsum pervenerat.

15. Symptomata quæ dum ægrotationis historiam legeres, a vulnere esse existimaveris in thoracis cavum perveniente, dissectione perlecta, a pulmonis inflammatione, suppuratione, & hanc secuto empyemate fuisse, intelligis. Itaque ut in cæteris ægrotantibus, sic in vulneratis quoque non omnia semper imputanda sunt primo, evidentique morbo, sed huic posse alium qui ab eo non pendeat, adjungi, cogitandum est, & vel quando symptomata a primo esse videntur, num ab adjuncto aliquo potius sint, suspicandum, & diligenter inquirendum, velut hic ex indiciis, quorum fortasse nonnulla erant, inflammationis, non ad sinistrum qua ex parte erat vulnus, sed ad dexterum pulmonem spectantis.

16. JUVENIS annos natus viginti duos cultro sauciatur quasi in medio dorso sic tamen, ut vulnus nonnihil vergens ad sinistras, tendat initium versus sextæ & septimæ costæ. Non multo post inflictum vulnus, febris accedit, huic autem, post dies aliquot, levis spirandi difficultas, levis quoque, & irrita tussis, magnus circa stomachum dolor, nec modicus totius abdominis tumor. Dum ingravescente respiratione, prope decimum sextum diem æger moritur, apparente toto corpore icterico. VENTRE aperto, intestina conspiciuntur aere turgida; jecur vero secundum naturam se habens. Thorace inspecto, in imo utroque ejus cavo nonnihil seri invenitur. Cum autem pulmo sinister ad pleuram valide adhæreret; membraneæ productiones per quas cum hujus suprema anteriore parte nectebatur, quasi sanie madidæ visæ sunt: itemque peculiaris adhæsio illa visa est, qua idem pulmo cum pleura ibi committebatur, ubi vulneri respondebat, ut sine laceratione separari non posset. Vulnus vero etsi inter Spinæ adjacentes musculos ad pleuram ipsam perveniebat; hanc tamen perforasse, non constitit. Ceterum pulmones multis in locis tubereulis scatebant majoribus, minoribusque: quorum plura, jam suppurata, saniem incisa emittebant, alia illæsæ glandulæ similitudinem adhuc servabant. In pericardio paululum seri. In singulis cordis ventriculis singulæ polyposæ concretiones, inde in auriculas, annexasque venas productæ; major in dextero, minor in sinistro.

17. Hic Juvenis quoque, nisi accedens ad cæteras noxas, interna fortasse aliqua convulsio, cui circa stomachum dolor, intestinorum ab retento aere distentio, & ictericus totius corporis color imputentur, citiorem attulisset interitum; facile disruptis

Digitized by Google

ptis pulmonum tuberculis ſanguine, & pus expectoraſſet, quæ penetranti in thoracem vulneri viſa eſſent adſcribenda. Num tamen ex profundo vulnere pus in ſanguifera vaſa exceptum, quemadmodum ex cerebri vulneribus contingere, nuper (1) ſcripſimus, in pulmones illatum, tubercula illa excitaverit, an vero ipſa jam ante vulnus inflictum, per ſe eſſe cœpiſſent, in medio relinquimus.

18. JUVENIS alter ſiniſtra dorſi parte vulnus accipit, quod deorſum oblique & dextrorſum pergens, vertebras radendo, denique inter ſextam & ſeptimam coſtam dexterum thoracis cavum ingreditur. A vulnere per dies aliquot levem ſpirandi difficultatem patitur, & dolorem quendam, reſpondentem in anteriore corporis parte: dolet quoque dum ab uno in alterum latus ſe convertit. Pruritu etiam quodam modo in hoc, modo in illo loco vexatur. His die quincto accedit tuſſis cum ſputo ſanguinis, tum quidam in artubus inferioribus ſtupor: quem excepit paralyſis a corporis medio ad pedes extremos uſque, ut movendi, ſentiendique facultas non niſi in thorace, & ſuperioribus partibus remaneret; ſimul ingruit abdominis tumor, & tenſio, lotiique, & alvi recrementorum ſuppreſſio. Poſt hujus paralyſis adventum, æger melius ſibi habere videtur. Animi tamen defectionibus aliquoties corripitur: in quarum una, octavo ineunte die, moritur. CADAVER dum movent, ingens copia ſanguinis erumpit e vulnere. Hoc inter duas quas diximus, coſtas prope vertebras dexterum thoracis cavum ſubibat; ut laceratis facile Intercoſtalibus vaſis, hinc tantum ſanguinis exiiſſe videatur. Pulmo dexter qua parte vulneri reſpondebat, nihil ibi quod ſub ſenſum caderet, peculiaris læſionis oſtendit præterquam in extima tunica nonnihil eroſa: Totus tamen rubens, & tumidus erat. Pericardium ſeri plenum. E diſſecto corde ſpumoſus ſanguis, & fluidus erumpebat; in ejuſque ventriculo dextero polypoſa concretio reperta eſt. Ventre aperto, inteſtina omnia aere turgida, in iiſque humor quidam atro colore tinctus. Veſica lotio oppleta erat. In ventris cavo libræ aliquot ſeri ſtagnabant.

19. Ut recte Valſalva ſanguinis illam effuſionem a laceratis, eroſiſve Intercoſtalibus vaſis, ita paralyſim a compuncto, aut ab acri ſanie irritato eorum ſocio nervo haud perperam fortaſſe repetes. Inde enim convulſio, ab hac autem conſtrictio: unde reſolutio, quemadmodum alias (2) explicavimus, fieri tanto amplior potuit, quod cum longiſſimo illo nervo quem Intercoſtalem vocant, Coſtalis quiſque colligatur. Compuncti autem nervi Coſtalis indicium habes ex dolore illo qui in anteriore corporis parte, quo is contendit nervus, reſpondebat. Sed quanquam his poſitis, non difficile eſt hiſtoriam iſtam explicare; tamen ſi melior tibi ratio occurrit qua rem aſſequamur, non invitus aſſentiar.

20. Hactenus Valſalvæ Obſervationes; jam noſtras accipe: quas eodem ordine adſcribemus; quanquam de duabus quæ ad ſauciatum Collum attinent altera cum ad te alias (3) miſſa ſit, non eſt cur iterum nunc mittatur. Altera autem breviſſima eſt.

21. VIRO imum collum transfixum eſt anterius adeo ut foramen quod ferrum ſubiens fecerat, ab eo quod fecerat egrediens, vix digitum pollicem tranſverſum diſtaret. Is cito, ſuffocati inſtar, eſt mortuus. CADAVER, etſi non ob vulnus, ſed ut petentibus Amicis multa, & varia oſtenderem, ad naturales Partium ſtructuras attinentia, a me Venetiis ſub initium A. 1707. diſſectum eſt; ſimul tamen hominem ex ſuffocatione periiſſe, confirmavit. Nimirum Aſperæ arteriæ annulus ab annulo diviſus, aditum ſanguini, ex inciſis vaſis prodeunti, patefecerat, per quem in arteriam illam, pulmoneſque irrueret.

22. Super profundis colli vulneribus duo potiſſimum a me quæſita eſſe, memini. Primum, ſauciato vaſorum ſanguiferorum trunco aliquo, aut ramo non ex iis minutis quos remediis inditis adſtringere ſatis liceat, quânam arte prohibere Chirurgi ſanguinis profluvium poſſint? Reſpondi, non una poſſe, ſi ad tempus aliquod: nul-

(1) Epiſt. 51. n. 21. & ſeqq. (2) Epiſt. 11. n. 18. 20. (3) Epiſt. 44. n. 7.

Digitized by Google

la ferme, si de ægro diutissime servando agatur. Illud enim, incisæ ipsi venæ Jugulari Internæ crusta per candens ferrum inducta, consecuti sunt donec crusta excideret, ut est apud Jo. Bohnium (1): ex quo non hæc modo, sed plures addi Sepulchreto poterant Observationes peculiares cadaverum eorum qui ex vulneribus obierunt. Experimenta autem quæ tibi Epistola XiX. recensuimus, ostendentia Carotidibus arteriis, aut Internis venis Jugularibus vinculo constrictis, non ea cito contigisse quæ olim metuebantur, addere animum Chirurgo possunt ad alterutram alterutro in latere obligandam, ut ad tempus aliquod sanguinis fluxus cohibeatur. At diutissime cohiberi non modo per ea quæ crustam inducunt, non posse, manifestum est; sed neque post vincula iis truncis injecta, facile sperandum est, non eas citius, tardiusve noxas esse accessuras quæ mortem per se ipsæ denique afferant, tametsi in vinculis injiciendis nihil a Chirurgo peccatum esset, aut prætermissum. Cum enim trunci illi ambo sint cum Vagis, & Intercostalibus nervis intra membraneam, vel, si mavis, cellulosam quasi vaginam concluſi; perdifficile est in profundo, & a profluente sanguine operto loco alterutrum, ita constringere, ut non simul aut alter, aut ex iis nervis alteruter una constringatur, aut acu subter trajecta lædatur. Neque, si obliganda arteria sit; vinculo infra vulnus injecto adstringere satis est, ut illa ostendunt, quæ modo commemorabam, experimenta; sed altero supra vulnus opus est. Neque ut in artubus, ita in collo est illi compressioni locus, quæ per fasciam fit, *torcular* vocitatam, ad sanguinis sive in constrictam arteriam impetum minuendum, sive profluvium, dum Chirurgus agit, intercipiendum. Universo enim collo eam compressionem adhiberi, tum arteria Aspera prohibet, tum vasa cætera non sinunt, quæ minime sunt comprimenda. Inter eam autem fasciam, & certas alias colli partes, eamque præsertim quæ comprimenda est, etsi excogites quæ sic interjicias, ut horum prominentia fasciam ab iis locis arceat quæ minime premenda sunt, tamen is qui maxime premendus est, quanam ratione premi poterit quin simul cum premenda arteria, vena quoque, & nervi quos una ferri, diximus, comprimantur? Itaque ex his intelligis summam rei difficultatem. Ex superioribus autem satis perspicis, si difficile est truncum aliquem ita vincire, ne proximæ alteri parti noceas, dum in profundo, & sanguine scatente loco res agitur; satis, inquam, perspicis, quanto difficilius sit ramum aliquem proximum sine eo periculo deligare, cum ad illas difficultates tenuitas quoque accedat, quæ, si nihil aliud, certe pervidendi, quis de ramis vicinis pluribus sauciatus sit, aut ubi sauciatus, facultatem plurimum minuit. Quæ omnia etsi uti dixi, ita esse debere videantur; tamen haud ignarus, nonnunquam succedere posse quæ sperare minus auderes; idcirco responsionem meam contraxi, ut *nulla ferme arte* rem consequi licere, dicerem. Nec me ita respondisse pœnituit, cum in curationem postea incidi vulneris, Jugulari Internæ venæ inflicti, a Cel. Schlichtingio (2) propositam, cujus spem ut omnes imitari possunt, sic utinam & felicitatem consequi possent.

23. Sed illa in colloquiis. Alterum per litteras quæsitum est A. 1735. Juveni viginti quatuor annos nato, bonoque corporis habitu prædito, inflictum quadrangulato acuto pugione vulnus fuerat, quod a colli sinistro latere tribus infra auriculam transversis digitis, oblique tendebat initium versus Spinalis medullæ. Etsi e vulnere nihil ferme prodibat sanguinis; tamen illico Juvenis concidit, movendi, & sentiendi facultate in omnibus quæ infra caput sunt, partibus adeo destitutus, ut domum ferendus fuerit, & in lectulo collocandus, ibique cum inter paucas quas ægre respirans, edebat voces, frigere se, diceret, igniario æreo vase temere femoribus, tibiis, malleolis admoto, exustiones, quæ in fœda ulcera degenerarunt, neutiquam senserit. Alvi primum, & vesicæ recrementa non reddebat; post aliquot

(1) De Renunc. Vuln. S. 7. c. 1. (2) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 29.

Digitized by Google

quot autem dies lotium inscius, nedum invitus, emittebat. Cum a Medico, Chirurgoque diligenter curaretur; die exacto decimo septimo primum aliquid sentire cœpit sinistrum corporis latus, vigesimo autem sinistri utriusque artus digiti nonnihil moveri, inter eum vero, & trigesimum diem sensim utraque facultas magis, magisque augeri in sinistro quidem latere. In dexterum autem, id est vulneri oppositum non nisi trigesimo secundo die redire sensus cœpit, tum deinde & motus, ad eundemque modum paulatim augescere. Et quanquam sic satis die quadragesimo corpus universum sensus, & motus jam erat compos, sic satis, inquam; nondum enim stare, nedum incedere licebat; imo etsi VII. Kal. Junii, cum vulnus, inflictum fuisset postridie Kal. Februarii; Juvenis vix e cubiculo egrediebatur, & crure utroque extenuato, & quasi arefacto, non secus ac infans qui ingredi addisceret, lente, & pedetentim incedebat; tamen & motu, & sensu infirmiore etiam tum utebatur dextera parte, quam sinistra. Hujus igitur discriminis cum ex me causa quæreretur; ponendam videri in medullaribus illis fibris, indicavi, quæ inter dexterum, sinistrumque latus initii ipsius medullæ Spinalis traductæ (1), læsionis huic lateri ibi quidem illatæ effectus possint in oppositum corporis latus omnino interdum, alias majori ex parte transferre. Quæ explicatio ut nihil habeat peculiare; quippe aliorum subnixa explicationibus hemiplexiæ a vitio oppositi cerebri hemisphærii inductæ; historia tamen hæc cum ostendat, quanto etiam inferius esse aliquando possit vitii sedes eundem effectum afferentis, minime vulgaris mihi visa est, eoque digna quæ a me tibi inter cærera colli vulnera proponeretur. Jam vero ad Thoracis ipsius vulnera progrediamur.

24. VIR ad claviculam alteram vulneratus ante mensem propemodum fuerat. Et vulneris quidem curatio bene procedere videbatur, cum denique mentis hebitudine, & rigoribus, quibus nequaquam par color respondebat, tentari cœpit. Inter hæc mortui cadaver in Gymnasium allatum est, unde Anatomen, donec magis idonei copia fieret, docere inciperem ante Januarii finem A. 1732. VULNUS in Thoracis cavum non perveniebat. Cum vero oppositum vulneri latus jam intra biduum a morte exterius virere, animadvertissem, neque intra thoracem causa ulla appareret viroris illius; in parietibus quærendum censui, deprehensumque est pus inter musculos & laterum, & dorsi. Sed & alibi abscessus erant, ut ad Pyramidales Abdominis musculos. Nihil tamen puris intra Ventrem, Omenti dumtaxat, & intestinorum pars aliqua virebat. Jecur quidem, lien, ventriculus, & vesica æquo erant majora. Sed nullum præterea vitium aut ipsa, aut viscera alia ostendebant. Sedes illæ tantummodo quas inter musculos pus obtinuerat, vitiatæ re pertæ sunt.

25. Ex hac quoque historia satis appareret, pus, in sanguifera vasa exceptum, alio transferri. Inter musculos enim, non claviculæ illi proximos, sed oppositos, aut longe dissitos quomodo, non per sanguifera vasa traductum, ipsum per se perveniisset? Sed longe majoris momenti, id est vulnerati cordis Observationem proferamus.

26. MEDIOLANENSIS pauper, annos natus ad quadraginta, sic satis torosus, & sanus, nisi quod fœda scabies artus hic illic deturpabat, bene pransus, & potus, cum altero suæ sortis rixatus cultro inflictum vulnus accepit duobus infra sinistram mamillam transversis digitis. Pauco tunc, & postea sanguine prodeunte, per se progressus est ad passus septuaginta: tum consedit, & quæ in prandio sumpserat, vomens, ibi intra semihoram, aut certe non multo amplius tempus interiit VI. Idus Martii A. 1725. CADAVER in Lyceum illatum, ut Anatome absolveretur, quam secundo loco tunc habebat Cl. Joannes Baptista Vulpius, summa ab utroque nostrum diligentia perlustratum est. Et plura quidem adnotata sunt non ad hunc locum spectantia, ubi fere quæ minus secundum naturam visa

(1) Epist. Anat. 13. n. 20.

Digitized by Google

ſunt, ea dumtaxat proferimus. Quæ ut priuſquam de vulnere ſcribam, paucis perſtringam, huc redeunt. In Ventre lien, cætera ſanus, aliquanto major ſecundum omnes dimenſiones fuit, quam juſtæ & quadratæ ſtaturæ hominis, & jecinori videretur convenire. In cujus veſicula quod pauca eſſet bilis, minime ſum miratus qui ſcirem, & vomitum, & copioſum prandium, unde expreſſa eſſet, præceſſiſſe, & ſane ad bilarii ductus oſculum, in eaque vicinia Duodenum inteſtinum flava bile madidum conſpiciebatur. Quæ ad Caput attinet, ſanguifera vaſa erant turgida, facile etiam ob diſtendentes aereas bullulas, quarum plurimas paſſim in cerebri vaſis, & ſub Tenui meninge vidimus, extricatas fortaſſe a ſanguine ob tempeſtatis teporem, præſertim poſt longam ab interitu moram; ad cranii enim interiora examinanda non niſi decimo tertio die pervenimus: quo tempore, detracto cerebro, cranii cavum animadvertimus multo ad occiput fuiſſe amplius in dexterum latus, quam in ſiniſtrum.

Sed Thorax, & vulnus, quæ primis diebus inſpeximus, ad hunc modum ſe habuere. Illius cavum ſiniſtrum multum habuit effuſi ſanguinis, multum pericardium quoque, fluidi quidem, &, qualis in hoc cadavere alibi etiam viſus eſt, magis æquoſoluti, & fere aquoſioris, an ab epoti humoris copia, qui cito per chylifera vaſa in ſanguifera traducitur? Anguſtiæ tamen, & obliquitas vulneris obſtiterunt, ut opinor, ejuſmodi ſanguini, ne per vulneris externum orificium proflueret. Quo ab orificio viam cultri perſequentes, cognovimus, hunc ab eo quem diximus, loco inter coſtam, & coſtam adactum, oblique ſurſum, & dextrorſum ad mediaſtinum, pericardium, & anterius latus ſiniſtri cordis ventriculi pertundendum, circa medium ferme longitudinis ejuſdem lateris, perveniſſe. Erat quidem in exteriore cordis facie vulnus anguſtum, ſed non minus longum, quam tranſverſus extremus apex minimi digiti; ut aperto a me eo ventriculo, mirarer primum, in facie interiore finem vulneris non apparere, donec ratus quod erat, ab appoſitis carneorum lacertulorum reticulis vulneris foramen obduci, his, ut Epiſtola Anatomica XV. (1) dictum eſt, diligenter amotis, manifeſtum omnibus fuit, vulnus tota parietis craſſitudine, intimaque membrana pertuſa, in cavum ventriculi perveniſſe. In pulmonibus non modo faciem ipſam anteriorem ex nigro variegatam, ſed & ciborum partem deprehendimus, quam, dum hi vomitu rejicerentur, perturbatis in tumultuoſa illa totius corporis agitatione, & deficientium virium languore, inſtrumentorum quæ ad fauces ſunt, opportunis officiis, larynx interceperat; ut illorum portio non exigua, præter illam quæ in bronchiis erat, in ipſo Aſperæ arteriæ trunco ſubſtitiſſet. Qua ex re quoque celeriorem fuiſſe mortem, non dubitavimus, & certe facies vel primis diebus turgens a vaſis ſanguine diſtentis, ſuffocati hominis videbatur.

27. Cordis vulnera quæ ad ventriculum ſiniſtrum perveniant, rarius occurrunt, quam quæ ad dexterum. Ita enim cor poſitum eſt, ut vulneribus quorum plerique ex adverſo inſliguntur, multo minor pars illius, quam hujus, ventriculi, objiciatur. Quod eadem providentia factum cenſeo, qua craſſiores ſanguiferorum vaſorum trunci, ubicunque id licuit, aut profundius poſiti ſunt, aut ad minus patentem injuriis ſedem retracti. Sic Crurales magna ex parte per femimina, & per poplitem; ſic Brachiales per id humeri latus feruntur quod thoracem reſpicit, non quod exteriora. Siniſter autem cordis ventriculus is certe eſt, cujus vi ſanguis ad cerebrum, & in omne corpus impellitur; ut ſi ea valde infirmetur, & ejus ventriculi impediatur munus; protinus mori neceſſe ſit: quod vere Galenus (2) pronunciavit fore *præcipue ſi cordis ſiniſtræ partis venter fuerit vulneratus*. Nunc ſi cordis tot vulnera memoria repetas, quot in Sepulchreti hac III. Sectione (3) leguntur; minus jam miraberis, longe plura eſſe quæ ad ventriculum attineant dexterum, quo illa quoque duo attinent quæ ſuperius (4) ex Hiſtoria indicavi Regiæ

(1) n. 61. (2) De Loc. aff. l. 5. 2. (3) Obſ. ſub n. 27. & in Addit. Obſ. 3. (4) n. 4.

Digitized by Google

giæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis: ex perpaucis autem quæ intra ſiniſtrum pervenerint, nulla eſſe poſt quæ vitam ad diem, non dico vigeſimum tertium; aut decimum ſextum, aut nonum, aut ſeptimum, ſed ad quartum, aut quinctum homo produxerit, ut non ſemel produxiſſe videbis poſt vulnus perforans ventriculum dexterum. Perforato ſiniſtro, illicó mortuum invenies tum quem Diemerbroeckius (1), tum quem Timæus (2) proponit. Horam quidem vixit quem Lucius (3) imo quatuor aut quinque alter, cujus in Sepulchreto mentionem extare, non credo, quem deſcribit Dolæus (4), utrumque cordis utroque ventriculo trajecto. Sed quid hora, aut horæ aliquot ad tot quot diximus, dies? ad ſexdecim nimirum, imo ad tres & viginti, ut certe vidit Fantonus pater; hujus enim illam Obſervationem quæ in Sectione hac (5) legitur, ad ventriculum ſpectare dexterum, ſi forte ob aliquem typographi errorem dubitas; omnis tibi evelletur ſcrupulus, ſi eandem, ut ſemel, iterumque a Cel. Filio (6) eſt poſtea edita, perlegere volueris. Eſt quidem in Sepulchreti calce, altera parentis Obſervatio (7) in eo qui *vixerat 17. dies*, cum eſſet *cordis ſeptum in baſi vulneratum, vulnere leviter penetrante ſiniſtrum ventriculum, & in dextro finiente*, ſive, ut filius (8) poſtea edidit, *vulnere leviter attingente*, ſive *leviter lædente ſiniſtrum cordis ventriculum, & in dextrum penetrante*; ut facile conjicias, *a tenui & peracuto gladio* per ſeptum oblique adacto, obiter perſtrictum ſiniſtrum, apertum autem, quamvis *parvo foramine* non ſecus atque in illa altera de qua primum dixi, Obſervatione, fuiſſe dexterum. Ne vero in hiſtoria hæreas quæ in eandem hanc Sectionem (9) ex Henrico ab Heer eſt relata, *credens*, quia *baſim cordis ejuſque conum, cum inſigni laceratione tranſverberatum globis* ſclopeti *duobus* offendit, vulnus in ſiniſtrum ventriculum perveniſſe; totam lege, agnoſceſque, in neutrum penetraſſe; neque enim mirantibus quomodo ad ſeptimæ diei finem potuiſſet ægri illius vita produci, ſatisfacere licuiſſet, oſtendendo, ut tunc feciſſe ſe dicit, Majorum dogma, *ſola cordis ſubſtantia læſa, ſi ad ventriculos vulnus non penetret, aliquos dies poſſe ægrum vivere, dum phlegmone ſuperveniente abripiatur*. Nec me quidem fugit, præter variam ſedem, rectitudinem quoque, aut obliquitatem, brevitatem, aut longitudinem, præſertim vero amplitudinem, aut anguſtiam vulneris plurimum facere ad accelerandam mortem, aut retardandam, ut magis, minuſve cor læditur, aut plus, minuſve ſanguinis ex utrolibet ventriculo effundit. Quocirca & hominem hunc quem ipſe diſſecui, aliquanto amplius vitam trahere potuiſſe, exiſtimo, niſi ad vulnus ſuffocatio acceſſiſſet (eorum enim quæ cum vulnere cordis junguntur, in illis qui citius intereunt, ut puta in quadam Maucharti (10) Obſervatione, habenda eſt ratio) non tamen quandiu traxit is quem ſupra (11) ex Valſalva deſcripſi, qui dextero pertuſo ventriculo, ad octavum pervenit diem. Colligendum autem hoc diſcrimen videtur ex collatis inter ſe tot illis quas indicavimus, hujus, aut illius fauciati ventriculi Obſervationibus, niſi obſtet aliquid eorum quæ modo ſunt dicta, aut alia etiam, ut in hoc qui fuit a me diſſectus, impoſita alia aliis, & ſic vulnus operientia lacertulorum reticula; ut in eo quem inſpexit Bartholinus (12), vulneris *labia concidentia*; ut in eo quem Billyus (13), *grumus ſanguinis concreti vulnus cordis obturans*: aut ſi nullus obex ſit, ipſa cordis in ſe contrahendo, & quod conſequitur, in ſanguine per vulnus extrudendo ſumma infirmitas, quod in memoratis Fantoni hiſtoriis crebræ animi defectiones, aut ſanguinis effluentis copia indicant. Quas fortaſſe ob cauſas, ex parte ſaltem, non ante ſextum interiit diem is adoleſcens, cujus dexterum cordis ventriculum ſauciaverat, culter, vulnere ſex lineas Pariſienſes æquante, ſecundum

(1) Obſ. 23. cit. §. 2. (2) Ibid. §. 18. (3) Ib. §. 16. (4) Eph. N.C. Dec. 2. A. 2. Obſ. 188.
(5) Obſ. cit. 23. §. 12. (6) Patern. Obſ. 33. (7) Obſ. 17. (8) Obſ. 17.
(9) Obſ. cit. 23. §. 10. (10) 9. Eph. N. C. Cent. 1. Obſ. 18. (11) n. 3.
(12) Sect. hac, Obſ. cit. 13. §. 15. (13) in Addit. ad hanc Sect. Obſ. 3. in Schol.

Digitized by Google

dum horizontem inflicto, pollicum trium a mucrone intervallo, & ab externo pariete ad oppositum perveniente. Magna fuerat sanguinis profusio, magna, præter leviores animi defectiones, nec una syncope, tribus autem postremis diebus nulli ferme amplius pulsus, qui secundo, & tertio die cum vehementi febre viguerant, quæ cum aliis ab initio ad finem usque diligentius sane adnotatis, quam in plerisque vulnerati cordis Observationibus legisse meminerim, videri poteris ab Auditore olim meo Stephano Gaspareno (1) Medico, & Chirurgo Feltrienſium Spectato, presse quidem, at perspicue descripta. Hactenus exposita cum recensérem, eximius allatus fuerat Archiatri Illustris Senacii de Corde Tractatus, cujus illud caput (2) quod de Vulneribus Cordis inscribitur, cum perlegerem, nihil quod ad theoriam, ad Observationum utilem inter se collationem, ad signa, & ad ipsam quoad licet, curationem pertineret desiderari posse, vidi. Quamobrem tibi auctor sum, ut totum, nec semel verses. In Observationes enim simul incides quarum nonnullis ipse carebam, & in eas præcipue, quas indicat, proprias, inter easque præsertim quæ illuc attinent, ut confirmet, posse vulnera in ventriculos pervenire, nec magnam tamen contingere sanguinis effusionem, sive quia grumo sanguinis occlusum profundum vulnus invenit, sive quia vulnere ipso irritatæ fibæ ita se contrahant, ut sanguini exitum intercludant, sive quod vulnus obliquum sit; exemplum autem singulare profert magnæ obliquitatis; vulnus enim vidit in quo gladius per substantiam cordis a mucrone ad basim trajectus fuerat. Cujusmodi genus obstaculi etsi in ventriculi dextri vulneribus ob parietis tenuitatem minus facile fieri posse admonet; non negat tamen, sanguinis effusionem ex ventriculo hoc quoque interdum esse non ita magnam. Utrolibet autem ex ventriculo si hæmorrhagia haud tanta sit, ut celeriter per se occidat; magnum tamen postea accedente inflammatione, & nisi hæc discutiatur, ex non modica suppuratione instare periculum. Sed hæc malim per te videas, quam ex me intelligas.

28. Ex vulnere quoque sanguiferi majoris vasis ex iis maxime quæ thorace concluduntur, arterioſi præsertim celerrime plurimum sanguinem effundi, hominemque interrimi, nisi & ratione manifestum, & crebris esset sauciatorum dissectionibus comprobatum, Observatio ostendere posset, quam Sepulchreto addes, Jo. Andreæ Usenbenzii (3). Et tunc quidem facile Prosectori licet, unde sanguis prodierit, demonstare. Contra, si læsum vas tenue sit, sanguis lente exiens, occidere aucta paulatim, sed assidue, sui copia hominem poterit; at vix, imo interdum, nisi tempus injectionis ope inquirendi datum sit, ne vix quidem unde exierit, invenitur, velut in viro, cujus altera thoracis cavea ex vulnere conspecta est plurimo sanguine referta. Sed unde hic effluxisset, obscurum adeo fuit, ut ne Mediaviæ quidem nostri mihi perspecta diligentia potuerit inveniri. Historiam minime alioquin contemnendam, ut ipse mihi narravit eodem sectionis die, qui fuit Kalendis Maii A. 1742, sic tecum protinus communicabo.

29. COQUUS hic erat ex Gallia, quem is quocum forte rixabatur, districto ense, obliquo a dextris siniſtrorsum ictu, sauciaverat. Et vulnus quidem manifestum erat circa latus dexterum medii fere sterni: num vero in thoracis cavum perveniret, neque specillo, neque arte ulla alia dignosci poterat. Tussis, & sputa, sanguine interdum hic illic infecta, certi nihil significare in homine poterant, a longo jam tempore tussi, & cinereis, ac sanguinolentis sputis, cum spirandi difficultate obnoxio. Hæc tamen facta erat nunc multo major, febremque habebat adjunctam cum magna pulsuum frequentia, duritie, impetu, sine ulla tamen intermissione, aut inæqualitate. Postremo quoque vitæ die, qui ab inflicto vulnere quartus fuit, etsi pulsus facti erant pessimi: æger tamen & supinus, & in utrum liberet latus cubare

(1) Osserv. Med. Chir. 9. (2) l. 4. ch. 6.
(3) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 58.

Digitized by Google

bare perrexit ; quin etiam in lectulo sedens , epistolam scripsit : neque unquam de cordis angore , aut dolore ullo conquestus est. MORTUI vulnus rimando, una quidem ex iis quæ cum sterno committuntur , costarum cartilago incisa ad suæ altitudinis usque medium reperta est; sed reliquum ensis iter perspicue deprehendi non potuit. Sic enim thoracis cava se habuere . Dexterum nihil nisi pulmonem continebat , ad pleuram undique annexum, flaccidum , subnigrum, pessime constitutum, sine ulla tamen duritie . Cavum autem sinistrum fluidi sanguinis plenissimum fuit, in quo pulmo, undique solutus, & sanus natabat . Sterni interior facies sinistro in latere sugillationem quidem aliquam , sed incisionis nullum prorsus habebat vestigium , quod neque ullo in vase , neque in pulmone deprehendi potuit. Pericardium, quod a dextris crassius factum , sui parte aliqua cordi videbatur adhæsisse , pus flavum , mucosum , non multum continebat. Cordis exterior facis inæqualis , & quasi corrosa . In ventriculis non sanguis , sed polyposæ concretiones fuere . Substantia autem cordis laxa adeo , & flaccida erat, ut tametsi circa basim ventriculi dexteri, ubi pars quædam exigua mucosi illius puris exterius adhærebat , visa sit foramen habere , facillimeque specillum admiserit, dubium tamen fuerit , num foramen antea esset , an ob laxitatem ipsum sibi specillum fecisset. Sic veteres thoracis morbi , ut vivente homine , Medicos , ita mortuo , Anatomicos suspensos tenuere.

30. Ensem in sinistram thoracis caveam pervenisse , & vas aliquod sanguiferum vulnerasse , effusi in eam sanguinis copia ostendit , tametsi quodnam illud vas fuerit , incertum est . Cum ea autem caveæ utriusque , & cordis , ac pericardii constitutione quomodo illa esse , aut abesse possent quæ ex historia certissime constat fuisse , aut abfuisse , quanto difficilius est intellectu , tanto magis hujus memoria Observationis est retinenda , ut fieri interdum quæ minus consueta sunt , non ignorantes, signorum præsentiæ , aut absentiæ multum quidem plerumque , sed non semper omnia tribuamus .

31. De Thoracis Vulneribus hactenus : de quibus memorabilem ob levia signa gravissimi eorum effectus historiam leges Jo. Hadriani Slevogtii (1) . Nunc Ictuum, & Compressionum quæ sine vulnere Thoraci accidunt , nonnullas Observationes addituri , ab illa initium ducemus quæ nobiscum olim fuit ab Ignatio Pedratto , Cremonensi Medico , quem tibi alias (2) laudavimus , communicata . Tu cum altera conferre poteris , ab Slevogtio eodem (3) proposita .

32. VIR ex equo labitur . Jacentis pectus equus percutit altero pede . Nulla inde exterior læsionis nota : sed difficultas spirandi tanta , ut neque datis , impositisve opportunis remediis consequi potuerint Medici , ne intra decimum quinctum ab ictu diem mors ingrueret. COSTA nulla in dissecto inventa est quæ fracta esset ; sed inter costas , & pleuram non parvus tumor quasi ex putrido sanguine congesto , cum labe respondentis pulmonis .

33. PUER rusticus annos natus ad decem , humi jacebat , cum rotæ carri super thoracem traductæ sunt nescio quo positu jacentis . Hoc scio , intra horæ dimidium exspirasse , Bononiæ autumno A. 1706.

CADAVERIS cum partes quasdam , secundum naturam se habentes , Anatomes studio perlustrarem , in Thorace effusum sanguinem , & costas aliquas a sinistris depressas , & fractas ; a dextris autem pulmonis inferiorem lobum a tergo disruptum , id est magno secundum longitudinem , profundoque hiatu apertum offendi: in corde vix aliquid sanguinis ; nullam autem polyposam concretionem .

34. Post ea quæ superioribus Epistolis scripta sunt de magnis intra caput, exterius integrum , ex ictuum vi repertis læsionibus , hisque interdum in opposita ictibus parte ; non magnopere , opinor , expectas , ut has duas explicem Observationes . Secundæ tamen accedere causam vides a repentina compressione , viscus aeris ,

(1) Dissert. inscr. Vomicæ Pulmon. & cæt. Exempla §. 61. (2) Epist. 21. n. 43.
(3) Dissert. modo cit. §. 21.

Digitized by Google

ris, & sanguinis plenum arctante, & ad oppositas costas urgente. Ad primam autem illa videbis attinere quæ de ruptis, integro abdomine, ventris Partibus interioribus alio loco (1) proponentur. Hic potius juvat quasdam alias, quæ a te Sepulchreto addi possint, historias commemorare, ad thoracis ictus, & compressiones, de quibus agimus, attinentes. Missa igitur suspicione Gahrliepii (2) de ossibus inter pleuram, & tunicam pulmonum ad junctúram costarum genitis, quasi prima eorum causa fuisset olim pectoris ad solum vehementissima allisio; lege apud Bohnium (3) de illo Sene adeo violenter ad scamnum allisso, ut costis quinque *transversim* fractis, intra *nychthemerum* suffocatus obierit. Alterum quoque iden Auctor (4) dissecuit multo citius mortuum, quia præter costas multo plures confractas, nonnullasque luxatas, ex disruptis Intercostalibus vasis, & altera ex Internis arteriis Mammariis effusus intra thoracem sanguis suffocationem acceleraverat. Hic autem currus onusti rotis fuerat subactus. Suffocatio pariter, sed inopinato, & die morbi undecimo, hominem sustulit quem prostratum equi pedes calcaverant, rota autem onusti currus, per dorsum traducta, compresserat. In hoc, præter alia, tres costas fractas, & quarundam cartilagines plane disruptas conspexit Theodorus Zuingerus (5). Meryus (6) autem Senis, cui pectus rotæ presserant transeuntis rhedæ, fractas costas invenit duas, emphysematis tumore primum ad fracturæ sedem incipiente, &, cum respirationis difficultate, deinceps per ambitum ferme totum corporis augescente, donec quarto die mors ingruit; ut mirari oporteat quod Agricola (7) cujus lateri a fugiente equo tota aratri moles sic incussa fuerat, ut costam frangeret, cum emphysema accessisset, quotiescunque aerem inspirabat, *in effractæ costæ regione protuberaret tumor magnitudine ovi gallinacei*, mox in exspiratione retrocedens. Sed hic, ut robustus, & juvenis, & alio modo curatus, ac Senex ille, servatus est. Pene omiseram historiam mirabiliorem, & ad ea quæ supra de cordis vulneribus scripta sunt, ferme attinentem. Christiani Vateri (8) est qui Fœminæ, a præterlabente curru in pectore graviter percussæ, eoque ipso die extinctæ, cum deprehendisset costas superiores prope sternum, una cum clavicula, a sinistris fractas, etsi minus erant introrsum flexæ, multoque minus pericardium læserant; tamen intra hoc, integrum, & sanguine effuso distentum, cordis ventriculum invenit dexterum non procul a mucrone *ultra longitudinem unguis ruptum*. Quam Observationem cum ea conjunges, quæ ex Regio Chirurgo Boirello in Sepulchretum (9) est relata, nempe Viri tertia aut quarta hora mortui postquam glans plumbea, e *sclopeto* emissa, pectus subierat, quæ etsi citra pericardium substiterat, tamen intra hoc, prorsus illæsum, sanguine autem oppletum, cordis vulnus repertum est pariter in ventriculi dexteri parte inferiore. Quibus in historiis duabus minus te esse miraturum, credo, quod vulnus seu ruptio ejus ventriculi tam citam mortem attulerit, si animadverteris, ex illæso pericardio minime sanguinem, ut in cæteris cordis vulneribus, exire potuisse, illicque igitur coacervatum constipatumque id effeciſſe quod, propter internam causam in pericardii integri cavum effusus, potest, ut alibi (10) est indicatum, efficere. Quod vero cor, pericardio illæso, ruptum sit, causam quidem Boirellus se proxime indicaturum, promiserat, cum suam edidit Observationem (11). Sed num præstiterit invenire non potui. Vaterus autem quid cogitaret, in calce ejus Observationis, videbis. Mihi quidem, aliorum cogitata non improbanti, sane ubi de corde, aut arteriis agitur, ab ictu corporis a quo non attingantur, disruptis, addendum videtur id

(1) Epist. 54. n. 35. & seqq. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 43.
(3) De Renunc. Vuln. Sect. 1. (4) Ibid. (5) Dec. modo cit. 3. A. 5. & 6. Obs. 277.
(6) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 4. (7) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 51.
(8) Dec. 3. cit. A. 9. & 10. Obs. 104. (9) in Addit. ad Sect. hanc 3. Obs. 1.
(10) Epist. 26. n. 18. (11) Zodiac. Med. Gall. A. 2. M. Jul. Obs. 20.

Digitized by Google

id quod Lancisius (1) in arteriis ab simili ictu infirmatis non dubitabat esse attendendum, nimirum an forte percussio eo temporis puncto contigerit, quo dilatabantur; tunc enim ab ictu non recedentes; imo illi occurrentes, & contra nitentes, suæ ipsæmet augent læsionis causam. Quanto autem paries, per se tenuis, dexteri cordis ventriculi, cum dilatatur, tenuior fit, tanto erit noxæ a percussione opportunior. Quod si addas sanguinis in quibusdam corporibus majorem copiam; tanto magis eum parietem & dilatatum intelliges, & extenuatum, & subitæ, vehementissimæque percussionis vi non difficillime rumpendum. Nec tamen eam dumtaxam Lancisii animadversionem satis esse, credo, ut rationem assequamur qua factum illud sit, quod a se visum, cum Salsubii esset, Valsalvæ, & mihi asseverabat Jacobus Cicogninus in R. Taurinensi Aula primum Consiliarius, & Medicus, deinde in hoc Gymnasio Collega noster, dum viveret, Ornatissimus.

35. SENEX aliena in sylva ligna cædens, ab sylvæ domino in medio furto deprehenditur. Hic maledictis, & minis resistentem prius increpat, tum denique fugientis dorsum semel, haud amplius, fuste percutit. Percussus post duos treve passus mortuus concidit. ARTERIA Magna, licet vertebræ, costæque essent integræ, atque illæsæ, rupta in transversum, & discissa reperta est.

36. Quod superius (2) de eadem arteria dixi, cum post casum ex altissimo loco se Valsalvæ pertusam obtulit intra pericardium, idem tanto magis hic dicam, necesse est, ubi in transversum occurrit disrupta. Senex erat percussus; in senibus autem quoties, & quantum erosam intus arteriam illam viderimus, nostræ ad te Epistolæ satis ostendunt. Si forte jam disruptioni per se proxima erat cum vertebras ad quas adhæret, vehemens ictus concussit; non ita a veri similitudine alienum videbitur, potuisse perrumpi, præsertim cum ob varios deprehensi, irati, in fugam acti senis affectus simul abnormes contractiones arteriam quibusdam locis arctarent, simul rixa, & fugiendi conatus celerius sanguinem, & vehementius in ipsam urgerent; ut omittam a duobus ejusmodi ictibus (quos hypochondria tamen exceperant) Samuelem Grassium, ut in Sepulchreto etiam (3) leges, præter lienem, & venam Cavam, ipsam quoque arteriam Magnam in Juvene discerptam vidisse.

In Bajulo autem de quo mox dicam, tum repentinæ mortis, tum eorum quæ in mortuo fracta reperta sunt, causæ fuerunt per se omnibus evidentissimæ, neque ad thoracem dumtaxat, sed ad caput etiam spectantes non secus ac in Viro, & Juvene quos Litteris superioribus (4) descripsi; ut Observationem hanc, quæ ibi quoque proponi potuisset, non alia ferme ratione huc distulerim, nisi ne tum forte prolixior essem.

37. BAJULUS, vir subpinguis, & lacertosus, cum valeret optime, & nescio quid in præalto tecto curaret, inde in stratam sicilibus viam præceps ruens, illico mortuus est, cum mense Januario A. 1725. tempus instaret quo solemnis in Theatro Anatome haberi hic solet. CADAVER igitur Gymnasio concessum est, & a nobis eo diligentius perfectum, quo ad eam rem erat in plerisque magis idoneum. Sed quæ secundum naturæ consuetudinem fuerunt, in aliud tempus, si pauca excipias, servantes, cætera nunc memorabimus, nec tamen omnia; cum aliqua ex his attigerimus alias ad te scribentes, ut mox suo quodque loco indicabitur.

Ventre aperto, aliquem Tenuium intestinorum tractum totum invenimus lividum: & cum a morte necdum exactæ essent horæ viginti duæ, chylifera vascula transeximus sub extima tunica ejus intestinorum illorum partis quæ ventriculo propior erat, cibis distento; quamobrem bilem in sua cysti paucam animadvertimus. Quibus autem pylori annulo prominentiæ insiderent, Epistola scriptum est XXIX. (5) sicuti XLIII. (6) quomodo urethra se haberet,

(1) De Aneur. l. 2. c. 2. Propos. 21. cum Schol. (2) n. 8.
(3) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 37. (4) n. 34. & 35. (5) n. 17. (6) n. 9.

Digitized by Google

beret, eſt indicatum. Truncus Magnæ arteriæ tota ea parte qua ad ventrem pertinet, hic illic initia oſtendebat interius futuri oſſis; interius autem, & exterius inſpectus, pro una tres ex ſe naſcentes Cœliacas, quarum una exilis, duæ non parvæ, omnes inter ſe proximæ. Thorax coſtas fractas habuit ſeptemdecim. Sinister pulmo cum pleura cohærebat. Vena Cava Superior in ipſo fine a facie quidem interiore leviter quaſi eroſa apparebat; arteria autem Magna, ipſa quoque interius, haud procul a corde, ad non brevem tractum reticulata ex craſſis, albiſque fibris: præterea ad curvaturam intus pariter induruerat in ſquamam oſſeam. Cranium denique ad occiput; & ſincipitis poſteriora, in fragmenta diſruptum erat.

38. Si præcipuam ſubitæ mortis cauſam attendere voluiſſem; proponenda fuerat hiſtoria hæc Epiſtola ſuperiore; vides enim ex cranii in fragmenta commutione, eaque ad occiput, quanta eſſe concuſſio debuerit non cerebri modo, verum etiam cerebelli. Sed ego tum ob eam quam ante dixi, rationem, tum ob tantum fractarum coſtarum numerum huc malui differre. Ex illa Epiſtola exempla habes in quibus coſtas quoque, ſed multo pauciores, quin & vertebras aliquot dorſi fractas conſpeximus. Itaque non ea tantummodo, ſed & illud hic prætermittimus quod tibi deſcriptum eſt alias (1) Lanarii vulnus, ſcapulæ inflictum, hoc unum ex Anatome addentes, in ejus partis vulneribus cavendum eſſe, ne ſuperior ejuſdem lateris artus agitetur; hujus enim motus obſtat, ne illa facile ad cicatricem perducantur.

39. Priuſquam Epiſtola proxima de vulneribus ſcribamus quæ ad Ventrem attinent, non eſt hic vulnus omittendum quod ſimul ad ventrem, ſimul ad thoracem pertinebat, præſertim cum in thorace de quo hic loquimur, inciperet, in eodemque deſineret.

40. SARTOR annos natus viginti, ob fortuitam nullius momenti cauſam ab alienigena vulneratus eſt ancipiti, neque anguſto cultro ad imam partem lateris dexteri, ne quid ſceleri deeſſet, VIII. Kal. Aprilis A. 1742. quo nimirum die Reſurrectio Servatoris noſtri celebrabatur. Ab accepto vulnere non cecidit. Sed continuo in Noſocomium quod longiuſcule inde aberat, delatus, in via vomuit, alvique, & veſicæ excrementa emiſit: illucque pervenit toto jam corpore frigidus, ſine viribus, ſine pulſibus, aut his obſcuriſſimis, vix ut paucas pias voces proferre poſſet. Cum ſanguis exigua copia proflueret, vulnuſque propterea dilatarent, nihil ſentire ſe, oſtendit. Itaque poſt horam, aut paulo amplius, ab inflicto vulnere, ſine ſpirandi difficultate, ullaque ſanguinis per os ejectione, mortuus eſt.

CADAVER ibidem VI. Kalendas, & ſex inſequentibus diebus accurate perſecuimus, quippe noſtris aptiſſimum ſtudiis & magnitudine, & habitu, quem nec pinguem poſſes dicere, nec macilentum. Hic tantummodo quæ ad vulnus ſpectant, & ſi quid aliud occurrit præter expectationem, adnotabimus. Abdomine, quod neque tumidum, neque tenſum erat, & tantam continebat tamen, quantam dicemus, ſanguinis copiam, inciſo, & diducto, leviter cruenta omnium viſcerum ſuperficies apparuit. Quorum animadverſis ſedibus, & in his omenti, quod cum a dextris oblique ad ventris medium deſcenderet, a ſiniſtris ſurſum retractum erat, & revolutum, ut ventriculum operiret; continuo ad vulneris examen perreximus. Culter nonam inter, & decimam coſtam imum dexteræ Thoracis cavæ latus ſubierat: mox pertuſa, coſtis illis vicina, diaphragmatis parte carnea, proximum jecinoris ipſum latus transfixerat, ingrediens per faciem convexam aliquo ab infima crepidine intervallo, fiſſura duos circiter tranſverſos digitos longa, paulo autem minori per cavam faciem egrediens; ut tota cultri per jecur via non longior eſſet duobus ferme tranſverſis digitis. Egrediens autem tranſverberaverat renem dexterum aliquo ab ſumma parte intervallo, a facie anteriore ad poſteriorem tranſeundo oblique pariter, ut in jecinore, quaſi dimidio minori quam in hoc, fiſſuræ longitudine. Denique iterum diaphragma pervaſerat, & per

(1) Epiſt. 16. n. 28.

Digitized by Google

per hujus carnem quæ est pone renem, infimum prorsus thoracis cavum adierat, & postquam ad latus duodecimæ dorsi vertebræ Intercostalis nervi truncum, & venæ sine pari quandam propaginem læserat, subiens musculos proximos qui ad Spinæ latus feruntur, eosque ad transversi pollicis profunditatem, post tot alias Partes uno ictu trajectas, novissimos omnium convulneraverat. Itaque etsi neque in musculis Intercostalibus, neque in diaphragmate, neque in jecinore, neque in rene, neque in Spinæ latere, neque in iis quos postremo indicavi, musculis, vas aliquod majus sauciaverat; tot tamen ex minoribus inciderat, ut intra tam breve tempus quo superstes vita fuit, non minor copia sanguinis effusa videretur, quam si Emulgentia vasa, aut vena Portarum, vel potius ipsé Cavæ truncus, quæ illæsa invenimus omnia, fuissent vulnerata. Sublatis enim manu intestinis, tantum nigri sanguinis sub ipsis, & multo magis intra pelvim conspectum est, quantum plerisque eorum qui aderant, viginti saltem libras æquare videretur: quanquam cum sic fluidus esset, ut pauci omnino grumi in eo possent animadverti, neque usquam in universi cadaveris confectione polyposi quidquam in vasis, aut corde ipso conspectum sit; veri simile est, post mortem quoque ex incisis vasis defluere perrexisse, & effusi ante mortem, copiam auxisse. Certe elapso quarto ab interitu die, ex ipso vulneris fine quem ad Spinæ latus descripsimus, sanguinem etiamtum prodire, conspeximus. Num autem illinc per transfixum diaphragma in ventrem descenderit, an contra ex ventre in supini cadaveris thoracem pars sanguinis ascenderit, incertum est. Illud certum, cum priusquam thorax aperiretur, ventris visceribus amotis, exhaustoque sanguine, diaphragma inspectaremus, sanguinem ex ultimo hujus vulnere prodiisse, tum manu ad eam diaphragmatis partem appressa fluctuare aliquid supra eum locum perceptum esse, & rugitum quendam & sonum, qualis a conclusis intra intestina flatibus solet, auditum, & aperto denique thorace aliquam in hoc repertam ab eo latere sanguinis copiam, eumque pulmonem sursum, nec mediocriter, retractum. Erat enim is a pleura undique solutus; cum sinister anterius, & ad latus, præsertim vero posterius, ad illam annecteretur. Præter hæc neque in thorace, neque in ventre quidquam dignum fuit quod hic adnotetur. Frustra enim propter vulneratum renem, in vesica quæsitum est, num cruenti aliquid haberet; nam pauxillum, quod in ea contracta restabat, lotii incruentum fuit. Quid vero in tunica alterius testis Albuginea animadverterim, alibi (1) indicatum est. Ex iis autem quæ in Capitis dissectione conspexi, hæc minime sunt prætereunda, Vertebralem arteriam dexteram, intra cranium saltem, quadruplo fuisse, quam sinistra, latiorem: & in Tenui meninge non exterius solum, sed & qua Laterales cerebri ventriculos convestit, fuisse vasa non minori sanguinis copia distenta, quam si homo ex phrenitide obiisset. Sic etiam in iis ventriculis, quorum singuli aquæ limpidæ cochleare circiter habuere, Choroides plexus ex subatro rubebant. Sic quacunque medullaris incidebatur substantia, sanguineæ passim existebant guttulæ: quas si abstergeres, cerebrumque comprimeres, continuo aliæ erumpebant latiores; mirum in tanta sanguinis in ventrem effusione, nisi ob læsum Intercostalis nervi truncum convulsivas quasdam contractiones excitatas esse, putemus quæ sanguini ex cranio reditum intercluderent. Quibus contractionibus vomitum quoque possis tribuere; quanquam in rene, & septo Transverso vulneratis causarum fortasse satis habes, unde vomitum extitisse, credas.

42. Sed utcunque hæc fuerint; illud præcipue ex Observatione propositā, aliisque similibus colliges, siqui Chirurgi Anatomen forte minus calleant, in gravissimos posse errores prolabi vulnera quæ inter costas subeant, ad thoracem dumtaxat pertinere, existimantes. Nimirum fornicati diaphragmatis ignoratione decepti, supremamque propterea ventris partem inter costas excipi, nunquam animadverten-

(1) Epist. 43. n. 30.

Digitized by Google

tes, hujus quoque viscera iis vulneribus lædi simul posse, ne suspicantur quidem. Tanto autem magis id augetur periculum, siqua causa in ventre sit quæ sursum magis diaphragma compellat, sive hæc sit, ut in obesa muliere (1) commemoravimus, pinguedinis copia, sive flatuum, sive aquæ, sive etiam moles distenti uteri, aut alterius visceris, ut puta hepatis, a quo vel secundum naturam haud raro altius attolli diaphragmatis partem dexteram, alibi (2) admonuimus. Periculum autem majus est, si non stanti, sed jacenti fuerit vulnus inflictum. Neque ita raro istiusmodi occurrunt vulnera, ut quatuor saltem exemplorum non meminerim, quæ Sepulchreto possis inserere, præter unum Glissonii (3), quod ab iis qui Sepulchretum confecerunt, & adauxerunt, omnino inseri debuisset. Primum est Maucharti (4), illius quod supra (5) ex Valsalva produxi, in eo simile quod sanguis quantum e thorace exhauriebatur, tantum per diaphragmatis vulnus continuo illuc influebat ex ventre. Alterum Goetzii (6) est. Tertium Cel. Heisteri (7). Krameri (8) autem est quartum. Et in his quidem omnibus vulnus e thorace, quem primum subierat, per diaphragma in ventrem descendens, jecur perforaverat. Porro ob eandem quæ dicta est, conformationem, positionemve diaphragmatis, & in posteriora declivitatem, etiam fit, ut si vulnera supremæ abdominis parti imposita, longius pergant, non ventris solummodo viscera, sed & thoracis simul cum diaphragmate saucientur. Verum ejusmodi vulnera a nobis, qui locum hic unde incipiunt, attendimus, inter ea quæ ad proximas Litteras attinent, referenda esse, vides. Eas igitur quam primum expectabis, & Valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIV.

Agitur de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.

PECTORIS, & Dorsi Vulneribus, Ictibusque propositis, proximum est ut quæ ad Ventrem, Lumbosque attinent, proponamus, additis; ne præter hæc, alia supersint; iis etiam quæ ad Artus spectant tum Superiores, tum Inferiores. Ex Valsalva igitur has primum accipe Observationes.

2. JUVENIS duorum & viginti annorum a vacca impetitur, & cornu circa alterum inguen sauciatur. Febricitat: sensimque facies, & reliquum corpus tumere incipiunt, tumore tamen ad verum œdema non referendo. Nihil præterea quod memorabile sit, occurrit, nisi tandem circa diem decimum septimum. Tunc enim difficultas spirandi accedit, cum dolore quodam, & impedimento ad fauces, quod ægro boli instar esse videtur, a quo si possit liberari, cætera omnino sanum se fore, affirmat. Tamen aliquoties ab assidentibus tremores universi corporis animadvertuntur, ejusdemque tumor, interea auctus, perstat. Tandem circa diem ab accepto vulnere vigesimum secundum mors ingruit. IN CADAVERE vulnus penitus examinatum, incipiebat prope Spermaticorum vasorum per musculos Abdominis transitum, pergebatque inter Rectum musculum, & tendines Obliquorum, ubi concreti sanguinis inventa est copia. Sed in ventris cavum non perveniebat. In hoc multum aere distenta intestina, multumque erat stagnantis seri.

Quod

(1) Epist. 27. n. 2. (2) Epist. Anat. 1. n. 13. (3) Anat. Hep. c. 9. in fin.
(4) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 19. (5) n. 3. (6) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 181.
(7) Dissert. de Medicinæ Utilit. in Jurisprudent. n. 61. & seqq.
(8) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 27. n. 1. ad cap. 2.

Digitized by Google

Quod pariter & in Thorace ſtagnabat. Cæterum hujus, & Ventris integerrima erant viſcera. Quin paſſim muſculi naturalem ſuam ſervabant ſoliditatem.

3. Si tumor quo iſtius Juvenis corpus diſtendebatur, aliquid forte habebat unde ad emphyſema ſpectaret; intelligi hinc poſſet, emphyſema non a vulneribus dumtaxat oriri quæ in thoracis cavum, aut in Aſperam arteriam pertineant. Sic etiam Bartholinus, ut in hac habes III. Sectione (1) libri III. Sepulchreti, cum emphyſema non faciem ſolum, ſed univerſum corpus occupaſſet; vulnus tamen invenire non potuit profundum, nedum quod ullam interiorem læderet partem.

De dolore autem, & impedimento illo ad fauces, memineris alias (2) a nobis injectam eſſe mentionem non modo ex Valſalvæ, ſed Wepferi etiam Obſervationibus: quibus addere alias poteris Eberhardi Gockelii (3), Eliæ Camerarii (4), & Mauritii Reverhorſtii (5). Eas omnes ſi inſpicias; videbis, id impedimentum a vulneribus præſertim obortum, & ſæpe quidem earum partium prope quas iſte Juvenis ſauciatus fuerat, prænuncium fuiſſe convulſionum, quas ſub tremorum ſpecie hic quoque vides acceſſiſſe. Eodemque fortaſſe attinuit tum inteſtinorum diſtentio, tum per remoratum ſanguinis, aut lymphæ motum, ſeri in ventrem, & in thoracem effuſio.

4. VIR annos natus quadraginta, plumbeis e ſclopo cominus ejaculatis fruſtulis ad dexteri oſſis ilium marginem vulneratur. Nulla primum apparent ſymptomata. Nonnullis autem poſt diebus, febris cum maximo rigore invadit, & quotidie recurrit, donec circa diem decimum quartum, cum triduo ultimo anhelus fuiſſet, æger moritur, non ſine vulneratorum inteſtinorum ſuſpicione, propterea quod ex vulnere materia prodierat ferme ſimilis alvi recrementis. VULNUS tamen in Ventris caveam non pervenerat, hujuſque erant omnia illæſa viſcera. Scatebat vulnus plumbeis fruſtulis, quæ marginem ejus quod diximus, oſſis minutim perfregerant.

5. Etſi Valſalva huic Obſervationi illud addidit, ex ſimili vulnere in eadem parte hominem alterum ab ſe viſum eſſe mortuum, ſine ulla alia quæ attendenda eſſet, læſione, & tu quorum muſculorum tendines illinc oriantur, aut illuc deſinant, minime ignoras; ne tamen exiſtimes, id eſſe perpetuum, Obſervatio faciet Meekrenii, quæ vel in Sepulchreti iſta Sectione (6) legitur. *Spinâ* enim, *ſive appendice oſſium Ilii a globo* explofo *in varias partes diffracta*, homo non modo *per XII.* ut in Sepulchreto eſt, ſed *per* 14. *ſeptimanas vixit*, ne tunc quidem, ut videtur, moriturus, niſi globus alia læſiſſet, graviſque animi ſubitus affectus noviſſime acceſſiſſet.

6. JUVENIS annos nati viginti tres abdomen ſauciatur intervallo digitorum tranſverſorum quatuor infra umbilicum. Conſequitur vomitus. Ex vulnere exit omenti portio, quæ intra aliquot dies adeo colore, & habitu mutata erat, ut compactam carnem referret. Brevi poſt vulnus inflictum tempore accedit diarrhœa. Interea abdomen naturalem ſervat conſtitutionem, ſi partem ſuperiorem, ventriculo reſpondentem, excipias, quæ leviter intumeſcit. His deinde comites ſe addunt ſpirandi difficultas, & tuſſis creberrima cum purulentæ materiæ expectoratione, & moleſtiſſimo in dextera thoracis parte dolore. Quibus excruciatus æger tandem moritur. VENTER recluſus nullam primo aſpectu oſtendit læſionem. Sed mox quærendo purulenta invenitur materia, quæ a dextris inter meſenterii, & peritonæi membranas, non ſecus ac ſi in folliculo contineretur, ſtagnabat. Hæc ab imo ventris uſque ad diaphragma ſub jecinore ſe extendebat. Thoracis quoque reſpondens cavea dextera non idem modo pus habebat, ſed ipſo adeo replebatur, ut vix cultro, ad ſternum exſcindendum, in eam caveam adacto, pus cum im-

(1) Obſ. 20. (2) Epiſt. 15. n. 9. (3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 37. & 38.
(4) Ibid. Obſ. 41. (5) Epiſt. inter Problem. Ruyſch. 14.
(6) In Additam. Obſ. 4. cum Schol.

Digitized by Google

impetu profiluerit. Eo in pure contractus erat pulmo, colore ad atrum vergens. Craſſior autem ſanies erat circa dexteram diaphragmatis appendicem; ut circa hanc pus ex ventre in thoracem, quaſi per colum, trajectum eſſe videretur, cum tanta ejus copia ad hanc regionem ſuperius, atque inferius ſtagnaret; nullus autem tranſitus ſub ſenſum caderet manifeſto. Eadem effuſæ materiæ copia, tetterrimo cum fœtore conjuncta, tum id diligentius inquirere prohibuit, tum illud quoque, unde tantum proveniſſet puris, num forte ex laceratis nonnullis meſenterii glandulis, vaſiſque chyliferis, quando nulla inteſtinorum, aut alius partis læſio potuerat inveniri.

7. Cum ipſe qui viventem Juvenem viderat, & mortuum ſecuit, Valſalva fieri potuiſſe, credat, ut vulnus ad meſenterium pervenerit, inteſtinis videlicet ferri mucronem ſua lubricitate declinantibus, ut in nonnullis tranſverberatis, & ſine gravibus ſymptomatibus brevi feliciterque ſanatis, quorum aliquem in hoc Noſocomio etiam vidimus, factum fuerit, neceſſe eſt; nihil quidem prohibet intelligere, unde primum pus prodire cœperit.

Qua autem via e ventre in thoracem tranſierit, incertum eſt. In homine enim etiam ſupino, nedum ob ſpirandi additam difficultatem ſic cubante, ut thorax altior ſit aliquanto ſaltem, quam venter, pus ex hujus poſteriore parte in illum trajici ſic poſſe, ut tanto majori copia ibi, quam in ventre, congeratur, non ita facile eſt intellectu. Nec magis facile eſt, ſi forte exceptum in alveum ſanguinis, traduci poſtea in thoracem, conjicias: cur enim in idem hujus latus quod reſpondet, proximumque eſt lateri quod in ventre obſidet, potius quam in alterum, vel in utrumque, aut in aliam corporis partem? Ponenda igitur quædam præcario ſunt. At hoc ipſo incertam, ut dixi, rem eſſe, patet. Quod vero ad tantam attinet puris copiam; aut inde repetas licet, unde Valſalva, ex multaque meſenterii pinguedine, aut cogites, tanto plus puris a pure ipſo fieri, quanto acrius eſt, ut creberrima iſta indicabat tuſſis, & quanto longiori tempore, ut in iſto videtur caſu, partes afficit, aut irritat, inter quas continetur.

8. VIR quidam paulo poſt cœnam vulnus accipit, acuto inſtrumento epigaſtrium pertundente nonnihil ad lævam e regione ejus coſtæ quæ tertia eſt ab inferioribus numeranti. Illico vomit; ſed omnino incruenta: nec paucum e vulnere ſanguinem ejicit. Horum utrumque redit eadem nocte. Mane vulnus vehementer dolebat; ut ne levem quidem corporis contorſionem ferret ſine querela. Poſtridie diluculo ſurgit, &, quod incaſſum antea tentaverat, alvum recrementis exonerat, ſecundum naturam ſe habentibus. Sed cum lectum repetiſſet, quodam animi repentino quaſi defectu prehenſus, vivere deſiit poſt horam ab accepto vulnere trigeſima ſexta.

ABDOMEN incidendo, muſculi circum vulnus inventi ſunt ad non breve ſpatium undique ſanguine quodammodo imbuti; ventris autem cavea, etſi abdomen contrectatum, nullo modo tenſum fuerat, effuſo ſanguine oppleta. Vulneri ſuberant omentum, & Colon inteſtinum qua hoc cum ventriculo colligatur. Levem omentum læſionem, nullam inteſtinum habebat. Sed ventriculus in medio erat vulnere pertuſus, latitudine avellanam æquante. Quamvis autem magna diligentia quæſitum fuerit, num aliud præterea læſum, num vas aliquod majus inciſum eſſet; nihil præter illa quæ diximus, inventum eſt.

9. Cur, etſi plurimum ſanguinis in ventris cavum defluxerat; tamen non ſecus ac ſi ventriculus vulnere pertuſus non eſſet, nihil ſanguinis per vomitum, aut per ſeceſſum apparuerit, docebit Scholium quod ſatis ſimili Obſervationi XXVII.(1) in Sepulchreti iſta Sectione ſubjectum eſt, aliaſque inſuper cauſas addiſces ex male ibidem omiſſo Gliſſonii (2) caſu. Illi vero ſanguinis in ventrem magnæ effuſioni cita mors potiſſimum tribuenda eſt, præſertim quæ animi defectionem exceperit. Cæterum vel ſine hac fortaſſe effuſione, intra breve tempus eos ut plurimum mo-

ri

(1) §. 1. (2) Anat. Hepat. c. 9. in fin.

Digitized by Google

ri quibus ventriculi nulla etiam pars ſit præter fundum ſauciata, cum indicant nervi quibus, nec paucis, neque una ab origine provenientibus, fundus inſtruitur, tum luculenter Obſervationes confirmant, illa etiam quæ modo ex Sepulchreto commemorata eſt, ob adjunctum thoracis vulnus ſepoſita, eidem videlicet proxima (1), & aliæ, quæ præter has a Bohnio (2) proferuntur, ad Sepulchretum addendæ. Qui tametſi, ut Etmulleri quoque Filius (3), recenſet cauſas ob quas nonnunquam ventriculo inflicta vulnera lethalia non fuerint; neuter reticet contrarias cauſas, unde videlicet plerumque mors, aut fortunatæ curationis magna ſæpe difficultas ſequatur. Videſis tria, quæ pariter Sepulchreto addas, vulnerati ventriculi exempla, quorum duo ex Cowpero indicant Lipſienſium Acta Eruditorum (4), tertium habes in Commercio Litterario Norimbergenſi (5). Quod vero tanta ſanguinis copia ſubtus effuſa, tenſum tamen non eſſet abdomen, id a me quoque in Sartore (6) adnotatum fuiſſe, memineris.

10. JUVENI annorum viginti quinque duo enſe vulnera impoſita ſunt, alterum digitis circiter quatuor tranſverſis infra xiphoidem cartilaginem, ſed a ſiniſtris, videlicet circa quartam & quintam coſtam, ab inferioribus numerando; alterum paulo infra hypochondrium pariter ſiniſtrum. Per utrumque vulnus erupit omentum. Vulneratus primum domum petit: ubi cum præ languore vix ſtare poſſit; inde ad Noſocomium fertur S. Mariæ de Morte. Ibi ſi decumbere velit, imminere ſentit ſuffocationem; itaque erecta cervice cogitur reſpirare. Vomit interea. Nihil ſumit. Hora decima tertia ab inflictis vulneribus moritur. VENTRE, & Thorace apertis, in utroque effuſus ſanguis, ſed non magna copia, invenitur. Vulnus inferius in caveam quidem ventris ipſum quoque pervenerat; ſed nulla attigerat viſcera. Vulnus autem ſuperius viſcera læſerat & thoracis, & ventris. Nam ſiniſtri pulmonis inferiorem extremam partem nonnihil inciderat: antea autem late pertuſo diaphragmate, & ſuperiore ventriculi parte utrinque convulnerata, non modo hujus cavum effuſo ſanguine impleverat; ſed & ipſi ventriculo viam per diaphragma aperuerat, per quam cum omenti portione ſe intra thoracem conjecerat.

11. De ventriculi vulneribus paulo ante; de vulneribus autem diaphragmatis ſcriptum eſt Epiſtola ſuperiore (7). In qua etſi vulnus diaphragmatis cum vulneribus aut cordis (8), aut jecinoris, & renis (9) conjunctum vidimus, necdum tamen vidimus, ut hic, junctum cum ventriculi vulnere. Quin erat vulnerum illorum initium in thoracis parietibus; hujus autem eſt in ventris: fecitque is de quo in extrema illa Epiſtola (10) mentio injecta eſt, diaphragmatis poſitus, ut ab hoc initio profectum vulnus, thoracis quoque viſceri, quemadmodum ab illo, ventris quoque viſceribus noxam intulerit. Quoniam autem id peculiare habet propoſita Obſervatio, ut ſauciatus ventriculus intra thoracem aſcenderit per diaphragmatis vulnus; æquum eſt, ut ſuper hac re, non rariſſima quidem, ut noſti, ſed tamen non creberrima, verba faciamus. Diaphragma ex nervea, id eſt tendinea, & ex carnea quæ illam cingit, parte conſtans, & foramine non uno ab natura pertuſum, ſic thoraci, & ventri interjectum eſt, ut fornicis inſtar in illius cavum ſe attollat, nuſquam magis quam ad poſteriora, declivis, tantoque id magis in homine: quamobrem Pechlinus (11) admonuit, in vulnere quod thoracis parietibus inflictum ſit longius a poſteriore parte diſſitis, ſanguinis, aut puris effuſi exitum, non modo inflexione corporis ad vulnus, ſed inſpiratione quoque eſſe adjuvandum, nimirum, ut quanto magis diaphragma, tunc contractum, accedat ad planum, tanto minor declivitas ſit ab humoribus ſuperanda qui in decliviorem, pro-

(1) §. 2. (2) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (3) in Programm. cit. ad n. 32. Epiſt. 36.
(4) A. 1699 M. Febr. in Relat. ejus Anat. ad Tab. 35. (5) A. 1736. Hebd. 16. n. 4.
(6) Epiſt. 53. n. 40. (7) n. 4. & 6. (8) n. 3. (9) n. 40. (10) n. 41.
(11) Hiſt. Vuln. Thorac. art. 11.

Digitized by Google

profundioremque illam thoracis posteriorem partem defluxerit. Hujus autem ipsius Septi vulnera etsi ab Hippocrate (1) dicta sunt esse *lethalia*; ex voce tamen qua Hippocrates usus est, Galenus (2) intelligenda esse, monuit, quæ magna sint, & profunda, non quæ parva, & superficie tenus inflicta, ne si *in parte* quidem *septi nervosa* sint; in hac enim ipsa non hæc, sed illa, scripsit, *non coalescere*. Certe autem in parte carnea sanatorum vulnerum plura afferri videbis exempla: ad quæ tria insuper vel ex uno Bosco (3) adjicias licet. In nervosa vero parte multo difficilius est paria exempla reperire. Attamen in historia ab Sennerti Socero adnotata, diaphragmate in nervosa parte transfosso, illud saltem leges, post bimestrem curationem ægrum *satis bene sibi habere fuisse visum* menses quinque, si quidem Sennertum ipsum (4), non Sepulchretum (5) inspicias, in quo manca in nonnullis eadem historia descripta est. Cæterum vel carneæ, nedum tendineæ, partis vulnera in septo Transverso plerumque, nec intra longum tempus, lethalia sunt. Non tamen quotiescunque per illud ventriculus, quemadmodum in Sennerti etiam casu, in thoracem trajectus est, id semper contingit per viam a sauciante instrumento apertam. Nam; ut ovem prætermittam, in qua Peyerus (6) per transversum hiatum, palmo majorem, in carnea superiore diaphragmatis parte, ab immani distentione ventriculorum disrupta, horum alterum e ventre compulsum intra thoracem invenit; certe loca sunt in diaphragmate, per quæ diductis carneis fibris, & cedentibus membranis, ventriculus, aut intestini pars aliqua, aut alterius visceris e ventre potest in thoracem transire. Sic (præter œsophagi viam, de qua post dicetur) qua nervus alter Intercostalis traducitur, illac post vehementissimos intestinorum dolores, Coli aliquam, omenti vero, & pancreatis majorem partem transmissam referri video a Platnero (7). Sic etiam anterius inter fibras a xiphoide cartilagine venientes, & proximas solet intervallum esse, per quod simile quidpiam posse contingere, imo contigisse in Agricola, suspicabar, in quo Romæ vidisse Leprottum, audiveram per mediam anteriorem diaphragmatis partem de Colo intestino tantum in thoracem admissum, quantum, si extenderetur, spithamam æquaret. Sed cum postea ab iis qui secuerant, accipissem, neque illud intestinum, neque foramen, cujus erat diameter duorum pollicum transversorum, per quod subibat illud, & exibat, indicium ullum prægressæ violentiæ, aut morbi ostendisse, & hominem decrepita ætate ex manifesta intra calvariam læsione mortuum; credere malui, sic a primordiis rem se habuisse, non secus ac Chauvetus (8) credidit in militaris Tribuni Legato, in cujus sinistro thoracis cavo præter ventriculum, & lienis dimidium, pars quoque memorati intestini inerat, non per idem tamen, foramen redeuntis per quod subibat, sed per alterum, quorum foraminum oræ cartilagineæ arcte ad transeuntia per se viscera adhærebant. Neque aliam in aliis duobus sententiam fuisse, videbis, Riverii (9), Bartholini (10), & Clauderi (11), si totum quidem Bartholini locum ab initio usque legeris, quod initium in Sepulchreto præteritum est. De uno eodemque ipse, & Clauderus verba faciunt; sed plura hic de vivente, ille de mortuo commemorat. Summa est, ventriculum, omentum, parum pancreatis, majorem Coli intestini partem in sinistra thoracis cavea dilituisse, quæ Coli pars, una cum Duodeno, per idem exibat per quod ingrediebatur, amplum, nerveoque circulo circumscriptum, foramen in subjecta, quod totum erat carnosum, diaphragmate peculiariter apertum. Juvenis vero alter, ab Riverio descriptus, ventriculum dumtaxat in thorace habuit, sed a dextris, quæ thoracis pars, cum pulmone careret, sic ab ortu rem

[1] Sect. 6. Aph. 18. [2] Comment. in cit. Aph. [3] De Facult. Anat. lect. 4.
[4] Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 15. [5] l. 3. S. 8. Obs. 27. §. 1. [6] Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 100.
[7] Disp. de Hydrocel. not. φ ad §. 2. [8] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obs. Anat. 2.
[9] Sepulchr. Obs. 27. cit. §. 2. cum Schol. [10] Ibid. §. 3. [11] Obs. 12. in Addit. ad eand. Sect.

Digitized by Google

nem fuisse, significabat. Qua autem via per septum Transversum prodiret Duodenum intestinum, Riverius siluit. Illa non siluit, Juvenem toto vitæ decursu spirandi difficultate non fuisse *valde* oppressum; sic enim in Sepulchreto quoque scribendum fuerat; & vehementissimis a sumpto antimonio vomendi conatus omnino irritos fuisse, impedito, ut Riverius putabat, ventriculo a costarum ambitu, Juvenis autem de quo Clauderus, & Bartholinus, libera semper, si subitaneum, & cito evanescens asthma excipias, usus fuerat respiratione: & inter vomitus propemodum infinitos est mortuus, tametsi ventriculus fortissimis aliquot vinculis ad diaphragma, eamque viciniam alligatus qua committebatur cum gula, parte reliqua sursum conversa ferme ad claviculas perveniebat, totum quasi occupans, cui erat incluſus, thoracis cavum. Quæ symptomata infantem vexarent bimestrem, ab ipso ortu male se habentem, in quo Carolus Holtius intestina ferme omnia cum mesenterio intra thoracem invenit traducta per foramen a natura formatum in diaphragmate a latere sinistro foraminis gulæ, ex Lipſ. Actis Eruditorum (1) cognóſces. A natura quoque ipsa fissuram diaphragmatis factam esse, crediderim, per quam in fœtu ventriculum, lienem, partemque hepatis, Duodeni intestini, & omenti traductam vidit Cl. Stehelinus (2) in thoracis caveam sinistram; sic, inquam, crediderim, cum sinister pulmo uno dumtaxat ex lobo constaret, dexteroque esset triplo minor. Sciens prætereo quæ viscera ventris in thorace aliorum fœtuum, quippe prorsus monstrosorum, suilli unius, humanorum duorum conspexerint Anonymus quidam (3), Lemeryus (4), Vernoyus (5), & diaphragma fere omnes perforatum. Susceptus enim sermo postulat, ut ad ea corpora quibus non prima conformatio, sed morbi vis, & vulnera præsertim, ventriculum, aut viscus aliud aliquod traduxerint in thoracem, revertamur.

12. Littrii (6) Observatio difficilem respirationem, & crebros, sed irritos, vomenti conatus in cane fuisse indicat, cujus ventriculus thoracem per idem foramen subierat per quod gula egreditur. Neque enim sic a natura fuisse, docebant duo, alterum gulæ ipsius longitudo (ab aliis non adnotata) nimirum tanta, ut mox ventriculum in naturalem sedem reducenti minime obstaret; alterum magna fissura in quam fuerat id foramen diaphragmatis amplificatum, per quod gula eadem transire solet, tunc autem Duodenum intestinum transibat, quæ fissura cicatricem a longo, ut videbatur, tempore jam duxerat. Sic autem fissum diaphragma Littrius fuisse, credebat, a violentissima aliqua sive gulæ convulsione, ventriculum sursum trahente, sive contractione diaphragmatis simul, & musculorum Abdominis, quam ventriculus, tunc forte solidioribus, ut in cane, alimentis plenus, adjuvisset. Ego autem cum ex superioribus plura, tum hæc præsertim ex Littrio censui a me tibi esse commemoranda, ut comparans, intelligere facilius possis, rectene alii alia vomitus instrumenta proponere consueverint, tum ubi ventriculus in thorace sit, a primordiis positus, an vi morbi compulsus fuerit, tum denique; ut alia post attingenda hic omittam; quibus agentibus causis eo compellatur. Nam quod visum est summo ætate hac nostra Viro, quanta vis sit qua musculi Abdominis in exspiratione sursum urgeant ventris viscera, hinc posse æstimari quod exiguum septo Transverso inflictum vulnus dilatent adeo, ut illac ventriculus in thoracem transeat; nempe intelligis, explicationis Littrii fortasse oblitum, quem effectum partim iis musculis, partim ei septo magna vi deorsum contracto, præsertim dum convulsione, aut conatu aliquo in cohibenda respiratione cum illis simul connititur, tribuere, ni fallor, decebat, illum omnem iis solis musculis tribuisse. Cæterum si vulnus eo forte incidat, ut foramen amplificet per quod œsophagus trajicitur, evidens est, ad

(1) A. 1702. M. Decemb. (2) Tentam. Medic. th. 3. (3) Zodiac. Medic. Gall. A. 4. M. Febr. Obs. 14.
(4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1724. (5) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3.
(6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 10.

Digitized by Google

ad eundem effectum inducendum satis esse minores vires. Eo autem vulnus in milite inciderat in quo Glandorpius (1) per eandem œsophagi viam ascendisse invenit sinistram ventriculi partem cum portione Duodeni, & Coli intestini: is vero ex dolore, & hæmorrhagia, syncope maxima cum respirationis interceptione, & singultu ablumptus fuerat. Accidere etiam potest, ut minori vi opus sit nonnunquam, nempe in homine cui per se via illa œsophagi latior sit, quemadmodum fuisse a me visam in Sutore quodam, ad te scripsi (2). Est contra, cum vis requiritur aut diutius repetita, aut validissima, sive illa eadem via, sive alia superanda sit non satis per vulnus aperta. Repetita est dies octo in eo cui Henricus ab Heer (3) per *strictissimum* diaphragmatis vulnus irrepsisse in thoracem vidit Tenuia intestina, ut qui non nisi nono tandem die symptomata est passus, id ostendentia, intraque horas viginti quatuor necantia. Fortasse autem repetita est menses quinque in studioso illo de quo supra (4) ex Sennerto injecimus mentionem; illis enim exactis mensibus, male habere demum cœpit, proximis autem diebus post sæpe iteratos vomitus, & pessima signa mortuus est; ut quanquam indicium sit, non parvam ventriculi partem septem ante mensibus cum vulnus inflictum est, sinistrum thoracis cavum subiisse, & cor in dexterum latus, ubi inventum est, compulisse; ibi enim ipse *post acceptum vulnus jubebat observare pulsum cordis*; tamen *ventriculum totum*, omentumque, & pancreas *totum* non nisi postremo illo tempore illuc ascendisse, est aliquis credendi locus. Estque etiam magis in eo militum Ductore, in quo, si Sepulchretum (5) inspicias, paulo ante laudatum Henricum credas; si vero Pareum (6) unde est, legas. Guillemæum scias deprehendisse magnam Coli intestini partem in thoracem compulsam per vulnus, vix minimi digiti capax, carnem diaphragmatis transfodiens. Nam etsi intestinorum dolor sub vesperam ingruere solebat; tamen octavo solum mense ex quo vulnus acceptum fuerat, ad eam acerbitatem increvit, ut nullo proficiente auxilio, interimeret. Quod si forte non idem casus est, quem ex Ballonio in Sepulchretum (7) videbis relatum; ut dolor is non nisi post annum ortus dicitur; sic diuturniore impulsu opus fuisse videtur ad majorem illam Coli partem per diaphragma traducendam postquam minor *sensim*, ut Ballonius ipse arbitratur, subierat. Certe autem Vir Cl. Fantonus in Scholio ad paternam Observationem XXIII. adolescentis, ante annum sauciati, ventriculum in thoracis cavum intrusum per diaphragma, qua œsophagus transit, discerptum, non antea censet in illam perveniisse, quam crebris ab inflicti vulneris tempore doloribus, & vehementibus vomitionibus contractus, & in diaphragma adactus, hoc tandem satis discerpere, & sic viam sibi dilatare voluerit. Optat vero id quod nos quoque in pluribus hujus generis Observationibus, ne illa quidem Valsalvæ prorsus excepta, subinde optavimus, ut quædam insuper adnotata fuissent ad trasmissi visceris, aut ad transmittentis Septi conditiones attinentia: in hisque nos ipsam ponimus tum visceris, tum vulneris sedem, ut in Clossæi historia (8) quæ partem quidem Coli intestini superiorem, ventriculo proximam, spithamæ longitudine supra diaphragma hæsisse, ostendit; sed qua hoc parte fuerit pertusum, illud vero utro thoracis cavo exceptum, non ostendit. Quoniam autem hominem toto biennio nullam ex suo vulnere *in naturalibus*, *& vitalibus facultatibus* sensisse læsionem, scribit, donec colica passione prehensus diem obiit; credibile fuisset, intestinis, quæ *tanquam folle inflata* reperta sunt, impetum in vulnus facientibus, tum demum majori saltem parte illius Coli portionis transitum patefeciisse, nisi *consolidatum fuisse repertum* nescio quid dicens, num de vulnerato nonnihil Colo, an diaphragmate intelligat, nos dubios relinqueret.

Sed de repetita diutius vi satis; nunc validis-

[1] Sepulchr. S. hac 3. Obs. 21. §. 9. [2] Epist. 37. n. 30. [3] Sep. Obs. cit. §. 3. [4] n. 11. [5] Obs. cit. §. 4. [6] Oper. l. 9. c. 30. [7] l. 3. S. 14. Obs. 8. §. 8. [8] Sepulchr. cit. Obs. 8. §. 10.

Digitized by Google

lidiſſimæ exempla adjiciamus.

13. Certum eſt, in prima omnium ventriculi intra thoracem contruſi Obſervationum, quæ a Pareo (1) habita eſt in Latomo, contrudentem vim fuiſſe validiſſimam. Nam per vulnus tendineæ partis diaphragmatis, vix pollicem latitudine æquans, illuc compulſus, triduo poſtquam illud inflictum fuerat, inventus eſt. Bartholinus (2) autem illic non ventriculum modo, ſed & partem aliorum viſcerum, & nominatim lienis, deprehendit Obſervatione, in pleriſque ejus ſimillima quam ex Valſalva propoſuimus. In utraque enim ſimul cum diaphragmate vulneratus ventriculus, & pulmo eſt, & mors contigit tertio die; ut tempore ſpectato, validiſſimam fuiſſe vim, appareat; tametſi in neutra ſciamus, quæ diaphragmatis pars ſauciata ſit, neque in illa Bartholini anguſtum, an latum fuerit vulnus; nec, quod conſequitur, quanta fuerit in diaphragmate reſiſtentia a contrudentibus viribus ſuperanda. Sed hæc in Schoberi (3) caſu minime deſideramus, qui eo violentior fuit, quod ſine ullo vulnere graviſſima cardialgia, creberrimis incredibilis copiæ nigricantis materiæ vomitibus, vomendique conatibus diluculo ortis, proxima nocte confectus Juvenis, intra thoracem oſtendit cum omento, & inteſtino Duodeno, Jejuno, & Ilei parte ventriculum, ea materia, flatibuſque adeo diſtentum, ut cor, & pulmones arcte comprimeret, illuc admiſſum per idem quo gula emittitur, foramen *maxime dilatatum & atonum*. Quod, ſi eorum memor es quæ ſupra (4) cum Littrio, & Fantono attigimus, fieri potuiſſe, non dubitabis. Inverſa enim per evidentes convulſiones fibrarum œſophagi, ventriculi, & inteſtinorum motu, proclive eſt intelligere, ventriculum ſimul ab œſophago ſurſum raptum, ſimul (5) ab nondum valde infirmatis diapragmatis carneis faſcibus, foramen illud intercipientibus, repreſſa deorſum ex rapto ventriculo materia, inanem hunc fuiſſe traductum, eademque ratione inteſtina illa, donec perſiſtente, adauctaque vi inverſi motus, materia ab inferioribus ſurſum uſque, & uſque acta, faſces illos vinceret, ventriculumque diſtenderet.

En tibi viſcerum, per ſeptum Tranſverſum in thoracem trajectorum exempla propemodum omnia quæ ſcribenti quidem hoc tempore erant in manibus, ut poſſis cum propoſita Valſalvæ Obſervatione comparare: propemodum, inquam, omnia. Nam quod ex Valentino (6) proferre potuiſſem omenti, per foramen, in canis diaphragmate olim factum, in thoracem illapſi, & levius eſt, & ſine ſedis foraminis illius, & ſymptomatum mentione. Gravior eſt quidem, & hæc proponit, ſed illam ſilet, quantum ex Actis poſſum Lipſ. Eruditorum (7) colligere, Obſervatio Beckeri in quadriennii puero, cujus ventriculus, lien, & jecur in ſiniſtro erant thoracis cavo, a biennio, ut puto; nam biennium vitæ primum ſatis commode traduxerat. Nec vero huc attinet, ut quidam videntur credere, Caroli Piſonis *de morb. a ſero Sect. 2. part. 2. c. 7.* Obſervatio de immani renis alterius tumore. Si enim illa eſt, ut opinor, quæ citato Piſonis cap. VII. ſub numero extat XLVI; ab renis tumore Septum quidem proponit ſurſum compulſum; ſed non perforatum.

Perforaverat autem erodendo pancreatis ingens cancroſus tumor, ſuique partem intra ſiniſtrum thoracis cavum conjecerat in Hertodi Obſervatione, alio loco in Sepulchretum (8) relata. Verum, ut ſuſpicionem ſeponas meam, quam tibi alias (9) ſuper ea Obſervatione ſignificavi; ſatis ſuperque in illa habes aliarum cauſarum, per quas prægreſſa, & repentinam mortem explices. Tandem cum Epiſtolam hanc recenſerem, in Diſſertationem incidens quæ inter Chirurgicas a Præcl. Hallero collectas eſt LXIX. in ea ut nonnulla exempla deeſſe ex iis quæ commemoravi, ſic nonnulla eſſe, animadverti, quæ aut propter libros quibus carebam, aut

[1] Sep. I. 4. S. hac 3. Obſ. 21. §. 7. [2] Ibid. Obſ. 20. §. 2.
[3] Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Append. n. 12. c. 1. [4] n. 12. [5] c. 2. §. 18.
[6] Eph. N.C. Dec. 3. A. 2. Obſ. 124. [7] A. 1706. M. April. [8] l. 3. S. 22. Obſ. 40.
[9] Epiſt. 40. n. 27.

Digitized by Google

propter linguam qua ſcripti ſunt, inſpicere non potueram. Tu in ea leges, in primiſque illud puellæ Argentoratenſis (1) cujus deſcribuntur & ſymptomata, & vulnus, quo potiſſimum intra non multas horas confecta eſt, in tendinea parte ſepti Tranſverſi, qua lienis, & ventriculi portio thoracem ſubierant, & cor dextrorſum compulerant. Porro quatuor alia, ut videntur, exempla legi quidem apud Blancardum (2), ſciebam. At ſi cum iis conferas quæ a me ſupra allata ſunt, eadem revera eſſe, ac totidem ex ipſis, continuo agnoſces; quamvis mutatis, non ſine ſtomacho ferenda, transformatione Studioſo illo apud Sennertum, in Revalienſem dumtaxat quendam (3); Filio D. Rat apud Riverium, in Militem (4); Latomo apud Pareum, in fabri cujuſdam Famulum (5); & Militum Ductore apud eundem, in Famulum cujuſdam Centurionis (6). Quæ duæ noviſſimæ mutationes cum vel in ipſo initio libri ſui a Blancardo poſitæ ſint; mirum non eſt, quod multis candidis ſinceriſque Viris, ex ſe alios priuſquam aliter deprehendant, æſtimantibus, & propterea nihil tale ſuſpicantibus, in hiſque Bohnio (7) fucum fecerint, ut ſimul cum duabus modo indicatis apud Pareum Obſervationibus, Blancardi primam, & ſecundam, quaſi non ex illis effictas, laudaverit. Sed a vulneribus abdominis ad alia ipſius ictuum, compreſſionum, concuſſionum exempla e Valſalvæ ſchedis exſcribenda tranſeamus.

14. VIRI annorum triginta quinque abdomen equi calce percutitur; unde ſævis doloribus, & vomitu correptus, in S. Mariæ de Vita Noſocomium excipitur. Ibi perſtantibus doloribus cum ſenſu ingentis ponderis in ventris imo, ſummaque ſpirandi difficultate, moritur. CADAVER, a Valſalva, & Petro Molinellio diſſectum, etſi nullam in Abdominis muſculis, percuſſo loco reſpondentibus, contuſionem oſtendit; tamen, Ventre aperto, magnam videndam exhibuit copiam ſanguinis effuſi, qui corrumpi jam cœperat. Rupta erant ſanguifera vaſa quæ per omentum ducuntur; huic autem ſubjectum inteſtinum Ileum quaſi in tranſverſum omnino diſciſſum. In Thorace pulmones ingenti affecti inflammatione: & polypoſa non mediocris concretio in dextero cordis ventriculo.

15. Salvo abdomine, quod percuſſioni primum occurrit, concluſas ſub ipſo Partes diſrumpi, novum non eſt. Sic Tulpius (8) bis, ſic Fontanus (9), ſic Graſſius (10), ſic Raygerus (11) lienem viderunt diſruptum, tres primi a baculi ictu, ultimus ab alliſione: quibus hiſtoriis, in Sepulchreto propoſitis, addas licet alias quoque, ut quæ in Commentariis extat Imp. Sc. Petropolitanæ Academiæ (12), & quæ apud Cel. Heiſterum (13). Utraque enim, illa a pugno, hæc ab equi calce ejuſdem viſceris diſruptionem, eandemque ex eo immanem effuſionem ſanguinis in ventrem oſtendit. Ab ſimili equi ictu in duobus aliis idem accidiſſe, ex Commercio Litterario (14) cognoſces. Idemque in totidem, ſed baculo percuſſis, compertum retulerat Bohnius (15). Nec deſunt alia ejuſdemmodi exempla, ab ictibus cujuſquemodi, & inter hos a lapſu, quæ Jo. Petrus Albrechtus (16), Gotth. Budæus (17), Lucas Schrockius (18), Hieronymus Laubius (19), Joannes Storchius (20) adnotarunt. Quod ſi alia præterea cupis; duo leges apud Hoffmannum (21), & ubi quæras totidem, laudatum indicabit Commercium (22), ubi vero quædam alia inſuper, monſtrabit Platnerus (23): quem jure ſcripſiſſe, intelligis, ex violenta abdominis compreſſione incluſa *viſcera rumpi*, *lacerari-*

[1] §. 4. [2] Anat. Pract. Ration. [3] Cent. 2. Obſ. 9. [4] Cent. 1. Obſ. 70.
[5] Ibid. Obſ. 2. [6] Ibid. Obſ. 1. [7] De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4.
[8] Sepulch. S. hac 3. Obſ. 29. §. 9. vel potius 8. [9] Ibid. §. 11. [10] Ibid. in Addit. Obſ. 31.
[11] Ibid. Obſ. 30. [12] Tom. 1. in Obſ. Anat. [13] Inſtit. Chir. P. 1. l. 1. c. 15. not. ad n. 6.
[14] A. 1736. Hebd. 16. n. 4. & A. 1740. Hebd. 21. n. 1. [15] De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4.
[16] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obſ. 6. [17] Earund. Cent. 1. & 2. Obſ. 108.
[18] in Schol. ad eand. Obſ. [19] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 21.
[20] Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 36. n. 2. [21] Medic. Rat. Tom. 3. S. 1. c. 7. §. 34.
[22] A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 4. & 5. [23] Inſtit. Chir. §. 717. not. a.

Digitized by Google

rarique ita, ut effuso omni sanguine, cita mors sequatur. In liene autem *hoc frequentius evenire, observationibus compertum esse.* Nec mirum, si mollem ejus structuram, tenui concluſam tunica, attendas. Quod ſi morbi vi mollior fiat, & tardigradi ſanguinis copia infra coſtarum munimentum extendatur, tanto facilius diſrumpitur, & tanto plus ſanguinis, citiuſque effundit, eoque celeriorem affert interitum. Imo in Comite quodam (1) cum tumidus, & quaſi *pultaceus* eſſet factus; per ſe ruptum, & repentinæ mortis cauſam fuiſſe, conſtat.

Sed in renibus quanto ſtructura compactior, tanto juſtior admirandi cauſa eſt, cum in citata Laubii Obſervatione legimus, ob externam ex caſu ab alto compreſſionem non modo *lienem ad rupturam uſque contuſum*, ſed etiam *in dorſo renis ſiniſtri foramen, duorum digitorum capax*, fuiſſe deprehenſum, aut apud Mauchartum (2), *baculi teretis, non acuti, validiſſimam ac perniciſſimam impulſionem ad abdomen, citra ullam continui ſolutionem, ſed tamen ex oppoſito crepantis hinc lethaliter medii renis* fuiſſe cauſam. Et quoniam in ſermonem incidi de viſceribus urinæ inſervientibus; fac perlegas Theod. Zuingeri (3) Obſervationem accurate ſigna, & anatomen exhibentem Juvenis qui noctu ad arboris prominentem ramum forte hypogaſtrium allidens, nullum quidem exterius læſionis indicium, at diſruptionem veſicæ retulit, urina tunc plenæ.

Verum ne quid aliis contingat viſceribus, prorſus omittamus; ſupra laudatus Heiſterus (4) præter illam quam ante indicavimus, duas protulit Obſervationes, alteram ventris viſcerum quæ graviter contuſa, & lacerata reperta ſunt a vehementioribus, quantumvis tenuioris, bacilli ictibus; alteram in qua jecur medium omnino diſruptum a vi extrinſecus illata deprendit, tametſi exterius nulla omnino conſpiceretur læſio. Diſrupti quoque jecinoris exemplum tibi indicabit Platnerus (5), alterumque Commercium Litterarium (6): unde (7), tertium inſuper habebis viri ab equo in regione hepatis gravitet percuſſi, ut coſtæ imæ frangerentur, & viſceris illius pars gibba fiſſuris finderetur compluribus, non ita profundis, ut opinor, cum venter non ſanguine, ſed multa lympha cruenta repletus fuerit, æger vero non ante quartum interierit diem; ut ad memoriam revocet hiſtoriam illam Hippocratis (8): *Puer a mulo percuſſus ventrem, & hepar, mortuus eſt quarta die*; quanquam hic puer, ut vides, ad ventriculum quoque percuſſus fuit, & longe alia habuit ſymptomata, quæ omnia attendens gravis Interpres Valleſius (9), ob acutiſſimam viſcerum illorum inflammationem, non ob diſruptionem, ſanguiniſque effuſionem, puerum mortuum eſſe, cenſuit. Certe ſi magna ſanguinis fuiſſet effuſio, & ratio, & Lanzoni (10) Obſervatio oſtendunt, citiſſimam futuram fuiſſe mortem. Qui enim pugno ad jecur violenter percuſſus, *extravaſationem ſanguinis* in ventre habuit, & *rupturam vaſorum in hepate*, is *mox* ab ictu *in terram prolapſus, miſere expiravit.* Huc etiam ſeptennis pueri ſpectaret hiſtoria (11), quem ſupinum adeo preſſerant equi currum trahentes, ut ex rupto a dextris, & lacerato jecinore ſanguis in totam ventris, exterius illæſi, caveam effuſus fuerit; niſi mortis quam ſtatim obierat, aliæ ſimul tum in thorace, tum in cervice deprehenſæ eſſent cauſæ. Sed ut propius denique ad Valſalvæ Obſervationem accedamus, quæ ab ictu rupta ſanguifera omenti vaſa, Ileumque inteſtinum propoſuit; eadem vaſa in fœmina, a milite percuſſa, & poſtquam totus venter ſanguine effuſo repletus erat, ſubito mortua, eadem, inquam, vaſa diſrupta indicarunt ſanguinei grumuli inter omenti folia concluſi, quemadmodum in Commentariis leges Petropolitanis, paulo ante laudatis (12), ubi quidem *in rariſſima hacce læſione illud forte in conſiderationem trahendum eſſe* dicitur, *quod præter naturæ inſtitutum, omentum fundo uteri con-*

[1] Act.N.C.Tom.5.Obſ.125. [2] Diſſert.de Mydriaſi §.32. [3] Eph.N.C.Cent.7.Obſ.30.
[4] not. cit. [5] not. cit. [6] A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 5.
[7] A. 1734. Hebd. 35. n. 3. [8] Epid. l. 5. n. 17. [9] Comment. in hanc hiſt. quæ ipſi 38.
[10] Act.N.C.Tom.2.Obſ.6. [11] Commerc.Litter.A.1740.Hebd.52.n.3. [12] Tom.cit. Ibid.

Digitized by Google

connatum esset; id tamen Valsalvæ Observatio minime necessarium esse, ostendit. Quod vero ad intestinum attinet equi calce perruptum, conferre cum hac poteris Observationem Krameri (1) in rhedario ab eadem causa, sed neque eodem tempore, neque ab eadem tantum interna læsione mortuo; nisi forte Ilei intestini ruptionem tribuendam potius gangrænæ intestinorum, suspiceris, quemadmodum cum Helwichio (2) tribuendus ille certe est Coli, & Ilei Sphacelo jam affectorum, hiatus in adolescente animadversus diebus non ita paucis extincto, postquam herus ventrem baculo graviter percusserat. Sed vel sine his, habes in Sepulchreto (3) non modo intestinum Jejunum a violentissimis pedum insultibus in lumbos, dorsumque prostrati hominis disruptum, sed & Ileum, & Colon ob vehementissimam abdominis ad arboris truncum allisionem in altero (4), quamvis integro in utroque abdomine, non uno loco perforata. Noli autem mirari, quod mulieris, aliis a me Litteris (5) tibi descriptæ, cum fuisset baculo abdomen percussum, & symptomatibus insecutis gravissimis, ipsa de hujus dolore tantummodo quereretur, nihil tamen læsum; nedum ruptum, in ejus ventre deprehensum fuerit. Neque enim omnes ictus eadem vehementia infliguntur, neque omnibus intestina æque disruptioni opportuna sunt tum a natura, quemadmodum cervos Aristoteles quidem scripsit (6) *intestinum tam tenue, imbecille qu habere, ut etiamsi leviter percusseris, possit rumpi, cute adhuc integra*; tum a repletione. Et certe utrique eorum quorum modo historias ex Sepulchreto indicavimus, summe tunc repleta, & distenta præter solitum fuisse intestina a nimio potu, ex earum, & Scholii insuper ad primam additi lectione cognosces. Tu igitur siquando præter ictuum abdominis vehementiam, intestinorum a quacunque causa distentionem fuisse tunc, scias, gravissima autem, & peculiaria accedant symptomata; quid intus fieri potuerit, etiamsi nullam in cute læsionem videas, suspicaberis, &, si nihil aliud poteris, at certe suspicionem tuam iis quorum interierit, caute indicabis. Imo etsi neque illa distentio fuerit, neque statim adsint illa symptomata, noli sine omni timore esse, ne quidpiam forte latentis mali sensim crescat, ejusque indicia de improviso universa erumpant. Sapienter Plancus ad M. Tullium (7): *non possum non exhorrescere, si quid intra cutem jubesti vulneris, quod prius nocere potest, quam sciri, curarique possit*. Legesis Observationem Lospichleri (8), & vera a me dici, intelliges. Viro enim qui ante annos plurimos cum equo corruens, vehementem passus erat *ephippii in stomachum compressionem*, eamque neglexerat, quid tandem lethalis morbi circa ventriculi fundum obortum sit, videbis. Ab ejusmodi autem ictibus etiam in aliis visceribus scirrhos nasci, neque ita raro, scite monuit Platnerus (9), mala, ut nosti, quæ sensim oriuntur, & crescunt, quanquam ab initio ipso nonnunquam accidit, ut indicia acceptæ læsionis se prodant, nec ad finem usque, lente quantumvis, pergere desinant, ut Juveni contigit quem Ill. descripsit Hallerus (10), ab ebriis compotoribus *calce ad abdomen percusso*.

16. PUERO novenni, sub currum cadenti, rota super ventrem acta, mortem in hunc modum attulit. Dolor quidem ventris non magnus erat; sed pulsus vix percipiebatur, extrema valde frigebant, æger vix unquam quiescebat, alterno fere motu ex uno se in alterum latus convertens. Denique hora una, aut altera ab rotæ pressione exacta, convulsivis ingruentibus motibus, intra horæ quadrantem decessit. ABDOMINE, quod valde tensum erat, dissecto, effusus in ventrem fluidus sanguis, & intestina aere turgentia conspiciuntur. Jecinoris pars dextera qua costas spectat, ad trium unciarum Bononiensium tractum alte erat lacerata.

In

(1) Commerc. cit. A. 1740. Hebd. 26. n. 2. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10 Obs. 120.
(3) in Addit. ad hanc S. Obs. 25. (4) l. 3. S. 14. Obs. 47. (5) Epist. 49. n. 6.
(6) Hist. Animal. l. 6. c. 29. in fin. (7) inter Epist. ad Familiar. l. 6. Epist. 18.
(8) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 151. (9) Instit. cit. §. 718. (10) Opusc. Pathol. Obs. 25.

Digitized by Google

In Thorace pulmones ab omni undique nexu liberi, ſanique inventi ſunt, niſi quod a tergo erant leviter inflammati. Ventriculi cordis fluidum, ſpumoſumque ſanguinem continebant.

17. Duas, Sepulchretum verſans, Obſervationes reperies, quarum altera (1) vacuæ quadrigæ, altera autem (2) rhedæ bene onuſtæ traductas rotas ſuper ventrem proponit. Et eſt quidem pondus varium prementis corporis attendendum; at ſimul varia preſſi hominis, ſive ætatem ſpectes, ſive compreſſam ventris ſedem, reſiſtentia: Erat illorum qui ibi deſcribuntur, primus annos natus circiter triginta, alter aliquanto plures. Primi hypogaſtrium paulo ſupra pubem, alterius hypochondrium dexterum preſſum fuerat. Illius intra horas mortui triginta ſex, nec ſine motibus convulſivis, ſub integra cute, cæteriſque abdominis integumentis perforatum inventum eſt Ileum inteſtinum, idque eo facilius, quod, ut in ebrio, fuerit diſtentum. Alterius vero qui diutius vitam traxit, ſub integris coſtis ſpuriis integrum jecur deprehenderunt, & nihil eorum quæ in cavea ventris ſunt, ruptum; ſed magnum tantummodo abſceſſum inter Abdominis muſculos, & peritonæum. Novennis autem erat puer in quo laceratum jecur Valſalva invenit, & pueri quoque tres illi erant, quorum ſupra (3) ex Cl. Heiſtero mentionem facientes, viſcus aliquod, & in tertio jecur ipſum medium omnino diſruptum a vi extrinſecus abdomini illata, cute quantumvis integra, fuiſſe, diximus. Et puer adhuc erat qui ebrius e plauſtro delapſus, axique, & rota poſteriore currus everſi, & tranſeuntis graviter preſſus, & decima poſt hora mortuus, præter inteſtina hic illic valde contuſa, & livida, pylorum, hepar, venam Portarum, & renem dexterum, lienemque præterea habuit per medium prorſus rupta, mirante Preuſſio (4), qui fieri potuiſſet, ut poſt tot, tantaſque læſiones, & immanem mox ſanguinis, quo ventrem plenum invenit, effuſionem, tot horas viveret, tum illud etiam, nuſquam cutem, ne in abdomine quidem, fuiſſe ruptam, niſi hanc quippe molſem, & quæ facile extendi poſſit, & mollia ſubjecta viſcera habentem, forte dicamus, cedere ita potuiſſe, ut illæſa permaneret; viſcera autem illa in poſteriorem ventris parietem qua maxima ex parte eſt oſſeus, & ad firmiſſimum ſubjectum ſolum violentius adacta, & compulſa, cum cedere propterea non poſſent, neceſſario eſſe fiſſa. Et videtur ſane corporis integumentis naturalibus illud interdum accidere quod veſtibus, ab ictu nonnunquam illæſis, cum ſubjectum ipſis corpus ſauciatur. Sic a ſpectatæ fidei Collega audivi, mulieris uterum gerentis abdomen cum a bove cornu impetitum eſſet, quamvis veſtimentis nec perforatis, nec ruptis, ita fuiſſe diſciſſum, ut conſpici poſſet uterus, ibique hernia poſt curationem, ſedulo ab ſe adhibitam, remaneret. Ipſe autem in altero Collega noſtro, Cœnobii hujus celeberrimi S. Juſtinæ Abbate, dum viveret, meritiſſimo, vulnus vidi ſuper poſteriore ſiniſtri oſſis ſincipitis parte recens ad cicatricem perductum, quod ante quindecim illos dies caſu inflictum fuerat ab decidente angulato bilibri lapide, neque pileum, neque cucullum, neque intimum ex laneo panno pileolum, quibus omnibus opertum erat caput, ſcindente, aut perforante, naturalia autem, iis ſubjecta, integumenta ſic vulnerante, ut multus continuo ſanguis efflueret. Atque hæc de ictibus, aut compreſſionibus ventris ſcripta ſunt. Quarum alterutris, an utriſque, an etiam concuſſioni vehementiſſimæ tribuendum ſit quod in proxima refertur hiſtoria, ipſe exiſtimabis. Eam Valſalva & narravit mihi, & in Schedis reliquit.

18. STRUCTOR annorum circiter ſex & triginta, ex alto ædificio in fimum cadens, ſtupidus remanet. Nulla exterior læſio apparet. Abdomen paulo poſt tumet, ac tenditur. Pulſus adeo eſt exiguus, ut vix percipiatur. Intra duodecimam horam interit. VENTRE aperto, cauſa unde tumeret, inventa eſt, ſanguis effuſus. In nonnullis ejus caveæ membranis ſugillatio

(1) Additam. ad hanc S. Obſ. 27. cum Schol. (2) l. 3. S. 17. Obſ. 29. (3) n. 15.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 228.

Digitized by Google

latio animadvertebatur. Quo tamen ex rupto vaſe effluxiſſet ſanguis, difficile erat deprehendere. Verum conjicere licebat ex ramo venæ Cavæ propterea quod hæc omnino erat inanita.

19. Et ſane in altero qui lapſus ex alto fuerat, ſanguinem multum in ventris caveam ex fracta vena Cava effuſum Jacobus Sylvius, ut in Sepulchreto quoque (1) habes, olim conſpexit. Quid vero in Virginis ventre, quæ ab alto ceciderat, Valſalva invenerit, alias (2) a me tibi ſcriptum eſt. Nunc quæ ad lumbos, eamque viciniam vulnera, ictuſve deſcripta reliquerit, videamus.

20. VIR anno proximus quadrageſimo, duobus *ſclopeti* globis ad hunc modum tranſverberatur. Ingreſſi ſunt globi ad latus dexterum ſecundæ, & tertiæ lumborum vertebræ, uno dumtaxat ſibi aperto foramine: exierunt duplicato foramine, majori uno, minori altero, ex abdominis medio, duobus circiter tranſverſis digitis ſupra umbilicum. Vulneratus ad locum non longe diſſitum ſe confert, ubi a Chirurgo remedia adhibentur. Hinc de vehementi dolore queritur: erecta cervice, nec ſine anhelitu, ſpirare cogitur: non ſemel vomit: lotium, ſed incaſſum, reddere conatur: pulſus fit ſenſim parvus, & debilis: tandem loquens adhuc, & ſana mente, cum aerem hianti ore aliquoties attraxiſſet; qui certus vicinæ mortis eſt prodromus; nona ab accepto vulnere hora decedit. CADAVERIS univerſum dorſum aliquot poſt mortem horis livere incipit. Poſtridie mane non modo livor creverat; ſed inſuper totum caput deforme factum erat, oculuſque dexter valde intumuerat. Vulneris labra ad putredinem utraque ex parte inclinabant. In Ventre ſtagnabat effuſus ſanguis. Ileum inteſtinum tribus in locis omnino erat laceratum; Colon autem ubi ventriculo ſubjicitur, dimidia ex parte ſuæ latitudinis vulneratum, omnia inteſtina rubebant. Cum vulnus paulo infra Emulgentem venam dexteram ventris cavum ſubiret prope ſedem ureteris; dubitatum eſt, hunc fuiſſe laceratum. Sed cum intolerandus fœtor properare cogeret; res ſatis non potuit explorari. Dubitatum quoque eſt, *ſclopeti* globos veneno infectos fuiſſe.

21. Hic quæri inter cætera a te poſſet, quomodo cum duo eſſent globi, tribus locis Ileum inteſtinum laceraſſent? niſi animadverteres, gyros hujus inteſtini eſſe ejuſmodi, ut parte ejus aliqua parti alteri antepoſita, inteſtinum bis occurrerit in via quam globorum alter tenuit.

22. VIR annorum quadraginta, plumbeis fragmentis inæqualibus, *ſclopeto* emiſſis in eo corporis poſitu ſauciatus eſt, ut ad natem ſiniſtram, qua fragmenta illa ingreſſa erant, tria eſſent foramina, ad lumbarem autem regionem, qua prope infimam coſtam egreſſa fuerant, duo foramina conſpicerentur. Circa quinctum diem urina ſupprimitur: nec ſemel æger queritur de ſpaſmodico ad ſupremum marginem oſſis illium dolore adeo ut ex improviſo totum corpus concutiatur: præ dolore externum Chirurgi medentis tactum ferre vix poteſt. Augetur dolor in dies, ut vehementior, & continua fiat convulſio, præſertim circa guttur, & os. Mens tamen eſt ſana. Tandem die obit decimo tertio. VULNERE per diſſectionem perluſtrato, nullum plumbeum fragmentum ad interiora perveniſſe, fit manifeſtum. Unum tamen, diverſo ab aliis, itinere, comminutum iverat ſupremum marginem oſſis ilium, qua muſculorum tendines annexi ſunt. Cæterum in Ventre læſio nulla, ſi quandam excipias quaſi ſugillationem inteſtinorum, & omenti præſertim. Cerebrum vero ſanum omnino fuit: ut ne ſeri quidem ullum veſtigium oſtenderit.

23. Hic, opinor, vir ille alter fuit quem ſupra (3) viſum eſſe a Valſalva, adnotavi, ex comminutione mortuum marginis oſſis ilium, cum ex ea abſumptum alterum propoſuiſſem vulnere ejuſdem generis, ſed fruſtulis plumbeis non ſic a tergo jaculatis. Propius ad eam quam modo exſcripſi, Harderi accedit Obſervatio, quæ utinam diſſectionem haberet adjunctam. Extat in Sepulchreto (4), exhibetque homi-

(1) Sect. hac 3. Obſ. 28. §. 6. (2) Epiſt. 40. n. 9. (3) n. 5.
(4) in Additam. ad S. hanc 3. Obſ. 32.

Digitized by Google

minem *ſclopeti* globulo *pone nates* ictum, ſuperiora verſus inter muſculos & tendines qui ad dorſum pertinent, progrediente: quo ex vulnere ortam denique ſtranguriam primum videbis, mox convulſionem ad guttur, & os, quæ deinde ad artus, & univerſum tandem corpus propagata, ægrum ſuſtulit.

24. Poſt vulnera ictus ſequuntur, lumbis, & interjecta his Spina excepti. Quibus de ictibus has duas accipe Valſalvæ Obſervationes.

25. VIR quinquaginta annos natus, dum pronus forte ambulat, ligno ex alto cadente graviſſime percutitur ad tres inferiores lumborum vertebras. Semianimis concidit: & in S. Mariæ de Vita Noſocomium illatus, quarta ab ictu hora interit. LUMBI, & ſpeciatim muſculorum Longiſſimi dorſi, & Sacrolumbi communia principia a contuſione ſanguine coagulato infarta reperiuntur. Intra ictas vertebras erat ſanguinis grumoſi non multum; incluſa tamen Medulla omnino illæſa videbatur. Illæſa quoque omnia viſcera. In arteriis dumtaxat; quæ in denatis alioquin ſolent parum ſanguinis continere; tantum hujus, & coagulati quidem inventum eſt, ut eo prorſus repletæ eſſent, præſertim ad præcordia, ubi is multo magis concreverat.

26. VIR alter, annum jam agens quadrageſimum ſextum, cadente ligno a tergo percutitur. Inde in cruribus movendi facultas omnino perit, ſentiendi remanet. Alvi recrementa præter voluntatem, lotium catheteris dumtaxat ope redditur, quod ſub morbi finem, naturali exuto colore, aquam referebat in qua caro recens lota eſt. In percuſſa lumborum parte vix dolor percipiebatur. Ita paulatim deficientem mors ſuſtulit die decimo quarto.

CADAVERIS externa membra laxa erant, & facile mobilia. Ventre aperto, inteſtina plurimis in locis non levi infecta nigredine reperta ſunt, qua læſas partes ſpectabant. Namque eadem nigredo per totam iliacam, & lumbarem regionem extendebatur, ut ſanguis in earum partium interſtitiis concretus quodammodo appareret. Lien quoque dimidia ex parte præter modum livebat. Denique, ut morbi ſigna præmoſtraverant, fracta vertebra lumbaris inventa eſt, nonnullis oſſeis fragmentis ex ea conſpicuis. In Thorace pulmones maculis quibuſdam nigris diſtincti, a tergo autem, ſiniſter præſertim in parte inferiore, nonnihil inflammati. Uterque cordis ventriculus polypoſam habuit concretionem; ſed dexter majorem: hæc Pulmonarem ſubibat arteriam.

Cæterum ſanguis in omni fere parte fluidus fuit.

27. Has duas hiſtorias ſi conferas inter ſe; facile miraberis, illum cujus vertebræ fuiſſe fractæ non dicuntur, intra horas quatuor; hunc vero cujus una certe vertebra fracta dicitur, non niſi decimo quarto die eſſe mortuum. An quia vertebra hæc non modo una fuit; ſed fortaſſe omnium infima; illæ vero tres erant? At illæ quoque tres erant inferiores: corpus autem ipſum medullæ Spinalis ad tertiam lumborum vertebram ſcis profecto non pervenire; non videtur autem a paulo pluribus concuſſis Equinæ, ut vocitant, Candæ nervis, quorum certe nullus ſuperioribus proſpicit partibus, tantum diſcrimen repetendum. Idemque dicam, ſi diſcrimen forte inde repetas quod intra vertebras illas tres aliquid erat effuſi ſanguinis, cujus nulla intra hanc unam fit mentio. Equidem eorum quæ læſas vertebras, Spinalemque ipſam medullam conſequuntur, diſcrimina ſæpe video non faciles habere explicatus. Mitto quas in Sepulchreto habes, Rumleri (1), & Fontani (2) in caſu ab alto Obſervationes. Nam etſi illa ſimilia, imo graviora profert quam ſecunda Valſalvæ, ſymptomata, mortemque die ſeptimo; non conſtat tamen, quæ, & quot vertebræ, & quatenus læſæ fuerint. Fontani autem Obſervatio cum vertebras quinque dorſi luxatas proponat, nec ſolum ſymptomata ejuſmodi non commemoret, ſed vitam ad longum tempus productam indicet; dubitationibus eorum obnoxia eſt qui vertebrarum luxationes, ut

(1) Sect. hac 3. Obſ. 29. §. 7. (2) Ibid. Obſ. 28. §. 1.

Digitized by Google

alias (1) indicabimus, non agnoſcunt. Meeckrenii igitur hiſtoriam ibidem (2) relege in qua *ſclopeti* globus inter duas lumborum vertebras perveniens, his vertebris fractis, & Spinalem medullam premendo nec ea quæ diximus, ſymptomata, nec mortem attulit, niſi poſt hebdomadam duodecimam, imo, ut apud Auctorem eſt, decimam quartam. Et ne forte dicas cum Hornio (3), globum ad extimum adhæſiſſe integumentum Spinalis medullæ, ut ipſam premere non potuerit; huc adde Bohnii (4) Obſervationem, qui globulo perforatam in Centurione non ſolum vidit lumborum Spinam, ſed & *ſimul funis medullaris medietatem ſiniſtram, ita tamen ut nec dextra omnino intacta maneret*, gravibus quidem conſecutis ſymptomatibus, at vita nihilominus ad octavum, an nonum diem producta. Verum ne poſtea forte dicas, inter ſecundam & tertiam (& multo minus, ut in Meeckrenii hiſtoria, tertiam inter & quartam) lumborum vertebram ſubeuntem globulum, non ipſum Medullæ corpus, ſed Equinam dumtaxat Caudam vulnerare potuiſſe; utrique hac hiſtoria ſepoſita; lege potius, quæ alibi in Sepulchreto (5) extat, Plateri Obſervationem. Hac Virgo proponitur, cui intra vertebram dorſi octavam, aut nonam *ſclopeti* globus Spinalem medullam diſruperat, & movendi, ſentiendique facultatem a medio deorſum ſtatim ademerat, ad vigeſimum tamen uſque diem vita protracta. Quin perpende in Reg. Sc. Academiæ Pariſienſis Hiſtoria (6) quid Cuvillierſius de milite referat, cujus duodecimam dorſi vertebram, incluſumque ipſum Medullæ corpus enſis mucro, duos pollices longus, non modo trajecerat, ſed ibidem ſemper hæſerat, cum tamen dolores quidem acerbos, ſed nullam uſquam reſolutionem quoad vixit; vixit autem ad menſes; attulerit. Cum his nunc confer quam in Sepulchreto (7) habes, Marcelli Lucii Obſervationem. Hominem leges intra horas circiter triginta mortuum, cui *ſcopleti* globus a dextra parte, quatuor digitis ſub regione renum ingreſſus, tranſibat per medium Spinalis medullæ, per ſiniſtram partem egrediens. Certe hic globus non Medullæ corpus, ſed Equinam Caudam trajecerat. Qua igitur ratione tanto citius quam in illis, quibus ipſum Medullæ corpus trajectum fuerat, mortem attulit, eandemque tamen multo tardiorem quam primo illi Valſalvæ Viro, in quo illa ipſa Cauda non ſolum non trajecta erat, ſed illæſa omnino videbatur? Nimirum difficile, ut dixi, hæc poſſunt diſcrimina explicari. Si tamen conjecturis, non undique fortaſſe improbandis, eſt locus; duæ videri poſſunt fuiſſe cauſæ, cur eum Valſalvæ Virum tam cita mors abripuerit. Ut enim pronus incedebat cum ruens ab alto lignum tres eas vertebras percuſſit; tanto has vehementius concuſſas crediderim, quanto ictum minus ex obliquo excepere, propterea que diſruptis ſanguiferis vaſis plus ſanguinis fortaſſe, quam ibi apparuit, effluxiſſe, inde videlicet in concidente ac ſupino homine mox in cæteras vertebras dilapſum ad Medullæ corpus, non aliter propemodum atque a Verneyo (8) fieri creditum eſt in quibuſdam quaſi apoplexiæ generibus poſtquam in horum aliquo profluere ſanguinem vidit non e cranio, ſed ex vertebrarum tubo. Compreſſa enim *ea parte, unde nervi oriuntur plurimi, qui nervi Intercoſtalis ramis præbent originem, partium interiorum motum ceſſaſſe*, exiſtimavit. Ceſſaſſe autem in noſtro caſu tanto facilius, putaverim, quanto magis ſanguis (quæ altera meæ conjecturæ cauſa eſt) promoventibus ipſum organis reſiſtebat ea craſſitie, ſive ea æquo minori fluiditate ob quam adeo concretus in arteriis, multoque etiam magis circa præcordia repertus eſt.

28. Ad Artuum tandem Ictus attinet Valſalvæ inſequens Obſervatio: quæ ſimul quanti ſint faciendæ extremorum læſiones oſtendit, ſimul a faucium convulſione inſtantes toto corpore lethales convulſiones ſæpe in vulneribus indicari, confirmat.

29. VI.

(1) Epiſt. 56. n. 35. (2) in Additam. Obſ. 4. cum Schol. (3) in Schol. modo cit.
(4) De Renunc. Vuln. S. 1. prope fin. (5) l. 1. S. 15. Obſ. 26. (6) ad A. 1743. in Obſ. Anat. 11.
(7) Sect. hac 3. Obſ. 26. §. 2. (8) apud du Hamel Hiſt. R. Sc. Acad. l. 3. 8. 5. c. 2. n. 1.

Digitized by Google

29. VIRO annorum triginta quinque prægrandi lapide extremum percussum est pedis sinistri. Pars contusa, nisi tangeretur, non dolebat. E medio autem præcipue digiti pollicis, ubi tangendo vehemens dolor excitabatur, nullam purulentam emittebat materiam, nec ullo pacto, laceratas tendinum fibras separabat. Homo in omnibus se bene habebat, idque fatebatur, & sua munia alacriter obibat. Verum sexto die ex improviso tensivis doloribus, diraque ad fauces convulsione prehenditur. Sequitur postea ingens toto corpore convulsivus motus, & hunc mors octavo die.

CAPITE dissecto, nihil præter naturam deprehenditur; si paululum serosæ materiæ excipias stagnantis in cerebri ventriculis.

30. Nunc aliquot nostras Vulnerum, aut Ictuum earundem quæ hactenus dictæ sunt, Partium Observationes, eodem servato ordine, subjiciamus.

31. VIR ab inflicto in hypogastrium vulnere ad latus dexterum Lineæ Albæ, vomitionibus conflictatus, humilibus, infirmisque pulsibus, nec sine quibusdam convulsivis motibus, nulla tamen animi defectione, obiit intra diem tertium in hoc Nosocomio ante extremum Novembrem A. 1742. ABDOMINE, quod tumidum non erat, diducto, sanguinem effusum concretum, Ileum autem intestinum qua vulneri respondebat, transverberatum offendimus.

32. Etsi in judicio de vulnerum, intestinis vel Tenuibus inflictorum, lethalitate cautus prudensque Medicus negligere illa non debeat quæ docte, & sapienter super argumento hoc scripsit Abrahamus Vaterus (1); tamen nimis verum esse plerumque experimur quod post Hippocratem (2) tradidit Celsus (3), *servari non posse cui aut jejunum, aut tenuius intestinum vulneratum sit*. Huc Fabricius noster ab Aquapendente (4) hæc addidit: *sic vulneratos observavi habere pulsus admodum exiles, & frequentissimos, moriique primo aut altero die; unde si tales videritis pulsus, semper dubitate de tenuibus intestinis vulneratis*. Quantum mihi in quodam observare contigit, cui vulnus in umbilicali regione impositum sua ipsum sede Jejunum intestinum sauciatum esse, indicabat; verum de pulsibus, & verum item de mortis die Fabricius scripsit: quanquam cum secare non licuerit; tribuendumne id esset intestini illius dumtaxat, an mesenterii quoque, & vasorum vulneri, unde sanguis effluxisset, pro certo scire non potui. Nempe dissectionibus standum est. Hæ autem ut quæ sauciata intestina fuerint, pro certo ostendunt, sic faciunt, ut alium in aliis, neque ita raro, vitæ inde terminum fuisse, nimirum pro varia corporum dispositione, variisque adjunctis, intelligamus. Si in hac III. Sepulchreti Sectione Observationem perlegeris XXV. exempla huc spectantia pleraque complectentem; videbis, Ilei intestini vulnera modo intra horas duodeviginti (5), modo intra dies tres (6), modo intra quatuor (7) mortem attulisse; Coli vero alias intra dies totidem (8), alias intra horas quatuor (9); imo cuidam intestina tum Crassa, tum Tenuia multis vulneribus confossa, vitam abstuliisse die quinto (10). Huc adde ex Hoyero (11) Duodeni intestini vulnus die quarto; ex Bohnio (12) Jejuni paucis post horis; ex eodem (13), ex Usenbenzio (14), ex Hallero (15) Ilei octavo die, quarto die, primo die fuisse lethale. Mihi vero ex ejusdem intestini vulnere haud illud ac in proposito Viro tempus mortis jam antea contigerat adnotare, ut ex proxima cognosces historia.

33. VIR alter mortuus ibidem erat convulsus tertio die ex quo vulnus circa imam Epicolicam regionem dexteram cultro acceperat paulo ante finem Decembris A. 1726.

CADAVERIS hujus quasdam partes, & nominatim renes, quorum alter binis instructus erat ureteribus, toto itinere, ipsoque intra vesicam sine divisis, cum diligentius examinarem; quæ ad vul-

[1] Disp. inscr. Vulnerum in Intest. Lethalitas. [2] S. 6. Aph. 18. [3] De Medic. l. 5. c. 26. S. 2.
[4] Pentateuch. l. 2. c. 34. in fin. [5] §. 9. [6] §. 15. [7] §. 14. [8] §. 13.
[9] §. 6. [10] §. 12. [11] Act. N.C. Tom. 3. Obs. 18. [12] De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4.
[13] Ibid. [14] Eph. N.C. Cent. 7. Obs. 60. [15] Disp. Anat. Collectar. Tom. 7. in fin.

Digitized by Google

nus attinebant, adnotare non neglexi. Meſenterium haud procul a fine Ilei inteſtini pertuſum fuerat, nullo quidem læſo ejuſmodi vaſe unde ſanguinis copia effundi potuiſſet; ut neque effuſa erat; peculiari attentione digna. Sed & illud inteſtinum ſauciatum erat.

34. Hoc inteſtini vulnus obſtitit quo minus eo in viro, in quo ſanguinis effuſio me dubium facere non poterat, Obſervationes confirmarem Friderici Ruyſchii. Qui poſtquam in Theſauris Anatomicis (1) admonuerat, *per meſenterium nervos viſibiles exiſtere ſatis numeroſos, quibus læſis graviora producuntur ſymptomata, doloreſque immanes*, aſſeveravit in Adverſariis (2), ſæpenumero ſe vidiſſe homines poſt aſſiduos intolerabiles ventris cruciatus intra duos treſve dies mortuos, quorum nullam præter ipſum meſenterium alicujus momenti partem vulnere læſam, re accuratiſſime examinata, potuit invenire; tametſi meſenterii vulnera lethalia non pronunciaverint Auctores qui ſuper his ad id tempus ſcripſerant. Propius aliquanto ad Ruyſchii Obſervationes accedit quæ ab ſpectatæ fidei Chirurgo ſub initium A. 1724. paucis poſtquam ipſe habuerat, diebus ad hunc modum narrata eſt.

35. ALIENIGENÆ Viro, jam diu hic moranti, proindeque omnibus noto, vulnus inflictum fuerat acuto, ancipiti, & tenui ferro, oblique a ſiniſtris abdomen ſub ipſis coſtis perforante. Anguſtia, & obliquitas vulneris erant ejuſmodi, ut non modo ex vulnere nihil exire; ſed ne ſpecillum quidem ulla ejus Chirurgi, aut Maſterii ipſius diligentia admitti ſinerent in ventris cavum; quo tamen ferrum perveniſſe, hæc indicabant. Ab accepto vulnere ad quinctum uſque diem, quo pulſibus deficientibus obiit; ſemper ſi intervallum excipias horarum quinque, idque ſemel, vomitu rejecit aſſumpta, & bilem. Ventris doloribus torquebatur. Alvus, niſi clyſteribus ſoluta, nunquam reddidit quidquam. Sanguis autem etſi ter fuerat detractus, neque in his quæ poſt clyſteres, aut cum illis quæ per vomitum exibant, apparuerat unquam; noviſſime tamen ante mortem ex ore, at ſimul e naribus, prodiit. ABDOMINE diſſecto, ſub inteſtinis, aere turgidis, non multum ſanguinis effuſi conſpectum eſt, idque ad ventris inferiora. Vulnus autem Colon inteſtinum quatuor circiter infra lienem digitis inciderat quidem, ſed ſuperficie tenus. Inde vero, nullo alio læſo inteſtino, ad meſenterium pervenerat. Quod propterea non modo ſaucium, ſed & tumidum inventum eſt.

36. Etſi præter meſenterium, facies quoque exterior inteſtini hic erat ſaucia; facile tamen intelliges, hanc propius abfuiſſe ab Ruyſchii Obſervationibus, niſi quod paulo diutius vita producta eſt, ubi cum Boerhavio (3) animadverteris, *inteſtinorum* quoque *ſuperficiem exteriorem veriſſimum meſenterium eſſe*. Cæterum cum a ſauciato meſenterio mors accidit, neque hujus cauſam in majuſcula quæpiam illius inciſa vaſa, ut in Cive oppidano quem Bohnius (4) ſecuit, conferre licet; in compunctos ejus nervos cum Ruyſchio conferre poteris, majuſculos tamen & ipſos: ſi enim minimorum quoque compunctio lethalis eſſet; nulla, opinor, extaret felix, breviſque, & ſine gravibus ſymptomatibus tranſverberati ventris curatio, quam & nobis viſam antea (5) ſcripſimus, & alii, inter quos Waldiſchmiedius (6) viderunt. Sed nos enſe; Mauchartus (7) vero cum ventrem plumbeo globulo tranſverberatum conſpexiſſet, vulnerato quincta ferme poſt hora intereunte, mortis autem citæ adeo cauſam inquireret, deprehenderetque, globulum, fundo ventriculi transfixo, *hinc per meſenterium inter colon, & ileum, utroque ilæſo, nec ruptis vaſis meſaraicis, tranſiiſſe: parum* autem eſſe, animadverteret, *quod ex contentis ventriculi in abdomen deſcenderat, & nulla uſquam* eſſe *gangrænæ vel incipientis indicia, aut ullam hæmorrhagiam lethalem*; potuiſſet a laceratis majuſculis me-

(1) I. Repoſ. 3. n. 13. not. 1. (2) Dec. 2. c. 4. (3) Prælect. ad Inſtit. §. 816.
(4) De Renunc. Vuln. §. 1. c. 4. (5) n. 7. (6) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 70.
(7) Eorund. Cent. 5. Obſ. 33.

Digitized by Google

meſenterii nervis tam citi obitus cauſam repetere, niſi certior factus eſſet, *nullas convulſiones ante mortem, vomitus autem frequentes* fuiſſe: quanquam intimæ viſcerum convulſiones fortaſſe adſtantes latuerunt. Certe etſi vulnera fundo ventriculi inflicta intra breve tempus plerumque occidere, ſupra (1) a nobis, productis, indicatiſque præſertim Obſervationibus, confirmatum vidiſti, tam exiguo tamen ſpatio robuſtum, ac ſanum virum interemiſſe, neque Mauchartus, ut apparet, credidit, neque alios facillime crediturus eſſe, arbitramur. Verum ad ea quæ ipſemet vidi, redeamus.

37. MOLITORI famulo unum ſupra viginti annos nato, ſano, robuſto, optimoque corporis habitu prædito, id accidit quod juvenibus audacibus, minacibuſque, qualis ipſe erat, ſæpius ſolet, ut lethale vulnus acciperet. Inflictum hoc fuerat lanionis cultro in Epicolicam regionem ſiniſtram. Ut tunc erat prima noctis vigilia, domum per ſe rediit. Mane in Noſocomium illatus, & a Medico, Chirurgoque curari cœptus eſt. Eo die levis febris fuit. Sed nocte proxima & vomuit, & ex convulſivis ſubſultibus ſemper tremuit. Sicque tremens poſtridie mane quadrageſima circiter hora ab accepto vulnere mortuus eſt. CADAVER proximo die qui fuit XI. Kal. Februarias A. 1738. multiſque inſequentibus, nobis ad Anatomen quam in Gymnaſio docere cœperamus, continuandam ex uſu fuit. Abdominis muſculi Obliqui, & Tranſverſus in ea quam indicavi, regione pertuſi erant vulnere duos ferme digitos admittente: interque illos aer ſubierat, ut initium jam eſſet factum quaſi emphyſematis. Is aer e vulnerato, ut mox dicetur, Colo inteſtino in cavum ventris egreſſus, hunc diſtenderat. Neque aer ſolum ex illo prodierat inteſtino, verum etiam recrementa; ut cum in ventre humor eſſet effuſus ad libras duas; pars hujus maxima ex recrementis eſſet, minima ex ſanguine; nullum enim inſigne vas læſum fuerat. Scilicet culter, abdomine, ut dicebam, transfixo, oblique ſurſum, introrſumque perrexerat, & primum quidem ejus quod memoravi, inteſtini reſpondentem partem ſic inciderat, ut ſimul anterior, & poſterior ejus facies, & quæ a latere vertebras ſpectat, diſciſſæ, aeri, & recrementis exitum in ventrem darent. Inde autem rene, & diaphragmatis appendice illæſis, Quadratum lumborum muſcurum transfixerat, ultraque hunc in commune illud Sacrolumbi, & Longiſſimi dorſi initium ſic penetraverat, ut de tendinibus ex hoc initio ad tranſverſos lumbarium vertebrarum proceſſus oblique aſcendentibus unus haud omnino, ſed, quod multo pejus haberi noſti, ex parte dumtaxat eſſet inciſus. Hinc igitur cauſam plerique fortaſſe præcipuam deduxiſſent quare convulſivis ſubſultibus confectus eſſet, præſertim cum ſauciatum inteſtinum ne ruberet quidem, aut leviter ad eam ipſam partem qua vulnus habebat. Ventriculi fundus, ab interiore facie inſpectus, tenuia vaſcula hic illic ad aliquod ſpatium oſtendebat ſanguine diſtenta. Cæterum jecur magnum erat, & in tranſverſum prælongum, ut in totum propemodum hypochondrium ſiniſtrum ſe extenderet. Lien quoque longior, & æquo major; ejus tamen arteria non tenuior modo pro ea præſertim viſceris magnitudine, ſed & minimum tortuoſa. Nam minus tenuitatem miratus ſum, cum arteriæ Magnæ truncum ibi animadverterem, ut in thorace quoque, anguſtiorem proportione non ad corpus tantummodo, verum etiam ad venam ipſam Cavam, cujus in ſepto Tranſverſo foramen erat omnium maximum quæ videre meminiſſem. Thorace aperto, pulmones undique, id quod minus frequens in adultis hominibus eſſe, non ignoras; ſolutos quidem conſpexi; ſed Bronchialibus glandulis inſtructos juſto majoribus, ut una compreſſam nucem mediocrem ferme æquaret. In pericardio aqua erat flaveſcens, nec pauciſſima. Cor potius magnum, in eoque ſanguis, ut alibi, niger; ibi vero etiam ex parte aliqua grumoſus. Magna arteria ultra curvaturam ſulcos quaſi quoſdam interiore facie oſtendit ſecundum longitudinem ductos.

Cæ-

(1) n. 9.

Digitized by Google

Cætera quæ in hoc cadavere adnotavi, huc non attinent.

38. Etsi de Ventriculi, & Inteſtinorum, & plerorumque aliorum viſcerum quæ in ventre ſunt, Vulneribus plura ex Valſalva, & nobis, & aliis Obſervatoribus hac Epiſtola accepiſti; tamen alias ex his ultimis indicabimus hiſtorias, quas Sepulchreto, ſi velis, inſeras. Itaque ad Craſſorum inteſtinorum vulnera, Coli videlicet, ac Recti, Obſervationes ſpectant Harderi (1), & Bautzmanni (2). In hac eſt ſimul quod ad Diaphragma, in illa quod ad chyli, ſi recte intelligo, Receptaculum, certe autem quod ad Renem convulneratum pertineat. Cujus de vulnere Epiſtola quoque ſuperiore (3) mentio facta eſt. Nunc Laubii (4) addetur Obſervatio, eo ſpectabilior, quod culter per medium lienem ad renem ſiniſtrum pervenerat. Lienis autem erit altera ex Berneno (5). Porro ad Jecoris vulnera, præter exempla illa quæ extremis ſuperioribus Litteris (6) indicata ſunt, alia Bohnius (7) dabit, ad has vel magis attinentia. Nullius autem ex ventris viſceribus profunda vulnera certius, aut citius quam hujus, ſunt lethalia propter vaſorum tum multiplicitatem, tum quo magis ad diaphragma acceditur, craſſitudinem. Quamobrem ſcite Homerus (8) de Eurypylo laceam jaculante, *pervaſit*, inquit, *hepar ſubter præcordia: ſtatim autem genua ſolvit*, & alibi (9) de Patroclo, *percuſſit ubi mentes fingunt circa prudens cor: cecidit autem*: quem ad locum ob verbum *fingunt* commentarii inſtar erit quod in libro habemus de Morbo Sacro (10). Et ne me hinc forte arbitreris ad Poetam præter Majorum conſuetudinem digredi; vide quæ ad illum de Ulyſſe, & Cyclope Homeri locum (11), *ubi mentes hepar habent*, Galenus (12) adnotaverit. *Vulneratam hanc venam*, Cavam nimirum, qua jecur, in cujus ſubſtantia defixa eſt, ad diaphragma alligat, *aut divulſam*, inquit, *acuta adeo ſequitur mors, ut cum Cyclopi, quanquam longe maximo, ſapientiſſimum Ulyſſem Poeta ſcriberet inſidiari, mortemque machinari, non in aliam corporis partem enſem impulſurum fuiſſe, finxerit, quam qua hepar phrenes continent. . . . adeo certe hinc loca confidebat, ut ſi vulnere affectus eſſet, ne temporis quidem momentum vivere ipſi eſſet permiſſurus*. Sed & Riolanus (13) Galenum laudat, quod hoc Homeri teſtimonium protulerit: quanquam memoria lapſus, quod uterque facturum fuiſſe Ulyſſem, ajunt, reapſe feciſſe, dicit. A ſauciata autem fellis Veſicula num æque celer, ac repentinus obitus neceſſario ſit expectandus, ſatis a me II. Epiſtola Anatomica (14) oſtenſum eſt, cum omnia quæ ad id uſque tempus producta dicebantur, non modo a vulnere, ſed a quacunque cauſa illius ruptionis exempla perpendi. Unum dumtaxat, aut alterum ab illo tempore additum legiſſe memini, quorum alterum inſpicere poteris apud Ampliſſ. Swietenium (15). Veſiculæ quidem vulneri, biliſque in ventris cavum effuſioni quæ ſtatim, & quæ deinde ſucceſſerint non levia, videbis; attamen non ante diei ſeptimi initium mortem obtigiſſe. Hæc autem in altero exemplo quod protulit Cl. Tacconus (16), minime accidit; ſed mulier cui abſceſſus hepatis, cum peritonæo connatus, cyſtim ruperat, prorſus convaluit. Quin Bohnio (17) adſtipulari in eo video Cl. Kaltſchmidtium (18), quod ſine cyſtis bile vita poſſit diutius protrahi: imo cenſere, eam bilem, intra abdomen effuſam, præſentaneum per ſe non afferre periculum. Contra nulli dubitationi obnoxium eſt, ſi Veſica altera, id eſt urinaria, ita vulneretur, ut lotium intra ventris cavum ejiciatur; graviſſimas (ut etiam cum ſauciati ſunt ureteres) lethaleſque demum hinc eſſe noxas. Neque enim ſemper urina omnis per vulnus exit, ut

(1) Eph. N.C. Dec. 3. A. 4. & 10. Obſ. 62. (2) Ibid. Obſ. 234. (3) n. 40.
(4) Eph. N.C. Cent. 10. Obſ. 8. (5) Act. N.C. Tom. 2. Obſ. 69. (6) n. 41.
(7) c. 4. ſupra ad n. 36. cit. (8) Iliad. l. 11. (9) Iliad. l. 16. (10) n. 18.
(11) Odyſſ. l. 9. (12) De Uſu Part. l. 4. c. 14. (13) Anthropogr. l. 1. c. 2. (14) n. 96.
(15) Comm. in Boerh. Aph. §. 312. (16) De raris quibuſd. Hepat. &c. Obſerv.
(17) c. 4. cit. (18) Diſſert. de Vuln. Hepat. §. 48.

Digitized by Google

ut in Ruyſchii (1), Bohnii (2), Martini (3) Obſervationibus, donec incipiat per urethram excerni, per quam primo tempore nulla poterat. Sane interdum vulnus non ex adverſo, ſed a tergo veſicæ infligitur, ut in tertia quæ ab laudato Bohnio (4) producitur, hiſtoria, in qua pertuſum erat veſicæ latus, itemque ut in ea ancilla de qua Alex. Camerarius (5), trajecto per mediam uteri ſubſtantiam, indeque per veſicam pariter mediam plumbeo globulo.

Itaque ad Uterum tandem pervenimus, cujus ſauciati, præter hoc ipſum exemplum, alia reperies, in gravidis præſertim, in quibus certe quanto facilius vulneribus patet, tanto periculoſius vulneratur. Eſt inter Diſputationes Chirurgicas ab Hallero collectas CXXXI. in qua (6) nonnullas huc ſpectantes legere poteris Obſervationes. Quodcunque autem viſcus ſauciatum eſt, etſi indicia habeat ſua, illudque in primis quod ex Anatome ſuppetit, propriæ ſedis; cavendum eſt tamen, nequando ab hoc ipſo decipiamur, immemores varietatum quæ non raro occurrunt, velut in utero in alterum latus inclinato, aut in Colo præſertim inteſtino a tranſverſa illa ſede quam ſuperius habere ſolet, deorſum magis, minuſve inflexo, aut in jecinore, de quo ſi non his ad te Epiſtolis, ut in I. Anatomicarum (7) quid aliter in aliis viderim, indicavi, ut in Adverſariis etiam II. (8) ubi & de ventriculo quid in quibuſdam ſuſpicari oporteat, non reticui. Sed ut viſcera ſingula eoſdem ſemper fines ſervarent; nonne ut altius exſpirationis tempore diaphragma eſt, humilius cum inſpiramus, ita jecur præſertim, & ventriculus illud ſequuntur, eoque magis deſcendunt, cum valentius inſpiramus, cum ſtamus, cum ab inedia ut inania ſunt viſcera jecur ſuffulcientia, ita huic fulcrum quaſi deeſt, ejus deſcenſui obſtans, ſicut alia ad te Epiſtola (9) ſcripſimus, de non unius tum Veterum, tum Recentiorum ſententia: quibus addas inſuper Cel. Viros Winslowium (10), & Swietenium (11), qui Cl. Garengeoti Obſervatione id confirmari, non dubitat, in Jecinore hominis, cum ita ſe haberet, inferius vulnerato. Hæc igitur omnia, aliaque ejuſmodi attendere oportet: tum ſiqua dubitatio eſt; cum frequentioris ſedis notitia, alia ex actione, & munere cujuſque viſceris, & ex eorum quæ continent, natura deprompta indicia ſunt conjungenda. Ad eundem modum ſanguifera vulnerata vaſa ſuo ſe produnt ſanguine, multò, ſi majora ſint, neque exitui e ventre quidquam obſtet, profuſo; plurimo, ſi maxima, ut puta ſi Aorta, aut vena Cava: quanquam citius vita deſinit, quam ſpatii ſatis detur ad dignoſcendum. Majoris arteriæ, id eſt Splenicæ, diſciſſæ Obſervationem habes ex Helwichio (12); Aortæ vero, illæſis antepoſitis inteſtinis, præforatæ ad ipſam in Iliacas diviſionem ex Dillenio (13). Sauciatæ autem venæ Cavæ ex Hildano (14), & Paawio (15) legere exempla potes in Sepulchreto, huic autem ex Bohnio (16) exemplum addere venæ Iliacæ Internæ, ex quo ipſe intelliges, quid nonnunquam obſtare ad tempus ſanguini poſſit, non ex ventre ſolum, ut modo dicebam, ſed ex ipſa vulnerata vena effluxero. Nunc ut ad meas redeam Obſervationes ad Ventris Vulnera attinentes, cum earum ultima fuerit quam in juvene Molitoris famulo habui; jam quaſdam accipe quæ ad Ictus, & Compreſſiones ſpectant ejuſdem Ventris.

39. MOLITOR alter, ſed hic ſenex, in lapidem cadens, ipſum latus offenderat Epicolicæ regionis dexteræ. Quam ob cauſam, & quod tunc ſanguinem, quamvis paucum, tuſſiens expectorabat, in Noſocomium venerat. Quindecim amplius elapſis diebus, nulla interim ferme de re conqueſtus, & quaſi ob paupertatem, & infirmas etiamtum vires, ibi ſubſiſtens, inter-

(1) Cent. Obſ. Anat. Chir. 75. (2) c. 4. cit. (3) Commerc. Litt. A. 1731. Spec. 41. n. 3.
(4) c. 4. cit. (5) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 160. verſ. fin. (6) c. 1. §. 15.
(7) n. 2. 11. & ſeqq. (8) Animad. 26. (9) 26. n. 25.
(10) Expoſ. Anat. tr. du bas Ventre n. 267. & ſeq. (11) Comm. in §. cit.
(12) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 120. ſub A. 1698. (13) Dec. ead. A. 7. & 8. Obſ. 166.
(14) Sect. hac 3. Obſ. 25. §. 18. (15) Ibid. §. 19. (16) De Renunc. Vuln. Sect. 1.

Digitized by Google

terrogatus, sibi alvum adstrictam esse, dixit. Cum ea quæ ad solvendam per clysterem immissa erant, nihilque præterea, reddidisset, dolores autem in ventre jam esse, & hunc turgidum, & quasi ut tympanitici tensum nuper factum esse diceret; medicamentum quod Diatartarum vocant, mane datum est unciæ pondere. Nihil egit, nisi quod nocte proxima senex insciius quid alvo ejecisset, sanguinem in lectulo multum dejecit, & vomitu simul ea rejecit quæ cœnæ loco data fuerant. Mox animi deliquio, mox deinde morte correptus est, eadem nocte paulo ante extremum Novembrem A. 1743. ABDOMEN ut triduum circiter ante obitum, sic trigesima ab hoc hora tumidum fuit; sed insuper exterius jam virens. Quo inciso, multa intus aqua, tametsi in pedibus nullum œdematis esset initium, deprehensa est. Hac exhausta, reliqua ob teterrimi odoris gravitatem sic relicta sunt horas aliquot. Quibus elapsis, ipsa quoque interior peritonæi facies jam viridis erat facta. Tunc quæ antea in oculos incurrerent, diligentius recognoscens, omentum vidi totum ad ventriculum retractum, & hunc quidem non distentum, distenta autem valde intestina Tenuia, Ileum præsertim, idque in ultimis spiris, ab incluso, ut videbatur, aere. Ejusdem Ilei finis, & Coli initium colore erant coccineo ad fuscum vergente, cum proximum Cæcum, & Vermiformis Appendicula, & Coli reliquum colore essent naturali; & tota hujus sinistra pars, Rectumque intestinum valde contracta. Ea vero musculorum Abdominis portio quæ Coli initio vicina fuerat, sugillata apparebat a facie interiore. Sed neque hæc, neque ea intestinorum pars quam colore fuisse, dixi, præter naturam, duri aliquid, aut tumidi habebant. Interiorem faciem intestinorum examinare gravissimus odor prohibuit. Jecur pallidum, lien æquo major, mesaræi glandulæ non minutæ adeo fuerunt, ut pinguedinem diducere opus esset, ut in conspectum venirent. Thoracis utroque in cavo non minima copia inerat aquæ rubicundæ; in pericardio plus quam solet, sed neque multæ adeo, neque ita rubentis. Pulmo sinister aliqua ex parte nexus erat cum pleura; ipse tamen, & dexter sani. Cranio secto, & Crassiore meninge amota, sub Tenui nonnullis in locis animadversæ sunt aereæ paucæ bullulæ, tum species illa cujusdam quasi *gelatinæ*. Vasa quæ per hanc meningem repunt, pleraque sanguine distenta; sed illa magis quæ per latera Septi Lucidi: quin etiam e medullari cerebri substantia inter secandum guttæ sanguinis existebant. Quæ tanto magis attendi, quanto minorem sanguinis copiam in ventris, & thoracis vasis majoribus animadverteram. Nihil aquæ in cerebri ventriculis, ipsumque satis firmum, cerebellum autem valde laxum, laxissimam Pinealem glaudulam deprehendi, cum hæc, atque alia quæ hic memorare necesse non est, non serius inciderem quam ipso quarto a morte die.

40. Et hic quidem tardius ab ictu abdominis est mortuus, citissime autem alter in hac ipsa Urbe, sed circa annum, opinor, 1670. cum hic studiorum causa tunc esset Jacobus Sandri, quem Bononiæ inter meos Præceptores fuisse, alias tibi memoravi. Quod mihi is narrabat, totidem verbis accipe.

41. QUIDAM equi calce in umbilico ictus, illico, apoplectici instar, concidit mortuus. DISSECTUS nihil aliud præter naturam ostendit, nisi sugillationem, & nigredinem intestinorum, percusso loco respondentem.

42. Audienti hæc mihi adolescenti in mentem venit Hildani (1) Observatio, Juvenis a rescisso umbilicali jecinoris vinculo mox cadentis, & citissime morientis. Postea vero cum ejus vinculi læsionibus neque rationem, neque plerosque Auctores multum tribuere, animadverterem; ea cogitatione sepositā, in alteram incidi, ad quam Bohnii (2), & aliorum quos ipse laudat, Observationes, & quædam præterea Benivenii (3), videbantur excitare, ictuum videlicet abdominis hominum prostrantium, & subito etiam

(1) Cent. 1. Obs. 53. (2) De Renunc. Vuln. S. 1, & §. 2. c. 3.
(3) De abdit. & c. morbor. causis c. 110. in fin.

Digitized by Google

etiam extinguentium propter vehementissimam diaphragmatis, ut ille existimat, concussionem, & convulsionem, unde suffocatio, & asphyxia contingant. Attamen cum ictus de quibus ipse loquitur, non ad umbilicum, sed ad epigastrium spectent; ob hanc rem, aliasque nonnullas ego quidem assensum sustineo; arbitrium autem tuum esto.

43. Ad violentas abdominis Compressiones illa præ cæteris attineret quam Cisiarius pertulit ab rhedæ rota, per ventrem acta, unde gravissima incommoda, & maximum omnium quæ vidi, arteriæ Magnæ aneurysma provenere; nisi eam historiam Epistola ad te XL. (1) descripsissem.

De Vulneribus autem, Ictibusve Lumborum, quo Observationes spectant Cl. Virorum Verdriesii (2), & Quelmaltzii (3), cum in præsentia nulla mihi ex meis in promptu sit, non una autem earum sit quæ ad Vulnera, Compressionesve Artuum spectant; ad has transibo.

44. VIR rusticus, non malo corporis habitu præditus, dum circa lignum operatur, plura ex hoc fragmenta palmæ dexteræ alte infigit, vulnere interstitio illi ferme respondente quod est inter metacarpi ossa, indici, medioque digito subjecta: nec nisi postquam convulsivis totius ejus artus motibus correptus est, Medico, Chirurgove se ostendit. Itaque octavo circiter ex quo vulnus sibi inflixerat, die huc denique in Nosocomium defertur. Sanguis tunc primum e sinistro brachio mittitur, oleum e dulcibus amygdalis recens expressum datur, oleum resinæ terebinthinæ in vulnus infunditur, dexter artus & Spina linimentis quæ adversus nervorum distentiones faciunt, inunguntur, fragmenta ligni quædam e vulnere educuntur; sed incassum tum propter id quod mox dicetur, tum etiam quia mali tandiu prorsus neglecti vis altiores radices egerat, totusque ille artus creberrimis convulsivis motibus sursum manifestissime retrahebatur. Igitur intra horam ex quo illuc delatus fuerat, quadregesimam vivendi finem fecit; cum ibi Discipulis structuram humani corporis in cadaveribus aliis ostenderem; ad extremum enim spectabat mensis November A. 1742; itaque hoc quoque usus sum. Nunc cætera, ut consuevi facere, prætermittam: eaque dumtaxat quæ ad vulnus, aut ad alia attinent minus secundum naturæ modum se habentia, commemorabo. MANUS, & brachium non valde erant tumida. Vulnus orificio erat angusto, & ad circuli formam accedente; adeo autem profundum, ut per illud ostium quæ dixi, interstitium, ad manus dorsum propemodum perveniret, palmari tendinea expansione, & huic subjecto Adducente pollicem musculo, & Interossei pertusis, nedum Lumbricali; tendinibus autem Flectentium secundum, & tertium digitorum illorum articulos, tum nervo secundum vulneris latus, ut vidi, pergente, facile, ut ex iis intelliges quæ continuo dicentur, insuper læsis. Dum enim vulnus ea libertate quæ Chirurgis in vivo permissa non fuisset, penitissime examinaremus; ligni fragmentum parallelopipedi forma, tenue quidem, sed longius transverso apice minimi digiti, dimidio autem minus latum, alte adeo abditum, atque ita intrusum, infixumque deprehendimus, ut non nisi vi illata iis quos diximus, Flectentium musculorum tendinibus, eximi sine difficultate potuerit. Eo igitur fragmento, dum subiit, illos tendines male habitos fuisse, intelligis, postea autem quam subierat, pus quod paucum, & ichoris fere simile e vulnere exibat, coercendo, acrius ob moram reddidisse, eoque aptius ad illos tendines, aut certe ad illum nervum, dum sensim, sensimque exstillaret, vellicandum.

Erant venæ passim distentæ, quod Thoracem, & Collum, & Caput dissecantibus facile fuit animadvertere, indeque etiam proclivius fuit cognoscere, Cephalicam venam in sinistro artu non modo infra, verum etiam supra cubitum defuisse, nisi quod supra, levissima, tenuissimaque ejus adumbratio vix per accuratam attentamque dissectionem reperta est.

Capite a vertebris abscisso, nihil aquæ ex harum tubo defluxit, nihilque item de ea fuit in cerebri ventriculis, in qui-

(1) n. 26. (2) Act. N.C. Tom. 1. Obs. 86. (3) Dissert. de Pingued. §. 17. in fin.

Digitized by Google

quibus Choroides plexus ex fusco ruberrimos conspexi, ut sanguifera passim quamplurima vascula in medullaris Cerebri substantiæ dissectione. Ipsum autem, & Cerebellum, & Medulla, & nervi justa erant firmitudine.

45. Dum has tibi describerem gravissimas, lethalesque convulsiones, quæ profundo manus vulneri succedere, earum venit in mentem quæ post leve vulnusculum advenerunt digiti Indicis, per se quidem non ita graves, sed graviores quam erant, visæ tum ob ea quæ adjuncta habebant, tum propter animalculum, a cujus morsu nihil ejusmodi expectabatur. Generosa inter Veronenses Virgo, annos sexdecim nata, cum haud secus ac illa civis sui Catulli (*) Lesbia, passerculum aleret quicum lusitaret, dum ex humero dextero, in quem forte insiluerat, auferre vellet sinistra manu, improba bestiola rostri ictu vehementiore digitum indicem simul momordit, & sauciavit in ipsa articuli primi, & secundi junctura a parte exteriore. Præter communia integumenta, nervei aliquid tum fuisse laceratum, idem indicavit digitus, qui continuo se flexit, ampliusque extendi, aut moveri non potuit: eoque minus mobilis factus est, cum mox in vulnusculo pus fieret, dolore aucto, & manu quoque contracta, & intumescente. Huc febricula accessit dierum aliquot. Quæ tamen, & omnia quæ dixi, cum manus, tum digiti mala celeri, & felici, ut videbatur, curatione sublata sunt. Sed vix hæc erant consecuti, cum ecce tibi ipso quartodecimo ex quo digitus sauciatus fuerat, die repentinus tremor a pedibus, mox a manibus coortus, indeque sensim per universum corpus propagatus, Virginem corripit, periculosam, longamque syncopem afferens: qua soluta, non propterea tremores quieverunt; sed cum gemitu, & aliquo interdum ululatu conjuncti, plures perstiterunt horas, donec apertis tandem oculis, & laxata quæ ad superiorem adstricta erat, inferiore maxilla ad se rediret, omnium quæ sibi contigissent, prorsus ignara. Brevi autem interjecta quiete, rursus eodem ordine omnia reverterunt, levius quidem, & multo brevius, sed crebro adeo vexantia, ut quotidie sexdecim, aut duodeviginti insultus numerarentur. Jamque sex dies ad hunc modum res perstiterant, cum per litteras, quæ hæc narrabant, consulti sumus pridie Kal. Sextiles A. 1743. Non perplacuit quidem nobis, Aphorismos Hippocratis (1) recolentibus, febrem eo in casu per corticem Peruvianum fuisse abactam, vulnusculum autem tam cito ad cicatricem perductum, recordantibus, Celso (2) visum esse secundum lectionem quam alias (3) retinendam ostendimus, *omnem fere morsum habere quoddam virus*, idemque ob gravissima symptomata quæ anseris quoque, & galli morsus excepere, Matthiam Tilingium (4), Jo. Georgium Sommerum (5), & ante hos Joannem Schenckium (6), hunc ex Baccii, illos ex propriis Observationibus censuisse. Attamen cum hos omnes morsus aut manibus, aut digito, quemadmodum in proposito casu, illatos fuisse, animadverteremus, partibus quæ aut quia tot tendinibus instructæ sunt, aut quæcunque alia sit verior causa, certe vel sine ulla virulenta infectione laceratæ, & contusæ magnis sæpe, & vehementibus malis obnoxiæ sint; ea respondimus, quæ sive insultus a citius occluso vulnusculo, sive hujus tantummodo occasione non aliam quam in hystericis, originem habuissent, quippe in Virgine sanguineo temperamento ad melancholicum inclinante, & succi plena, neque tamen pro humorum copia satis per uterum sanguinis singulis mensibus excernente, ea, inquam, respondimus quæ opportuna esse posse, credidimus. Sive autem eorum ope, sive ætatis, ac naturæ viribus ea omnia conquieverint, certe nullam postea iis de rebus querelam accepimus.

46. LANARIUS cum Lanario, patruo, an avunculo, certe consanguineo, rixabatur. Multo mero epoto uterque calebat, ut III. Idus Novembris plerique plebejorum hic solent; erat enim is dies, A. 1745. No-

(*) Carm. 2. & 3. (1) S. II. 26. & IV. 57. (2) De Medic. l. 5. c. 27.
(3) in Cels. Epist. 1. (4) Eph. N.C. Dec. 2. A. 2. Obs. 75. (5) Dec. ead. A. 10. Obs. 82.
(6) Obs. Medic. l. 7. S. 1. Obs. 13. in fin.

Digitized by Google

Noctu denique a verbis ad arma ventum eſt. Primus forte cadit, quippe claudus artu dextero. Alter jacentis femur ſiniſtum cultro vulnerat, atque adeo traſverberat. Cultri enim mucro paulo ſupra genu a latere anteriore interno ſubiens, a latere poſteriore externo prodierat. Ingens continuo per utrumque vulneris orificium fit ſanguinis effuſio, quæ, ut nox erat intempeſta, ab iis qui aderant, non modo inhiberi non potuit, ſed ne retardari quidem tantiſper, ut intra ſex ſeptemve horas virum, denique in Noſocomium illatum, non abſumeret. CADAVER macrum, ſed intra ſanitatis modum, ſtudiis erat noſtris opportunum, tempus autem anni haud importunum. Itaque Idibus, & diebus inſequentibus diligenter perſecuimus. Sed alia quæ adnotavimus, in alia Scripta, ipſius autem claudicationis perſpectam cauſam in alias Litteras (1) rejicimus. Nunc cætera adſcribemus. Et primum accurate adaperto vulnere, tantæ ſanguinis effuſionis cauſa in conſpectum ſe dedit. Cruralem enim arteriam, ad poplitem contendentem, ſociamque ejus venam, magna ex parte in tranſverſum inciſas deprehendimus. In Ventre porro omentum moderate pingue, a dextris erat ſiniſtriſque ad ventriculum retractum: hic vino plenus; nullum tamen chyliferum vaſculum per meſenterium, aut per inteſtina repens uſquam occurrit. Ex quibus Tenuia, uno excepto Duodeno, ex cinereo fuſca: Coli pars quæ in tranſverſum ducitur, tota, & partium utrinque proximarum portio, ferme ad digiti pollicis tenuitatem contracta. Fellis veſicula quoque contracta erat; idque non ſolum pauca, quæ inerat, bilis oſtendebat, ſed & fovea ad illam excipiendam in jecinore excavata, quæ, cum reſpondere latitudine debuiſſet, multo erat quam ipſa, latior. Renes grandiores, Lien parvus, & inſolita quadam figura, nec minus tamen quam illi, ſanus; niſi quod mihi inter diſſecandum paulo firmior viſus eſt, quam deberet. In Thorace pulmones, cætera ſani, adeo in ſe concidentes, vix ut ullos minori volumine vidiſſe meminerim; ſed dexter magis, ut qui ſumma tantum parte per laxam, nec valde latam membranam alligatus erat ad pleuram, cum ſiniſtri latus magna ex parte eſſet ad illam arctius annexum. Quod ſic concidiſſent, & colore tamen eſſent; ſi poſteriorem faciem, ut par eſt, excipias; ex cinereo albicante, cauſa erat exigua omnino copia ſanguinis, quam in vaſis quidem majoribus tum ventris, tum etiam thoracis ſuperfuiſſe, animadvertimus; nam pulcherrimo alioquin erant colore muſculi. Sed & cor prorſus erat ſanguine vacuum, vix ut in auricula dextera parvulus eſſet grumus. Hic ad polypoſam contretionem vergebat; cum quidquid alibi reſtabat ſanguinis, eſſet fluidum.

47. Si ab impoſito vulnere peritus Chirurgus ſtatim adeſſe potuiſſet, & vinculo quod torcular vocitant, femur ſupra vulnus adſtringere; tandiu ſaltem hominem ſervaſſet, ut liceret de artu amputando cogitare. Nam tranſverſa tum arteriæ, tum venæ magna ex parte inciſio rationes curandi alias inutiles reddidiſſet, quæ prudenter a Cel. Heiſtero (2) non ſolum propoſitæ, ſed & feliciter in uſum tractæ ſunt, cum fere ibidem arteria hæc, at ſecundum longitudinem, eſſet vulnerata. Neque ejuſmodi inciſio cum tanta ſanguinis fluiditate conjuncta, poterat vel miſeram illam ſpem præbere, ut grumoſus ſanguis, quemadmodum in ejuſcemodi caſu ex Sepulchreto (3) intelliges vidiſſe Bartholinum, vulnus ad aliquot dies obturaret. Cæterum quod ad vulnera vaſorum attinet, in utrislibet artubus curationem aut nullam, aut non ſine amputatione admittentia, legeſis plures Obſervationes in libro *de Renunciatione Vulnerum Lethalium* (4) ab Joanne Bohnio productas: quem eximium ſane Virum a me ſæpe adeo in his Litteris eſſe laudatum, non miraberis, ubi vel exemplorum quæ propoſuit, numerum, vel de his perpetuum in Sepulchreto ſilentium animadverteris, vel demum noveris quid ejus me-

[1] Epiſt. 56. n. 14. [2] Diſſert. de Arter. Crural. Vulner. n. 6. & ſeqq.
[3] Sect. hac 3. Obſ. 26. §. 8. [4] Sect. 1.

Digitized by Google

moriæ debeam, qui mihi, præter cætera, ſuis cum libris aliis, hunc ipſum quoque ſenex adoleſcenti benigne miſerit.

48. Ad violentas Artus inferioris Compreſſiones caſus videtur attinere cujuſdam Adoleſcentuli, qui in Noſocomio deceſſit S. Mariæ de Morte, diſſectuſque eſt, cum ego Bononia forte tranſirem inter initia menſis Junii A. 1709.

49. ADOLESCENTI annos nato ad duodeviginti plauſtri rota ſuper imum fere ſiniſtrum calcaneum ducta, nullam aliam attuliſſe noxam videbatur, niſi quod communia avulſerat integumenta. Dum levis ad ſpeciem noxæ curatio feliciter procederet; ecce poſt dies aliquot collum, & dorſum rigida fiunt; ut quaſi tetani quodam genere correptus, artus quidem movere poſſet, collum autem, dorſumque non poſſet. Huc illud acceſſit, ut per intervalla vehementiſſimis totius corporis tremoribus concuteretur. Quibus omnibus ad viginti, & amplius dies ad hunc modum, ſana ſemper mente, perſiſtentibus, cum lumbricum teretem vomuiſſet, creſcente ſenſim ſtertore vivere deſiit.

PES, ſub veſperam inſpectus diei ejuſdem quo erat mortuus, calcaneum ferme jam ſanatum oſtendit. Abdomine, quod turgidum erat, diducto, conſpecta eſt pauca aqua effuſa, inteſtina autem omnia, & ventriculus ſana quidem, ſed valde aere diſtenta. Intra Colon, propter appendiculam Vermiformem, lumbricus teres mortuus. Thorax quoque in ſiniſtro cavo paucam habuit aquam effuſam, illius autem pulmonis poſteriorem partem duram, & ex ſubſtantia hepaticæ ſimili. Concretiones polypoſæ erant in vaſis Magnis, & cordis ventriculis, in quorum dextero ſanguis quoque cum aereis bullulis. Cranio reſecto, in Laterali Sinu dextero Craſſioris meningis ſanguis concretus, in altero fluidus conſpectus eſt, nec ſine bullis etiam majuſculis. Bullæ quoque plurimæ ſub Tenui meninge, præſertim ad ſiniſtrum cerebri anteriorem lobum. Aqua præterea ſub eadem; cujus aquæ ſapor nonnemini qui guſtare voluit, viſus eſſe nullus, aut certe vix leviſſime ſalſus. In ventriculis cerebri aqua non pauca. Nec pauca effluxit e vertebrarum tubo, præſertim cum lumbos, & os Sacrum attolli juſſiſſem. Laxum cerebellum, firmum cerebrum: & quæ per hujus ventriculos repebant vaſa ſanguifera, plexuſque Choroides minime albicabant.

50. Quod cenſuit Valleſius (1) ſuper illo Hippocratis Adoleſcente qui cucurrerat per viam aſperam, indeque *doluit calcaneum maxime inferna parte*, qua, & vicinia nigra facta, *dies* omnino *a curſu vixit viginti*, & quod item Augenius (2), cum de pluribus loqueretur, qui levi ex vulnere perierant, & nominatim de M. Sobrirantio *ex plaga in calcaneo admodum exigua inflicta, præter omnium ſpem decimaquarta mortuo*, nimirum ab levibus exterioribus ejuſmodi cauſis nihil, niſi occaſionem, a malo autem corporis apparatu, ſuccorumque malignitate gravia ſymptomata, ipſamque adeo mortem oriri; idem facile videbitur tibi in hoc caſu ſtatuendum: idque eo magis, quod lumbrici, & tam cita aerearum bullarum ex ſanguine, & humoribus evolutio accipi pro indiciis poſſunt pravæ horum diſpoſitionis, ſive, ut Majores loquebantur, putredinis. Equidem indicia ejuſmodi non contemno, ab Hippocrate ipſo (3) deducta, ubi *mori homines ab omnis generis vulneribus*, ſcripſit, & *nulla re gravibus*; tamen *neque hæc admirari oportere . . . . , illud expendendo, quod . . . . corpora hominum plurimum differant*. Præterea nec illud Valerii ignorare me, noſti, qui tibi alias (4) commemoraverim: *fine vitæ noſtræ variis & occultis cauſis expoſito, interdum immerentia ſupremi fati titulum occupare; cum magis in tempus mortis incidant, quam ipſa mortem accerſant*. Denique in his ipſis Litteris (5) cum de vulnuſculo ſcriberem Virginis illius Veronenſis quod gravia ſunt conſecuta ſymptomata, quantum iſtiuſmodi indiciis tribuam, videre potuiſti.

Attamen ſiquis forte in hoc, illoque caſu tum naturam partis ſpectet quam externa læſit injuria, tum genus ſymptomatum per-

[1] Comment. in l. 5. Epidem. n. 47. [2] Tom. 1. l. 9. Epiſt. Medic. 2. vel potius 3.
[3] Prædict. l. 2. n. 19. & 20. apud Marinell. [4] Epiſt. 26. n. 14. [5] n. 43.

Digitized by Google

perpendat quæ acceſſerunt, convulſiones videlicet, unde eſſe potuerunt pleraque omnia non modo quæ in illa Virgine, ſed etiam quæ in hoc Adoleſcente acciderunt; conſtrictis enim hic illic vaſis, & lymphæ, ac ſanguinis motu diutius retardato, tum ſyncope, tum aquæ effuſiones, tum pulmonis inflammatio facile fiunt; ſiquis, inquam, hæc ſpectans, malit ab extrinſecus accedente cauſa aliquanto plus quam horum occaſionem repetere; non pertinaciter refragabor. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LV.

Sermo eſt de Ulceribus, & Sphacelo.

SEctionis quæ ſic inſcribitur, & libro hoc IV. Sepulchreti Quarta eſt, cum initium ducatur ab Achoribus, & Tinea; non ſatis apparet, cur non eadem comprehendantur illæ quoque Obſervationes Lepræ, & Pſoræ, & Tineæ ipſius, quarum alias demum invenies principio Sectionis XI. unam autem prope finem ſectionis XII. (1). Cauſa autem certe non fuit, ne prolixior æquo foret Sectio hæc IV; ſiquidem & illæ quæ alio rejiciuntur, Obſervationes paucæ ſunt, & brevis hæc Sectio eſt, præſertim ſi Scholia demas, & de Obſervationibus tredecim quæ ſub numero X. proponuntur, decem alibi jam antea productas, ex iiſdem unam (2) bis poſitam hic fuiſſe, animadvertas. Quæ idcirco memorare volui, ne forte mireris, vix aliquas ſupereſſe nobis, nullam repetere volentibus, quas hac Epiſtola ſcribamus.

2. Ut enim ab Achoribus nos quoque, & a Scabie capiamus initium: ſi forte ſcire aves, quænam a Valſalva, aut a nobis reperta ſint in corporibus quæ his fuerant vitiis infecta; in Epiſtolis X. (3) XVI. (4) XXXVIII. (5) XLI. (6) in aliiſque facile invenies. Quæ relegens, velim animadvertas, iis ulcuſculis aut per ſe, aut per inunctiones quaſdam ſiccatis, Infantem ex convulſionibus, Virginem ex hydrope thoracis, & pericardii, Mulierem ex acuta febre, & tympanite, Juvenem ex urinæ ſuppreſſione periiſſe; mortis autem cauſam ex occluſione ulcuſculorum extitiſſe, quæ cum manantia, morbos arcerent, aut, quod in Infante, & Muliere manifeſtum erat, etiam tollerent; ſiccata, ſtimulantes quæ per ipſa antea ejiciebantur, particulas, noxiumque humorem in ſanguine cohibebant, effuſum mox in omnibus ferme aut inter meninges, aut in ventrem, aut in thoracem, quem ſubcœrulea aqua plenum in Virgine deprehendi. Incides etiam initio Epiſtolæ XVIII. (7) in Sutorem cujus erat corpus minuta ſcabie fœdum. Ibi autem fac tecum reputes, ſi quis hanc inunctione abigere forte voluiſſet, quanto magis, ſic cohibitis erodentibus corpuſculis, aucturus fuiſſet vitia laxati, extenuatique parietis ventriculi cordis ſiniſtri, & Magnæ, huic annexæ, luridæ intus, & inæqualis arteriæ; idque eo facilius credes, ſi quid ex repreſſo herpete Trombellio (8) acciderit, nunc veniet in mentem. Porro cum Obſervationibus illis Valſalvæ, & noſtris convenire videbis quæ initio IV. hujus Sepulchreti Sectionis proponuntur, altera (9) in bimulo Principe, cui cum achores prorſus evanuiſſent, cruenta aqua, pro illo corpuſculo non pauca, inventa ſub cranio eſt, altera (10) in fœmina quæ tinea lotionibus ſanata, cerebri hemiſphærium habuit putridum, & ichore citrino refertum. Ad quas, ſi velis, aliæ non deerunt quas addas, duæ præſertim, altera ex Schulzio (11), oſtendens, quot, & quantæ viſcerum labes exceperint gravem, humidam, diuturnam ſcabiem, remedio externo retropulſam, altera ex Lanzo-

no

(1) in Additam. Obſ. 6. (2) §. 6. & 8. (3) n. 9. (4) n. 34. (5) n. 22.
(6) n. 4. (7) n. 2. (8) Epiſt. 26. n. 39. (9) Obſ. 1. §. 1. (10) Ibid. §. 2.
(11) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 231.

Digitized by Google

no (1), quæ monſtrat vitia in cerebro, diaphragmate, jecinore inventa, cum aeris tinea, & fœda ſcabies per inunctionem ſublatæ eſſent.

3. Sed vel ſine cadaverum diſſectione quotus quiſque Medicus eſt qui ex retropulſa ſcabie, aut achoribus interna, externave mala ſæpe extitiſſe, non viderit? Meminiſti, Valſalvam (2) pro tumore conſultum eſſe, qui ſeu vera ad genu exoſtoſis eſſet, ſive eam mentiretur, illi certe de qua loquimur, cauſæ ſucceſſerat. Ab eademque cauſa quos externos, internoſve morbos Gerbezius (3) viderit, in hiſque malignas febres, quas, nec ſemel, Lanzonus (4), & lethales quidem, adnotavit, itemque ut aſthma obſervaverit Dethardingius (5), Cummius (6) autem, ab ipſo indicatus, apoplexiam, eorum inſpectis Obſervationibus cognoſces. Quamplurimas addere facillimum eſſet, ſi aut opus foret, aut non eſſem alias infra (7) commemoraturus. Quamobrem cum ipſe quoque meas hic producere non paucas poſſem; duas, haud amplius proferam, ambas uno menſe Februario A. 1710. in Viris duobus, meis Generoſis Civibus, habitas. Alteri manantia capitis ulcuſcula, eorum prorſus ſimilia quæ achores in infantibus vocamus, a frigidi nocturni aeris injuriis ſiccata erant, cum octo vix diebus exactis, maligna febri correptus eſt, vomitionibus, & denique ſingultu ſtipata, in qua etſi pulſus valde infirmi erant, & præter ea quæ dixi, prava alia non deerant ſymptomata, ipſe tamen bene ſemper ſibi habere videbatur: ex eaque, fruſtra ſeniore ejus Medico, & me quoque diebus noviſſimis accerſito, quæ opportuna viderentur, præſtantibus, nono morbi interiit die. Alter perſimili, ſi cutis croſionem, & cruſtas ſpectares, affectione laborans, quæ brachia primum, mox crura quoque, denique & partes nonnullas alias cruciabat, cum de conſilio neſcio cujus induſio uſus eſſet, ſuffitione ſulphuris medicato, cutis quidem morbum omnem propemodum abegerat, ſimul vero rheumaticis univerſi corporis doloribus prehenſus fuerat cum febre conjunctis; qui non modo noctu quieſcere, ſed & interdiu ſe de latere in latus convertere prohibebant, quin vel linguam ipſam, & gulam afficere incipiebant. Occurſum eſt a nobis cito, & diligenter. Sed tamen, niſi natura adjuviſſet, retropulſam materiam partim ad cutem, partim ad inteſtina quo per ſe vergebat, expellendo, neque intra menſem ſolutos dolores, neque intra ver proximum perſanatam cutem facile vidiſſemus, neque ægrum deinde ſoſpitem ad extremam uſque ſenectutem provectum. Verum nemini Medicorum, ut dixi, ejuſmodi caſus non occurrerint ex illo uſque tempore quo primus omnium Hippocrates (8) Athenienſem illum memoravit, qui prurigine toto corpore vehementiſſime cruciatus, eaque cutis craſſitudine, & aſpectu, ut lepram referret, cum balneis calidis quæ in Melo ſunt, uſus eſſet, *a pruritu quidem, & cutis craſſitudine liberatus eſt, verum hydropicus factus, mortuus eſt*. Earum autem balnearum aquas fuiſſe ſulphureas, Martianus (9) cenſebat, & certe Plinius (10) ſulphur *nobiliſſimum in Melo inſula*, Dioſcorides (11) autem *plurimum gigni* tradiderunt.

4. Hæc, atque ea præſertim quæ de morbis commemoravi ſcabiem conſecutis inunctionibus abactam, eo te facile adducent, ut ex me quæras, quid igitur ſentiam de minutiſſimis animalculis, quæ ætate noſtra cum animadvertiſſent perinduſtrii Viri, & unicam ſcabiei cauſam eſſe, docuiſſent, docuerunt quoque, prætermiſſa interna curatione, quocunque anni tempore, ſulphureis, aliiſve quæ ipſa interimerent, exterius adhibitis eſſe exterminanda; ſic enim ſublata cauſa, cito, & tuto ſcabiem evaneſcere, nullo incommodo, nedum morbo, inſequente. Ego vero; ut ingenue, quemadmodum ſolitus ſum,

(1) Eph. eorund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 113. (2) Epiſt. 50. n. 13.
(3) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obſ. 167. (4) Ejuſd. Dec. A. 9. & 10. Obſ. cit. 113. & Obſ. 16.
(5) Append. ad Dec. 3. A. 5. & 6. n. 8. in Obſ. Parallel. ad Obſ. 58. (6) Dec. 1. A. 1. Obſ. 58.
(7) n. 7. (8) Epid l. 5. n. 4. apud Marinell. (9) Annot. ad hunc Hippocr. locum.
(10) Nat. Hiſt. l. 35. c. 15. (11) De Medic. Mat. l. 5. c. 83.

Digitized by Google

ſum, tecum loquar; primum admonebo, ne eruditis Viris plus tribuas, quam ſibi ſumunt. Nam quod ad inventum attinet, nihil facilius eſt, quam oſtendere, animalcula illa vel multo antiquioribus, quam ipſi agnoſcunt, fuiſſe jam nota. Non iis Scriptoribus dico quos ab nonnemine objectos eſſe video ex Daniele Sennerto (1), ubi de Vermibus Dorſi verba facit, & multo minus iis qui Venam, ut vocant, Medinenſem olim memorarunt, poſt Velſchium (2) a Wepfero quoque confirmatam, ut ex ſuperiore III. Sepulchreti Sectione (3) intellexeris. Sed iis dico qui longe minora, & certe breviora animalcula, ejuſmodi verbis memmoravere quibus Abinzoar apud Joannem Langium (4). *Sunt* enim *Syrones*, inquit Abinzoar, *pedecelli, Arabibus aſſoabat dicti, qui ſubter cutem & ad manus, & crura ſerpunt: puſtulas quoque aqua plenas ſub cute, ubi deliteſcunt, excitant: qua diſſecta, prorepunt animalcula tam parva, ut vix viſu, quamvis perſpicaci, ægre deprehendi poſſint.* Formam quoque ipſorum aliis antea fuiſſe microſcopii auxilio non incognitam, cum Borelli Obſervationes indicant a Velſchio (5) commemoratæ, ſecundum quas Sirones *teſtudinum effigies repræſentarunt*, tum præſertim Ettmülleri in illa confirmat Sironum Obſervatio quæ Lipſiæ I. Actor. Erudit. Volumine (6) propoſita, præterquam alios nominat qui prius viderint, animalcula ipſa ſic deſcripta exhibet, & delineata, ut deſcriptio, & pictura perfectiores quidem paucis poſt annis reddi potuerint, ſed tanquam novæ prorſus in medium proferri non potuerint. Potuerunt quoque præclaris explicationibus plura illuſtrari quæ ad ſcabiei originem, multiplicationem, facilemque tum per contactum communicationem, tum per certa, exterius adhibita, remedia curationem, ad aliaque attinent de hoc genere. Sed dum curatio illa exterior, interiore omiſſa, commendatur, videtur his doctis Viris idem accidiſſe quod Helmontio (7) illam pariter laudanti, hanc improbanti. Helmontius enim etſi præter ſcabiem ab attactu, eam quoque agnoſceret quæ ſponte oriretur (8); tamen utriuſque ut eandem indolem, ſic idem ſemen, ſive fermentum in cute dumtaxat ſtatuebat. In qua una tanto magis hi hærere morbum omnem, conſtituunt, quod in illa una iſta nidulantur animalcula, quæ ſi nulla in mundo eſſent, nullam quoque ſcabiem fore, aſſeverant, ut quæ nunquam corripiat quemquam, niſi aliunde nactum iſta animalcula. Igitur ex iſtiuſmodi dogmatibus quid utrorumque Auctoribus partim veri, & utilis, partim minus veri, minuſque tuti in curatione docere contigerit, videamus.

5. Medicus prudentiſſimus, idemque doctiſſimus Ballonius (9) cum ſuper cutis affectionibus in dogmata quorundam incidiſſet cum illis conſentientia de quibus modo dicebamus; ratione, experientia, & Hippocratis doctrina fretus, tria cutis affectionum genera caute inter ſe ita diſtinguenda eſſe, cenſuit, ut aliæ ſint tamquam cutis ipſius morbi, aliæ tanquam interiorum partium abſceſſus, aliæ tanquam inter utraſque ambigentes. Neque ſigna per quæ ſingulas internoſcamus, prætermiſit: neque dubitavit, ubi cutis tantummodo morbi ſint, *tunc in externum illud vitium incumbere oportere, non laceſſitis per medicamenta purgantia partibus inteſtinis*. Quin huc facile pertinere, indicavit, *latas* illas Simonis *puſtulas*, quem Hippocrates (10), *ubi ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, opem ſenſiſſe*, ſcripſit; *vomitum* autem *non profuiſſe*. In primis vero ad propoſitum facit quod ad verba illa Ballonii adnotatum leges (11): *Dum quis cum ſcabioſo concumbit, & cutis inficitur, malum hoc vere cutaneum eſt, & ſuperficiaria curatio eſſe debet*. Vides igitur, quid veri, & utilis ſit in una illa externa curatione, interna prorſus omiſſa, cum ſanus aliquis a ſcabioſi, aut linteorum ejus, veſtiumve attactu ſcabiem.

paulo

[1] Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 24. [2] Exercit. de Vena Media. [3] ad Obſ. 26. Schol. n. V.
[4] l. 2. Epiſt. Medic. 42. [5] Exercit. cit. c. 7. [6] A. 1682. M. Septembr.
[7] Tract. 45. inſcripto Scabies & cæt. [8] Ibid. n. 11.
[9] Epid. & Ephem. l. 1. Conſtit. Hyem. A. 1574. [10] Epid. l. 6. S. 2. [11] n. 10.

Digitized by Google

paulo ante contraxit. Sed vides simul, quid minus veri, minusque tuti ista eadem haberet curandi doctrina, si scabies non cutis unius morbus esset, sed aut absessus aut absessus simul, & cutis morbus. Neque enim facile assentiendum est, cum scabies nunquam, nisi a scabiosi contactu, ab ejusve animalculis nasci dicitur. Num ab illuvie? num a pravis cibis, potionibusve nunquam nascitur? Certe aliter plerisque videtur Medicis, & in his Sennerto, quem Epistola in Samonicum II. laudavi, ipsique Samonico (1), si quod ibi ostendere, & explicare studui, revera scripsit,

Illotus sudor, vel copia inutilis escæ
Sæpe gravi scabie correptos asperat artus.

Num a morbis non oritur quibusdam gravibus, diuturnisve, crisis instar? Num; ut cæteras omittam causas; ab lanarum contrectatione morbidarum ovium? Sane quod Venetiæ olim, aut proximæ huic regioni acciderat, de ejusmodi velleribus loquens, narrabat Virgilius (2),

.... invisos si quis tentarat amictus.
Ardentes papulæ, atque immundus olentia sudor
Membra sequebatur.

Sed non fuit illa proprie scabies. Fateor. Cutanea tamen erat infectio. Quo autem modo illa gravissima communicabatur; cur non & levior possit? Quin Cl. Werlhofius (3), variis Observationibus adductus, se libenter crediturum, scribit, *scabiem humanam veram ex lana ovium, quibus parum absimile malum per pasturæ vitia ubivis frequentissimum est, primario subnasci;* cum enim laneis indumentis fere omnes, & diu utamur, *forsan vix pauca esse quibus non ab impurioribus ovibus, aut imperfecte sanatis aliquid immissum sit: & fortassis opifices lanificiis occupatos ideo maxime his malis laborare.* Ettmüllerus autem filius Programma ediderat Lipsiæ A. 1731. *de scabie ejusque ortu ab impura lana* (4), quo eadem scripsisse, opinor, quæ anno eodem super eodem argumento edenda misit ad Cæsaream Nat. Curios. Academiam (5), pustulosam cujusdam puellæ scabiem ab lana repetens, qua pro stragulis se noctu obtegebat, cujus lanæ pars esset scabiosis ovibus tonsa. Ibidem Coschwizium laudat, qui ob laneorum pannorum tractationem sartores præ aliis hoc morbo inquinari, dixerat. Neque Æliani verba reticet, *quod qui lanam ovis a lupis dilaniata pexerit, atque ex ea vestem confecerit, scabiem provocaturus sit ei qui illa vestietur*, an quia ejusmodi ovis ob graviorem scabiem infirmior, aut cæteras sequi impotens, aut a cæteris, ne has quoque inficiat, abacta, sic in lupos facile incidat? Nec quia in hac Civitate, in qua tot homines lanificio operam dant, rarius aliquis, vel ex iis ipsis, occurrat scabiosus; ideo Cl. Virorum conjecturæ spernendæ sunt. Alia enim aliis in regionibus pabula sunt, aliæ aquæ, & aliæ fortasse in seligendis, purgandisque lanis rationes: & nunc certe in Venetia siqua gravior ovium cutem prehendit infectio, non modo earum lanæ rejiciuntur; sed nequis facere fraudem posset, ipsarum cadavera suis cum lanis *humo tegere*, ut Virgilius (6) ait, *ac foveis abscondere*, consilium fuit quod Supremo Venetiarum Magistratui, præfecto publicæ saluti, obtulimus, cum super hac re hujus Eximii Medicorum Collegii nomine A. 1724. responderemus.

6. Sed quid, inquis, si ovium scabies ipsa quoque ab animalculis esset quæ per lanas in homines traducerentur? Nolo quærere, num post tot lanarum expurgationes, quæ ab earum infectoribus etiam adduntur, vivere illa possint, cum certe pereant humana in scabiosorum linteis per lotrices expurgatis. Malo te vicissim rogare, ut ad ea respondeas quæ ex Hoffmanni (7), & Junckeri (8) certis quibusdam Observationibus consequuntur. Scribit ille, ortam esse scabiem ex intempestivo acidularum aquarum usu. Docet alter, *succum betulæ majore quantitate haustum*, itemque ther-

(1) De Medic. Præcept. c. 6. (2) Georg. l. 3. in fin. (3) Disquis. de Variol. c. 4. adnot. 54. in fin.
(4) apud Haller. in Access. ad P. 9. Meth. Stud. Med. Boerh. imo nunc ab eod. exhibit. inter Disput. ad Morbor. Hist. sub n. CXCIII. (5) Act. Tom. 3. Obs. 50. (6) loc. cit.
(7) Medic. Rat. T. 4. P. 5. c. 5. Obs. 3. (8) Consp. Medic. Theor. Pract. Tab. 90. in Cautel. n. 19.

Digitized by Google

thermas Wolckenſteinenſes, haſque *corporibus in primis floridis, ſcabiem inducere ſolere*. Nunc quæro ex te, puteſne, in his thermis provenire, aut in eo ſucco, illiſque acidulis ineſſe iſta de quibus loquimur, animalcula quæ cuti adhæreant, aut quæ ex interioribus corporis cutem petant? Rurſus ille prior (1), *ſciendum eſt*, inquit, *ſemper facilioris eſſe ſanationis ſcabiem per contagium communicatam, quam illam, quæ ex indigena ſanguinis, & humorum dyſcraſia*, id eſt ſine ulla contagii ſuſpicione, *originem ſumſit*. Probat quoque (2) Lanzoni (3), Amici, dum viveret, noſtri, Obſervationem ſcabiei, primis novæ Lunæ tribus aut quatuor diebus ſic in milite creſcentis, ut eos dies in lecto traducere cogeretur ſingulis quoad ſcabie laboravit, menſibus; laboravit autem menſes ſeptemdecim. Cui Obſervationi ex parte non abſimiles afferre complures poſſem, a me olim adnotatas, iiſque addere tum quod in ſcabioſis non ſemel vidi, ut vigente febre, pruritus ceſſaret; declinante autem, rediret, tum quod Sacræ Virgini accidiſſe, certo ſcio, ut quotieſcumque ſanguis mitteretur; mittere autem non ſemel neceſſe fuit; ſcabies, quæ jam levior facta erat, mirum in modum ſemper creſceret. Hæc igitur omnia, atque alia, quæ ſciens prætermitto, phænomena quæro ex te, ut candide mihi dicas, faciliuſne tibi explicari poſſe videantur, ſi ſcabiem ponas ab animalculis, quam ſi a ſanguine originem ducere. Illud denique ſcire velim, ſicuti exterior cauſa aliqua moleſtiorem cutis pruritum inducat, ut puta culicum, aliarumve ejuſmodi beſtiolarum injuriæ, is autem pruritui indulgens, cutem uſque & uſque ſcalpat ſic ut in ſcabiei ſimilitudinem ulcuſcula naſcantur; ſcire, inquam, velim, cur eidem, aut aliis nequeat ex interiore cauſa is pruritus fieri qui ad ſcalpendum adigat, & ad cutem unguibus non ſecus atque cum ab animalculis iis vellicatur, lacerandam?

7. Verum ne forte credas, me plus quam verum, & æquum ferat, iſtis animalculis adverſari; primum fatebor, non modo ſæpius ab illis ſcabiei originem eſſe agnoſcendam, ſed & ubi minus illa eſſe, crederes, nonnunquam revera exiſtere adeo facile ob ſuam exiguitatem latere poſſunt, cum ab uno in aliud corpus transferuntur! Sic memini, cum in Patria medicinam facerem illuſtri Matronæ, eaque ab longo, vario, & perdifficili morbo tandem convaleſceret, ad alias quæ præceſſerant, criſes accedere ſcabiem viſam eſſe, quæ repente orta, cito cutem propemodum univerſam occupavit, ſed palmas præſertim, ut præ moleſtiſſimo pruritu dormire non poſſet. Cum veſiculas in iis cernerem minutas aquæ plenas, cujuſmodi ſolent eſſe in quibus iſta animalcula nidulantur, ancillas juſſi earum unam aut alteram acicula aperire in præclara luce, & ſiquid globoſi, expreſſa aqua, educere poſſent, mihi oſtendere, exquiſitis, quæ forte in promptu erant, vitris inſtructo oculo, examinaturo. Quid quæris? Oblatum examinare diutius non opus fuit. Vivens erat animalculum, ea ipſa forma quam Recentiores delineaverant. Tum aliud, atque aliud ademere, viventia omnia, & forma eadem. Cum mulierum quæ dominæ inſervierant, nulla prorſus eſſet ſcabie affecta; Medicus qui ante Redium, & Malpighium vixiſſet, e putredine orta eſſe illa animalcula, non dubitaſſet: contra autem mihi minime dubium fuit, quin ancillarum aliqua alicunde aliquod; veſtibus adhærens, inſcia domum, ad heramque attuliſſet; idque alia, & hæc cætera, ut fœcundiſſima ſunt, brevi tempore peperiſſent. Neque hoc tantum modo fateor. Sed ſi forte velis, quod huic Matronæ accidit, idem omnibus qui ſcabie corripiuntur, accidere, unamque hanc ſemper, cum ſcabies oritur, cauſam eſſe; equidem ipſe non facile credam, a te autem tantiſper credi, ſinam, dum nihilominus oſtendam, minime tutum eſſe, vel ſic ortam ſcabiem, niſi forte in corpore, ut ſupra dictum eſt, ſano antea, & nuperrime per contagium infecto, neglecta interna curatione, externa tantummodo ſanare. Quid enim, obſecro,

(1) c. cit. Theſ. Pathol. §. 24. (2) Ibid. §. 22.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obſ. 205.

Digitized by Google

eſt ſcabies, undecunque tandem orta ſit, quam ulcuſcula, quæ ſi in unum juncta eſſent, perſæpe ulcus longe ampliſſimum ſed modicum, per ſe natum, aut etiam cauterio, aliave exteriore cauſa inductum, ſi diutius apertum manſerit, non curato prius corpore, occludat? Quid ita? nempe quia per illa emiſſaria corpus, ſi quid pravi, aut certe redundantis habebat humoris, jam diu ejicere conſueverat. Cur vero non idem in ſcabiei non recentis ulcuſculis ſine mora occludendis attendamus? quæ univerſa cum ulceri ampliſſimo reſpondeant, tanto minus ſine prævia interna curatione perſanare tutum eſt, quanto plus humoris pravi ſolebant extra corpus amandare, ejuſdemque, in ipſis ulcuſculis tum mora, tum ab externo aere vel magis depravati, intra corpus remittere. Scite enim, ut ſolet, Eximius Archiater Senacius (1), quod pus ab ulceribus exterioribus in ſanguinem refluens, non modo pariter, ſed violentius aliquando vitæ organis noceat, quam refluens ab ulceribus interioribus, inde eſſe, docet, quod non huic, ſed illi cum aere commercium fuerit. Nunquam tamen vitæ organis vehementius nocuiſſe credederim, quam cum ſcabioſi pueri internam pericardii faciem, externam vero cordis, & ferme omnium quæ pericardio concluduntur, ſcabioſam effecere; revera, inquam, ſcabioſam; nam diligens rariſſimæ Obſervationis Auctor Buddeus (2) oculis cum inermibus, tum inſuper vitro inſtructis, ejuſdemmodi prorſus eſſe, quæ ibi, & quæ in cute erant, puſtulas, ſuo & omnium qui aderant, judicio comperit. Et tamen corporis ambitus erat totus ſcabie coopertus: quid, ſi fuiſſet retropulſa? Vides igitur, quanti interſit non retropellere: nec vana dicere qui negant, ſcabiem ſemper eſſe unius dumtaxat cutis morbum, & quod conſequitur, huic uni adhibenda eſſe remedia, neglecta reliqui corporis curatione: quæ non modo ſi negligatur, ſed ſi ita inſtituatur, ut naturæ motus ad cutem vergentis perturbetur; nonnunquam mors, alias alia ingruant mala. Legeſis in VI. Act. Nat. Cur. Volumine totam, quæ Cl. Carlii eſt, XVI. Obſervationem. Hæc autem a me dici, putato, ut intelligas, quanta prudentia in Medicis requiratur, ſcabioſi corporis evidentia alia vitia ſive primarum viarum, ſive obſtructorum viſcerum, ſive humorum copia, aliterve peccantium recte, atque ordine curaturis. Quæ inter poſtrema vitia, illius obliviſci nunquam oportet, quod, donec ſubſiſtit, ſcabie, quaſi chronica quadam criſi, indiget. Exempla dabit laudata Carlii Obſervatio (3) tum in viro qui cum a nucha ſcabioſam, ſæpe recurrentem, efflorescentiam linimento quodam abegiſſet, in epilepticas convulſiones incidit; has autem illa revertens efflorescentia ſuſtulit, tum in viro altero, & quadam fœmina quibus ejuſdemmodi efflorescentia, a longo jam tempore manum fœdans, cum exſiccabatur, imminentem febrim prænunciabat; febris vero finem, cum redibat. Et tamen parvam occupabat corporis partem, neque in his duobus ab remedio externo repulſa fuerat. Quid ergo? ubi ſcabies univerſum tenet corporis ambitum, & non modo per ſe evaneſcit, ut in viro ex quo natus erat, ſemper ſcabioſo, de quo Lanzonus (4); ſed unguine ſulphurato, aut alio ejuſcemodi abacta, ut in illo de quo Apinus (5), in iiſque juvenibus de quibus ſcripſit Jo. Sebaſt. Albrechtus (6)? mirandumne erit, ſi cito maligna febris, aut gravia alia mala, aſthma præſertim, acceſſerint, quæ non niſi ſcabie aut per ſe iterum, aut remediorum auxilio reverſa, vincantur? Sic cauſam morbi ipſa indicat ſanatio, facti videlicet a prava illa materia, quæ ut intus retenta nocet, ita rurſus egreſſa liberat. Pertinent huc Ramazzini noſtri (7) in multis habitæ Obſervationes, qui ſcabie inunctionibus retropulſa, poſtmodum febre correpti illico urinas nigras & fuliginoſas reddebant, iidemque, cum ſcabies reme-

(1) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 6. (2) Commerc. Litterar. A. 1745. Hebd. 42. n. 1.
(3) in fine. (4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 31. (5) Dec ead. A. 5. & 6. Obſ. 117.
(6) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 5. n. 1. M. Mart. & A. 1743. Hebd. 14. n. 1. M. Febr.
(7) Conſtit. Epid. Urb. A. 1691. n. 32.

Digitized by Google

remediorum ope ad cutem pellentium rediiſſet, urinas ſanorum ſimiles excernebant; iterum autem retrocedente ſcabie, aut denuo erumpente, hanc reciprocam in urinis mutationem oſtendebant. Quo magis Medicus ille cautiſſimus quæ ſupra attuli, Hippocratis exempla, & Ballonii conſilia diſerte ſecutus, ſcabiem non omni tempore unius cutis morbum eſſe, intelligebat, ideoque *ſolis topicis* illam ſemper, & ſine deſcrimine *abigere*, *opus periculoſæ plenum aleæ merito* cenſebat (1). Ramazzino Medicum alterum adde experientiſſimum, Hoffmannum (2), *remedia* hujuſcemodi morbi *externa in poſtremis collocantem*, prius autem *ſanguinis & humorum maſſam viſcidam, acrem, corruptam debitis internis corrigentem*, Scilicet miſſum in ejuſmodi morbis ſanguinem *tam viſcidum, & in coagulum quaſi denſatum* deprehendere conſueverat, ut *vix poſſet ſeparari*.

8. At enim, inquis, neque retropulſa ſcabie ſemper nigrum lotium, neque in ſcabioſis omnibus iſtiuſmodi ſanguinem videmus, meaſque mihi objicis, alias (3) ad te ſcriptas, Obſervationes: quaſi vero optimum ipſe in ſcabioſis ſanguinem obſervaſſem, neque aliter in aliis peccantem, aut quaſi in variis, ut varia eſt ſcabies, variæ eſſe non poſſent ſanguinis noxæ, variive noxarum gradus, aut quod potiſſimum attendas, velim, quaſi aliud tibi oſtendendum ſuſcepiſſem, quam minime tutum eſſe neglecta interna curatione, ſcabiem non recentem externa dumtaxat abigere. Certe autem cum in pluribus ſcabioſis, ſicuti aliorum, meique ipſius Obſervationes teſtantur, non omne vitium in cute ſit; quomodo tutum eſſe poſſit in omnibus promiſcue cutem ſanare, interiora negligere? quorum expurgatio ſi non in omnibus, at in iis ſaltem quorum naturalia emiſſaria non æque patent, per exulceratam cutem ex parte fiebat, aut fieri certe poterat. Quid dici ad hæc poteſt? Illud, opinor, non deeſſe Medicos qui contra teſtentur, quod nos tutum eſſe, negamus, id ſibi promiſcue in ſcabioſo quolibet, feliciter ſemper, & ſine ullo quod inſecutum ſit, detrimento ſucceſſiſſe. Verum ut nos eorum Obſervationes in dubium non vocamus: ita æquum eſſe, credimus, ut ipſi noſtras, & tot aliorum Medicorum, quas ſupra (4) indicavimus, in dubium ne vocent. Ad quas addes Hoffmanni (5) alias, & aliorum qui ab ipſo laudantur (6). Quibus, & aliis quas ſciens omitto, quot, & quam gravia mala ſic abactam ſcabiem ſecuta ſint, manifeſtum fit, & quod conſequitur, de ea curatione quam alias alium habuiſſe exitum, conſtat, quid tutiſſimum ſit conſtituere.

9. Quoniam autem adverſus ſcabiem ſulphur inter cætera in uſu eſt; de eo peculiariter nonnulla addemus. Exterius quidem in unguentis, lotionibus, & induſiis etiam adhibetur, ſive ejus ſuffitione, ut ſupra (7) commemoravi, ſive potius decoctione ita ut peſtea ad ſolem, aut ignem exſiccentur, medicatis, quem, ut faciliorem, & multò elegantiorem, modum laudat Williſius (8); quanquam an *ſine malo odore*, ut ait, prorſus ſit, dubito. Interius autem aliter a Medicis, aliter a vulgo in uſum trahitur. Et de uſu quidem externo alias probando, alias improbando ſatis hactenus dictum eſt. Nunc accipe, quomodo vulgus in hac quidem Civitate interius adverſus ſcabiem ſulphure utatur, & quæ inde nonnunquam accidant moleſtiæ, & noxæ. Sulphur, in pulverem comminutum, in vinum conjiciunt non rubrum, ſimulque cum vino potant. Adoleſcentulam autem ego novi, quæ cum ſumpſiſſet, mox tantam capitis turbationem ſenſit, ut ſibi tunc quaſi ſtulta facta eſſe videretur, ventriculi, opinor, irritatione ad cerebrum continuo propagata haud aliter ac opii vim Boerhaavius (9) non dubitabat agere dum in ventriculo etiam tum eſt, neque egere longa illa per chyliferos ductus via; nam canem qui ex devorato opio jam fere convellabatur,

(1) Ibid. n. 28. (2) c. 5. ſupra ad n. 6. cit. in meth. med. §. 15. & in theſ. patholog. §. 19.
(3) Epiſt. 49. n. 25. (4) n. 2. 3. 7. (5) §. 15. ſupra ad n. 7. cit.
(6) in theſ. pathol. ibid. cit. §. 18. (7) n. 3. (8) Pharmac. Rat. S. 3. c. 6.
(9) Prælect. ad Inſtit. §. 857.

Digitized by Google

cum incidiſſet, opium adhuc in ventriculo invenerat. Utcunque id eſt; ſulphur in ventriculum ipſum agere, ſi non ex utraque, continuo huc adſcribenda, Obſervatione, at certe ex altera cognoſces, aut ſuſpicaberis.

10. MULIER annos nata ad quadraginta, vino, & *tabacco* magis dedita, quam mulierem deceret, & diu quidem bajulo nupta, robuſto viro, ſed quæ pepererat nunquam, cum ad ſcabiem quam contraxerat, abigendam ſulphur in vino non ſemel bibiſſet, noviſſime autem majori copia; mox cœpit male habere, nec ſemel vomuit, citoque Noſocomium adiit jam febricitans, pulſu duro, & contracto, & de magna querens reſpirationis anguſtia. Quamobrem datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expreſſum, & ſanguis eſt miſſus. Poſtridie cum vel major eſſet anguſtia reſpirationis, miſſus eſt iterum: fuitque, ut heſternus, firmo denſoque craſſamento, nulla tamen cruſta obducto. Lactis quoque, audita morbi cauſa, cyathi dati ſunt duo. Sed creſcente illa ſpirandi difficultate, & manifeſtis urgentibus artuum convulſionibus, languidiore facto pulſu, mortua eſt ita ut totus intra quatriduum circiter inchoatus, & finitus ſit morbus. CADAVERIS ſectio, non ut mortis cauſam tantummodo inquirerem, ſed ut Anatomes ſtudioſos etiam erudirem; erat extremus ferme November A. 1744. ibidem trigeſima a morte hora inſtituta eſt. Bono habitu erat corpus; ſed cutis hic illic minuta ſcabie fœda. Abdomen autem tumidum; neque id a nimia pinguedine; hæc enim ut conditione erat optima, ſic & copia erat juſta; neque item ab aquæ multitudine in ventris cavum effuſæ: quæ etſi non pauciſſima erat; extra pelvim tamen non apparebat. Verum & ventriculus, & Tenuia inteſtina, & Colon ad magnos tractus; alibi enim aut naturalem latitudinem ſervabat, aut, quod ſiniſterius prope ventriculum animadvertimus, contractum plurimum erat; diſtenta ipſa aere, abdomen diſtenderant. Omentum nulla inteſtina tegebat, quippe ſurſum rejectum, an retractum; ipſum enim, & ſuperior illa meſocoli pars quæ tranſverſum Coli tractum ſuſtentat, rigida erant, & rubentibus maculis hic illic, a tergo præſertim, diſtincta. In exteriore ventriculi facie vaſa ſanguifera paulo erant turgidiora. Facies autem interior qua fundus jam propius ad pylori Antrum accedebat, aream oſtendit circuli forma, cujus diameter digitorum erat quatuor tranſverſorum. Eam aream ab reliqua ventriculi ſuperficie hæc diſtinguebant quod minus lævis erat, minuſque nitida, magis autem albida, & vaſculis ſanguiferis, quaſi ab injectione nigricantibus, prædita, cum alibi lævor, nitor, minus albus color ubique conſpicerentur, vaſcula autem fere nulla, nedum non ſic expreſſa aut nigricantia; ut evidens eſſet omnibus, quantum area illa tota patebat, tantum de intima lamella ventriculi fuiſſe eroſum. Nec præter hoc, ne in proximo quidem œſophago, aut inteſtinis, quidquam animadvertere potui quod eroſionem, aut inflammationem ſignificaret. Erat hic ventriculus ut æquo amplior, ita ſine rugis ullis, parietibus autem valde tenuibus: & annuli pylori vix indicium aliquod retinebat. Quorum hoc, ſi non a primordiis, at ab alia aliqua antiquiore læſione fuerit; cætera illa crebris, ut in bibaci muliere, diſtentionibus, & nuperæ etiam ab incluſo aere debebantur. Quæ in ventre adnotavi reliqua, huc redeunt. Jecinoris veſicula ſubſidens paucam continebat bilem. Renes laxi erant. Arteria Magna anguſtior. Tum muliebria, ut in fœmina infœcunda, diligentius inſpexi atque incidi. Teſtes erant vel magis quam ea ſoleant ætate, parvi & ſtrigoſi. Ex ſiniſtro hydatis, acini uvæ mediocris magnitudine, tota exſtabat. Uterus dextrorſum inclinatus, & fundo potius parvo: quo magis adnotatione digna erat cervicis, ad imum præſertim, major quam convenit, craſſitudo, & coronæ ipſius qua cingitur uteri oſculum, parvum hic, ut in virginibus, & circuli forma. Ex hoc ſtillabat humor colore lacti ſimilis, neque eo fluidior, nec fœtens, copia non prorſus exigua; ut mulier fluore uteri laboraſſe videretur. Cujus ſcaturiginem fuiſſe altiorem ima cervice, hujus diſſectio indicavit. Ibi enim cervicis veſiculæ mucum fortaſſe liquidiorem, nec tamen

Digitized by Google

tamen lacteum, continebant. Superius nullæ vel diſſecanti apparebant. Circa medium longitudinis cervicis, duobus locis alte intra parietum craſſitudinem conditam, diſſecando, inveni cellulam inanem, ſubrotundam, parvi phaſeoli capacem, ſine ullis aut ibi, aut alibi eroſionis indiciis. Thorace adaperto, id quod ex lumborum vertebris præſenſeram leviter ſiniſtrorſum ſe flectere incipientibus, manifeſtius cognovi, gibbam fuiſſe mulierem; thoracis enim vertebræ multo magis ſe flectebant dextrorſum. Quod ſi contra res ſe habuiſſet, aut ſi uterus, quem dextrorſum inclinatum fuiſſe, dixi, fuiſſet, ut lumborum vertebræ, inclinatus ſiniſtrorſum; hanc ad eas fœminas adjicerem, quas, de uteri inclinatione ſcribens, tibi alias (1) commemoravi. Sed leviſſima hic erat imæ Spinæ inclinatio, nec quam Innominata oſſa, ut in illis, facile ſequerentur. Cæterum non ut in ventre, ſic in thorace, aut pericardio effuſam aquam offendi. Pulmones anterius, & ad latera cum pleura arctiſſime connexi erant: tumidi præterea, ſiniſter præſertim, ſed ab aere dumtaxat, & admiſto humore, nuſquam duri, nec magis quam æquum eſſet, rubentes. Cordis ventriculi concretum ſanguinem habuerunt, eundemque atrum, qualis & alibi fuit. Cranio ſecto, quæ intra ipſum erant, omnia laxiora viſa ſunt, quam octavo, haud amplius, ab obitu die; tot enim accurata cæterarum partium diſſectio abſtulerat; eſſe debuiſſent. Vaſa per Tenuem meningem repentia, ſanguine turgida; in Choroidibus autem plexibus veſiculas aquæ plenas, plurimas, nec minutas, animadverti. Denique omnibus, quæ intra cranium erant, detractis, Petroſi utriuſque proceſſus ea facies qua alter alterum ſpectat, illaque vicinia non levis, ſed inæqualis conſpecta eſt.

11. BAJULUS, mulieris de qua modo dictum eſt, maritus, vir procerus, & quamvis ſubpallida facie, & corporis habitu ad macilentum inclinante; tamen robuſtus, eadem ferme atque illa, ætate, & pariter bibax, eadem qua illa, ſcabie correptus, eodemque cum illa remedio, ſed non pari, quod ſciam, copia uſus; poſteaquam illa mortem obiit, ſed propemodum menſes ſatis commode valuiſſe viſus erat, cum circa medium Majum levi ad ſpeciem febri prehenſus eſt, ſed reipſa adeo exitiali, ut non ultra biduum in Noſocomio decubuerit. Primo die pulſus, cæteraque non ita mala, niſi ob anxietatem quandam, & inquietudinem eſſent ſuſpecta. Eo die idem quod pleriſque aliis initio ſolet, datum eſt leve medicamentum quod blande ventriculum, & inteſtina expiaret. Poſtridie autem jam ea omnia quæ dicam aderant mala, ut uxoris memores, lac dederint. Vomebat enim: anguſtia illa eadem reſpirationis, qua uxor olim, premebatur: toto corpore convellebatur, delirabat inſuper vehementiſſime, & inter delirandum, ſibi ventriculum uri, clamabat. Per hæc ante diem a decubitu tertium vivendi finem fecit. Quam ob morbi brevitatem facile id accidit quod ægre tuli, ut prius diſſectum eſſe cadaver, ſcirem, quam hominem ægrotaſſe. Diſſecuit tamen Auditor meus, attentus, & intelligens, nunc merito Feltrienſium Medicus Antonius Guiliermius: ex quo hæc accepi. VENTRE aperto, in omento, & pinguibus inteſtini Coli appendiculis, iiſque præſertim quæ propius lienem erant, ſicuti etiam in Adipoſa, ut appellant, renis ſiniſtri membrana pinguedo, quæ non multa erat, fuſca, & ſublivida animadverſa eſt. Colon autem ipſum ab incluſo aere triplo quam ſoleat, latius. Ventriculus contractus, exterius ſubfuſcus, interius autem, ſine ulla quidem eroſione, inflammatus ad palmæ amplitudinem qui lienem reſpiciebat. Ima ora jecinoris livida, & nigreſcens, nec tamen profunde. Thorace recluſo, non minus quam diaphragma ab utralibet facie inſpectum, pulmones, & cor reperta ſunt ſecundum naturam ſe habentia. In cordis ventriculis mediocres polypoſæ contretiones. Caput diſſectum non eſt.

12. Quæſivi, num cutis ſcabiei quidquam retinuiſſet, item num poſtquam cum uxore vinum illud ſumpſerat, homo iterum

(1) Epiſt. 48. n. 33.

Digitized by Google

rum ſumpſiſſet. Utrumque negatum eſt. Illud vero additum, vinum quo ambo uſi fuerant, in vaſe æreo ſervaſſe. Quæ cum audiſſem, ut pernicioſiſſimum hunc morbum febrem fuiſſe inflammatoriam, non dubitavi, ſic dubitari poſſe, vidi, an ſcabies depulſa quidem, ſed corpore non bene curato, ea in ſanguine reliquiſſet, quæ cauſa ex parte aliqua fuiſſent perniciei hujus tantæ, itemque cum inflammationis hujus ſedes ventriculus fuerit, an ideo facilius fuerit quod jam inde ab illius vini potione nonnihil eſſet infirmatus. Uxoris certe ventriculus quid ab illo detrimenti acceperit, ſupra legiſti, ſive ab æreo vaſe noxii aliquid traxerat, ſive ob admiſtum ſulphur dumtaxat nocuit. Quantum enim nocere ſulphur poſſit, jam olim noverant antiqui Medici, ex quibus accepit Plinius (1) lac aſininum uſui eſſe *contra gypſum*, *& ceruſſam*, *& ſulphur*, *& argentum vivum*, fruſtra verente Dalechampio (2), ne cum illi ſcripſiſſent fortaſſe θρύον, id eſt ſolanum manicon, perperam Plinius legerit θεῖον, id eſt ſulphur; neque enim inter iſta quæ memorat ad minerale regnum, ut loquuntur, attinentia, vegetabile fuiſſe interjectum in eo quem Plinius deſcripſerit, loco, veri ſimile eſt, neque tam leve eſt ſcripturæ diſcrimen, ut facile adeo inter deſcribendum fallere oculos poſſit. Sed & Galenus (3) ſulphur inter ea poſuit quæ *ulcus faciunt quibus diutius adhæſerint*, & Haly Abbas, quem laudat, & ſequitur Ardoynus (4), ei qui ſulphur biberit, *ardorem fieri in ſtomacho*, ſcripſit, *& inciſionem*, *torſionemque*, *& inteſtinis ulcera*. Nolim tamen credas, me cuicunque ſulphuris generi, & cuicunque aut doſi, aut præparationi, aut miſturæ vires has noxias tribuere, qui minime ignorem, ſulphur a Medicis non modo recentibus, & contra ſcabiem quidem, ſed & antiquis interdum dari conſueviſſe. Sed mulierem de qua dixi, ex vino, in vaſe æreo aſſervato, & nimia copia ſumpſiſſe, conſtat; purum autem, an impurum ſumpſerit, minime conſtat. Inſpicias autem velim qui in fodinis ipſis quæ admiſceri poſſint, admonuere, aut ſaltem quæ preſſe indicavit Waltherus (5), cum *explorandum*, ſcripſit, *an fodinæ*, *quæ ſulphur vivum præbent*, *minæras quoque aliter nocivas una cum ſulphure ferant*: *maximeque arſenicum jungi*, *in plurimis ſulphuris ſpeciebus metui*: *ita ſe noviſſe*, *a ſcrupulo ſulphuris crudi ſumto*, *vomitum*, *& tormina*, *& teneſmum fuiſſe excitata*: quin *etiamſi aqua ſæpius coctum ſulphur fuerit*, *& blando igne fluxerit*; *tamen in multis non tam alvi dejectiones*, *quam tormina inde ſecuta eſſe*. Id vero quocum arſenicum junctum ſit, ne exterius quidem ſcabioſorum ulcuſculis eſſe adhibendum, cobaltum monſtrat, quod ut *ejuſdem cum arſenico indolis eſſe*, jure affirmat Cl. Jo. Adr. Sproegelius (6), ita narrat, inſperſum ſcabioſo puellæ capiti miſerrimam mortem intra paucas horas attuliſſe, idemque tum ſcabioſo cani a cobalto, tum aliis tribus, quibus cutem leniter inciderat, ab inſperſo arſenico acciditſſe: additque viſcerum labes per diſſectionem vel majores inventas, quam ſi tantundem arſenici devorandum præbuiſſet. Cæterum ad puellæ illius caſum, addes ſimilem in altera puella, phthiriaſi capitis affecta, Harderi Obſervationem (7); ad experimenta autem exempla illa quæ ex Fabricio Hildano, Jano Antonio Saraceno, Amato Luſitano, aliiſque protulit Ettmüllerus filius (8), mortis videlicet, aut graviſſimorum ſymptomatum ab adhibito ulceribus, imo ſcabiei ipſi unguento quocum arſenicum junctum eſſet. Quo fortaſſe etiam pertinet vetuſtior Baccii (9) Obſervatio inſperſi arſenici buboni exedenti, cui inſperſioni poſt triduum mors ſucceſſit per vomitus æruginoſi humoris graves adeo, ut ſuſpicio oriretur dati clam mercurii ſublimati. Certe autem pertinent recentes Goulardi (10) Chirurgi Experientiſ-

(1) Nat. Hiſt. l. 28. c. 9. (2) in Adnot. ad eum locum. (3) De compoſ. medic. l. 6. c. 2.
(4) De Venen. l. 2. c. 15. (5) Progr. de Sulph. & Mart.
(6) Experim. circa varia venena &c. §. 28. & Exp. 36. (7) Sepulchr. in Additam. ad Sect. 11. l. hujus 4. Obſ. 13. Hiſt. 13. (8) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 127. in Schol.
(9) De Venenis &c. ubi de Venen. quæ extrinſecus &c.
[10] Memoire ſur les Maladies de l'Uretre.

Digitized by Google

tissimi Observationes, cum aliis quas ex Morando indicat, congruentes, nimirum acrius erodentium, quæ excrescenti ulcerum carni imponuntur, medicamentorum tenues particulas in sanguinem ita permeare, ut æger veneno affectus moriatur, de vera interim mortis causa nemine suspicante. Quæ omnia si perpendere volueris; inde etiam colliges, quam facile e scabiosorum ulcusculis propriæ erodentis materiæ particulæ in sanguinem traducantur. Verum antequam de scabie scribendi finem faciam, quæres fortasse, cur nunquam de Sebaceis cutis glandulis, secretaque ab his materia mentionem fecerim? Ego vero cum de Sironibus sermo esset (1), supervacuum esse credidi admonere, non esse cum ipsis quandam vermiculorum similitudinem, ut olim fiebat, confundendam, quando in hac Anatomes luce, ad quam nonnihil augendam pro meo modulo allaboravi, vel ad Junioribus video diserte scribi, *vermes, qui puerorum cutem infestant, specie fallere, & filamenta esse e folliculis cutis sebaceis expressa, exploratum satis esse*. Quin etiam accepi, cum endemius sit in Finlandia morbus quem vocant *Brest*, magnas infantium strages edens, isque in perminutis consistat universæ cutis tuberculis, in quosdam quasi vermiculos se extenuantibus, nunc, inquam, accepi, illum a Viris doctis ex obstructione ductuum repeti glandularum sebacearum, an quod secreta ab his materia crassior, & tenacior sit, proptereaque, dum vix lentius prodit, & ferme subsistit, in filamenta formetur, non ejus solum quæ porro excerni deberet, sed & compressis ab hac proximis ubique sanguiferis vasculis, materiæ insensibilis perspirationis necessarium adeo egressum morantia? Vides igitur, cur de Sironibus verba faciens, supervacaneum censuerim amplius materiam sebaceam commemorare. Potius fortassis id a me fieri aliis locis potuisset. Cum enim secretio oleosæ illius materiæ cum propter alia, tum præsertim ad mollem cutem, flexilemque servandam, & adversus erodentia corpuscula muniendam instituta esse videatur: consequitur ubi illa secretio aut sublata sit, aut depravata, fore ut ea facile oriantur vitia quæ in cutaneis infectionibus animadvertuntur: Sic in elephantiasi, ut quidam hoc nomen accipiunt, inflexilis, rigidaque fit cutis: quanquam etiam sine elephantiasi interdum, velut in muliere quam olim intra hebdomadas tres sanavit, ut est apud Stalpartium (2), Jo. Fred. Helvetius, in aliaque ab Diemerbroeckio (3) descripta; aliam enim, cum descriptiones inter se conferro, esse arbitror, & denique in Neapolitana illa cujus & morbus, & curatio proposita sunt, ut nosti, a Carolo Curtio (4). Quod vero ad erosionem attinet, hanc in iis multo facilius contingere, credibile est quibus non contagio scabies oritur, sed ex erodentibus, quæ in sanguine adeo redundent, corpusculis, ut vel ipsam inficiendo materiam sebaceam, non modo ineptam ad muniendum inunctione sua adversus irritantes sudoris sales, sed contra ad irritandum, & erodendum aptissimam reddant. Cur igitur, inquis, hæc supra non attigisti? Nimirum non attigi, ne Cl. nonnullos Viros aut minoris facere, quam æquum sit, aut lacessere viderer, si ea aut prorsus negligerem, aut discutienda susciperem quæ ante aliquot annos illi de sebaceis glandulis, secretaque ab his materia proposuerunt. Cui discussioni insuper non est hic opportunus locus, quippe quæ & longum sermonem, & tibi, nedum mihi, ingratum propter necessariam sæpe eorum quæ alias satis superque tradidi, repetitionem flagitaret, Quorum utrumque ex paucis quæ presse indicabo, facile conjicies. Glandulæ sebaceæ sunt, inquiunt, *in trachea, canali alimentorum &c.* At tu lege Adverss. IV. Animad. 13. Glandulas sebaceas passim per cutem disjectas *nunquam invenire* ipsis licuit. Tu vero inspicias Epist. Anat. III. n. 3. & 4. Viderunt tamen *in cute faciei, pectoris, & brachiorum quorundam hominum punctula nigra*, ex iisque locis non modo ea punctula, sed *unguinosam*

[1] n. 4. [2] Cent. Post. P. 1. Obs. 43. [3] Anat. l. 8. c. 1.
[4] Discuss. d'un raro morbo cutaneo.

Digitized by Google

ſam quoque, teretem vermiculum mentientem, exprimi materiam: eſſe igitur *in cute cava quædam minima, quæ orificio majora deprehenduntur*; ſed hæc quæ viderunt, *in ſtatu ſano non adeſſe*, contendunt. A te autem iterum quæ indicavi, aliaque meorum ſcriptorum loca, vel potius naſi alæ in viris pleriſque, & quidem ſanis, ſunt inſpiciendæ. Quid igitur eſſe, ajunt, cava iſta? *Vaginam* quæ antea pili, nunc deſtructi, radicem complectebatur. Hic tibi Adverſ. I. n. 12. (1) & Adverſ. IV. Animad. 33. (2) legenda ſunt, in illis enim ego primum ex pilorum conceptaculis adverſus glandulas ſebaceas dubitationem indicavi, in utriſque autem quædam ipſi adverſantia, aut certe ipſam limitantia non reticui: quibus nunc addas, non futura iſta cava in naſi alis majora, ubi videlicet minimi erant pili. Vagina autem iſta ſub cute in pinguedine defixa eſt; *Columbi* enim *ſententiam veritate niti*, autumant, *omnes ſcilicet pilos radicem ſuam in pinguedine collocare*. Columbus vero neque *omnes* ſcripſit, neque ego ſcripſi, cum ejus primum quoque ſententiam protuli, ut ex Adverſ. II. Animad. 5. cognoſces. Ego enim non modo ſciebam, eſſe pilos a quibus totam cutis craſſitudinem pervadi, oſtendere non poſſimus; ſed & Columbum ipſum videbam inter cæteros qui pinguedini affiguntur, eos diſerte excepiſſe qui in ſcroto ſunt: his autem adjiciendos eſſe alios, ut puta qui ex proximi colis integumentis, & qui tenuiſſimi ex auriculæ pinna, & ex lacrymali caruncula exiſtunt. Noli tamen credere, vaginas iſtas pilorum quæ pro ſebaceis glandulis ſubſtituuntur, ideo in pinguedine defixas poni, ut ex hac oleoſam accipiant materiam. Prodire quidem ex iis vaginis materia dicitur quæ ſebacea vocatur; ſed oleoſa tamen non eſſe, quia lintea materia hac *copioſe imbuta*, flammis *ſatis diu reſiſtunt*; quaſi vero præter illam nihil induſis, aliiſve linteis adhæreret ex ſudoris, & inſenſibilis perſpirationis materia, aut illam quidquam præter purum oleum eſſe, negaſſemus: quorum neutrum cadere in animum poterat quotidie videntium, quam facile cutis ſordes aqua abluantur. Non modo igitur per exterius, ſed per interius etiam admiſta illam ſic ſatis *ſaponaceæ indolis eſſe*, credimus, nec tamen *ut omnes humores corporis noſtri*, ſed peculiari quodam modo, & hinc fieri, ut ſi ſtatim atque in corpore ſano ſecreta eſt, inſpiciatur, & contrectetur, ejuſque effectus ſpectentur, quantum a cæteris humoribus differat, intelligatur. Hæc vero ad illam quoque materiam ſebaceam transferas, velim, quæ circa oculos a tarſorum glandulis, & proximæ carunculæ ſeparatur; nam & ea cum lacrymali, jugiter ſecreto, humore permiſcetur. Quibus in glandulis, & qua in caruncula, in eaque vicinia quid olim meus quoque labor præſtiterit, poſſem ego quibuſdam aliis dicere, qui in illis ante hos duodeviginti annos deſcribendis Anatomes hiſtoriam aut ſe neſcire, aut ſi ſciunt, nimis aperte diſſimulare, oſtenderunt. Sed nec tanti id facio, & jam tibi oblitus fortaſſe videor, hic, ut ſupra dixi, opportunum diſcuſſionibus ejuſmodi non eſſe locum.

13. Igitur a ſcabie, id eſt a minoribus ulcuſculis ad cætera ulcera tranſeamus. Ampliora quam in ruſtico Viro nos vidiſſe, non meminimus. Quem nudum, proliciendi ſudoris cauſa, in gurguſtiolo incluſum, Chirurgi primum imperitia nimio ignis calore admoto, tum pertinacia neglectis ruſtici querelis ſe comburi clamantis, peſſundedit. Neque enim ante eduxit, quam toto eſſet corporis ambitu ſemiuſtulatus. Quamobrem etſi cutis dumtaxat exulcerata erat; exulcerationis tamen ipſa amplitudo hominem intra biduum, aut triduum in Bononienſi Incurabilium Noſocomio, quo mox detulerant, ad mortem per aſſiduos incredibileſque cruciatus perduxit. Huic haud ita abſimilem caſum ab Ledelio (3) propoſitum leges, ſed juvenilis ætas, promptiſſima curatio, nec par in omnibus, ut dolores oſtendebant, cutis partibus exulceratio, diſparem quoque rei exitum permiſerunt. Antiquorum autem ulcerum vel ſæpius quam ſcabiei facta a nobis in miſſis ad te Obſer-

[1] verſus finem. [2] in fine. [3] Eph. N.C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 51.

Digitized by Google

ſervationibus mentio eſt. Ex iis duæ (1), quæ de expurgatione diximus per ſcabiem facta (2), peculiariter confirmant. Cum enim ulcus ſimul, & ſcabies vexarent; hac evaneſcente, quamvis non humida, ſed ſicca eſſet, illud multo acrius cruciare cœpit. Et viciſſim, cum ulcera, id quod cicatrices in tibiis docebant, evanuiſſent, fœdæ puſtulæ cutem ferme univerſam occupaverant. Quod autem de ſcabie dictum eſt, non niſi cum recens, & aliunde contracta fuerit, per exteriora tantummodo auxilia abigenda, propterea quia ſi aliter, exitus ſic intercluderetur noxiis humoribus tum qui per eam ejici, tum qui ab ea introrſum ferri conſueverant, idem merito de ulceribus quoque cæteris ſtatui, reliquæ noſtræ ſatis oſtendunt Obſervationes. Diuturna enim ulcera ſive per ſe, ſive ab arte areſcentia, aut occluſa, videbis qui morbi graviſſimi conſecuti ſint, cerebri præſertim, & nonnunquam cordis, itemque & tunc, & cum ulcera, quamvis necdum occluſa, diu tamen vexaſſent; animadvertere poteris, ſerum propemodum ſemper intra cranium, interdum quoque intra vertebras, aut intra thoracem, & ventrem fuiſſe. Quas Obſervationes ne hic repetamus, Epiſtolas malumus in quibus pleraſque relegas, indicare, nimirum IV. (3), V. (4), XII. (5), XXV. (6), XXVII. (7) XLVII. (8) LII. (9).

14. Sed præter hæc quæ ad tibias attinent, alia quoque alio ſpectantia ulcera noſtris ſæpe Obſervationibus propoſuimus, nunc ad abſceſſuum ſinus, & ſubjectam cariem, nunc ad exulceratos tumores, & gangrænam pertinentibus. Quarum non vacat Obſervationum loco omnia hic ſingillatim indicare. Juvat potius nonnulla quæ ad duo modo memorata capita referuntur, ſubjicere, prætermiſſis cæteris quæ minus opportune referri huc, video, ut cum in Sectione hac Sepulchreti (10) inter ulcera producitur caſus fœtus ſeptimeſtris cerebro carentis, quem cum iis conferre poteris quos ſic editos, ex noſtris, & aliorum Obſervationibus, loco, ut putamus, ad id aptiore (11) memoravimus.

Quod igitur primum ad primum attinet de duobus illis capitibus, nempe ad abſceſſuum ſinus, de meis eorum curationibus unius potiſſimum venit in mentem, quam eo libentius hic referam, quod per id præſidium peracta eſt, cujus vim adverſus vel minuta ulcuſcula peculiarem, id eſt adverſus ſcabiem de qua ſupra dictum eſt, in dubium nunc trahi ab nonnullis video, in primiſque a Medico alioquin Experientiſſimo. Senem æque generoſum, ac pium Forolivienſis Eccleſiæ Archidiaconum, Ludovicum Albertinum, vere A. 1711. dyſuria quædam vexare cœperat: quam cum demulcentibus lenire ſtuderent, crus ſiniſtrum dolor primum, deinde abſceſſus corripuit. Ex hoc aperto cum pus ea copia quotidie exire diutius pergeret quæ hominem undeoctoginta annos natum quam facillime poſſet abſumere; Medicus, & Chirurgus occurrendum cenſuere, ille dato lignorum, ut vocant, decocto, hic iis abſceſſui adhibitis quæ ad perſanandum attinerent. Jamque hujus orificium ipſum claudi videbatur; cum gravis repente febris exorta eſt, perturbans caput, & delirium afferre incipiens. Tum ex altero pede ſanguis mittitur, abſceſſus rurſus aperitur: & ſic febris quidem illa abigitur; ſed ex hoc iterum tanti puris copia prodit, & prodire pergit, ut de ægro deſperent, nec ſine ratione. Namque, ut tunc primum accerſitus vidi, æger qui bono antea fuerat habitu, & pro illa ætate robuſtus, oſſa atque pellis totus erat, & infirmiſſimis viribus, febricula nunquam carebat, acerbiſſimis ſubinde cruris doloribus torquebatur, ex eoque tantum ejiciebat puris, quantum facile non credidiſſem. Apparebat omnibus, ſervari hominem non poſſe, niſi crus convaleſceret. Sed hoc quam difficile eſſet, inutiles hactenus omnes Medicorum, & Chirurgi curæ, ac labores oſtendebant, ad hæc graviſſima ætas, fervidiſſimum, quod interea advenerat, mediæ æſtatis tempus, & præter ea quæ dicta ſunt, ſtomachus re-

[1] Epiſt. 21. n. 30. & Epiſt. 4. n. 35. [2] ſupra, n. 8. [3] n. 7. 13. 30. [4] n. 15. [5] n. 2. [6] n. 12. [7] n. 8. [8] n. 4. 33. [9] n. 30. [10] Obſ. 1. §. 3. [11] Epiſt. 12. n. 5. & ſeqq. & Epiſt. 48. n. 48. & ſeqq.

Digitized by Google

remediorum pertæsus. Duo tamen ex his supererant, quorum alterum, jus videlicet terrestris testudinis, senior ejus Medicus laudabat, alterum, nempe viperinum pulverem, senex alter Medicus, quem aliunde superioribus diebus advocaverant, antequam discederet, proposuerat. Cum super utroque consulerer, primum, si stomachus ferret, non improbabam; sed ut facilius ferretur, majoremque præberet utilitatem, plus de altero, ea tamen qua dicturus essem, ratione, addendum ajebam, ipsique maxime confidendum. Scilicet quod in viperino supereſt pulvere, non tam profuturum videri, quam ipsam recentem viperam, si hujus dimidium carnium cum pari carnis testudinis pondere in tenui jure vitulino decoqueretur, eædemque viperæ carnes quæ decoctæ essent, mox cum saccharo, ut vocant, rosato vetere subactæ, quotidie mane ederentur, & post eas jus de quo modo dictum est, biberetur: huc addi posse inter prandium & cœnulam, emulsionem, ut appellant, ex recentibus amygdalis, adjecto pauco saccharo quocum mista coralia essent in pulverem tenuissimum contrita. Medico non modo hæc non displicuerunt; sed, ut affecta erat ætate, & valetudine, a me simul cum ægro, ægrique Consanguineis petiit, ut ipse quemadmodum censueram, ita facerem. Feci igitur, Superisque bene juvantibus cœperunt sensim cruris dolores, & pus minui ita, ut quadragesimo die ex quo hæc curatio inchoata erat, abscessus jam ferme ad cicatricem spectaret. Quanquam autem febricula jam ante abierat, & virium infirmitas, maciesque decreverant; tamen ut bona hæc augerem, & confirmarem, ægro ultro optante, non modo annuente, decem præterea dies eadem sum curandi ratione usus. Quo tempore exacto, is qui ab extremo Aprili ad medium circiter usque Septembrem decubuerat, surgere cœpit, & magis deinceps magisque in dies convalescens, non modo pristinum recuperavit corporis habitum; sed illud ipsum crus unde tandiu tanta puris copia, totque cum hac alba membranarum oblonga frusta exierant, nihil quidquam nutritione, & viribus ab altero discrepans mihi ostendit, cum forte obvium haberem Decembri ineunte: posteaque incolumis vixit annos aliquot, donec, me jam Patavii degente, extrema senectute confectus est.

15. Ut fuse hanc tibi curationem describerem, non una me impulit causa. Alii enim sunt qui ea viperis tribuant quæ non habent, ut vim calefaciendi, & siccandi tantam, ut sitim faciant inextinguibilem, & paucos qui senibus supersunt, spiritus dissipent: quapropter prohiberi a senili ætate, admonebat Claudinus (1), & tempore præsertim æstivo, & regione calida. Redius (2) quidem vel multo largiori viperarum usu nullam esse motam sitim in sene, juvenibusve, quamvis æstas interdum esset adnotavit. Ego ut a viperarum usu nunquam, sic etiam in decrepito hoc Sene anni tempore calidissimo, & in regione potius calida neque sitim ullam, neque spirituum dissipationem, imo horum instaurationem animadverti, nec siccari quidquam, nisi eum quem siccari volebam, abscessum; reliquum autem interea corpus non modo non siccari, sed refici. Contra alii non plus a viperis expectandum ajunt, quam *a reliquis omnium animantium partibus siccatis, gelatinoso quodam, blande sulphureo & vaporoso succo præditis*. Intelligis, hæc in iis regionibus scripta esse, in quibus copia non est recentium viperarum. Quamobrem non miror, quod ibi in *atrophia*, in *phthisi*, in *scabie*, in *aliisque hujus generis malis varia ex viperis confecta medicamenta nihil præstiterint*, aut quod *nihil certe solidi quod operæ pretium faciat auxilii* ab iisdem *in impuritatibus sanguinis corrigendis peti & expectari* posse, dicatur. Mihi vero non de siccatis viperis, paratisve sic medicamentis hic sermo est, sed de recentibus; illis enim has ut prætulerim, vidisti, quippe in abscessu qui eatenus sanari non potuerat, vetustiorem quam quos ipsi laudant, illustremque Auctorem secutus, Antonium Musam, qui ut in Italia degebat Augusti Medicus, *cum incidisset in insanabilia ulcera, viperas eden-*

[1] Append. ad Tract. de Ingress. ad Infirm. Sect. 6. [2] Osservaz. int. alla Vipera.

Digitized by Google

edendas dabat, *miraque celeritate perſanabat*, ſicuti memoriæ tradidit Plinius (1). Nam quod illi addunt, *ſi quid boni* per ea medicamenta *præſtitum fuit*, *id potius aliis admixtis ingredientibus*, *& conjunctim datis medicamentis in acceptis referri debuiſſe*; ut de ſuis illis præparatis verum fuerit, de viperis certe quas Muſa edendas dabat, nec, quod ſciamus, remediis aliis commiſtas, ne ſuſpicaturum quidem eſſe te, arbitror, ut neque de illis *piſcis in modum paratis*, quibus veſci miſerum ſervum, ea ratione ab ſe curatum, juſſerat magnus inter Græcos Medicus Craterus, a quo Muſam id præſidii didiciſſe, conjicit Eruditiſſimus Meadius (2), nec quas eximius alter Medicus Aretæus (3) *in cœna obſonio dabat* & ipſe *coctas & conditas perinde*, *ac piſces*, id eſt *ſale*, *& oleo*, ut proclive eſt ex Cælio Aureliano (4) intelligere. Galenus quoque (5) juſſit viperarum venatorem iiſdem uti *præparatis in olla*, *anguillarum in modum*. At enim, inquis, non his ſolis venatorem ſanaſſe, conſtat: fatetur enim, quid antea fecerit. Verum de duobus illis prioribus Medicis idem non conſtat. Neque ſi ſanguinis miſſio, atræque bilis per pharmacum detractio venatorem ſanaſſent; poſt illa viperas Galenus dediſſet, nec his ſanationem acceptam retuliſſet. Idemque a me credito reſponſum iri, ſi forte idem objicias curationibus per viperas, aut per earum partes feliciter peractis, laudatiſque ſive a Græcis, ſive ab Arabibus Galeni aſſeclis, ſive a Medicis qui propioribus ſæculis extiterunt: qui tot ſunt, ut ſingulos hic nominare tum longum eſſet, tum ſupervacuum, cum videre poſſis apud M. Aurelium Severinum (6). Ex quibus etſi quædam ſunt quæ non facile accipias; tamen non credo, te omnia quaſi fabellas, & circulatorias fraudes rejecturum, quando harum acerrimus, ſi quis alius, hoſtis Redius (7) viperæ carnes alexipharmacas eſſe, & „ remedium multorum mor„ borum „ diſerte ſcripſit, ejuſque ſagax imitator Valliſnerius (8) quid ſentiret, aperte oſtendit, cum „ longe efficaciores „ in morborum curationibus Euganeas „ noſtras viperas, quam Ferrarienſis agri, „ & Mantuani, ſimiliumque humidorum, „ & paluſtrium locorum eſſe „ affirmavit, in Conſiliis autem Medicis & quoties mecum ægris commendaverit, memini, & tu in iis quæ edita ſunt, quam ſæpe præſcripſerit, videre potes. Quin etiam in iis regionibus ubi minus eſſe notum id remedium, putaſſes, ex uſu & fuiſſe, & eſſe, comperies. Sic, exempli cauſa, Ettmüllerus; filium dico; quanquam & patrem (9), & vetuſtiores Germaniæ Medicos laudare poſſem; diſerte refert (10), in proxima Sileſia *decoctum viperarum in jure gallinaceo ad hecticam curandam*, *& impuritates ſanguinis lymphæque corrigendas tantum non ubique inter ditiores adhiberi*. Sic Hoffmannus ipſe (11); ipſe, inquam, neque enim ſemper in hoc ſibi conſtitit; ubi curationem examinat, quæ Illuſtri in Viro, aſthmate ſpaſmodico, & hydrope laborante cujus quoque diſſectionem proponit, perperam fuerat inſtituta, minus opportunum quidem non laudat tempus quo viperarum & pulvis, & juſcula data fuerant: ipſa autem dilaudat; *namque crebra conſtat experientia*, inquit, *viperas & in pulvere*, *& decocto datas*, *virtutem poſſidere antiſpaſmodicam*, *acres humores attemperare*, *tranſpirationem promovere*, *ideoque maſſam ſanguineam ab omnibus purgare ſordibus*. Sic Adolphus (12) militem proponit qui à moleſtiſſimo, & adverſus auxilia alia omnia pertinaci malo, *continuato remediorum*, *viperinorum præſertim*, *uſu liberatus eſt*. Sic denique; ne illa omittam quæ dum hæc ſcribo, inter eoſdem Germanos edita ſunt; a me alias tibi laudatus Medicus Jo. Bapt. Molinarius (13) commendans *e viperis ipſis confecta*

[1] Nat. Hiſt. l. 30. c. 13. [2] De Venen. Tentam. 1. [3] De Curat. tardar. ægritud. l. 2. c. 13.
[4] Morb. Chron. l. 4. c. 1. verſ. fin. [5] De ſimpl. medicam. facult. l. 11. c. 1.
[6] Viper. Pyth. P. 3. c. 7. & alibi. [7] Opere Tom. 4. Lettera A. N. N. che comincia *La Vipera*.
[8] Opere Tom. 3. nel Saggio. d'Iſtor. Med. alla parola *Vipera*. [9] Schroder. dilucid. de Animal. Cl. 1. ubi de Vipera, & alibi. [10] Eph. N. C. Cent. 7. & 8. in Append. n. ult.
[11] Conſult. & Reſp. Medic. Cent. 1. Caſ. 93. [12] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 158.
[13] Specim. de Apopl. P. 2. S. 4. n. 180.

Digitized by Google

fecta decocta ; experimentis enim pluribus cum doctorum hominum, tum meis, inquit, *comprobata sunt*. Non est opus de cultis aliis Nationibus dicere, cum de Indis ipsis ex docto Medico qui Bengalæ annos complures moratus erat, Meadius (1) acceperit, *constantem ibi morem esse medentibus imperare diæteticum usum viperæ ejus regionis illis quos longi morbi exhausissent*. Sed barbari illi, eoque non ita solertes. Quid igitur de Meadio ipso dices, quem neque scientia, neque peritia, neque judicio, neque auctoritate ulli ex præstantissimis Medicis facile postponas ? Certe ille (2) de viperarum jure, gelatina, carnibus, sale volatili præclare sensit, nihilque aliud reprehendit, nisi Anglorum Medicorum nimiam parsimoniam in remedio hoc præscribendo *apto nato ad optimos scopos*, & cujus ipse *pulchram efficaciam viderit in obstinatis lepris*. Num dicemus, efficaciam hanc non viperis, sed admistis remediis aliis tribuere debuisse ? Ipse vero nihil admiscuerat, vino tantum usus in quo duos treve dies viperas, modico adjecto calore, maceraverat. Neque ; ut tandem ad ægrum a me propositum redeam ; te opinor, facile crediturum, cum cætera quæ illi dedi, omnia a me tibi consulto memorata, perpenderis, illis potius quam viperis, eam sanationem acceptam esse referendam. Quod si tibi forte dubitationis quidquam restat ; alia mihi in promptu sunt felicium curationum exempla in quibus præter viperas nihil aut dedi, aut dare coactus sum. Cum enim plerumque, ut simpliciorem medicinam quoad possum, amo, viperarum carnes dumtaxat, & jus præbeam speciatim adversus pertinacem scabiem, quam aliis irritis, hac ratione sic abegi, ut mundi, nitidique ægri, & pinguiores etiam fierent, tum nonnunquam accidit, ut res mihi esset cum quibusdam remedia fere omnia, nedum viperas, pertinaciissime aversantibus, quibus cum auxiliari necesse esset ejusmodi præsidiis quæ sentire ipsi, & animadvertere nequaquam possent ; viperis in jusculis quibus utebatur, incoctis, salubri fraude salutem attuli. In iis præsertim fuit Amplissimus Senator Venetus, cujus casus in plerisque erat cum proposito Archidiaconi casu (3) comparandus. Nam ipse quoque cum esset persenex, æstivo tempore, ex diuturno cruris abscessu laborabat A. 1732. Nullo autem alio interno auxilio, nisi eo quo dixi, consecutus sum, ut homo id ætatis par esset ferendo tam longum morbum easque puris assiduas effusiones, humores autem vitiatos in melius adeo mutaret, ut sic persanato abscessu, ad pristinas totius corporis, illiusque cruris vires, & nutritionem multo quam sperari posset citius rediret, sexque ; tot enim postea vixit ; annos Medicinæ ope non indigeret. Num vituli, aut pullæ jus in quo, sicuti pro cæteris illis, ita pro ipso simul incoqui dimidiatam viperam jubebam, ea vi esse quis dixerit, ut quidquid inde boni secutum est, illi potius quam viperæ, sit tribuendum ? Quærent potius aliqui, cur igitur quod mihi ; mihi autem ? imo quod plerisque omnis temporis, omniumque propemodum Nationum Medicis succesit, non idem omnibus succedat ? quasi vero præter hoc unum, remedia cætera omnibus, semperque responderent. Aliis nimirum non responderit ob id ipsum quod cum aliis, atque aliis remediis commistum dederint. Aliis quod dederint non satis diu. Aliis quod in viperarum selectione decepti fuerint, non in iis captarum ubi credebant, regionibus, & locis, neque eo quo oportebat, anni tempore. Aliis quod in ejusmodi ægros, in eamque morbi aut causam, aut vim, aut vetustatem inciderint, ut nulli, aut certe huic auxilio non esset locus. Alia id genus, quantum vis, adde, modo ne in scientiam, & fidem eorum cadant, quibus tamen hac in re non id satis fuit quod nunc, utinam ne nimis sæpe, & plus æquo, usitatum est, a Majoribus dissentire, nisi eosdem insuper circumforaneæ vanitatis, si superis placet, arguerent.

16. Senatoris illius Præstantissimi modo facta mentio rem in memoriam redigit, ad

[1] Tentam. 2. cit. [2] Ibid. [3] n. 14.

Digitized by Google

ad abſceſſus pertinentem. Docuit quidem Hippocrates (1), *dum pus conficitur, dolores ac febres accidere magis, quam jam confecto*. Id tamen ut quæ in pluribus quoque aliis Aphoriſmis, plerumque eſſe verum, non ſemper, vel ipſe Epidemiorum libro IV. (2) ſignificavit, ſi non ubi maturos in morbis abſceſſus quoſdam, ſcripſit, ſine febre, & facile ferri; hoc enim Martianus (3) de ſuppuratis, non, ut Valleſius (4) de iis qui ſuppurantur, accipiendum eſſe, contendit; at mox certe, utroque eorum conſentiente, ubi Leambio poſt dyſenteriam *humerum & ſedem exulcerata eſſe*, ait, *citra febrem*. Nos quoque in eo Senatore cum tibiam ab non recenti œdemate, & ab levi nupera contuſione, quam exiguum ibi eryſipelas, & modica febris conſecuta fuerant, jam tumentem, mox quidem magis magiſque intumeſcere, videremus, nullam autem peculiarem febrem, nullos rigores, nullum doloris, caloris, pulſationis ſenſum æger, aut nos animadverteremus; pus tamen interea confici, ſuſpicari cœpimus, nec falſo, ut paulo poſt materiæ, ſub manibus fluctuantis, non obſcura perceptio confirmavit. Num igitur in ſenibus, num etiam in membris, œdemate affectis, pus fit ſine ullis, aut cum paucioribus, levioribuſque quæ pus firi ſignificent, notis? Utrumque interdum ab experientibus Chirurgis audivi, & ubi rationem conſulo, utrumque intelligi poſſe, video; ſecundum tamen magis. Neque enim ſenes omnes ſunt laxiſſimis fibris, aut lentis, inertibuſque humoribus. Itaque in Archidiacono de quo ſupra (5) dictum eſt, pus non conficiebatur ſine doloribus, & in illo ipſo de quo loquimur, Senatore cum forte eodem tempore quo prior abſceſſus apertus fuerat, multo minor alter incipiret ad imum femur, ubi œdema erat nullum; mox indicia quæ ſolent, dum pus conficeretur, animadvertimus. Poſſe tamen in illis etiam qui florente, aut firma ſunt ætate, pus interdum fieri ſine febre, idque in partibus œdemate non tumentibus, Obſervationes aliorum oſtendunt, in primiſque Clariſſimi, meique amiciſſimi Collegæ Pujati (6), qui, ut in Leambio Hippocrates, abſceſſus citra febrim confectos vidit primum quidem in Anu, ſed poſtea etiam in Adoleſcentula: quam ne forte dicas inertioribus fuiſſe humoribus, ut quæ poſt menſes aliquot hydropica obierit; in robuſto pariter Viro conſpexit.

17. Age nunc aliqua eriam de carie, abſceſſibus, ulceribuſque ſubjecta, attingamus. Habes inter initia Epiſtolæ XIV. (7) Obſervationes ad ejuſmodi cariem attinentes. Præcipue autem hæc ſubeſt in eo morbi genere cui nomen fecerunt Arabes *Ventoſitatis Spinæ*: quanquam non ſemper apparet manifeſtiſſima caries, ſed oſſium tumor dumtaxat, & mollitudo, velut in duobus quæ poſt mortem examinavit Mauchartus (8). Eo igitur de morbo cum pariter liceat in Tumoribus, atque in Ulceribus verba facere; propterea de illis agentes Epiſtola L. (9) cum de Exoſtoſibus quibuſdam eſſet injecta mentio, nonnulla de carie, ejuſque origine commemoravimus. Sed in Sepulchreto quoque invenies utrobique ad eundem morbum ſpectantia, quorum pleraque fuerunt Patavii obſervata, Sectione quidem II. (10) quæ libro hoc IV. inſcripta eſt Tumoribus, & Sectione hac IV. de Ulceribus (11). Neutrubi tamen Pandolphinus qui ea de *Ventoſitate* Tractatum edidit, aut Merclinus, qui hunc tot auxit Adnotationibus, & Obſervationibus, nominatur, aut quidquam ex Schelhammero (12) additur, qui preſſe quidem, ſed docte & erudite, rem tractat, Obſervationes quoque proferens (13) quarum nonnullas in Sepulchreto non video, & in his etiam ſuam, tum præclare Hornium (14), a Tulpio (15) diſcrepantem, adverſus Merclini (16) reſponſionem defendens

(1) S. 2. Aph. 47. (2) n. 22. apud Marinell. (3) Annot. ad hunc locum.
(4) Comm. ad eund. locum qui ipſi eſt n. 95. (5) n. 14. (6) Dec. Obſ. 7. n. 3.
(7) n. 3. & ſeqq. (8) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 33. & 34. (9) n. 57. 59.
(10) Obſ. 20. & in Addit. Obſ. 10. (11) Obſ. 5. §. 1. &c.
(12) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 94. & ſeqq. (13) n. 98. 99.
(14) Microtechn. S. 2. P. 1. §. 53. (15) Obſ. Medic. l. 4. c. 13.
(16) ad Pandolphin. c. 7. Annot. 1.

Digitized by Google

dens (1), contendentis, Corn. Celſum in loco (2) quem indicaverat Tulpius, cancri vocabulo oſſis deſignaſſe morbum ſatis cum *ſpinæ ventoſitate* convenientem. Certe autem loci ejus lectio cancrum non de oſſe dici oſtendit, ut recte aſſerit Schelhammerus: quod non vidiſſe Tulpium, & Merclinum, ego quidem non tam miror, quam hunc quod eo in loco non eſt, vidiſſe, id eſt *cancrum oſſis*. Ait enim, atque adeo inculcat, Celſum *hoc oſſis vitium non cancrum ſimpliciter, ſed cancrum oſſis vocare*; ut hunc locum Celſi non inſpexiſſe videatur.

18. Sed illi in nominibus; Chirurgi autem aliquando, etiam ſeniores, & valde exercitati, in re ipſa, id eſt in carie quæ neque oculis, neque ſpecillis pateat, dignoſcenda falluntur. Verum quidem eſt, cariem tunc indicari, ſi fuſca, vel ſubæra ſit quæ ex ulcere prodit materia. Non tamen ſi iſto colore infecta non prodeat; continuo cariem ſubeſſe, negandum eſt. Nam ſi hæc parvam oſſis non craſſi partem occupet, carni autem ſubſit multæ, & amplis ulceris ſinibus excavatæ; vel hæc una efficere cauſa poteſt, ne fuſca exeat per ulceris orificium materia, quippe cum pauxillum quod ex oſſe eſt, plurimo pure quod ex carne effluit, permiſto diluatur, & ſic fuſcus illius color occultetur. Quod in Veneta juniore Matrona A. 1736. accidiſſe, certo ſcio, cui magnus in alterius clunis latere innatus abſceſſus, nec niſi ſero apertus, internis, externiſque auxiliis incaſſum jam diu curabatur. Itaque puris colore minime fuſco tandiu Chirurgi ne cariem ſuſpicarentur, decepti ſunt, donec per eam reſpondentis oſſis ilium partem quæ circa ejus medium, in fœminis præſertim, hiſque junioribus, præ tenuitate pellucet, jam carie exeſam, ſpecillum nullo negotio in ventris cavum tranſire, animadverterunt. Nec dubito, quin oſſeæ illius partis tenuitas, ut in ea optima, & meliori ſorte digna Matrona faciliorem puris tranſitum in ventris cavum reddidit, ſic in aliis quibus profunda vulnera punctim ad eum locum infligantur, non difficile enſis mucronem ad inteſtina lædenda admittat. Contra haud raro accidit, ut ſpecilli quo in ulcerum exploratione uſi ſunt, colore inſpecto, Chirurgi plures malum prænunciare non dubitent, haud attendentes videlicet, ab Hippocrate (3) ſcriptum eſſe, *quibus a pure coloratur ſpecillum, tanquam ab igne, maximam* quidem *illos partem interire*; non omnes, ibique de empyicis ſermonem haberi, nec de quocunque ſpecilli colore, ſed de eo ut *pro candido & argenteo, velut plumbeum & igne poruſtum extrahatur, indicio puris feritate acerrimi*, ut eximii Interpretis Dureti (4) verbis utar. Denique inter cætera cariei genera, illa eſſet peculiari non modo commemoratione, ſed & examine perquam digna, ſub qua, cranium exedente, Slevogtii *armato oculo innumerorum vermiculorum, lento humori implicatorum, congeries apparuit, quorum multi, aquæ tepidæ injecti, motitatione ſua vitalitatis indicia edebant*. Sed cum ipſe qui ut in mortuo hæc vidit, ſic in ægro nonnulla huc ſpectantia animadvertere potuerat, *ætiologiam cariei* iſtius *verminoſæ* in aliud tempus rejecerit (5); minus hic miraberis, ſi nos divinare nolimus,

19. Jam vero quæ ad alterum de capitibus duobus propoſitis (6), id eſt ad tumores exulceratos, & gangrænas ſpectant, ſubjiciamus. Præter eas quæ ad te alias miſſæ ſunt, Obſervationes, ad tumores illos attinentes, una hæc ſupereſt, a Mediavia noſtro habita extremo Septembri A. 1739.

20. JUVENI in altero cervicis latere tumor erat exulceratus. Quo in ulcere quidpiam arcani illius pulveris ope quem Philippus Maſierius Corroſivum Magiſtralem appellare, & ipſe feliciſſime, ſed cautiſſime quoque, adhibere conſueverat, cum viſum eſſet Chirurgo abſumendum; ex eo & febris, & dolor capitis, quæ antea jam erant, aucta ſunt adeo, ut neque repetita ſanguinis miſſione, in quo cruſtula poly-

(1) P. 1. cit. n. 100. (2) De Medicina L. 8. c. 10. Edit. Almeloven. p. 532. l. 15. & ſeqq.
(3) Coac. Prænot. apud Duret. l. 2. c. 16. n. 48. (4) ad eum locum.
(5) Diſſert. de Carie Cran. in Hiſtoriæ fine. (6) §. 26. (7) n. 14.

Digitized by Google

polypoſa non decrat, neque diluentibus, cæteriſque tum datis, tum adhibitis remediis decreſcerent. Nam etſi dolor in ipſo ulcere eſt imminutus; in fronte tamen, ubi acerbior erat, nunquam remiſit. Itaque delirans, & convulſus æger obiit.

TUMOR ſubjectum muſculum nequaquam læſerat. Is erat quem Levatorem Scapulæ vocitant, illa videlicet parte qua communibus ſubeſt integumentis. Glandulæ ejus lateris Jugulares tumidæ erant, & duræ. Cerebri vaſa omnia ſangine diſtenta: medullaris ſubſtantia, ubicunque incideres, ſanguineis punctis diſtincta, & ipſa quidem longe mollior, quam æquum eſſet; cum corticalis ſecundum naturam ſe haberet. In Lateralibus ventriculis multa aqua limpida.

21. Etſi caro ex ulceribus excreſcens quanto periculo in extremis corporis partibus remediis tentetur erodentibus, præclare in primis oſtendit fidelis Scriptoris Benevoli Obſervatio (1); tamen vel aliis in locis uſus ad eundem finem ejuſcemodi remediorum non ſine periculo eſt, ubi diſpoſitio prava ſit, quemadmodum in propoſito Juvene fuiſſe, indicabat febris jam præſens, cum dolore capitis conjuncta.

Sed ab hoc exulcerato tumore ad eum morbum deſcendamus, qui Tumores inter ab Rei Chirurgicæ refertur Auctoribus, idemque cum maxima corruptione junctus eſt, ad gangrænam videlicet, initium ducentes a quibuſdam Valſalvæ Obſervationibus.

22. ADOLESCENS annum agens duodevigeſimum, mediocri ſtatura, & habitu, colore pallido, & ſubflavo, ex alto ædificio in peracutum lapidem cadens, ſimul femoris cervicem frangit, ſimul ibidem a lapide vulneratur. Cum in S. Mariæ de Morte Noſocomio ex arte curaretur, non ſolum de pectoris pondere cum difficultate ſpirandi querebatur, etſi nihil ſanguinei exſpuebat, nullamque habebat in exterioribus thoracis partibus, quæ ſub ſenſum caderet, contuſionem; verum inſuper quarto die delirare cœpit, & de dolore vulneris queri, & de quibuſdam ad illam partem motibus convulſivis. Inſequenti nocte eandem partem immanis invaſit gangræna, quæ circa horam proximi diei decimam quartam adeo increverat, ut a finibus abdominis e regione vulneris ad totum pedem ſe extenderet. Femoris cuticula multis locis, non ſecus *ac ſi veſicatoria* adhibita eſſent medicamenta, a ſeroſo humore attollebatur, qui & multis locis acredine ſua illam eroſerat; ut magna aquæ emanaret copia. Sic æger quinto die interiit. CADAVER totum paucis ab interitu horis ſumma nigredine infectum eſt, quaſi univerſali gangræna correptum: mox autem adeo intumuit, ut triplo craſſius videretur.

23. Hiſtoriam hanc prætermittendam non cenſui, quæ multo peſſimam humorum diſpoſitionem, & celerrimum gangrænæ progreſſum oſtendit; tametſi Valſalva cadaveris diſſectionem non addidit, credo, quia inſtituere non licuerit. Neque enim, modo licuiſſet, omiſſurum fuiſſe, indicant cum alia quæ in ejus Vita narravi, tum præſertim id quod niſi ipſe huc adſcripſiſſet, non eram facile creditus. Serum quod gangrænam fovet, tam acre eſt, inquit, ut cum illud alias guſtaverim, non modo ſummam acredinem perceperim; ſed hæc linguæ papillas per ſolidum quaſi diem mordicaverit. Vide quo uſque hominem impulerit ſciendi, experiendique cupiditas! Cæterum gangrænæ univerſalis exemplum habes apud Tulpium (2); ſed in ſene cujus infirmiſſimæ a longo jam tempore erant vires. Habebis quoque apud Warrenium (3), ſed in febre flava, peſtis genere. Interna autem gangrænarum cauſa non ſemper in ſolo humorum vitio conſiſtit. Illæ enim aliquando crura corripiunt, quia Magna arteria ab ſcirrhoſo tumore in ventre comprimitur (4): quo ſpectat iſta quam in Sectione hac IV. Sepulchreti (5) legeris, Hildani Obſervatio; quanquam in ea non

(1) 30. (2) Obſ. Medic. l. 3. c. 46.
(3) Vid. Haller. in Addend. ad pag. 662. ſuar. Acceſſion. ad Boerh. Meth. Stud. Medic.
(4) Vid. Acta Erud. Lipſ. A. 1693. M. Nov. in Relat. Chirurg. Barbet.
(5) Obſ. 10. §. 2.

Digitized by Google

non Aorta ſolum, ſed & proxima vena Cava premebatur; facile enim in adeo proximis truncis id eſt. Nec tamen contra, quidquid poteſt venam aliquam ſatis comprimere, idem ad proximam arteriam æque comprimendam valet; ut Cel. Swietenii (1) conjectura quantum veri ſimilitudine, tantum cum ratione conſentiat. ubi ſiniſtri pedis tumorem, imminentemque gangrænam repetit ab Iliaca ejus lateris vena, quam unam extremum Colon inteſtinum, flatibus perquam diſtentum, preſſiſſet. Sanguinis autem in membra importatio prohibetur, aut minuitur ab iis quæ arteriæ impoſita hanc premunt; verum ab aliis inſuper cauſis: quas inter perrara eſt carneæ tunicæ arteriæ ipſius gangræna, quamvis ſanæ ſint circumjectæ partes, ut in *Caſu*, Halæ edito A. 1742. *de amputatione femoris non cruenta*. Minus rara eſt quæ eundem in amputatione parit effectum, tunicarum arteriæ in oſſeam naturam degeneratio quæ & illarum flexilitatem tollat, & viam ſanguini coarctet. Itaque Kulmus (2) cenſebat, ab hac eſſe cauſa, cur *ætate præſertim provecti nonnunquam ſphacelo pedum abſque ulla prægreſſa cauſa externa corripiantur*. Certe autem inde fuit in Nobili ſene, cujus hiſtoriam apud laudatum Swietenium (3) relatam invenies.

24. Porro eſt quoddam gangrænæ, imo ſphaceli genus apud noſtrates rarius occurrens, ut nec Valſalvæ unquam viſum etiamtum eſſet, cum adoleſcenti mihi ex relatione aliorum narrabat, exſiccationem a pedis pollice incipientem, & ſenſim ad femur uſque productam, ut pes, & crus totum, velut in *mumia*, ſine fœtore, arida eſſent, mortem cuidam mulieri annis ſuperioribus attuliſſe. Vidit autem poſtea, & ego cum ipſo, cum Bononia necdum diſceſſiſſem, in Noſocomio Incurabilium. Quin etiam inter ejus Conſilia unum legi pro Monacho ſcriptum ex morbo ejuſcemodi laborante. Erat is duos ſupra quadraginta annos natus, obeſus, humoribus ad ſcorbuticam dyſcraſiam vergentibus, impetigini, & podagræ antea obnoxius, tum etiam, idque a longo tempore, crebris digiti pollicis alterius pedis ſuppurationibus, unde fuſcum ſemper colorem is digitus retinuerat, donec exſiccatione corripi inciperet, lentiſſime per totum denique eum digitum, poſtea autem per totum pariter proximum digitum propagata. Qui non ſecus ac pollex; quem fruſtra amputaverant; ex quo prehenſus hoc morbo fuerat, aridus ſemper ſiccuſque permanſerat, niſi quod nuper circa extenſorem ejus digiti tendinem aliquod incipientis puris indicium fuerat animadverſum. Et quanquam ut plurimum in metatarſo obſcura quædam inflammatio eſſe videbatur; erat tamen hæc ſine ullo ſubſiſtentis humoris veſtigio, mediocri autem cum dolore. Febris quoque non ſemel quidem acceſſerat, circa veſpertinum præſertim tempus exacerbata; ſed nullo unquam prævio horrore, nullo valde acuto comitante ſymptomate. Quæ hic tibi volui diligenter deſcribere, ut cum iis mox poſſis quæ apud Auctores poſtea legi, aut propoſita mihi fuerant, exemplis comparare. Creberrima, ſicubi alibi, in quibuſdam Galliæ regionibus extitere. Neque enim ſolum circa A. 1710. ſicca iſta gangræna adnotata eſt ſed & circa A. 1676. ut in Hiſtoria Regiæ illius Scientiarum Academiæ (4) indicatur, imo & A. 1706. ut fuſius ab Rudolpho Jacobo Camerario (5) videre poteris commemoratum, & rurſus A. 1747. ut Commentaria verſans laudatæ Academiæ (6) reperies. Semper autem ibi culpa rejecta eſt in vitiata ſecalis grana, quippe in caritate annonæ a pauperibus, præter quos neminem is corripiebat morbus, in paranda farina cum integris probiſque granis relicta: quæ alibi quoque, nimirum cum ſylvæ herciniæ incolas idem vixerat morbus, ſunt apud Brunnerum (7) accuſata. Ipſa tamen ſine certa corporum diſpoſitione tantum potuiſſe, non crediderim, tunc ſaltem, cum mares ſolum, non fœminas, ſi paucas excipiat puellulas, in iiſdem pagis eadem invaderet gangræna. Cæterum plerumque alias utrumque ſexum infeſtabat:

(1) Comment. in Boerh. Aphor. 422. ad B. (2) Diſput. ad Tend. Achill. diſrupto &c. in ipſo fine.
(3) Comment. cit. §. 424. (4) A. 1710. Botanique, (5) Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 82.
(6) A. 1748. (7) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obſ. 224.

Digitized by Google

bat : & alibi alio tempore aliquanto aliter, ut alios quoque occuparet artus, parteſque alias, ut plurimum autem a digitis pedum inciperet : reliqua diſcrimina, libros, & Auctores quos nominavi, inſpiciens, per te videbis. Ego enim ad eos caſus redeo, in quibus ea grana accuſari non poterant. Et Benivenius quidem (1) ubi de infelici exitu loquitur gangrænarum a digito pedis, præſertim in ſenibus, incipientium, aliquid huc attinens videtur indicare, *cum incipere carnem*, ait, *paulatim nigreſcere, vel lividam fieri : quin & aridam interim atque ſiccam*. At certius, ac apertius Hildanus (2) in ſeptuaginta annorum viro, podagræ obnoxio, gangrænam deſcribit poſt moleſtum frigoris ſenſum, & ſtuporem, a digitis pedis ſurſum paulatim ſerpentem ſic ut pes, & crus carbonis inſtar nigra fierent, frigida, & ſupra modum ſicca & extenuata ſine ullo unquam dolore, pulſu autem vix nonnihil mutato, & appetitu vix depravato. Idem Smetii Obſervationem profert (3), pedis videlicet in muliere, ejuſdemmodi ſphacelo correpti, ut aridus, nigerque linguam bovillam referret fumo induratam. Huc quæ Barbettus (4) de gangræna tradit ſcorbutica, ex parte accedunt, nimirum quod a pollice ſoleat initium ſumere, in cruſtam ſiccam degeneret, nullo fœtore ſit, & dolore aliquando nullo. Nunc quæ mihi per litteras deſcripta ſit, accipe, cum Matthæus Tornierius, ſpectatus dum viveret, inter Vicetinos Medicus pro Comite Generoſiſſimo me conſuleret extremo Februario menſe A. 1720.

25. Is gracili habitu, egregio colore, alacer, promptus, vegetus, robuſtus adhuc erat cum annum quartum ſupra octogeſimum exegiſſet, nullo unquam in tam longa vita correptus morbo qui adnotatione dignus eſſet. Sub Januarii finem inſolito frigoris ſenſu, poſt triduum autem tanto frigore prehenſus eſt, ut lectum petere cogeretur, ibique nihilominus horas aliquot frigeret, donec calidis ſæpius admotis linteis, corpus tandem reliquum caleſceret ; ſed pedis ſiniſtri omnes digiti, & metatarſus frigidiſſimi permanerent, nihil ſentirent, vixque Flectentium muſculorum vi, quorum videlicet carnem in ipſis digitis non eſſe, noſti, nonnihil flecterentur : & quod multo deterius erat, lividulus poſtridie color jam a pollice in metatarſum pergens animadvertebatur. Occurſum eſt internis, externiſque remediis. Sed quanquam in metatarſo livor, & frigus nonnihil remittere viſa ſunt ; circa finem tamen Februarii extrema digitorum, jam cute erant nigra, ſicca, & *mumiæ* inſtar dura, neque in ipſo metatarſo initia deerant futuri morbi, cute jam duobus locis in ejus dorſo nigricante, imo in altero eorum locorum jam dura. Duriuſcula quoque erat ad tarſum certo, ubi nigricabat, loco. Ipſe autem tarſus noviſſime factus erat nonnihil tumidus, &, ſi digito premeres, veſtigium ſervans, & dolens. Quin etiam ſub planta ſe extulerat parva albaque veſicula, vix pauxillulum aquæ continens. Ad malleolos idem ferme qui in tarſo, tumor. Crus reliquum nonnihil potius extenuatum. Inter hæc æger ; etſi febris, levis quidem, a morbi tamen die ſeptimo, quo primum cœperat, jugiter perſtabat ; priſtinam alacritatem, conſuetum pulſus robur, & appetitus vigorem retinebat, ut victu qui ad ſervandas vires homini præſertim haud ita pauca edere ſolito, non tenuis permittebatur, libenter uteretur. Quæ cum perlegiſſem, nec ſpem aliam reliquam eſſe, intelligerem, niſi ut ægri vita quoad ejus fieri poſſet, diutius produceretur, ea continuo reſcripſi, quæ hic neceſſe non eſt omnia commemorare. Fuſe enim quid de præſidiis tum quæ adhibebantur, tum quæ addi poſſent, mihi videretur, ingenue, ut par eſt, & conſuevi facere, expoſui. In hiſce alteris cum quæ improbarem, aut ſuſpecta haberem, ſignificaſſem ; diſerte inter cætera laudavi cum Hildano (5) ſuccum lumbricorum terreſtrium ita, ut Wierus ſolebat, paratum, exterius, ut exſic-

(1) De abditis nonnullis &c. morbor. cauſis c. 71. (2) Cent. 4. Obſ. Chir. 92.
(3) de Gangr. & Sphacel. c. 7. in fin. (4) Chirurg. P. 2. l. 1. c. 14.
(5) l. ſupra ad n. 24. cit. c. 13.

Digitized by Google

cationis tardaretur progreſſus, parti adhuc ſanæ adhibendum. Nec tamen reticui, niſi anni tempus præfrigido aeri ægrum pedem ſæpius exponere prohiberet, perpendi illud etiam poſſe, utrum hoc in caſu imitatione digna eſſet ratio quæ in eundem finem haud infeliciter ceſſerat Hagenſi Medico Samueli Cabliau (1), qui pedem, & crus ferme totum ſphacelo emortuum *penicillo majori, optimo terebinthinæ ſpiritu intincto attingere, vel quaſi pingere* cum imperaſſet *aſſiduiſſime*; conſecutus eſt, ut *torridum, imo Mumiæ quaſi Ægyptiacæ* inſtar, parti adhuc incolumi, ſphacelo minime progrediente, adhæreret, ſicque Anum nonaginta duorum ferme annorum menſes propemodum ſex in vivis ſervavit. Cum cætera facta eſſent quæ probaveram, aut addideram; æger, ſi non tandiu quam illa, at certe diutius vixit quam ii qui aderant, ſperare ſe, oſtenderant. Nam ſub Maii finem rurſus per litteras conſultus ſum, quibus narrabat Tornierius, etiamtum alacrem, ut antea, pulſu non debili, ſuoque propemodum roſeo naturali colore ægrum eſſe, appetitu vigere, non ſitire, lotium juſta copia reddere, idque colore, & ſubſtantia ſecundum naturam, dura autem alvi recrementa non niſi quincto, aut ſexto quoque die, ut ſanus conſueverat. Et morbum quidem intra eos tres menſes progreſſum eſſe; at paulatim adeo, & lente, ut quinquaginta circiter dies tranſacti eſſent priuſquam digiti, & metatarſus, & ad malleolos uſque tarſus nigri, duri, & plane *mumiæ* ſimiles fierent. Deinde vero cum prope malleolos nigra, & dura cutis ſe extuliſſet, ſub ea forficibus ablata, ulcus inter malleolos retectum fuiſſe: quod eſſet, cum ſcriberet, manus latitudine, colore ad ſuperiorem ambitum vivide rubro, nec ſine dolore cum medebantur, ſed malleolum externum, & tibiæ partem nigricare; ad inferiorem autem ulceris ambitum fracidam eſſe, & putridam carnem, & nonnihil fœtentem, quæ ubi paulatim, ſicuti faciebant, adempta eſſet, ut erat illa eo loco quo tarſi ariditas, duriticſque deſinebant, viſuri erant, num putridi aliquid ſubeſſet, an quidquid mollis in tarſo fuerat, revera in *mumiam*, ut videbatur, eſſet converſum. Quod ad crus attineret, anterius quidem ſecundum naturam propemodum, ſura vero nonnihil eſſe ſubtumidum: crure compreſſo, aliquam in ulcus exprimi puris guttam, nunc albicantis, nunc rubro colore infecti; tamen ejus cutem naturalem calorem, coloremque ſervare. Ulceris pus eſſe variegatum: illiuſque parti qua putridum eſſet, ea quæ putredini adverſantur, imponi; qua autem vivide rubrum, lumbricorum terreſtrium ſuccum adhiberi, ut quem ibi quoque valde proficuum experirentur. Quod reliquum eſſet, lentam illam febriculam nunquam abiiſſe, imo aliquando etiam intendi: noctes aliquas inquiete traduci ob pruritum in corporis ambitu, nonnunquam ob motus ſpaſmodicos ſani cruris, denique cute quantumvis etiamtum molli; ægrum tamen ad extremam maciem eſſe redactum. Cum alia, tum hoc præſertim poſtremum vehementer diſplicuit, ut quod vitæ diutius protrahendæ ſpem valde minueret. Attamen ne Seni Generoſiſſimo, & Medico Humaniſſimo prorſus deeſſem, quorum uterque ob ea quæ antea ſcripſeram, plus mihi quam ipſe agnoſcerem, tribuebant; cum ad cætera reſpondiſſem, ea potiſſimum laudavi quæ adverſus reliqua convenirent quidem, ſed in primis adverſus maciem. Itaque de duobus remediis quæ illo anni tempore valent plurimum, vipera, & lacte, utrum mallent, commendavi, illud etiam de lacte adjiciens, ut ſiquid utilis ex Hildano ſuperiore conſilio propoſuiſſe me, crederent, hoc etiam ex eodem Auctore (2) acciperent, adverſus iſtud ipſum morbi genus laudante non ſolum *muliebre lac*, ſed, *ſi* hoc *deſit*, *aſininum*: a quo ſi ferretur, facilis poſtea eſſet tranſitus ad vaccinum. De his remediis duobus utrum maluerint, neſcio: hoc ſcio, ægri vitam ad æſtatis initium, protrahi non potuiſſe.

26. Habes fuſe, ut de morbo non ita apud nos frequenti, quid ad me ſcriptum fuerit, & quid ipſe reſponderim. Num vero in hoc etiam gangrænæ genere locus eſſet

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 215.

(2) c. 13. cit.

Digitized by Google

eſſet proponendi interius quidem corticem Peruvianum, exterius autem aquam tepidam, cogitaſſem forſitan, ſi de illo tum extitiſſent Obſervationes, quamvis alias aliter reſpondentes, cum ab aliis Solertiſſimis Viris habitæ, tum Bononiæ præſertim ab Experientiſſimis illis Academicis (1) repetitæ; de tepida autem innotuiſſet felix Cl. Benevoli conſuetudo ex Obſervatione in primis illa (2) qua ſic gangrænas vicit, non modo nigram, ſed & duram cutem efficientes. Et quod ad Peruvianum quidem corticem ſpectat, etſi in gangræna ſicca ut laudatum ſcio a Cl. Chirurgo Guiſardo (3), ita ab altero ejus vim in dubium tractam eſſe, intelligo (4); tamen quemadmodum inter cætera quæ corticis utilitatem adverſus gangrænas alias oſtenderunt, experimentum illud in primis attendendum videtur in quo omnia in melius vergebant dum cortex ſumeretur, pejus autem dum omitteretur, & denique rurſus melius, dum rurſus in uſum traheretur; ſic non leve pondus ad eandem in ſicca etiam gangræna utilitatem monſtrandam ſimili Obſervationi ineſſe, crediderim, quæ in Hiſtoria extat Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (5): quæ enim in pede inceperat, gangræna ſicca pro alterna corticis exhibitione, & intermiſſione, alterne melius, peiuſque habebat donec ſub ejus haud amplius interrupto uſu pervicta eſt. Veruntamen repetitum ſæpius experimentum, neque in gangræna incipiente ſolum, ſed jam perfecta, optandum hic eſſe, vides; nec Benevoli conſuetudini; ut ad remedia exteriora tranſeam: tunc eſſe locum, quando id quod durum eſt, non detrahere, ſed vel magis ſiccum reddere ſtatutum ſit, ut æger diutius ſervetur: ad quod ea quæ emortuam partem, quaſi cadaver quoddam, condire poſſent, ſunt adhibenda. Contra etiam, atque etiam videndum eſt, ne facile in ſimilibus gangrænis ad ea quæ pus moveant, diſcendamus, Medicorum illorum memores, qui per ſuppurationem id quod erat in pollice pedis mortuum a vivo ſeparare ſperantes, gangrænam quam Boerhaavius (6) ibi ſex menſes coercuerat, ad femur uſque tridui ſpatio promoverunt. Quin etiamſi in perſimili caſu optima jam eſſet ſappuratio; ægrum tamen ſervari non potuiſſe, refert Cl. Dieter. Sproegelius (7), monetque, in morbis ejuſmodi ne optatis quidem, & ſuccedentibus ex ſententia ſuppurationibus adeo facile eſſe fidendum. Quæ res vel una eorum ſpem retardare poſſet, qui in iſtiuſmodi ſenum gangrænis emortui membri amputationem laudarent. Sed alia inſuper accedunt, ut puta ſi quod Kulmus (8) cenſebat, & certe aliquando eſt, ab oſſeis factis, arctatiſque ſuperius arteriis nata eſſet gangræna, aut ſi in ſanguine, ut creberrime accidit, inexpugnabilis eſſet gangrænæ cauſa, unde factum eſt plerumque, ut ſuperſtitem aut ejuſdem membri, aut alterius partem mox idem morbus invaderet, ſive a Chirurgo amputatione peracta, ut in Hildani (9), & Tulpii (10), & aliorum Obſervationibus, ſive facta ab natura ipſa ſeparatione, ut in epidemicis, quas ſupra (11) indicavimus, gangrænis a vitiatis ſecalis granis videre licet. Hæ igitur cauſæ, præter decrepitam ætatem, in Ægro a me deſcripto cogitare de amputando pede non permiſerunt. Sed etſi extremum illud auxilii genus ferre homo perſenex potuiſſet; neque alio idem malum paulo poſt rediiſſet; tamen difficile factu erat, ne mox novo alio aliquo de tot quibus illa ultima ætas patet, ſe exerente abſumeretur. Ut enim morbi dumtaxat unius exemplo utar, eoque ad hujus Epiſtolæ propoſitum attinente; inter magis provectos Auditores meos eſt Medicus qui tres, neque ita longo temporis intervallo ſenes hic vidit, calcanei omnes alium ulcere, alios gangræna correptos, feliciterque perſanatos, quorum omnium ſanationem arenarum mi-

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica. (2) 16.
(3) Vid apud Haller in Acceſſ. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 4.
(4) Vid. Act. Erud. Lipſ. A. 1751. M. Jul. (5) A. 1748.
(6) Vid. apud Swieten. in Comment. ad illius Aphor. §. 424. (7) Obſ. Select. §. 37.
(8) Vid. ſupra, n. 25. (9) Cent. 4. Obſ. 92. (10) Obſ. Med. l. 3. c. 47. (11) n. 24.

Digitized by Google

ctus excepit, & hunc veſicæ inflammatio, hanc autem mors. Itaque ut in ætatibus firmioribus, heroicis, quas vocant, curationibus eſt locus; periculo enim ſpes opponitur longæ feliciſque vitæ, ſic in extrema ſenectute cum quod opponas magno periculo vix eſſe poſſit, ſenioreſque tuta etiam & miti curatione ſanati, mox nihilominus intereant; ab hac ſecunda eos curandi ratione non videtur temere eſſe recedendum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVI.

Sermo habetur de Oſſium Fracturis, Luxationibus, aliiſque vitiis motui officientibus.

ETſi propoſitos morbos Sepulchretum diviſos exhibet in proximas Sectiones duas V. & VI. hæ tamen ſunt breves adeo, ut Obſervationes utriuſque, & Scholia univerſa foliis duobus comprehendantur: neque hæc implerent, niſi aliqua jam ſupra poſita repeterentur: quod vel ipſo initio Sectionis V. factum deprehendes, ſi Obſervationis I. §. 1. eique ſubjecta duo prima Scholii capita cum II. Sectionis obſervatione XV. §. quidem 3. & appoſito ad hunc Scholio comparaveris. Nobis vero qui de Vulneribus Ictibuſque agentes, ſæpe oſſa fracta memoravimus, potius quam eadem hic iterare, placet quidquid in Valſalvæ, aut noſtris ſchedis ſupereſt quod ad propoſitos attineat morbos his unis Litteris complecti, initio ducto ab eo oſſe circa quod præcipue noſtræ ſunt Obſervationes verſatæ, cum fractum, an luxatum eſſet, inquireremus. Quæ res coget, ut promiſcue de utroque morbi genere, non ſeparatim, verba faciamus.

2. Veteres ut cæterorum oſſium, ita etiam oſſis femoris caput e ſua ſede excidere non dubitabant, eoque minus quod etſi difficilem prolapſi repoſitionem, difficiliorem autem repoſiti conſervationem eſſe, ſciebant, tamen utramque egregie aliquando præſtitam eſſe, ex Hippocratis, & Dioclis, & Philotimi, & Nilei, & Tarentini Heraclidis teſtimonio non ignorabant. Hi enim *clari admodum authores ex toto ſe reſtituiſſe*, ut Celſus (1) ait, *memoriæ prodiderunt*, & ille quidem Heraclides non ſemel, quod ejus locus oſtendit, nobis a Galeno (2) conſervatus, qui ſe quoque *femoris luxationem bis jam ita curaviſſe, ut in reliquum tempus non amplius exciderit*, idemque poſt Heraclidem *alios multos recentiores* præſtitiſſe, confirmavit. Sed quod Heraclides, & Galenus adnotaverant, id tunc ſuccedere cum relaxatum, non cum diſruptum eſt, teres, ut vocant, per quod femur cum acetabulo conjungitur, vinculum, propterea quia per medicamenta fieri poteſt, ut abſumpto laxante humore, laxatum vinculum rurſus contrahatur, non ut diſruptum coaleſcat, Medicos ut in parte verum docuit, ſic in parte a vero aſſequendo magis, magiſque abduxit. Verum enim eſt; laxato vinculo, prolabi ex ſuo acetabulo femoris caput; ſed non æque eſt verum, idem caput ſæpe prolabi, quia diſruptum ſit illud vinculum. Itaque ut luxatio femoris a cauſa interna qua videlicet laxetur vinculum, negari non poteſt; ſic ejuſdem luxatio a cauſa externa, a violentia nimirum quæ diſrumpat vinculum, non erat tam facile inter frequentiſſimas ponenda. Nec poſita eſſet, ſi hinc difficultas in rumpendo vinculo validiſſimo, inde vero facilitas in capite femoris ab ſua cervice avellendo, ſive in hac frangenda fuiſſent inter ſe comparatæ. Intellectum enim eſſet, vires quæ poſſint illud vinculum diſrumpere, multo citius hoc caput poſſe a cervice avellere, ſive hanc frangere, ſicque, niſi quid forte peculiare hic habeant nonnulla cor-

(1) De Medic. l. 8. c. 20. (2) in Hippocr. de Artic. Comment. 1. 4. n. 48.

Digitized by Google

corpora (1), femur ob capitis avulsionem, aut ob cervicis fracturam, non ob luxationem, prolabi. Hæc autem, aliaque ejuscemodi vix tandem animadverti cœpta sunt postquam instituta in mortuis dissectio manifestissime ostendit, quæ capitis femoris luxatio ab externa violentia credebatur, eam ferme semper fuisse capitis avulsionem, sive cervicis fracturam. Neque enim ex quo Pareus (2) ingenue fassus est, & cautis Chirurgis aliquando, & sibi in matronæ curatione accidisse, ut illi capitis femoris avulsionem, ipse cervicis fracturam pro luxatione acciperent, statim de rei causis cogitatum est. Deceptus autem Pareus fuerat a majori femoris trochantere quod supra ischion tangens, femoris caput esse, crediderat, donec postridie dum iterum in acetabulum os compellere nitebatur, a strepitu subaudito collisi ossis de fractura admonitus est, primusque omnium, quod sciamus, fallaciam hanc quanto gravior em, tanto ob signorum communitatem, & similitudinem, faciliorem in femore quidem detexit. Nam generatim, sed in pueris dumtaxat, indicaverat Columbus noster (3), cum postea quam docuerat, *si hœdi, aut agni, vel alterius animalis nuper nati ossicula decoxerimus, in eorum extremitatibus partes quasdam*, id est appendices, sive epiphyses, *divelli ac concidere*, esse *conspecturos*, tum, plurimis interjectis, admonuit, si *tenella puerorum ossa validius imperiti medici manu fuerint attrectata, ligamenta eo usque extendi, ut secum una appendices divellant.* Divulsionem autem, & fracturam, quantum ad institutum sermonem attinet, eodem redire, & propterea a me promiscue accipi hic posse, facile intelliges, ubi animadverteris, sive caput femoris a cervice avellatur, sive cervix a femore, in adultis utique non posse hæc sine fractura contingere, haud secus ac si cervix ipsa in medio frangatur. Sed neque in pueris, si rei effectum, & signa attendas, magni adeo referre, putabis, si avulsionem a fractura non separes; nisi forte signum illud quod a sono capitur collisorum inter se ossium, in hac magis, in illa minus habere locum, existimes: quanquam in pueris fere avulsio accidit, non fractura, neque in adultis ipsis quantum momenti in signo illo est, cum adest, tantum quoque est, cum abest. Fractæ enim cervicis extrema rarius respondent inter se, nec semper alterum ad alterum a Chirurgo admoveri licet, ut satis collidi inter se possint: nec semper potest sonus, qui levis fere, & obscurus est, satis audiri: quamobrem accidit aliquando, ut non nisi postridie, sicuti de Pareo diximus, imo ut non nisi pluribus interjectis diebus, discussaque inflammatione, tandem audiretur.

3. Ex quo Pareus rem detexerat, non statim rei causas esse quæsitas, sed dissectiones quæ rem evidentius ostenderent, expectatas esse, supra diximus. Multo autem diutius expectatum esset, si primum illæ a Verneyo, ut nonnulli credunt, aut ab Ruyschio, ut alii, aut etiam ab Rolfincio essent institutæ. Quin Rolfincius ipse (4) indicavit qui triginta ante se annis illud feciisse, Casparum videlicet Hoffmannum, qui Commentariis A. 1625. editis in libros Galeni de Usu Partium, cum monuisset (5), *fieri aliquando, ut fractura sit, cum putetur luxatio esse, cum videlicet femur vel in summitate, qua appendix est, frangitur, vel in ipsa cervice; illud*, inquit, *de appendicibus omnibus monet Columbus l. 1. c. 2.; hoc ego* vidi in femore *felis*: subjecitque suam felis Observationem, ex quo junior a vi externa semper claudicaverat, creditæ luxationem passæ, in qua tamen dissecta, non luxatum femur, sed femoris cervicem fractam invenit, cervicis capite in suo acetabulo etiam tum hærente. Et continuo causas addidit, cur humerus facile luxetur, femur difficulter, quarum prima est, *quia ille quidem caret hoc ligamento* terete, *hoc autem habet*: altera, quia hujus acetabulum strictius est, & profundius, tertia quia ejusdem junctura firmioribus musculis cingitur, atque instruitur. Quæ omnes causæ nunc etiam proferri solent: quanquam Rol-

(1) Vid. infra, n. 5. in fine. (2) Oper. l. 14. c. 21. (3) De Re Anat. l. 1. c. 2.
(4) Dissert. Anat. l. 2. c. 49. (5) Vid. l. 3. in fin.

Digitized by Google

Rolfincius Hoffmanni Observationem descripsit; eas omisit: id quod etiam ex Sepulchreto (1) intelliges, quia quæ Rolfincius hac de re habet, exhibente, nisi quod hæc tamen verba prætermittit, inter Scholium, & Hoffmanni Observationem interjicienda: *Multoties erratum ingens hic observavimus, & simile adnotatum ab Hoffmanno.* Num autem mortuos secando, observaverit, an vivos tangendo, ut in altera Scholii parte Diemerbroeckius, ipse existimabis. Certe Parei in matrona illa animadversionem, & monitum nemo horum memoravit. Aliud enim est quod nescio ex quo Parei capite produxit Rolfincius, qui dum infantibus hanc epiphysim nutricum culpa, & junioribus levi de causa, ut ex ossium probat coctione, disjungi, inculcat, se per Columbum magis, quam per Pareum, profeciſſe, ostendit. Sed Hoffmannus in Posthumo Opere (2) universe confirmavit quod olim ex illa junioris felis Observatione docuerat, statuitque, *maxime verum esse, fracturam potius in cervice femoris contingere, quam luxationem capitis femoris, ob ligamentum inprimis teres, quod in ipso acetabulo est*: quanquam A. 1641. ad ipsum rescribens Veslingius (3) nonnihil rem contrahere videbatur, spectans videlicet, cum id contingit, non modo ligamenti robur, sed & fragilitatem ossium *quibusdam naturis insignem*. Hæc paulo fusius ad te scribenda putavi de iis qui ante nostram ætatem de re proposita mentionem injecerunt, ut quid cuique tribuendum sit, appareret, sive in præeundo, sive in agnoscendo, sive in demonstrando, sive in rei ipsius causis inquirendis. A quorum Observationibus antiquior illa fortasse non discrepat Jacobi Sylvii (4) in latomo lapso ex alto qui *crus fregerat ad caput coxæ*; cruris autem nomine quid intelligeret, cum sæpe alibi, tum ibi præsertim manifestum est, ubi (5) ligamentum illud teres quod sæpius memoravimus supra, ab acetabuli fundo ortum, describens, *in medium*, inquit, *cruris caput inseritur*.

4. Eorum autem qui nostra scripserunt ætate Observationes, non omnes tamen hic quidem, easque strictim indicabimus tum quia crebrius hæ sunt in omnium manibus, tum quia præcipuæ extant in Salzmanni Dissertatione (6) anno edita 1723. qua copiose, & accurate, siquis alius, causas exposuit ob quas difficilius luxatio femoris ab ejus colli fractura internoscatur, & facilius tamen hæc, & quod consequitur, sæpius quam illa, ab externa violentia contingat. Sunt illæ Observationes in iis habitæ quorum claudicatio a luxatione, non a fractura esse credebatur, aliæ autem ad Ruyschium, aliæ ad Cheseldenum, aliæ ad Erndlium pertinet accedentibus cum Ravii approbatione aliis Borstii Observationibus, qui cum octo pariter claudicantes secuisset, nunquam luxationem, sed fracturam semper, ut illi, cervicis femoris deprehenderat. Ruyschius autem, cujus potissimum auctoritate res confirmari nostris temporibus cœpta est, & rei causas (7) simul cum Observationibus protulit, & in harum quibusdam peculiare aliquid adnotavit, nimirum cervicis olim ruptæ, & comminutæ, non solum non superstites reliquias fuisse, sed ejus loco aliquando (8) plura ligamenta comperta esse dura, crassa, teretia, quæ non exterius, sed interius ducta, femoris caput cum suprema ejus parte connecterent; aliquando autem (9) cum hac illud rursus conglutinatum, ferruminatumque fuisse repertum. Ad quas duas peculiares adnotationes nonnulla sunt quæ adjicias. Ad primam, Salzmannum in Dissertatione alia (10), quinquennio ante eam quam laudavi, emissa, indicasse, ligamenta illa dura, & crassa quæ inter caput, & femur Ruyschius viderat, & ab natura in cervicis locum substituta esse, non dubitaverat, ex periostio facta esse, quod a fractura laceratum, ibi non raro durius, & crassius fieri solet, ac ligamenti vicem præstare, cujus rei exemplum in fractura qua-

[1] Sect. hac 6. Obs. 2. cum Schol. [2] Apolog. pro Galeno l. 2. c. 81. [3] Epist. 25.
[4] Observ. post Isagog. [5] Isagog. l. 1. c. 3. [6] De Luxat. oss. femor. &c. c. 4.
[7] Thes. Anat. 8. n. 103. [8] Thes. 9. n. 74. [9] Ibid. n. 44.
[10] De Articul. Analog. &c. c. 2. §. 1. & 4. & c. 3. §. 2.

Digitized by Google

quadam ulnæ, & radii jam olim in Eruditorum Actis Lipsiensibus (1) propositum fuerat. Sed tamen hoc saltem attendas velim, Ruyschiana ista ligamenta non ad exteriores fractorum ossium parietes, ut periostium, ubi est, solet, sed ad eorum partem interiorem pertinuisse. Ad alteram, id est adnotatam ferruminationem, sive conglutinationem fracti femoris cum suo capite, quod alioquin sejunctum in acetabulo inveniri solet, adjiciendum est, cum ea accidit conglutinatio; accidisse autem non semel novimus; id deligationibus acceptum esse referendum, per quas femur ad caput appressum diutius servatum est, ægrique constantiæ in quiescendo, omnemque motum vitando. Neque tamen non clauda illa anus erat, in qua ejusmodi conglutinationem invenit Ruyschius. Etsi enim deficiente femoris collo, os totum minus extrorsum obliquum fit, eoque artus minus brevis, quam futurus fuisset; tamen sic femur femori propius est, & musculorum ipsum, & crus moventium directiones mutantur. Sed & illa claudicabat fœmina de qua in Erndlii indicata Observatione sermo est, tametsi ipsa fracta cervix per callum, digiti pollicis latitudine sub capite extantem, coaluerat, ut non deesse cervix videri posset, nullaque in ligamentis, vicinisque tendinibus læsio, aut præter naturam constitutio apparebat; adeo facilis est post fracturam claudicatio! Quanto autem amplior, & firmior est tota illa pars summi femoris quacum cervix sua basi cohæret, quam cervix ipsa, tanto is coalitus de quo primum diximus, minus quam hic alter, difficilis est: cujus auget difficultatem eadem quæ facilem fracturam facit, obliqua cervicis protensio. Impulsum enim quem homine, exempli causa, ab alto in pedes cadente, recta crurum, & femorum ossa impune sæpius excipiunt, ferre vix unquam potest cervix in transversum protensa, adeo præsertim fragilis, & a capite cujus ascensui acetabulum obstat, motum femoris, sursum propulsi, sequi prohibita. Hæ autem eædem causæ, cum musculi femur sursum trahunt, fractæ cervicis partes, rursus inter se contingentes, & coalescere incipientes, disjungunt, atque reglutinant. Et cervicis quidem hunc positum Auctores vetustissimi non ignorarunt: itaque Hippocrates (2) diserte scripsit *caput femoris, & cervicem articuli natura obliquam esse*. Aristoteles autem (3) cum femur *biceps* esse, dixit, non id quod Niphus (4) interpretatus est, voluit, *alterum* videlicet *femur* esse *a dextris*, *alterum a sinistris*; modo enim hoc satis indicaverat; sed hinc majorem trochanterem, inde cervicem in suprema femoris parte spectans, ipsum biceps esse, docuit. Cur autem ita divisum sit, & cervicem habeat pene in transversum protensam, longe manifestius est, quam cur cervici fragilis adeo structura contigerit. Nam & aliis quibusdam ossibus commune, non hujus dumtaxat, ut Docti quidam Viri ajunt, est peculiare, ut partes emittant quasdam, cum ipsis angulum intercipientes, ut puta scapulæ, & inferior maxilla. Sed emissæ ab his partes longe firmiori structura sunt, si suis cum ossibus conferantur, quam cervix femoris cum hoc comparata. Neque ipsa osse cui additur, est tanto crassior, ut de ea pariter dici possit quod de extremis longiorum ossium partibus, sua crassitudine, si non structura, fractioni resistentibus.

5. Quid vero in plerisque accidat quibus cervix fracta est; ob eas enim quas diximus, causas rari omnino sunt quibus coalescat; mox videbimus, ad Salzmanni illam aliam Dissertationem transeuntes, simulque eas quas in memorata hactenus referre non potuit, indicantes; non omnes tamen; plures enim apud alios extare, novimus; sed unius solum, & alterius mentionem facientes, quæ, cum hæc scriberemus, erant in manibus. Igitur ut illi quos omittimus, ita etiam experiens, industriusque Chirurgus Gregorius Barbettus, sicut in Apologia (5) est quam ad nos humaniter misit, idem, in dissecta a se fœmina vidit octoginta circiter annos nata, cui tametsi ad quartumdecimum usque

[1] A. 1685. M. Nov. [2] l. de Articul. n. 63. apud Marinell. [3] De Hist. Animal. l. 1. c. 15. [4] in Expos. ejus loci. [5] Apologia di due Cure.

Digitized by Google

que ex quo ceciderat, diem non brevior sano artu alter fuerat, cervix tamen femoris fracta erat, an, ut suspicatur, quia cum initio esset non prorsus fracta tandiu musculis femur moventibus restitisset? Idem tamen alteram profert Observationem hominis qui a vehementi calcis ictu ad eundem femoris articulum diu claudicaverat. In eo luxatum femur deprehendit, ut capite dorsum ossis ilium contingeret, nullo teretis ligamenti vestigio superstite, orbiculari autem deformato, & acetabulo quasi deleto. Ipse autem Salzmannus qui duorum quæ singula in singulis suis illis Dissertationibus egregie constituit, neutrum ingenue fassus erat sibi etiamtum contigisse, ut per dissectiones conspiceret; quinquennio post, utrumque interea ita ab se compertum affirmare potuit (1), ut quod ad primum attinet, fracturam *femoris frequentius quam* luxationem *deprehendere sibi licuisse*, asseveraret: quod vero ad alterum, quo femoris luxationum exempla proferret, in quorum uno femoris caput, cervice non fracta, in altero (2) cervix, a capite, quod absumptum erat, abrupta, *ossis ilii sedi externæ paulo supra* acetabulum *insistebat*, *& ab attritu a longo tempore facto cavitatem quandam & sinum velut superficialem efformaverat*, *unde*, *pede breviore licet existente*, *utrumque subjectum*, *quamvis non expedite*, *gressus firmare*, *& progredi uteunque poterat*. Nec vero exemplum de duobus his primum, aut Observatio quam ex Actis Berolinensibus ipse in Dissertatione (3) produxerat, & siquæ aliæ *non frequentes*, ut vere ait, istiusmodi Observationes ejus similes quam paulo ante secundo loco ex Barbetto commemoravi, sententiæ adversantur suæ, quæ ex ipso Dissertationis ejusdem titulo satis apparet *De Luxatione ossis femoris rariore*, *frequentiore colli Fractura*. Cum plura enim hujus extent, quam illius, exempla in adultis quidem, & a causa externa, ut Ruyschius (4) *raro*, Ravius (5) *rarissime* luxationem accidere, confirmarint; exempla quædam contraria non officient cautæ prudentique Salzmanni sententiæ; imo, si hæc nulla essent, stare ejus sententia non posset, quæ *rariorem* esse luxationem affirmat. Quin, cum enumerat (6) causas, propter quas hæc interdum contingat, ut pervulgatam ligamentorum laxitatem ab arthritide, circumjectorum musculorum, tendinumque paralysim, majorem æquo a primordiis acetabuli amplitudinem, aut capitis femoris parvitatem, item in margine acetabuli fracturam aliquam, aut defectum, aut tumores denique intra acetabulum subortos; proclive est nobis intelligere, ubi aliqua ex his causa sit non tanta quidem, ut per se adhuc possit femoris caput ex acetabulo extrudere; tunc si forte externa aliqua vis accedat, non difficile fore, ut luxatio fiat, sicut in iis pariter quibus a natura laxiora aliquanto obtigerint ligamenta, aut teres (quæ rara Nicolai (7) Observatio est) prorsus nullum.

6. Nunc quando nonnullæ sunt Observationes commemoratæ quibus ostenditur quid in illis acciderit quorum femur aut fractum, aut integrum ex sua sede prolapsum, restitui in eandem non potuit; subjiciendæ sunt aliæ eodem attinentes. Et Joannes quidem Salzmannns in Dissertatione illa de qua supra indicatum est, inscripta *De Articulationibus Analogis*, *quæ fracturis ossium superveniunt*, cum hoc argumentum generatim pertractet, plura habet quæ libenter inspicias, & huc transferas; sed Observationes profert quarum pleræque cum ad alia attinent ossa, tum præsertim, in viventibus tactu dumtaxat judice, non in dissectis cadaveribus judice etiam visu, habitæ sunt: itaque ex iis quas potissimum hic quærimus, habet nullam; nisi forte attinere huc velis Ruyschianam illam qua cervicis loco crassa quædam vincula caput cum summo femore committebant; nam quæ ex Diemerbroeckio sunt, illæ, ut supra (8) animadvertimus, ad anatomicam inspectionem non

(1) Vid. in Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 3. Obs. Anat.
(2) Vid. etiam Act. N.C. Tom. 2. Obs. 101. (3) c. 2. §. 7. (4) Thes. Anat. 8. n. 103. §. 2.
(5) Vid. Dissert. Salzman. modo cit. c. 4. §. 2. (6) Ibid. c. 3. §. 5.
(7) Dec. illustr. Anat. Obs. 7. (8) n. 3.

Digitized by Google

non pertinent. Pertinet autem duplex in una muliere Observatio quam in Dissertatione legi Osteologica (1) sub præsidio Celeberr. Gaubii edita, ab eodemque benigne ad me missa. Femur utrumque ex suo acetabulo exciderat. Dexteri autem caput erat integrum; sinistri carie plane consumptum. Itaque cum singula nova acetabula, in singulis ilium ossibus, singulis illis capitibus respondentia spectarentur; acetabulum sinistrum leviter, dexterum profundius erat excavatum; vetera autem acetabula ferme deleta; ut facile posset existimari, vetera hæc orbata capitibus, quæ sua mole, & pressione, & motu ipsa conservarent, suum cavum ferme amisisse, nova autem illa sic inæqualiter esse excavata, quod capite sinistro antea exeso quam satis apprimi potuisset, corpus a dextero suffultum, eoque integro, magis magisque os ilium dexterum ad ipsum apprimendo, ut ab eo excavaretur, effecisset. Neque absimilia olim vidisse Pareum, animadverti ex quodam ejus loco (2), quem operæ pretium est hic tibi describere. *Non ita raro*, inquit, *excrementitii humores in Ischiade tanta vi in hujus dearticulationis cavitatem quasi impetu quodam incurrunt, ut relaxatis ligamentis . . . . caput ossis femoris hinc facile depellant, nunquam restituendum, si paulo diutius abfuerit: quia interim in illam cavitatem illapsus humor, mora velut in lapideum quasi concrescit, femoris vero ille articulus in vicino osse novam sibi cavitatem attrivit, veræ vero cavitatis labra, quæ cartilaginea sunt, strictiora & depressiora evaserunt.* Porro has, & siquæ sunt aliæ, cum femur aut integrum, aut fractum in exteriorem incubuit partem, excavati interdum in ilium osse novi acetabuli Observationes sine cadaverum dissectionibus posteri non minus ignorassent, quam Hippocrates in eo libri de articulis loco (3), quem si proferam secundum eam versionem quam plerique post Cornarium secuti sunt, minus facile intelligas, ut opinor, quam si ex Feliciani versione, conjuncta cum Galeni interpretatione produxero. Sic igitur Hippocrates, de femoris luxati capite verba faciens. *Cum tamen in carne, in quam prolapsus est, articulus moram invenit: & caro lentorem contraxit: dolore vacans temporis processu evadit. Cum vero dolore vacat, absque baculo, si alioqui voluerint, possunt ambulare: possuntque corpus læso crure sustentare.* Sic autem hæc interpretatur Galenus (4): *Per translationem moram, i. τρίβον dixit a locis a viatoribus diuturna immoratione attritis, atque assuefactis. Ejusmodi autem oratio ejus hæc est. Cum caput femoris e propria sede elapsum in exteriorem partem, in carne firmatum fuerit: inter initia qui id patiuntur ex compressione dolore afficiuntur: postea vero temporis processu caro ibi, non secus ac fossorum manus, occallescit. Quod cum fit, locus dearticulationi similis evadit: cum mora illa; quemadmodum antea acetabulo coxæ, caput femoris utatur.* Postea vero quam dixit quomodo post inflammationem humor ibi quidam *lentus ac mucosus* relinquatur; *id*, inquit, *ad motionem capiti femoris commodissimum est. Ob hanc enim humiditatem mora illa tanquam articulo utuntur.* Quid igitur in re hac Veteres illi conjicerent, & quid insuper morbidorum cadaverum dissectiones oste[illegible]nt, ex eorum comparatione præclare intelligis.

Hæc autem omnia in ipso Epistolæ hujus initio longa oratione præfatus sum, ut paucis dilucide possim quo singulæ attineant, & quas confirment mox producendæ Observationes, significare. Earum prima ex Valsalva est.

7. MULIERI sexaginta annorum, difficili respiratione cum tussi laboranti, casu os femoris luxatur. Tunc assidua accedit febris: quæ, aucta spirandi difficultate, mulierem undecimo die interimit. VENTRE patefacto, jecur invenitur durum, in ejusque vesicula plures calculi.

Thorace recluso, pulmones apparuerunt magnis extra, intusque nigris maculis variegati. A dextris una circiter aquæ libra; a sinistris pauxillum thoraci inerat. Concretio polyposa dilatatam cordis auriculam dexteram implebat: altera in

(1) De modo quo offa se vicinis accommodant partib. §. 42. (2) Oper. l. 17. c. 22.
(3) n. 63. apud Marinell. (4) in l. Hippocr. de Artic. Comment. l. 3. n. 93.

Digitized by Google

in ſiniſtro erat ventriculo, indeque ſe producebat in vaſa. Tandem quod ad femur attinebat, revera luxatum inventum eſt, laxato videlicet eo ligamento quo femoris caput intra Innominati oſſis acetabulum alligatur.

8. Quæ luxationem præceſſerant, difficilis reſpiratio, & tuſſis ab dilatata auricula, aqua in thorace deprehenſa, & duro jecinore poſſunt repeti. Quæ vero luxationi ſucceſſit; febris, ab dolore, & vexatione quæ luxatio attulerit vicinis partibus: a febrili autem ſanguinis motu, pulmones, aliaque viſcera afficiente, aucta difficultas ſpirandi, & mors.

Sed quod luxatio ſine fractura cervicis contigerit, id teretis, ut vocant, ligamenti laxitati tribuendum eſt, minus fortaſſe a natura, aut a prægreſſa quapiam cauſa firmo, & robuſto, eoque ut magis a caſu laxaretur, facileque cederet, jam diſpoſito. Neque hæc Obſervatio adverſatur ſententiæ Ruyſchii, ut qui *raro* quidem, ut ſupra (1) dixi, id contingere, affirmavit; non, quod aliqui ipſi affingunt, nunquam accidere, negavit. Fractæ autem cervicis Obſervationes has duas accipe, quarum prima ab exercitatis apud me Diſcipulis, altera a me ipſo habita eſt.

9. VIR ruſticus ex arbore delapſus, femur luxaſſe credebatur. Quod cum in ſuam ſedem reponere fruſtra Chirurgi conati eſſent tanto majori ſedulitate, quod elapſum femoris caput manu percipere ſibi videbantur; forte accidit, ut Juvenes illi qui me non ſemel audiviſſent docentem, quanto facilius a vi externa cervicis fractura, quam femoris luxatio, contingat, & quomodo trochanter major Pareo ipſi (2) pro femoris capite impoſuiſſet, hæc minime reticerent, nec tamen ſeniores illos Chirurgos a præjudicata opinione abducerent. Itaque duobus circiter exactis menſibus cum Thoracis morbus hominem qui e lectulo necdum ſurrexerat, corripuiſſet, & catarrho quaſi ſuffocante confeciſſet ante finem A. 1727. per diflectionem cognoſcere voluerunt, ipſi, an Chirurgi decepti eſſent. FEMORIS ſummo oſſe, ejuſque acetabulo retectis, omnibus qui aderant, Anatomes, & Chirurgiæ ſtudioſis oſtenderunt, perfractam in medio fuiſſe cervicem, dimidio hujus altero ad caput, quod acetabulo inhærebat firmiter, altero ad os femoris prope trochanterem, qui in vivo homine fucum fecerat, adhærente. Ex eodem autem corpore, quod ictericum nequaquam fuerat, quot qualeſque calculos, in fellis veſicula inventos, ad me attulerint, & quæ ego de iis experimenta cœperim, cum ad Schroeckium ſcripſerim, & ipſe ediderit (3), non eſt hoc loco repetendum.

10. FŒMINA annos nata circiter quadraginta, pinguis, a ſiniſtris clauda, dorſo nuper ad imas coſtas vehementer contuſo febri correpta, & intra dies quindecim abſumpta fuerat A. 1742. quo tempore cum Anatomen in Gymnaſio docerem, ex Noſocomio cadaver illuc translatum eſt. Ubi quod ad exteriorem illam contuſionem attinebat, nihil peculiare adnotavi. Adnotavi autem alia, in primis quæ ad claudicationis cauſam ſpectabant. Eaque poſt nonnulla in Thorace, & Ventre animadverſa, hic tibi, quemadmodum plurimis qui tum aderant, monſtravi, diligenter deſcribam. CORDIS auricula dextera, & Cava Inferior vena concretiones, non ſine multa alba ſubſtantia, polypoſas habuere: quales uterque etiam ventriculus, ſed multo craſſiorem ſiniſter. Ex Aortæ arcu non tres, ſed quatuor naſcebantur arteriæ; Vertebralis enim ſiniſtra non ex Subclavia, ſed inter ipſam, & Carotidem ejus lateris oriebatur. In Ventre genitalia, & renes, & vaſa ſanguifera hæc quæ adnotarem, obtulere. Teſtis alterius ſuperficies maxime erat inæqualis. Uteri oſculum nulla cinctum corona; ut nihil intra vaginam protuberaret. Renes autem pro mediocri mulieris ſtatura ambo æquo longiores: ſiniſter ad extremum inferius facie exteriore nonnihil excavatus a cicatrice, cujus ambitus ad circuli formam accedebat, diameter tranſverſum digitum æquabat, veſtigio, ut credidi, hydatidis in rene olim ex parte conditæ, reliqua extantis. Magnæ arteriæ truncus æquo tenuior, non ipſe Sperma-

[1] n. 5. [2] ſupra, n. 2. [3] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 167.

Digitized by Google

maticam emittebat dexteram, quæ ab Emulgente proveniebat: neque eodem quo ſolet, modo Lumbares, neque Iliacam ſiniſtram pari ac dexteram longitudine, ſed tertia parte breviorem. Quod fac attendas; jam enim ad ea accedimus quæ ad claudicationis tum effectus, tum cauſas pertinebant. A ſiniſtris enim, ut dixi, mulier claudicaverat, iſque artus erat digitis quatuor brevior, quam dexter, & calcaneum ad exteriora converſum habebat, non minus tamen, quam dexter, pinguis, imo craſſior, ſed ab œdemate. Iliaca igitur vena dextera æquo erat latior; at ſiniſtra, ejuſque rami tenues adeo, & pallentes, ut rem nunquam antea a me viſam miratus, Cavæ imum truncum aperuerim. Quo facto, vel magis miratus ſum. Nam pro Iliacæ ejus venæ oſtio lineam inveni, ipſius coalitum indicantem, qua in linea duo, aut tria parva erant oſcula, cum Iliaca vena communicantia. Quam cum ſecundum longitudinem incidiſſem, & præter filamenta polypoſa, quendam fibrarum quaſi faſciculum introrſum exſtantem conſpexiſſem; mox facile animadverti venæ parietes ab uno latere inter ſe coaluiſſe, ſicque eum faſciculum mentiri, cujus ſpecies, manu utraque parietes diſtrahendo; neque enim perdifficilis erat ſejunctio; prorſus evaneſcebat. Tum vero Cruralibus arteriis, & venis a ventre uſque ad poplitem utroque in femore detectis, nullum in arteriis diſcrimen ſe obtulit; vena autem, ſiniſtræ arteriæ ſocia, tertia ſaltem parte anguſtior apparuit, quam dexteræ: & quamvis complicatos, & coaleſcere incipientes parietes non haberet; habebat tamen inter tunicas nigrum quaſi ſanguinem, & ſanguinem ſortaſſis, ſed a longo, ut videbatur, tempore concretum. His ita perſpectis, claudicationis cauſam, retecto ſiniſtri femoris cum Innominato oſſe articulo, quæſivi: occurritque os femoris cervice, & capite orbatum. Et caput quidem in ſuo acetabulo hærebat affixum, cartilagine tamen qua horum utrumque incruſtatum fuerat, hic illic exeſa: quin oſſea capitis ipſius ſubſtantia tum qua ſiniſtrum acetabuli ſpectabat parietem, tum qua cum cervice olim cohæſerat, non erat integra. Cervicis autem veſtigium ſupererat nullum, ſi oſſea quædam fragmenta exciperes, ligamentis adnata valde craſſis, & duris, in quæ capſulare quod vocant ligamentum abiiſſe videbatur; hæc certe a margine acetabuli ad eam partem ſummi oſſis femoris ex qua olim incipiebat cervix, producebantur, femurque ad eum marginem alligabant. In cavo autem quod cerviçis loco intercipiebant, craſſiuſcula inerat materia carneo colore, ſed fuſco, & obſoleto, non fœtida tamen, nec multa. Præter hæc, os Innominatum ſiniſtrum antrorſum magis prominebat, quam dexterum; ut proclive eſſet ſuſpicari, quæ exterior violentia huic fœminæ, cum tenella, aut junior eſſet, femoris cervicem fregerat, eandem os quoque Innominatum luxaſſe.

II. Si Obſervationes has duas inter ſe comparaveris; in eam opinionem facile venies, ut quod Ruyſchius (1) de fracta cervice ſupereſſe nihil deprehenderit, id longo tempori tribuas, diutiuſque repetitis agitationibus, & frictionibus inter ſe fragilium cervicis diſruptæ extremorum, prætereaque exedenti vi acrium particularum, e læſis, vellicatiſque membranis deſtillantium, & cariem mora afferentium. Quod vero de laceratis a fractura perioſtiis commemoravi (2), non raro videlicet duriora, & craſſiora fieri, id ligamentis quoque interdum accidere, ex ſecunda intelligis Obſervatione. Ex eadem quod de extenuatis habet Iliacis venis, læſo artui reſpondentibus, conferas velim cum diſſectione, alias (3) ad te ſcripta, claudæ alterius fœminæ. Reperies enim, tenuiora fuiſſe Iliaca vaſa ad claudum artum ſpectantia. Venam autem non modo per femur adeo extenuatam, ſed in ventre coaleſcentibus ab uno latere inter ſe parietibus contractam, ad oſtium autem per quod in Cavam influit, propemodum occæcatam non reperies. Perrara enim eſt res, nec intellectu facilis, artu ex quo redibat, œdemate quidem laborante, ſed tamen vivente; etiamſi a tem-

[1] ſupra, n. 4. [2] Ibid. [3] Epiſt. 46. n. 17.

Digitized by Google

pore non longo rem eo redactam ponamus. Cæterum in hac muliere os femoris ob alligantia vincula longe ab acetabulo recedere non potuerat. Vir autem de quo ante ipsam dictum est, cum semper cubuisset, eo osse utendi, eique insistendi occasionem non habuit. Nunc igitur in altera muliere, itemque in altero viro, qui elapso, nec repositio femoris capite usi sunt, diutius eidem insistentes, quid deprehenderimus, exponamus.

12. ANUS clauda, jam octogesimo anno erat proxima, cum apoplexia correpta, haud multo post non tam ex ea, quam ex ejus minus animadverso effectu mortua est. Nam cum, resoluta vesicæ vi qua lotium tum retineret, tum extruderet, assidentes mulieres stillicidio deceptæ, tantum lotii exire, quantum jugiter in vesicam descenderet, arbitrarentur, anus autem immanem hujus distentionem aut sentire, aut significare non posset; eidem quod & aliis (1) ob eandem fallaciam accidit, ut citius moreretur. CADAVERE enim in Theatrum delato, ut Anatomen tradere inciperem Januario mense A. 1735. ea mortis causa inter initia in conspectum venit, doctrinæque ordinem turbavit. Scilicet aperto Ventre, se se obtulit vesica lotio adeo distenta, ut ad umbilicum perveniret, & ilium utrumque occuparet, intestinis sursum ita compulsis, ut hinc jecur, & diaphragma altissime urgerent, inde vero lienem, & ventriculum adigerent medium versus epigastrium. Virebant autem, & grave olebant viscera pleraque; ut omnia eximi statim e ventre jusserim, & in sepulchrum inferri. Quæ igitur in Thorace, & Collo, & Artubus animadverterim præter naturæ modum se habentia, huc addam; nam, meliora interea corpora nacti, Caput non attigimus. Pericardium cum anteriore Magnorum vasorum, & cordis ipsius facie connexum erat, cum illa quidem per filamenta, cum hac vero per se ipsum quantum duo transversi digiti tum in longitudinem, tum in latitudinem spatii obduxissent. Quæ res fecit, ut ab eo qui apoplecticæ Medicus fuerat, quærerem, num forte pulsus singulari aliquo modo, & præsertim intermittendo peccassent: quod ille continuo, diserteque negavit. Arteria Magna interiore facie modico supra valvulas intervallo incipiebat aspera fieri, quasi fibræ secundum longitudinem ductæ, hic illic inter se disjunctæ, prominerent: ea asperitas ad duos transversos in longitudinem digitos, in latitudinem paulo minus extendebatur. Thyroidæa glandula præterquam magna erat, etiam quibusdam quasi globis anteriorem faciem habebat nonnullis locis prominentem. Inferiorum artuum sinister, quod in latus mulier claudicaverat, genu interiora, calce exteriora spectabat: dextero brevior, & si dorsum pedis excipieres, qua parte crassior videbatur, valde extenuatus, amplaque præterea cicatrice, tamquam a magno ulcere exterius secundum longitudinem fibulæ deformis, cum dexter pulcher esset, atque egregie nutritus, venisque tam latis præditus, ut latiores in nullo artu inferiore unquam vidisse, meminerim. Quod ut indicio erat tanto majoris copiæ sanguinis in eum artum influentis, quanto minor in oppositum influebat; sic, ut ægrius ferrem, efficiebat, humatis jam inde ab initio visceribus ventris, & vasis, non licere amplius, quomodo Iliaca sinistra vena prope Cavam se haberet, inspicere. Denique superiore sinistri ossis femoris junctura retecta, ejus ossis caput non ita ut solet, globosum, sed quasi complanatum, & nonnihil amplificatum invenimus, nulloque, per quod necteretur, vinculo terete instructum. Excipiebatur acetabulo minus cavo, quam secundum naturam, cartilagine tamen incrustato. Erat autem ad hujus acetabuli oram arteriorem cavum alterum, multo quam ipsum, minus: cujusmodi cavum ante acetabulum femoris dexteri nusquam erat. Porro acetabulum sinistri, quamvis, si ad os ilium suum, id est sui lateris referres, neque humilius, neque altius, neque posterius esse videretur, quam dexteri, si hoc quoque cum suo osse ilium comparares; plus tamen

[1] Vid. Epist. 42. n. 22. ubi & hæc historia promittitur.

Digitized by Google

tamen a commiſſura oſſium pubis diſtabat, quam acetabulum dexteri. Nam & os ilium ſiniſtrum multo plus ab eadem commiſſura diſtabat, quam dexterum.

13. Quæ ad cordis, & pericardii nexum attinent, nulla cum pulſuum intermiſſione conjunctum, eo referes ubi (1) de ejuſmodi connexionibus, earumque effectibus alias a nobis actum eſt.

Quod vero ad acetabulum ſpectat quo femoris caput excipiebatur, non dubito, quin ſupra (2) commemoratis Cl. Virorum Obſervationibus cum hac noſtra comparatis, facile agnoſcas, excavatum illud fuiſſe a femoris capite, olim extra acetabulum naturale prolapſo, cujus etiamtum veſtigium in illo anterius proximo, multoque minori cavo ſupererat. Quod enim acetabulum novum minus eſſet profundum, quam ſecundum naturam, caput autem femoris a globoſo ad planum vergeret, ex his indiciis ſatis intelligis, dum os contra os ſive pondere apprimeretur, ſive agitatum muſculis ageret, alterum ab altero viciſſim eſſe detritum, atque depreſſum, ſicque excavatum eſſe acetabulum, quod ſi natura ipſa paraſſet, tum profundius, & commiſſuræ oſſium pubis propius, & alligatum habens, per vinculum teres, globoſum femoris caput effeciſſet. Nam quod cartilagine incruſtatum eſſet; ibi fortaſſe cartilaginea natura, cum excavatio incepta eſt, necdum in oſſeam mutata erat; ut non inducta poſtea ſit, ſed tantum ſervata. Quod vero cavum illud alterum, commiſſuræ oſſium pubis propius, vetus acetabulum eſſet, a natura ipſa olim paratum, & ſedes ipſa indicat, nec parvitas illius repugnat, ſive cum inter initia eo munere fungeretur, majus eſſe non debuit, ſive etiam, ut in alveolis dentium ſæpe videmus, dempto oſſe quod antea inſertum erat, circumjecta oſſea ſubſtantia creſcit, & ſinum implet, aut fere implet: id quod etiam in claudo viro cujus hiſtoriam promiſi hic eſſe me abſoluturum, perſpexi.

14. LANARIUS igitur ille cujus alibi (3) mortiferum vulnus deſcripſi, in latus dexterum, ut ibi dictum eſt, claudicabat. Hunc æquali utroque inferiore artu in lucem editum (de noto enim viro, quod de aliis ſæpenumero fruſtra optavi, quæ inquirebam, ſcire potui) cum mater tenellum adhuc, atque adeo primis vitæ menſibus e cunis eximeret, dolere artu illo dextero, animadvertit, ſive eum dolorem externa aliqua, ipſi ignota, cauſa forte induxerat, ſive interna. Poſt quem dolorem jam tum is artus factus eſt brevior; ut nemini poſtea, cum ingredi puer cœpit, mirum fuerit quod claudicaret. Uſu autem conſecus eſt, ut claudicaret quidem, ſed prompto greſſu atque expedito. JUNCTURÆ vitium, ex quo alterius, quantumvis modici, occaſio extiterat, ut opinor, nimirum dum homo corporis pondus in firmiorem ſiniſtrum artum inclinare nitebatur, thoracis Spinam in latus illud nonnihil incurvaverat; junctura, inquam, vitium dexteri artus ad hunc modum ſe habebat. Acetabulum quod ſolita Sede a primordiis natura paraverat, ex dimidia tantum parte ſupererat, eaque anteriore: in cujus fundo ſubſtantia erat quædam ſubrubente, ſed luridо, colore, ut morbida videretur, quam ſi tangeres, non ligamenti, ſed glandulæ quodammodo natura eſſe, crederes. Dimidia autem altera pars acetabuli oſſea implebatur ſubſtantia, præterèaque operiebatur oſſe quadantenus terete, in quod ſuperficies proxima excreſcebat oſſis Innominati. Supra hoc vetus acetabulum, erat in facie externa oſſis ilium quaſi acetabulum alterum ex ſubſtantia conſtructum alba, firma, & ejus ex qua ligamenta conſtruuntur, ſimillima, addito inſuper limbo in quem non ſolum ab anteriore, ſed ab ſuperiore etiam parte prominebat, media inter cartilaginem, ligamentumque natura. Lævis erat hujus acetabuli facies, ſi inferiorem quendam in ea locum exciperes, quem rubella non exigua tenebat ſubſtantia, pro mucilaginoſa glandula facile agnita. Exceptum in hoc acetabulum erat femoris caput, nullo terete vinculo inſtructum, neque ſolita magnitudine, forma, lævitate præditum. Namque ubi a cervice exſtare incipiebat, ubi quidem nulla

(1) Epiſt. 23. n. 18. (2) n. 5. & 6. (3) Epiſt. 54. n. 46.

Digitized by Google

nulla harum deerat. Sed poſtquam ſic aliquantum proceſſerat, deprimebatur, & nudatam cartilagine ſubſtantiam oſſeam oſtendebat: quæ mox in ſummo firma quidem, & dura, & albida, ſed granoſa haud ſecus apparebat, ac in multis veſicæ urinariæ calculis ſuperficiem videmus.

15. Si mirum forte videbatur, in Anu de qua paulo ante (1) dictum eſt, novum acetabulum cartilaginea cruſta non caruiſſe; mirum videbitur magis, quod in hoc viro mucilaginoſa glandula non caruerit nedum limbo, ſive, ut vocant, ſupercilio, quali naturale acetabulum inſtructum eſt. Scilicet multa fiunt quorum perobſcurus quo fiunt, modus, & ratio eſt. Neque illud admiratione caret, quod tam longo tempore vetus acetabulum, ſi non omnino deletum, at magis tamen repletum non ſit, itemque cum tenera eſſent oſſa, novum acetabulum non ipſum fuerit in oſſa excavatum, imo ex ſubſtantia factum ſit quæ cum Hippocratis, & Galeni ſententia (2) magis quam cum poſterorum Obſervationibus, videri poteſt convenire. Sed meæ partes ſunt ea quæ ipſe, & quicunque aderant, oculis, manibuſque percepimus, ſive admirationem habeant, ſive non habeant, ſumma fide proponere; tuæ autem animadvertere, non uno modo ab natura uſum membrorum amiſſum reparari, & quamvis modus a poſteris deprehenſus in aliis corporibus verus ſit, non ideo in aliis alterum quem vetuſtiores indicaverant, eſſe non poſſe. Quod ſi forte alia cupis analogæ, ut vocant, articulationis exempla, ſive ut cum iis conferas quæ a nobis propoſita ſunt, ſive ut ſaltem plura habeas quæ Sepulchreto adjungas; ſupra laudatas, Salzmanni præſertim Diſſertationes eruditiſſimas attente lege, aliaſque aliorum, ipſiuſque etiam, quas præterea indicavimus, Obſervationes: quibuſcum junge quæ in Scriptis extant Cl. Virorum Gutermanni (3), Schlichtingii (4), Ludwigii (5), & ſi in artu quoque ſuperiore novum articulum ex luxatione factum aves cognoſcere, Henrici Alberti Nicolai (6). Et ne ab inferiore de quo loquimur, artu recedamus; apud ſecundum, & tertium illorum, itemque apud Platnerum (7), alioſque plusculas invenies ad ſupremi femoris aut fracturam, aut luxationem pertinentia, & hanc, ut nonnunquam, a vi externa, ut alias autem a vinculorum eroſione, vel, ut ſæpius, laxitate. Ab eroſione quidem ut in Caſu Halæ edito A. 1742. (8), & in aliis antea a Maucharto (9), & ab Schulzio (10) propoſitis; ab laxitate vero, ut in Cl. Boetticheri (11) exemplo, quo rarius facile non offendas; erant enim a peſtilenti iſchiade vincula de quibus ſermo eſt, adeo relaxata, ut *pedes ambos ad menſuram uſque ſpithamæ longiores, quam in ſtatu fuerant naturali, reddiderint*: quod mirabile eſt; ſed illud mirabilius, quod perſanata ægra ſit, *ut deinceps abſque ullo incommodo libere iterum incedere potuerit*. Denique & luxationem illam huc addes, quæ a Petito Chirurgo (12) indicata eſt, non tam a cauſa externa, quam ab læſione per hanc mucilaginoſis acetabuli glandulis illata, ut uberius ſecreta mucilago teres ligamentum ſenſim laxando, aut abrumpendo, caput femoris non ſtatim, ſed poſt longum tempus extrudat.

16. Hactenus quæ graviora in ſummo femoris articulo offendimus, vitia accepiſti. Nec leve illud erat quod, in clauda muliere animadverſum, in proximas Litteras differimus quibus de Arthritide verba fient (13). Sunt & leviora quædam, de quibus, cum in claudicantibus conſpecta ſint, qualiacunque fuerint, non eſt hoc loco reticendum.

17. VETULA Etruſca a contuſione coxendicis ita claudicabat, ut diu cubare cogeretur. Acceſſit univerſi corporis dolor, & ex longo decubitu gangræna ad nates. Itaque paulatim deficiens ſub initium Martii in Noſocomio mortua eſt A. 1744.

CADAVER etſi ad alia quæ ſecundum

(1) n. 12. (2) Supra, n. 6. (3) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 105. in fin.
(4) Commer. Litter. A. 1741. Hebd. 1. n. 2. (5) Prog. de Collo Femor. &c.
(6) Dec. Obſ. illuſtr. Anat. Obſ. 6. (7) Inſtit. Chir. in not. ad §. 1193. & 1194.
(8) De Amput. Femor. non cruenta §. 18. ad n. 6. (9) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 34.
(10) Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 235. (11) Eorund. Act. Tom. 7. Obſ. 21.
(12) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1722. (13) Epiſt. 57. n. 2.

Digitized by Google

dum naturam erant, & quæ huc non attinent, recognoſcenda, & Diſcipulis demonſtranda non inutile mihi fuit; tamen hoc dum agerem, quædam adnotavi huc magis pertinentia. In Ventre dexter jecinoris lobus ſumma convexa facie erat a poſterioribus ad anteriora ſulco excavatus adeo profundo, ut digitum poſſet excipere, neque alii deerant ſulci hoc dexteriores: cujuſmodi ſulci ſi in mulieribus tantummodo occurrerent, inſpicioni poſſet eſſe locus, an arctioribus, dum juniores ſunt, imi rigidique quo uti ſolent, thoracis conſtrictionibus deberentur. Jecur ipſum intus extraque totum ex minimis albis corpuſculis factum videbatur, quæ interſtitiis fuſcis ex ſubrubro flavis tenuiſſimis interciperentur. Lienis gibba facies quaſi a craſſa quadam cruſta albicabat; ſima nigra erat. Teſtes ſtrigoſiſſimi, & in tenuem quaſi laminam depreſſi. Uteri oſculum amplum, & quodammodo triangulare, nulla circum protuberante corona ornabatur. Fundi univerſa interior facies nigra, & gangrænoſa. Thoracem coſtæ a dextris quidem duodecim, a ſiniſtris undecim cingebant. Prima enim harum, & ſecunda ex uno tantum oſſe multo maximam partem conſtabant. Scilicet ſuo ſingulæ capitulo a vertebris profectæ, vix digiti ſpatio emenſo, unum os latum fiebant, in quo nullum diviſionis quæ unquam fuiſſet, veſtigium. Id os ubi eo pervenerat, ut trium ferme digitorum intervallo a ſterno diſtaret ex ſuperna ora teretem oblongam cartilaginem vix dimidium latitudinis minimi digiti æquantem in ſternum immittebat; reliqua autem ex parte contractum, ſic tamen ut latitudinem retineret non ea minorem quæ in prima dextera coſta erat, modicoque ſpatio inter ſe, & teretem illam cartilaginem relicto, per cartilaginem alteram propriam cum ſterno committebatur. In pericardio aquæ copia aliqua. Dextera cordis auricula ſanguine diſtenta. Cor ipſum vel pinguedine qua inſtruebatur, detracta, æquo multo majus, nec ſolum ob latiores ventriculos, ſiniſtrum præſertim, ſed etiam ob multo craſſiores hujus parietes. Alterius valvulæ Mitralis pars erat oſſea facta, aut certe oſſiculum ſubnexum habebat, quaſi ex pluribus factum, eoque inæquale, ſubrotundum, magnitudine ferme æquans apicem minimi digiti. In corde polypoſæ aliquæ concretiones, & plurimus ſanguis ater, qualis, ſed fluidior, paſſim e diſſectis majoribus venis effluebat. Femoris denique claudicantis ſupremam junCturam inſpiciens, teres, ſæpius memoratum, in ea ligamentum offendi minus craſſum, & firmum, quam æquum ſit, luridaque rubedine infectum pene totum.

18. ANUS altera ab ætate jam curva, & quæ ita incedere ſolebat quaſi claudicaret, nuper erat noctu per ſcalas prolapſa, caputque alliſerat. Hinc mortis cauſa. Cum a nobis ibidem ſecaretur ante vernum tempus A. 1749. nonnulla ſunt quæ huc ſpectent, animadverſa.

IN THORACE Magni vaſorum trunci erant adeo a ſiniſtris; quamquam mulier curva quidem, ut dictum eſt, ſed gibba non erat; ut venam ſine pari nunquam viderim longius ſiniſtrorſum inflexam, ut ſe immittere poſſet in Cavam. In Ventre exterior renum facies non prorſus ſecundum naturam: quin alter parvulas quaſdam inſuper oſtendebat hydatides, ex ſe nonnihil exſtantes. Genitalia inſpiciens, nympham ſiniſtram neque eſſe, neque unquam fuiſſe, animadverti; dextera autem erat parva. Hypogaſtricas arterias latiores, quam ſolent, & duras, imo alteram earum non ſine oſſe qua Umbilicalem emittebat. Proximas unde illæ oriuntur, cum ſimul inſpectarem Iliacas, nec dexteram ſive latitudine, ſive tunicarum craſſitudine viderem quidquam a naturali conſtitutione diſcrepare; ſiniſtram miratus ſum cum minus latam, tum præſertim tenuibus adeo parietibus, ut vena propemodum eſſe videretur ab eo loco unde Hypogaſtricam dabat, ad illum uſque ubi prodibat e ventre. Quæ res ad memoriam redigebat quæ in duabus aliis claudis mulieribus (1) conſpexeram: quanquam in illis non arteriæ, ſed venæ anguſtiores erant, nec in femore quo claudicaverant, anguſtæ eſſe deſinebant. Hujus autem arteria cum

(1) Supra, n. 10. & 12.

Digitized by Google

eum e ventre exierat, juſtam latitudinem, & parietum craſſitudinem, ut cum dextera comparando perſpexi, protinus recuperabat. Cæterum in ſiniſtri ſummi femoris junctura animadvertere nihil potui unde levem illam claudicationem repeterem, niſi forte attinere huc credas parvas, & leves duas, inter ſe vicinas, ſubfuſcas quaſi contuſiones quæ in cartilagine, ejus femoris caput conveſtiente, cernebantur.

19. Fuerunt & mulieres aliæ duæ claudicantes (mihi enim accidit, ut in iis ſæpius hoc vitium offenderim, quam in viris, an caſu? an quod propter minus robuſtam ſtructuram corporis illi magis fœminæ obnoxiæ ſint?) quas cum ſecarem, manifeſtiorem ejus vitii cauſam me deprehendiſſe, arbitratus ſum; poſtea autem num deceptus eſſem, dubitavi. Ut ut ſit; Obſervationem utramque; nam & alia continent quæ indubia ſunt, & a me tibi fuerunt inter has quæ ad claudicationem ſpectant, alias promiſſæ; hic primum exponam; tum deinde meæ dubitationis cauſam non reticebo.

20. FŒMINAM claudam, necdum ſeneſcentem, hydrops confecerat circa medium Decembrem A. 1746. Ex ea Anatomes ſtudioſis cerebrum, muliebria, & ſiniſtrum, quo claudicaverat, artum in Noſocomio demonſtrans, hæc dumtaxat quæ hic locum habeant, adnotavi. CEREBRUM eximendo, animadverti in Craſſa meninge, baſim cranii conveſtiente, paulo ante, ſed nonnihil ab externo latere, paulo, inquam, ante foramen in quod nervus Opticus ſiniſter ſe conjicit, aliquid reſtare quod, ſi colori crederem, particula corticalis ſubſtantiæ videretur. Sed molle non erat, neque meninx Tenuis quæ ei loco reſpondebat, lacera, imo integra, & lævis conſpiciebatur. Tum diligentius attendens, globulum eſſe, vidi, parvi vuæ acini magnitudine, ſubdurum, ſolidum, qui nulla, id quod lævor oſtendebat, niſi ima parte, quoquam adhæſerat, hac autem erat firmiſſime affixus Craſſæ dumtaxat meningi; non oſſi, quod ſubjiciebatur; ut cenſuerim, ejuſdem meningis excreſcentiam eſſe, generis, ſicut ejus ſubſtantiæ modus oſtendebat, quaſi glandulo-ſi, initium tumoris, multum, ſi increviſſet, non ſolum proximis nervis Optico, & Olfactorio, ſed & cerebro obfuturi. Ex Uteri ſupremo exteriore fundo dexterius prominebat tuberculum figura, & magnitudine eadem quæ in excreſcentia illa Craſſæ meningis modo indicata eſt, ſolidum pariter, ſed album. Huic alterum intus reſpondebat mollius atque humilius, manifeſto ex aggerie factum ejuſdemmodi veſicularum, ac in uteri cervice videre ſoliti ſumus; eodem enim quo hæ, limpido muco replebantur: quod tuberculum Epiſtola XLVII. (1) hic a me proponendum eſſe, promiſeram. Utrique huic tuberculo interjecta ſubſtantia uteri ſaniſſima erat. Cæteræ autem quæ ad genitalia attinent, Partes; ſi teſtes excipias, quorum alter erat altero minor, ambo tamen ſtrigoſi, & inæquali ſuperficie, & intus, extraque albi; non modo erant ſanæ; ſed infimæ omnium haud aliter ferme ac in virginibus, ſe habebant. Tenſa enim erat quæ dicitur Furcula, anguſtum vaginæ orificium, & hymene inſtructum, niſi quod hic contra ac videre conſuevimus, tanto minus propemodum latus fiebat, quanto magis ab urethræ orificio diſtabat, ſicut alias diligentius deſcribam, Attamen hæc fœmina viri notitiam habuiſſe non videbatur. Denique ſiniſtrum artum, inferiorem ſpectantibus manifeſtum erat, ſic eſſe poſitum, ut digiti pedis alterum pedem reſpicerent, nec facile erat manibus in naturalem ſitum adducere; & mulier ea metatarſi parte quæ digitis proxima eſt, inſiſtendo, ambulaſſe dicebatur. Verum cum pes, crus, genu, femur, quantum exterius inſpiciendo judicari poterat, vitio carere, & juſta longitudine ſingula eſſe viderentur; retecto ſuperiore femoris articulo, ejus cervix brevior viſa eſt, quam mediocri illius fœminæ ſtaturæ conveniret.

21. ANICULA decrepita, & clauda, viginti circiter poſt illam diebus ex brachii ſi recte memini, abſceſſu mortua eſt. Itaque ibidem eaſdem, aliaſque Partes iterum

(1) n. 20.

Digitized by Google

rum diſſecantes ; quæ ab naturæ modo aliena eſſent, hæc deprehendimus.

CRANIO exemtum cerebrum, inverſumque cum inſpectarem; Carotidis utriuſque arteriæ truncos, majoreſque horum ramos animadverti firmiores apparere, invenique, eorum parietes revera craſſiores eſſe factos. Contra, cum eſſent nervi cæteri, & præſertim quarti, & quincti Paris, pulcherrimi, firmi, & magis quam ſoleant, craſſi, Opticos cineraceo colore, anguſtos, & in tenuis inſtitæ modum depreſſos videbam, & medullarem illam quæ, ubi inter ſe accedunt, ipſis interjicitur, partem ſatis quidem latam, ſed colore, & tenuitate nihil ab ipſis diſcrepantem. Ipſi vero intra orbitas progreſſi, etſi colore erant albo, craſſitudine autem quaſi mediocri; inciſi tamen oſtenderunt, albedinem illam, nec parvam craſſitudinis illius partem meningibus deberi ſuis, craſſioribus factis, intra quas, tanquam intra tubum quendam firmiuſculum, ſubſtantia concludebatur, in altero præſertim nervo, ſanguinolenta. Cum oculos ad quem is nervus tendebat, non ſecus ac alter, nihil, ſi exterius aſpiceres, vitii monſtraret; ne interius quidem, cum diligenter a me ſecaretur, vitii oſtendit quidquam; ut præclare intelligerem, hunc a me alias (1) tibi deſcriptum, Opticorum nervorum morbum non ſemper a vitiatis, cæciſque prorſus oculis (hanc enim Vetulam; quod permirum eſt, niſi forte altero oculo nonnihil videbat; cæcam fuiſſe, negabant) occaſionem, & originem habere, ut neque a cerebro, ſed in nervis ipſis aliquando primum oriri (2). Hic certe cum cerebrum, intra quod nos nervos ob eorum tenuitatem vix potui perſequi, accurate diſſecuiſſem, nihil in eorum via, nihil in eorum thalamis vitiatum offendi. Et quanquam hippocampos ad imam extremamque ſui partem nequaquam, ut ſolent, ſe dilatantes animadverti; nullum tamen vel minimum extabat indicium, quin ſic a primordiis ipſos fuiſſe, judicarem. Nec præter hoc, inſoliti, non modo morbidi quidquam in cerebro toto fuit, niſi quod in quarto ventriculo pro medullaribus illis fibris quæ utrinque occurrunt ut plurimum; ad nervos Acuſticos pertinentes, vix uno in latere una fuit; eaque exilis, & inferius quam ſoleat, orta, & locata. In Maxilla inferiore nonnulla animadverti, in hac præſertim Epiſtola qua de Luxationibus agimus, & Fracturis oſſium, non omittenda. Siniſtrum enim illius capitulum ab uno ſupremæ ſuæ faciei latere excreſcebat ſurſum quaſi ex novo additamento, ut in partibus interioribus cranii cujuſdam anus alias (3) a me viſum ſcripſi; nam hæc quoque oſſea excreſcentia erat alba, & firma, præterea autem, ut reliquum illud capitulum, tenui, læviſſimaque cartilagine incruſtata. Quod additamentum ſi magis magiſque increſcendo ſe extuliſſet, non eſt dubium, quin capitulum ex ſuo ſinu fuiſſet ejecturum, aut certe maxillæ motibus valde incommodaturum .. Imo hoc facere jam aliqua ex parte cœpiſſe, illud fortaſſe indicio erat, quod interjecta inter capitulum, & ſinum mobilis cartilago in medio apparuit quaſi cultro inciſa duobus locis, altero ſecundum longitudinem, altero oblique in tranſverſum. Dixi autem fortaſſe, etiam quia huic reſpondens in dextero articulo cartilago parvulo erat foramine pertuſa ellipſis forma, nulla membranula occluſo (quo majus olim interdum viſum eſſe, ſcimus (4)) quod etſi in medio, ſed propius alterum extremum, & ſecundum longitudinem poſitum erat; tamen neutram cartilaginem hic quoque ex duabus conſtitiſſe, evidenter demonſtravimus. Quoniam vero præter Inciſores dentes, nullus aniculæ huic reſtabat, cum totam eam maxillæ hujus partem quæ cæteris olim dentibus inſtructa fuerat, utrinque oſtenderem non modo omni alveolorum veſtigio, ſed & ea ſui carere portione in qua alveoli quondam fuerant, ut foramina per quæ nervi egrediuntur (*Mentalia* vocant) jam in ſummo ferme eſſent exteriore maxillæ margine, itaque ejus oſſis altitudinem humillimam eſſe factam quemadmodum

[1] Epiſt. 13. n. 7. & ſeqq. & Epiſt. 52. n. 30. [2] Vid. Epiſt. 63. n. 8. in fin.
[3] Epiſt. 27. n. 2. [4] Vid. Stephan. cit. in Adverſ. II. Animad. 28.

Digitized by Google

dum præclare ab Ruyschio (1) animadversum, pictumque est; addidi, hinc consequi, ut quibus hujus ossis corpus post dentium lapsum ita decrevit; in iis, nisi forte ob ætatem major ossis duritiei obstet, multo citius, atque facilius ibi ipsum totum aut a carie interdum innascente exedatur, aut a graviore ictu aliquo perfringatur.

Thorace aperto, quatuor ex Aortæ arcu nascentes arterias ostendi; neque enim ex Subclavia sinistra, quæ multo quam dextera, tenuior erat, sed inter illam, & sinistram Carotidem, illi tamen propior, Vertebralis ejusdem lateris existebat, quæ res cum mihi in fœmina quoque altera de qua supra (2) dictum est, & in aliis pariter (3) interdum occurrerit, non videtur inter rariores esse ponenda. Magna autem arteria inter cor, & Subclaviam dexteram manifesto erat dilatata: cumque ad septum usque Transversum fuisset incisa, hic illic passim majora, minorave spatia intus ostendit nonnihil prominentia, & albida, in quibus magis compacta arteriæ substantia in osseam postea duritiem fuisset mutata. Genitalia membra in summo testem alterum habuere intra quem hydatis erat non parva, ut se ad partem superficiei testis faciendam extenderet; in imo autem, urethræ orificium ex quo interior illius tunica, non secus atque illa vaginæ, aut Recti intestini aliquando solet, parva sui portione quadam inversa extrorsum ab altero latere procidebat: quod alias (4) in alia vidisse me, dixi, ut de hac his Litteris esse dicturum.

Artus postremo, quo claudicaverat, dexter sinistro brevior, & sicuti in priore fœmina introrsum conversus, eandem vitii hujus causam quam in illa, habere visus est, nempe cervicis femoris brevitatem.

22. Et sic mihi eo quidem tempore visum est; nec fortasse omnino deceptus sum. Verum postea displicuit cervicem claudi femoris cum sani cervice non comparasse: quæ ratio una maxime demonstrasset, recte, an secus censuissem, illam esse breviorem. Forsitan enim videri brevior potuit quæ in non magnæ staturæ corpore justa esset longitudine: & tot sunt tum supra acetabulum, tum in acetabulo, tum infra acetabulum claudicandi causæ, ut cum plures abesse, viderim, omnes tamen abesse, satis fortasse videre non potuerim. Juvat hic pleraque eo qui modo indicatus est, ordine commemorare.

Supra acetabulum est pravus quicunque situs ossis Innominati, cujusmodi situs ad cætera vitia accedebat in claudis illis duabus quas supra (5) ante alias descripsimus, in primaque præsertim. Plura autem Sacri ossis ab illo osse diastasis exempla in claudicantibus pueris profert Cl. Bassius (6), rationes addens ob quas illa infantibus facile accidat, signa per quæ internoscatur, & causas quare difficile curari possit, ideoque in omnem ætatem fere permaneat, ut in Veneto adolescentulo quem ad me consilii causa adduxerant, permansisse a pueritia, vidi, censuique, semper esse mansuram. Quæ si perpenderis; ubi artum artu longiorem esse, aut breviorem videris, hujusque inæqualitatis causa non sit in artu ipso manifesta; primum omnium num forte inæqualis sedes sit Innominatorum ossium indagabis; eam enim acetabulum, quippe in ipsis excavatum, sequitur, hoc autem artus; ne forte illa æqualem habere sedem, ponens, quam a natura, aut a vi morbi non habeant, mox in judicando, uter artus revera ipse longior, aut brevior sit, decipiaris.

23. In ipso autem acetabulo & capacitas, & figura, & teres ligamentum, & caput femoris ut multifariam peccare possint ex iis quæ non semel supra dicta sunt, intelligis. Huc addendi sunt tumores, sive in ligamento increscant, ut Falloppius noster (7) indicat, sive in alia intra acetabulum parte, ut generatim loquitur Veslingius item noster (8), ubi se cum Sala sæpius visitasse, ait, Patricium Venetum, *cui suboorto intra coxendicis acetabulum tumore, caput femoris evidenter extrorsum vergebat*. Valsalva autem in Con-

(1) Obs. Anat. Chir. 8. & Fig. 65. 66. (2) n. 10. (3) Vid. Epist. 3. n. 20. & Epist. 15. n. 26.
(4) Epist. 50. n. 51. Vid. & Epist. 70. n. 10. (5) n. 10. & 12. (6) Dec. 4. Obs. Anat. Chur. 2.
(7) Præfat. in Tract. de luxat. & fract. Ossium. (8) Epist. 25.

Digitized by Google

Consilio, quod pro Nobili Puero scripsit, cui factus longior erat sinister artus, Muculaginosam acetabuli glandulam sensim intumuisse suspicabatur, tum quia in puero cætera sano ligamenta laxata esse, veri simile non credebat, tum quia facile in glandulis vitium est ut intumescant, tum quia novissime post diuturnum ab acuto morbo decubitum is artus vel multo longior quam antea, deprehendebatur, quod ipse a glandulæ incremento, tandiu a femoris capite non compressæ, repetebat; quamobrem auctor erat inter cætera, ut sub dextero pede, cui stans puer plerumque & firmius solebat insistere, tanto altior calceus esset, ut artu utroque æquali facto, sinistro quoque jam insisteret, glandulamque comprimeret. Re vero ipsa in milite de quo Casus extat Halæ editus, & a nobis supra (1) laudatus, substantia quædam spongiosa comperta est, quæ acetabuli plus quam dimidium replendo, inde femoris caput expulerat.

24. Denique sub ipso acetabulo longe plures sunt causæ claudicationis. Namque; ut fracturam de qua dictum est, cervicis femoris, & vitia Capsularis, quod vocant, ligamenti prætermittam; musculi primum qui femur sua in sede conservant, sive resoluti sint, nihil obstant quo minus ipsum pondus totius artus femoris ligamenta extendat, ipsiusque caput deorsum ducat, sive dolore, tumore, convulsione contracti, tanto altius in acetabulo idem caput conditum appressumque servant, ut artus paulo brevior videatur. Quanta autem vi iidem musculi vel naturali voluntatis imperio interdum contendantur, casus in primis demonstrat, ab Ingrassia (2) descriptus, minoris trochanteris per nonnullos dumtaxat eorum quos generosus Juvenis in hastiludio præter modum contenderat, a femore avulsi: quem casum minus incredibilem faciunt Ruyschii præ cæteris Icones (3) quibus eundem trochanterem ostendit qui coctione in Juvene a femoris osse recesserat. Femoris autem ipsius quæcunque fractura adeo raro sine consequente claudicatione curatur, ut Celsus (4) diserte scripserit, *ignorari non oportere, si femur fractum est, fieri brevius; quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis postea cruris ejus insisti*. Brevius autem fit aut quia inter fragmenta abierit, aut quia extrema illa perdifficile ita coaptentur, ut naturalis ossis figura, & positus serventur, velut in eo præsertim femore cujus Icon a Grutzmackero (5) edita est, aut quia vel probe coaptata, nisu postea musculorum dimoventur, quod in obliqua atque oblonga fractura facilius accidit, cum in transversa extremum extremo obnitatur, sicque alterum ab altero in restituto positu conservetur. Ad has, aliasque ejusdemmodi causas Valsalva hanc addebat, in oblongis illis obliquisque fracturis, magna violentia atque impetu factis, posse aliquando inter duas fracti ossis partes quasdam ex musculis proximis fibras intercipi, quæ exactam coaptationem, & coalitum impediant, aut hunc etiam diu remorentur. Sed ut nihil horum quæ dicta sunt, accidat, aut non eo accidat modo quem hic intelligimus, ut brevius inde os femoris fiat; claudicatio tamen vitari non poterit, si musculi, tendines, nervi a vi frangente, aut a consecutis incommodis valde infirmati, aut femur, aut subjectas femori partes justo robore aut modo nequeant movere.

25. Ipsas quoque subjectas femori partes & plerisque horum quæ dicta sunt, obnoxias esse, & claudum hominem facere, manifestum est. Itaque multo pauciora de singulis me scribere satis erit, a proximo, quod tamen ad femur ex parte attinet, genu incipientem..

26. MULIER cujus mentio Epistola LII. (6) injecta est, historia autem hanc propterea dilata quod flectere alterum genu non poterat; cum gravem fronte accepisset ictum, quem signa statim mali ominis sunt consecuta, his obliteratis, in Nosocomio levi adeo cum febre cubabat, ut die septimo victum poscret minus tenuem. Sed decimo quarto ecce gravior febris cum frigore ingruit, & mentis

[1] n. 15. [2] in Gal. l. de Ossib. c. 20. Comm. 4. [3] Thes. Anat. 5. Tab. 2. fig. 2. & 3.
[4] De Medic. l. 8. c. 10. Sect. 5. [5] Dissert. de Oss. Medulla. [6] n. 9.

Digitized by Google

tis perturbatione, mors autem decimo septimo, nullo unquam aut hisce ultimis diebus, aut illis prioribus thoracis affecti indicio, nullaque de hoc querela. Mensis jam erat December A. 1745. quo tempore cum ibi essent Discipulis more institutoque meo plura præmonstranda quæ sicuti thoracis, ventris, & artuum dissectionem requirebant, sic capitis incidendi spatium non dabant; hoc minime apertum est. In illorum autem sectione hæc sunt præter naturam animadversa.

THORACIS alterum cavum libras habuit ad quatuor aquæ colore inter viridem, & flavum medio, alterum multo minus, illæsis tamen in utroque pulmonibus. In pericardio humor qualis solet, nec plus eo fuit: cor autem laxum, in hujusque auricula dextera polyposa concretio alba, crassa, compacta. In Ventre vix aliud adnotatum est, quam uteri in alterum latus inclinatio. Artum denique illum cujus crus, genu, ut videbatur non permittente, ne nostris quidem manibus, flecti poterat, postquam cum sano comparaveram, neque aliud exterius discrimen, nisi quod rotula magis prominere, oculis potueram internoscere; experiri primum placuit, num forte Extensores cruris musculi, quæcunque esset rei causa, sic contenderent, ut hoc propter adversantem illorum contentionem flecti non posset. Iis igitur musculis non magno supra genu intervallo in transversum dissectis, crus illico flecti potuit. Neque tamen genu, ut rotulæ prominentia vel tum perseverans, demonstrabat, omni vitio carebat. Prominebat enim rotula, quia externus femoris condylus, ut erat a posterioribus ad anteriora longior, quod ejusdem cum externo alterius femoris condylo instituta comparatio manifestissime comprobabat, sic antrorsum vel magis quam alioquin solet, prominebat. Contra autem, Laterale externum genu ligamentum multo crassius ad alterum, quam ad hoc genu, fuisse, comparando pariter comprobatum est.

27. Unde aqua illa in parte, fœdusque ejus color in thoracem traduci potuerit, cum sit ea quam paulo ante designavi, Epistola indicatum, cætera autem in proposita Observatione satis per se dilucida sint; de genuum contrario incommodo, & de quibusdam eorum morbis quædam alia commemorabo. Genu de quo modo dictum est, flecti non poterat. Illustris autem Hallerus (1) cum in aliud incidisset quod extendi non poterat, nullam invenit causam *præter duram & pene tendineam cellulositatem*, ab ea parte, opinor, aut certe magis ab ea parte quæ in artu posterior erat. Rotulam in transversum, ut sæpius solet, frangi a violentis ictibus mirum non est; illud mirum, quod a violenta & subita musculorum crus Extendentium seu contractione, seu resistentia nonnunquam aut ipsa frangatur, aut validi eorundem musculorum tendines supra ipsam disrumpantur. Cujusmodi exemplum disruptionis apud Cl. Bassium (2) leges, & ante illum duo apud Ruyschium (3); apud quem (4), & Palfinium (5); ne alios nominem quam qui hæc scribenti erant in manibus; illiusmodi fracturæ Observationes invenies. Semilunares quoque cartilagines quæ inter femur, & tibiam in genu articulo interjiciuntur, ab affluxu humorum excrescere nonnunquam posse, & claudicationem afferre, laudatus Bassius (6) observavit. De Valgis denique ut omittam ea quæ Severinus (7) fuse scripsit; Ruyschius (8) in valgo adulto summæ tibiæ caveas, iis cartilaginibus subjectas, ad femoris condylos excipiendos non æque depressas, &, quod consequitur, utrumque illud os aliter ac secundum naturam, positum deprehendit: quas res melius Icon (9) monstrabit, quam descriptio. Hæc enim ideo memoravi, ut ex eorum quos laudavi, libris plenius cognoscas, indeque ea quibus internoscas, signa, & quando, & quomodo curationem

(1) Opusc. Pathol. Obs. 50. (2) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 6. (3) Adv. Anat. 2. c. 2.
(4) Obs. Anat. Chir. 3. (5) Anat. du corps hum tr. 5. ch. 17. (6) Dec. 2. Obs. 5.
(7) De recond. Abscess. nat. l. 6. P. 2. (8) Advers. 2. cit. c. 6. (9) Ibid. Tab. 1. Fig. 2.

Digitized by Google

nem ſuſcipias, quando contra jam præteritum ſit tempus quo auxiliari poſſis, intelligas. Attamen in nonnullis eorum quæ dicta ſunt, & nominatim in rotulæ fractura, & tendinum crus extendentium diſruptione quantum auxilii, præter ſpem, & expectationem, temporis ſpatium interdum afferat, contigit mihi ut annis ſuperioribus in duobus viderem. Procerus, & lacertoſus vir erat alter qui ante annos aliquot e rheda deſiliens cum rotulam dexteram in tranſverſum fregiſſet, Chirurgorum opera fruſtra uſus erat, donec Præſtantiſſimus in hoc Gymnaſio Chirurgiæ Profeſſor Hieronymus Vandellius, vigeſimo ſecundo a fractura die accerſitus, ſuperiorem partem rotulæ ad inferiorem adduxit quantum potuit, ut altera ab altera multo minori quam antea, intervallo diſtaret, faſciarumque ope ibi conſiſtere coegit. Erat id intervallum tranſverſi digiti: in illo autem natura ipſa aliquid ſenſim procreavit per quod rotulæ partes firmiter alligarentur inter ſe. Itaque homo eo artu jam libere utebatur, cum forte Venetiis in pontis cujuſdam gradibus ita lapſus eſt, ut eo crure valde & violenter flexo, crepitum audiret quaſi rei alicujus in genu diſruptæ: & ſane ea flexionis violentia ruptum eſt quidquid illud erat quod rotulæ partes inter ſe connexas ſervabat. Quas cum Chirurgi fruſtra conati, ſic adducere ut paulo antea erant, non poſſent, denique operam dederunt, ut inſtrumento ad genu appoſito junƈturam quoad ejus liceret, firmarent, lutiſque Euganeis corroborarent. Longo autem interjecto ſpatio temporis homo qui ab utroque lapſu magnos dolores pertulerat, nec illo artu uti potuerat, tantum conſecutus eſt, ut eodem, omni jam abjecto inſtrumento, abſque ulla moleſtia utatur, ſive ſtet, ſive genu flectat, ſive incedat, quod expeditiſſime facit, vix leviter in id latus claudicans. Quod ego genu cum diligenter contrectarem, rotulæ partes quæ inter ſe ferme æquales erant, alteram ab altera non exiguo intervallo disjunƈtam offendi, eoque multo majori cum genu flectebatur: ubi enim rotula eſſe debuiſſet, tunc ibi cavum apparebat duos circiter digitos pollices amplum in longitudinem, nec minus in latitudinem, profundum autem ad digitum tranſverſum, ut imi femoris condylos, & ſupremam tibiæ oram tactu percipere liceret. Sed hunc, ut quæ dixi, inſpicerem, ad me adduxerat Profeſſor laudatus: qui conſimilia in quodam famulo pariter, ſi vellem, Patavii cernere me poſſe, ajebat. Vir autem alter quem conſilii cauſa, ad genu videlicet magis roborandum, cum eodem inviſi, Patricius Venetus fuit. Hic poſt duos lapſus, a quorum primo fracta in tranſverſum rotula, dein artis ope coaluiſſe dicebatur, ab ſecundo certe tota ſurſum retracta erat, jam expedite, & recte, ut cæteri homines, ſine ullo fulcro per plana quidem incedebat; in ſcalarum autem aſcenſu necdum profecerat ſatis; ſcandebat enim, ſed non pariter expedite. Huic quoque, cum ſtabat, in ipſa rotulæ ſede, inde ſurſum, ut dixi, recteque, fovea in oculos incurrebat. Cujus foveæ extantia latera, ut in priore etiam Viro, non dubitavi, quin laterales eſſent partes ampliſſimæ illius aponeuroſis per quam muſculi crus extendentes in hoc inſeruntur: iiſque partibus quidquid uterque ſine rotula præſtaret, videretur acceptum eſſe referendum. Scilicet utrique acciderat, ut pars intermedia aponeuroſis, illæſis lateralibus, diſrumperetur, priori quidem ubi rotulam cui firmiſſime adhæret, complectitur, alteri autem, quantum ego vidi, inter rotulam, & quod in tibia exſtat, tuber. Neque enim ut minus facile inferior hæc pars rumpatur, quam alios quoque, nec ſemel, ruptam vidiſſe, ſcio, facere credo ligamentum quod plerique ſub ipſa ponunt, a rotula ad illud tuber pertinens. Certe mihi vel diligenter, & ſæpius in cadaveribus quærenti, oculato eſſe adeo non licuit, ut quidquam diſcrepans a tendinea fibrarum ipſius aponeuroſis natura, quod proprie ligamentum vocari poſſet, ſatis perſpicue viderem. Quamobrem cum Veſalio (1) adhuc facio, dicere ſcribente, *patellam neque femori, neque tibiæ aliter quam tendinum beneficio committi: hocque privatim patellam ſibi vendica-*

(1) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 32.

Digitized by Google

dicare, quod alteri offi ligamentorum ope non alligetur. Quem ſummum Anatomicum, ut ſe quoque hic ſequi, profeſſus eſt Weitbrechtus (1), utinam conſtantius ſecutus eſſet. Verum non eſt hic locus quædam in eximio alioquin *Syndeſmologiæ* libro examinandi; ſæpius ad nimiam in ligamentis ponendis facilitatem, alias ad minime neceſſarios diſſenſus, nonnunquam ad minus juſtum ſilentium ſpectantia. Nunc in propoſito perſtemus.

28. Cruris quoque oſſa quantum ambulationi poſſint officere, & quomodo hominem claudum facere, ignorat nemo, ſcilicet ubi utriuſque fracturæ non congrua adhibeatur curatio, & illius præſertim quod de duobus præcipuum eſt, tibiæ nimirum, a cujus vitiis etiam valgos homines fieri, paulo ante dicebamus. Quamvis autem ob naturalem horum oſſium rectitudinem facilius ſit eorum, quam curvi, & inclinati oſſis, ut femur eſt, fracturam ita ſanare, ut artus neque figura, neque longitudine diſſimilis alterius fiat; tamen ſi fractura obliqua ſit, perfacile accidit, ut is artus brevior evadat, nonnunquam & diſtortus. Quamobrem ex noſtratibus quidam hac memoria pati maluerunt quod olim plures (2), ut ſibi rurſus frangerentur oſſa, & dirigerentur: idque faciliter ceſſiſſe nonnullis, ſcio; ſed contra, novi hic Medicum haud ineruditum qui cum ſibi cruris oſſa, conferveae jam incipientia, diſjungi a Chirurgo, permiſiſſet; inde graviſſima ſymptomata, & mortem acceriſvit. Quæres fortaſſe, quo tempore confervere incipiant fracta oſſa, & quo ad perfectum inter ſe coalitum perveniant? Res, opinor, ejuſmodi eſt, ut ſi rationem ſpectemus, pro certo nequeat in univerſum definiri. Neque enim; ut gravidas ſeponamus, in quibus conſolidatæ fracturæ ibi vix unum exemplum legimus, ubi non conſolidatæ plura habemus (3); neque, inquam, conſolidatio tam cito incipiet, aut perficietur in ægris corporibus, quam in ſanis, neque item ex ſanis pari celeritate in ſenibus, ac in junioribus, aut in iis omnibus quibus aut non eadem fractura ſit, aut non eadem adhibeatur curandi ratio. Nec vero aliter experientia docet, ſi pericula quæ Cl. Hamelius (4) fecit in brutis animantibus, attendamus. Namque in ægro animali quinctodecimo a fractura die callum, non, ut in aliis pari a fractura intervallo perfectum invenit, ſed æque imperfectum ac in altero, decimo die; erant autem juniores columbi, & os idem, ad eundemque modum & fractum fuerat, & repoſitum, & obligatum: quibus enim arctius obligatum eſt, illis aut gangræna quam Celſus (5) ex nimia adſtrictione prænunciat, mortem attulit priuſquam apparere poſſet cartilaginea calli firmitudo, ut quæ ante quartum diem in cæteris animadverſa non eſt, aut (6) ne octavo quidem die, quo in aliis eſſe oſſeus callus incipit, ullum prorſus calli initium fuit, ſed ita ſe habebant cuncta, ut ſi tunc fractum os fuiſſet.

29. Hæc autem omnia, ut alia bene multa, explicat Vir Experientiſſimus, callum repetens, non, ut alii, ab oſſeis fibris ſe producentibus, aut ab oſſeo qui ab his quidem fibris deſtillet, ſucco, aut ab effuſo, & adhærente fractis oſſibus ſanguine; ſed juxta proprias Obſervationes ex intumeſcente, & craſſiore facto ad fracturas externo, internove perioſtio, laminaſque ſuas in cartilagineam primum, deinde in oſſeam firmitudinem mutante. Sed de hac calli firmitudine ſive ipſam juxta laudatas Hamelii, ſive malis ſecundum minime negligendas Solertis Viri Dehtleefii (7) Obſervationes explicare; haud aliter ſentiendum eſſe, non dubitabis, ac de calli initio, & complemento dictum eſt, nempe pro variis, quæ memoratæ ſunt, aliiſque ejuſmodi conditionibus, quibus longius quoque, aut brevius ex quo completus fuerit, tempus addendum eſt, magis, minuſve compactum, aut certe durum, firmumque eſſe poſſe. Et hac ego ratione puto, adverſas inter ſe Clariſſimorum complurium Virorum ſen-

(1) Syndeſmolog. S.5. §.13. cum notula *m*. (2) Vid. Celſum de Medic. l.8. c.10. prope fin.
(3) Eph. N.C. Dec.1. A.1. Obſ.25. cum Scholio. (4) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A.1741. Mem.1.
(5) c.10. cit. S.1. (6) Mem. 2. (7) Differt. exhib. oſſium calli generationem &c.

Digitized by Google

ſententias eſſe conciliandas. Sunt enim qui ſcribant, pari firmitudine eſſe callum ac quævis pars oſſis, imo, ſi diametro ſit, ut ſæpe, quam os, majori, pro diametri augmento tanto eſſe robuſtiorem, idque ſapienter eſſe proviſum, quia fracta oſſa cum rariſſime ſecundum priſtinam directionem reponantur, ibi alioquin novæ fracturæ magis eſſent obnoxia, ibidemque difficile iterum poſſent coaleſcere propterea quia callus ſtructura caret vaſculari. Quæ ut ſeponamus tum quia ſecundum Hamelii quidem Obſervationes non ex oſſe, neque ex callo, ſed ex perioſtio, ut diximus, callus videtur repetendus, tum quia non ignobilis Chirurgus affirmat, fracto priore callo, alterum citius quam prior, formari, illudque unum hic attendamus, callum dici non minus ſaltem quam os ipſum, reſiſtentem, & firmum; ſunt certe alii & graves, & plures Viri qui cum hac re minime conſentientia proponunt. Vide enim, ut Celſus (1) ad nimium qui oſſibus recte inter ſe glutinatis ſupervenerit, callum extenuandum ea artui exterius adhibeat quæ, ſi oſſea duritie eſſet callus, opitulari nihil poſſent, ut lenes ex oleo, ſale, & nitro, longaſque frictiones, multa ex calida ſalſa aqua fomenta, malagma quod digerat, & adſtrictiorem alligationem. Aut ſi hæc profuiſſe non putas; Hamelium (2) leges ſcribentem, aquæ ſtillicidium non modo ad id ſæpenumero utile fuiſſe, verum etiam ubi nimius fuit ipſius uſus, nonnunquam callum adeo molliviſſe, ut duo quæ inter ſe coaluerant, oſſis extrema per ſe iterum ſejuncta ſint. Sed fuerint ejuſmodi calli aut non ita magnæ diametri, aut nimis recentes, ut bimeſtris ille, & parum eminens in crure junioris agni, qui callus ex interrupta intra paulo acrius lixivium ebullitione reglutinatus eſt apud eundem Hamelium (3); inſigni certe, & monſtruoſa eminentia erant illi duo, minime, ut videtur, recentes, quos ex Rolfincio Sepulchretum (4) proponit in femoribus cujuſdam cadaveris, quo *poſt anatomen cocto ad ſceleti ſtructuram, uterque ab invicem abſcedebat callus*. Præter cæteras autem digna eſt quæ hic memoretur, Obſervatio, a ſpectato Chirurgo cum Salzmanno (5) communicata. Militi fractura tibiæ callo tam firmo ſanata fuerat, ut huic pariter ac alteri inſiſtens, ſine ullo incommodo ambularet, cum forte octavo poſt menſe acuta febri correptus, in idemque in quo prius cubuerat, Noſocomium delatus, dum conſuetis adverſus febrim remediis curatur, animadverſum eſt, quaſi callo a febrili calore ſenſim abſumpto, extrema oſſis per ſe iterum ſejuncta eſſe: quæ perſtante febri, cum conglutinare non licuiſſet, mox, ſublata febri, a natura ipſa ſine magno vel medicamentorum, vel faſciarum apparatu, tibia in integrum reſtituta eſt. Denique calli ipſius compages in demortuis inſpecta, aliquando ejuſmodi eſt, ut quamvis diametro multo amplior, tamen longe fragilior quam os, cui accrevit, inveniatur. Neque enim ex duro oſſe, ſed ex ſpongioſa, qualis inter duas cranii laminas, ſubſtantia eſt. Cujuſmodi callum in gallinæ, & anatis ala deſcribens, pingenſque Ruyſchius (6), id *aliquoties in homine quoque obſervaſſe* ſe, dicit: *ita ut haud nimis fidendum ſit iis qui autumant, fracturarum callum ſemper tantæ eſſe firmitatis, ut oſſa olim fracta, & ferruminata, citius (ſi denuo fracturam patiantur) in loco vicino, quam in dicto callo frangantur*: quin etiam inde eſſe non dubitat, quod aliqui *poſt oſſium fractorum* ferruminationem facillimo negotio, imo incedendo, in recidivam *incidant*. Cæterum ſi plura exempla cupis obſervatæ callorum ſtructuræ, & miræ interdum longitudinis; vix, credo, majori numero apud alios invenies, quam apud Erudit. Jo. Beniam. Boehmerum (7). Quem numerum, puto, augere poteris, quod ad ſtructuram attinet, Obſervatione Cl. Viri Alexandri Camerarii (8) in pueri femore; quod vero ad

[1] in fine c. 10. paulò ante cit. [2] Mem. 2. cit. [3] Ibid. [4] Sect. hac 5. Obſ. 1. §. 8.
[5] Differt. de Artic. Analog. &c. c. 2. §. 7. [6] Theſ. Anat. 8. n. 49. & Tab. 3. Fig. 5. & Catalog. Rarior. Theca B. Repoſ. 2. n. 2. [7] Differt. de Oſſium Callo.
[8] Act. N. C. Tom. 1. Obſ. 53. verſ. fin.

Digitized by Google

ad longitudinem, exemplo proposito ab Jo. Jacobo Bajero (1) in molitoris maxilla inferiore *a mento usque ad medium trium circiter unciarum amplitudine*.

30. Nunc ut ab iis quæ fractis ossibus non cruris tantum, sed & aliis accidunt, ad peculiares eorum fracturas redeam: unam, sed rarum quidpiam, præterea continentem, Observationem subjiciam.

31. SENEX rusticus pinguior, dum vitem putaret, ex arbore in pedes ceciderat, & crus dexterum ita fregerat, ut ossa per vulnus quod ipsa fecerant, ab latere interno paulo supra pedem exstarent. His, utcunque potuerunt, repositis, hominem in Urbem, & Nosocomium vexerunt frigido anni tempore; erat enim medius circiter Februarius mensis A. 1736. Itaque cœli etiam injuriis accedentibus, servari non potuit, mortuusque est intra quartum a fractura diem. Etsi Anatome quam in Gymnasio tunc habebam, spectabat ad finem; tamen oblatam hujusmodi cadaveris viscera perscrutandi, ægrumque artum introspiciendi facultatem negligere nolui. In quibus hæc præter naturæ modum animadverti. ABDOMEN postridie mortis subtumidum, non aliam tamen ob causam, nisi quod aer, intestinis inclusus, hæc quoque subtumida faciebat, cum incisum esset, atque diductum, omentum apparuit sursum totum ita retractum, ut infra transversam Coli partem, quam operiebat, non descenderet. Lien æquo major, & facile lacerabilis. Jecur pallidum, & quacunque parte diaphragma spectabat, arcte adeo cum hoc connatum, ut membranæ utrumque investientes, non duæ, sed una esse viderentur. Fellea cystis oblonga, & pinguis, etsi vitellino colore exterius erat; bilem tamen ex flavo viridem, eamque fluidam, non fæculentam, & calculos, in homine non icterico, undeviginti continebat. Hi erant omnes in fundo, nec alii usquam, nisi forte minimus aliquis inter cystis tunicas in glandula quapiam latebat, ut nigrum punctum indicabat quod in uno, aut altero faciei interioris loco per tunicas transpiciebatur. Sed ii de quibus dicere inceperam, subrotundi omnes, modici, nigri, superficie granosa, nihil magis quam mora matura esse videbantur. Qui a me continuo in aquam conjecti, illico omnes fundum petiere, & in eo quievere. Sed ex ea mox educti, & post aliquot dies aquæ impositi; non projecti; paulo tardius subsederunt, bullulasque emiserunt: duobus autem post mensibus similiter impositi, diutius in summo permanserunt. Quo tempore cum ex siccis aliquem flammæ admovissem; hanc ille non concepit; scintillas dumtaxat, & combustæ pennæ odorem ingratum emisit, retractusque est qualis ferme antea fuerat. Cæterorum autem fragmenta quædam bimestri in aqua maceratione nihilo molliora facta, eandem semper firmitudinem retinuerunt. Addere hæc ad illa poteris quæ olim de felleis calculis ad Schroeckium scripseram (2). Nunc autem id accipe quod rarius esse, dixi; ego certe nisi in hoc corpore nunquam vidi. Venæ Cavæ Inferioris truncus ubi ex Iliacarum confluxu coalescebat, non dexterum, ut semper, sed sinistrum per lumbares vertebras tenebat latus, pergebatque ad lævam arteriæ Magnæ donec per hujus anteriorem faciem statim sub Mesenterica Superiore oblique dextrorsum se inflectens, debitam sibi dexteram peteret sedem. Qua ex inflectione fiebat, ut quamvis sinistra Emulgens vena ad duos treve digitos inferius quam dextera, si Cavam in rectum extenderes, in hanc influeret; ren tamen sinister non multo inferiorem sedem obtineret. Hunc ego per Aortæ faciem venæ Cavæ transitum cum in quocunque corpore miraturus fuissem; non satis mirari poteram in ejus corpore qui inter assiduos gravesque agrestis vitæ labores consenuisset. Cæterum Aorta duri aliquid habuit ad suam in Iliacas divisionem, itemque ad ostium Mesentericæ Superioris.

Thorace autem aperto, etsi pulmones ubicunque pleura sive pectus, sive latera, sive dorsum, sive diaphragma convestiebat, cum ea arcte cohærerent; sani tamen sunt visi: neque in propinquo corde vitii quidquam adnotatum est.

No-

(1) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 4. (2) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167.

Digitized by Google

Noviſſime Crus fractum inſpexi. Non tumebat plurimum. Tibia, & fibula paulo ſupra eum locum ubi cum pede committuntur, fractæ erant ambæ, fractura in longitudinem, ſed non recta, pergente. Sanguinis ibi circum effuſi non plurimum: nec malus adhuc erat odor, aut color,

32. Hanc autem fracturam inſpexi, non quod in homine, eoque ſene quidquam tam cito me viſurum ſperarem quod ad calli initium conſpicuum attineret; ſed ut alia potius, in hiſque illud, an ſi fragmentum quodpiam eſſet ab oſſibus ſejunctum, id mucoſo quodam involutum eſſet humore, ſicut in Vallalvæ ſchedis ab eo inventum eſſe, legeram. Hoc quoque in ipſius quadam Epiſtola eſt quod huc ſpectet: ubi fractura cum vulnere eſt, ſanguinem effluere eſſe ſinendum; ſic enim & oſſa, & carnes facilius junctum iri: itaque in caſu ſibi propoſito fracti femoris, & tibiæ, ideo illud citius quam hanc, conferbuiſſe, quod illius fractura cum vulnere per quod ſanguis effluxerat, conjuncta erat; hujus non erat. Nec quando adnotare hæc cœpi, illam omittam quæ mihi non vulgaris Chirurgus de ſe narrabat. Crure fracto, oſſibuſque recte & repoſitis, & locatis, id primum animadvertiſſe, auctum ſibi dolorem hora una exacta poſtquam crus deligaverant: quod cum a deligatione quæ arctior interea facta eſſet, poſſe repeti, negaſſent id explorantes Chirurgi; intellexit a ſtupa eſſe quam circumpoſuerant, conquaſſato ovi albumine imbutam, quod dum reſiccaretur, fragmenta aliqua oſſea ad proximas ſentientes partes apprimeret. Deinde illud alterum, a leviſſimo quoque, dum qui ſibi aderant, ambularent, tabulati, & lectuli tremore, ſemper dolorem augeri, timoremque ſimul, ne is tremor oſſium conglutinationi officeret. Denique cum ſanatus jam eſſet, diuturnam valde ſibi, alioquin tunc juveni, & recte valenti, reliquam fuiſſe in calcaneo, cum vellet incedere, moleſtiam, & difficultatem propterea quia ſatis cautum non fuerat, toto illo tam longo quo immotum crus ſervaverat, tempore, ne calcaneo niteretur: ex quo etiam illud intelliges, quare navi, attentique Chirurgi velint fracti artus calcaneum apto foramine exceptum quod circumjecta ſtupa, aut linteum molle, in annuli formam convolutum, relinquat, ita quieſcere, ut æger calcaneo ipſo non nitatur.

33. *Luxari aliquando juxta pedem ambo oſſa* cruris, jam olim ab Hippocrate (1) ſcriptum eſt: eaque luxatio breviorem utique artum faceret, ſiquando ita disjungerentur, ut aſtragalus aſcenderet inter utrumque: quod tamen fieri non poſſe, niſi præter ſymptomata longe graviſſima, pes ad externum cruris latus evidentiſſime traductus, appareat, ſatis eſt in Reſponſo quodam meo demonſtratum: quod ſi legeris apud Clariſſ. qui edidit, Medicum; rem, opinor, ita perſpicuam eſſe, cognoſces, ut de ea nihil hic cenſeas eſſe adjiciendum.

34. Hactenus de Inferiore artu tam multa ſcripſimus, ut niſi longiſſimi eſſe velimus, pauca dumtaxat de Superiore, & de Vertebris ſint attingenda. Quorum pars tamen ad Inferiorem quoque artum ſpectabit, ut partem eorum quæ ſcripta ſunt, ad alia etiam oſſa transferri poſſe, intelligis. Ex iis enim illud quoque eſt quod ex Columbo memoravimus (2), in pueris facile epiphyſes ab oſſibus disjungi. Quod qui non attendat, is in illis decipi interdum poteſt, hujuſmodi disjunctiones pro fracturis accipiendo. Experienti alioquin Chirurgo id memini accidiſſe, qui cum ambo tumere brachia puelli nobilis videret ad carpos, tangendoque, ſub fluctuante humore quodam partes ibi extremas radii, & ulnæ mobiles factas eſſe, perciperet; mulierem quæ geſtare illum ſolebat, accuſavit, quaſi puer ex ejus manibus excidiſſet, & brachium utrumque fregiſſet. Quod cum pernegaret illa conſtanter, Parentes utri crederent, neſcii, a me petierunt, ut Chirurgum audirem, & num forte deciperetur, cognoſcerem. Cum illi inter petendum narraſſent, puellum paulo ante graviter ex variolis laboraſſe, idque confirmaret Chirurgus; vide,

(1) l. de Fractur. n. 14. apud Marinell. (2) ſupra, n. 2.

Digitized by Google

inquam, ſodes, ne abſceſſus variolas conſecuti, erodendo perioſtia, epiphyſes illis cum oſſibus colligantia, has forte ſeparaverint; hoc enim cum ab aliis etiam internis cauſis, tum nominatim a *variolis ſæpenumero accidere*, vidit olim Pareus, cujus hac de re locus cum in Sepulchretum quoque (1) relatus ſit, miror, quomodo Eruditiſſimos cæteroquin Viros fugerit, qui de eadem re Chirurgos Pareo juniores laudaverint. Quid quæris? Sic erat, ut ſuſpicabar, Chirurgo ingenue mox fatente, me vera admonuiſſe: quam ingenuitatis laudem non pauci alias, me non ſuſpicante, ſed demonſtrante, conſequi, cum facile poſſent, noluerunt. Cognito autem morbo, recte perſanatus eſt ille puer. Porro de *diſceſſu epiphyſeon a variolis* ut ſcio quædam obſervata extare etiam in Programmate (2), quod in meas nondum pervenit manus, Præcl. Weiſſii; ſic minus dubito, quin hoc tempore ſi quis forte ſcriberet *de Variolarum reliquiis*, non eſſet facile, ut olim in eodem argumento Vir alioquin doctiſſimus Georgius Francus (3) non rariſſime contingentem epiphyſium disjunctionem præteriturus.

Sed nemo in pluribus plures eadem tempeſtate epiphyſes ab oſſibus ob internam, alterius tamen generis, cauſam disjunctas vidit, quam Poupartius (4) in magno illo Scorbuticorum numero qui in Pariſienſe confluebat Noſocomium A. 1699. Ob eam disjunctionem fiebat, ut ſi ægri illi moverentur, crepitus audiretur oſſium ex horum, & epiphyſium colliſu. Quæ Obſervatio una ex illis eſt, perpaucis alioquin, quæ in Cl. Hertii *Diſcurſu Medico de Crepitu Oſſium* deſiderantur; diligenter enim collegit cætera quæ de hoc affectu ſcripta extant, ſubinde interjectis Parentis quoque Obſervationibus: quanquam diſſectionum luce caremus in cauſa ſtatuenda affectionis hujus, ut in pleriſque contingit. Quod ſi rationem attendamus; ea ſæpius cauſa in exſiccatione quadam ſtatuenda cum Hertio videtur, quam in humectatione, & laxitate. Nec aliter mihi viſum eſt, cum pro Matrona Primaria conſulerer, quæ, puerperio quinto ad finem ſpectante, dum ſe ab uno in alterum latus converterit, moleſtum quendam oſſium crepitum in genibus cœperat animadvertere, dein progrediente tempore in omnibus artus utriuſque ſuperioris juncturis ſic tamen, ut moleſtiſſimus eſſet in genibus, quippe non levi cum dolore in crurum extenſione conjunctus. Quo enim modo a laxitate deducerem quod cum dolore junctum eſſet? Itaque cum ea commendaſſem interna, externaque auxilia quæ moderate humectarent, tenſionemque remitterent; inſequenti anno cum iterum me conſuleret, nullæ amplius de iſto oſſium crepitu, quaſi nunquam fuiſſet, erant querelæ; ſed ut gravibus obnoxia eſſe hypochondriacis affectionibus ante conſueverat, de his tantummodo querebatur.

35. Vertebræ frangantur facilius, an luxentur, controverſia eſt inter Præſtantiſſimos Viros, quam aliis Litteris (5) commemoravi. Et quod ad ſupremas illarum attinet, quare cum ſæpius mihi rei indagandæ occaſio in ſuſpenſorum corporibus olim non defuerit, non indagaverim tamen, ibidem indicatum eſt. Ex eo tempore occaſio illa non eſt data. Quod ad cæteras autem vertebras ſpectat, cum Valſalva, & ego poſt vehementiſſimos ictus inſpiceremus, neuter luxatas, uterque fractas deprehendimus, ut ex LIV. (6) & LII. (7) Epiſtola cognoviſti. Quod ſi duæ in re ejuſmodi nimis paucæ tibi videntur Obſervationes; huc tres adde Cl. Tabarrani (8), qui ea qua pollet, ſolertia, & diligentia cum alia, tum hoc in primis examinavit. Is non ſemper vertebras loco motas invenit, & cum invenit, non adeo fere motas vidit, ut luxatas dici poſſe, crederet; ſemper autem fractas invenit. Nec vero hic mihi propoſiturum te, puto, noſtrorum Vislingii (9), & Pujati (10) Obſervationes. Illum probe memini in Dal-

[1] Sect. hac 5. Obſ. 1. §. 7. cum Schol. [2] Vid. adnot. ad Hallero c. 4. P. 13. Meth. Stud. Med. Boerhaav.
[3] Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 1. [4] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699.
[5] Epiſt. 19. n. 14. [6] n. 26. [7] n. 34. [8] Obſerv. Anat. poſt n. 7.
[9] Epiſt. 25. [10] Dec. Medic. Obſ. 6. n. 10. & ſeqq.

Digitized by Google

Dalmata dorsi aliquot vertebras leviter extrorsum dimotas, in Patavino autem omnes lumborum vertebras extrorsum notabiliter inclinatas, cum stupore partium inferiorum, vidisse. Sic etiam Præcl. Pujatum in aliis, & quod ob meritum quo eum prosequor, amorem ægrius tuli, in se ipso paulatim superiores lumbares vertebras extrorsum prolapsas, nec sine crurum torporibus, observasse. At simul memini, utrumque subluxationes istas internis causis, ligamenta vitiantibus, tribuisse. Institutus autem a nobis sermo de luxationibus illis est quæ corpore, & ligamentis recte valentibus ab externa violentia dicuntur accidere: quas ipse equidem non nego; quanquam, ut in casu præsertim Cl. Targionii (1) quocunque modo intelligere coneris, perdifficiles habent explicatus; sed an sine fractura vertebrarum fiant, per mortuorum dissectiones esse demonstratum, haud satis scio. Historiam olim legi quæ a Bellino esse dicebatur, Structoris qui e tabulato corruens, lumbis percussis, an allisis, continuo pedibus sentire nihil cœpit, & vesicæ, alvique recrementa inscius egerere, atque alia pati quæ describuntur. Post quatriduum morturi tres superiores lumborum vertebræ inventæ sunt adeo luxatæ, ut ad transversum digitum in ventris cavo prominerent, ideoque Magnos vasorum truncos ita comprimerent, ut oppositos eorum parietes ad mutuum usque contactum adducerent, ex quo illud inter cætera fiebat, ut venæ omnes ab utroque *summo* pede ad luxationem usque non secus sanguine essent turgidæ, & duræ, ac si per vim fuissent infarctæ. Quis de vertebrarum luxatione hic dubitet? Sed num vis externa quæ vincere ligamenta potuit, illas non fregerat? num frangendo non minus forte Spinali medullæ, ejusque appendici detrimenti attulerat, quam ipsa luxatio? De his vero, id est de inspectis attentius vertebris, ipsaque medulla inter tot alia quæ describuntur, ne verbum quidem. Sic in Sepulchreti libro IV. Sectione quidem III. (2) Observatio extat Fontani (Panaroli enim Observatio quæ in Sectione hac VI. est de Luxationibus (3), ad supremas attinet vertebras, neque, ut alibi dixi, satis constat an fuerit vera luxatio) qua in Fontani Observatione legitur quidem, bajulum qui ex alto in subjectam trabem supinus ceciderat, vertebras dorsi *dislocasse*, ac *dissolvisse*, unde quoad vixit, incurvato corpore terram facie spectaverit. Sed dorso mortui per anatomen retecto, cum expectas ut scias, an fractæ fuissent illæ vertebræ; de hoc nihil, sed quinque vertebras conspectas intelligis *conglobatas*, adhærentibus viscosis materiis, *in gypsum quasi colore naturali inspissante conversis*. Neque in Sepulchreto aliæ sunt præterea dissectiones; quod sciam, huc attinentes: itaque jam vides, an justa sit nobis causa optandi, ut sæpius, ac diligentius res esset a Majoribus vestigata. Certe ista Fontani Observatio dare potest suspicioni locum, num illæ, numve aliæ nonnunquam vertebræ, non a luxatione promineant, sed a materia quam externa, aut interna causa circa eas cogat, & induret, unde & nervi ex iisdem orti premantur, & adsiti musculi, attollendo, aut flectendo corpori attributi, vertebræque ipsæ suis in actionibus, atque usibus impediantur, ac perturbentur. Quanto autem minus lædentur nervi, aut quo diutius protrahetur hominis vita, eo magis ansa dabitur ad hanc, aliamve ejusmodi suspitionem: quam, in re præsertim insolita, eximere debebat Panarolus cum luxatam vertebram cervicis secundam, & quidem *admodum magna luxatione*, proposuit, & hominem tamen *hoc modo per quam plurimos dies vixisse*; neque enim satis fuit dicere, illud *ex mortui sectione esse observatum*; sed accurate addendum erat, quam in partem luxata esset vertebra, & an violento ex illo casu, nisi fractam ipsam, aut ejus Dentem, ligamenta saltem aliqua inveniisset disrupta. Contra autem laudo Præstantissimum Trewium (4), qui cum in altero vertebram lumborum primam *parum luxatam* vidisse se, scripsit, minime reticuit, *corpus ejus-*

(1) Semiluss. delle vertebre lombari nella I. Raccolta d'Osservaz. Med. (2) Obs. 28. §. 1.
(3) Obs. 1. §. 1. (4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 51.

Digitized by Google

dem vertebræ *fractura longitudinali hiulca penitus fissum* fuisse: in altero autem *vertebræ dorsi penultimæ corpus ad conjunctionem cum ultima non solum a sua cartilagine penitus avulsum, verum etiam ibidem in aliquot frusta comminutum*, ab se repertum esse, tradidit. Utinam alii cum vertebram colli quinctam sinistrorsum, sextam vero dextrorsum luxatam, magno inter utramque interjecto hiatu (1), aut cum ipsius colli secundam vertebram non tam in septenni puero (2), quam in milite (3) *dislocatam* offenderunt, tempus habuissent accurate inquirendi, num, & quid in iis vertebris, præsertim vero in secunda, fractum, aut in ligamentis disruptum esset. Quæ cum dico, neque Panaroli, neque cujusquam fidem in dubium traho; diligentiam dumtaxat, cum licet, requiro, & ab iis qui in posterum in casus ejuscemodi forte incident, expecto (4).

36. Quod vero dixi de impedito musculorum, vertebras sive extendentium, sive flectentium, aut vertebrarum ipsarum motu, commune ossibus aliis est quæ mobili junctura inter se committuntur. Nam quod ad musculos attinet, videre ex nostra Observatione supra (5) potuisti, crus, exempli gratia, inflexile fuisse propter nimiam musculorum ipsum extendentium, contentionem, qua flectentium actio impediebatur. Et contra, ex Caspari Hoffmanni (6) Observatione, & monito intelliges, crus aliquando extendi non posse, prohibentibus oppositis musculis, qui ob arctissimas deligationes Chirurgorum incuria, in poplite exsiccantur denique in durum nodum. Non impeditis autem musculis impediri motum ipsorum ossium propterea quia cum plura esse deberent, unum fiunt, exempla habes in Sepulchreti Sectione hac VI. (7) non modo in genu, sed etiam in cubito, imo in omnibus a capite ad extremos usque pedum digitos universi senilis corporis articulis. Quo in Sene cum vertebræ inter se non secus ac cætera ossa, coaluissent; tum in aliis Senibus peculiare id vertebris fuit ex Paawii (8) Observatione. Sic diu ante ipsum, in lumborum vertebris nominatim viderat Cattus (9), Falloppius autem noster (10) vertebras, *facientes gibbositatem, successu temporis ita simul ligari*, scripserat, *ut una prorsus fiant vertebra, & nullum remaneat vestigium commissuræ*. Quas Observationes non tam miror Sepulchreto non esse additas, quam mirabiliores, notioresque Ruyschii (11), qui in gibbosis non id modo, verum etiam hoc *pluries* animadvertit, vertebrarum antrorsum curvatarum corpora in unum adeo fuisse compacta, ut quædam ex iis corporibus in nihilum abiisse viderentur, & nonnunquam corpora quatuor, an septem ejusmodi vertebrarum unum os facta, vix ut unius vertebræ corpus æquarent. Post quas, sciens omitto alias, præsertim quas alibi (12) simul cum his Ruyschianis, sed pressius, indicavi, tum Veterum, tum Recentiorum junctarum in unum vertebrarum Observationes, nedum nostram qui sic conjunctas quinque lumborum vertebras, in cœmeterio hujus Nosocomii repertas, & a Mediavia nostro asservatas, conspeximus. Nam hactenus scripta de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis, motui officientibus satis tibi fore, arbitramur. Vale.

37. HÆC scripseram, cum inter plures Dissertationes, quas benigne, ut solet, ad me nuper misit Illustris Vir Albertus Hallerus unam perlibenter legi ad illa pertinentem quæ paulo ante attigi de vertebrarum luxatione, Tubingæ editam a Cel. Professore Maucharto A. 1747. In ea cum Vir Solertissimus *Luxationem Nuchæ* examinet, primum (13) *ne umbram* quidem *luxationis* fuisse, ait, in colli vertebris ullius ex omnibus, quos secuit, suspendio enectis, quamvis carnifices violentissime, ac

(1) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 40. II. (2) A. 1734. Hebd. 11. post n. 6.
(3) A. 1740. Hebd. 52. n. 3. (4) Vid. infra, n. 37. (5) n. 26.
(6) Comment. in Gal. de Usu Part. in fin. l. 3. (7) Obs. 3. §. 3. & Obs. 4. §. 3. & 2.
(8) Ibid §. 1. (9) Isagog. Anat. c. 3. (10) Præfat. ad Tract. de Lux. & Fract. Ossib.
(11) Obs. Anat. Chir. 67. (12) Epist. 27. n. 32. (13) §. 5.

Digitized by Google

ae diu antrorsum depressissent illorum capita: nec infra (1) reticet; quæ ut simul conferas cum iis quæ Epistola proposuimus XIX. (2); in duobus Juvenibus, quorum ipse alterum persecuit, alterum Cl. Professor Weissius, laqueo musculos fuisse laceratos in primo Sternothyroidæos, nedum Sternohyoidæos, in altero hos, & Sternomastoidæos, in eodemque Cricoidem cartilaginem in multa diffractam esse frustula, & Asperæ arteriæ truncum a larynge prorsus abruptum. Quod vero ad externas cæteras violentias attinet, ut puta ictus, lapsus, alias ejusmodi, negat (3) ullam certam & accuratam Observationem extare luxationis primæ vertebræ a capite, quantum ipse noverit, qui tamen celebres Chirurgiæ, ac Observationum Chirurgicarum Scriptores evoluerit amplius quinquaginta. Secessus autem secundæ vertebræ a prima, & quartæ a quinta duo omnino producit exempla (4) digna sane quæ legantur, ut digna quoque sunt plura quæ ad luxationes harum vertebrarum pertinent, monita, ut (5) falli qui a prima secundam vertebram luxatam esse, non dubitant, cum digiti apex inter utramque inseri potest, quasi vero id secundum naturam non posset, eoque magis si interjecta ligamenta vim aliquam majoris extensionis sint passa: itemque (6) secundam vertebram luxari antrorsum non posse, nisi summo, & incredibili impetu validissima ejus Dentis ligamenta rumpantur, aut Dens ipse frangatur. Mitto cætera, satis enim vel ex his intelligis, an jure in ejusdem vertebræ luxatione, a Panarolo proposita, quæstus sim (7), plura esse prætermissa. Certe autem si ponas, a capite primam vertebram non posse luxari; obstet illa Denti secundæ vertebræ necesse est sive osseo anteriore suo arcu, ne antrorsum, sive firmissimo ligamento transverso, ne retrorsum feratur adeo cum impulsa secunda vertebra, ut hæc luxetur, nisi aut rumpantur vincula, aut Dens ipse perfringatur: neque aliter fore, vides, ubi animadvertas, quid Denti a latere sit objectum, si forte eam vertebram luxari velis in alterutrum latus. Sermo enim erat noster de veris ejuscemodi luxationibus. Quales in duobus Mauchartî exemplis fuisse, vellem: quanquam enim inter vertebram, & vertebram potuisse, ait pollicem immitti, tamen in primo vel ipse diserte negat (8), *veram* fuisse *luxationem*. Illudque etiam opto, ut illud exemplum primum ab ipso esset, non a vicino quodam Medico; sic enim ruptorum ligamentorum, & fracti, aut non fracti ossis facta esset mentio: quæ in secundo non desideratur, in quo tamen si ipse, ut interfuit, sic dissectionem peregisset; neque dubitatio fuisset ulla de ligamentis lapsus vehementia, an cultro laceratis; & vertebris intus extraque diligentissimo examine perspectis, multo certius nunc esset, *nullam ossium* fuisse *fracturam*. Quo magis & in istis, & in vertebris omnibus ab ipso in primis sperandum est, ut pro data in posterum occasione controversia ista penitus dirimatur, simulque perficiatur anatomica de Ligamentis doctrina, in qua supereste quæ post Weitbrechtum accuratius tractentur, cum ipse animadverti, tum Mauchartus singulari qua pollet in dissecando peritia & diligentia reapse in Dissertatione ostendit quæ inscribitur *Capitis Articulatio cum prima, & secunda Vertebra*. Atque hæc subscribere Epistolæ huic volui, ne quia rarissima sunt in Italia alterius illius quæ modo indicatam subsecuta est, Dissertationis exemplа, quid de supremarum vertebrarum luxatione senserit, aut viderit Vir Præstantissimus, ignorares. Vale iterum

EPI-

(1) §. 16. (2) n. 8. & 13. (3) §. 9. & 11. (4) §. 11. & 12. (5) 15.
(6) §. 10. (7) supra, n. 35. (8) §. 16. in fin.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVII.

Sermo eſt de Arthritide, aliiſque Artuum Doloribus.

QUod de Supino, aut in Latera impedito Decubitu hac Epiſtola non agam, perpaucas autem Obſervationes proferam ad Arthritidem attinentes, minus te miraturum ſpero, ubi Sepulchreti proximas Sectiones duas, remque ipſam conſideraveris. Nam quod ſupini, aut in latere cubare homines non queant, a morbis fere eſt de quibus ſæpe alias a me Litteras accepiſti, non magis eos morbos, quam incommoda quibuſcum conjuncti ſunt, memorantes. Quam ob cauſam Sectio quoque VII. iis decubitus impedimentis in Sepulchreto attributa, perbrevis eſt, non quod hiſtoriæ deſint ad id argumentum ſpectantes, ſed quod omnes propemodum cum fuerint ante ſuo quæque cum morbo productæ, tribus verbis hic indicantur, deſignato loco quo, ſicui lubeat, ſint perlegendæ, quemadmodum a me tibi Epiſtolæ poſſunt XVI. XX. XXI. XXII. XXXVIII. præ cæteris indicari..

Arthritis autem cum morbus fere ſit divitum, rariſſime pauperum, horum autem, non illorum, cadavera Anatomicis tradantur, aut ſiquando illorum quædam ſint incidenda, viſcera quidem, vix unquam artus examini permittantur; hinc eſt, ut Obſervationes quæ ad arthritidem proprie attineant, longe ſint, quam tot aliorum morborum, in Profectorum libris pauciores. Itaque & paucæ in Sepulchreti VIII. Sectionem, quæ de Arthritide eſt, referri potuerunt: quæ Sectio propterea multo maxima ex parte conſtat e Scholiis: & de paucis illis quas habet, Obſervationibus aliquæ jam libris ſuperioribus productæ fuerant; quin ultimam, quæ addita eſt, eam a Boneto ipſo in iſta eadem Sectione paulo ante, atque adeo proxima ſuperiore pagina totidem verbis fuiſſe propoſitam, deprehendes, ſi cum Obſervatione XI. ejuſque Scholio contuleris. Mihi vero ſtat nullam repetere hiſtoriam, cum plures ex Valſalva poſſem, & aliquam etiam ex meis. Cum quidpiam inde opus erit ad memoriam redigere; Epiſtolas in quibus relegas, indicabo. Hic quam pauciſſimas, ſed quas necdum miſeram, habebis.

2. MULIEREM iſchiadici dolores ſæpe torquebant ad junctúram femoris dexteram, quam in partem & claudicabat, & nonnihil gibboſa erat. Noviſſime paralyſis primum, deinde apoplexia corripuit, atque interfecit ante finem Januarii A. 1741. dum in Gymnaſio Rem Anatomicam tradebam: quo cadaver e Noſocomio translatum eſt. VENRTE aperto, omentum ſe obtulit propemodum ad pubem uſque protenſum. Quod cum revolvere ſurſum vellemus, una Colon inteſtinum ad inferiora curvatum, & omento arcte adhærens, revolvebamus. Scilicet ſedes erat ejus inteſtini alia ac ſolet. Nam præterquam quod ut Cæcum, ita ejus initium inferius erat quam conſuevit; ubi ab eo initio ferme ad jecur uſque conſcenderat, inde in arcus modum ſe deorſum in hypogaſtrium ſummum curvabat, & hinc ſurſum curvatura omnino ſimili in ſiniſtrum hypochondrium altius ſcandebat: toto autem hoc arcu firmiter, ut dictum eſt, ad omentum alligabatur.

Tuba utraque ad uterum clauſa. Hujus oſculum a tergo nulla prorſus corona erat cinctum. Vagina brevis. Breve quoque, & vix digituli intervallum a clitoridis glande ad urethræ orificium. Arteriæ Magnæ truncus qui in ventre eſt, majorem Cœliaca Superiorem Meſentericam emittebat: albidiſque intus maculis paſſim diſtinguebatur. Cætera viſcera, & vaſa, cum meliora interim ex aliis corporibus ſuppeterent, & ne Caput quidem introſpiciendi facultatem darent anguſtiæ temporis, non perluſtravimus. Colli, & reliqui trunci, & Artuum muſculos demon-

Digitized by Google

monſtrantes, in illo qualem Thyroidæam glandulam invenerimus, ad te alias (1) ſcriptum eſt; qualem vero femoris dexteri cum acetabulo junctura, nunc, ut Epiſtola ſuperiore (2) promiſimus, eſt ſcribendum; ſi modo illud prius indicaverimus, ſinum oſſeum quo ſcapula dextera caput oſſis humeri excipiebat, oram habuiſſe manifeſto deficientem ubi latere anteriore accedere debuiſſet ad ſummum.

Dexteri autem femoris caput non in globi formam rotundabatur, ſed depreſſum erat, nec levi, albaque, ſed lurida cartilagine obtectum: quin hæc in poſteriore parte capitis omnino deerat, ut nudum ibi os appareret, in plures ſubrotundas protuberantes particulas conformatum. Acetabuli intima facies erat ſanguinolenta: ejus autem quod vocant ſupercilium intra naturalem ex cartilagine, & ligamento ſubſtantiam conditas oſſeas laminas habebat duas, non parvas, eaſque inter ſe vicinas.

3. Fernelius (3) quidem cenſebat, arthriticum humorum *nunquam*, *aut admodum raro* penetrare in articulorum cavum, ſed in circumjectis dumtaxat vinculis, membranis, tendinibuſque ſubſiſtere, hoc inter cætera argumento uſus, quod in tophacea podagra, aut chiragra humor in calculum jam concretus, aperta ruptave cute, eruitur plerumque e digitorum articulis, capſulari *vinculo integro atque illæſo*. Verum alii poſtea, ut ex Sepulchreto (4) cognoſces, aliquid plus quam Fernelius, moliri voluiſſe videntur, cum vel tendinum, articulis inſertorum, *nullum*, *aut obſcurum ſenſum* eſſe, contendunt; gypſeamque illam materiam tandem ob cauſas alias accedentes juxta articulos quidem congeri, ſed non ſemper, cum & aliis vicinis in locis ſe offerat. Nos autem in propoſita muliere, quam iſchiadici dolores adeo torquebant, nihil juxta articulum vitii, ſed omne intra articulum offendimus. Nec vero negamus, tartaream illam materiam juxta articulos etiam concreſcere, quemadmodum in Sacerdote illo ſtatim ſub cute Valſalva (5) invenit in membrana, digitorum tendines obvelante. Nec repugnabimus, ſi forte ſic velint accipere verba Aretæi (6); *in articulis quoque tophaceæ quædam coaleſcunt: ab initio quidem velut abſceſſus occupant: poſtquam vero magis ſpiſſantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tophi ſolidi albi conſiſtunt*. Quin etiam Sanctorii noſtri (7) Obſervationes indicabimus. *Ego*, inquit, *aliquando vidi in quadam antiqua gonagra phlegma gypſeum molle, liquidæ calci ſimile, defluxiſſe ad cutem, qua perforata, ita liquidum egreſſum fuit: quo experimento excitatus, ſemel in quadam gonagra, ex gypſea pituita, utens ſtillicidio aquarum lanarum non ablutarum, in quibus malvaviſcum, malvæ, & naſturtium ebullierint, poſt longum aliquod intervallum aliquam portionem illius pituitæ gypſeæ ſub cute exiſtentis liquidam & mollem feci, indeque illam (ſecta cute) evacuavi*: quod curationis tentamen omittere hic nolui; quamvis me non fugeret (8) calcariam podagricorum materiam ab Recentioribus *ſola aqua calida* fuiſſe *reſolutam*, exemptam quidem, ut opinor, indeque ſpem eſſe conceptam, fore, ut largo crebroque hauſtu aquæ oſtracodermatum, cui ſapo additus ſit, in arthriticorum ipſis juncturis reſolvatur: quam utinam ſpem, juſtiorem futuram, ſi quantum illius aquæ in veſicam, tantundem in juncturas ferretur, ſucceſſus comprobaret. Damus igitur illis quos ex Sepulchreto indicavimus, juxta articulos quoque, neque id raro, tophaceam congeri materiam. Imo inſuper addimus, vel longe ab articulis, ut in mamillæ tumore vidimus (9) generoſi Viri, cujus avum, & patrem arthritis male habuerat, nec ipſi omnino peperceret. Sed non propterea illud quoque probare poſſumus quod ſcribunt: cum ligamenta capſularia occludant articulorum caveas, cumque *nulla* ad has *pateat via*, *neque vena aliqua hæc loca ſubeat*, non poſſe

[1] Epiſt. 50. n. 31. [2] Epiſt. 56. n. 16. [3] Patholog. l. 6. c. 18.
[4] Sect. hac 8. in Schol. ad Obſ. 1. [5] Epiſt. 40. n. 2. [6] De ſign. & cauſ. diuturn. morb. l. 2. c. 12.
[7] Comment. in 1. R. 1. l. Can. Avic. D. 4. c. 1. t. 1. [8] Vid. §. 11. Differt. cit. Epiſt. 42. n. 19.
[9] Epiſt. 50. n. 45. 46.

Digitized by Google

posse humorem arthriticum intra hæc perferri. Nam viæ huc eædem sunt quæ mucilagini, cava articulorum lubricanti: cujus glandulas suis esse arteriolis præditas, non ratio solum, aut injectiones, sed oculi ipsi inermes commonstrant, rubellas illas tenuesque earum lacinias conspicientes. Quare ubi sanguis tartareis refertus corpusculis fuerit, ut per alias arterias circa adsitos articulis tendines, atque membranas, sic per istas eadem poterit simul cum mucilagine in articulorum cavis deponere. Quæ in tophos, & lapillos concrescentia, diductis sensim ossibus, & dissolutis vinculis *frangunt articulos*, ut de *lapidosa chiragra* loquitur Persius (1), sive ut de arthriticis hisce *lapidibus* ait Cælius Aurelianus (2) *articulos solvunt, & cutem distendunt, atque erumpendo prominent, & chirurgia detrahuntur*: quæ vidi omnia, præsertim in digitorum manuum articulis Patricii Veneti. Neque erit cur dubites, num revera intra ipsa articulorum cava concrescant, ubi ea legeris quæ ab Hardero (3), Schneidero (4) Dobrzenskyo (5) observata in Sepulchreto recensentur.

4. Nec tamen semper necesse est, tartarea corpuscula cum mucilagine subire cava articulorum, ut arthriticæ ibi affectiones existant. Satis est, si Boerhaavium (6) audias, ipsa mucilago, si attritu congruo non attenuata, eoque non resorpta, in juncturis *stagnet diutius*, & *mora ipsa acris fiat*. Sic enim dolores facit vehementissimos: & *sæpe tanta mala a solo vitæ genere sedentario oriuntur*. Huc vero addenda sunt alia quæ nos inter causas referimus aut minoris attritus, aut difficilioris resorptionis, aut utriusque, nempe frigus humidum, naturalem tonum valde lædens articulorum eo facilius quod cartilagines, & ligamenta ex quibus constituuntur, & tendines quibus plerique operiuntur, sanguiferis vasculis neque ita multis, si cum plerisque comparentur Partibus, & certe perminutis prædita sunt, quo fit, ut frigori magis obnoxia sint, in iisque præsertim juncturis quæ frigoris injuriis sunt maxime expositæ, ut in pedibus: pressio, ut puta a strictioribus calceis, unde revehentium vasculorum plura aut nimis angusta fiunt, aut prorsus obcæcantur, tantoque id facilius, quod ad duriores ex quibus articulos constare, dixi, partes apprimuntur; distantia a corde, unde languidior in propellendos humores impulsus: acclivis ad perpendiculum via per quam iidem sunt evehendi: ipsa dolore affectarum partium quies in qua delicati vel diutius permanent quam opus sit: lentior & viscidior mucilago sive a morbidis causis, & ingluvie in primis, baccho, venere, sive a parentibus, a quibus revehentium quoque vasculorum angustiæ, aut propellentium fibrarum imbecillitas: alia ejusmodi. Quorum ideo complura enumeravi, quia animadverti, quosdam ex Hoffmanno (7), apud quem fere omnia hæc sunt, nulla facta ejus mentione, describentes, aliqua prætermisisse, minime omittenda, sive nihil aliud quam quod Hoffmannus, explicandum sumamus, nimirum cur pedes crebrius quam alias partes, corripiat arthritis, sive etiam cur, & vel ab initio interdum, quampiam aliam. Re enim vera, uti scriptum est a Cælio Aureliano (8); *aliquando a pedibus sumens* arthriticus *dolor exordium, cæteros articulos implicavit, aliquando in aliis incipiens, pedes invasit*. Qui autem articuli non modo præ aliis sunt in frequentissimo motu, sed & simul paucioribus causis obnoxii sunt ex iis quas enumeravimus, illi vix unquam, aut nunquam arthritide corripiuntur; neque enim legisse, aut audivisse meminimus, illos unquam articulos correptos esse quorum obsoletam memoriam restituentes, nihil in iis ob parvitatem deesse ostendimus, quæ sunt in magnis, nam & capsulari membraneo vinculo, & glandulæ mucilaginosæ lacinia, & mucilagine evidenter præditos minimos illos proposuimus (9) qui inter Cricoidem, & Arytænoides cartilagines intercedunt.

Sed a morbidis causis adventitiis ii maxime afficiuntur qui plerisque sunt e cæ-

[1] Sat. 5. v. 59. [2] Morb. Chron. l. 5. c. 2. [3] Sect. hac 8. post Obs. 2. [4] Obs. 3.
[5] Obs. 5. [6] Prælect. ad Inst. §. 258. [7] Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. Thes. Pathol. §. 16.
[8] c. 2. paulo ante cit. [9] Adversf. Anat. 1. n. 15.

Digitized by Google

cæteris quas nominavimus, cauſis ſubjecti, pedis videlicet articuli: quamobrem cum Veteres Auctores (1) arthritidem epidemicam viderunt, ut eunuchi quoque, mulieres, pueri, puellæ, itemque caprarum greges ea tentarentur; podagra illa fuit quæ promiſcue per viginti annos loci incolas invaſit. Minus autem mirabile fuit, notos fuiſſe Braſavolo (2) illuſtres duos adoleſcentulos qui annos quindecim nati, ex ea laborare cœperunt; cum ipſe puellos viderim qui, infantia vix peracta, acerbis articulorum doloribus prehenſi, decumbebant; ſed eorum ego & parentem, & avum, & proavum noveram arthritidi obnoxios.

5. Quam vero acris interdum fiat ſtagnans in junCturarum caveis mucilago, ſanguinolentum propoſitæ fœminæ (3) acetabulum, & eroſum femoris caput ſatis oſtendunt. Ubi autem ad eum uſque gradum acrimonia pervenerit, ut hæc faciat, num ullo putas interno, externove auxilio poſſe iſchiadem perſanari? Ego certe non puto, ne ſi *ultimo* quidem utaris, *& in veteribus quoque morbis efficaciſſimo*; ſic enim Celſi (4) verba legenda credo; *tribus aut quatuor locis ſuper coxam cutem candentibus ferramentis exulcerando*, nedum aliis quæ præterea Hippocrati (5) in uſu erant, mitioribus uſtionum generibus, qualia, & multo plura, a Cælio Aureliano (6) memorantur, inter quæ illud quoque, Hippocrati pariter uſitatum, quod præ cæteris videtur Indorum *moxæ* reſpondiſſe, apponendo videlicet fungum quendam, huncque a ſumma parte accendendo: cujuſmodi uſtionem etſi *lene penetratione moderatam* Cælius agnoſcat; omnes tamen aliis poſtponit remediis, quippe cum *plurima* vexatione conjunctas, & eorum uſum prohibentes, *cum partes ulceratæ appoſita tolerare non poſſint*. Verum uſtioni ad laxatas partes contrahendas, corroborandaſque ſuus eſt locus, & cutis exulcerationi ad noxiæ materiæ portionem aliquam ab intimis locis arcendam, & extra corpus amandandam: itaque mitius, & tempeſtive adhibitam non omnino in quibuſdam rejiciendam cenſebis, præſertim ubi non veterum modo, ſed etiam non ita antiquarum quæ feliciter ejus ope abſolutæ ſunt, curationum veniat in mentem. Neque aliter de aliis quibuſdam auxiliis exiſtimabis. *Tanta eſt*, inquit Arantius (7) in iſchiadico dolore, *præſertim incipiente, enematum facultas, ut ipſe nullo præter clyſteres adhibito medicamento, plures graviter affectos, in priſtinam ſanitatem perduxerim*. Et prima quidem, quæ proponit, enemata facile probabis, ab iis quæ laudat Cælius (8) ſæpe a nobis memoratus, non adeo diſcrepantia, quibus *pariter fota atque vaporata interiora laxamento conſentiant*. Sed ubi prima illa non ſatis fecerint, Arantius aliud præſcribit, idque purgans, quod & ipſe agnoſcit, *validum*. Num irritationes veritus, omnino rejicies? Imo ubi eæ ſint cauſæ, eaque corpora quæ ipſe ponit, ſi non illo, at alio aliquo clyſtere uteris quo idem conſequaris. Certe autem præter Arantii teſtimonium, ſi vetuſtiores, aut recentiores ipſo Medicos legas; invenies multos cum eo conſentientes. Sic Montagnana (9) *Dolores* iſchiadici, inquit, *ſapientum omnium concordia clyſteribus acutis ſanantur*. Riverius (10) autem ita poſt frequentes alios clyſteres, etiam acres denique proponit, ut manifeſtiſſime cum Arantio faceſe, intelligas. Porro Ettmüllerus (11); ut alios præteream; non ſolum clyſteres in primis repetitos, ait, convenire; ſed hoc addit, *& quidem acres neceſſe eſt ſint iſti*. Quis auſit credere, tot experientiſſimis Profeſſoribus id non reſpondiſſe quod adeo commendant? Igitur & huic remedio ſuus eſt aliquando locus. Alias autem illis clyſmatibus quæ probabat Cælius, aut aliis aliud agentibus, in quibus profuiſſe interdum, ſcio quæ ex aqua parata erant in qua pernæ os incoctum fuerat, vel magis

[1] Vid. apud Donat. de Medic. Hiſt. Mir. l. 1. c. 8. [2] Vid. ibid. [3] n. 2.
[4] De Medic. l. 4. c. 22. Vid. Epiſt. 6. noſtram in Celſ.
[5] Vid. apud le Cler Hiſt. de la Medic. P. 1. l. 3. c. 28. [6] l. cit. 5. c. 1.
[7] l. de Tumor. p. n. cap. 63. [8] c. 1. cit. [9] Conſil. 257.
[10] Prax. Medic. l. 16. c. 2. [11] Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 8.

Digitized by Google

quam confecta ex elaboratis pharmacis, nedum ex rebus itidem vilibus. Credideram autem, fuisse quædam ex iis composita quæ utilia essent nervis, Recto intestino proximis, quos pone ischium os descendentes aliqui tanquam ischiadis sedem spectabant, præsertim ex quo Coiterus (1) scripserat, spatium inter infimam Spinæ medullam, & Crassam hujus meningem per quod nervi illi traducuntur, se *in arthriticis, ischidiacis, & podagricis multoties tenui sero, interim pituita viscosa refertum deprehendisse*. Quam Observationem vix Arnisæi verbis, eam commemorantis, fuisse in Sepulchretum (2) relatam, minus ægre fero, quod ejusmodi humor in iis etiam reperitur, qui ex eo morbi genere non laborarunt.

6. Quod de clysteribus censui, idem quoque de exhibitis purgantibus pharmacis, & de sanguinis missione censeam, necesse est. Nam quod ad hanc attinet: ut nihil de opinione eorum dicam qui ischiadem ab irrito naturæ conatu esse, credunt, superfluum sanguinem per hæmorrhoides expellere nitentis; certe eorundem Observationibus Majores præluxerunt, in quibus Joannes Zecchius (3) qui ratione, & experientia fretus, sanguinem ex illis venis evocatum *mirum in modum ischiadicis opitulari*, scripsit. Mirabiliora idem narrat de celerrimo ejusdem morbi abitu; si vena ad respondentem malleolum exteriorem secetur, confirmante haud ita dissimili Riverii (4) Observatione. Vidisse hos quæ ajunt, quis inficietur? Num tamen in exsangui, & infirmissimo homine id tentes quod in robusto, & sanguinis pleno, aut a suppressis hæmorrhoidibus ischiadico facto, bene illis successisse, credibile est? Purgantia quoque pharmaca scio te arthriticis illis non daturum, quorum corpus exsuccum, virosque imbecilles, nervi facile in consensum trahendi, ventriculus denique is sit qui inde capere detrimentum possit. Sed non propterea illorum quodcunque a te credi omnibus, & semper nociturum, existimo. Id enim si esset; arthritidem nunquam, ne incipientem quidem, abegissent, aut arcuissent Medici plerique vetustiores, ut qui purgatione in primis usos utrumque se præstitisse, testantur. Ne singulos nominem, facit eorum assecla Demetrius Pepagomenus, Michaelis Palæologi Archiater, qui, hoc jubente, libellum de Podagra scripsit, tanquam *incerti Auctoris*, nec seorsum a magnis voluminibus parabilem, Patavinis typis nostra memoria excusum, quando; ut de antiquiore editione sileam; Lutetiæ Parisiorum seorsum exierat A. 1558. nec sine veri Auctoris nomine, quemadmodum & Audomari A. 1619. edente Joanne Bergesio, qui haud, puto, eum sibi laborem sumpsisset, ut e gallica Jamoti versione latinum faceret, si græce, & latine Lutetiæ prodiisse, eleganterque a Marco Musuro latine redditum, non ignorasset. Eum igitur libellum si vel festinanter verses; quantum in arthritide & sananda, & arcenda purgationi tribuerit Græcus Archiater, Græcos illos veteres Medicos secutus, continuo intelliges. Sed ne forte putes, in terra dumtaxat Græcia id feliciter cessisse, mihique objicias magni nostro tempore nominis Medicum, asseverantem, catharsim omnem vel *per lenientia*, nedum per validiora medicamenta, arthriticis plurimum nocere, sive præsenti mederi, sive etiam venturo paraxysmo velis occurrere, imo se, tam in se ipso, quam in aliis facto periculo, compertum habere, illam parum adeo votis respondisse, *ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accersere*; ne igitur hæc mihi objicias; duos ex nostratibus præclaros, cum viverent, Medicos tibi opponam, ipsos quoque arthriticos, & in se ipsis purgationem expertos, Marcum Gatinariam, & Petrum Bayrum. Quorum ille (5) cum singulis per biennium mensibus semel evacuatione, singulis autem hebdomadis bis *minoratione* usus esset, sic *curatus fui*, inquit *& pro certo nunquam passus sum* podagræ *dolores*. Bayrus autem (6) cum octies jam, aut decies vehementissimis laborasset cruciatibus omnium articulorum, ut solam linguam mo-

[1] Obsery. Anat. [2] Sect. hac. 8. Obs. 6. [3] Consult. Med. 43. [4] Cent. 2. Obs. Med. 25.
[5] Vid. apud Donat. c. 8 supra ad n. 4. cit. [6] De medend. hum. corp. malis Enchir. Dist. 19 tr. 1. c. 1.

Digitized by Google

movere posset, iisdemque rursus affligeretur, sumpto electuario suo caryocostino, ambulare potuit eodem die, postridie autem jam liber erat: quod etiam postea bis pari felicitate expertus est. Quin denique posteaquam eodem pharmaco ter quaterve singulis annis cum plenitudinis indicia perciperet, uti cœpisset, *sunt modo plusquam viginti sex anni*, inquit, *quibus nullo modo a dictis doloribus fui molestatus*: idque *non solum in me ipso, sed in innumeris hominibus probavi experimento*: hoc autem est illud idem electuarium quod Capivaccius noster (1) *maxime commendandum esse*, dicebat, in arthritide, *sicut experimento fuit sæpissime probatum*. Quæ fusius de Bayro memoravi, ne Gatinariæ, diceres, purgationes feliciter cessisse, quia tunc podagra vexari incipiebat, prætereaque toto illo biennio nihil, aut parum de vino bibit: quamquam novi ego litteratum Virum, qui diu multumque, non secus ac frater, arthritide vexatus, omniaque alia expertus, in hisque annuum pro vino aquæ potum, nihil tamen proficiebat, imo debilis, macerque fiebat, donec ante suam parcam cœnam quotidie una uti cœpit ex melanogogis pilulis Langelotti, unde mucosa fere, nec ita multa, dejiciebat. Sic enim melius habere incipiens, domo prodiit: vidique ego postea sine scipione incedentem firmo gressu, atque expedito, pristinoque corporis habitu, paucis, bene valentem, quo tempore non nisi quinto quoque die unam ex iis pilulis sumebat. Neque dubium est, quin recentissimi Medicinæ Scriptores, nisi his similia nota haberent exempla, ipsi quoque omnem arthriticis omnibus purgationem vetarent: ipsi vero pharmaca quidem vehementiora, præsertim in paroxysmo, non probant; mitiora autem vel eo instante, atque adeo incipiente, nedum ad alios prohibendos paroxysmos, commendant.

7. De diæta quoque, ut vocant, lactea certum est etiam atque etiam esse cogitandum priusquam arthriticis imperetur; ne forte impuriori corpori, aut hypochondriacis affectionibus obnoxio, aut languido ventriculo multo plus detrimenti afferat, quam utilitatis. Quin etiam utilitatem hanc brevem esse, & fugacem vel in iis qui lac bene ferant, scripserunt Medici nobilissimi, & quamprimum, eo omisso, ad sanorum victum, quantumvis lenem, mitemque redierint, arthritidem reverti, longeque pejus, quam antea, vexare, aut ejus loco internos gravissimos oriri morbos, quos mors haud multo post consequatur. Veruntamen neque omne lac, nec quacunque ratione sumptum, hæc post se relinquat incommoda, necesse est, ut puta si iis quibus conveniat, non ipsum modo, sed & cibi alii congrui quidem, nec æquo plures haud aliter ac sæpe aliis in morbis fit, eodem tempore præbeantur. Certe ex Observationibus quas Daniel Puerarius, opinor, Thesauro addidit Thomæ Burneti (2), una est excell. Comitis, qui, cum ventriculus ulteriorem lactis usum non ferret, pultaceis ipse vescens, cum saccharo, & lacte paratis, & gallinaceis pullis, pane lacte imbuto nutritis, paulatimque ad pristinum victum reversus, levioribus tantum, & facile abigendis articulorum doloribus, non primis illis, vivebat obnoxius. Alii autem *non pauci* arthritici cum biennium circiter lac sumpsissent, *innoxie* postea *vino*, *compotationibusque indulserunt*. Hæc illæ. Cornelius autem Celsus (3) olim memoriæ litterarum mandavit, arthriticos *quosdam, cum asinino lacte poto ex toto se eluissent, in perpetuum hoc malum evasisse*. Confirmavitque Plinius (4), *esse inter exempla, qui asininum lac bibendo, liberati sint podagra, chiragrave*. Quem locum in Annotationibus ad Ballonii Consilia (5) relatum video, non sine animadversione, quam facile, quamque idoneum ad acrimoniam seri arthritici emendandam remedium ejusmodi a Medicis illius temporis omitteretur. Iis autem qui postea Hippocraticum lactis usum adversus hunc morbum renovarunt, cum alii aliquando alia objicerent; extitit denique Senex optimus, nostrumque amicissimus Ludovicus Testius, qui

[1] Consil. Medic. a Scholz. edit. 232. [2] Thes. Med. Pract. l. 1. S. 40. in fin.
[3] De Medic. l. 4. c. 24. [4] Nat. Hist. l. 28. c. 9. [5] l. 2. Cons. 3. Annot. 4.

Digitized by Google

qui minus obnoxiam difficultatibus utendi lacte rationem excogitavit, saccharo, ut vocabat, lactis invento. Cujus non infelices effectus etsi pluribus fuerint tum apud nostrates, cum apud exteros Observationibus comprobati; Auctore tamen extincto, nescio quomodo ipsius inventi usus paulatim decrescere visus sit.

8. Noli expectare, ut de hydrargyro pariter verba faciam, quem inter cætera adversus difficile hoc malum præsidia quibus auctoribus referre possimus, excitata quidem salivatione, monstrabit Ettmüllerus (1), alia autem ratione, alii, in quibus Cl. Pujatus (2). Non de auxilio hoc magis, quam de diaphoreticis, aut de amarioribus, & calefacientibus herbis sermonem hoc loco instituam, tum ne longior sim, tum quia ut de cæteris remediis, ita de his quoque nihil aliud dicturus essem, nisi suum posse aliquando his omnibus esse locum; alias pro corporum conditione fore inutilia, imo etiam, vehementiora præsertim, noxia. Itaque memini, cum Medicus mihi quidam narraret, podagricis quos lues insuper venerea corripuerat, se hydrargyro dato, atque uberi salivatione promota, luem quidem abegisse, podagræ autem causam nihil minuisse, cum ab ea non levius quam antea, invadi pergerent; memini, inquam, respondisse, imo satis est, quod non gravius. Quamquam autem in hoc etiam morbo; ne dicam in hoc magis, paucioribus, lenioribusque, quo ad licet, remediis utendum est, & nos usi sumus; tamen siquando peculiares causæ aliquæ præsidium quod alias fugeremus, requirant, Boerhaavio (3) credendum est, de Arthritide scribenti, *maximum cuique remedium* esse *quod oppositum illi causæ, unde originem duxerat morbus*, præsertim ubi illud cum ejus corporis cui medemur, constitutione videtur congruere. Atque hinc est quod nonnulla aliquando auxilia, pluribus Medicis suspecta, in hoc morbo attulerint utilitatem. Sic; ut de externis quoque medicamentis aliqua attingamus; oleum e radicibus arboris cinnamomi quam utile fuerit abigendis, arcendisque articulorum doloribus, apparet ex *Transactionibus*, ut vocant, Regiæ Angl. Societatis (4). Sic Medicorum Scripta versantibus quam multa, quam varia occurrunt quæ adhibita levamen attulerint! ut de pinguedine dumtaxat dicam; ranarum, erinacei, anseris, vervecis, canis laudari, memini. Asininam quoque ab Albertino vidi nonnunquam præscribi, quam a Paullino (5) memoratam, nec tamen in hunc usum, invenies. Num propterea quod ex his aliqua nonnullis interdum profuerit, omnes omnibus, & semper convenire, existimabis? Certe Albertinus in ischiadico quodam asininam adhibuit, quem neque acerbissimus dolor, neque inflammatio torquebat. Alias autem ad demulcendum, quo ad ejus licebat, articulorum cruciatus, haud aliis utebatur, quam quibus plerique consuevimus, in singulis tamen eo potissimum quo quisque solebat levari, ut puta frusto bubulæ recentis carnis bis quotidie mutato, vel ut nusquam a me quidem lectum, sed Bononiensi Senatori usitatum, nec sine levamine, commemorem; linteolo imbuto succo, ex foliis sambuci, aut coliculos teneros, aut ipsa folia, sed cum aliis conjuncta, ad podagræ dolores leniendos a Græcis (6) Latinisque (7) Scriptoribus proponi, scio, simplicem autem foliorum succum non memini.

9. Cæterum externa hæc, itemque interna de quibus diximus, auxilia, aliaque ab Auctoribus laudata seu juverint aliquem ob eam causam quæ paulo ante indicata est, seu quod casu adhibita fuerint prope declinationem, quæ aliquando multo citius quam solet, per se advenit, sive etiam (id quod præsertim de præservantibus, quæ vocant, medicamentis dictum puta) quæ sanitas horum usui tributa est, verius fuerit exactæ victus rationi, quæ diu simul servanda injungitur, est tribuenda (quorum utrumque Cælius quoque Aure-

(1) Prax. art. 8. supra ad n. 5. cit. (2) Dissert. de Hydrarg. n. 51. & seqq. & in fin.
(3) Aphor. de cogn. & curand. morb. 1280. (4) Saggio delle Transaz. &c. Tom. 4.
(5) l. de Asino S. 4. c. 3. §. 12. (6) Dioscord. de Med. Mat. c. 168.
(7) Scribon. Comp. Medic. 169. Samonic. de Medic. c. 42. Marcell. de Medicam. c. 36.

Digitized by Google

relianus (1) eſt ſuſpicatus, alterum autem vel per ſe ſolum *ſecuritatem totius vitæ* attuliſſe, Celſus (2), aliique teſtantur) illud certum eſt, pleraque pleroſque aut nihil, aut parum adjuviſſe; quædam autem in graviſſimum diſcrimen conjeciſſe, aut mortis cauſam attuliſſe. Itaque ſi quæ commemoravimus omnia cum illius fœminæ (3) morbo contuleris a quo commemorandi occaſionem habuimus; facile intelliges, quam pauca levamen fortaſſe aliquod ferre potuiſſent; nam perfectam quidem ſanitatem, exeſo in parte, & deformato oſſe, ſperare non licebat; & contra, quam multa quanto futura detrimento procul dubio fuiſſent. In quibus & illa pones quæ necdum nominavi, ſed modo deſignabam, videlicet quæ arthriticam materiam circa articulos aut jam depoſitam, aut deponi incipientem, introrſum in venas repellunt, deponendamque aut tunc, aut in poſterum arcent, adſtringendo quæ ferunt ad articulos vaſcula, fibraſque improvide corroborando. Inde enim excluſa quid damni afferat, vel ex utilitate intelligi poteſt, quam ſæpius præſtat, cum admittitur. Videſis, ut auditus vitia, quæ cæteris auxiliis irritis, Virum generoſum vexabant; adveniens podagra omnino tollere conſueſſet, qua abeunte, revertebantur, ſicut adnotavit Reuſnerus (4), utque Gerbezii (5) Uxor diu, atque acerbe & ventriculo, & pectore torqueri ſoleret, donec erumpens arthritis extemplo liberaret. Sed quid ego ex his, aliiſque unde poſſem, Scriptoribus ejus utilitatis exempla quæro quam in me ipſo expertus ſum? Cum enim illa de qua alias (6) mentionem injeci, utriuſque oculi inflammatione, & jam propemodum chemoſi conflictarer, cæteriſque incaſſum remediis uſus, & ſentirem ipſe, & Amici confirmarent, non eſſe amplius differendam ſanguinis miſſionem, animum ſubiit experiri antea quam mihi vena ſecaretur; neque enim unquam ſecta fuerat, ut neque ad hoc tempus quo undeoctogeſimum annum ago, ſecta eſt; experiri, inquam, an pediluvium, cum lenibus pedum frictionibus junctum, ſatis levaminis afferret. Quæ cum ſecunda fierent veſpera, ecce dolor ad ipſam pollicis dexteri cum metatarſo juncturam adventare podagram, ſignificat: quæ noctu leviter increſcens, oculorum inflammationem ſtatim minuit, & diebus inſequentibus ſuſtulit. Mitiſſima fuit illa arthritis, ut in homine qui nunquam antea, ut neque parentes, majoreſque cæteri, morbo hujuſmodi abnoxius fuerat; nec poſtea niſi quincto poſt anno, ſed vel multo levius, in ſiniſtro genu ſe prodidit, ut ſimilis quidem pediluvii effectus fuerit in podagra adducenda, ſed longe diſſimilis in ejus vehementia, atque in Juvene fuiſſe, video cujus in Commercio Litterario (7) hiſtoriam leges; nec mirum, cum ille; ut cætera omittam; non tepido, ut ego, ſed calidiori uſus eſſet pediluvio. Verum arthritis quantum utilitatis affert, ſi ei pateant opportune articuli; tantum noxæ reliquis invehit partibus, ſi illi non amplius pateant. Quod cum liceat innumeris Obſervationibus comprobare, quarum multas inſpicere, ſi vis, potes in Cæſareæ Academiæ Voluminibus, & præſertim Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 55. indicatas; unam mihi ſatis erit commemorare ejus quem merito ſæpius laudo, Hippol. Franc. Albertini (8). Cum enim Aurifex, podagra quotannis laborare ſolitus, petroleo, nec ſemel, imminente jam morbo, pedes inunxiſſet, hunc quidem arcuit; ſed in multo graviores alios incidit qui abigi non potuerunt, niſi quamplurima ex alvo egeſta materia, quæ, ut podagricam fuiſſe, facile agnoſcas, *quaſi ex calce* erat *aut gypſo recens coagmentato*. Ea igitur a corroboratis articulis excluſa, in partes haud raro incumbit quæ aut abdomine, aut thorace, aut cranio concluduntur, præſens periculum, & ſæpe interitum afferens. Eademque accidunt ubi cauſa aliqua interna, & potiſſimum infirmæ vires obſtant,

[1] c. 2. ſupra ad n. 3. cit. [2] c. 24. ſupra ad n. 8. cit. [3] ſupra n. 2.
[4] Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 8. [5] Earund. Cent. 8. Obſ. 6. [6] Epiſt. 13. n. 24.
[7] A. 1741. Hebd. 25. n. 1. propius fin.
[8] Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 1. in Opuſc. de Cort. Peruv. haud ita procul. a fin.

Digitized by Google

ſtant, ne ad articulos feratur. Quod cum potueris ex duabus, alias (1) ad te miſſis, Obſervationibus arguere, tum evidentius ex hac cognoſces.

10. GEORGIUS CORNELIUS S. R. E. Cardinalis, Epiſcopus Patavinus, jam olim non artuum modo, ſed & renum doloribus valde obnoxius, cum ab his, nullis amplius ſe oſtendentibus calculis, jam vacaret, imminuta plurimum urinæ excretione, hydropicus fieri viſus eſt, fiebatque fortaſſe, niſi valentiſſimo diuretico remedio dato, magna lotii vis prodiiſſet. Ne illo quidem tempore calculus conſpectus eſt ullus, neque poſtea bene multis annis quodquam renum laborantium indicium fuit, tametſi mutatis ad celeritatem equis rheda veheretur longa etiam, & aſpera via, velut A. 1721. cum hinc Romam iret, indeque Patavium repeteret. Verum non ut nephritici, ſic arthritici quoque dolores ſemper illis annis quievere; imo ſubinde redeuntes, eo crebrius, graviuſque cruciabant, quod propter obeſum corporis habitum, inferiorum artuum robur infirmum, & augeſcentem ætatem, minus jam, minuſque in dies uti poterat exercitatione. Huc accedebat aſſidua jam a longo tempore alvi adſtrictio, capitis deinde, & auditus gravitas, & ad ſomnum proclivitas, nec rara denique animi deliquia. Per hæc cum annum vix exegiſſet ſexageſimum quartum, nulla primum ciborum appetentia, tum arthriticus ingruit paroxyſmus: jamque manus dextera, & genu ſiniſtrum tumere cœperant, cum triſtiſſimum accepit nuncium de lethali morbo Sereniſſimi Fratris, quem unice ambat, Joannis Venetorum Ducis. Unde magno alioqui animo Virum incredibilis mœſtitia cœpit, moxque arthritica materia non modo ad articulos expelli deſiit, verum etiam quæ expulſa erat, in venas rediit, & præcordiorum anguſtiam, ſpirandi difficultatem, & ſuper hæc repentinum quendam inſultum attulit, in quo cerebri ſimul, & cordis officiis propemodum deficientibus, mors inſtare credita eſt. Tunc [illegible]r ejus Medicus, & qui aderant a[illegible]ine, aut intima familiaritate conjuncti, me in conſilium propere accerſunt. Invenio ægrum nonnihil interea recreatum, ſed animo, nedum corpore, adeo diſſimilem ſui, ut id continuo me perculerit, recordantem Hippocraticæ prænotionis (2): *præter conſuetudinem quid facere . . . . malum eſt*. Qui enim antea in difficillimis rebus nunquam ſibi, aliiſque defuerat, omnem omnino ſpem vitæ abjeciſſe, ex ejus verbis intelligebam, quibus ne fruſtra opem ſibi ferre conaremur, monebat, præcipiebat, rogabat, idque a me præſertim, quem ſingulari, & aſſidua fuerat benignitate complexus, interea dum tangebam pulſus, majorem in modum etiam atque etiam petebat. Erant ii, ut tum, & poſtea tangendo cognovi, ſane peſſimi, quippe imbecilli, & poſt ictus ſæpe duos, ſemper autem perpaucos, intermittentes. Manifeſtum erat, niſi peccans materia ad articulos revocaretur, ſervari non poſſe. Nec minus tamen evidens erat difficultas ſumma revocandi in ea virium infirmitate, & in eo qui omnia incaſſum fieri, pro certo haberet. Itaque in extremo diſcrimine verſari, iis quibus debebam, ſeorſum dixi: idque per curſorem, dictatis a me continuo litteris, ſignificandum Ampliſſimis Viris, Fratris ejus Filiis, curavi. Attamen ex iis quæ inito conſilio facienda eſſe, ſtatueramus, nihil interea, aut poſtea omiſſum eſt, quantum quidem per ægri vires licuit, ab eoque precibus obtinere potuimus. Jamque genu tumere iterum incipiebat, quo die pulſus quoque aliquanto meliores factos animadvertimus. Sed mox natura fatiſcente, rurſus omnia in pejus ruere, & nequicquam nobis contra nitentibus, reſpirationis difficultas augeri, ſopore caput gravari, convulſionibus non interiora modo, ſed & artus corripi. Per quæ ſenſim intra perpaucos dies Cardinalis Præſtantiſſimus, Pontifex optimus, Litterarum Fautor ſummus eodem fere tempore quo Sereniſſimus Frater, optimus ipſe quoque Princeps, & arthritidi pariter obnoxius, bonis omnibus mœrentibus, ereptus eſt IV. Idus Auguſti A. 1722. CADAVER, ut juſta more ma-

[1] Epiſ[illegible] Epiſt. 40. n. 2. [2] in Coac. n. 1. apud Marinell.

Digitized by Google

majorum fieri poſſent, cum eſſet balſamo inſequenti nocte condiendum; Diſcipulum miſi, a me exercitatum, qui viſcera eximeret, & ſingula attente perluſtraret; neque enim animus tulit, ut ipſe adeſſem. Ab eo, & a Medico de quo antea dictum eſt, mox diligenter quæſivi omnia. Quæ autem ambo retulerunt, huc redeunt.

Venter præpinguis omentum, meſenterium, inteſtina etiam Tenuia habuit multa pinguedine onuſta: amplum ventriculum; ſed tunicis maxime extenuatis: jecur ipſum quidem recte conſtitutum: ejus autem veſiculam parvulam, tunicisque adeo tenuibus, & flaccidis, ut attactu rumperentur, excidente rotundo calculo, pro veſiculæ parvitate non parvo, quem unum hæc ſine ulla bile continebat. Renes erant æquo majores, ſed dexter maximus, ut ſimul cum pinguedine qua obtegebatur, capitis magnitudinem ferme æquaret. In eo lapides ad undecim, magni plerique, & ramoſi. In ſiniſtro unus, & is quoque ramoſus, nec parvus. Suo colore, & ramis nihil magis hi calculi, quam nigrum coralium referebant; ad me enim attulerunt ſpectandos; ab iis autem non eſſe viſos, oportet, qui eorum ſimiles fuiſſe, indicarunt quos Tabula III. declineavit Alghiſius (1). Cæterum illa quæ proxime, arcteque ipſos complectebatur, renum ſubſtantia dura erat, & calloſa. Thorace recluſo, nihil in pulmonibus repertum eſt quod eſſet præter naturam; ſed Aſperæ arteriæ truncus cartilagines habuit præduras, nec facile conſtringenti manui cedentes. Quod vitii genus in arteriis quoque Iliacis, & proximo, unde oriuntur, Aortæ trunco animadverſum fuerat. Neque intra thoracem deerat; ſed ibi quo magis a corde recedebat Aorta, eo fiebat manifeſtius. Eratque hæc intra thoracem multo latior, quam juſtum eſſet. In corde nulla polypoſa concretio, & vix pauca ſanguinis portio, ejuſque ſpumoſi. Sed neque toto corpore multum ſanguinis fuit; ſi capitis integumenta excipias, quæ dum inciderentur, ſanguis non ita paucus effluxit.

Cranio aperto, præter ſerum quod inerat animadverſa eſt cerebri ſubſtantia tota majorem in modum laxa.

11. Nimis & multa, & gravia præter ea quæ manifeſta erant, latebant in hoc corpore, quæ naturæ, & arti obſtarent in arthritica materia ad articulos revocanda. Laxius enim cerebrum præcedentes quidem capitis, & auditus gravitas, & ad ſomnum proclivitas indicabant. Sed laxumne adeo factum putares ut ſuo præcipuo muneri ineptum fere jam eſſet, aptiſſimum vero excipiendæ arthritici ſeri copiæ, unde externæ, internæque illæ convulſiones, quibus præcordiorum anguſtia, & ſumma, illæſis alioquin pulmonibus (intra quos nec Joerdenſius (2) in caſu haud abſimili quidquam adnotavit morboſum) ſpirandi anguſtia debebatur. Magna autem arteria tum æquo latior, tum præduris tunicis, ut Iliaci quoque rami, inſtructa, qua vi poterat in ſuperiores, inferioreſque artus peccantem materiam impellere? Sane multo aptior erat ad ſanguinis motum ſubinde remorandum, unde & deliquia, & noviſſimus ille inſultus, & pulſuum intermiſſio repetenda, præſertim cum infirmæ eſſent cordis vires, ut pulſuum imbecillitas oſtendebat, nec ſine cauſa, quippe cum illæ ab ejuſmodi cerebro conſervari non poſſent. Huc illud accedebat, quod cum imbecillum cor, duræque arteriæ vel optimo, & vivido ſanguini circumagendo minime par robur haberent; erat illis circumagendus effœtus ſanguis, & impurus, qualem hunc fuiſſe commonſtrant præter vitam, noviſſime ſine corporis agitante exercitatione ductam, tot illa quæ præter naturam in ventre deprehenderunt. Nam primum ventriculus adeo laxus, tunicisque adeo extenuatis probe conficere alimenta non poterat. Tum deinde nec inteſtina poterant chylum perficere, in quæ nulla jam bilis e cyſti influxerat, a tempore antem longo nec bona, & pauca influxiſſet, quorum illud non parvus felleus calculus, hoc autem cyſtis parvitas, & diuturna alvi adſtrictio ſignificant: quæ ipſa adſtrictio repurgando illa ex parte ſanguini quam adverſaretur, intelligis. Denique pur-

[1] Litotomia. [2] Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. in fine §. 5.

Digitized by Google

purgatio, qua si ullus, sanguis certe ejusmodi maxime indigebat, cum per cutem potissimum, & per renes fiat; per cutem hic, quiescente corpore, minus fiebat; per renes autem gravatos adeo, & ex parte callosos quis satis bene esse factam, putet? Nec me fugit, qui rei causam quandam alibi (1) memoraverim, & in obesis præsertim confirmaverim; nec me, inquam, fugit, ut sæpe renum calculi cum arthritide conjungantur; imo ob hos quoque arthriticorum sanguinem minus expurgari, & sic arthritidis materiam augeri. Neque tamen hinc inferas, velim, in iis omnibus hanc minus posse ad articulos propelli, aut si forte ab his intro cesserit, non posse ad articulos revocari. Quin memini, Senatori illi Bononiensi de quo supra (2) indicatum est, calculis quoque renum, præter arthritidem, exercito, cum forte ab hac genua, & manus intumescerent, repente autem mox tumor, & dolor sine manifesta causa pene ex toto evanescerent, & terreret omnes insequens spirandi difficultas; memini, inquam, per eadem tamen quibus hic nos frustra usi sumus, peccantem materiam ab Albertino fuisse ad articulos revocatam. Scilicet neque ætas eadem, neque mœror, neque cerebri, neque Magnæ arteriæ vitia illic erant: & quanquam calculi qui subinde excernebantur, non deerant; non erant tamen cum his de quibus loquimur, comparandi.

12. Nam primum coralii formam hi referebant. Quod attendendum a te est non tam ut mireris, quam ut eorum causam, effectumque cognoscas. Leges enim in Sepulchreto, esse deprehensos in rene calculos qui muris imaginem (3), nedum qui coralii (4) repræsentarent. Eustachius autem qui primam fere omnium coraliformis calculi Observationem proposuit, satis ejusmodi figuræ causam indicavit (5). Secundum quam Piccolhominus (6) postea muris quoque formam in calculo explicavit ab se descripto. Cujus historiam si ex ipso Auctore in Sepulchretum fuisset relata; lectores post quæ symptomata repertus esset, non ignorarent. Igitur ut calculorum materia in pelvi, initioque ureteris subsistit; sic in eam figuram conformatur quæ corpus, & caput muris, aut quæ caudicem coralii refert: ut vero simul in tubulis qui in pelvim confluunt, ita caudam muris, & tibias, aut ramos coralii repræsentat. Obsessis autem ab ejusmodi calculo plerisque, aut omnibus quas nominavimus, urinæ viis, compressisque minimis attiguis instrumentis per quæ ipsa a sanguine separatur, sane intelligis, ut ejus secretio, atque excretio minui debeant, aut hæc etiam omnino intercipi, & nisi ab natura, aut ab arte, aut ab utraque feratur auxilium, incipere hydrops fieri, aut magna alia oriri noxa. Vides igitur, unde nasci hydrops cœpisset in proposito Eminentissimo Viro, cum ars remedio prævalido lotium urgens, partim obsessas vias nonnihil expedivit, partim vero, idque potissimum, necdum obsessas præter modum dilatavit, ut urina, & tum copiose, & postea sic satis effluere, adjuvante natura quæ materiam, novos ramos calculis addituram, sæpius deinde, & majori copia ad articulos amandavit. Sed ut tubuli aliquot & patuli, & latiores servati sint; plures tamen inutiles omnino restabant calculorum ramis pleni penitus, atque impediti: &, quod magis attendendum est, inutilis quoque restabat proxime ipsis circumjecta renum substantia, dura cum ipsis, & callosa ab assidua compressione reddita. Quæ res efficiebat, ut ne a maxima quidem corporis concussione molestia ulla perciperetur in renibus, præsertim cum arctissima tubulorum ad ramos calculorum adhæsio ne hi agitarentur, præstaret, ut in aliis præstitisse ex Sepulchreto (7) cognosces, cum magni lapides, coralii similes, *clavi instar impacti*, & immobiles renibus inhærerent. Verum tot partibus substantiæ renum callosis factis, eoque inutilibus, num horum viscerum munus detrimenti nihil cœpisse, existima-

(1) Epist. 40. n. 3. & 5. (2) n. 8. in fin. (3) l. 3. S. 22. Obs. 26. §. 6.
(4) Ibid. Obser. 22. §. 4. & seqq. & S. 25. Obs. 20. & S. 28. Obs. 26.
(5) Vid. §. 4. cit. (6) l. 2. Anat. Prælect. 23.
(7) cit. Observ. 20. & 26.

Digitized by Google

ſtimabimus? Erant præterea hi calculi & plures, & magni, ut reliquam non induratam renum ſubſtantiam partim prægravari, partim diſtrahi neceſſe eſſet. Prægravata autem, & diſtracta non poterat ſane ſuo officio perfecte fungi in particulis quas alias ſolet, inutilibus, & noxiis a ſanguine ſeparandis. Denique erant hi calculi in renibus ejus corporis in cujus fellea cyſti alter continebatur, & quod conſequitur, in eo corpore quod egebat magis ſeparatione illarum particularum, velut ſupra (1) indicatum eſt. Nec ſum quidem neſcius, facile poſſe in iiſdem corporibus quæ obnoxia ſunt renum calculis, felleæ quoque cyſtis calculos produci; imo id alia olim Epiſtola (2) faſſus ſum, qua repertos in Cardinali hoc Ampliſſimo commemoravi, nec mihi proclivius quidquam eſt quam non paucas proferre eorum Obſervationes qui utroque ſimul in loco deprehenderint. Nam præter tot alias quas invenies a me tibi alibi (3) commemoratas, & præter inſignem illam quæ a Cl. Pohlio (4) indicatur, & Sepulchreto addi poſſet, in Sepulchreto ipſo ſex memini legiſſe, eaſque omnes libro III. (5): quas inter Grembſii una eſt, hoc etiam cum propoſita hic a nobis conveniens, quod intra veſiculam *nihil fellis* repertum eſt. Sed horum nemo, quod ſciam, arthritide vexabatur, & ſiqui vexatus etiam eſſet, non tot alias tamen, neque tam graves vaſorum, & viſcerum habebat læſiones.

13. Sunt alia etiam vitia quæ aliquando in articulis ſe oſtendunt, velut id quod in muliere conſpexi, cujus diſſectio non una de cauſa digna eſt quæ hic tibi deſcribatur.

14. ANUS, complurium liberorum parens, ante menſes circiter tres apoplexia correpta fuerat. Hanc reſolutio exceperat artus utriuſque dexteri ſic tamen, ut ſalva ſentiendi facultate, moveri nonnihil poſſent. Noviſſime autem cum quidam acceſſiſſet quaſi ſopor, minorque ad loquendum promptitudo, in Noſocomium illata, ibi ſenſim e vita exceſſerat poſt initium Decembris A. 1746. De multis quæ pluribus diebus ſecando, in ejus corpore animadverti, hæc ſunt potiſſimum quæ huc attinent. IN VENTRE uterus adeo brevi longitudine, ut vel exterius ab oſculo ad ſummum fundum vix duos tranſverſos æquaret digitos. Sed erat totus in ſe contractus, & conglobatus, ut parvulæ pilæ referret ſpeciem nonnihil a fronte, & a tergo depreſſæ, parietibus proportione craſſioribus: quorum ſubſtantiam, cum ſecarem, lividam conſpexi, nec ſanam judicavi. Alterius tubæ majus extremum non modo impervium erat, ſed cum teſticulo prorſus connatum, qui, ut compar, durus, & ſuperficie quodammodo teſſelata. In Thorace, grandes cor habuit polypoſas concretiones. In Calvariæ integumentis qua tempus ſiniſtrum operiebant, magna exterius, interiuſque apparuit ſugillatio; tametſi nulla capitis alliſio aut percuſſio, quantum perquirendo ſciri potuit, nuper præceſſerat mortem, aut hanc erat mox ſubſecuta. In toto cerebri hemiſphærio ſiniſtro contra ac hemiplexia indicaverat, nihil quidquam vitii offendimus. In dextero autem primum animadverti vaſa quæ per Tenuem meningem feruntur, præſertim qua capitis vertici reſpondebant, ſanguine turgidiora: per eandemque meningem tranſpici quaſi aquam cum aeris particulis miſtam; quæ revera ſuberat, ſed adeo pauca, ut ea meninx non facile ſequeretur trahentis digitos. Deinde vero ſingulare, nec leve, offendi ipſius ſubſtantiæ cerebri vitium, idque circa verticem ad trium, aut quatuor digitorum ſpatium ſecundum capitis longitudinem, & ad totidem ſecundum latitudinem ubi quidem vitium erat latiſſimum; nam erat alicubi multo anguſtius. Incipiebat autem a ſuprema illa hemiſphærii ora qua ſiniſtro propius eſt, indeque in latitudinem ſe extendebat. A ſuperficie cerebri quam tenebat, introrſum plus digito non deſcendebat. Tota igitur quæ deſignata eſt, ſede utraque cerebri

(1) n. 11. (2) Epiſt. Anat. 1. n. 48. (3) Epiſt. 37. n. 43. (4) Differt. de Proſt. calcul. affect. §. 7. (5) S. 22. Obſ. 1. S. 23. Obſ. 4. §. 10. S. 24. Obſ. 2. §. 12. Obſ. 6. §. 4. Obſ. 10. ſecunda §. 4. & S. 25. Obſ. 9. §. 5.

Digitized by Google

rebri ſubſtantia colore erat ſanguineo fuſco obſoleto, mollitie autem non minori, quam ſi diu, multumque cerebris gravis cultri ictibus conciſa fuiſſet, ac ſubacta, ut propemodum diffluueret. Neutiquam tamen fœtebat. Reliquum autem cerebrum; niſi quod ſi cum cerebello, & Oblongata medulla conferres, laxius erat; nihil diligentius quærenti obtulit quod ſecundum naturam non eſſet; ut ne in ventriculis quidem effuſum ſerum deprehenderim, etſi Pituitariam glandulam valde contractam, & ſubſidentem animadverti. In Genu denique ſiniſtro, ad interiora vincula, cartilagines, & glandulas frequentiſſimis, qui & ſuperiora omnia viderant, Spectatoribus demonſtranda, inciſo cum mucilaginis nihil quidquam conſpicerem; attentius inſpectare cœpi omnia, quæ tamen ſic ſatis erant lubrica, vidique cartilagineam rotulæ cruſtam qua parte externo femoris condylo reſpondebat, quaſi attritam, & levibus parallelis ſulculis haud aliter exaratam, quam ſi quis ſcalpri aciem; ab ſummo ad imum ſæpius ducendo, appreſſiſſet: cruſtam autem condyli quem modo dicebam, qua eidem rotulæ parti obvertebatur, adeo extenuatam, ut lividula, ob tranſpectum per ipſam os, appareret. Præ his antem multo obſervatione digniores globuli plurimi occurrebant, quorum maximi quinque pares erant ferme omnes mediocribus uvarum acinis, reliqui, plures viginti, alii aliquanto, alii multo illis minores. Albi erant omnes, & lævi ſuperficie, omneſque inter ſe disjuncti, intra articuli cavum prominebant, exigua ſui parte adhærentes, imo continuati, minores quidem Capſulari ligamento circa hujus latera inferiora ſic ut aliqua in oblongam ſeriem diſponerentur, majores autem cartilagineæ cruſtæ, ſeu potius fimbriæ glandulæ alicujus mucilaginoſæ, cartilagineam cruſtam arcte operientis in receſſibus quibuſdam oſſium ad cavum articuli pertinentium. Alii autem omnino erant oſſei, alii ſub cartilagineo cortice oſſeum nucleum continebant. Cum in altero quoque genu vellem quærere, ſi forte ineſſent, meliuſque originem oſtenderent ſuam; ægre tuli, jam cum pleriſque aliis partibus fuiſſe humatum.

15. Cæterum unde unde extiterint; illud certum eſt, ſive ex mucilaginoſis excreverant glandulis, ſecretionem mucilaginis imminuendo, nocere articulo potuiſſe; ſive aliunde erant, ſi hactenus haud multum nocuerant (neque enim id ſcire pro certo licuit) plurimum, augeſcendo, fuiſſe nocituros. Quin ſiquis forte diceret, ex iis oſſeis globulis minimum quempiam, genu ſe agitante, e ſua avulſum ſede, atque inter condylum, & rotulam interjectum, utriuſque cartilagini ea vitia attuliſſe quæ indicata ſunt; non is loqueretur a veri ſimilitudine omnino abhorrentia: quanquam memini, cum inſequenti anno ibidem neſcio cujus hominis genu perluſtrarem, cruſtam ejuſdem condyli cartilagineam eadem illa parte qua rotulam tangit, nonnihil quaſi corroſam inveniſſe non majori ſpatio quam quod unguis digiti minimi operire potuiſſet, exiguiſque aliis in ea vicinia ſpatiolis; tametſi nec in rotula quidquam vitii, neque alibi in toto articulo appareret; nedum globuli extarent nulli. Quorum deſcriptionem eo minus cenſui prætermittendam, quod iſtiuſmodi in genu morbi qui mentionem fecerit, neminem videor legiſſe (1). In alio tamen articulo ſic ſatis ſimilis, cum hæc recenſerem, prodiit Obſervatio Illuſtris Halleri (2). Scilicet in decrepita muliere, cujus arteriæ plures, & aliquæ cordis valvulæ oſſeis ſquamis, aut harum inchoamentis non carebant, dum inferioris maxillæ cum oſſibus temporum articulos itroſpiceret, horum alterum animadvertit *mutatum cruſta cartilaginea, & meniſcum pene dimidium conſumtum & perforatum. Cruſtam quam tritus deleverat, idem tritus in globulos fere viginti mutaverat, ſemioſſeos, & in capſulæ cavea libere collectos.* In altero articulo *mirum* hoc *ſpectaculum* non erat, ſed omnia ſecundum naturam. Plura, ſi plura addidiſſet, deſcriberem tibi, ut omnia cum mea poſſes

(1) Vid. Epiſt. 69. n. 13.
(2) Progr. de indurat. corp. hum. partib. §. 5.

Digitized by Google

ſes Obſervatione conferre. Verum nec ipſi pro certo reſciſcere licuit, ut videtur, quid inde, quantumve incommodi cœpiſſet fœmina. Sed neque ita multos legi qui id genus memoraverint corruptionis ſubſtantiæ cerebri, quod ut ferme in paucis aliis (1), ſic in propoſita Anu deprehendi. Porro nec ita frequens eſt reſolutio in eo corporis latere quod ſubjectum; non adverſum; ſit cerebri læſioni. Itaque hanc ad paucas illas addere poteris Obſervationes quas alibi (2) inter oppoſitas longe plurimas, quaſi exceptionum quarundam loco, indicavi: niſi forte læſionem hic dicas aut non repentinam, aut nimis ab iis cerebri partibus fuiſſe remotam, nempe ventriculis, & quæ in his ſunt, protuberantiis, quibus potiſſimum partibus repente læſis, hemiplexia ſolet in adverſo latere obſervari. Quæ tamen an dici poſſint de Obſervatione illa quam a Medico Neapolitano Curtio propoſitam alias (3) indicavimus, fortaſſe non ita facile eſt conſtituere. Dextero enim lateri ob apoplexiam reſoluto, haud ita diſſimilem ejus de qua modo loquebamur, ſubſtantiæ cerebri corruptionem, non in ſiniſtra vidit reſpondere, ſed in dextero hemiſphærio, eoque toto, ut vel meninges in mucoſam eſſent ſubſtantiam converſæ: quamquam cum de Oblongatæ medullæ cruribus quæ in protuberantias illas excreſcunt, nihil ajat; dubitandi locus aliquis ſupereſſe videri poſſit.

16. Arthritidis de qua præcipue his Literis ſcriptum eſt, & Rheumatiſmi tanta in multis quidem eſt ſimilitudo, ut Medici hunc ab illo ſero diſtinxerint; quanquam non adeo ſero, ut circa medium ſuperioris ſæculi id primum fecerint, quod ajunt aliqui Ballonii (4) obliti. Rheumatiſmi autem nulla peculiaris in Sepulchreto mentio fit, ne eo quidem loco ubi maxime conveniſſet, nempe ſub finem XI. Sectionis libri hujus IV. qua ea pertinet ad Dolores *Externarum Partium*. Nec miror tamen, cum vix meminerim in aliam rheumatici diſſectionem incidiſſe quam in illam ex Drelincurtio auditam, & in Oſteologia ſua (5) ab Haverſio memoratam, qua diſſectione Drelincurtius invenit *gelatinam coneretam in ſuperficie muſculorum, duos aut tres Ducatos denſitate adæquantem*. Quæ Obſervatio ad eam addi poterat Sectionis quam dixi, Sepulchreti particulam, quæ & perbrevis eſt, & in parte conſtat ex productis alibi hiſtoriis, imo & in quandam deſinit, una illa eademque pagina jam propoſitam (6). Ego qui ſpectantia ad cæteras Sectionis ejuſdem partes alibi tractavi, ne hanc ultimam prorſus omiſiſſe particulam videar, Obſervationes huc adjiciam duas Mediaviæ noſtri, quarum prima ad Externarum Partium Dolores attinet; altera, niſi diſſectio verum detexiſſet, ad eaſdem attinuiſſe videretur.

17. JUVENIS aurificis lumbum dexterum cruciaverat dolor nulli remedio cedens. Anno ſic exacto, ſiniſtrum quoque lumbum jam cœperat dolor invadere, nec dolores in cervicibus deerant, qui videbantur rheumatici; cum acceſſit crura movendi impotentia, hydrops tympanites, & mors denique circa medium Aprilem A. 1753.

CADAVERIS eas tantum exteriores partes incidere permiſſum eſt quæ ſedes fuerant pertinaciſſimi lumborum cruciatus. Itaque ab ipſis detracta cute, & Adipoſa membrana, in cujus cellulis aliquid aquæ conſpiciebatur, ſublatoque amplo illo tendine unde oritur Latiſſimus dorſi muſculus, neutroque in latere ulla in eo tendine adnotata labe, cum ad craſſum illud carneum corpus ventum eſt quod commune initium præbet Sacrolumbo, & Longiſſimo dorſi muſculis, ecce in eo corpore inſolitus apparet color, qualem in vetuſtis ex nucis arbore conſtructis armariis videmus, nec tamen in toto eo corpore, ſed ad ſpatium dumtaxat quinque circiter tranſverſorum digitorum ſecundum longitudinem pariter & latitudinem: idque a ſuperficie introrſum adeo pertinebat, ut in ſubjectis quoque muſculis Sacro, &

(1) Epiſt. 5. n. 6. & Epiſt. 9. n. 18. 18. (2) Epiſt. Anat. 13. n. 25. (3) Epiſt. 9. n. 19.
(4) Vid. ejus librum de Rheumatiſmo, & Quæſt. Medic. illi adjectam.
(5) Diſc. 4. ubi de Rheumatiſmo. (6) Obſ. 7. §. 11. & 7.

Digitized by Google

Quadrato lumborum ſpectaretur. Erant autem fibræ toto eo quod indicavimus, ſpatio mirum in modum laxæ, & cedentes, crebriſque interjectis ſanguineis grumulis disjunctæ. Et hæc quæ diximus, vitia omnia eo apparebant magis, quo muſculi erant Spinæ propiores: ſed extra illud in lumbis ſpatium nec color, nec quidquam aliud quod præter naturam eſſet, in muſculis eſt animadverſum. Quin gravior odor ne ibi quidem erat, ubi illa erant vitia. Quæ in utroque lumbo omnia deprehenſa ſunt; ſed in ſiniſtro multo leviora.

18. Hic te duo ex me quærere poſſe, video, alterum, unde illa eſſet movendi crura impotentia? alterum, unde in cervicibus dolores? Et horum quidem cauſam non difficile conjicies, ſi mearum, quas inſequentibus etiam annis confirmavi, Obſervationum (1) memor, Longiſſimos quorum initia vitiata hic erant, muſculos a dorſo per cervices in omnibus in quibus id quæſivi, perrexiſſe, non ignoraveris. Impotentiam autem illam inde fortaſſe natam eſſe ſuſpicari nihil vetat, quod vitia in Quadratis etiam lumborum muſculis, eoque graviora, quo propius vertebras, animadverſa, pervenire demum potuerint ad eos nervos ex quibus Crurales coaleſcunt nedum ad muſculos ipſos Pſoas, ut vitia illa ab exterioribus ad interiora pergebant: neque enim ab interioribus ad exteriora proceſſiſſe, illud, etſi ventrem introſpicere non licuit, indicio eſt, quod nullæ de renibus querelæ, nullaque horum læſionis ſigna memorabantur, nec crura, incipiente, ſed diu progreſſo jam morbo, ſunt infirmata.

19. Nunc alteram accipe Obſervationem, quæ contra, cum ad Externos Dolores videretur ſpectare, re tamen vera ad interiora ſpectare inventa eſt, eoque dignior eſt quæ minime prætermittatur.

20. MONACHUS Patavinus, annos natus minimum ſeptuaginta, poſt febrem quandam, frigore ſtipatam, laborare cœperat doloribus, quos a defluxionibus, ut vocitant, eſſe, credebat. Hi muſculis qui circa os alterum Innominatum, & paulo ſupra anterius ſunt, & qui per ſubjectum femur extenduntur, inſidere videbantur, nunc moleſtiores, alias minus, ut incedere non prohiberent. Quos dolores cum duos treſve annos pertuliſſet; tandem iis ingraveſcentibus, confectus eſt circa medium Quinctilem A. 1737. apparente pridie quam obiret, ad inguen lateris illius tumore in quo fluctuans materia percipiebatur. ABDOMINE illic inciſo, ut unde materia illa extitiſſet, inquireretur; præter omnem opinionem ingens vis puris inter peritonæum, & os Innominatum, ibi iis obtectum quos mox nominabo, muſculis, reperta eſt.

21. Obſervationem hanc tanto magis a Medicis eſſe attendendam, cenſebis, quanto facilius poſſunt per ſpeciem defluxionum imponere morbi interni, & in abſceſſus ejuſmodi degenerare, & quanto fortaſſe crebrius quam opinantur, ſub ejuſcemodi larva iidem morbi deliteſcunt. Hoc certe unus Chirurgus ter vidit; nempe Cl. Benevolus (2), qui pariter a Quercio idem conſpectum eſſe, addit: ſciteque explicat, cujus generis tumores muſculis adſiti quos Pſoas, aut quos Iliacos Internos vocamus, cum cauſa eſſe poſſint contractionum quæ femoribus moleſtæ ſint, tum denique ſuppurati pus queant in ſumma femora demittere. Sed hæc apud ipſum fuſius videbis. Interea Vale.

EPI-

[1] Adverſ. Anat. 2. Animadv. 15. in fin. [2] Due Relaz. Chir. Vid. I.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVIII.

Agitur de Lue Venerea.

EPiſtolis hactenus ad te miſſis Obſervationes bene multas communicavi quæ ad Veneream attinent Luem. Itaque non eſt cur mireris, ſi vix aliquam ſupereſſe, dixero, quam his Litteris deſcribam. Verum ſi Litteras illas inſpicias quas protinus indicabo; ſatis eſſe tibi factum, videbis, cum, aliorum morborum occaſione, qui aut ab hoc erant, aut cum hoc conjungebantur, me non omiſiſſe ejus mentionem, aut ſiquæ intus ab eo eſſe viderentur læſiones, neque has fuiſſe prætermiſſas, comperies.

2. Namque Epiſtola I. (1) cum de atrocibus capitis doloribus verba facerem, quid vitii eſſet in meningibus, cerebro, & cerebello, propoſui: & quid in cerebro, & cranio, cum ſcriberem Epiſtola IX. (2) de epilepſia. In Epiſtolis autem XLII. (3) & XLIV. (4) læſiones occurrunt aut in epiglottide tantum, aut in aliis etiam laryngis cartilaginibus, arteriaque Aſpera adnotatæ: in iiſdemque Epiſtolis (5) (6) noxæ intimæ arteriæ Magnæ; ut minus, iis poſitis mirandum ſit Epiſtola XVIII. (7) dilatari ipſam in aneuryſma, aut Epiſtoli XL. (8) XXVII. (9) & LIII. (10) aneuryſma inſuper, aut ipſam diſrumpi potuiſſe. Purulentum pulmonem Epiſtola oſtendit XVIII. (11) præſertim vero XXII. (12) Purulentos autem, aliterve læſos renes, aliaſve urinarias partes Epiſtolæ IV. (13) XLII. (14) XLIV. (15) & XLVIII. (16) Porro in utero excreſcentiam Epiſtola exhibet XLVII. (17) eademque cicatricem in vagina infima prope urethram. Virilis autem urethræ inſolitum madorem, & ruborem Epiſtola XLIV. (18) eademque (19) & XLII. (20) anguſtam urethram quibuſdam locis, atque contractam: duæque hæ Epiſtolæ (21) (22) & IV. (23) & XL. (24) urethræ excreſcentias, aut excreſcentiæ reliquas. Epiſtolæ autem; ut LII. (25) omittam; VIII. (26) XXVII. (27) XLII. (28) & XLIV. (29) majores illos canaliculos aut omnes, aut ex parte deletos, & denique Epiſtola hæc ultima aut alia urethræ læſionum veſtigia (30), aut ipſam qua cingitur Littrii glandula, inflammatam (31), aut Cowperi alteram glandulam induratam (32), aut ſtrigoſam (33), aut ductuum utriuſque oſcula non recte ſe habentia (34), aut obcæcata illorum oſcula qui ſemen invehunt (35), aut Seminales tandem veſiculas ſtrigoſas, & exſuccas (36).

3. Nec vero horum quæ dixi, vitiorum Obſervationes tantummodo ad te miſi; verum etiam iis præſertim duabus quas modo ſæpius memorabam, Epiſtolis XLII. & XLIV. fuſius quædam perſecutus ſum quæ Luem Veneream comitantur, aut ſubſequuntur, gonorrhœam videlicet, & urethræ quas appellant carunculas. De his enim quid alii ſenſerint, aut viderint, & quid mihi videre contigerit in illa XLII. Epiſtola (37) non omiſi. De gonorrhœa autem cum Epiſtola ſit tota XLIV; quid de ſingulis illius ſedibus, cæteris, mihique conſpectum fuerit, ordine propoſui nec quædam alia quæ ad ipſam attinerent, prætermiſi. Nihil igitur eorum repetere volenti reliquum eſt, ut tres, aut quatuor, quæ forte ſuperſunt, Obſervationes hic proferam ad Luem illam ſpectantes. Quarum duæ primæ ſunt ex Valſalva.

4. MULIERI quæ annum exegerat quin-

(1) n. 14. (2) n. 23. (3) n. 39. 40. (4) n. 15. (5) n. 39. (6) n. 3.
(7) n. 25. (8) n. 29. (9) n. 28. (10) n. 7. (11) n. 25. (12) n. 10. 11. 15.
(13) n. 19. (14) n. 2. 40. (15) n. 15. 27. (16) n. 32. (17) n. 28.
(18) n. 3. 5. 7. (19) n. 10. (20) n. 39. 40. (21) n. 7. 10. 18. (22) n. 39.
(23) n. 19. (24) n. 29. (25) n. 30. (26) n. 6. (27) n. 28. (28) n. 39. 40.
(29) n. 7. 9. 12. (30) n. 9. 14. (31) n. 15. (32) n. 3. (33) n. 12. (34) Ibid.
(35) n. 7. (36) Ibid. (37) n. 38. & ſeqq.

Digitized by Google

quinquagesimum, dolor obortus est ad maxillam inferiorem, cum multi interdum sanguinis fluxu adeo ut candenti ferro admoto hunc compescere cogitarent, ni per se tandem desiisset. Brevi post tempore dolores ad ossa vexare mulierem cœperunt: quos cum diu pertulisset; incepit, quotiescunque movebatur, queri, omnia sibi ossa frangi; & sane qui aderant, tunc crepitum ad articulos audiebant. Ad hæc illud postea accessit, ut inferiorum artuum ossa flecti cœperint, quasi essent cerea, & ad levem etiam motum dolere.

MORTUÆ demum inventa sunt ossa Innominata, femoris, tibiæ, & quæ cranii fornicem efficiunt, non secus ac si ex crassiore papyro essent, flexibilia: superficie autem spongiosa erant; ad meditullium vero quibusdam locis carriosa.

5. Unde sanguis ille multus profluerat, cujus initio historiæ fit mentio, Valsalva scribere prætermisit. Accepi autem ego ab iis qui cum ipso olim mulierem & viventem, & mortuam viderant, abscessum huic fuisse ad alterum colli latus, ut ex illo fluxisse, conjiciam. Addiderunt iidem, alia quoque ossa quædam, in quibus & costæ nonnullæ, & pedum ossa flexilia in mortua fuisse, & tanquam cartilagines, cultrum admisisse: quæcunque autem ossa flectentibus, aut comprimentibus cederent, ea, dum hæc fierent, humorem quendam, diluti instar sanguinis, emisisse. Vidi postea & ego illa ossa; nam Valsalva asservaverat; oblonga quidem in arcus modum curvata, ex iis autem quæ fecerant cranii fornicem, in planum depressa, fœdo omnia, etiam quia intime purgari non potuerant, colore, & odore, & contrectantium manus ungentia. Sed cum a longo jam tempore asservata essent; nonnulla quæ in recentibus, atque adeo in cadavere ipso quæsiissem, videre non potui: quæ inter illud fuisset, quomodo eorum capita in articulis se haberent, id est minus, an magis essent mucilagine inuncta, ob crepitum illum videlicet qui ad articulos, cum hos ægra moveret, ab assidentibus exaudiebatur; multo autem magis, quomodo se haberent genitales partes in fœmina quam lue venerea infecta adeo fuisse, dicebant, ut inde vitium hoc tantum ossium extitisse, non dubitarent.

6. Vetustissima suppeterent mollium factorum humanorum ossium exempla, si quod Sachsius (1) videtur cum Petro a Castro existimare, hunc morbum *Arabibus* vocatum esse *Alachad & Alzemena*, & *curatum ab Avicenna*, constaret, ut constat ex Andreæ Bellunensis, quæ cum Avicenna edita est, latina arabicorum nominum adaucta interpretatione (2), *alzemana*, vel *zemena esse quando æger propter mollificationem, seu paralisim pedum, aut manuum impeditur a motu illorum membrorum*; ut inscriptio illa Observationis Petri a Castro *de membrorum & ossium mollificatione*, membrorum quidem resolutioni, sive, ut Avicennæ Interpretes loquuntur, *mollificationi* (3); non ossium; convenire videatur. Satis tamen antiqua exempla sunt quæ olim Fernelius (4), & quem ipse laudat, Ruellius litteris mandarunt, felici etiam addita per balneas aluminosas curatione, quam ex Sachsio (5) intelliges alios quoque esse secutos. Sed quænam sic emollitorum ossium structura, naturave per anatomen reperta esset, ut illis ex casibus, quippe restitura firmitudine, scire non licuit, sic neque ex aliis qui enumerari solent, ut puta ab Jacobo Hollerio (6), a Guilielmo Fabricio Hildano (7), a Petro Borello (8), a Thoma Bartholino (9), ab Daniele Prottenio (10) memoratis, id, uti sperabam, didici. Quin illam etiam mitto quæ ad peculiarem potius certi alicujus ossis labem, quam ad eam spectant quæ sit plerisque simul communis, in illisque pono quod ex nominato Bartholino in Ephemerides relatum est Cæsareæ N. C. Academiæ

[1] in Schol. ad Obs. 37. A. 1. Dec. 1. Eph. N. C. [2] ad vocem *Alachad*.
[3] Vid. c. 2. Fen. 2. l. 3. Can. Avicen. [4] De abdit. rer. Caus. l. 2. c. 9. [5] Schol. cit.
[6] in adjectis l. 1. de Morb. Int. Raris quibusd. n. 7. [7] Cent. 1. Obs. Chir. 45. & Cent. 6. Obs. 74.
[8] in fin. Epilog. addiri ad Cent. 4. Hist. & Obs. Med. Phys. [9] Cent. 6. Hist. Anat. 40.
[10] in Act. Med. Hafn. Vol. 3. Obs. 24.

Digitized by Google

miæ (1). Itaque ad eos descendens qui memoria nostra floruerunt, primum ex Italis Gabrielium (2) inveni, qui superioris sæculi anno, haud serius, duodenonagesimo (Gagliardus (3) enim anno insequenti eandem Observationem pressius describens, secum *nuperrime communicatam* esse, dixit) eo igitur circiter anno Matronæ ossa dissecans, quorum nulla pristinam duritiem retinuerant, oblongiora autem fere omnia facta erant in omnem partem flexilia, hæc deprehendit in carnem non fibrosam quidem, sed rubicundam, conversa. Post hanc, non absimilem in fœmina altera legi Observationem Courtialis (4); imo, ut ossa omnia, dentibus exceptis, quos Gabrielius non memoravit, ei flecti potuerant, ita omnia fungosas, mollesque carnes, sanguinolento sero imbutas, referebant. Quanquam autem non alterius generis esse, video, Observationes quasdam Chirurgi celebris Petiti (5), quippe quæ ossa mutata exhibent in substantiam carni similem, salvis, quod ipse adnotavit, proximis, aut interjectis cartilaginibus, sic ut ad memoriam mihi redegerint crassa illa cartilaginea ligamenta, quæ interposita vertebrarum corporibus, cum hæc alte ab aneurysmate vitiata essent, ipsa quidem illæsa deprehendi (6); tamen cum Petiti illæ Observationes eum morbum nunquam in pluribus simul Partibus, semper autem cum tumore conjunctum proferant, a me quidem nequeunt ad eam qua de loquimur, speciem referri. Sed neque aliæ plures, ut puta quæ ex Maucharto (7) est in summis ossis femoris partibus amplificatis, & adeo mollibus, ut scalpelli manubrio, imo digitis cederent, & pressæ, cruentam quandam medullam emitterent ejus similem quæ in minutis est ossium cellulis, aut quæ bis edita est ex Nebelio (8) in multo majori ejusdem ossis parte, in amplam massam albicantem, spongiosamque conversa, nisi quod minimæ, & quamplurimæ lamellæ intra hanc divisæ supererant, & medullarium systema semilacerum & exinanitum, complectente omnia membrana alba, duriuscula, imo fere cartilaginea, quæ periostium credita est. Cujusmodi membranam ab Alexandro Camerario (9) quoque conspectam videbis, tumores cingentem, sub quibus in rhachitico puero ossium humeri, & femoris certæ partes sic absumptæ fuerant, ut in materiam abierint fluidam, minime fœtidam, albam, grumoso lacti non absimilem, quem propterea morbum *albam ossium cariem* ipse nominabat. Si Platneri Dissertationem habes quæ inscripta est *de Thoracibus*; videre poteris, num forte, & quatenus, huc attineant illa quæ de ea Dissertatione in Actis Eruditorum (10) legi: *ossa in ætate provectioribus aliquando præter naturam ita molliri, & cerea ac fragilia fieri, ut, quasi liquata, diffluant; quod propria quidem experientia in osse dextro innominato viri cujusdam compertum est*. Denique, ut a diffluentibus ad scissilia ossa redeam, Ill. Halleri (11) Observatio extat in fibula, quæ periostio non mutato, carnea omnino, aut molli cartilagini similis, caseo fere solidioris modo scissilis facta erat, tumensque, intus fœtido ulcere erosa. Quæ omnia etsi non magis quam Petiti Observationes, ob alterutram, aut ob utramque de qua supra dictum est, causam ad propositam attinent; prætermittere tamen nolui, minime dubitans, quin aliquid ex iis quæ in singulis comperta sunt partibus, aliquando possis ad ea quæ in pluribus simul, aut fere omnibus occurrent, intelligenda transferre. Nunc autem ut ad eam quam hic spectandam suscepimus, morbi speciem referamus supra memoratas Gabrielii, & Courtialis Observationes, ejus quæ ex Valsalva proposita est, in eo quoque consimiles, quod emollitionem ossium dolores toto corpore antecesserant; mirum certe est, post tantam, dum tres illæ

[1] Obs. 37. supra cit. [2] Eph. N.C. Dec. 3. A. 2. Obs. 3. [3] Anat. Oss. c. 2. Obs. 3.
[4] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. 2. [5] Mem. de la même Acad. A. 1722.
[6] Epist. 40. n. 26. & 29. [7] Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 30.
[8] Act. N. C. Tom. 1. Obs. 15. & Tom. 5. Obs. 111. [9] Tom. eod. 1. Obs. 53.
[10] A. 1731. M. Sept. P. 2. ex ejus dissertationum pag. 139. [11] Opusc. Pathol. Obs. 54.

Digitized by Google

illæ mulieres viverent, morbi similitudinem, tantam in mortuarum ossibus dissimilitudinem esse repertam, ut cum in duabus carnem referrent, in una spongiosa quidem, & carriosa facta, sed ossa tamen permanerent. Multo autem major dissimilitudo (nisi forte hanc, aliasque ejus similes malis ab nimis progresso morbo repetere) in exemplo illo occurrit quod a Boerhaavio (1) commemoratum est. Nam qui emollitis ossibus, nec sine acerbissimis doloribus, vixerat, mortuus ossa habuit *pulti simillima*, *qualis* ex ossibus *paratur in Papiniana machina*. Quæ cum ita sint; probe intelligis, siquando ejuscemodi morbi recurrant, cautum esse Medicum oportere in prædicenda ossium constitutione, cum post illos, in quatuor cadaveribus triplex, adeo inter se discrepans, constitutio deprehensa sit.

7. De his autem tribus ista quæ a Valsalva reperta est, ne ad illam quidem constitutionem referri potest, quam interdum, præsertim vero a lue Venerea, Medici animadverterunt, cariem videlicet usque adeo progressam, ut ossa nullo negotio in cadavere, aut quocunque viventis adhuc hominis motu frangerentur: cujusmodi exempla; ne longius te abducam, quæ Blawius (2), aliique ediderunt, indicando; habes in Sepulchreti hac IX. Sectione (3), & in V. (4) hujus ipsius libri IV. In proposita enim Valsalvæ muliere ossa erant quidem in superficie spongiosa, & ad medullium quibusdam tantum locis carriosa; sed locis cæteris ad medullium, & tota parte inter hoc, & superficiem interjecta sine carie erant. Itaque non frangebantur; sed flectebantur, sicque non exesas multo maxima ex parte fibras, sed emollitas esse, ostendebant. Unde autem hæc emollitio? Nam si carnea, aut pultacea essent facta; non deessent quos sequereris, Ingeniosissimi Viri, conjicientes, in locum ossearum particularum, quas vel in sanis deteri, atque abradi ab ossibus, credunt, novas ejusdem, ut par erat, generis non fuisse suffectas, sed longe alias, nunquam in duritiem osseam coituras. Igitur si tibi quoque lubeat conjecturis indulgere; excogitandus hic humor est, qui in ossa illatus, ipsa possit emollire. Namque extra corpus, id est cum ossa multo rigidiora sunt, non deesse qui id possit, monstravit Ruyschius (5), cum ab liquore in quo costas servaverat, acidiore facto, illas adeo mollitas fuisse, scripsit, ut funiculi instar contorqueri in spiræ modum potuerint: quod postea, alias in liquore acido macerando, confirmavit; redigere enim potuit (6) in formam litterarum C, & P. In Adversariis autem II. (7) ab diuturna eadem maceratione non costas solum, sed generatim ossa humana mollia, & flexilia fieri, asseveravit: quin diserte hæc addidit: *an non & inde ratio liquet memorabilis morbi, quo affecta virgo, in Galliis, omnia habuit corporis ossa pastæ ad instar mollia?* Sed quoniam in suis illis experimentis costas memoravit *infantum* dumtaxat, & hic, eadem respiciens, ossa *puerorum*; huc illa addere ossa poteris ab Hunauldio ostensa Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (8), quæ macerata in aceto, sic fuerant emollita: & quia ossa illa quibus ex corporibus accepta fuerint, non apparet, cum iis conjungere quæ de duobus eburneis cochlearibus eidem Academiæ a Cl. Viris Fauchyo, & Geoffroyo relata sunt (9), quorum alterum in lacte diu, &, quod consequitur, in lacte acido facto, ex oblivione relictum, flexile, ut corium, inventum est, alterum autem quod parvum erat, & ab Academia ipsa visum, cornu instar flexibile, & pellucidum factum fuerat, cum remansisset longo tempore in embammate quod *mostarda* vocitatur. Hoc etiam; ut ad acetum ipsum redeam; attendas velim, cum per acetum mollita fuissent illa ossa quæ ostendit Hunauldius; macerando in aqua, pristinam duritiem recuperasse; in aceto autem, iterum amisisse: ex hisce autem omnibus, & ex eo quod

(1) Prælect. ad Instit. §. 401. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & Obs. 151. (3) Obs. 1. §. 13. 14.
(4) Obs. 1. §. 2. & Schol. ad §. 10. (5) Thes. Anat. 6. n. 13.
(6) Thes. Max. n. 164. & Thes. Nov. n. 129. (7) c. 6. (8) Hist. A. 1742. Obs. de Phys. & c. 7.
(9) Ibid. & Hist. A. 1743. Obs. de Phys. & c. 13.

Digitized by Google

quod supra (1) commemoratum est de balneis aluminosis quæ firmitudinem amissam viventium hominum ossibus reddiderunt, novum argumentum capias multiplicis, & variæ tum causæ, tum labis per quam ossa flexilia fiant; certe enim si carnea, aut pultacea fuissent, nulli remedio esse potuisset locus. Quod si inter omnes constaret, ossa in rhachiticis pueris cerea esse flexilitate, nec Mayowius, ut in Sepulchreto (2) etiam habes, esse *potius firmiora, quam in aliis*, contenderet; quædam hic externa remedia quæ ipsis profuisse dicuntur, commemorassem, & cum Hunauldi experimento contulissem. Verum cum ad ossium curvaturas, quæ in pueris illis sunt, explicandas apta quidem, sed non prorsus necessaria mihi videatur cerea ista mollities ossium, quæ satis est, multo minus quam in adultis, sicut illa ætas requirit, esse dura, ut a prævalente musculorum vi, ad unam aliquam ossium faciem attinentium, in eam torqueantur partem, quemadmodum alibi (3) indicatum est, ubi etiam de proposito, explicatoque a Meryo (4) adolescentulæ sceleto locutus sum; ideo neque ejus adolescentulæ curvata adeo artuum ossa, & humilem inde etiam staturam, licet similia his acciderint in illis quorum ossa carnea, aut pultacea facta esse, dixi, neque pumilionum, sive nanorum ob intorta a rhachitide ossa brevitatem huc pertinere, existimavi: quanquam non cunctos qui nani sint, rhachiticos esse, scio. Posse enim brevissimo corpore quosdam nasci, & parum crescere, ossibus rectis, membrisque omnibus inter se proportione respondentibus, si forte dubitas; vel novissimo isto exemplo convinci potes, quod in laudatæ Academiæ Historia (5) leges, hujusmodi pueri jam jam quinquennis, neque tamen pollicibus duobus & viginti longioris. Nunc priusquam ad alia transimus; ad eas de quibus supra dictum est, ossium flexilitatis, & fragilitatis causas, juvat has quoque adjicere. Dominicus Gagliardus (6) mollia, &, quod consequitur, fragilia ossa iis in corporibus fieri, censuit, quibus minus dura obtigere; neque enim in omnibus eadem esse duritie, sed pro vario ossei succi coagmentationis, & consolidationis gradu, aliis magis, aliis minus dura: quod ex eo forsitan confirmare potuisset, quod in fœminis multo sæpius, quam in maribus, mollia fiunt: emolliri autem illud osseum, ut vocabat, gypsum, quippe *alcalicum*, ab acidis quæ in ossium vasa irruant, indeque esse, quod *rheumaticis ac arthriticis cruciatibus, præsertim gallicis*, obnoxii, obnoxii quoque sint ossium emollitioni. Et sic quidem præivit iis qui postea, ut paulo ante dicebamus; per acidos liquores emolliri ossa, confirmarunt. Et rheumaticis quidem, atque Arthriticis non semel contigisse ut flexilia ossa fierent, docent Observationes, quibus & illam addes Cl. Targionii (7) in muliere, cui articularium dolorum vehementia humeros, ulnas, & radios in arcus modum contorserat. In iis autem quas Gagliardus nominavit, affectionibus esse humores acidis particulis infectos; id vero cum ab omnibus probari non possit; tu ex illo tantum accipies quantum placuerit, cætera in medio relinques. Porro quod ad ossium fragilitatem spectat, hanc non semper a carie induci, Cl. Lovisius (8) ostendit. Cum enim fœminæ cadaver incideret, quæ levi nisu os humeri, mox femoris quoque fregerat; ossa *non cariosa, sed sicca, & fragilia, medullam itidem siccam, friabilem, a parietibus cavitatum ossearum liberatam* deprehendit. Et erat quidem ea mulier sexaginta annos nata, sed pinguiori corporis habitu, sana præterea, & vegeta, nisi quod mammarum cancro jam ab aliquo tempore laboraverat.

Nunc alteram accipe, quam promisimus, Valsalvæ historiam.

8. BONONIENSEM Virum dolores ex lue Venerea male habebant, quotidie certa periodo revertentes. Hi ad diaphysim tibiæ simul, & ad ejus malleolum, sed ad

[1] n. 6. [2] l. 2. S. 12. in fin. [3] Epist. 27. n. 33. 34.
[4] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. [5] A. 1746. Obs. Anat. 8.
[6] Obs. 3. supra ad n. 6. cit. (7) Prima raccolta d'osservaz. Med. nella Descriz. d'un Tumore Follicul.
[8] Vid. Act. Erud. A. 1751. M. Jun. P. 1. ubi de ejus Observationib.

Digitized by Google

hunc præsertim, sæviebant, ubi parvus, & submollis tumor oculis, & digitis percipiebatur. Internis externisque auxiliis frustra adhibitis, Valsalva scalpello opem tulit. Nam diductis communibus integumentis, cum luteam *gelatinam* non multam, quæ inter illa & subjectos tendines interposita, tumorem efficiebat, dempsisset; postridie dolor ad malleolum non rediit. Attamen cum æger, si vicini tendines premerentur quibusdam quasi aciculis compungi se, diceret; intellectum est facile, sub ipsis partem aliquam *gelatinæ* illius latere: qua demum tota dextere, paulatimque ad os usque, salvis tendinibus, detracta, is quoque acicularum sensus evanuit. Restabat præter opinionem dolor ad tibiam; fieri enim per consensum creditus fuerat. Itaque scalpello periostium retectum est, neque prorsus secundum naturam inventum; ut ejus ab osse, sano alioquin, fuerit procuranda separatio. Quo facto, nullo amplius dolore superstite, facile ad cicatricem perductis vulneribus, incolumis æger dimissus est.

9. Cum hanc mihi Valsalva narraret Observationem; neque enim scriptam reliquit; addidisse memini, alios quoque non dissimiles Venereos tumores simili ratione se feliciter sustuliisse sic ut postea neque ipsi, neque dolores redierint. Referebat autem inter gummata, ut appellant, Venerea, minime necessarium ratus, ut omnia sub periostio oriantur, aut peculiari tunica comprehendantur. Nihil similius propositæ Observationi, quam alias quoque a nobis commemorata, Fabricii ab Aquapendente (1), nisi quod non ad malleolum, sed ad carpum erat tumor, quotidie statis quibusdam horis acerbos dolores afferens, factus, sicuti scalpello deprehendit, a concreta panca, ut tunc loquebantur, pituita vitrea, tendines internos contingente. Ejusdemmodi autem materiam designasse, credo, Nicolaum Massam, cum in eorum qui viventes morbo Venereo conflictati fuerant, cadaveribus plura autem secuerat; scripsit, quemadmodum habes in Sepulchreto (2), *loca dolorosa madentia* inveniisse *materia pituitosa*: quam Fracastorius (3) quoque ubi dolorum ex eadem lue noctu affligentium causam *factis dissectionibus* compertam proposuit, *lentoris, cujusdam*, super tendines, musculosque conspecti, vocabulo indicavit: *gummositates* autem *concreto phlegmate constitisse*, diserte tradidit. Nec refert quod Fabricius tumorem illum quem exsecuit, venereum esse, non dixerit; nam gummata *sæpe*, non semper, ab ea causa esse, agnoscebat (4). Cæterum num duo Anatomici, iidemque Chirurgi præstantissimi Fabricius, & Valsalva ipsi quoque tum forte decepti sint, tendines uterque, hic etiam periostium illis cruciata doloribus fuisse, non dubitantes, malim per te existimes, quam ipse dicere. Gummata autem sedem non semper inter periostium, & os habere; etsi non discedas ab Sepulchreti hac Sectione; facile intelliges non solum ex Rhodio (5) qui in Theatro hoc nostro *tria gummata candida*, recluso cranio, ostendi vidit ab Antonio Molinetto, *quæ inhærebant Duræ membranæ*, verum etiam ex Guarinonio (6) scribente, se *vidisse Gummata dicta in cerebro concreta*. Quam potissimum sedem memoro, quia hæc adscribuntur ad ejusdem Observationem in qua *tria corpuscula tanquam gummata virentia* in viri cerebro conspecta leguntur, qui ex lue de qua loquimur, epilepsiæ, & convulsionibus obnoxius, denique gravissimo sopore confectus est. Quæ causa, & qui morbi cum in historia pariter legantur, alias (7) ad te perscripta; poteris utramque inter se conferre, & quod de parvo & subrotundo illo intra cerebrum abscessu tunc in medio (8) reliquimus, iterum, si vis, perpendere, an videlicet ad gummata pertinuerit. Quod dum facies, simul capitis gummata, ut plerumque solent, sub capitis

(1) De Chirurg. Oper. ubi de Articulot. Ust. (2) Sect. hac IX. Obs. 1. §. 1.
(3) De Morb. Contag. l. 2. c. 12. (4) l. cit. ubi de Gummatib.
(5) Obs. 1. §. 9. (6) in Schol. ult. ad Additam.
(7) Epist. 9. n. 23. (8) n. 24.

Digitized by Google

pitis integumentis initium habentia, & cranium, nisi mature prospiciatur, exedentia, ut historia eadem ostendit, ad memoriam rediges, quando in Sepulchreto hujusmodi Observationes hic desiderantur, quibus propterea alias augendum esset, in iisque illa quam una cum cadaveris dissectione produxit Cel. Heisterus (1).

10. Propositis quæ superarant, duabus Valsalvæ Observationibus, totidem, quæ ex meis sunt reliquæ, subjiciam, ab illa incipiens, quam potissimum requirit inchoatus de carie sermo, cranium exedente. Ut enim hæc late progrediatur, nisi tempestive occurras, vel sine cadaveris sectione & ipse conspexi, & tu intelliges.

11. VETULA decumbebat in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, cui Venerea caries tantum de sinistro osse sincipitis, & proximo frontis absumpserat, ut per foramen digitorum transversorum quoquoversus trium cerebrum pateret, liceretque perspicere, ubi arteriam ad carpum tangeres, eodem temporis puncto hanc, & cerebrum tum se se attollere, tum subsidere. Quod; ne forte dubites; vidi sæpius anno illo, si recte memini, 1700; neque enim brevi tempore ibi mulier vixit; tametsi erodens virus necdum penitus infractum esset, neque exulceratio quæ circum oras foraminis exterius erat, cicatricem duceret. Ipsius autem membrana cerebri nitida, & pura conspiciebatur.

12. Non me fugit, ad longe amplius spatium, si caries pergat, calvariam absumi, qui; ut alios omittam; Falloppium nostrum (2) legerim scribentem, *aliquando corrumpi totum sinciput, & aliquando etiam partem occipitis, & totam interdum calvariam corrumpi, & auferri: & hoc ego vidi*, inquit, *primo in mea matertera, quæ a marito acceperat morbum gallicum; & ego ei abstuli totam calvariam, & membrana tecta est quadam pellicula, & semper percipiebatur motus pulsantis meningis.* Additque, se *habere & plurima alia exempla & hic, & alibi*. In Vetula autem illa non erat manifesta pellicula quæ meninges obtegeret: imo sic res apparebat quasi ubi, Dura detracta, cerebrum Tenui dumtaxat opertum aspicimus rubella, nitida, humidaque superficie. Itaque satis mirari non poteram, quomodo humor qui os exedere potuisset, membranam illam nullo modo violasset, nec mulier convulsione, paralysi, aut alio læsi cerebri, ejusve meningum indicio laboraret: quanquam num antea laborasset, ignoro. Neque minus olim mirabatur Hildanus (3), abfuisse læsæ medullæ Spinalis signa in eo qui, hanc *plane denudatam, & non nisi membrana sua coopertam* habebat, cum tria vertebrarum thoracis corpora abstulisset caries. Et sane mirabiliora hæc sunt, quam impositos musculos, aut integumenta aliquando ab humore non offendi qui subjecta ossa extra, intusque perrodit, nulla exterius sive tumore, sive colore prodente se noxa; quæ res incautos amatores misere decipit, sub corporis pulchritudine, nusquam ne leviter quidem deformata, cariem vel gravissimam latere posse, ignorantes: cujusmodi exemplum legere est in primis apud Novesium (4), unde in Sepulchretum, probante etiam Gulielmino (5) referri posset. A carie, sed alterius, ut credibile est, generis os frontis ferme totum consumptum sine ullo exterius conspicuo indicio cum quondam proponeret Benivenius (6), fulminis exemplo usus est, quod aurum illæsis loculis, interdum liquat, aut alia ejusdemmodi facit quæ Benivenii Observationem referens, addit Marcellus Donatus (7). Alii autem malunt similitudine uti aquæ stygiæ, quæ ferrum videlicet rodit, sebum non attingit. Tu vel aliud aliquid comminiscaris oportet, vel hos sequaris. Usus enim erit non in propositis solum casibus, sed in aliis quoque. Sic Fabricius noster (8) in puero, sic Matthæus Blawius (9) in viro, sic Jo. Jacobus Scheuchzerus (10) in muliere calva-

[1] Dissert. de Off. Tumorib. n. 15. [2] Tract. de Ulcer. c. 47. [3] Cent. 5. Obs. Chir. 56.
[4] Lettre 6. [5] Reponse 6. [6] De abdit. &c. Morbor. causis c. 18.
[7] Medic. Hist. Mirab. l. 5. c. 1. [8] De Chirurg. Oper. ubi de Gummatib in fin.
[9] Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 151. [10] Act. N. C. Tom. 7. Obs. 47.

Digitized by Google

riam viderunt non uno in loco ab exedente carie omnino pertusam, Dura tamen meninge illæsa, ut evidens esset, acrem illum, & corrodentem humorem, ut Fabricii verbis utamur, fuisse *contrarium naturæ ossis capitis, nequaquam ejusdem membranæ subjectæ*. Quod tamen ne in cranii omni carie putes accidere, plures admonere poterunt Observationes, in his Laubii duæ, altera in muliere (1), altera in viro (2), quorum utriusque cranium magna ad spatia ita erat carie absumptum, aut perforatum, ut respondentes non meningum modo, sed & cerebri ipsius partes puri aditum darent ad Lateralem usque ventriculum, dexterum in utroque, tametsi in muliere accessit tandem subjecti lateris paralysis, quæ in viro jam diu fuerat, ut plerumque tum solet, a sinistris. De quo discrimine cum satis alibi verba fecerim; tu de discrimine altero, quod huc attinet, videbis, cur videlicet erodens cariei ichor aliorum quidem meninges vitiet, aliorum vero illæsas relinquat? num quod in his apertum extrorsum habeat exitum; in illis non habeat? num quia in illis venerea sit virulentia infectus; in his non sit? Sed cum utrilibet explicationi casus non desint qui repugnent, ut primæ qui a Blawio in viro, ut secundæ qui a me in muliere propositus fuit; sane alias a certa quadam ichoris, aut corporum natura, & dispositione ipse repetas, necesse est. Ego ad meam alteram, qualis ea cunque est, Observationem propero.

13. LANIO annos natus ad quadraginta, Venerea infectus lue, sæpe autem ebrius, factus jam pridem obnoxius fuerat thoracis morbis, ob eosque alias hoc in Nosocomio decubuerat. Novissime in idem reversus, præter acutam febrem, ob quam missus bis sanguis fuit nec primum, nec iterum cruста carens polyposa, tussi conflictabatur assidua, quæ ter quaterve singulis horis adeo ingravescebat, ut ex conatu lividus fieret: purulenta expectorabat: pulsus habebat vibratos. Hæc cum dies pertulisset circiter quindecim; postremo viribus sensim intra unum diem magis; magisque decrescentibus, vivendi finem fecit sub Januarii finem A. 1747.

CADAVER; si quasdam ex thorace partes excipias; eo tempore perlustrare non potui, quippe in aliis occupatus quæ ad tradendam publice Anatomen ex usu erant. Pulmones fracidi fuerunt, & grave olentes. Cor laxum. In una ex arteriæ Magnæ valvulis Arantii corpusculum multo majus, quam æquum esset. Sub eoque in ea facie qua valvula valvulas spectabat, membranæ laminæ ex quibus illa fiebat, ad modicum tractum ita sejunctæ, ut qua hiabant, specillum immittere inter utramque potuerim. Ipse autem proximus arteriæ truncus albidis intus maculis passim distinctus, nec satis lævis, imo nonnihil inæqualis. Mox autem ad curvaturam in aneurysma distentus; ut quæ in illa valvula animadverti, minus, sicut alibi (3) dixi, mirarer.

14. Etsi ob eam quæ modo memorata est, causam non satis potui hanc Observationem perficere; prætermittere tamen nolui, ut conjungere cum aliis possis, initio hujus Epistolæ (4) indicatis, quibus non raro in lue Venerea lædi pulmones, lædi arteriam Magnam, & in aneurysma dilatari, ostendimus. Fortasse renes quoque in viro isto offendissemus vitiatos. Hæc enim quatuor, pulmo, aorta, & renes cum suis appendicibus sæpius aliquanto occurrerunt nobis labefactata in iis qui lue hac diu graviterque laboraverant, quam ex plerorumque librorum lectione facile existimes. Viscus autem illud quod doctissimi olim Viri præ cæteris læsum atque adeo luis hujus sedem esse, tradiderant, ut ex Sepulchreto (5) vides, non assentientibus tamen aliis, quod indidem (6) cognosces, jecur dico, mihi unquam in iisdem corporibus vitiatum apparuisse, in præsentia non memini. Nec tamen propterea inficias ivero, quæ rarius, aut nunquam mihi, ea sæpius aliis, & quæ sæpius mihi, ea rarius aliis occurrere potuisse; neque enim aliud hic volo, nisi quæ mihi frequentius invenire contigerit, tibi

[1] Eph. cit. Cent. 8. Obs. 21. [2] Earund. Cent. 9. Obs. 14. [3] Epist. 27. n. 7. [4] n. 2. [5] Obs. 2. §. 1, 2, 3. [6] Ibid. §. 4. & Obs. 4.

Digitized by Google

tibi indicare, probe conſcius, hanc luem, ut ſub cujuſcunque morbi larva interdum deliteſcere, ita quodcunque viſcus poſſe vitiare. Quæ autem revera crebrius, quæ minus crebro afficiat, non facile ante ſtatuas, quam multæ multorum Obſervationes in unum conferantur. Sed mirari ſubit, cum infecti hoc morbo tot mortui ſint, totque moriantur, diſſectiones quæ adhuc extant, minime eorum numero reſpondere. Et certe in hanc Sepulchreti Sectionem relatas videbis non ita multas. Itaque Sectio brevis eſt, eoque brevior, quod neque tota de Lue Venerea eſt, ſed de Plica etiam Polonica, & qua de illa eſt, magnam partem ex Scholiis conſtat, quorum aliquod ne ſuo quidem loco legitur, ut puta quod tertium apponitur ad §. 1. Obſervationis I. in quo nihil de *tumentibus & ſuppuratis oſſibus*; cum pertineat, quantum judico, ad §. 11. tribus ab illo diſtantem paginis: fere omnia autem Scholia a Sylvio ſunt, acidam veneni hujus naturam adſtruere conante, ex quibus omitti quædam poterant, nonnulla autem pro illis ſubſtitui, ut puta cum (1) bubones in glandulis Inguinalibus oriri, conjecit, quia *vaſis ſpermaticis ſunt vicinio-res*. Melius olim qui cum Braſavolo (2) *per penem*, ajebant, *pravam quandam qualitatem ad emunctoria aſcendere, & ad glandoſas inguinum partes, ibique bubones excitare*. Etſi enim viam non indicabant quæ in eas glandulas duceret; non eam tamen proponebant quæ non duceret. Quæ poſſit ducere, indicavit denique ſex annis ante quam Sepulchretum cum Additamentis, in quibus id fuerat ponendum, prodiret, Gulielmus Cowperus, ſicuti in Adverſariis noſtris (3) legiſti, ubi ad mulieres quoque eandem conjecturam tranſtulimus: eaque in Conſiliis ex illo tempore uſi ſumus, cum bubones propoſiti ſunt qui præputii, & glandis eroſionibus ſucceſſerant, in profunda ulcera cancroſa, ut non ſemel vidimus, degenerantes. Nec tamen iſtis in Scholiis deſunt quæ diſſectionibus deberi videantur, velut illud (4) de venerea infectione a fœmineis loculis *uſque ad uteri cornua aſſurgente, illaque corrumpente, & ulcera ibidem excitante*: quod perbelle convenit cum Valliſnerii noſtri (5) Obſervatione in muliere, cujus ab eadem lue non modo loculi omnes, ſed & dextera tuba tota erat exulcerata. His quæ a Valliſnerio in fœmineis, a Genſelio (6) autem, a Saltzmanno (7), a Caſparto (8), a Petſchio (9), ab aliis in virilibus etiam viſceribus, in aliiſve eorum partibus qui poſt hunc morbum interierant, conſpecta ſunt, tu numerum, ut dixi, non ita magnum augere poteris Obſervationum quæ Sectione hac Sepulchreti continentur.

15. Non me præterit, librum ætate noſtra exiiſſe, *de Pudendorum Morbis, & Lue Venerea* inſcriptum, quo plures ad hanc ſpectantes etiam in cadaveribus Obſervationes proponuntur. Num vero æque poſſint hæ, ac modo indicatæ, in Sepulchretum referri, non ſatis ſcio. Neque hoc eo dico, quod Auctoris fidei, ſed quod ejus oculis, & diligentiæ quatenus interdum fidendum ſit, neſciam. Alia enim ſunt quæ in aliis Scriptis ſe vidiſſe, affirmavit, quæ cæteri viſum eſſe videre credunt, cum videre ipſi nunquam potuerint. Qualia neque in hoc Scripto deſunt, ut puta cum ait, *interpoſitum* eſſe *uterum* inter Rectum inteſtinum, & Vaginæ lacunas: peritonæum *eminere ſuperextenſum* glandulis Inguinalibus ab exteriore parte, id eſt inter ipſas, & cutem: lympham *per lymphatica Meſenterica derivari ad Peyeri glandulas, id eſt acinos Inteſtinales*: Aſellii pancreas humano quoque ineſſe meſenterio; ait enim in mortuis ex lue Venerea eſſe *Aſellianum Pancreas ad nihilum redactum*: & alia, quæ ſciens prætereo, ejuſdemmodi. Interea autem dum ipſe iſta videt quæ cæteri non vident, contra non videt, aut neſcit quæ cæteri vident, & ſciunt, velut ubi ſcribit, *nil anfractuoſum* in veſiculis Seminalibus *contineri, cujus ra-*

[1] Schol. ult. ad §. 4. Obſ. 1. [2] l. de Morbo Gall. ubi de Cauſ.
[3] IV. Animad. 22. & 27. [4] ad §. 4. cit. Schol. 1. [5] Iſt. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.
[6] Eph. N. C. Cent. 6. Obſ. 84. [7] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 99.
[8] Diſſert. de Exoſt. cran. §. 8. ubi num Aortæ aneuryſma? [9] Syllog. Anat. Obſ. §. 87.

Digitized by Google

ratione femini mora aliqua prætendi possit, aut ubi *de Mucoso* inter cuticulam, & cutem *corpore nullam*, inquit, *apud Auctores Anatomicos, exceptis Monspelienſibus, mentionem factam fuisse, invenio*: huic porro *cutis colores, in primis vero nigredinem Æthiopum primus tribuit Polſenus*. Sed qui Malpighium (1), alioſque ex eo hæc antea docentes legiſſe non videtur, multus eſt in pluribus producendis Scriptoribus tum Medicis, tum etiam non Medicis, ut confutatam ex multo pluribus, multoque gravioribus opinationem perſuadeat, luem Veneream antiquiſſimum eſſe morbum, nec alium denique ac elephantiaſim. Quæ nunquam, opinor, conatus eſſet, ſi tum Medicum Doctiſſimum atque Eruditiſſimum legere potuiſſet a quo penitus convulſa hæc ſunt, Joannem Aſtrucium (2): quanquam nihilominus illud mirum eſt, qui non ignoraret, quanta olim, & quam immoderata, dum Cæſarum potentia vigeret, in Romanis lupanaribus eſſet Nationum commiſtio, credidiſſe, eandem vel eo tempore fuiſſe luem, ſed a Medicis plures in morbos diviſam, non antea pro uno morbo eſſe agnitam, quam eorum omnium morborum *collectio in caſtris ad Neapolim* animadverſa eſt; quaſi vero iis in caſtris major fuiſſet Nationum commiſtio, quam Romæ quondam cum unum idemque ſcortum (id quo ipſe fatetur Martialis (3) verbis) pateret Cattis, Germanis, Dacis, Cilicibus, Cappadocibus, Indis, Judæis, &c. Una tum Romæ deerat Natio, Americana: quacum qui commercium per ſe, aut per alios ſaltem habuiſſent, in caſtris illis non deerant; ut unde nova non morborum collectio, ſed lues in Europam venerit, intelligatur. Verum non modo in his, ſed & in facili alioquin annorum ab eo tempore numeratione, & meliorum Medicorum inde ad noſtrum uſque ævum lectione parem negligentiam animadvertas, ubi mox ſcriptum eſt, luem Veneream *jam ultra 300. annos ſub tali titulo duraviſſe, nihilque etiam de atrocia ſua remiſiſſe*; quando inter omnes conſtat, Neapolitanum illud bellum non cœpiſſe ante annum 1494. & ab eo quem paulo ante laudavi, Aſtrucio (4) tot Auctores producuntur, in iiſque plures qui, ut celebres Medici fuere, ita in omnium fere ſunt manibus, quorum teſtimonio planum fit, hunc morbum factum eſſe leviorem. Poſt hæc, & poſt alia quæ brevitatis gratia omitto, in hiſque proximum illum aphoriſmum prognoſticum, *Febris Lui Venereæ ſuperveniens morbum ſolvit*, ipſe exiſtimes velim, num iſtius oculis, & diligentiæ tantum tribuere poſſimus, ut omnes ejus Obſervationes nihil uſquam dubitantes, hæſitanteſque accipiamus.

16. Cave credas, hæc a me ulla alia cauſa, quam veri ſtudio, de Auctore dicta eſſe neque injuria mihi, neque beneficio, dum viveret, cognito, & cujus libro ſua quoque bona ineſſe, haud nego. Noli quærere, num in ratione illa pariter qua morbum hunc eſſe vincendum, docebat? Ex quo enim hic Medicis morbus innotuit, aliis aliam placuiſſe medendi rationem, & quæ olim placuerat, poſtea iiſdem in locis eſſe deſertam, & quæ diſplicuerat, ſubſtitutam, ſiquo in alio, in hoc certe morbo, neminem credo poſſe ignorare; ut ſiquid nunc magis probes, aut improbes, timendum ſit, ne alii contra improbent, aut probent non modo ex poſteris, verum etiam ex iis qui nunc vivunt, in tanta ſententiarum mutabilitate, & diverſitate. De duobus enim celebratiſſimis adverſus hanc luem auxiliis, decocto, ut vocant lignorum, & hydrargyro quot vigent adhuc diſſenſiones? nec ſolum utrum utri ſit præferendum, ſed cum alterutrum prætuleris, qua hoc ratione ſit adhibendum. Conſtat autem, inter ipſa hujus morbi initia mercuriales, quas dicunt, inunctiones in uſum tractas fuiſſe: deinde vero iis prælata lignorum decocta: poſtea mercurium ſumendum datum; nec propterea lignorum decocta ita exoleviſſe, ut in quibuſdam præſertim Civitatibus non retinerentur; imo, rejecto prorſus utroque mercurii uſu, ipſa dumtaxat ſervata erant, donec tandem ad alte-

(1) De Ext. Tact. Organo. (2) De Morb. Vener. l. 1. c. 1. & ſeqq.
(3) l. 7. Epigr. 29. (4) l. cit. 1. c. 14.

Digitized by Google

terutram mercurii adhibendi rationem, ubi lues gravior decoctis non cederet, in iisdem Civitatibus reditum est. Memini, cum ego adolescentulus Bononiam petii, usque adeo jam desertum utrumque mercurii usum, ut annis octo quos ibi Medicinæ studio tribui, ne unum quidem audiverim Medicum nedum viderim, alterutra ratione utentem; mirum in ea Civitate in qua olim floruisset Jacobus Berengarius Carpensis, a mercuriali inunctione clarus, quam inter primos excoluit, fortasse etiam, ut plerique censent, primus excogitavit: certe si annis aliquot erat natus ante A. 1467. quod ejus locus, a me alibi (1) productus, indicare videtur; ea erat ætate cum lues Venerea primum in Europa cognita est, ut vel inter illa prima initia id instituere potuerit. Quanto autem antea quam ipse Bononiam irem, mercurius & suspectus esse, & perraro ibi adhiberi cœpisset; ut vetustiores quosdam ex Bononiensibus Scriptoribus prætermittam; satis ostendit Claudini *Empirica Rationalis* (2), ubi de hydrargyri utrolibet usu, non modo de perniciosis sæpius, ideoque hic a me ne nominatis quidem, ex eo suffitibus verba fiunt. Quibus igitur Præstantissimos illos Medicos vidisti, inquis, remediis utentes contra Veneream luem? Nimirum decoctis sive pervulgata, idque ut plurimum, ratione datis, sive alia quam Valsalvæ, nec raro, in usu fuisse, vidi. Cum enim quosdam animadvertisset magnam decocti illius vim feliciter ingurgitantes quod Aquam Stibiatam, sive Aquam *Corsi* vocitant; in mentem sibi venisse, ajebat, eadem uti haud aliter ac thermalibus aquis solemus. Itaque dedisse primum ad duas, tresve libras, animadvertendo, an facile, & per vesicam, non per intestina, aut cutem, ut aliquando, redderetur. Nam si non facile, aut si per has duas exiret vias; destitisse. Sin facile, & tantum per urinæ iter prodiret; postridie pondus, & sic magis, magisque in dies auxisse donec perveniret ad libras decem. Sic autem multum, citoque profeciſſe; ut aliquando intra tres, haud amplius, dies vetusta ulcera sanari, gummata deprimi, ut in Equite quem mihi nominavit, conspexisset. Et certe ea medendi ratione vidi ipse persanatam mulierem quæ jam biennium venerea ulcera pertulerat, magnum unum in altero genu, tria autem, an quatuor in palato, parva quidem, sed per quæ tamen alimenta ex ore in nares gravi cum incommodo transirent, itemque generosum Virum, civem meum cui ex eadem causa hypogastrium, & femora late erant, fœdeque exulcerata. Quæ cum intra ipsos potationis dies contingerent; illos adesse voluissem, qui propter celerem magnæ thermalium aquarum copiæ per vesicam excretionem, vias quasdam commenti sunt, per quas illæ, minime cum sanguine circumeuntes, in vesicam descenderent; neque enim, nisi hoc decoctum, cum sanguine circumvectum, partes omnes corporis adiisset, tam cito quæ exulceratæ, aut aliter vitiatæ erant, persanare potuisset. Cæterum quod Valsalvæ in mentem venit de ejusmodi usu aquæ stibiatæ, de ipso guajaci decocto olim venerat Joanni Manardo (3), qui *inter varios hujus ligni usus, ego*, inquit, *eum magis probo, in quo ejus decoctum, instar medicatarum aquarum, imo seri a Dioscoride scripti, bibitur. Ab eo enim modus bibendi aquas medicatas venit, qui in communi usu apud Italos est, heminis videlicet quinis per intervalla epotis.* Quæ decocti exibendi ratio a Massaria nostro (4) adeo probata est, ut miraretur, quomodo nemo ad suum usque tempus secutus esset *tam præclarum tam illustris viri institutum*: se vero hoc non semel usum esse, testabatur, *summa cum facilitate, & felicitate* ita ut ægri *sine multo labore, & paucis diebus id consecuti essent quod alii vix magna molestia, & longo tempore solent consequi*: nec ipsi tamen, ut locum perlegendo intelliges, quæcumque de tribus quæ paulo ante dictæ sunt, excretionem sequerentur, quidquam referre videbatur.

Sed; ut illuc redeam; ab eo quo ipse Bononiæ degebam, ad hoc tempus, spatio

(1) Epist. Anat. 6. n. 2. in fin. (2) l. 6. S. 2. tr. 1. c. 3. (3) l. 14. Epist. Medic. 4.
(4) Pract. Medic. l. 6.

Digitized by Google

ſpatio videlicet annorum necdum quatuor & quinquaginta, mercurius quoque inter præſidia antivenerea illic denuo relatus eſt.

17. Non multo minori temporis ſpatio in hac Civitate non tantam quidem, ſed aliquam tamen, in iiſdem præſidiis viciſſitudinem animadverti. Ut enim inter Medicos cæteroquin Peritiſſimos nunquam hic aliqui defuerunt validiorum potius, quam tutiorum, remediorum amantes, ſic poſtpoſitam quidem plerumque decoctis, nunquam tamen prorſus deſertam fuiſſe, accepi, quamlibet propemodum mercurio utendi rationem. Itaque ex quo huc veni, præter ſuffitus quorum mentionem audiviſſe, non memini, pleroſque alios modos in uſum vocatos eſſe, ſcio, in hiſque mercurium vel deglutiendum exhibendi, huncque aut cum iis conjunctum quæ per alvum ducerent, aut ita paratum, ut ſalivationem, aut etiam ut diaphoreſim moveret, vel cum pinguedine cuti illinendi. Verum ultimus hic modus rarior, minus rari priores tres; creberrima autem erant decocta lignorum, ut plurimum exoticorum, nonnunquam, ut pro pauperrimis, plantarum noſtratium, quo in loco non eſt tibi reticendum, cum Valliſnerius [1], qui id mihi teſtatus eſt, ejuſmodi homini quem diuturna Venerea lues peſſime habebat, decoctum præſcripſiſſet bardanæ radicum, marrubii, & viridium putaminum juglandium nucum, ingentibus obortis ſudoribus hominem eſſe perſanatum. Porro ſenſim, paulatimque res adeo mutatas vidi, ut niſi levior morbus ſit, perraro decocta ad ſudorem, creberrime autem mercurius detur ad ſalivationem ciendam, inunctionibus pene deſertis, cauſantibus Medicis, in his minus ſcire ſe poſſe quantum hydrargyri corpus ſubeat, minuſque propterea quomodo gerere ſe ſe oporteat. Atque utinam præſens quoque medendi ratio nunquam hic detrimenta illa gravia, & interdum funeſta attuliſſet, quæ laudatores neſcio qui inter commentitias quaſdam poſitiones ſuas, & exaggeratas narrationes, diſſimulant, eſſeque propterea cæteris perpetuo anteferenda. Sed quæ ſuperioribus temporibus acciderunt, & quæ nunc alibi fiunt, & hic iterum fieri incipiunt, ſpectantes, novas hic quoque viciſſitudines iterum non expectare non poſſunt. Non modo hydrargyri deglutiendi uſus, ſed & vis quarundam illius proprietatum adverſus hunc morbum non ignota olim Patavinis Profeſſoribus, ſi forte e minus doctorum memoria exciderant, certe excidere rurſus poterunt, ubi ratio alia & medendi, & explicandi apud pleroſque invaluerit. Non puto autem, eſſe te quæſiturum, qui Profeſſores illi fuerint, cum Fallopium (1), Tomitanum (2), Saxoniam (3); ne alios nominem; legiſſe te, ſciam: quorum ultimus non uno modo exhibitum deſcribit mercurium, id eſt cum catharticis, & ſine his, ut *quibuſdam ſputum copioſum excitaret*, huncque narrat tunc Patavii in uſu fuiſſe Profeſſori, & Medico Celeberrimo Albertino Bottono. Nec dubium eſt, quin ii qui deinceps in hoc Gymnaſio ſucceſſere, ut *præcipitato* illo, quo Bottonus, mercurio non uterentur, *ſublimatum* hunc, quo viventes utuntur, rite *dulcificatum* aut in uſum traherent ipſi, aut certe ex pluribus pervulgatis libris ſatis ſuperque jam noſſent, a Claris Medicis proponi ad ſalivationem concitandam. Vim autem proprietatum quarundam mercurii adverſus hanc luem non prorſus ignorarunt duo ſaltem ex noſtris veteribus Profeſſoribus Hieronymus Fracaſtorius, & Benedictus Victorius; hunc enim, a Papadopolo prætermiſſum, ante medium ſæculum XVI. hic docuiſſe, oſtendit Tomaſinus (3); illum vero, omiſſum a Tomaſino, Patavinum Profeſſorem ineunte eodem ſæculo fuiſſe, probat Papadopolus (5). Igitur de argento vivo ſic Fracaſtorius (6).

Quandoque eſt condenſum, humores diſſolvit, agitque
Fortius; &c.

Victorius autem (7) ſic: *ſui gravitate cutem*

[1] Tract. de Morbo Gall. c. 79. [2] De Morbo Gall. l. 2. c. 15. [3] Tract. de Lue Vener. c. 22.
[4] Gymn. Patav. l. 3. c. 8. ad A. 1532. [5] Hiſt. Gymn. Patav. l. 3. S. 2. c. 11. n. 55.
[6] Syphil. l. 2. [7] l. de Morbo Gall. c. 7.

Digitized by Google

tim corporis penetrat, quodammodo a calore corporis actuatum: & mox etiam, ubi corpus subiit, *gravitatis* mentio fit.

18. Prætereo quæ tanquam ex aliis, de *tenuissimis*, *minimis*, *exiguis*, ex quibus mercurius constat, *particulis* noster memorabat Tomitanus (1), ut observationem, consiliumque Trincavellii (2) pariter nostri, subjiciam, simul ad morbum quo de agitur, simul ad has Aponi Thermas attinentia. Pro nobili Matrona consultus, quæ ad plures alios morbos luem hanc adjunctam habebat, postquam alia proposuisset, & ad duo quæ præcipue utilia esse posse videbantur, perveniisset, decoctum ligni guajaci, & aquas thermarum, illudque adversus & luem, & morbos alios profuturum, respondisset; ubi ad aquas, & multiplicem earum usum bibendo, lavando, & excipiendo ex altiore loco stillantes descendit, cæteros quidem affectus, & eorum causas *sperare*, inquit, *possumus quod sint penitus superaturæ: quatenus autem ad venereum, vel gallicam luem pertinet, illi crediderim vel nihil, vel parum admodum posse prodesse: imo, si verum fateri velim, visus sum observasse, quod illis, qui hoc morbo detinentur, potius obesse, quam prodesse solent*. En Observationem, modeste propositam. Consilium sequitur: *Sed ut tandem quidquid in hac re sentiam tibi apériam: ego utroque auxilio uterer: & primum ligni decoctum experirer; postea etiam vellem, Patavium ad balneas illam duci*. Sic igitur jam tum anno 1561. Patavini Professores observabant. Sic consulentibus respondebant. Nec si aliqui, minus in eorum monumentis versati, id forte ignorant; idcirco tenebras offundent Antecessorum gloriæ, quasi nulla id, tam facili præsertim, observatione confirmassent. Quin etiam ista quæ ex Guarinonii Consultationibus Sectioni huic Sepulchreti addita est Observatio non videtur ab iis discrepare quæ adnotaverat Trincavellius. Certe autem non discrepant quæ Andreas Baccius (3) Scriptor de Thermis Celeberrimus tradidit. Cum enim haud omnes in hoc morbo esse noxias censeat (quod & ejus, & aliorum, recentium quoque, Clarissimorum Hominum experientiæ procul omni dubitatione credendum est) Aponenses nocere, diserte affirmat; imo *idem*, inquit, *ad Aponi balnea accidisse cuidam illustri Principi novimus*, nimirum ut *immemor jam præteriti veneræi contagii, vetustos sibi ex balneo conscíverit dolores*. Nec fortasse a veri similitudine aliena cogitares, si ad cæteras causas ob quas ille tantus ab antiquis usque temporibus ad Euganeas Thermas ægrorum concursus decrevit, hanc quoque adderes, quod eo pluribus, non ut olim prodesse, imo etiam obesse debuerint quo magis, magisque auctus est numerus hominum, inter cæteros morbos Venereum insuper sive apertum, sive occultum foventium. Quod si hic morbus, ut in Europam importatus est, sic tandem aliquando, uti sperabat Fracastorius (4), prorsus excederet, nec Medici eo tempore deessent qui magnis, sed justis, laudibus ornari possent; vix dubito, quin Aponensium Thermarum celebritas, imminuta quidem ob alias causas, sed ob earum admirabiles facultates nunquam sublata, longe alia iterum fieret, ac sæculo hoc videmus, & diu fortasse visuri quoque sunt posteri, nisi duorum, quos nosti, Amicorum singularis in horum fontium natura perquirenda solertia, in effectibus autem accurate observandis, pervulgandisque diligentia, felicia exempla ante omnium oculos proponendo, quasi nova quadam invitatione multo maximum ægrorum numerum ad salutem hic sibi quærendam alliciat.

19. Nunc quando me veri studium impulit, ut veteribus hujus Gymnasii Doctoribus quæ restituenda essent, ostenderem, nec illud silebo quod ad controversiam attinet supra (5) indicatam, de Luis Venereæ novitate idem illos quod plerique doctiorum, sensisse, & Hippocrati, Galeno, Avicennæ fuisse cognitam, negasse eo graviori auctoritate, quo magis erant in eorum libris perlegendis versati, quam successorum nonnulli quibus aliter

[1] c. 15. paulo ante cit. [2] l. 2. Consil. Medic. 63. [3] De Therm. l. 3. c. 2. in fin.
[4] De Morb. Contag. l. 2. c. 12. [5] n. 15.

Digitized by Google

visum est, in hisque Eruditissimo alioquin Viro Carolo Patino. Hic enim, ut initio anni scholastici 1687. per *hoc paradoxum*; utor ejus verbo (1); proluderet, Orationem habuit, ediditque, inscriptam *Luem Veneream non esse morbum novum*. In qua tamen nihil offendisset quod rejectum satis ab se non esset, aut facile rejici ad eundem modum non posset, Cel. Astrucius: qui (2) nunquam illam extitisse Orationem, ideo arbitrabatur, quod nullam ejus mentionem in nostri Gymnasii Historia feciffet Papadopolus, ubi de Patino satis fuse locutus (3), Opera ejusdem singillatim recensuit. Papadopolus vero, Doctissimus Vir, de hoc Gymnasio egregie meritus, cum pro materiæ multiplicitate, & amplitudine non satis temporis ad scribendum habuerit; non mirum est, si quædam invitus omisit in Professorum quoque, Alumnorumque cum vita, tum lucubrationibus præsertim recensendis, *quarum se qualem qualem, ut deprehendere licuit, Catalogum nominibus singulis adjecisse*, in Præfatione admonuit. Et nos quidem, quod ad Artium Doctores in primis attinet, ut se occasio dederit, supplere aliqua ex parte ejus scripta non omittemus, tanto autem de Patino facilius, quod inter nostros sunt libros volumina duo in quibus sua ipse Opuscula disposuit eo fere ordine quo prodiere, pleraque sua manu sic emendata, & aucta, quemadmodum a typographo iterum describi volebat. Quæ igitur omisit Papadopolus, in primo quidem volumine hæc sunt. *Quod Medico-Chirurgo liceat absque artis dedecore bestiis etiam mederi. Oratio.* —— *De Phœnice in numismate Imp. Antonini Caracallæ expressa. Epistola.* —— *Oratio de liberata Civitate Vienna:* quæ duæ Filiarum nomine scriptæ sunt. —— *Medicinam Practicam non satis æstimari. Oratio.* —— *Quod Medicus debeat esse* ΠΟΛΥΜΑΘΗΣ. *Oratio.* —— *Commentarius in tres Inscriptiones græcas Smyrna nuper allatas.* —— ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ, *de Medico.* —— *Theoremata Philosophico-Medica de Vita & Morte.* —— *Circulationem sanguinis a Veteribus cognitam fuisse. Oratio.* —— *Flores Medicinæ Theoreticæ.* —— *Exercitationes Publicæ de Febribus*, videlicet non Oratio, quam indicare voluit Papadopulus, sed Prælectionum habendarum Synopsis. Ex altero autem volumine præterita hæc sunt: *Theses Politicæ de Libertate, & Servitute.* —— *Opiniones Medicæ de Febribus.* —— *Idea Capitis humani. Oratio.* —— *Oratio habita Venetiis in Academia Dodonæa.* —— *Flores Medicinæ Practicæ.* —— *Luem Veneream non esse morbum novum. Oratio.* —— *Exercitationes Publicæ de Morbis particularibus Thoracis, & Abdominis.* —— *Commentarius in antiquum monumentum Marcellinæ e Græcia nuper allatum.* —— *In Febribus medendis inspiciendum esse lotium. Oratio.* —— *Commentarius in antiquum cenotaphium Marci Artorii Medici Cæsaris Augusti.* —— *Exercitationes Publicæ de Morbis Capitis.* —— *Oratio de Remediis Specificis.* —— *Flores Medico-Chirurgici.* Cur his duobus ultimis Scriptis non interjecerit Patinus, ut editionis ordo postulabat, Orationem quæ seorsum apud me extat, sic inscriptam, *Vanam esse Astrologiam Medico plane indignam*, quam A. 1690. hic habuerat, typisque descriptam vulgaverat, non magis scio, quam cur duo de quibus dixi, Opusculorum volumina neglecta adeo reliquerit, ut nisi in manus veniissent meas, facile excidere, & perire potuissent chartulæ quas, nullo annexas glutine, hic illic magno numero interjecerat, nonnulla in Opusculis ipsis emendans, plurima autem præclare illustrans, multumque augens. Quæ nunc chartulæ diligenter a me perlectæ, & collatæ, singulæ ad singula agglutinatæ sunt loca ad quæ pertinebant, ut facile aut per me, siquando minus occupatus fuero, aut per alios ea Scripta jam possint iterata editione sic proferri, quemadmodum pererudito eorum Auctori placuerat. Hæ autem chartulæ spectant ad Commentarios quos memoravi, nonnullæ in cenotaphium M. Artorii, longe plures in primam, & secundam ex tribus Smyrnensi-

(1) pag. penult. (2) De Morb. Vener. l. 8. S. 17. ad A. 1687.
(3) S. 2. Supra ad n. 17. cit. c. 35. n. 159.

Digitized by Google

nensibus Inscriptionibus, plurimæ autem in monumentum Marcellinæ. Ad quas ultimas accedit autographa, nec ita brevis, epistola a famigerato Viro Gisberto Cupero ad Patinum missa, siquid ego judico, utroque digna. Nec dubito, quin hanc quoque, ut una cum chartulis interjecerat, editurus fuisset Patinus, nisi arteriæ Magnæ aneurysma, a quo potius quam a concreto, ut fit, intra ipsum polypo, peremptum censeo (1), ejus proposito obstitisset. Quo perfecto, ostendisset magis Vir Doctissimus, quanto plus in antiquis numismatibus, & monumentis declarandis valeret, quam in medico illo paradoxo vetustatis Luis Venereæ Hippocratis quoque si Superis placet, Galeni, Avicennæ, aliorumque locis confirmando. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIX.

Verba fiunt de Morbis a Veneno inductis.

SEctio quæ in Sepulchreto succedit, X. partim ad Morbos spectat Occultos, & Chronicos, partim ad eos qui a Veneno inducuntur. Plus autem affert utilitatis in his, quem in illis hic proponendis. Illi enim aut nullis cum signis, aut cum quibusdam a suo quisque Observatore traditi sunt: si nullis cum signis; vix aliquid fructus est quod capias ex opposita dissectione: sin habent signum quodpiam adjunctum, ut puta febrem, vomitum, difficilem respirationem, alia ejusmodi; sane multo utilius in eas Sectiones relati essent, in quibus singula sunt ea signa peculiariter spectata. Quod ut de quibusdam factum est, in Sectione hac indicatis, sic etiam de aliis faciendum fuerat, de quibus quidem licebat. Vides igitur, cur hac in parte Sepulchretum non sequar, imo nec sequi possim, cum hujus generis Observationes suo quamque loco in alias Epistolas conjecerim.

2. In altera autem parte quæ ad Venena attinet, libenter secuturus, perpauca a me (nam a Valsalva nulla habeo) aut a Mediavia nostro adnotata exempla tecum protinus communicabo. Ejus est hoc primum.

3. MULIER annos nata ad sexaginta, jam pransa, pastillos quosdam ex amygdalis, in superiore ædium parte sepositos, clam domino, qui sepositos fuerat, devoravit. Exacta vix hora, molesto quodam ventriculi sensu corripi cœpit, quasi flatibus vexaretur. Quo diutius perstante, & dein magis magisque ingravescente, plura & vomuit, & dejecit: sicque levari visa est. Sed mox graviore molestia, nec sine deliquiis, redeunte, tandem aliquando quid comedisset, fassa est; serius tamen, quam oportuisset. Illi enim pastilli ad interficiendos mures parati, arsenicum admistum habebant. Itaque intra horam ab eorum esu duodecimam virium potius lapsu, quam acriboribus doloribus, aut manifestis convulsionibus affecta, morte sua miserrima anus puerilis gulæ pœnas luit. CADAVER publico jussu postridie inspectum, sectumque est, qui dies fuit circiter Nonas Maji A. 1727. Facies corporis posterior, ne suris quidem, & calcibus exceptis, tota erat nigra. Corpus ipsum non rigidum. Venter non tumidus: quo, & ventriculo adaperto, hujus interior facies hic illic erosa, præsertim ad antrum pylori, conspecta est, adhærente erosis partibus, inter membranea frusta, arsenico ipso. Nec Duodenum intestinum erosionibus carebat. In Thorace nigricantes pulmones: in corde polyposæ duæ concretiones digiti forma, & longitudine; cum cæteroquin fluidus in omnibus vasis, & coccineus sanguis occurreret.

4. Ut in cæteris, sic etiam in morbis qui a veneno fiunt, neque signa, neque effecta eadem omnino in omnibus sunt

[1] Vid. Pastæ Epist. de Cordis polypo in dub. revoc. n. 5.

Digitized by Google

expectanda. Aliæ in aliis corporibus tum fluidarum, tum firmarum partium quæ ad ventriculum præfertim attinent, conſtitutiones, ejuſque præterea inanitas, aut plenitudo, hæcque ab unius, aut alterius generis alimentis, facere nimirum poſſunt, ut venena, etiamſi eadem, eodemque pondere revera ſint (eadem enim poſſunt eſſe nomine; ſed aliter præparata) non jiſdem tamen ſignis, effectibuſque ſe prodant. Arſenicum, qua voce illud potiſſimum intelligitur quod album eſt, & cryſtallini adjuncto ſæpenumero deſignatur, ipſum quoque, deſerte confirmantibus Doctiſſimis Viris Meadio (1), & Boerhaavio (2), factitium eſt, itaque aliter ab aliis poteſt eſſe paratum, ut cum apud Meadium legas, totum aqua ſolvi; legere apud alios poſſis, non modo ejus particulas, ut in propoſita Muliere, in ventriculo fuiſſe animadverſas, ſed etiam inde fuiſſe agnitum arſenicum, quod ſub aqua calida reſtitiſſent ejus fruſtula inſtar alborum lapillorum, ut in illa habes Wepferi hiſtoria, quæ inter Additamenta ad Sectionem hanc Sepulchreti, prima eſt in Obſervatione XIII. Exhibet ea hiſtoria puellum biennem a prægreſſis febribus maceratum, adultioreſque puellas duas bene valentes, quorum ille vix duo cochlearia, hæ reliquum ſumpſerant de pulticula, arſenico infecta, vacuo ille ventriculo, hæ cibis pleno: ille non vomuit; hæ ſtatim, & poſtea, arte etiam adjutæ, multum, & ſæpius vomuerunt. Diſcrimina hæc diverſus exitus eſt conſecutus. Puellæ evaſerunt. Puellus autem, cujus nullæ convulſiones inter cætera ſigna adnotantur, viribus magis magiſque deficientibus periit, ventriculo intus exulcerato, pulmone ex atro liveſcente. Proferri ibidem videbis puerorum exempla alia, qui a devorato arſenico cum ſtatim, aut non pluribus poſt horis vomuiſſent, & remediis adjuti eſſent, convaluerunt. Inter ſymptomata artuum tremor in uno (3) memoratur. Qui autem arſenicale pigmentum, ſandaracham, delinxerat puer (4), iſque undecimeſtris, nec niſi poſt quartum diem medicamentis uſus, non ſine convulſionibus periiſſe narratur. Nec puellæ (5) quæ ſerius vomuit ab aſſumpto, ut ſuſpicabantur, veneno erodente, convulſiones terribiles omittuntur, quæ mortem anteceſſere. Evaſerunt qui citius vomuere quadriennis puer (6), & ſupergreſſa annum ſororcula, cujus, non illius, convulſiones adnotantur. Sed horum quoque venenum, erodens alioquin, ut videtur, ignotum fuit, ut etiam fœminæ (7) de qua illæ non adnotantur, quæ, ſi aliud non attendas, niſi cruorem ore rejeciſſe, videri poſſit a ſublimato mercurio mortuæ, quando non ſolum Ardoynus (8) vomitum aliquando ſanguineum inter illius indicia propoſuit, ſed & Wepferus proxima Obſervatione XIV. (9) inde vidit & vomitus, & dejectiones (quas nec Ardoynus prætermiſit) cruentas in cane, quem nunquam convulſum, nec a morte rigidis artubus fuiſſe, diſerte admonuit, inflammata autem, ut ex parte fœmina illa, inteſtina, & ventriculum intus extraque habuiſſe, ſanguinem autem neque in corde, neque ullis in vaſis uſquam concretum. Quæ attigi non ignarus, quantum Cl. Meadio (10), qui globulos mercurialium inſtar in arſenico pervidit, hoc cum ſublimato mercurio in modo inferendæ necis convenire videatur.

Sed ad ea quæ de arſenico ipſo porro adjiciuntur in Obſervatione, antea memorata, XIII. redeamus. Quid a devorato arſenico canibus duobus (11) acciderit, vix præter mortem indicatur. In mortuis tamen quatenus inflammatus utriuſque ventriculus, hujuſque tunicæ in altero extenuatæ, inteſtina autem perroſa, & perforata, in eodemque niger, & grumoſus ſanguis fuerit, non omittitur. Denique ut circulatores pleno ciborum pinguium & oleoſorum ventricolo, arſenicum impune devorent, mox tamen clam omnibus per vomitoria rejicientes; vomitum autem præter morem differre coacti, pereant, (12) non reticetur. Sed hæc omnia in

[1] Expoſ. mechan. Venenor. Tent. 4. [2] Elem. Chem. Tom. 2. P. 2. ubi de Sulph.
[3] Hiſt. 2. [4] Hiſt. 8. [5] Hiſt. 9. [6] Hiſt. 10. [7] Hiſt. 11.
[8] De Venen. l. 2. c. 5. [9] Hiſt. 2. [10] Tentam. cit. [11] Hiſt. 12.
[12] Vid. etiam Schol. ad Obſ. 3.

Digitized by Google

in Additamentis, ubi & illud: felem (1) ab arsenico pessime habentem, vomitu concitato per tabacci frustulum cum cibo intrusum, vivam mansisse. In Sectione autem ipsa est illa potissimum attendenda Observatio (2), quæ modo dicta confirmat. Scilicet cum in convivio edulium appositum esset in ultima mensa, quo in edulio pro farina arsenicum mistum fuerat, ex convivis qui hactenus minimum comederant, biberantque, statim a veneno sublati sunt: qui vero jam ventriculum cibo, potuque distenderant, ii vomitu sunt curati sic tamen, ut in eorum cadaveribus, multis post annis decedentium, erosionum, quæ latæ, & profundæ nihilominus fuerant, apparuerint notæ. Quod si quæ ex Pareo proxime (3) sequuntur, perlegas; id fortasse quod paulo ante de fœmina illa conjiciebam, non improbabis. Sunt præterea in Sepulchreto Observationes quæ ad venena attineant, aliæ; tametsi contra ac sæpe alibi factum est, in Sectione hac non indicantur. Reperies in Sectione VII. & VIII. libri III. in illa quidem septem, vel potius sex; quæ enim Observatione XVII. secundo loco proponitur, evidenter adeo eadem est ac quæ III. de Professore illo Patavino producta jam fuerat, ut mirum sit, non fuisse id animadversum; in Sectione autem altera quinque, an sex, quarum prima, quæ V. est, ad arsenicum nominatim spectat, cujus frustula circiter duodecim inventa sunt ventriculi tunicis tam arcte inhærentia, vix ut avelli possent, tunicis iisdem, ut in cane diximus, extenuatis, eroso præterea, inflammatoque ejusdem visceris fundo, & cadavere a tergo plane livente. Sed præter vomitiones, dejectionesque, nulla commemorantur symptomata. Observationes autem cæteræ quas in utraque Sectione enumeravimus, aut ad alia, aut ad ignota venena attinent. Quorum effectus in mortuis spectati, fere ventriculi, & intestinorum inflammatio, & erosio fuerunt; in viventibus autem alias alia signa; sed nullum vomitu frequentius, pro quo siquando fuit, aut mox succesit inanis vomendi conatus, ægri tum pejus se habuere, & citius interiere, quam ii in quibus reliqua paria esse viderentur. Quod vomitus signum cum iis quoque ad eundem modum commune sit qui arsenicum devorarunt; si forte quæris, quosnam præterea in iis ipsis crebrius adnotatum sit; virium languorem, aut quæ hunc denotent, fuisse invenies, videlicet extremorum, aut totius corporis frigus, sudores frigidos, pallorem, ipsamque interdum syncopem. Hunc virium languorem, ab affecto stomacho pendentem, qui per nervos cor in consensum trahat, molestissima, ut opinor, præcedit, & comitatur anxietas potius, quam lancinans dolor. In iis certe quorum descripta habemus symptomata, pueris, aut canibus, clamores fuisse, non legimus, anxietatem quam vix exprimere pueri sciunt, in duobus legimus. Cæterum in uno torminum indicia, & singultus, in uno abdominis tumor, in quibusdam sitis, in aliis lingua tumens, aut aphthæ in ore, aut deglutitio impedita, aut æstus, & ardoris sensus adnotatur. In quibus autem manifestæ fuerint, aut non fuerint convulsiones, supra indicatum est. Sed horum omnium symptomatum alia nonnunquam, alia haud raro ab aliis quoque venenis erodentibus contigere. Quin ubi a Sepulchreto discesseris, quo uno circa arsenici effectus, & sublimati mercurii spectato, ea quæ de clamoribus, doloribusque modo dicebam, & quæ supra de cruentis excretionibus attigi, dici posse videbantur; non dubito, quin continuo aliter, & merito, sentias.

5. Igitur ut historias quas in Sepulchreto non habemus, attentius ipse perlegere, & conferre possis; bene multas protinus indicabo, omnes pariter ad *mineralia* venena spectantes. A vitro antimonii quod aurigæ perperam datum fuerat, inter cætera, dejectiones cruentas, motus spasmodicos, & mortem denique adnotavit Cl. Baeumlinus (4), abrasum vero intus ventriculum, & rubra, prope pylorum, macula tinctum. Quamvis autem canis ab eodem vitro quod Jo. Adr. Sproegelius (5) in-

(1) in eod. Schol. (2) §. 5. in Obs. 4. (3) Ibid. §. 6.
(4) Commerc. Litter. A. 1739. Hebd. 16. n. 1. (5) Experim. circa varia venena &c. Exper. 41.

Digitized by Google

intruſerat, nihil niſi validas convulſiones paſſus ſit, dum vomere vellet, nec propter conſtrictum vinculo os, poſſet; admonuit tamen Experiens Vir (1), brutorum naturam *multo fortiorem, & plerumque a noſtra diverſiſſimam*, pervincere ea venena poſſe, quæ noſtra non poteſt. Quin Obſervationes (2) extant quæ in alio cane oſtendant quæ a vitro illo paralyſes, convulſioneſque cum ejulatibus conjunctæ, & qua ventriculi ſede manifeſta inflammatio orta ſit, ut niſi vivens adhuc diſſectus eſſet, graviora fortaſſe contingere potuiſſent: tum etiam mulierem proponant ab eodem ingeſto vitro per enormes vomitus, mortuæ inſtar, humi ſtratam, rigidam, convulſam, & pedis alterius acerbiſſimo dolore, mox gangræna, & ſphacelo correptam, ut quemadmodum aurigæ illi, ſic & ipſi non proximam quidem mortis cauſam, ſed cauſam tamen, & occaſionem id pharmacum attulerit.

Tartarum vero Emeticum Vir alter Experiens Jacobus Foelix (3) cum dediſſet cani, & vomentem adhuc aperuiſſet, maximam ad pylorum inflammationem per aliquot pollicum ſpatium vidit. Non me fugit, Clariſſimos eſſe Viros (4) qui arſenicales veras particulas in antimonio necdum fuiſſe demonſtratas, contendant: neque ego propterea exempla hæc attuli, multoque minus ex Præcl. Henckelio (5) illud butyri antimonii afferam per errorem exhibiti, ſtatim conſecutis faucium, & ſtomachi conſtrictione, & ardore immani, deinde vero per menſes, annoſque iis ventriculi affectionibus, ut planum fuerit, niſi lac illico, & largiter datum (id quod ab auriga illo nimis ſero, eoque fruſtra factum eſt) non tam vomitum adjuvando, quam acerrimum erodens venenum in caſeoſa coagula, quæ plurima egeſta ſunt, illigando, opem attuliſſet, hominem miſerrima morte fuiſſe periturum. Vis autem adeo erodens in eo veneno non eſſet, niſi pararent cum mercurio ſublimato. Sed hujus tamen effectus ut cum effectibus butyri illius poſſis comparare, Krameri (6) curationem lege, non lacte ſolum, ſed & admiſto oleo tartari per deliquium, ut loquuntur, ad rectificandum mercurium, aliiſque feliciter peractam. Oris, gulæ, & ventriculi eas eroſiones fuiſſe, intelliges, antequam remedia præberentur, unde multum ſanguinis tum per vomitus, tum per dejectiones, idque ſæpius, ejiceretur cum angoribus, torminibus, deliquiis, convulſionibus, aliis ejuſmodi. Baccius (7) autem ab eodem ſublimato mercurio, ſed minori, ut videtur, pondere, & certe cum aliis ſumpto, æſtum ventriculi, ſæva tormina, violentos vomitus adnotavit, per quos denique ichor purulentus ac *combuſtus*, ſimulque anima poſt triduum ejecta eſt. Quidnam per diſſectionem, ſi quidem eſt habita, compertum ſit, reticet. Sproegelius (8) vero cum ſublimatum mercurium feli, & cuniculo ingeſſiſſet, illam intra quinque horæ minuta prima, hunc vix ingeſto, mortua refert, nullis prægreſſis ſymptomatibus, niſi in illa convulſionibus leviſſimis, in hoc vomitu: additque, in illa intimam ventriculi tunicam ubivis, ſed magis in fundo, inflammatam fuiſſe; in hoc nuſquam, ſed nec potuiſſe, prohibente braſſica antea devorata; mortem autem adeo celeriter ingruiſſe, quod cum aqua datum venenum, ab hac ſolutum, vim ſuam ſtatim in nervos exercuiſſet. Verum cani (9) cum pariter dediſſet, ſed inani ventriculo; hujus villoſam tunicam ubique ſpiculis veneni repletam, eoque partim rubram, partim ſublividam offendit, ut os quoque totum vidit, imo ventriculum, inprimiſque orificium ejus ſupremum, valde inflammatum, nigrum, & gangræno-ſum, tametſi vivens adhuc animal ſecuit poſtquam per horam, & amplius magnos vomendi conatus, cum inquietudine, & ejulatibus conjunctos, animadver-

[1] Ibid. §. 50. [2] in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obſ. 12. Hiſt. 2. & 3.
[3] Experim. 11. inter ea quæ addidit Diſſert. de Mot. periſt. inteſtin.
[4] Commerc. Litter. A. cit. Hebd. 24. n. 1. [5] Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 95.
[6] Commerc. Lit. A. 1735. Hebd. 30. n. 3. [7] De Venenis &c. ubi an venenum nutriat &c. n. 6.
[8] Exper. cit. Exp. 26. & 29. [9] Exp. 28.

Digitized by Google

verterat. In nulla trium harum beſtiarum, ſi primam excipias, ſanguinem in corde nigrum, & coactum memoravit. Jacobi autem Foelicis (1) unum modo video intruſi ejuſdem veneni experimentum, ſed cum pari ſimul arſenici pondere, ſed in cane quem vix iis intruſis bis vomentem continuo ſecuit, & tamen vehementem reperit ventriculi inflammationem. Quam in alterius quoque canis (2) ventriculo, præſertim pylorum verſus, vehementiſſimam autem in proximis inteſtinis deprehendit, ſed eo leviorem, quo propius accedebat ad Craſſa. Hunc vero canem viventem quidem, ſed non niſi poſtquam novies evomuerat, incidit, cum præter arſenicum nihil dediſſet quod venenatum eſſet. Quo de veneno quoniam hic, ut propoſita a nobis requirit hiſtoria (3), potiſſimum quærimus; experimenta aut per ipſum, aut per ejuſdem generis alia a Sproegelio habita (4) non omittemus. Feli, & cani arſenicum *album crudum* ingeſſit. Vomendi, aut vomituerendi conatibus, anxietatis ſignis, & convulſionibus, aut concuſſionibus animadverſis, utrumque animal priuſquam interiret, diſſectum eſt; oſtenditque in ventriculo, aut circa pylorum, aut ubique valde inflammato, ſanguinis grumos inter rugas, aut inter villos effuſi, & coagulati, qui in cane arſenicum circumdabat. Cobaltum, quod arſenici *minera* eſt, cam unus, & alter canis impune evomuiſſent; alteri (5), ne evomeret, obligato ore, vehementiſſimi vomendi conatus, anxietas, convulſiones, debilitas obvenere, & intra perpaucas horas mors. Huic ventriculus nonnullis locis ſublividus, ubique multum inflammatus fuit, inflammata quoque inteſtina omnia, ſed tanto minus, quanto a ventriculo magis diſtabant. Nec deſunt in humanis corporibus funeſtorum ſumpti cobalti effectuum Obſervationes; ut una Cl. Kundmanni, (6) trium ſaltem mortem, inde ſecutam intra horas non multas, complectatur, cum omnes confeſtim vehementiſſima tormina corripuiſſent, enormes vomitus, & frigidi ſudores, dorſo cadaverum livido, valde inflammato ventriculo, & ex hujus eroſis vaſis ſanguinolento humore effluente. Eadem Obſervatio obitum quoque proponit mulieris, poſt ejuſmodi & tormina, & vomitus, intra paucas horas ſuccedentem deglutito arſenico rubro. Arſenicum autem citrinum; auripigmentum vocant; quem ardoris, & eroſionis ſenſum, & quot vomitiones, dejectioneſque, & quantas permoverit, Gerbezius (7) docebit, utque totam familiam, ex qua aliqui ſanguinem ex ore, & inteſtinis ejecere, pene interfecerit, puellam autem plane occiderit; ut minus mirum ſit quod leges apud Heydium (8), elicitas ex auripigmento cryſtallos, gallinæ præbitas, hanc alvi fluxu confeciſſe. Et quamvis non ad arſenicum, ſed ad plumbum ſpectet lithargyrium; digna tamen ſunt quæ a te legantur tum ejus, aceto ſoluti, & cocti factum in cane a Brunnero periculum, caniſque diſſectio, tum ejuſdem, cum bolo cocti, & acidi vini doliis injecti, Jo. Jac. Franc. Vicarii (9) habitæ in iis qui biberant, Obſervationes. Nec minus lectu dignæ ſunt aliæ, ut Cl. Jo. Mat. Mulleri (10) una, & Cl. Juſt. David. Hammeri (11) altera. Ex torminibus enim, vomitibus, dejectionibus, anxietatibus, deliquiis, ſiti, quæ in prima, & ex ſiti, æſtu, ſanguineis dejectionibus, quæ in ſecunda leguntur, tum ex cita morte quæ in utraque; itemque ex cutis univerſæ maculis, totius alimentorum canalis rubentibus ſtigmatibus, omniumque ejus tunicarum ſubtili hic illic perforatione, quæ in prima, & ex cadaveris atro poſterius colore, ventriculi, & inteſtinorum omnium magna exterius inflammatione, interius eroſione, quæ in ſecunda proponuntur, ſatis conſtat, venenum utrobique corroſivum cuncta effeciſſe, tametſi quodnam id fuerit, pro certo non liqueat. Certe autem a ſumpto arſenico fuere & ſymptomata, & viſceri-

[1] Exp. 28. [2] Exp. 9. [3] n. 3. [4] Exper. cit. Exp. 30. & 31. [5] Exp. 35.
[6] Act. N. C. Tom. 5. Obſ. 102. [7] Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 137.
[8] Obſ. Med. 49. [9] Dec. modo cit. A. 4. Obſ. 100.
[10] Eph. N. C. Cent. 5. Obſ. 51. in Schol. [11] Commerc. Litter. A. 1738. Heb. 10. n. 3.

Digitized by Google

ſcerum labes in hiſtoriis quas preſſius indicabo. Preuſſius (1) faucium, & pectoris conſtrictionem, ſitim, ardores, roſiones, tormina, immanes vomitus, & dejectiones memorat. Laudatus Mullerus (2) præter hæc, & dolores ventris, hujus quoque ſtatim intumeſcentiam, & anxietates. Mauricius Hoffmannus (3) celerem pariter, ſed multo maximam ventris intumeſcentiam, faciei livorem, oculorum, & cervicis contorſiones. Cl. Heimreichius (4) continuos per horas 24. vomitus cum horrendis clamoribus, artuum tremorem, pedum paralyſim. Cl. Jo. Phil. Wolffius (5) atrociſſimos ventriculi, & ventris reliqui dolores, cum Cholera morbo conjunctos. Quem ſupra laudavi, Hammerus (6), & Præſtantiſs. Quelmalzius (7) illè vehementes vomitiones, virium infirmitatem, & artuum contracturas, hic autem inſuper anxietates, cardialgias, intumeſcentiam oculorum, & totius capitis, ventriculi, & inteſtinorum lancinantes, erodenteſque cruciatus, ardores, aliaque adnotarunt.

Sed quoniam arſenicum in his tantum non omnibus caſibus vomitiones ipſæ magna ex parte ejecere, illius vero quidquid erat reliqui, ab ipſoque inchoatas noxas blanda oleoſa, lac autem præſertim, cohibuere; Obſervationes alias, in iis qui ſervari non potuerunt, dum viverent, & poſt mortem habitas, indicabimus. Ettmüllerus filius (8) de puella refert, quæ a ſumpto arſenico cum multa viſcida liquamina prima nocte rejeciſſet, mane inventa mortua eſt: nec tamen cadaver, præter externum quendam lividum, & cœruleum tractum, quidquam mox oſtendit in viſceribus quod veneno imputare poſſes; nihil uſquam putridi, nihil fœtidi in inteſtinis, nullas in his, aut in ventriculo inflammatio, aut eroſio, quanquam hic inter cætera, album pulverem continebat, qui prunis injectus fumum dedit *arſenicum ſpirantem*, eidemque ſimilis pulvis, in ædibus inventus, catello, & feli ingeſtus, hanc poſt ſeſquihoram, illum plurimis excitatis vomitionibus, tertia poſt hora interemit, ventriculo felis parva ex parte, catelli autem ex magna inflammato, ut & proximo Duodeno inteſtino, prope quod enormis fuit eroſio. Sed ab his puellæ ventriculum & multa viſcida materia, & cibus quem ante ſumpſerat, videntur defendiſſe, non item ab irritatione tunicæ illius intimæ, nervorumque ipſi inſerventium. Producuntur autem exempla arſenici vel exterius admoti, vim ſuam exerentis ſive ubi cutis ſunt ulcera, qua de re, quippe minus huc attinente, rejicimus te ad ea quæ alias (9) ſcripſimus, ſive ubi illa eſt integra, cujuſmodi exemplis addi illud in primis poteſt de quo eſt Heimreichii Obſervatio paulo ante citata, ſeu celeritatem ſpectes qua nocuit, ſeu gravitatem, & pertinaciam nocumenti, cum arſenicum pro cyprio, quem vocant, pulvere capillis inſperſum eſt, ne dicam cum olfaciendo internoſci voluit. Verum quia in propoſitæ puellæ ventriculo neque puſtulæ, neque tumor, neque rubor conſpectus eſt, idcirco, opinor, exempla non omittuntur noxarum alterius generis, ſummi autem periculi, quæ cum a ſumpto arſenico oriri ſoleant, ſunt etiam ab ejus vaporibus, nec raro, allatæ. Cæterum ut ut res in puella ſe habuerit; quomodo tres, aut quatuor alios, quorum hic attingam hiſtorias, nonnullas infra (10) additurus, arſenicum interemerit, diſquirere non erit opus. Nam a Tyſone (11) diſſectus foramen neque exiguum, neque regulare habuit in ventriculo. Hujus autem viſceris fundus in vetula, a Mauricio Hoffmanno (12) inſpecta, quaſi exulceratus, ſphaceloſus, & nigricans fuit Sic etiam in altera fœmina, ab laudato Wolffio (13) deſcripta, inventus eſt plane eroſus; nec ſine graviſſima ſphaceloſa ad pylorum inflammatione. Et in Viro quem Cl.

[1] Eph. N. C. Cent. 3. Obſ. 15. [2] Obſ. paulo ante cit. & Schol.
[3] Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. n. 1. Obſ. 38. [4] Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 10. circa medium.
[5] Eorund. Tom. 5. Obſ. 29. in fin. [6] Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 27. n. 2.
[7] Commerc. ejuſd. A. 1737. Hebd. 28. n. 2. [8] Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obſ. 126. cum Schol.
[9] Epiſt. 55. n. 12. [10] n. 9. & 21.
[11] Act. Lipſ. Supplem. Tom. 3. S. 4. [12] in cit. Append. Obſ. 35.
[13] cit. Obſ. 29.

Digitized by Google

Cl. Henckelius (1) incidit, maculæ fuerunt, nec parvæ, aut ex flavo fuscæ, aut rubicundæ pylorum versus, se extendentes, & duo insuper anguloſa foramina villoſæ tunicæ, alterum eodem versus, alterum versus œsophagum. Virum hunc confecerant breviſſimo tempore vehementiſſimæ cardialgiæ, ardores, cruciatus, lipothymiæ, vomitiones. Mulier autem illa magnis præcordiorum anxietatibus correpta, & vehementibus simul ac assiduis vomitibus, & dejectionibus, denique convulsivis motibus, artus misere distorquentibus, inter acerbiſſimos cruciatus obierat intra horas vix decem. Et ne dubitare posses, unde hæc omnia; in utriusque ventriculo arsenicum deprehensum est.

6. Hactenus quæ ex historiis sive in Sepulchreto extantibus, sive eidem, si voleris, adjiciendis, colligere licuit devorati præsertim arsenici signa, multo prolixius fortasse quam velles, haud inutiliter tamen commemoravi. Nunc quæ ipse bis vidi, semel in uno, iterum in tribus, recensebo: quos omnes, cum bene pensitarem cuncta quæ postea vestigando scire potui, eo veneno affectos fuisse, conjeci. Primus vir fuit robusto, & magno corpore, habituque pleniore quem correptum febri curabam, jam remissa adeo, ut e lecto nonnunquam surgeret. Is vix semihora post cœnulam in qua nihil nisi concisum panem sumpserat in jure coctum, improviso vomitu prehensus est permolesto, eoque magis quod sæpius redibat. Venit ad me intempesta nocte ex ejus domesticis unus rem narrans, & quid agendum, quærens. Ratus, molestiam augeri, quod inani jam ventriculo, æger vomere cogeretur, jus dari, & si nihilominus molesta vomitio esse pergeret, enema ad avertendum impero. Quæ cum frustra essent, redit ille; ego autem alia, & in his denique laudani opiati granum unum præberi, jubeo, si non prodesset, ipse venturus. Laudano quoque post horæ quadrantem rejecto, surgo, & cum eo domestico ad ægrum eo. Inter eundum, miratus, vomitum sine manifesta causa tam pertinacem, tamque gravem subito extitisse, quæro, num forte aliquid æger peccaverit, & plus, aut aliud quam dictum esset, in cœna sumpserit. Negans domesticus, imo, inquit, nihil præter panem illum sumpsit in jure coctum, & pulvere quo tu jusseras, ab N. conspersum. Ego vero qui nullum pulverem inspergi jussissem, & quo esse posset animo is qui insperserat, non ignorarem; tacitus, quid mihi protinus faciendum, quid silendum, quid in posterum, & quomodo cavendum esset, cogitabam. Iamque ad ægrum veneram non tam de vomitu, quam de inexplicabili quodam angore ad cordis, ut vocant, scrobiculum misere querentem, & opem quamprimum implorantem. Nulla ibi, aut in reliqua ventriculi regione tensio, nullus dolor. At singultus cum ructibus sæpe, & sæpe quædam respirationis difficultas molesta erat. Pulsus valde frequens; sed parvus potius, & debilis. Bono animo esto, inquam; quantum pravi humoris ejeceris, vides (& plurimum sane erat, viscido quo ipse abundabat, phlegmate supernatante; in imo autem erat panis quem sumpserat, nec primis vomitibus, sed aliquot post horis reddiderat) nunc optimo humore es reficiendus: & continuo petitum ex proximo magnum vaccini lactis cyathum præbui. Quo epoto, statim a me vitam sibi esse redditam, clamavit. Et profecto meliora omnia facta sunt; ut pulsus ante duas horas ad naturalem magnitudinem, & robur redierit, angor remiserit, vomitus, ne arte quidem provocando, amplius reversus sit. Lacte autem iterum, majori quam antea copia dato, ut vel ore, si res ita ferret, rejiceretur, vel intestina perliniret, atque perlueret, hoc alterum consecutus sum alvo saluta, simulque pulsu minus frequenti facto, spirandi autem difficultate, & singultu, quorum utrumque jam rarius accidebat, sublatis, ut vix diebus insequentibus semel, aut iterum sint animadversa. Pultes quoque ex hordeo, aut oryza cum lacte parabantur. Seri autem quantum vellet bibendum dabatur; namque ut alvus fluebat, sitis, & æstus invalescebant, quæ duo epoti seri copia levabat. Serum quo-

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 155.

Digitized by Google

quoque, aut lac injectum ardoris sensum quo laborare cœperat podex, mulcebat. Ne longum faciam; intra duos, tresve dies prorsus abacta erant omnia quæ venenatum illum pulverem consecuta fuerant, nec quoad homo vixit; vixit autem postea complures annos; ullum noxæ in ventriculo, aut intestinis relictæ vestigium ostendit. Sic viscidi quibus, ut dixi, abundabat, humores, & cita, ac sæpius repetita vomitio, & lac denique, ac serum, quorum copia quidquid veneni, aut ejus effectuum in ventriculo, & intestinis restabat, irretiendo, diluendo, abstergendo, & per alvum educendo, sublatum est, hominem servarunt.

Qua autem ratione caverim, ne pulvis ille, quem album fuisse, intellexi postea, tunc iterum, ægrotanti daretur, aperte scribere nunc possem; diu enim est ex quo illi mortui sunt; simulque ostendere, quanto in periculo aliquando sit Medicus, ni se intelligere quædam, dissimulet, & in quanto æger, sive quædam donec ægrotat, a Medico audiat, sive non audiat, & quem tamen ad modum tum ab ægro novas insidias, tum a me ipso scelerati hominis, si per me se impediri sentiret, ultionem averterim. Verum ad ea quæ in tribus aliis vidi, in quibus eadem conjectura, sed non eadem dissimulatione opus fuit, transire jam præstat.

7. Insequentis anni, qui fuit 1711. Majo mense a sacra peregrinatione domum redibat optimus Sacerdos Franciscus Balduccius, cum Cæsenæ tantisper substitit, dum ipse, & tres qui simul erant, ætate, viribus, prospera valetudine non minus quam ipse, vigentes, frugaliter, & sine cunctatione pranderent. Erant ii fratris uxor, vir alter, & altera mulier. Mox a prandio e diversorio exeunt, & in viam se dant. Non multum processerant, cum Sacerdotem tantus ventris corripuit dolor, ut ex equo deponi necesse fuerit. Depositus etsi multa, & sæpius tum vomeret, tum dejiceret; ille tamen dolor, cum inexplicabili angore conjunctus, increvit adeo, ut animam agere videretur. Cæsenam revectus, a Medico creditur colico dumtaxat dolore torqueri propterea quia cruciatuum sedes in regione erat epicolica dextera. Itaque totum illum diem, & magnam noctis partem tot enemata, fotus, potiones, bolos tum anodynos, tum purgantes adhibet, quot Medicus alter vix intra plures adhibuisset dies; incassum omnia. Nec tametsi mulierum alteram vomitibus interea, & dejectionibus, & gravibus insuper animi deliquiis correptam videret, virum autem querentem audiret de ventriculi æstu, & pondere; quidquam de veneno suspicabatur, credo, quia fœmina altera quæ eodem prandio usa erat, nihil prorsus mali perceperat, & caupo quoque nil in eo prandio esse potuisse quod noceret, constantissime asseverabat, & vir qui suapte sponte theriacam sumere voluerat, auctum inde æstum ventriculi senserat. Ipse ei quæ male habebat, mulieri anodynam imperat emulsionem. Sed hanc, & Sacerdotem morbus ipse adjuvit, cujus vi e ventriculo, & intestinis multa ejicere perrexerunt. Quibus excretionibus denique sub auroram conquiescentibus, simul omnes Forum Livii convehuntur, meque confestim accersunt, & quæ sibi acciderint, docent. Ego vero statim quæsivi, fuissetne in prandio edulium aliquod de quo mulier quæ nil mali senserat, nil comedisset: cumque audirem, fuisse, pultem nimirum ex oryza, quæ primum omnium in magna patina allata esset, fuisseque igitur in ea pulte venenum, dicerem; & nos crederemus, inquiunt, si qui de ea plus ederunt, gravius; qui minus, levius detrimentum retulissent: contra autem res se habet; nam Sacerdos hic, qui minimum, ut reliquorum eduliorum, sic & illius comedit, gravissime; mulier quæ aliquanto plus, minus graviter; vir qui plurimum, levissime omnium laboravit, & laborat. Sed num, inquam, num forte contritus caseus super, ut solet, erat insperſus? Cum fuisse, dicerent, & Sacerdotem, quippe fastidientem, nihil ferme, nisi de illo, sumpsisse; mulierem autem multo plus de oryza, quam de caseo; virum denique vix de hoc aliquid, plurimum autem de illa vorasse; vos ipsi, inquam, vel me silente, jam intelligitis, in caseo fuisse erodens venenum, ut mures necarent, fortasse admistum, eo autem caseo minime, ut oportebat,

Digitized by Google

tebat, ſepoſito, inſcium aliquem, dum in diverſorio prandium inſtantibus vobis approperaretur, pulti inſperſiſſe. Vera tum dicere viſus ſum, multo autem magis, cum longo poſt tempore caupo, qui hos audiret evaſiſſe, minus ſibi jam timens, mutire aliquid non dubitavit. Tunc nihilominus duæ reſtare dubitationes videbantur, altera, quod inter edendum odorem quidam minus gratum quendam, puto ex pravo caſeo, nullum autem inſolitum ſaporem, nullum vel poſtea in lingua, aut faucibus eroſionis ſenſum perceperant; altera, quod etſi venenum erodens fuiſſe, conjicerem, quodnam tamen ex erodentibus fuiſſet, ut peculiare oppo. ni antidotum poſſet, non conſtabat. Verum in ſuperiore quoque caſu (1) eædem eſſe potuiſſent dubitationes. Neque enim, ut ex ſilentio meo tute argueris, ullum in lingua, aut faucibus eroſionis fuit indicium, neque peculiariter quodnam venenum datum eſſet, ſciebam: & meam tamen erodentis veneni conjecturam lac, & ſerum tanta cum utilitate præbita confirmarunt, ſimulque oſtenderunt, ubi veneni ſpecies ignota eſt, nec proprio ejus licet remedio uti; at eo ſaltem utendum eſſe quod illius, quippe minus ignoto, generi adverſatur. Feciſſemque adeo in caſu hoc altero quod in priore, niſi multo plures jam prægreſſæ, nunc autem prorſus ſublatæ vomitiones, dejectioneſque, nulluſque ſuperſtes angor, nulla tormina ejectum jam venenum viſa eſſent ſignificare. Tamen ſiquid forte adhuc reſtitaret, ut occurrerem, ſimulque ut ſitis, & febris, quæ tantam evacuationum copiam, tantamque erant commotionem ſecuta, rationem haberem; ſeri plurimum bibendum dedi Sacerdoti quidem, & mulieri. Nam viro, qui neque ſitiret, neque febricitaret, neque aliud a me peteret, niſi ut ponderis ſenſum, ventriculum gravantis, auferrem, facile annui oleo dato amygdalino ea mente, ut vomitum potius, quam dejectionem moverem eo remedio, quod ſiquid forte erodentium particularum reliquum eſſet, ſimul irretiendo, obliniendoque prodeſſe poſſet. Verum cum vomitus ne digitis quidem penitius in os inſertis conſequeretur; alvus ſoluta eſt, ſenſuſque ponderis omnino ſublatus. Cui deinde optime habenti, nihil niſi pultes ex oryza, & lacte commendavi. Quas & reliquis duobus dedi cœnæ loco, cum jam a largo ſeri potu febrem, ſitimque leviſſimas factas eſſe, animadverterem. Nox optima fuit, ut poſtridie mulier ſine febre, aliove omni incommodo jam eſſet; Sacerdoti autem, decreſcente magis magiſque & febre, & ſiti, nihil præterea reſtaret de quo quereretur; nam & ſenſus in mingendo ardoris qui pridie fuerat, jam nullus erat. Quibus etſi toto eo die, & proxima nocte, & inſequentis diei magna parte omnia in melius ire pergebant, & alvus lubrica ſine ullo ardoris ſenſu reſpondebat; non ego tamen eadem dare intermiſi quæ biduo dederam.

8. Ecce autem ineunte quarto die ex quo immanis ille dolor Sacerdotem prehenderat, eadem pomeridiana hora, nulla prævia manifeſta cauſa, ad eundem modum prehendit. Pedes initio frigebant, pulſus nonnihil contrahebantur. Præter dolorem, moleſtiſſimus erat quidam toto ventre inexplicabilis angor, a quo ſpiritum ſibi intercipi æger maximopere querebatur, eoque potiſſimum ſe cogi, ajebat, ut modo huc, modo illuc miſere ſe contorqueret, nonnunquam ſurgeret, atque ambularet. Sed dolor tenebat regionem epicolicam dexteram, & proximam lumbi partem, inde aliquando in tranſverſum per hypogaſtrium, alias in dexterum ſcroti latus, interdum in propinquum femen ſe extendens; ut nephriticus videri poſſet. Verum neque obnoxius homo unquam fuerat dolori nephritico, & præſenti, ſi vomitus, & dejectiones excipias, ſimillimum qui ante quatuor dies ingruerat, nephriticum non fuiſſe, tum illa quam ſupra expoſuimus, proxime præcedens cauſa, tum graves ab hac in ſociis eodem tempore effectus ſatis oſtendebant: denique urinæ nihil mutatæ & ſanorum omnino ſimiles contra atque in nephriticis ſolent, non ejus generis dolorem eſſe, confirmabant. Attamen cum neque eorum

[1] n. 6.

Digitized by Google

quæ exterius adhiberi jusseram, quidquam prodesset; enemata autem negaret æger se posse admittere propterea quod simul hæmorrhoidum tumor, & cum tenesmo tantus dolor accesserat, ut si ab immissa fistula magis exacerbaretur, par ferendo esse non posset; me necessitas urgens laxandi, & nephritici doloris similitudo ad auxilium tentandum impulit in hoc proficuum, nimirum tepidum emolliens balneum. Nec me spes fefellit. Vix enim in balneo consederat æger, cum angor primum, & paulo post dolor remiserunt. Sed e balneo egressum cum uterque rursus vexarent; conciliare paulisper somnum, & sic reficere coactus sum. Itaque grano uno sumpto laudani opiati, horam unam dormivit. Experrecto, & dolore aliquanto minus laboranti, ut capere aliquid cibi jam posset, ptisanam dedi ex jure pingui, qua accepta, reliquam noctem dormivit. Postridie febricitanti, sed nullo jam cum ventris dolore, amygdalinum oleum præbui, certa autem hora clysma ex lacte, & mucilaginibus imperavi, cui ne dolor, quamvis minor factus, hæmorrhoidum obstaret, exigua turunda profuit, antea podici indita, illitaque ranarum pinguedine, quippe ex Amici Medici observatione ad dolores venarum illarum mulcendos idonea; turunda autem exempta, siphonis fistula, ut minus molesta esset, inverso pulli tenuiore intestino obducta, ficque sensim, sensimque immissa. Injecta cum horam, eoque amplius retenta ejeciſſet, levamen inde retulit angoris alicujus, etiamtum in ventre superstitis, & sitis. Adversus quam, & oris amarorem multa epota Nucerina aqua profuit. Exinde omnia magis semper in melius verterunt. Atque iisdem fere mulier quoque adjuta est, cum flavæ dejectiones, utiles quidem, sed sitim, & leves quosdam ac vagantes ventris dolores, & tenesmum cum ardoris sensu afferentes, subinde molestæ essent. Nec Sacerdos flavis dejectionibus caruit, sed minus fluidis, nullumque, nisi hæmorrhoidum, dolorem moventibus. In iis muci erant, qui semel in globum compacti, cum hunc attentius inspicerem, quasi indigestum adipem, quocum tendinea permista esset substantia, refegre videbantur. Is globus prodiit quarto a recidiva die cum solidis recrementis, sanguine tinctis, non admisto, sed superficie tenus aspersо, ut ex hæmorrhoidibus esse, intelligeres. Sicque hi quoque duo intra undecimum a prandio illo diem convalescentes, multos annos postea sine ullo relictæ in ventriculo, aut intestinis læsionis indicio, vixerunt. Quin Sacerdos nullo alio morbo, nisi Aortæ intra thoracem aneurysmate, quod, sexennio post inchoatum, diu pertulit, ad extremum confectus est.

9. Nunc ut ab his ultimis incipientes, ad cætera quoque in propositis quatuor ægrotantibus observata, aliquid adnotemus; si forte in Sectione hac X. Sepulchreti (1) Paawium credentem animadverteris, exhibiti veneni signa fuisse immanem ventriculi cordis dexteri, & proximæ venæ Cavæ dilatationem, & sanguinem in corde, venisque omnibus vi, ut putabat, frigidissimi veneni in vivente corpore concretum, quasi septima a morte hora cadaver non secuisset; noli ad ejus confirmandam opinationem, Sacerdotis nostri aneurysma referendum putare. Nam dilatationes ejusmodi non cito adeo fiunt, ut videtur ille arbitrari, nec certe in nostro aneurysmatis incipientis signa, nisi post plures, ut dixi, annos se ostenderunt; ut si vel a constrictionibus quæ doloris, & angoris tempore contigerint, primam habuisse originem, suspiceris; pro veneni tamen indicio accipiendum id contendere non possis quod a tot aliis causis tam longo temporis intervallo factum esse, cæteri queant existimare. Quod vero ad sanguinem attinet tum in venis, tum in corde ipso concretum; non raro id tibi in cadaveribus eorum inventum retulimus quos causa longe alia ac venenum, interemerat; ut si a concreto intus sanguine, quemadmodum in subjecto Scholio conjicitur, factum esset, ne cor Germanici (2) combureretur, complurium quoque aliorum corda in quibus nulla esse veneni suspicio

(1) Obs. 4. §. 2. (2) Sueton. de duodec. Cæsarib. l. 4. c. 1.

Digitized by Google

picio posset, igne absumi nequissent. Quid? si huc illud addas quod Solertissimo Meadio (1) placet, venena in nervos præcipue, non in sanguinem, agere, a qua sententia non abhorruisse videtur Harderus (2): nec sane de quibusdam venenis negari id potest, ut puta quæ illico interimunt, quale Vibulenus Agrippa (3) *in ipsa Curia* (non ex *annulo*, ut Baccius (4) scribit, tunc alios quosdam, ut opinor (5), in mente habes) sed *depromptum sinu venenum hausit, prolapsusque ac moribundus*, ne *festinatis quidem lictorum manibus* prius *in carcerem rapi* potuit, quam *fauces jam exanimis laqueo vexarentur*, aut quale Neronis jussu *velocissimum ac præsentaneum* paravit Locusta (6), quo & porcellus *statim examinatus* est, & Britannicus *ad primum gestum concidit*; virus enim (7) *ita cunctos ejus artus pervasit, ut vox pariter & spiritus raperentur*. Ipsi autem Meadio (8) nullum ad suam sententiam confirmandam aptius visum est, quam venenum illud quod, ex Nicholsii experimentis, memorat canem in ipso per gulam transitu *non integro dimidio temporis minuto* necare, imo injectum in extremum intestinum *momento* idem facere, nullis inflammationis, vel corrosionis signis extantibus; ut minus mirari oporteat quæ de cuniculo ex Sproegelio, aut de puella ex Ettmülleri filio supra (9) adnotavimus, utroque propterea ad eundem modum rem explicante. Quoniam tamen dum venena afficiunt nervos, motum sanguinis *varium* fieri, *vel intercipi*, ut Wepferi (10) utar verbis, sive ejus *circulationem nunc impeditam, nunc confusissimam* esse, contingit; continget quoque, sanguinem aliter in aliis constitutum deprehendi. Itaque Meadius (11) fieri, censet, ut si universali paralysi a veneno inducta, subito circulatio sufflaminetur, sanguis in vasis perfecte fluidus perstet, alias autem (12) ut circulatione turbata, secretionibus interruptis, minimis vasculis stagnatione impeditis, quæ omnia ob affectos nervos contingunt, sanguis ipse varie mutetur, ut pote qui cum sit humor ex diversis permistis compositus, mutationibus quibuscunque obnoxius est solo mutato motu. Mutationes autem hæ sanguinis, præterquam quod neque primus, neque proprius effectus devorati veneni sunt, pro varia non modo nervorum affectione, sed & sanguinis ipsius dispositione longe aliæ in aliis corporibus esse possunt. Itaque; ne ab arsenico recedamus; mortua ob illud mulier fluidum, ut supra (13) legisti, sanguinem habuit, atque coccineum; mortuus autem ob idem canis, quemadmodum retulimus supra (14), grumosum habuit, & nigrum. Et ipse memini, cum ipsos ab Amico mures novem ex majoribus arsenico enectos dissecarem, vidisse in cunctis auriculas ambas cordis nigro sanguine distentas, sed neque coagulato, neque, ut in viventibus, valde fluido. Verum quia non ut veneni effectus, sed ut alia atque alia, ad naturales quasdam structuras attinentia, perspicerem, illas bestiolas incidebam, nihil præterea quod huc attineat, adnotatum habeo, nisi in omnibus valde plenum fuisse ventriculum, nec, quantum exterius apparebat, in nullo inflammatum, multoque minus pertusum, quorum utrumque de intestinis quoque dictum putato. Nec Heydius (15) in duobus qui idem venenum voraverant, muribus refertum limo & pane ventriculum inflammatum, aut erosum fuisse, ait. Illud vero ait, cum alterum mortuum dissecaret; nam alterum viventem incidit; *nihil e vasis effluxisse sanguinis*, imo *e cordis ventriculis, ejus cono abscisso, ne guttam cruoris stillasse*, an quod alia in vasa secessisset, an quod concretus esset, cum verbum hac de re non addat, incertum. Contra certum est ex Præstantissimi Elleri (16) experimentis, cum sanguini recens educto tertiam, aut quar-

(1) Tract. de Venen. passim. (2) Sepulchr. S. cit. in Schol. ad Obs. 17. Additam.
(3) Tacit. Annal. l. 5. (4) De Venenis ubi de venenor. ingest. sævitia.
(5) Vid. Plin. Nat. Hist. l. 33. c. 1. & Annot. Dalecamp. (6) Sueton. l. 6. c. 33.
(7) Tacit. Annal. l. 13. (8) Tract. cit. in Append. Tentam. 5. (9) n. 5.
(10) Sepulchr. ibid. in Schol. ad Obs. 3. (11) Appen. cit. (12) Introduct. in fin.
(13) n. 3. (14) n. 4. (15) Obs. Medic. 48.
(16) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1752. Class. Philos. Experiment.

Digitized by Google

quartam partem solutionis arsenici admiscuisset, illico sanguinem esse spissatum, ejus tamen globulis, si per microscopium inspiceret, maxime extenuatis, dissolutis, & quasi in motum actis: quos inter hic illic perspicue apparebant parvæ crystalli triangulares, scindentesque mucrones sagittarum referentes; ut ex his omnibus intelligeret, erosiva ejusmodi validissima venena agere destruendo non tam fluidas, quam firmas partes nostri corporis. Sed neque ille ignorabat, devoratum quidem arsenicum non ita *immediate* sanguini admisceri, & tu ea proportione demum admisceri non posse, videt. Præstabit igitur, ut ab extracto sanguine ad vivens corpus, & a canibus, & muribus ad homines redeam, & quæ in his ab devorato arsenico dissecans Ruyschius (1) invenerit, proferam. Aliquoties ille ejusmodi cadavera inspexit: & contra atque ii qui *in tali casu, solummodo sanguinem coagulari autumant*, nunquam ipse coagulatum reperit, sed ventriculum exulceratum, si satis quidem temporis ad id fuisset, ut in fœmina cujus ventriculi magnam partem in liquore servabat, in cujus tunica intima, variis locis ulceribus affecta, arsenicum album *hærebat*. Quod si citius interiissent; tum puncta sanguinea hic illic vidit per ventriculum disjecta.

10. Ex his Ruyschii Observationibus cum iis quæ supra (2) memoratæ sunt, junctis, præclare intelligitur, primum, ac proprium devorati arsenici, & ejusmodi corrodentium venenorum effectum edi in ipsas intimas canalis alimentorum tunicas, ventriculi præsertim, in quo primum morantur, irritatis earum nervis, ipsisque tunicis compunctis, &, si tempus detur, inflammatis, exulceratis, perforatis. Itaque in ejuscemodi infortuniis nihil accidere felicius potest, quam ut ventriculus id quod ingessit, rejiciat illico, aut certe quam citissime: unde præcipue factum est, ut qui curati sunt a nobis (3), evaserint. Quin multo felicius generoso cuidam Viro accidit, ut cum pro cremore tartari binas tartari emetici drachmas sumpsisset, mox aliquot non sine præcordiorum angustiis, insecutis vomitionibus, ab omni ventriculi incommodo solutus sit, censente Cl. Dethardingio (4), vix nonnullis pharmaci moleculis dissolutis, & ad vomendum stimulantibus, non datum esse tempus dissolutioni reliquarum, sed omnes, quæ certe hominem tanta illa copia peremissent, fuisse rejectas. At sunt qui natura minus ad vomendum sunt prompti. Sunt etiam quibus ejusmodi in casibus contenduntur adeo fibræ orificii sinistri ventriculi, & gulæ, ut fibris resistant se in reliquo ventriculo contrahentibus: nec semper succedit, ut si aliquid tunc detur, aut infundatur deglutiendum, resistentes illæ fibræ, ut Wepferus (5) docet, laxentur; sunt enim casus in quibus homo tunc deglutit, & tamen inani vomendi desiderio lacessitur (6). Illi etiam qui cito non vomunt, minus aliquando periclitantur, ut si, ventriculo pleno, venenum vorent. Itaque Baccius (7), cum suspectum convivium non potest vitari, consilium dat, ut nec sitibundi, neque famelici accedant, sed præsumpto lacte, & saturi crassis ac pinguibus cibis. Viderat enim (8), ex eodem pravo alimento quo omnis familia usa fuerat, dominum dumtaxat mori illo ipso die; nam ventre vacuo comederat; servatis cæteris qui pleno. Quæ res etsi non semper a veneno defendit, hujus saltem haud raro vim pernicioſam retardat, ut in muliere vidisti a cujus casu hæc Epistola inchoata est, & Capuanis quoque Senatoribus ferme duodetriginta ideo serius mors accidit, quia impleti cibis, vinoque cum venenum sumpsissent, sic *minus efficacem in maturanda morte vim veneni fecerant*, ut Livius (9) memoriæ historiarum mandavit. Quod si inani ventriculo veneni pauxillum, sed multo cum cibo, deglutiatur; mirum non est, si levius periculum fiat. Sic enim venenum aut arcetur a ventriculi

(1) Thes. Anat. 8. n. 70. (2) n. 3. 4. 5. (3) n. 6. 7.
(4) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 74. cum Schol. (5) Scholio cit. supra ad n. 9.
(6) Sect. hac Sepulchr. Obs. 4. §. 6. (7) De Venen. ubi de Particulari Præserv. n. 1.
(8) Ibid. ubi Venena quibus modis fieri possint irrita n. 10. (9) Historiar. l. 26.

Digitized by Google

culi tunicis, aut multis admiſtis retunditur. Secundum hæc, pleraque eorum quæ ſupra a nobis ſcripta ſunt, explicare licet. Pleraque dixi; nam quædam ſunt profecto difficiliora, illud in primis, cur Sacerdotem (1) dolores non in ventriculi regione, ſed in epicolica dextera corripuerint. Quod ſi quarto dumtaxat die accidiſſet; conjici tum poſſet, quaſdam veneni particulas, in primis illis Coli inteſtini cellulis retentas, pupugiſſe. Mox autem a veneno ſumpto; niſi ventriculum, ut in quibuſdam corporibus, aut, quoniam id rariſſimum eſt, Duodenum inteſtinum aliquanto dexterius fuiſſe, aut aliud ejuſmodi comminiſcaris; non facile intelligas.

11. Quod vero in curatione, theriaca, aliiſve ejuſmodi antidotis uti, mihi ne venerit quidem in mentem, nihil miraturum te, ſcio. Cur enim, cum erodens venenum eſſe, cenſerem; oleum camino adderem, illudque magis commoverem, aut certe ejus effectus augerem? Et ſane videbam de quatuor quos curavi, cum unus theriacam ſua ſponte ſumpſiſſet (2), illi æſtum ventriculi eſſe auctum: quo minus miror, puerum in Sepulchreto (3) commemoratum, cui theriaca bis data eſt, intra quartam horam a comeſto arſenico interiiſſe: & ſi Jo. Faber (4) juveni qui *riſagalli* pulvere pro cinnamomo uſus erat, nihil niſi mithritidatium, præbuiſſet; certe non ſervaſſet. Servavit autem, quia ſimul juſcula pinguia, & lac copioſe exhibuit. Sic etiam ab Jo. Jod. Cyſato (5) puerum, & puellas duas, ingeſto arſenico periclitantes, ſervari potuiſſe, credo, non quod Elect. *Orvietanum*, ſed quod antea lac crebro dediſſet, natura autem hos omnes citis vomitionibus antea adjuviſſet. Neque enim illiuſmodi alexipharmaca poſſent erodentes particulas irretire, aut ſic obruere, ne pungendo inflamment, & exulcerent, aut exulceratas partes lenire, & abſtergere; ſed illis motum, & vim addere, his vero calorem, & irritamenta. Contra autem, lac, oleum, viſcidula alia, tum ſerum, atque adeo ipſa aqua, alia irretiendo, alia diluendo, leniendo, abſtergendo quantum poſſint, manifeſtum eſt, ſi ea quidem copia dentur qua vomitiones adjuvent, & ſiquid poſt has reliqui ſit, diluant adeo, ut noxiam ejus vim obruant. Et Veteres quidem, tametſi nonnulla quoque minus convenientia proponerent; ea tamen quæ modo laudabamus, quanti facerent, ſatis Ardoynus (6) oſtendit. Recentiores autem, inutilibus, noxiiſque omiſſis, cætera, cum occaſio tulit, ſuis alii ſcriptis, alii aliorum etiam collectis Obſervationibus comprobarunt. Sic de lacte, præter illas quas ſupra (7) indicavimus, plurimæ extant aliæ, in quibus ea præſertim eſt quam ex Hoffmanno deſcripſiſſe ſe, ait Henricus Dooſchodtius (8), decem videlicet juvenum a juſculo avenaceo cui arſenici plus ferme quam unciæ duæ cum ſacchari totidem admiſtum fuerat, brevi male habentium, ſervatorum tamen per lac tandiu exhibitum donec omnis vomendi conatus ceſſaret: tanta autem copia exhibendum fuit, *ut ſingulis vix decem menſuræ lactis ſufficerint*. Sic de oleoſis (& oleum ſane amygdalinum iis quoque, ut aliis pluribus, datum eſt) quid Recentiores, non ſecus ac Veteres, cenſuerint, a Viro Cl. Joanne Gentili (9) propoſitum leges. De aqueis autem, in quibus ſerum, & aqua ipſa eſt, apud Ettmüllerum Diſputationem inſpicito quæ inſcripta eſt *Parva magnorum morborum Initia*. Habebis in ea (10) exemplum hominis qui hauſta per errorem aqua, ut vocant, fórti, epota mox aquæ magna vi ab omni noxa immunis eſt redditus. Ad quod adde alterum ex Sydenhamio (11), qui hoc uno remedio copioſe & dato, & per ſedem injecto, eum ſervavit *qui haud modicam mercurii ſublimati corroſivi quantitatem deglutiverat*.

(1) ſupra, n. 7. 8. (2) n. 7. (3) Sect. hac in Addit. Obſ. 13. Hiſt. 7.
(4) Ibid. Hiſt. 12. (5) Ibid. Hiſt. 2. & ſeq. (6) De Venen. l. 2. c. 1. 2. 3. 5. ubi de Curat.
(7) n. 5. (8) Differt. de Lacte in Corollar. (9) Annotaz. alla pag. 64. v. 5. della Letter. Filoſ.
(10) §. 47. (11) Epiſt. Reſponſ. I. verſ. fin.

Digitized by Google

rat. Et Boerhaavius (1) ubi ea proponit quæ adhibenda sunt, cum sumpti veneni species ignoratur, non modo eam Sydenhamii curationem, sed & pleraque eorum laudat quæ paulo ante dicebamus, & in ægris illis adhibuimus, ne balneo quidem, & opio denique, prætermissis, quod etiam ostendit quatenus utile esse possit. Cætera in eo quem modo indicavimus, loco apud Ettmüllerum non omittuntur: quæ ut profuerint cum venenum minus esset notum, Scretæ in Sepulchreto (2) Observatio monstrat. Cum vero ejus species cognita est, quanto præstet remediis uti, ipsi peculiariter adversantibus, duæ primum haud dissimiles, exitu autem dissimillimo docebunt historiæ, altera ibidem (3), altera apud Cel. Meadium (4), si inter se conferre volueris. Cæterum ab uno, eodemque veneno quam varia in tribus illis quos simul curavi (5), sint orta symptomata, nisi per te animadvertere potuisses, hic admonerem. Sed satis de *mineralibus*, cum etiam quæ a sumpto sulphure detrimenta viderim, alias (6) acceperis. Nunc quædam de vegetabilibus venenis attexamus.

12. PAUPERCULA nata annos circiter sexaginta, quæ se; quecunque ejus rei causa esset; alias voluerat in flumen dejicere, novissime cum ex rhododaphne, quem fruticem nostrates vocant *oleandro*, magnam foliorum vim decerpsisset, ex iisque contusis expressum succum, admisto vino, bibisset; tribus fere post horis a mulieribus quæ in proximis erant Zotheculis, audita est vomere vehementer. Accurrunt: quid fecerit, intelligunt: & sitienti aquæ cyathum præbent, post vomitum ratæ nihil mali relictum iri. Verum cum mox pessime habere cernerent, Sacerdotes primum, tum deinde & nostrum, qui forte haud procul erat, Mediaviam accersunt quincta circiter ex quo mulier succum illum biberat, hora. In respiratione nihil animadvertit quod magnopere esset adnotatu dignum, neque in facie, si fusca labra, & inferius præsertim, excipias; nam cætera aut naturali erant colore, aut vix ad pallidum nonnihil vergebant: nec frigidum corpus erat, sed dumtaxat paulo minus quam tepidum. Cum fœminæ quæ adstabant, dicerent, jam nullam superesse loquendi facultatem, inclamavit in aurem ægræ, quæ sopitæ instar jacebat, brachium porrigeret. Illa vero facile ad sedendum se erexit, & cum mulieres interea brachium alterum protraxissent, ipsa mox alterum præbuit. Pulsus erant parvi, debiles, subduri. Interroganti respondere conata, inconditam quidem vocem; sed nullum distinctum edidit verbum, digito humorem quem vomuerat, nec ita paucum, humi indicans. Et præscripsit ille quidem quæ continuo potanda darent. Sed frustra. Illa enim, nil ferme accipiens, quarta exinde hora mortua est; ut ab epoto succo horas vixerit haud amplios novem. CADAVER postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Decembres A. 1745. cum Judicis rerum capitalium jussu secandum esset, eique sectioni idem præesset Mediavia, a quo mihi hæc omnia insequenti die sunt diligenter narrata; primum omnium animadversum est, nusquam in supino corpore livorem ullum, aut ullum tumorem, ne ventris quidem, apparere; in prono autem omnia a capite ad calces colore esse violaceo. Abdomine mox, & Pectore apertis, intus calor etiamtum aliquis perceptus est; tametsi hora esset ab obitu decima septima. Intra illud omnia secundum naturam se habentia, & posita occurrerunt; ut nec ventriculus, nec ullum intestinum tumeret; nam quod Colon in medio transversi illius sui sub ventriculo tractus ad tres quatuorve digitos deorsum se inflecteret, indeque sursum rediret, res est quæ, sicuti ex nostris Epistolis intelligere potuisti, non rarissime vel in illis offenditur, in quibus a natura potius, quam a morbo, sic esse videatur. Sed cum oculos attentius defigerent; venas quæ per ventriculum, omentum, & intestinorum partem, mesenterio annexam, feruntur, valde esse distentas, animadverterunt. Dissecto ventriculo, viridem in eo humo-

(1) Vid. Instit. §. 1129. & Prælect. ad eund. §. (2) Hist. 10. in cit. Obs. 13. (3) Hist. 13.
(4) Tract. de Venen. Tentam. 4. in fin. (5) n. 7. 8. (6) Epist. 55. n. 9. & seqq.

Digitized by Google

morem mediocri copia viderunt; quo abjecto, nihil usquam læsionis in detersо ventriculo repertum est, nisi quod rugæ quæ per fundum prope antrum pylori secundum longitudinem ducebantur, æquo duriores fuere. Neque præter consuetudinem quidquam in Duodeno, quod aperuerant, intestino deprehensum est, etsi non sine eodem viridi humore fuit, quem in ventriculo conspexerant, an a bile; quanquam hujus vesicula moderate plena occurrit; illuc effusa, cum acidisque succis permista? nam is quem hauserat mulier, nigrum potius ab admisto vino colorem retinuisset. In Thorace, dexter pulmo ad pleuram annexus, & valde a tergo rubens, aliquid intus quasi concreti sanguinis habere visus est. At sinister non modo undique solutus; sed ita in se concidens, ut si intus nihil ferme aeris esset reliquum, vix autem a tergo nonnihil rubens. In cordis ventriculis nihil prorsus erat sive fluidi sanguinis, sive concreti. Cujus, cum majora vasa dissecarentur, magna copia, sed neque in grumos coacti, neque justo fluidioris, profluxit.

Caput non attigere.

13. Eo libentius hanc Observationem scriptis mandavi, quod hoc veneno interfectorum anatomen apud quenquam legisse non memini; sumpti autem signa ab Recentiorum ullo observata. Majores vero non omnes hominibus nocere, imo aliqui prodesse, scripserunt. *Rhododendros*, inquit Plinius (1) *ne nomen quidem apud nos invenit Latinum: rhododaphnen vocant, aut nerium. Mirum, folia ejus quadrupedum venenum esse, homini vero contra serpentes præsidium, ruta addita e vino pota. Pecus enim, & capræ, si aquam biberint, in qua folia ea miduerint, mori dicuntur.* Quibus satis similia scripsisse videbis Dioscoridem (2): neque Apulejum (3), neque adeo quem tunc fere describebat, Lucianum (4) hinc nisi bestiarum perniciem memorasse. Certe ille fruticis hujus flores, quos vulgus *rosas Laureas* appellaret, *venenum* quidem *rosarium* dixit, sed quia *cuncto pecori cibus* earum *lethalis sit*. Quin Lucianus ne cunctis quidem illis animalibus, sed asinis dumtaxat, & equis pernicioſum esse, scripserat. Fideliter enim latine sic reddiderunt: *Malus est is cibus asino omni, & equo: num eum qui ex eo comederit, e vestigio emori, dicunt.* Contra; ut Scribonium (5) præteream non ita obscure indicantem, ab eo qui rhododaphnes folia ad dentium dolorem mandere voluerint, salivam non esse deglutiendam; Galenus certe (6) hominibus quoque, non modo plerisque pecudibus, pernicioſum esse hunc fruticem, diserte docuit. Quem secuti Arabes Medici quique præcipui, quos singulos ab Ardoyno (7) productos invenies, præsidia adversus id venenum proposuere. Signa autem ejus sumpti, tum ab eodem Auctore (8), tum a Matthiolo (9) collecta, huc ferme redeunt, ut vehemens oriatur angustia, intumescat venter, & doleat, & fluat, inflammatio creetur, æstusque universi corporis, alienatio mentis, syncope, & mors subsequatur: hæc autem, quia rhododaphne præter modum calefaciat, itemque incidat, mordeat, exulceret, resolvat. Quorum signorum, atque effectuum cum in descripta ægra, ejusque cadavere vix ullum facile agnoscas, contra autem alia, atque alia fuisse, videas; te credo idem quod ego, optaturum, ut quotiescumque hoc veneno aliquis læsus est sive priscis temporibus, sive postea, eorum quæ ipsi acciderunt, scriptas haberemus historias potius, quam plurium Auctorum, quorum alii sæpenumero alios describunt, diagnoses, hypothesibus interdum fortasse magis, quam Observationibus, respondentes. Atque utinam, sicut tot aliis e vegetabilibus venenis periculum in canibus a Wepfero, ab aliisque factum est, & viventium symptomata, mortuorumque læsa viscera adnotata sunt, ita etiam in hoc factum esset, aut nobis faciendi tempus nunc esset; nihil libentius quam inter se

[1] Nat. Hist. l. 24. c. 11. [2] De Med. Mat. l. 4. c. 77. [3] Metamorph. l. 4. prope initium.
[4] in Lucio, sive asino. [5] Compos. Med. 55. cum Rhodii Not.
[6] De Simpl. Med. facult. l. 8. [7] De Venen. l. 3. c. 21. [8] Ibid.
[9] Comment. in c. 12. l. 6. Dioscorid.

Digitized by Google

ejuſmodi omnes Obſervationes conferremus, ut quid diſcriminis ab alia aut ſpecie, aut temperatura, aut ætate, aut regione, aut plantæ parte, aut hujus conſtitutione, aut admiſto denique humore exiſteret, liceret diſpicere.

14. Nunc ſi unam hanc ſpectemus Obſervationem; veri ſimile putabimus, egiſſe venenum hoc in ventriculum, ejuſque nervos, &, quod conſequitur, in alios cum iis cohærentes. Quid enim duriores illæ ventriculi rugæ, quid vomitus, quid expreſſa, ut videtur, bilis, quid amiſſa loquendi facultas, quid ille quidam quaſi ſopor, quid alia quæ nunc prætereo, niſi quarundam internarum convulſionum, contractionumque nobis conjecturam ſuadeant, a quibus cohiberi quoque potuit ſanguis, & externas illas ventriculi, & inteſtinorum venas diſtendere? Nec vero dicas, ſi ventriculo interius vellicato, illa omnia contigere; multo ipſam magis interiorem ventriculi faciem diſtentis vaſculis inflammatam apparere debuiſſe. Namque ita vellicari ventriculum, ut ejus nervi irritentur, ad ea quæ diximus, explicanda ſatis eſt. Ut enim habitam in ipſo homine Obſervationem primum commemorem, profecto Coriaria, ſive planta illa quæ *Rhus Myrtifolia Monſpeliaca* C. B. vocabatur, quam cito, quam repetitam, quam horrendam, quam brevi lethalem epilepſiam excitet, Clariſſimus Vir Sauvages (1) oſtendit. Idem tamen in viri cadavere, a comeſtis illius baccis admodum quindecim interfecti, nullam cerebri, nullam alicujus alius partis læſionem potuit deprehendere, & nominatim ventriculi ipſius, in quo Coriariæ etiamtum baccæ erant quinque, cum cæteræ, emetico dato, fuiſſent rejectæ. Atque ut ad plura, & pluribus in beſtiis obſervata tranſeamus; certe nec pauca, nec levia paſſus eſt canis, itemque paſſa feles eſt, quorum illum datis nucibus duabus vomicis Heydius (2), hanc napelli ingeſta drachma Sproegelius (3) peremit. Canis tamen *ſtomachus, œſophagus, & inteſtinum naturali conſtitutione gaudebant*: & felis ventriculus *naturali* erat *ſimillimus, nihilque eroſionis ſimile viſum eſt, villoſaque tunica nitidiſſima, inteſtina cum viſceribus reliquis ſaniſſima*. Itaque ut Heydius ex ſua Obſervatione patere cenſuerat, veneno illo *potiſſimum infectum* fuiſſe *fluidum, cerebrum, nervoſque irrigans*; ita Sproegelius ex ſua hoc concluſit (4): *cum nullum*, inquit, *nec eroſionis, nec inflammationis in animali, hoc veneno interempto, ſignum viderim, vim ſuam potiſſimum in nervos exegiſſe oportet, vellicando nerveam ventriculi membranam*. Quin experimenta etiam inſpice Wepferi, Brunneri, Nicholſii in iis animalibus habita, quibus vegetabile aliquod venenum, & nonnullis eadem quæ Sprogelius, & Heydius, præbuerant. Gravia in omnibus ſymptomata, nec multo poſt devoratum venenum ingruentia; non omninum tamen inflammatum ventriculum fuiſſe, leges. In aliquo enim (5) *interna* ventriculi *ſuperficies alba erat, nec ullibi vel minimum inflammationis ſignum apparuit*. In alio (6) *anfractus* ventriculi *albicabant, & ſi alicubi paululum magis quam alias obſervatur, rubebant, non tamen manifeſte inflammati erant*. In alio (7) *nulla* in ventriculo *inflammationis ſigna obſervari potuerunt*, tametſi *anfractuum ſuperficies minus alba erat ac alias conſpicitur*. In alio (8) denique ventriculi, & Duodeni inteſtini *ſuperficies interna prorſus albicans, & omnis inflammationis expers fuit*. In nullo autem ex iis quæ diſſecuit Nicholſius (9) *ulla intus membranarum inflammatio conſpicienda erat*; ſed fluido, qualis & in fele Sproegelii fuit, fluido, inquam, ſanguine diſtentæ venæ: quod adnoto, quia neque in quatuor modo commemoratis ex Sepulchreto animalibus ullus in ſanguine grumus fuit; quin eorum alicui (10) pariter ac in propoſita mulierе (11), *in cordis ventriculis nihil omnino ſanguinis ſupererat*. Cæterum non eadem in omnibus quibus idem ac quatuor illis, ve-

[1] Mem. de l'Acad. A. des Sc. A. 1739. [2] Obſ. Med. 50. [3] Experim. circa venena Exp. 2.
[4] §. 5. [5] in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obſ. 5. Hiſt. 5.
[6] Ibid. Obſ. 6. Hiſt. 1. [7] Ibid. Obſ. 7. Hiſt. 1. [8] Obſ. eod. Hiſt. 1.
[9] apud Mead. in Append. ſupra ad n. 9. cit. [10] Obſ. 5. cit. Hiſt. 1. [11] n. 12.

Digitized by Google

venenum præbitum fuerat, inventa sunt: imo in pluribus ventriculi inflammatio; ut minus tibi esse mirum debeat, si eandem in proximis saltem intestinis, aut in his simul, & in ventriculo extitisse ab alio aliquo ex vegetabilibus veneno, productis duabus historiis recentibus ostendam. Solani quem furiosum vocitant, baccæ cum pernicioſos alias effectus, tum maxime in puellulo ediderunt: quem intra horas non multas miserandis modis peremptum, cum Vir Cl. Schreckius (1) incideret, vidit, inter cætera, Jejunum, & Colon intestina valde inflammata. Fungi autem, & nominatim ex ea specie quam Vaillantius sic designavit *Fungus mediæ magnitudinis totus albus*, annis superioribus prope Lutetiam Parisiorum id propemodum fecerunt quod Romæ, dum scriberet Plinius (2) fecerant, ut *familiam interimerent*; nisi natura, auxilio adjuta Experientis Medici Monnierii (3), qui symptomata omnia diligenter, & ordine describit, de sex qui comederant, quinque servasset. Idem Virginis quæ una omnium servari non potuit, cadaver perlustrans, inter alia plura quæ apud ipsum videbis, in ventriculo circa pylorum quædam inflammationis indicia, Duodenum autem intestinum vasis tunicarum omnino sanguine refertis, interius, præter leves aliquot excoriationes, purpureis maculis distinctum, in summa inflammatum deprehendit. Ego vero & intestinorum, & ventriculi inflammationem a vegetabili medicamento, sed acriori, eoque interdum perniciem haud secus ac venenum, afferente, elleboro nigro inductam conspexi. Ita autem res se habuit.

15. VIR, cujus anni, si ex facie æstimares, necdum quinquaginta esse videbantur, corpore bene conformato, subpinguis, colore laudabili, quamvis ad fuscum vergente, capillis autem, & barba nigris, ob delirium quoddam melancholicum in Nosocomio curatus, propediem erat discessurus, cum extractum sumpsit, quod vocant, ellebori nigri. Unde alvo soluta, plura dejecit. Sed cum mali nihil expectaretur; prima nocte, id est septima, an octava ex quo id sumpserat, hora, vomitus, & ventris dolores ingruerunt. Quæ mox, calido hausto jusculo, visa sunt conquiescere circa horam noctis secundam. Quincta iterum extiterunt; iterumque minui visa sunt ita ut ante sextam lectum peteret: vomitu autem nihil rejecerat, nisi materiæ ex viridi quasi nigriscentis quantum duo, aut tria cochlearia continere potuissent. Cubans quiescere visus est; certe nullam vocem indicem doloris edidit, quam in proximis lectulis cubantes ægri audiverint. Hora tantum octava sonus quidam, ex ejus ore emissus, a ministris auditus est: ad quem accurrentes, hominem jam mortuum invenerunt. Quæ mihi, iis forte diebus, nempe circa medium Decembrem A. 1747. in Nosocomio Anatomen docenti, cum essent relata; quæsivi primum, quale ellebori extractum, quantumque sumpsisset. Comperi autem idem quod aliis dari ibi solitum esset, videlicet e recens evulsis, contusisque radicibus simplici aqua paratum; pondere autem semidrachmæ sumpsisse, cum persæpe quidem ad scrupuli pondus, interdum tamen iis quorum alvus non facile solvitur, ultra semidrachmam sine ulla noxa exhiberetur. Tunc autem quærenti, num aliud præterea quod nocere posset, homo accepisset, responsum est, imo in eo peccasse quod non accepisset omnia quæ debebat. Nimirum quibus id extractum darent, eos, hoc sumpto, serum bibere: non bibisse autem hunc, post ejus mortem esse cognitum, ibi videlicet reperto sero, ubi positum fuerat, ut hauriret. His ita perceptis, duodequadragesima a morte hora sectionem aggressi sumus. CADAVERIS artubus minime rigidis animadversis, Venter apertus est. Ventriculum, & intestina vel exterius hic illic inflammata conspeximus; ut cum Ileum intestinum alibi justa esset, alibi justo majori, aut minori latitudine; ubi æquo angustius erat, ibi pertenues tunicæ, & sine ullo rubore, alibi autem rubicundis striis distinctæ spectarentur.

(1) Commerc. Litt. A. 1743. Hebd. 8. n. 4.
(2) Nat. Hist. l. 22. c. 23.
(3) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1749.

Digitized by Google

Tum ventriculo, & inteſtinis omnibus aqua immiſſa ablutis, & adapertis, illum cum annexa gulæ particula magna ex parte inflammatum, a ſiniſtris tamen, non a dextris, invenimus; inteſtina autem hic illic, ſic tamen ut minus levis in Tenuibus, quam in Craſſis eſſet inflammatio, ſi Rectum excipias, in quo ſpatia quædam æque manifeſto, ac ventriculus, erant inflammata. Nuſquam tamen in cadavere hoc toto vehemens apparuit inflammatio. Lien æquo paulo major, & ſima qua videlicet tangebat ventriculum, facie roſeo colore, totus autem adeo laxus, ut diſſecti interiora pene diffluerent. In jecinore nihil adnotatione dignum, niſi forte bilis color, qui, ut per veſiculæ tunicas tranſpiciebatur, ex viridi pallidus apparebat. Thorace adaperto, pulmones ſani, & undique ſoluti: neque cor, aut vaſa Magna quidquam habuere quod adnotarem, niſi quod in his parum ſanguinis, in illo vix aliquid fuit levis concretionis polypoſæ. Cranium cum ſecaretur, paucum ſanguinolentum ſerum defluxit: paucuſque mox ſanguis in Craſſæ meningis Sinibus, & majoribus per Tenuem ramis eſt animadverſus. Cerebrum, quod in eo qui melancholico delirio laboraſſet a primo miratus ſum, laxum adeo, ut cum dextere exemptum eſſet, in menſaque anatomica depoſitum, continuo ipſum hemiſphæriorum, extrorſum collabentium, pondus diſtraxerit partem poſteriorem Calloſi Corporis, nec tamen ab obitu dies tum erat ſextus. Ea diſtractio non prohibuit in reliqua ſuperiore, quæ integra erat, ejuſdem Corporis facie illum perſpicere faſciculum qui per medium ſecundum longitudinem extat, nihil ab eo quod ſolet, diſcrepantem. Mox perſecando cerebrum, neque in vaſculis quæ per medullarem ſubſtantiam ducuntur, neque in Choroidibus plexibus defuiſſe ſanguinem, vidi; ſed eandem ubique laxitatem animadverti, ut in cerebello quoque, & Oblongata medulla, & in Pineali ipſa glandula, quæ major potius, & globoſior apparuit, quam conſuevit. In tanta autem cæterarum partium laxitate mirabile fuit, lacunar quod dexterum, ſiniſtrumque ventriculi tertii parietem inter ſe conjungit, minime fuiſſe diſtractum.

16. Ex poſtrema hiſtoriæ hujus parte haberes quod exceptionis loco ad illa adderes, quæ de cerebro etiam melancholice delirantium alias (1) ad te ſcripſimus; niſi homo ante obitum jam ſanus eſſe videretur. Ex reliqua autem habes quid a nigro elleboro aliquando accidat, & in ventriculo, inteſtiniſque inveniatur. Scriptum eſt quidem ab nonnullis, & nominatim a Guillelmo Fabricio (2), non modo quod legerat, Virum Principem pharmaco, ex elleboro nigro parato, interemptum fuiſſe, verum etiam quod ipſe meminerat, Matronam corpore ſatis validam intra ſex horas mortuam eſſe ex quo devoraverat pillulas capitales, quibus nonnihil extracti ejuſdem ellebori admiſtum fuerat; tametſi vix vomitum, & dejectionem bis moverant: quam utramque mortem non ipſi elleboro, aut ejus extracto, quo feliciſſime in ſe ipſo, nedum in aliis, uſus erat, ſed præparantium negligentiæ, aut imperitiæ acceptam eſſe referendam jure cenſebat. Verum quæ ſymptomata eas præceſſerint mortes, aut quæ noxa in mortuorum interioribus reperta ſit, neque apud ipſum, neque apud alios legiſſe, nunc memini. Nam quod Ardoynus (3) ſymptomata ab hoc veratro enumerat immanem alvi fluxum, aduſtionem linguæ, eructationem plurimam, & inflationem, præter alia aliis quibuſdam, & in his elleboro albo communia, in quibus ſunt præfocatio, ſyncope, virium dejectio, ſudor frigidus, & ſpaſmus ab inanitione, ſi ex propoſita Obſervatione judicium ferendum eſt, magis fortaſſe pleraque hæc ſymptomata elleboro conveniunt albo, quam nigro. Certe in deſcripto viro non apparuerunt. At eorum quædam cum vehementi vomitione, quam recte ille albo adſcribit, in iis adnotata ſunt qui ab albo ſumpto perierunt, ut in muliere, quæ uti refert Joannes de Muralto (4), poſt creberrimos vomitus, horrendis agitata convulſionibus occubuit, utque in tenero catello

(1) Epiſt. 8. n. 14. (2) Reſponſ. ad Doring. (3) De Venenis l. 3. c. 13.
(4) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 6.

Digitized by Google

tello de quo Wepferus (1), mortuo ad eundem modum; quanquam canis de quo Courtenius (2), quadruplo ex eodem elleboro devorato paſſus quidem eſt vomitus, dejectiones, ſingultus, ſuffocationes, dolores etiam, ut videbatur; ſed evaſit tamen. Ut ut eſt; quæ in hoc viro acciderint ab nigro elleboro, accepiſti, ut illa pariter quæ in ejus viſceribus ſint deprehenſa. Ab albo enim elleboro ventriculum rubentem, imo etiam interne corroſum, & nigricantem repertum eſſe, ex catelli, & mulieris de quibus modo indicatum eſt, vulgatis ſectionibus ſcire poteras. Ab nigro autem quid humanus ventriculus, & inteſtina detrimenti cœperint, fortaſſe, niſi ex noſtra deſcriptione, pro certo cognoſcere non potuiſſes. Quod ſi illud ex eo, ut videtur, revera acciderit, quod is vir poſt devoratum extractum, larga, ut cæteri, potione ſeri, ab Hippocrate (3) etiam poſt veratrum nigrum imperata, non ſit uſus; hinc quoque illa quæ ſupra (4) diximus, de ſeri in iis qui acre venenum ſumpſerint, utilitate, confirmantur. Fuiſſe autem virum ad inflammationem per ſe diſpoſitum, nec copia, nec conſtitutio ſanguinis oſtendunt, quippe cum paucus, & fluidus fuerit. Neque enim in quibuſdam negaverim, veneni effectus a corporis diſpoſitione augeri, cum facile agnoſcam, a prava ipſa corporis diſpoſitione internum aliquando poſſe venenum gigni.

17. Et ſane veteres quoque Medici (5) *eoſdem fieri affectus*, agnoſcebant, *& a lethalis veneni potione, & a corruptione quæ a corpore ortum habeat*, videlicet *poſſe* hanc eſſe adeo *vehementem, ut veneni tum qualitatem, tum vires æquet*. Neque ex poſteris plerique deinceps alieni fuerunt ab hac ſententia. Quam neſcio an ulla confirmare evidentius poſſit, quam hæc Obſervatio, mecum olim communicata ab Joanne Franciſco Cicognino Forolivienſi, ſpectato, dum viveret, experientique Chirurgo, qui ut Florentiæ didicerat, ſic Rediii more periculum fecit.

18. FILIOLUS Franciſci Ridolfi Pictoris Forolivienſis, Tertiana febre maceratus, extenuatuſque, noviſſime diris convulſionibus ingruentibus confectus fuerat. ABDOMINE inciſo, apparuerunt inteſtina ad contractum meſenterium retracta, eorum tunicis ſubrigidis, & quaſi exſiccatis. Quæ, ut ventriculus quoque, multam continebant æruginoſam bilem, cujus attactu ſcalpellus violaceo colore inficiebatur. Eundem ſcalpellum, eadem bile ſtillantem, in carnem unius, & alterius columbi cum leviter impreſſiſſent ſic quidem, ut bilis intra vulnus remaneret; haud multo poſt uterque tremens, & convulſus periit. Quin etiam mica panis, illa admiſta bile, a gallo devorata, hic quoque parem habuit exitum.

19. Etſi eximius olim inter Patavinos Profeſſores Medicus Jo. Dominicus Sala (6) aſſeverabat, interna venena *raro generari in corporibus alioquin boni habitus, & nullis commiſſis erroribus; varius ita repente, ut ex aliis partibus, aut aliis accidentibus æger non prævideat*; tamen hoc ipſo quod raro, aut rariſſime contingere id poſſe, non negabat, ab iis de quibus ſupra (7) indicatum eſt, diſcrepabat Medicis, qui (8) extantibus aliquo in homine veneni ſignis, minime dubitabant, *facile diſcerni poſſe eos qui venenum ſumpſerunt, ab iis qui aliunde*, nempe intus genito veneno, *affecti ſunt*. Qui enim *ſuapte natura probis humoribus abundarent, ac ſanorum more* ſe geſſiſſent, eos *venenum ſumpſiſſe*, ajebant. Eſt certe aliquid in eo proferendo judicio, ſanus, an non is homo eſſet quo de agitur. Nam in Severino Falckio; ut petitis ex Sepulchreto (9) exemplis utar; neque omnium quæ ſumeret, vomitus, nec ventriculus intus rubicundus, & tantum non excoriatus veneni', noviſſime præſertim dati, ſuſpicionem movere poterant, cum ſcorbutus, vagæ febres, dein appetitus dejectus, & ſæviſſimi ſtomachi dolores jam diu vexaſſent. Contra in Juvene

(2) l. 4. S. hac 10. in Additam. Obſ. 8. (2) Saggio delle Tranſaz. trad. dal Dereham T. 3. c. 9. §. 6.
(3) De Intern. Affect. n. 46. apud Marinell. (4) n. 11. (5) Vid. Gal. l. 6. de loc. aff. c. 5.
(6) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 1. & 2. (7) n. 17.
(8) Galen. c. 5. ibid. cit. (9) Obſ. 1. & 2. modo cit.

Digitized by Google

vene de quo Salæ quærebatur ſententia, præter cætera exhibiti veneni indicia, illud quod boni eſſet habitus, & bene valeret, tantum apud Salam poterat, ut eum in Relatione altera fuiſſe is Juvenis ſcriberetur valetudinarius, & mali habitus, ille ſuam ſuſpicionem primam molliret. Tamen ut ſapiens vir erat, neque primo fuiſſe, neque ſecundo non fuiſſe venenum exhibitum, pro certo voluit reſpondere. Et ſane ut abundet corpus bonis humoribus; iſta ipſa abundantia facit, ut homo *ſuſpecta habere bona ſua debeat*, nimirum ne *retro quaſi ruina quadam, revolvantur:* quæ Celſi (1), Hippocratis (2) monitum ſecuti, ſunt verba. Nefarios autem veneficos, ut nulla ſuo de ſcelere ſuſpicio ſit, affectæ valetudinis occaſionem haud raro aucupari, novimus: quod & una monſtrat ex ſuperioribua noſtris Obſervationibus (3), & alias alibi factum eſſe antiquis etiam temporibus, animadvertimus. Sic verſutiſſima fœmina, & filio magis, quam genitoribus, digna, Agrippina (4), cum maritum veneno tollere ſtatuiſſet, iſque valetudine adverſa correptus eſſet, hanc ſibi *oblatam occaſionem* non omittendam putavit, eademque ad facinus occultandum aliis inſuper non inſolitis veneficorum fallaciis uſa eſt. Ideo enim, ut opinor, venenum *delectabili cibo boletorum* infudit viro *avidiſſimo ciborum talium* (5), ut multum ex iis comedendo, noxam tum ex nimia copia, tum ex pernicioſo fungo aliquo, boletis quaſi per coqui errorem interjecto, contraxiſſe videretur, ſive, ut accidit, *excruciarent dolores*, ſive *niſus vomendi*, ſive *ſoluta alvus*, ſive etiam *febris* magis exercerent; hanc enim & plures *annos cum ipſo vixiſſe*, & *cum illo* in cælum *veniſſe*, L. Annæus Seneca (6) indicavit. Hos, & alios ejuſmodi caſus ſi mecum animadverteris; ſimul ſceleſtorum hominum dolos, qui Medicis ſæpenumero imponunt, in quibuſdam ægris facilius poteris internoſcere, aut ſaltem, atque utinam in tempore, ſuſpicari, ſimul non ratione ſolum, ſed ex Obſervationibus etiam intelliges, certa quædam ſymptomata, ut ſitim, & certos quoſdam morbos, ut febrem, quæ ab nonnullis adeſſe dicuntur, ſi venenum ingenitum ſit, adeſſe etiam poſſe, cum venenum præbitum eſt, imo quoque præceſſiſſe. Itaque laudatus Sala, etſi venenum *generari ſine febre*, negabat; non tamen propterea in ſecunda Reſponſione huic ſigno tantum tribuit, ut mortuum eſſe illum Juvenem ab ingenito veneno, affirmaret. Nec vero ut idem affirmemus, cogit quod nullus inſolitus odor, aut ſapor, nulluſve in deglutiendo, aut poſt deglutionem dolor in ore, aut faucibus perceptus ſit. Ut enim improbi Regis Perſei (7) pollicitationem præteream veneni *quod nec in dando, nec datum ullo ſigno deprehendi poſſet*, & hic quoque alia quæ dici poſſent, omittam, ex meis ſupra (8) narratis Obſervationibus ſatis intelligis, vel ſine iis indiciis deglutitum eſſe venenum. Neque contra ex eo quod animal quodpiam ab iis quæ vomitu rejecta ſunt, devoratis male habeat, inferendum eſſe cum aliis, vomitum illum non ab interno, ſed ab aſſumpto eſſe veneno, propoſita noviſſime Obſervatio (9) ſatis indicat.

20. Sed & ea quæ in ventriculo mortuorum apparent, ut imponere aliquando poſſint, docet id quod de Falckio paulo ante (10) commemoravi. Eodemque addes quod ex Ballonio (11), itemque ex Riolano (12) in Sepulchretum retulerunt, in toxici dati ſuſpicione cum ventriculus exanthematis obſitus repertus eſſet, parum abfuiſſe, quin conſtanter Medici ſuſpicionem illam confirmarent, niſi admoniti fuiſſent, ea exanthemata a morbillis eſſe, qui cum erumpere in cute quidem cœpiſſent, ſed ob virium infirmitatem non perexiſſent, ventriculum occupaverant: eandemque ſuſpicionem in multis ſubito extinctis falſo inde eſſe ortam, quod fundi ventriculi potiſſimum pars ſiniſtra intus, extraque nigreſceret; cum id non veneno,

[1] De Medic. l. 2. c. 2. [2] Sect. 1. Aph. 3. [3] n. 6. [4] Vid. Tacit. Annal. l. 12.
[5] Vid. Sueton. de duodec. Cæſarib. l. 5. c. 44. [6] Apocolocynt.
[7] Vid. Liv. Hiſt. l. 42. [8] n. 7. [9] n. 18. [10] n. 19.
[11] Sect. hac 10. Obſ. 4. §. 10. [12] l. 3. S. 7. in Schol. ad Obſ. 10.

Digitized by Google

no, ſed ſanguini eſſet tribuendum, ibi intra venulas reſtitanti quæ ad ramum pertinent, *vas* olim *breve* nuncupatum. Sed neque e contrario quævis in ventriculo animadverſæ maculæ contemnendæ ſunt. Verum inter oculos, & lucem expandendus apertus ventriculus eſt. Sic enim qui maculis dumtaxat quibuſdam aſperſus videbatur, eundem, referente Ballonio (1), minimis foraminibus pertuſum deprehenderunt, veneni indiciis: quanquam tunc quoque diſpiciendum ex indiciis aliis crediderim, externi, an interni. Quin aliquando non manifeſtum modo, ſed & magnum ulcus in ventriculo reperiri poteſt, cujus originis prima ſigna toxici deglutitionem conſecuta eſſe videantur, neque res tamen ſine dubitatione eſſe. Sic in Juvene de quo Fabricius Hildanus (2) poſt lautum convivium primus ſtomachi dolor inceperat, ex quo paulatim aucto, & acerbiſſimo facto cum objiſſet, magnumque ulcus inventum eſſet, a ſuperiore ventriculi orificio in hunc deorſum ſe extendens, Parentes quidem id ab exhibito veneno repetebant; ipſe autem Fabricius veri ſimilius cenſebat, ab officulo aliquo acutiſſimo ulcus incepiſſe, infixo in rugam aliquam illius orificii; nam ſi a veneno ſumpto facta eſſet exulceratio; ea, inquit, *potius in ipſo fundo, quam in ore ventriculi, extitiſſet*. Attamen qui diſſentire a Fabricio vellent, objicere poſſent duas puellas non ſine veneficii ſuſpicione mortuas, in quarum altera Joannes de Muralto (3) juxta idem orificium atra quinque ſtigmata inuſta reperit, in altera Petrus Paawius (4) illud ipſum orificium duobus locis eroſum deprehendit: atque ut virum ſilerent ab eodem Paawio (5) ob eandem ſuſpicionem apertum (nam præter orificii illius eroſam ſubſtantiam, eroſam quoque habuit reliquam internam ventriculi faciem) canem tamen producerent, de quo in Hiſtoriis a Wepfero (6) editis, qui cum arſenicum devoraſſet, poſtridie mortuus, atque inciſus, *circa ſtomachum in ventriculo ſuperficiem rubram & inflammatam* oſtendit, *in fundo* autem *ventriculi & circa pylorum nullum inflammationis veſtigium*. Denique ut melius appareat, quam difficile in hac materia judicium ſit, videri aliquando poteſt in hujuſmodi ſuſpicionibus venenum ipſum in ventriculo eſſe deprehenſum, ut in Matrona de qua Bened. Silvaticus (7), *pulviſculus* ille *coloris cinericii ulceratæ ventriculi parti adhæreſcens* pro *luculentiſſimo* præbiti veneni *indicio* acceptus, vel ut in Muralti puella paulo ante memorata, pulviſculus ille alter *arenoſus*, qui ex humoribus in ventriculo inventis, & mundo vaſe exceptis ſubſedit. Verum niſi deprehenſus pulvis ea copia ſit, ut a peritis probe examinari, & pro veneno agnoſci queat, aut niſi illius particulæ, eroſis ventriculi tunicis adhærentes, ejuſmodi ſint, ut per ſe facile ſe prodant, ut *gilla* illa quam iis adhærentem Heerſius (8) invenit, ſive ut arſenici albi fruſtula, quæ iiſdem inhærentia vidit, & vix evulſit Salmuthus (9), & in muliere quoque de qua eſt prima hujus Epiſtolæ Obſervatio (10), facile agnoverunt; nihil inde pro certo licebit pronunciari.

21. Quæ omnia, atque alia quæ Etmüllerus; filium dico; in Programmate perpendit Lipſiæ edito A. 1729. erudite, & prudenter oſtendens, quam arduum, & periculoſum ſit certi aliquid in ejuſmodi quæſtionibus conſtituere; quæ, inquam, omnia quotieſcunque mecum ipſe conſidero, toties ſentio, jure meritoque eſſe a me factum, cum in quibuſdam diſſectionibus quas hic proponere potuiſſem, alibi autem ad te ſcripſi (11), venenum ingenitum, an ingeſtum eſſet, nolui pronunciare. In ea tamen in qua non ventriculum modo, & Duodenum inteſtinum, ſed & œſophagum eroſum deprehendi (12), magis augere potuiſſem, ſi pro certo notum fuiſſet, nullas extitiſſe vomitiones per quas rejectum venenum, fortaſſe ingenitum, ex parte aliqua reſtitando, œſopha-

[1] Sect. ead. Obſ. 17. §. 1. [2] Ibid. Obſ. 5. cum Schol. [3] l. eod. 3. Sepulchr. S. 8. Obſ. 7. [4] l. 4. Sepulchr. S. hac 10. Obſ. 4. §. 7. [5] Ibid. §. 8. [6] Ibid. in Additam. Obſ. 13. Hiſt. 12. [7] Ead. S. 10. Obſ. 5. [8] Sepulchr. l. 3. S. 8. Obſ. 8. [9] Ibid. obſ. 5. [10] n. 3. [11] Epiſt. 29. n. 18. & ſeqq. [12] Ibid. n. 29.

Digitized by Google

ſophagum forte læſiſſet. Non leve igitur veneni devorati indicium erunt ventriculi eroſiones, ſi nulla quidem cum vomitione, & cum œſophagi tamen ſint eroſione conjunctæ, præſertim ſi in eo reperiantur, qui cum ſanus hactenus fuerit, nihilque in victus ratione peccaverit, repente poſt ingeſtum quidpiam, inſoliti potiſſimum ſaporis, aut odoris, ſtomachi doloribus, aut angoribus, aliiſque ſumpti veneni ſignis correptus, intra perbreve tempus obierit. Non levis, inquam, ex hiſce omnibus, aut pleriſque in unum junctis conjectura ducetur. Sed res certa erit, ubi in ventriculo, aut proximis inteſtinis venenum ipſum reperietur facile agnoſcendum. Videſis Hoffmanni quoque (1) indicia ſuper hiſtoriis aliquot, dignis quæ in Sepulchretum referantur: ita & ſymptomata, & diſſectiones proponunt, minime omiſſis rationibus unde inter notas præbiti veneni, & nominatim arſenici, pluribus communes, huic non fuiſſe, illis fuiſſe datum venenum, intelligamus. Sed præcipuum illud dati veneni teſtimonium, ejus portio in viſceribus reperta cum pro varia venenorum conditione, exigua copia, cum aliiſque rebus miſtione non ſæpe occurrat; idcirco indicia aliunde quærenda ſunt, quorum alia cum ad Judices rerum capitalium attineant, a me prætermittuntur, aliud autem, ad Medicos ſpectans, non eſt reticendum, quamvis per ſe obvium, & a me ſemel, iterumque animadverſum. Nam præter id quod A. 1711. a me viſum, & ſupra (2) adnotatum eſt, cum videlicet tres qui ex eadem pulte comediſſent, omnes brevi poſt ſumpti veneni ſymptomatibus laborarunt, jam antea autumno A. 1709. acciderat, ut me plures meorum civium intra paucos dies advocarent, quos cum ſcirem familiariter inter ſe verſari, & convivari nonnunquam ſolitos; communem aliquem eorum in unum tempus incidentium ægrotationum cauſam ſuſpicatus, interrogando comperi, ex quo noviſſime ſimul omnes epulati eſſent, primum minus bene ſe habuiſſe, mox autem ægrotare cœpiſſe. Quæſivi, an præter ipſos alii in eo convivio fuiſſent. Cum & fuiſſe, & quotquot fuerant, jam omnes, ne uno quidem excepto, ex morbo decumbere, accepiſſem, nec quenquam tamen aut plus æquo, aut quidpiam minus ſalubre ſumpſiſſe, autumno autem illo raros in civitate ægros eſſe, animadverterem, vix dubitandum eſſe, intellexi, quin pravi aliquid, & veneno ſimile ex errore fortuito aliquo ſive epulas, ſive potiones, quibus in eo prandio uſi fuerant, infeciſſet. Verum quam facile erat hoc generatim conjicere, tam erat difficile ſive ex ægrotantium ſymptomatibus, ſive ex accurata, & ſæpe repetita perquiſitione quidnam illud fuiſſet, aſſequi. Symptomata enim pro alia aliorum ætate, diſpoſitione, & temperatura alia in aliis erant; quanquam in pluribus, inter cætera, alvi fluxus erant, & tormina, in aliquo, ſine torminibus, ſinceri ſanguinis dejectiones. Perquirendi autem verum ut optimam occaſionem haberem, eo libentius præter eum qui prandium dederat, ancillam etiam quæ coxerat, & reliquias comederat, liberaliter curandam ſuſcepi; uterque enim graviter, ancilla autem graviſſime ægrotabat. Huic igitur non ſemel oſtendens, quanto minus difficilis curatio eſſe poſſet, ſi mihi uni diceret quid per errorem admiſiſſet, aut ab aliquo admiſſum eſſe, conjiceret; nunquam exprimere aliud potui, niſi hoc unum, quo cogitaret magis, eo magis id ſe ignorare. Quæ cum ita eſſent; neceſſario coactus ſum unicuique ſic mederi, ut ſingulos hæc, vel illa ſymptomata gravius, aut levius urgebant. Quidam brevi, & facili; ſed reliqui longa, & difficili curatione ſervati ſunt; ut in quibuſdam bimeſtris fuerit, in eo qui ſanguinem dejecerat, quadrimeſtris. Unus ex omnibus qui morbum diutius contempſerat, undevigeſima ex quo cubare tandem cœperat, die febri, cum ſingultu, convulſivis tremoribus, aliiſque malignis ſymptomatibus juncta, fruſtra me, & ſeniore ejus Medico, quæcunque poterat, opem ferentibus, confectus eſt.

22. Quæ una fuiſſet reliqua, ignotarum illarum tot ægrotationum quærendi via, anatome videlicet, eam plures, variæque ratio-

(1) Medic. Rat. Tom. 3. P. 3. S. 2. c. 8. in Enarrat. Morb. Obſ. 2, 3, 4. (2) n. 7. & ſeq.

Digitized by Google

tationes prohibuerunt. Quarum aliquæ alterius quoque sectionem vetuerant, quem non levis conjectura erat, ex opio, per Pharmacopolæ errorem minus parce præbito, decessisse. Cujus dissectio eo nunc mihi gratior esset, quod in brutis animantibus, post datum largius opium incisis observata ab Experientiss. Sproegelio (1) minus convenire, video, cum iis quæ incane adnotaverat Cel. Meadius (2).

Cæterum de abusu opii detestabili apud veneficos nullum a me verbum expectes in scriptis quidem. Res enim ejusmodi, a Medicis alioquin non ignorandas, utinam secretis dumtaxat inter se colloquiis agitassent; chartis autem non commisissent, ne quod ad curationem excogitandam scire necesse est, id a nefariis hominibus ad latenter, & impune occidendum esset detortum. Quamobrem Galenus (3) Orpheum cognomento theologum, Horum Mendesium juniorem, Heliodorum Athenienſem, aliosque librorum de iis compositionibus Auctores usque adeo reprehendit, ut ne illud quidem concedat, earum notitiam Medicis saltem esse necessariam, ut iis qui sumpserint, possint succurrere. Utcunque id est; sane de venenis etiam aliis sapientius quædam posteriores magni cæteroquin Medici pressissent; non epistolis, atque adeo libris editis vulgassent.

23. Eorum autem qui a morsu, aut ictu venenosæ bestiæ interierint, nullas memini aut a me, aut ab Amicis institutas esse dissectiones, si illas excipias quæ ad morsum attinent rabiosi canis, a me secum alias (4) communicatas. Scilicet *Italia, frigidioresque regiones hac quoque parte salubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt*, quam æstuosæ; ut veris Celsi (5) verbis utar. Nec fere aliter se res habet in venenatis bestiolis, quæ sunt anguibus minores; certe autem de iis in quibus ego versatus sum, minus æstuosis Italiæ partibus non vera illi Boerhaavio (6) retulerunt, qui hæc narrarunt: *in Italia, ubi vis scorpiorum est, neminem subire diversorium quin hospes ei lagenam oleo scorpiorum plenam indicet; quod vulneri, si quod ei bestiola inflixerit, continuo inungat, sic mortis evitaturus periculum*. Sed neque tam raros esse, Exterorum quis credat in terra Italia, quam Plinius (7) videtur scripsisse. *Sæpe*, inquit, *Psylli, qui reliquarum venena terrarum invehentes, quæstus sui causa peregrinis malis implevere Italiam, hos quoque* (scorpiones) *importare conati sunt: sed vivere intra Siculi cæli regionem non potuere. Visuntur tamen aliquando in Italia, sed innocui*. Si ea sinerent quæ de vulgaribus scorpiis sequuntur; non de his, sed de volucribus Africæ Scorpionibus de quibus novissime dixerat, Plinium multo libentius propter ea quæ paulo ante scripserat, interpretarer. Cum vero non sinant; deesse aliquid suspicor; certe ii qui Romæ ante Plinium scripserunt, Lucilius, & Cicero, raram bestiolam exempli loco non sic memorassent, ille quidem (8) *ut scorpius cauda sublata*, hic vero (9) *serpere anguiculos, nare anaticulas, evolare merulas, cornibus uti videmus boves, nepas aculeis*; sed potius *vespas aculeis* scripsisset, ut imperiti olim ediderant, aut quod *nepa*, quid esset, ignorarent, aut certe quod Nonium (10) nescirent ita uti descripsimus, duo postrema Ciceronis verba produxisse, neque aliter, ut illius scribendi ordo, & sententia postulant, producere potuisse. Quod siquis tamen credat, Plinium in Italia scorpios *innocuos* esse, dicere; id vero ut plurimum ita est, nec memini, in Civitatibus ubi vitam egi, vel frequentissimis, Medicum unquam, aut Chirurgum fuisse advocatum, ut vulneri, a scorpione inflicto, mederetur; nedum ex eo vulnere quenquam mortuum, ut in cadavere veneni effecta possent inquiri. Quin etiam ab nostris Falloppio, & Vallisnerio idem confirmari, videris. Hic enim (11) venenum *quasi innocuum* ab nostratis scorpionis aculeo prodire, scripsit; Falloppius autem

[1] Exper. circa varia venena &c. Exp. 15. & seqq. [2] Tract. de Venenis Tent. 5.
[3] De Antidot. l. 2. c. 7. [4] Epist. 8. [5] De Medic. l. 5. c. 27. n. 10.
[6] Prælect. ad Instit. §. 1132. [7] Nat. Hist. l. 11. c. 25. [8] ex Satyr. l. 30. n. 23.
[9] De Finib. l. 5. [10] De Propr. Serm. in *Nepa*. [11] Opere Fis. Med. Tom. 2. P. 2.

Digitized by Google

autem (1), *in noſtra regione, ubi ſcorpiones ſunt minus venenoſi*, non oriri tumorem in loco ab ipſis icto, ut in regionibus calidis, ſed *tantum puſtulas, ac tubercula parva variolis ſimilia*. Atque ut Medicorum auctoritate qui in Italia vel temporibus, vel locis, vel utriuſque magis quam duo illi, diſtent a nobis, idem comprobemus, num Scribonium putas, ſi noxios in Italia vidiſſet ſcorpiones, ad hunc modum fuiſſe ſcripturum (2): *In Africa, aut ſicubi ſcorpiones ſunt noxii*, Cornelium autem Celſum (3) *inter peregrina, & aliquando magis peſtifera*, quam noſtratia, ſcorpionis venenum poſiturum fuiſſe? Poſuiſſe autem, non quod ſcorpio, ſed quod perniciosus ſcorpio eſſet peregrinus mihi quidem illa ejus verba poſt varia recenſita remedia ſatis videntur indicare (*): *Cognovi tamen Medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt*. Loco autem, non tempore, a nobis diſtabat Redius, diſtatque Gentilis, Medici ambo Etruſci. Quorum primus (4) idem quod Plinius, affirmabat propterea quod centies viderat ſcorpiorum venditores nudas manus in ſacculos inſerere iiſdem plenos, & ſæpe ictus ab iis referre, neque unquam, tametſi fervente canicula hæc fierent, cum ullo vel minimo conſequente veneni indicio. Alter (5) a ſcorpionum ictibus funeſta mala fere non oriri, niſi in Africa. Ab Italis enim ſcorpiis ictos aliquos eſſe quidem mortuos; ſed pauca admodum ab rerum naturæ Scriptoribus ejuſmodi referri exempla.

24. Duo Vir ille Eruditus producit, alterum ex Ferrario, ex Lanzono alterum. In utroque vomitus, imo in altero ipſe volvulus intra horas aliquot lethalis. Juvat exempla alia addere, quotquot inter ſcribendum ſuccurrunt, funeſta fortaſſe futura, niſi obſtitiſſent remedia. Proferam autem eo libentius quod Patavii pleraque acciderunt. Cortuſus noſter civem hic ſuum, a magno ſcorpione vulneratum, *jam animi deliquio detentum, brevi admodum tempore revocavit ad vitam* externo pulveris auxilio quem a Matthiolo (6) acceperat. Benivenius (7) famulum a ſimili ictu, quamplurimo ſtatim frigidiſſimo ſudore perfuſum, theriaca ex generoſo vino exhibita, illico liberavit. Clari Veronæ Medici Petri a Caſtro indicem pupugerat ſcorpius, dolore, & frigore mox totum brachium invadente, cum ipſe, parum proficientibus remediis cæteris, eo liberatus eſt quod Amicus ejus Rhodius (8) memoriæ tradidit, hoc quoque adjiciens, anno tamen inſequente rediiſſe dolorem eodem tempore cum tumore digiti phlegmonode. Sed & ſe quoſdam Patavii ſcorpiorum *ictus tumore ac dolore graves animadvertiſſe*. Quin ipſe quoque Vallifnerius, qui, ut ſupra (9) dixi, illorum venenum apud nos *quaſi innocuum* eſſe, agnoverat, denique, mutata quadantenus ſententia, in Specimine *Alphabetico*, quod imperfectum reliquit, Hiſtoriæ Medicæ, & Naturalis (10) *hyeme* quidem illud *eſſe innocuum, ſed æſtate vel in noſtratibus* affirmavit *eſſe mortiferum*. Cujus tamen rei unum, haud amplius, exemplum protulit, nimirum adoleſcentulæ cui ſub caniculæ ardoribus in collo ictæ *paulatim membra fiebant gelida*, neque ex multis auxilium aliud profuit, quam oleum, *contraveleni* dictum, Magni Etruriæ Ducis, interius, exteriuſque uſurpatum. Verum illud primum meminiſſe te, velim, non fuiſſe hæc denique funeſta exempla: deinde quid pauca adeo ad innumera alia, omnino diſcrepantia? quid hoc ipſum ultimum ad tot illa quæ indicavimus (11), Redii eodem fervidiſſimo anni tempore? Quo tametſi fatear, & venenum hoc acrius fieri, & hominum corpora ipſius noxis magis opportuna; tamen Octobri menſe caſus accidit Petri a Caſtro, & circa Junii finem is qui a Lanzono (12) verbis Medici qui affuerat, deſcriptus eſt. Qui, & Ferrarii quoque alter ſi funeſti, &

(1) Tract. de Tumor. c. 3. (2) Compoſ. Med. 164. (3) c. 27. cit. (*) Ibid. n. 5.
(4) Eſper. int. agl' Inſ. (5) Annotaz. alla pag. 66. v. 23. della Lett. Filoſ.
(6) Vid. hujus Comment. in Dioſcor. l. 6. c. 29. (7) De abditis Morbor. cauſ. c. 56.
(8) Cent. 3. Obſ. Med. 90. (9) n. 23. (10) Opere Tom. 3. P. 4. alla voce *Scorpione*.
(11) n. 23. (12) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obſ. 20.

Digitized by Google

& per vomitiones quidem fuere, at in hoc scorpius intra os dormientis pueri irrepserat, idque sauciaverat; in illo autem fœminæ, chlorosi laborantis, extremum, dum in latrina alvum exoneraret, intestinum ferierat. Quanti autem referat ad augendam, accelerandamque veneni noxam, si non modo ictum corpus tenerius, imbecillius, ægrumque sit, sed & pars icta sit ipsa mollior, & exquisitiore sensu prædita, cum per te intelligere satis potes, tum nisi hoc ponatur, aliquanto minus facile est assequi, cur non æque omnibus graves accidant non apud nos tantum, sed & apud alios; si Africam, & alia æstuosa loca excipias; scorpionum ictus.

25. Ubi enim attendo illa quæ apud Monspelienses habita sunt, experimenta, facile adducor, ut credam, non secus ac apud nos, ibi quoque scorpiorum ictus ut plurimum esse innocuos. Nec vero experimenta illa dumtaxat dico quæ ibi a Courtenio (1) A. 1679. sunt instituta. Nam quod a pluribus scorpionibus lingua catelli compuncta fuerit, ejusdemque abdominis cute nonnihil diducta, musculi ipsi ab illis non semel icti, arte etiam altius appresso aculeo, venenoque e subjecta vesicula in vulnera expresso, canis tamen nihil detrimenti cœperit, ut neque columbus, sæpe ad eundem modum a scorpione sauciatus: contra autem quod talpa, cujus latus scorpio pepugerat, continuo mortem convulsa obierit; discriminis causam afferre hanc posses, quod catellus, & columbus ab inertibus, infirmisque scorpiis, quippe ineunte Januario mense, talpa autem a valido, acrique, ut pote circa medium Quinctilem, sauciata fuerit. Pericula igitur illa potissimum specto quæ ibidem quinquaginta, opinor, post annis fecit Vir Cel. Maupertuisius (2). De novem canibus, tribus parvis pullis, & uno mure quos scorpii percusserant, unus omnino canis, & is quincta ex quo percussus fuerat, hora post sæpe iteratas vomitiones convulsus, mortuus est; animalia duodecim reliqua nihil omnino læsionis retulere. His tamen per eosdem, ut videtur, dies, certe autem a scorpiis ejusdem generis, ad eundemque modum validis, acribus, ferocientibus eadem loca icta fuerant: ut hinc nulla repeti possit discriminis causa, cur unus, haud amplius, canis interierit, præsertim cum is ab uno, cæterorum aliqui a pluribus scorpiis vel multo pluries, multoque profundius defixo aculeo sauciati essent, iisque promiscue tum maribus, tum fœmellis, itemque recens allatis, ut neque in sexus varietatem, neque in venenum, forte in priores ictus omnino insumptum, conjicere liceat discriminis causam, sicut merito Redius (3) non in viperis solum, sed etiam in scorpiis Africanis conjecit. Conjici tamen in alia, atque alia potest, & in aliquod fortasse eorum quæ a Maupertuisio indicantur. Quoniam vero tam raro accidit, ut gravem scorpiones afferant noxam; facilius crediderim, eorum plura simul convenire oportere, ut afferant, aut fortasse aliud aliquod addendum esse quod præcipuum sit. Exemplo rem declarabo.

26. Apud Veteres volucre erat animalculum, *cui nomen asilo Romanum est*; ut Virgilii (4) verbis utar; *œstron Graii vertere vocantes*. Idem a Latinis *tabanum* quoque esse dictum, indicat M. Varro (5), sed Plinius (6) magis. Id animalculum sitne idem quod modo apud nos tabanus dicitur, si forte quæras; facile negabo: sitne vero quod Etrusci adhuc asilum vocitant; dubius hærebo. Nam id certe aut non Veterum asilus est, aut non semper idem efficit quod Veteres nobis descripserunt, ut vulnerata boum cute hos concitet in furorem. Hocque adeo verum est, ut Vir Præstantissimus Reaumurius (7) sibi quærendam causam censuerit, cur interdum id faciat, alias non faciat. Itaque eum ipse nullum, secus ac Vallisnerius (8), in eo acrem, quem in vulnere relinquat succum agnoscat, minime quærit, aliasne

(1) §. supra ad n. 16. cit.
(2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731.
(3) cit. supra ad n. 23.
(4) Georg. l. 3. v. 147.
(5) De Re Rust. l. 2. c. 5.
(6) Nat. Hist. l. 11. c. 28.
(7) Memoir. pour. serv. à l'Hist. des Insect. Tom. 4. Mem. 12.
(8) Opere Tom. 1. P. 4.

Digitized by Google

plus relinquat, alias minus: sed neque credit, discriminis causam ab altius, aut minus alte defixo aculeo esse repetendam, propterea quia hic neque tenuior est, neque minus alte defigitur, quam bubulcorum stimulus, boum cutem alte perfodientium sæpe, at nunquam idcirco in furorem agentium. Ipse igitur censet, cum asili aculeus subcutaneum aliquem crassiusculum nervum forte compungit, tum bovem furere; cum eum non compungit, non furere. Ego vero ne tum quidem si essem in hujus animalculi dissectione vel maxime exercitatus, mihi tantum sumerem, ut in dissensione virorum qui pares ætate hac minime habuerunt in perdifficili Insectorum historia, aliquid adversus alterutrum pronunciarem; sed potius, quod mea erga memoriam utriusque observantia postulat, darem operam, siqua fieri id posset, ut componeretur utriusque sententia, simul ad crassiusculum compunctum nervum, simul ad acrem instillatum succum respiciendo, si forte hunc ex asilo alicunde in vulnus existere, invenire possem, eaque ratione scrupulum quendam mihi penitus evellere, facto perdifficile credenti, ne bubulci quoque stimulus in crassiusculum nervum unquam incidat, bovemque in furorem agat. Nunc vero Summi Viri conjecturam ab asilo ad scorpium, in quo utramque componere sententiam licet, transferentes, gravia ex ictu hujus tunc mala sequi, veri similiter suspicamur, cum crassiusculo cuipiam nervo, aut alii exquisiti sensus parti simul vulnus infligit, simulque acerrimum venenum immittit. Sane tum animalia quæ hinc mortua memoravimus (1), tum quæ Redius (2) per Africanum scorpionem occidit, convulsa periere, tum convulsa quoque ea mulier de qua supra dictum est (3) tum quæcunque alia symptomata in ipsa, & ceteris etiam qui mortui non sunt, hominibus apparuerunt, facile per convulsiones licet explicare: & venena quoque alia, ictu, aut morsu venenosorum animalium communicata, per nervos potissimum nocere, laudabilis Cl. Meadii (4) sententia est.

27. De immissio autem simul cum aculeo etiam veneno, nulla amplius restat dubitatio. Nam etsi posteaquam Plinius (5) *tenui fistula perforatos* esse, tradiderat, *scorpionum aculeos, venenum infundentes*, & (6) hoc *ab iis candidum effundi, Apollodorum auctorem esse*; Galenus (7) extitit, qui *nullum apparere foramen*, scriberet, *in* eorum *aculeo*, ideoque *aut perquam exiguum esse id quod injiceret, aut nihil omnino*, quin etiam Redius (8) ne in majori quidem scorpio, nempe Africano, ullum videre foramen potuit, quantumvis oculo exquisitissimis vitris instructo; hic tamen non modo ex Aretino antiquo Scriptore (qui e Plinio exscribere potuerat) sed ex propriis multis in eodem illo scorpio observationibus, album ex aculeo prodire humorem, confirmavit: alii autem foramina, nedum foramen, perviderunt, quos inter Vallisnerius (9) in primis fuit, qui deinde, nec semel, edidit, ostenditque tum quare ab Redio visa non fuerint, quippe in ipso extremo acumine quærente, tum quare in extremo esse non debuerint, videlicet ne si veneni canaliculus ad extremum usque aculei perduceretur, hujus necessariis tum subtilitati officeret, tum firmitudini, obturationi autem a minima quavis in quam incurreret, materiæ particula obnoxius fieret. Ne vero dubites, num foramina, eaque non in extremo aculeo, in nostratibus quoque sint scorpiis; qua ratione in his etiam perspexerit elegantissimo Vir ingenio Ferdinandus Antonius Ghedinus, & ipse ad me scripsit A. 1707. & Vallisnerius communicatas a me Ghedini litteras vulgavit. Peculiaria hæc habet Vallisnerius, aculeum triangularis instar pyramidis tres facies habere: in harum singulis singula esse foramina: humorem per hæc exire quam maxime limpidum; hunc autem a canaliculo per internodia caudæ traductum, in ultimum ferri, ex quo extat aculeus. Tu in peregrinis illis grandioribus, ex quibus ipse

[1] supra n. 25. [2] Esper. supra ad n. 23. cit. [3] n. 24.
[4] Introdu. ad Expos. Mech. Venen. [5] Nat. Hist. l. 11. c. 37. [6] Ibid. c. 25.
[7] De Loc. aff. l. 6. c. 5. [8] Esper. cit. [9] Vid. loca supra ad n. 23. & 24. indicata.

Digitized by Google

ipſe videtur hæc deſcripſiſſe, quærere poteris, an perpetua ſint, illudque præterea, quæ intima ſtructura ſit ultimi internodii. Nam præter veſiculam, quam olim indicavit Coiterus (1) ſcribens, *ſub caudæ aculeo, quo* ſcorpius *ferit, veſicam veneno plenam latitare*, credibile eſt muſculoſi aliquid ineſſe, quo venenum exprimatur. Extima enim internodii pars id præſtare per ſe non poteſt, ut pote quæ corneola eſt, & in Africano ſcorpione, externæ, ut Redius (2) expertus eſt, compreſſioni minime cedens. Sub cruſta autem illa, quemadmodum in cancrorum videmus brachiis, includantur muſculi, neceſſe eſt, quibus, ut internodia cætera, ſic etiam ultimum moveatur; itaque carnea, aut tendinea aliqua expanſio; intra ultimum internodium perveniens, validiore contractione quam qua illud movet, comprimere etiam poſſet veſiculam.

28. Sed hoc venenum in noſtratibus quidem ſcorpiis, aliiſque non æſtuoſarum regionum, ut Monſpelienſibus, longe minus validum eſt, quam in Africanis. Itaque non ſicut in Africa, ita apud nos ſæpius, imo raro adeo gravia ex eo occurrunt ſymptomata, quemadmodum ſupra (3) oſtenſum eſt, ut niſi plures cauſæ, & in his præcipua fortaſſe, nempe craſſiuſculi nervi compunctio, in unum conveniant, innocuum eſſe videatur. Quod ubi ponimus; facile cum Cel. Viro Maupertuiſio (4) in eam ſuſpicionem deſcendimus, ne forte plura quæ adverſus ſcorpionum ictus laudantur, remedia ideo profuiſſe viſa ſint quod ſæpius fuerint iis hominibus adhibita quibus vulnus quidem inflictum fuerit, ſed innocuum venenum immiſſum. Inter ea remedia a priſcis uſque temporibus illud de cujus vi nominatim Vir ille Cl. dubitat, potiſſimum recenſitum eſſe, noſti, quod ex ſcorpione ipſo petitur. *Scorpio*, inquit Celſus (5), *ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt*, ſive *contritus ſuper vulnus impoſitus*, ſive *ſuper prunas*, ut *vulnus ſuffumigetur*. Verum laudati Viri dubitationem videtur confirmare tum ſuffumigium hoc fruſtræ adhibitum ei mulieri quæ ſupra (6) memorata eſt, ex ſcorpionis ictu nihilominus mortuæ, tum contutuſus ipſe ſcorpius, & vulneri impoſitus, qui *parum profuit* Petro a Caſtro, cujus quoque caſum retulimus (7), in eo ictis a tarantula ſimillimum, quod inſequenti anno dolor rediit eodem tempore. Hoc enim de ſauciatis a tarantula adnotavit Baglivus (8): qui & illud *obſervatione conſtare*, ſcripſit (9), *a ſcorpione* in Apulia *punctos eadem fere pati ſymptomata, ac ſi a tarantula morſi eſſent*. Sed nos ea ſymptomata, & mortes ſupra non recenſuimus, ut qui æſtuoſas Italiæ partes excepimus. Profert inſuper cuniculi, a tarantula occiſi, diſſectionem (10): nec reticet (11), ab illa ictorum *multa ſymptomata a depravata imaginatione pendere videri*. Hoc, atque alia quæ ad tarantulam attinent, magis explorata nos habituros ſperamus, ſiquando Vir Doctiſſimus Franciſcus Seraus ea poterit quæ de inſecto illo inchoata habet, perficere. Interea tamen, quod ad noſtrates pertinet ſcorpios, non ſine omni dubitatione ſumus, quin plures ex iis qui ab his compuncti gravia quædam pati viſi ſunt, timore imaginationem turbante, non tam ex veneno quod prorſus innocuum fortaſſe fuerit, quam ex animi agitatione, corpus percellente, male habuerint. Hanc autem dubitationem, in qua ipſum quoque Maupertuiſium (12) eſſe, video, comprobare ex parte illud etiam poteſt, quod nonnulli eorum vix icti, continuo de iis queruntur quæ tam cito ne in illis quidem contigerunt qui ex veneno eodem occiſi ſunt, iidemque antidoto aliquo adhibito, aut dato ex hic quæ vulgus, ipſique magni faciunt, aut quod Medicus quiſpiam cui plurimum fidant, tanquam certiſſimum, commendaverit, illico nihil amplius ſe mali ſentire, & ſanatos eſſe, clamant. Nempe animi, non corporis, hæc eſſe videtur curatio: quæ ſicuti forte antidoto famam conciliavit, ut im-

[1] Obſ. Anat. ex diverſis brutis. [2] Eſper. cit. [3] n. 23. & ſeqq.
[4] Comment. ſupra ad n. 25. cit. [5] De Medic. l. 5. c. 27. n. 5. [6] n. 24.
[7] Ibid. [8] Diſſert. de Tarant. c. 9. & Hiſt. 1. [9] Ibid. c. 7. & Hiſt. 3.
[10] Ibid. c. 10. [11] Ibid. c. 6. [12] Comment. cit.

Digitized by Google

immerito conciliaverit, ſimulque ut certiora quærenda ſint, vides.

29. Sed non ut Scorpionum, ita Viperarum quoque apud nos ſæpius innocuum venenum eſt: a quarum morſu plurimi interirent, aut certe graviſſime laborarent, niſi multo quam ſcorpii, eſſent illæ rariores, & propter magnitudinem facilius animadverti, & caveri poſſent. Graviſſime, inquam, laborarent, cum remedium necdum inventum ſciam cui quidem poſſint, audeantve homines fidere, ut ab ſe arceant vehementiſſima ſymptomata, viperinos morſus excipientia. Laudata ut maxime ad id fuerant devorata capita, allæve partes viperarum. Sed Redii (1), & Francinii (2) experimentis res minime reſpondit. Poſtea magnis laudibus efferri audivimus viperarum pinguedinem, multo etiam magis vulgare oleum, ſi demorſo loco adhiberetur. Etſi vix credibile videbatur, per anguſta adeo, nec parum profunda foramina per quæ mordens vipera venenum immittit, ſatis aditus patere oleoſis præſertim linimentis; maluimus tamen judicium tempori permittere, quod ut certiorem, & utilem vim novorum remediorum, quemadmodum corticis Peruviani, ita ambiguam, & periculoſum, quemadmodum transfuſionis ſanguinis demonſtravit, & ne a propoſita materia longius abeamus, quemadmodum tot alia adverſus venenatos animalium ictus olim commendata præſidia inutilia eſſe, oſtendit, & oblivione tanta obruit, ut, exempli cauſa, quod Abbatius (3) *expertum eſſe*, ſcripſit, *admodum prodeſſe*, *& Patavii* quidem *expertum*, ego intra annos propemodum quinquaginta ex quo hic verſor, nunquam memorari a quoquam, nedum adhiberi, audiverim. Itaque anni vix pauci præterierant, cum Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis Commentaria illa (4) prodierunt: ex quibus per experimenta Cl. Virorum Geoffroyi, & Hunauldii demonſtratum eſſe, intelleximus, quam leves, & dubiæ iſtarum ex oleo inunctionum ſint vires: hocque judicium *rectum* eſſe, vel Anglorum Medicus doctiſſimus confirmavit Meadius (5). Qui tametſi viperinæ axungiæ probabiliorem laudem tribui poſſe, addidit; tamen neque hanc curationem *fidam* eſſe, ingenue fatſus eſt, & tu ex altero quod in memoratis Commentariis morſi hominis profertur, exemplo facile agnoſces. Ipſe vero præ cæteris auxiliis facile, & promptum illud commendat, quod ſignificare ſupra volui, cum remedium eſſe inventum, negavi, cui fidere audeant homines, videlicet quæ ore ſtatim fiat, veneni ſuctionem. Nam etſi Celſus (6) adverſus omnium ſerpentium morſus hanc fidenter adeo commendaverit, ut aſſeveraret, ſic & fugentem *tutum fore*, *& tutum hominem eſſe præſtiturum*; eaque ab Dioſcoride etiam laudata (7), non Galeni (8) modo temporibus, ſed & Aetii (9), Pauli (10), & Actuarii (11), a quibus imperatur; ut Rhazem (12), alioſque omittam; in uſu fuerit; quin ut ad propiores nobis deſcendam; a Tagaultio quoque (13), Veſalio (14), Abbatio (15), Severino (16), Redio (17), Charaſio (18), alliſque (19) probetur: etſi, inquam, tot, tantiſque auctoritatibus nitatur; non eſt tamen facile ſperandum, populum eo poſſe adduci, ut Celſo (20), aut cuiquam credat, venenum hoc *non guſtu*, *ſed in vulnere nocere*: quam velit, clamet Severinus (21), *exſugat noſtra fide quiſquis; . . immunis a quaque labe, ab uno quoque detrimento, me fidejuſſore, futurus eſt exſuctor*.

30. Quanquam populum in eo ſapere, exiſtimarem, ſi huic fidejuſſori minime crederet, nullo in periculo exſugentem fore (22), tametſi exſugens Celſi (23) monitum,

[1] Lettera ſopra alcune oppoſizioni &c. [2] Lettera del Platt fra le Opere del Redi Tom. 2. dell' Ediz. Veneta. [3] De admirab. Viperæ natura c. 31. in fin. [4] A. 1737.
[5] Expoſ. Mechan. Venenor. Tent. 1. [6] De Medic. l. 5. c. 27. S. 3.
[7] De Medic. Mat. l. 6. c. 40. [8] Meth. medend. l. 13. c. 6. ad fin. [9] Tetrabibl. 4 Serm. 1. c. 10.
[10] De Re Med. l. 5. c. 2. [11] De Meth. Med. l. 6. c. 11. [12] 8. Almanſ. c. 1.
[13] Inſtit. Chir. l. 2. c. 11. [14] Chirur. magn. l. 3. c. 14. [15] l. cit. c. 31. & 32.
[16] Viperæ Pyth. P. 3. c. 5. [17] Oſſervaz. inſ. alle Vipere.
[18] Vid. Sepulchr. S. hac 10. in Schol. ad Obſ. 6. [19] Vid. du Hamel Reg. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. c. 6. in fin.
[20] S. 3. cit. [21] c. 5. cit. [22] Ibid. & alibi. [23] S. 3. cit.

Digitized by Google

nitum, a pleriſque eorum quos laudavi, diſerte confirmatum, non attenderet, *ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat*. Quod Redius monitum, & jure quidem, meritoque, tanti faciebat, ut quod ab aliquo illorum qui cum eo tunc aderant, audiviſſe olim, memini, cum ex iis qui expreſſum a viperis venenum potabant, unus in illud identidem panis cruſtam intingeret, ederetque, increpuerit continuo Redius, ne forte cruſta gingivam, ut interdum fit, vulnerante, ſibi homo per jocum præſens periculum crearet. Qui etiam inter cæteras cauſas, quamobrem circulator commorſum ſibi ab aſpide brachium, imo homines duo ictum ſibi a vipera digitum cum ſuxiſſent, nihilominus mortui ſint, ut Ælianus (1), Matthiolus (2), & Amatus Luſitanus (3) cripſerunt, hanc ponendam eſſe, conjecit (4), quod os illi haberent fortaſſe ulcuſculo quopiam læſum. Hi tamen, aliique infra (5) commemorandi eventus homines terrent, dum quo alicui, quæcunque fuerit cauſa, accidit, idem ſibi quoque accidere poſſe, timent, ii præſertim quibus eſt gingivarum laxitas aut ſcorbutica, aut ad ipſam accedens, quando Matthiolus (6) vel ſine hac animadvertit, ſanguinem, a *forti* ipſa *ſuctione facile e gingivis manare*. Terrent etiam monita illa alia quæ plerique eorum quos probare diximus ſuctionem, aſtipulante quoque Avicenna (7), inculcarunt, ne ſugens ſit jejunus, utque in ore colluto oleum teneat, & quod exſuxit, continuo exſpuat. Quæ monita eo magis terrent, quod Doctiſſimus ipſe Meadius (8) eadem ferme commendat, tametſi id eo dicat, *ne veneni acredo inflammet labia, linguamque* exſugentis, nec immerito, quando cum aliis viperæ venenum guſtans, quamvis cum aqua miſtum, *ſapore eſſe acri & igneo*, percepit, *ut ſi lingua fervido aliquo & urente corpore pertuſa eſſet*, hoc ſenſu duas treſve horas durante; quin ſocius qui non dilutum guſtare voluit, inde retulit cum linguæ aliqua inflammatione & tumore ulcuſculum biduum permanens. Longe minus terrebantur homines, cum aut Severinum (9) legebant teſtantem, ſapore hoc venenum eſſe quaſi *ſorbi immaturi*, ut percepit Branchinus, Pharmacopæus Senenſis præcipuus, cum, ipſo vidente, *lingua libaret ac deguſtaret, ... nihil exinde noxæ perpeſſus*, aut Charaſium (10) aſſeverantem, *guſtatum, & deglutitum; quod ſæpe ſæpius expertus erat; neque homini, neque ulli animali nocuiſſe*; ut quod denique addit, *non detrectaverit ipſemet in os proprium ingerere* vel *abſque ſequente, aut præcedente oris collutione*, aut Redium (11) in primis confirmantem, *ſe vidiſſe infinitis vicibus illud lambentibus, & deglutientibus labra non intumuiſſe*, deſcribentemque Jacobum illum ſuum, cum id non ſine voluptate identidem lamberet, aut potaret, idem poſtridie non facturum, ſi oris, aut ventriculi noxam inde retuliſſet, aut ſaporem acrem, & urentem percepiſſet, quem contra, ſcribit Redius, *dulcem inſipidum* veneno illi eſſe, & *ſimillimum ſapori olei amygdalarum dulcium*. Sed de tanto inter Auctores diſſenſu, de uno eodemque veneno loquentes, mox erit iterum dicendi locus. Nunc illud cogita, num ex iſta ipſa diſſenſione hominibus addi poſſit animus, ut ſuctione utantur, præſertim cum pleroſque videant qui ſive ex Veteribus, ſive ex Recentioribus ipſam laudarunt, non uni illi fere plus fidere, quam auxilio quod minus quidem, quam oris ſuctio, ſtatim in promptu eſt, non diſſimili tamen, & certe minus ſuſpicionibus obnoxio, cucurbitularum videlicet; nam poſt utrumlibet alia, atque alia remedia imperant, indicio manifeſtiſſimo, non eſſe igitur exſuctionem præſidium illud quo ſemper credi liceat, venenum e fundo uſque peranguſti vulnuſculi, imo ex anfractibus, in quos inde prorepſiſſe interea poteſt, adſitæ celluloſæ membranæ, aliiſve flexuoſis ſemitis totum penitus ęductum fuiſſe. Quod & de cæteris ſeu per ſipho-

(1) De Hiſtor. Animal. l. 9. c. 62. (2) Comment. in Dioſcor. l. 6. c. 40.
(3) Cent. 3. Curat. Med. 14. (4) Obſerv. cit. (5) n. 33. (6) ad c. 40. cit.
(7) Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 1. (8) Tent. 1, cit. (9) cit. P. 2. c. 4. ad fin. & §. 8.
(10) Vid. Sepulchr. in Schol. ad Append. cit. Obſ. 6. (11) Obſerv. cit.

Digitized by Google

ſiphones, ſeu per hirudines, ſeu per alia quælibet, exſugendi modis dictum putato.

Cæterum quod de efficacioribus Chirurgicis remediis, ut ſcarificationibus profundis, inuſtione, aut amputatione verba non fecerim, hanc cauſam habeto, quod hæc plerique a vipera icti aut non admittant, dum ſibi eundem quem multis a mitiori curatione fuiſſe, audiverint, felicem exitum pollicentur, aut nimis ſero tandem poſtulent; perrarum enim eſt quod ſcribit Kramerus (1), noviſſe ſe quendam, cujus digito, a vipera morſo, totum jam brachium inflammatum erat, jamque febris, crebræ animi defectiones, deliria, ſpaſmi, alia ejuſmodi acceſſerant, & hunc tamen *horis* 32. *a vulneratione jam elapſis, abſciſſione digiti demorſi curatum* eſſe. Itaque intelligis, cur hæc omiſerim, mitiora pleraque conſideraverim, quorum etiam infra (2) ſum quædam alia memoraturus.

31. At enim, inquis, unde igitur tanta aut ſuctioni, aut tot aliis, etiam olim, adverſus viperarum ictus mitibus auxiliis laus parta eſſet, niſi illorum ope homines vidiſſent ſervatos? Ego vero; ut illud omittam, perraro aliquem evaſiſſe qui non pluribus eſſet remediis uſus, ut cui potiſſimum ſalutem deberet, difficile eſſet conſtituere; hoc certe attendendum cenſebo, non pauca apud eos qui periculum ſæpius fecerunt, exempla occurrere beſtiarum quæ nullo dato, admotove remedio, aut levia, aut nulla a viperarum morſibus mala perpeſſæ, aut gravia etiam, nihilominus vitam ſervaverint. Sic Redio (3) accidiſſe, nec raro, leges. Sic Pariſienſium tum quos olim Hamelius (4), tum quos ego ſupra (5) laudavi, aliæ ſunt huc pertinentes Obſervationes. Quod ſi horum diſcriminum cauſam quæras; multiplicem eſſe potuiſſe, dicam, ſeu mordentes viperas, ſeu morſa animalia ſpectes, ſive utraque. Utriuſque communia ſunt ætas, conſtitutio corporis, vires, anni tempus, victus, & regio, a quorum varietate varius eſſe poteſt illatæ, aut acceptæ læſionis gradus. Sic; ut de regionibus dicam; vides quas Severinus (6) excipiat, ut quarum viperæ innoxio ſint ictu; quanquam quod de Anglicis ipſi ab Hougtono relatum fuerat (7), cum iis quæ alii, & quæ paſſim Cl. Meadius (8) ſcribit, minime conſentit, præſertim ubi Redii experimenta ita ſibi in Anglia reſpondiſſe, oſtendit, ut Verneyo antea in Gallia, aut ubi *ſolere ubique*, confirmat, eadem mala a viperæ morſu *ſimili fere modo oboriri*; quamvis, id quod propoſito huic noſtro ſatis eſt, pro *climatum*, & aliorum ferme, quæ diximus, *diverſitate, illa aut augeri poſſe, aut deprimi*, fateatur. Poſſe quoque alterutrum fieri pro varia mordentis viperæ magnitudine, ira, ejuſque veneni acrimonia, facile intelliges, ſi a majori, & magis irata plus veneni in vulnus immitti, & hoc profundius infligi, cogitaveris; nam de acrimonia res vel magis eſt manifeſta, eamque in aliis viperis aliam eſſe, diſcrepantia oſtendit, de qua ſupra (9) dictum eſt, inter laudatos Auctores de ſapore, & effectibus in labris, & lingua, veneni hujus; neque enim quiſquam auſit dubitare, quin ea quæ pro obſervatis a quolibet eorum propoſita ſunt, revera fuerint obſervata. Ad hæc illud quod eſt præcipuum, addendum eſt, intereſſe plurimum inter viperam quæ modo ſæpe ſæpiuſque momorderit, & inter illam quæ necdum poſt juſtum temporis intervallum id fecerit. Hanc enim inter impoſtorum fraudes jam olim recenſuit Auctor libri de Theriaca ad Piſonem (10), ut viperæ antea quam ipſos, oblatas carnes *aſſidue mordere* clam *cogerentur*; ſic enim *Venenum quod ore continent, ejicerent neceſſe erat*: unde tu e contrario unam deducere cauſam potes, quare nimirum jejunæ viperæ perniciosius mordeant, cauſiſque addere quas alii excogitavere. Cæterum quod vetus ille Auctor tradidit, confirmavit Redius (11), ſe pluries expertum ſcribens, ejicere viperas venenum omne, ſi non primo, at ſaltem ſe-

(1) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 3. in fin. (2) n. 33.
(3) Oſſerv. cit. e Lettera cit. int. alle Oppoſiz. (4) Reg. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. S. 1. c. 1. n. 6.
(5) n. 26. (6) l. cit. P. 3. c. 1. (7) Vid. & P. 1. c. 7. §. 3. (8) Tent. 1. cit.
(9) n. 30. (10) c. 12. (11) Oſſerv. cit.

Digitized by Google

secundo morsu, ut tertius deinde, & quartus veneno careant : & quanquam infra indicet, tertio quoque posse aliquando venenum inferri, imo alibi (1) non modo experimentum proponat, unde tertium, sed & alterum, unde sextum lethalem fuisse, apparet, Parisienses (2) autem unum, unde septimum; tamen si hæc etiam velis quæ rarius accidunt, spectare; vides, nostro proposito non officere; nam tandem ad eum morsum qui innoxius sit, perveniatur, necesse est, citius, aut serius, ut minor est vipera, aut major, vel certe ut minus, aut plus collectum habet venenati humoris, vel lentius hunc reparat, aut promptius, vel uberius in singulis morsibus effundit, aut parcius, vel denique minus, aut magis acrem gignit, ut minima etiam extrema guttula id possit quod grandior solet.

32. Huc adde quæ morsi animalis peculiaria sunt, ut magnitudinem corporis, aut parvitatem, cutis duritiem, aut teneritudinem, humorum inertiam, aut acrimoniam, morsæ partis pauciora, aut plura sanguifera vasa, nervos, alia hujusmodi. Nam parva, si paria sint cætera, ab eadem veneni copia, & acrimonia citius interire, & ratio indicat, & Redii (3), ac Parisiensium (4) experimenta confirmant. Quapropter mirandum non est quod apud primum legimus, cum eadem vipera anates momordisset quinque, & continuo tres columbos, neque anates postremæ tres periissent, primum periisse columborum, aut cum aves a viperæ morsu facillime intereant, equum, taurum, aliaque majora, & duriore cute animalia sæpissime non interire; minus enim profunda vulnera accipiant, necesse est. Nec valde mirarer, si quæ in Sepulchretum (5) relata sunt experimenta, sæpius repetita ad eundem modum responderent; ut constaret, eas animantes citius necari quæ humoribus præditæ sunt acrioribus, & magis vividis, tardius autem quæ aquosioribus, viscidioribus, & lenti motus, ut quædam sic interfici nequeant. Et certe eum in una eademque animantium specie alia aliis esse possit humorum, imo & firmarum partium constitutio; qua ratione accipiendum censeo quod sapienter a Parisiensibus indicatum est, credibile esse, ex eadem animalium specie quædam magis, aut minus graves effectus pati a vipereo veneno, ut quamvis hoc eadem immittatur copia, & morsus videantur pares, non pariter, aut non æque sero, aut cito moriantur; cum hæc, inquam, credibilia sint; hinc videtur intelligendum, quare non semper eo quo ab eadem vipera sunt morsa, ordine animalia unius speciei intereant, sed aliquando, ut de quinque Charasii (6) columbis, illud primum quod morsum exceperit quinctum, & de tribus Parisiensium ipsorum pullis, illud tardius multo quod secundum: quanquam cum ille prorsus siluerit, eadem omnes columbæ, an alia parte corporis sauciatæ sint, hi vero antea dixerint, non omnes, sed *ferme omnes* in quibus periculum fecerunt, pullos eadem parte fuisse morsos; accedere aliæ causæ possunt quibus istam in moriendo ordinis mutationem tribuamus. Morsus enim illic exceptus ubi plura sint, & crassiora, aut perpauca, & tenuiora sanguifera vasa, aut nervi, pernicioſior, aut levior esse adeo potest, ut ipso prompto & concitato multi sanguinis effluxu venenum simul eadem via rejiciatur, ut ab Redio (7) animadversum est: quæ rejectio an forte aliqua ex parte contingeret sero e vulneribus effluente, ipse cogitabis; seri enim parem effluxum Parisienses negant se vidisse in iis quæ perierunt, animalibus, ac in iis viderunt quæ sunt servata.

33. Facile hic quæres, per venasne, ut plerique autumant, an per nervos, ut Cl. Meadius (8) censet, viperæ venenum aut noxia ejus vis in corporis intima deducatur. Cum primis ut sentias, præter cætera, fortasse illud te movebit experimentum quod in Sepulchreto (9) proponitur, ut in canibus *non semel* habitum, videlicet succo venenato, e viperarum capitibus

(1) Lett. cit. (2) cit. supra. (3) Lett. cit. (4) cit. supra.
(5) in Addit. ad Sect. hanc 10. Schol. 2. ad Obs. 2. (6) Sect. ead. Obs. 6. §. 8.
(7) Lett. cit. (8) Tent. 1. cit. (9) Schol. 2. supra cit.

Digitized by Google

bus extracto, pauca aqua calida inter exprimendum ablutis, in sanguifera vasa injecto, brevi illos periisse. Veruntamen ubi animadverteris, alia etiam complura, quæ minime venenata sunt, ad eundem modum injecta, brevi pariter mortem afferre (1); libentius perpendes quæ a Meadio pro via nervorum producta sunt. Nam & ipse antea (2) non improbabat venarum viam, præsertim ubi de venenis ageretur immissis per animalium ictus, aut morsus. Sed postea mutavit sententiam, & quemadmodum sumpta, ita & per vulnus infusa venena aggredi potissimum nervos, credidit, cum attendisset celeritatem illam mirificam qua viperæ caudisonæ morsus canem occidit, *non integro* videlicet *minuti temporis quadrante*. Sed & vipera vulgaris cum hominis digitum momordisset, isque, ut supra (3) commemoratum est, os vulneri *statim* admovisset, sanguinemque exsuxisset; *hoc facto repente mortuus concidit*, sive, ut alibi (4) loquitur idem qui vidit, Matthiolus, *derepente in terram cecidit, ubi illico mutus factus deperiit*. Non funestus quidem, sed valde noxius, & subitus ab eadem causa in Venatore quem Sommerus (5) curavit, effectus fuit. Cum enim bina digito a vipera inflicta vulnuscula sibi suxisset; *actutum intumuit lingua* æque *ac si pomum in ore* teneret cum *loquelæ, & deglutitionis impedimento, obnubilatione visus, capitis tumore, & gravedine*. Nec vero quia Redii conjecturam protulimus (6), ejusmodi eventuum causam in quodpiam oris ulcusculum rejicientis; continuo credas, venenum hiantes in ulcusculo venas subiisse; in hoc enim non venulas solum, sed & nervulos injuriis veneni patere, viciſſim dicere possent illi qui cum Meadio sentiunt. Et ne suctionem magis, quam morsum, culpes; vel apud Parisienses lege quid Anglo illi acciderit qui in se periculum fieri voluit morsus viperini. Scilicet a demorsa manu violentus dolor per totum reliquum superiorem artum se extenderat statim, vel prius quam vipera mordere desiisset. Atque ut intelligas dolorem nervis, non ut vulneratis, sed ut veneno infectis esse imputandum, faciet quod Meadius (7) ut *memorabile* adnotavit, *parum latrasse canem, dum vulnus* acu chalybea acuta, forma simili viperini dentis, *infligebatur, at veneno* per eandem acum *immisso, tum vero ululasse*. Sed præter celerrimam, saltem aliquando, veneni hujus, aut ejus noxarum progressionem, minime ab lento sanguinis per venas motu repetendam, huc adde Cl. ejusdem Viri experimenta in sanguine humano, vitreo calente vase excepto, ob adjunctum autem viperæ venenum *neque colore, neque consistentia* quidquam mutato, ut neque tum, neque postea internosci posset a pari sanguinis ejusdem portione, cui nihil fuerat additum. Neque te illud moretur quod in Sepulchreto (8) leges, in occisis hoc veneno animantibus sanguinem repertum esse coagulatum, imo in corde, & venis omnibus in *polypos admodum tenaces concretum*. In eodem enim Sepulchreto contrariæ occurrent Observationes (9) reperti *fluidi magis, quam coagulati*, aut *summe tenuis & aeris*, aut *ex parte* dissoluti, *& corrupti*, & nusquam *coagulati*. Quod siquas tamen inter has animadvertes quæ grumos, & concretiones proponant; at tu sæpius laudatos Parisienses lege, qui ut referunt, duos in Anglia columbos sanguinem habuisse coagulatum, ita se testantur in eodem, totque aliis animantium generibus nullum coagulationis indicium, sed contra fluiditatis signa in sanguine deprehendisse. Sed & Redius (10), qui tamen in quibusdam coagulationem illam invenerat, diserte negat, semper in omnibus inveniſſe. Satis igitur apparet, non esse *immediatum*, ut loquuntur, & proprium viperini veneni effectum sanguinem coagulare, ut neque dissolvere, sed pro variis hujus dispositionibus, & pro variis præsertim nervorum, sanguinis motum, ut supra (11) etiam di-

(1) Vid. ex. gr. inter inject. Courtenii §. cit. supra ad n. 16. (2) Vid. Introd. ad Tentam.
(3) n. 30. (4) Comment. in Præf. Dioſc. ad l. 6. (5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 152.
(6) n. 30. (7) Tent. n. cit. (8) in Addit. ad hanc 10. S. Obſ. 1. & Schol. 2. ad Obſ. 2.
(9) Obſ. ead. 2. & Sect. ead. Obſ. 6. (10) Oſſervaz. cit. (11) n. 9.

Digitized by Google

dictum est, mire perturbantium, affectionibus vario modo ipsum vitiari, ut, quod plerasque relegens indicatarum Observationum, intelliges, in aliis quoque sit rutilus, & vividus, in aliis ater, & ad corruptionem promus. Quæ cum ita sint; facile per te vides quandocunque volatilibus corpusculis referta medicamenta, a longo jam tempore commendata adversus viperinos morsus, prodesse visa sunt, vel in eos casus incidisse in quibus sanguis ad concretionem vergeret, vel nervis potius opitulando profuisse. Quod eo magis dicendum esset, si quod in botanico Viri Cl. Jussieu Discipulo (1) tribus in digitis a vipera vulnerato non sine eorum fere statim adveniente stupore, & tumore, nec levi, ad ipsam quoque manum extenso, feliciter successit ab exhibito, & vulneribus etiam affuso alkalico volatili remedio, cum oleo succini conjuncto, si idem, inquam, remedium, prompte in usum tractum, ut in magno brutarum animantium numero certe dicitur respondisse, ita in hominibus saltem plerisque in posterum responderet.

34. Nec tamen propterea negandum est, vitiatum sanguinem eorum qui a vipera icti sunt, mortem accelerare: imo Parisiensibus (2) dandum est, multum ad id facere, præsertim cum a gangræna infectus, quæ fere solet sauciatam partem, eique proximas corripere, eandem labem in dissitas, intimasque partes traducit, quemadmodum in anseris corde, & jecinore ab ipsis conspectum est, ab aliisque nonnunquam fuerat in jecinore, quod *ex nigricante* flavescebat, alias in ventriculo, cujus color *quodammodo obscurus*, non sine *livoris quadam specie*, aut *magis obscurus*, itemque in mesenterio, & intestinis, in quibus *manifestior* is color, aut quæ *maculis lividis hinc inde leviter picta*, ad ingressum autem bilarii ductus, *livore*, *seu potius nigrore gangræno so* erant *infecta*, ut perlegens indicatas supra (3) in Sepulchreto Observationes, Scholiumque reperies. Interdum tamen accidit, ut non modo hæc ab aliis non adnotentur, sed ne exterius quidem livor usquam ullus se ostendat, ut in canicula Francinii (4) quæ *nulla corporis parte tumorem* habuit, *aut livorem*: verique simile est, ab irritatis venenato morsu nerveis ipsis qui ibi sunt, ramulis contractiones fibrarum fieri, sanguinem in proximis vasculis remorantes, unde tumoris, inflammationis, livoris, gangrænæ initium, nisi forte ea corporis, aut sauciatæ partis dispositio sit; ut quamvis alibi, ut in illa canicula, nervi citissime convelli incipiant; morsa tamen pars neque tumeat, neque liveat, aut quamvis alias celeriter adeo intumescat, ut Parisienses (5) scripserint, eodem quod mordetur, momento initium tumoris animadverti; in illo tamen Nobili Juvene, cujus historiam a Charasso descriptam habes in Sepulchreto (6), *post horas demum aliquot* conspectum sit. Neque alia ferme, præter variam corporum dispositionem, causa videtur afferri posse, quamobrem tumor in quibusdam minus, in nonnullis autem adeo extendere se pergat, ut in illo eodem Juvene, toto artu jam occupato, qui ictus fuerat, & proximo hypochondrio, & mamilla, oppositum quoque latus jam impetere videretur, in altero autem Parisiensium exemplo manum oppositam sauciatæ vel multo citius prehenderit, quin Falloppius noster (7), & Albertinus (8) ex viperæ ictu viderint totum corpus intumuisse; ut Dioscoridem (9) omittam, cujus verba aliter ab aliis (10) legi, scio. Aliquando tamen incidunt casus in quibus si effectus explicare velis morsus veneficæ cujuspiam bestiæ, non satis sit peculiarem corporis dispositionem in medium afferre, velut cum equus (11) cujus posteriorem dexterum pedem mus araneus momordisse dicebatur, intra biduum mortuus, dissecantibus videndas exhibuit non tam adiposas cellu-

(1) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1747. Obs. Anat. 2. (2) cit. supra n. 29. (3) n. 33.
(4) Lettera cit. n. 29. (5) Ibid. cit. (6) Append. ad Obs. 6. hujus 10. Sect.
(7) De Tumor. præt. nat. c. 3. (8) Opusc. 2. in Comment. In. Sc. Bonon. Tom. 1.
(9) De Med. l. 6. c. 10. (10) Severin. c. 1. cit. supra ad n. 31.
(11) Vid. Mutry Quæst. Med. Paris. propos. die ult. A. 1749. n. 4.

Digitized by Google

las a pede ad cervicem usque fero flavo turgidas, sparsimque fugillatas, flaccidos autem musculos, & hæc quidem a dextris, quam pulmonem dexterum maculis distinctum nigris, & ipsam cordis auriculam dexteram flavam, seroque repletam; saniissimis vero musculis, pulmone, & auricula sinistris: quod discrimen neque a virulentia e vulnere in sanguinem immissa, neque a certa sanguinis dispositione, sed ab irritatis potius nervis dexteris, si auriculas præsertim respicias, facile deduces.

35. Ut vero in iis de quibus paulo ante dicebam, ita etiam in aliis viperini veneni effectibus animadvertendas varietates ab alterutra quam commemoravi, causa repetes. Quasdam ex præcipuis hic juvat proferre. Vomitum, si plerasque attendas indicatarum Observationum, vix unquam abesse, credes. At vero Paulus (1), Aetius (2), Avicenna (3), nisi in pluribus deesse vidissent, hi esse *aliquando*, ille esse *in quibusdam*, non scripsissent. Neque Courtenius (4) eum de multis loquatur canibus, neque iter cætera lethargicum quendam stuporem, a non multis alioquin memoratum, ut *solitum* hujus veneni effectum reticeat, ullum de vomitu verbum facit; quod neque fit in Scholii illius 2. neque in Observationis illius VI. experimentis, quæ supra (5) ex Sepulchreto indicavimus: si unum excipias, cui tamen quod continuo subjicitur, diserte hæc habet: *Vomitus nullus sequutus*. Pariter in iisdem; & Courtemi experimentis dejectiones quæ dignæ quidem adnotatione fuerint, proponi haud video: quarum tamen vehementia, aut peculiaris natura a pluribus observata est, & Cl. Meadius (6) de cane quem hoc veneno infecerat per acum immisso, hæc scripsit: *orta sunt turbæ solitæ, vomitus, dejectiones &c.* & certe in tertio exemplo hominis a vipera morsi, quod a Parisiensibus (7) est descriptum, quam violenta fuerint utraque, manifestum est. Sed in duobus quæ illud præcedunt, exemplis, dejectiones ne nominantur quidem, ut neque olim apud Dioscoridem (8), Aetium (9), Paulum (10), Avicennam (11): quorum tres priores *tormina*, Avicenna *gravitatem in dorso*, omnes *urinæ difficultatem*, quin pro hac Aetius *cruenta lotia*, & fere omnes *cruentas gingivas* commemorant. Has tamen, & urinæ difficultatem in recentioribus Observationibus non videor legisse. Cruenta autem lotia in utroque Harderi (12) cane; de renibus autem, dorso, & torminibus questum esse hominem in primo illo apud Parisienses, scio, ut Juvenem quoque Charasii (13) de acerbis, perstantibusque circa umbilicum doloribus: in eoque etiam labrorum tumor fuit, quem Redius (14) ab Avicenna, ait, esse memoratum. Quod si hic igitur, illique alii veteres Medici minus frequentia symptomata non omisere; tanto magis dejectiones videntur fuisse proposituri, si tam crebro ab ipsis essent animadversæ. Neminem autem memini sive priscorum, sive recentium qui non viderit convulsiones, easque aut nomine hoc ipso, aut convulsivorum sive motuum, sive tremorum, sive tensionum, sive horrorum non designaverit; aut symptoma aliquod, sine iis haud facile explicandum, non protulerit. Mitto cætera quæ producere non vacat: mitto quæ produxi omnia præter vomitum, quem crebro adeo fuisse adnotatum, dixi, tanto autem magis hic attendendum, quod Parisienses qui supervenire *satis constanter*, agnoverunt, in ventriculo tamen ullum *ordinario* inflammationis, nedum gangrænæ indicium ab se repertum esse, negarunt; ut in tot saltem quæ dissecuerant, animalibus a convulsis nervis videatur repetendus.

36. Nec vero facile dissentiendum est ad Doctissimo quem sæpius laudavimus, Viro, cum indidem esse deducendum putat, quod morsi a vipera icterici fiant; neque enim tam cito mutare in sanguine particularum naturam, aut miscelam admi-

[1] De Re Med. l. 5. c. 12. [2] Tetrab. 4. S. 1. c. 21. [3] Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 32. [4] §. cit. supra ad n. 16. [5] n. 33. [6] Tent. 1. cit. [7] cit. supra, n. 29. [8] [9] [10] [11] capitib. cit. [12] Sepulchr. S. hac 10. in Additam. Obs. 2. [13] supra, n. 34. [14] Offervaz. cit.

Digitized by Google

mistum veneni pauxillum potest, quam convulsione adstrictis in hepate bilariorum ductuum initiis, quæ a sanguine jugiter ejicienda essent bilis corpuscula, in hoc retinere. Credo autem ipsi, colorem totius cutis intra non integram horam fieri *flavum*, nonnunquam tamen; non sæpe adeo, ut ejusmodi effectum *huic veneno proprium* dicere possimus. Et memini quidem Cardanum (1) legisse mirantem, quod *persæpe ictu oculi, icti* a viperis *contrahant talem colorem*. Sed & Donatum (2) postea legi, *raro homines* a virulento ictu *fieri ictericos*, affirmantem, credentemque propterea, hoc iis dumtaxat accidere, quorum sanguis plurima abundet bile, quæ si flava fuerit, flavo; si nigra, nigro; si porracea, porraceo quoque colore cutem inficiat. Quo sane infectam fuisse, neque adeo cito, ex Galeni (3) exemplo constat, quod profert; citri autem colore ex altero, quod producit, Avenzoaris (4) exemplo, neque a morsu, ut in illo, viperæ, sed a veneno devorato. Huc adde observatum *flavum* icterum a punctione aranearum, ut est apud Ettmüllerum (5); non semper tamen, nec omnium. Videre enim, exempli causa, potes, quam graves noxas illa attulerit de qua Cl. Bernerus (6), & quam varias, & sæpe quanto pernicioſiores eæ de quibus sub Etrusci phalangii nomine scripsit Vir Doctus Brogianus (7), cujus Tractatus pervellem antea prodiisset, quam has, jam scriptas, Epistolas recenserem. Ab iis illud quoque adnotavit, per quod cum phalangio Apulo, & cum eo scorpio a quo punctum Petrum a Castro fuisse, dixi (8), videntur posse comparari, videlicet anno insequenti eodem tempore symptomata rediisse. Ab neutro tamen Scriptore tot inter noxas icterum memorari, animadvertes. Porro Ettmüllerus etsi hæc subjicit, *ex viperæ morsu suboriri ordinario fere icterum*, *jam Veteres annotasse*, *sicut Zacutus Lusitanus l. 5. Medic. Princ. Hist. 29. refert*; hunc tamen si inspexeris, non plura de eo quidem invenies referre, quam Donatum, quem magis sequitur, quam suspicari possit qui utrumque non conferat; nec bene tamen ubi Brasavoli (9) in Tombesio Observationem describit, quasi Donatus hanc produxisset, ut ad icterum ex venenato morsu spectantem. Paulus quidem (10), & Aetius (11), quos uterque laudat, de morbo regio ex venenatis ictibus fecere mentionem; quin Aetius inde etiam *contingere consuevisse*, diserte ait. Sed utriusque horum sermo est de omnibus, non peculiariter de viperæ veneno, quam etsi alter exempli causa nominat, ex ea tamen *porraceo* colore tingi cutem, docet, imo cum peculiarem de ea habet, tractationem (12), *plumbeo*; Paulus autem (13) generatim ponit *coloris vitiationem*, quam Avicenna (14) *declivem* esse, ait, *ad viriditatem*. Atque ut intelligas, icterum non semper, & in aliis alio colore fieri; animadvertas, velim, Dioscoridem (15) scripsisse, *subalbidum* inde *colorem concipi*, horum autem omnium vetustissimum Nicandrum (16),

Nigricat ipsa cutis, plumbi modo fusca colore,
Cærulea interdum est, ærisve simillima flori.

Utque ad Zacutum redeamus; habet hic alibi (17) Observationem huc maxime attinentem, & quam in Sepulchretum non relatam esse, miror, propter gangrænam in jecinore deprehensam. Scilicet cum messores duos, alte dormientes, eadem vipera momordisset, amboſque post horam convulsiones variæ concussissent, eorum alter *in flavissimum icterum*, *post decem horas*; *alter*, qui servari non potuit, *in nigerrimum*, *post* 14. *horas lapsus est*, *ita ut Æthiopis formam repræsentaret*. Quas autem ictherici coloris varietates, recentiores Zacuto Observatores adnotaverint, non possum dicere, cum in descriptis hominum exemplis, fortasse ob regiones, in qui-

[1] Comment. in Hippocr. Aph. 62. l. 4. [2] De Med. Hist. Mirab. l. 1. c. 9.
[3] De Loc. aff. l. 5. c. non 6. sed 9. [4] l. 1. tr. 13. c. 6. [5] Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4.
[6] Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 49. [7] De Venen. Animant. P. 1. [8] supra, n. 24.
[9] Comment. in cit. Aphor. 62. [10] De Re Med. l. 3. c. 50. [11] Tetrab. 3. S. 1. c. 17.
[12] Tetrab. 4. S. 1. c. 21. [13] l. 3. c. 12. [14] cit. supra ad n. 35. [15] cit. supra ad n. 34.
[16] apud Severin. Viper. Pyth. P. 3. c. 1. [17] De Medic. Princ. Hist. l. 2. Hist. 115. Obs. 20.

Digitized by Google

quibus erant, minus æſtuoſas, ne icteri quidem mentionem factam eſſe, meminerim, ſed neque in tot brutis animantibus, quorum certe oculi, dum etiamtum viverent, aut membranæ paſſim in diſſectis poſt mortem, inſolitum colorem, præſertim flavum, vel curſim inſpicientibus oſtendiſſent.

37. Habes longum, ſed forſitan tuis ſtudiis non prorſus inutilem, de Vipera ſermonem ex comparatis inter ſe iis quæ nunc forte in manibus erant non veterum modo, ſed & recentium Auctorum Scriptis; ut non videar expectare a te poſſe quod olim ſuper Epiſtolis de Aſpidis veneno ad Lanciſium datis (1) retuli ab Doctiſſimis, & erga me alioquin humaniſſimis Viris, ſcilicet *præſtitiſſe forte propriis experimentis* fuiſſe me *uſum, quam auctoritate Aetii, & reliquorum veterum, qui in his nimis ſæpe incaute procedunt*. Nempe hic uſus ſum recentium quoque cautiſſimorum hominum experimentis, quibus pariter uſurus fueram in illa diſputatione, ſi ulla eorundem extitiſſent. Nam mea ne in vipera quidem habui quæ ad te mitterem, quippe aliis, atque aliis, cum illa inſtituendi tempus per ætatem fuiſſet, occupationibus diſtentus, & periculi plena tentamina antea averſatus, quam mihi, ut aliis qui diu exercitati in iis fuerant, aut nocerent (2), aut abominationem, nedum faſtidium (3), crearent. Verum ut hæc me non retraxiſſent; non video, quomodo ab Eruditiſſimis illis Viris poſſent ex me experimenta in aſpidibus expectari, qui in Africa, atque adeo in Ægypto nunquam fuiſſem. Scribit enim Strabo (4), *Ægyptiam aſpidem*, de qua potiſſimum noſtra fuerat diſputatio, *proprium quiddam habere præter alias aliorum locorum*. Nam quod aſpides extra Africam etiam, in ipſaque Italia & priſci, & non priſci Scriptores aliqui memoraverint, nimirum vulgi opiniones, & voces ſecuti ſunt. *Quas enim vulgo vocamus aſpides, nullam habent fere communem notam cum illis* de quibus noſter fuerat ſermo, ut vere Salmaſius (5) cenſuit: & certe nec Lucanus (6) de aſpide dixiſſet,

Ipſa caloris egens, gelidum non tranſit in orbem
Sponte ſua, Niloque nimus metitur arenas,

neque ad Ovidio (7) ſic eſſet deſignata,

Plenaque ſomniferis ſerpens peregrina venenis;

niſi *hæc genera ſerpentium* revera; ut Celſi (8) verbis utar; *& peregrina, & aliquanto magis peſtifera eſſent, maxime quæ æſtuoſis gignuntur locis*. Nec mirum, quando vel intra ipſam Italiam venenati quorundam animalium ictus alia vis eſt in aliis aut magis, aut minus calidis locis. Sic tarantula, inquit Baglivus (9) *venenifera dumtaxat eſt in Apulia, & præſertim camporum incola; nam quæ in montibus Apuliæ vicinis reperitur, vel nullo, vel non pernicioſo pollet veneno*, tantoque minus vel campeſtres illæ alias in Italiæ regiones translatæ, ut propoſita etiam hiſtoria (10) confirmat. Non eſt certe apud nos ejuſmodi terra, qualem apud Hibernos eſſe, animadvertit Lombardius (11), ex ea cauſam repetens, cur neque ibi ulla videre animalia potuerit quæ venefica eſſent, & quæ ex his varia illuc attulerat ex Anglia, fere ſtatim ac in Hiberniæ ſolum emiſerat, mori omnia cerneret, inflata pleraque, & convulſa. At ſi tamen aſpidibus, ex Africa huc importatis, illud dumtaxat quod tarantulis, ex Apulia alio translatis, forte accidiſſet; nonne me mea fefelliſſent experimenta? Cum igitur nulla eſſet experiendi ſine dubitatione facultas, nec, ſi fuiſſet, continuo reſcribendi officium, a me non una de cauſa debitum, faciendi periculi ſpatium daret; quid mihi erat reliquum, niſi ut eorum teſtimoniis uterer, qui morſuum aſpidis effectus aut vidiſſent ipſi, aut eorum qui viderant, ſcripta legiſſent?

38. Hoc facile ex me quæres, in diſputione illa de genere mortis Cleopatræ quæ mihi cum Viro Ampliſſimo Lanciſio fuit, quid

(1) in Append. ad Metallothecam Vaticanam Mercati. (2) Vid. Gentili Annotaz. alla pag. 73. v. 25. della Lett. Filoſ. (3) Vid. Redi Lett. int. alle Oppoſiz. (4) De Situ Orb. l. 17.
(5) Plinian. Exercit. in Solin. (6) Pharſal. l. 9. (7) Met. l. 9. (8) De Medic. l. 5. c. 27. S. 10.
(9) Differt. de Tarant. c. 7. (10) c. 11. Hiſt. 8. (11) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 79.

Digitized by Google

quid revera ipse animo sentirem, quando exercitationis causa, ut fit sæpe inter Amicos, videtur illa a me suscepta, nec secundæ ejus responsioni a me repositum quidquam extat. Ego vero in re quæ ob vetustatem sine priscorum testimoniis pro certo non posset definiri, cum forte in Vaticana Metallotheca (1) ad morientis Cleopatræ simulacrum hæc ab Lancisio (quem de accepto libro certiorem facere continuo oportebat) adnotata animadvertissem: *In brachio aspis spectatur, cujus morsu* Cleapatram *occubuisse, vulgaris fert opinio: quamvis alii epoto veneno mortem sibi consciviſſe, contendant*, suspicatus, extare fortassis ignotum mihi veteris Scriptoris locum qui hoc tradidisset, nihil magis in utraque Epistola spectavi, quam ut eum locum, si quis forte esset, ex Lancisio elicerem. Eaque mente quæ pro magis vulgata opinione proferri a me statim poterant, & confirmari, semel atque iterum ad illum scripsi. Quem locum ex ejus unis, & alteris Litteris cum esse nullum; intellexissem; facile ejus voluntati obsecutus sum, ut finem facerem disputandi, in controversia præsertim, ea qua par fuerit, hinc modestia, inde comitate orta, & progressa, utramque eximie laudantibus Viris Doctis (2); ut minime dubium sit, quin ex his aliquis a quo *acerrima* fuisse dicitur, nihil aliud, quam expromptos utrinque, & contentos spectaverit nervos rationum. Nostrum enim utrique plurimum favet, mihi autem, quæ ejus par doctrinæ, & eruditioni humanitas est, tantum tribuit, quantum ne optare quidem ausim. Sed illuc redeo. Itaque ne tum quidem a me aliquid novandum censui; cum biennio ferme interjecto, accidisset, ut addere Lancisius Appendicem deberet ad Metallothecam, scripsissetque ad me, placere Sanctissimo utriusque nostrum Domino, ut simul disputatio illa quam benigne perlegerat, ederetur, & licere mihi, si quid in meis Epistolis additum, aut mutatum vellem; quod in suis fecit ipse; significare. Parendum enim imperanti rescripsi: eo autem magis omnibus intellectum iri, non esse a me scriptas illas, ut vulgarentur, si ita, uti ex tempore fusæ erant, prodirent. Nec tanti sane erant quæ adjicerem; aliqua erant tamen, quæ tibi nunc indicabo, non ut postliminio controversiam instaurem, neque vulgatam opinionem pro certa statuam; sed ne forte quæ pro hac aut confirmari, aut dici vicissim possent, nulla prorsus fuisse, arbitreris. Eorum alia sunt ab Historicis, alia a Medicis, alia ab utrisque, ab aliisque insuper Auctoribus repetenda. Ex Historicis Vellejus (3), Ælianus (4), Florus (5) summo consensu, & sine ulla dubitatione aspidis morsu Cleopatram se interemisse, tradiderunt. At enim Vellejus adulationis vitio supra quam credi possit, laboravit, neque inter Historicos a Quinctiliano recensetur. Florus puerili desiderio mirabilia dicendi, veritatis dispendio se abripi, passus est: & si ad has accusationes, a Sigonio, Lipsio, Scaligero acceptas, aliam ex Verderio (6) sumptam, adversus Ælianum adjungas; hic quoque dum alius ab Aristotele videri vult, a veritate recedit. Verum longe facilius esset singulorum laudationes ex multo pluribus proferre Auctoribus, quam accusationes istas ex nonnullis perquisivisse. Illas tamen omittimus, cum ad has satis sit animadvertere, nihil ad Aristotelem attinere, quo mortis genere olim esset Cleopatra peritura: nihilque mirabilis in eo esse quod, quam, facto in damnatis periculo, nullum citius simul, mitiusque in perimendo deprehendisse venenum constabat, quam ab aspidis morsu; ea se quoque hoc ipso necasset: nihil denique adulationis erga Augustum fuisse, scribendo, ab hoc illam morsu potius, quam ab epoto veneno, mortuam. Nam quod Vellejus non a Quinctiliano (7) inter Latinos Historicos nominatus; nec Cæsar ipse nominatus est, credo quod laudabilia quantumvis utriusque Scripta pro justa historia, de qua ibi erat sermo, non haberet, quando sua Cæsar ipse ut Commentaria, reliquerat, Vellejus autem amplius volumen non uno loco (8) pollicitus summa fere attigerat capita.

29. Sed

[1] ad fin. Armar. 10. [2] Giornale de' Letter. d'Ital. Tom. 33. P. 2. Art. 8. in fin.
[3] Hist. Rom. l. 1. c. 87. [4] De Hist. Animal. l. 9. c. 61. [5] De Gest. Rom. l. 4. c. 11.
[6] Cension. in Auctor. [7] Instit. Orator. l. 10. [8] l. 2. c. 48. 96. 99. 103. 114. 119.

Digitized by Google

29. Sed iis tribus totidem objiciuntur Hiſtorici, qui non idem confirmaverint, Suetonius (1), Plutarchus (2), Dio (3): imo his duobus contenditur, majorem eſſe fidem habendam, quippe Græcis, eoque in hiſtoria verum diligentius inquirere ſolitis, quam Latini, & in re præſertim ad græcum imperium attinente, ſi loca attendas, propioribus; ſi documenta, inſtructioribus. Non eſt mihi in animo illud Quinctiliani (4) commemorare: *Græcis hiſtoriis plerumque poeticæ ſimilis eſt licentia*, multoque minus (5) *quidquid Græcia mendax audet in hiſtoria*: quin ultro fateor, fuiſſe ex Græcis ſummos Hiſtoricos, quorum ope res etiam Romanas diſcamus, præſertim quod ad ritus attinet publicos. Hos enim, aliaque ejuſdemmodi, ut in quadam Grotii Epiſtola legiſſe videor, adnotant, traduntque diligentius Exteri, quam Cives, qui ceu notiſſima omnibus, inutiliter ſcribi cenſent. Sed & res ab Romanis geſtas ex magnis illis inter Græcos Hiſtoricis permultas diſcimus, in primis ad ea uſque tempora quibus tandem Latini ſua ipſi facta elegantius ſcribere cœperunt. Nam vel *ab initio rerum Romanarum*, ut teſtatur Cicero (6), *uſque ad P. Mutium Pontificem Maximum res omnes ſingulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max.* Quorum Annalium ſimilitudinem *multos ſecutos* eſſe, dicit; *qui ſine ullis ornamentis monimenta ſolum temporum, hominum, locorum, geſtarumque rerum reliquerunt*, ut major Cato, & Pictor, & Piſo: quæ cauſa videlicet fuit cur ad nos eorum Scripta non pervenerint contra, ac multa illorum qui poſt eos Romanas res ornatius ſcribere inſtituerunt. Quo ex tempore me non injuria facturum puto, ſi de modo rei præſertim, quam hic ſpectamus, neutrius partis gloriam augente, plus uni Latino credam in Romana quidem hiſtoria, quam Græcis duobus. Ad Romanam autem, an ad Græcam hiſtoriam ſpectet bellum ab Auguſto, victis, & ad mortis neceſſitatem adactis Antonio, & Cleopatra, confectum, quid attinet oſtendere, cum & dux uterque Romanus, & belli præmium Ægypti regnum fuerit, in Romanam provinciam redactum? At enim & Cleopatra Græca erat, & Græcorum id regnum, ut quorum imperium, & lingua vigerent Alexandriæ. Fuerit; quis enim negat? & Reginæ, & regni a Græcis vetuſta origo. Num Græca propterea & leges, & inſtituta, & lingua, an Ægyptia, an alia poſt annos jam prope trecentos in eo tum regno dominabantur? cujus Reges jam antea *vel ne Ægyptiam quidem* linguam *didiciſſe*, *vel Macedonicam reliquiſſe*, fatetur ipſe Plutarchus (7), populi autem illa pars quæ *ab antiquo* ex *Græcis* fuerat, & *communis Græcorum conſuetudini haud immemor*, jam Polybii ætate, ut Strabo (8) docet, *evanuerat*. Nam quod Plutarchus, & Dio locis propiores, documentis inſtructiores fuiſſe dicuntur; tam longum eſt intervallum quod Bœotiam, & Bythiniam, unde illi erant, ab Ægypto disjungit, ut non tanto majus denique videri debeat quod inter hanc, Italiamque interjicitur. At minus certe, id quod præcipue in Hiſtoricis ſpectandum eſt, intervallum temporis fuit, quo propior Cleopatræ morti Vellejus, quam Plutarchus; & Ælianus, quam Dio. Documenta autem num certiora Plutarchum accepiſſe credemus ex avo ſuo, narrante quod a Philota audiverat familiari cujuſdam ex Antonii coquis, an Vellejum, tempori illi quam proximum, ex præſtantibus Viris qui cum Auguſto fuiſſent Alexandriæ, ſæpius audire domi, militiæque potuiſſe, utrobique (9), ut nobiles Majores ſui, non ſine illuſtribus muneribus, & ornamentis verſatum? Quod ſi ut huic adulatio objecta eſt erga viventem Tiberium, necdum omnino peſſimum, ſed *inter bona*, ut ait Tacitus (10), *malaque mixtum incolumi matre*, in cujus obitu ſuæ hujus Vellejus hiſtoriæ finem fecit, mox ipſam

(1) De duodec. Cæſar. l. 2. c. 27. (2) Græc. Rom. q. Ill. Vit. in Anton. (3) Rom. Hiſt. l. 51.
(4) Inſtit. Orat. l. 2. c. 4. (5) Juvenal. Sat. 10. (6) De Oratore l. 2.
(7) in Antonio. (8) De ſitu Orbis l. 17. (9) Vid. Voſſ. de Hiſt. Lat. l. 1. c. 24. & Boecleri Indic. Vellejanum in *Vellejus*, cui adde Velleji l. 2. c. 124. in fin.
(10) Annal. l. 3. in fin.

Digitized by Google

ipſam ad Vinicium inſequenti anno Conſulem mittens; ita placeret Dionem, & Plutarchum accuſare; non deeſſent Valeſii, Rapinii, Bodini, Voſſii, Lipſii cenſuræ, illum ut plagiarium, a vero deflectentem, optimis infenſum, ſæpe adulantem, ſæpe hallucinantem, diſerte arguentium, neque aliorum in Plutarchum, majorem in ipſo rerum Romanarum notitiam deſiderantium, nec perveterum ſolum, ſed & earum quæ in tempora non ita antiqua inciderunt: cujuſmodi exempla; ut mittam quod eſt apud Lambinum (1); vel uno in facto plura profert Paulus Manutius (2), miraturque, *tam turpiter eſſe lapſum*, quod & alibi (3) ait, *ſæpe* eidem accidiſſe: quanquam mirum id eſſe negat Bodinus (4), *in homine Græco, qui ſe linguam Latinam non ſatis intellexiſſe, in Vita Demoſthenis* (5), *confitetur*. Quo & illud pertinet quod ab Rhodio (6) ſcriptum eſt, Plutarchum, *Latinis codicibus uſum, in rebus Romanis ſæpiuſcule falli*. Neque ignota ſunt quæ ejuſdem vel in nominibus Romanorum errata notaverat Robortellus, alibi (7) a nobis laudatus, aut quod Lipſius (8), ubi non Plutarchum modo, ſed univerſe Græcos Hiſtoricos in iis præſertim quæ ad nationes externas attinent, Romanis eſſe præponendos, diſerte negat; *varia* illos *cum in rebus ipſis geſtis peccaſſe, tum in nominibus præcipue propriis turpiter lapſos* eſſe, contendens. Verum nos ob cætera eximii utriuſque Hiſtorici, Dionis videlicet, & Plutarchi præſertim, merita, hæc objicere tanto libentius omittimus, quod neuter, ut neque Suetonius, ipſe quoque tanto poſterior Vellejo, negat denique id quod de genere mortis Cleopatræ hic tradidit; ſed etſi idem non affirment, plura tamen habent, ex quibus, cum Medicorum, ad quos tranſimus, diagnoſtica doctrina conjunctis, Velleji ſententiam tueamur.

40. Nam Dio (9) *puncturas tantum exiguas in* mortuæ Cleopatræ *brachio reperiri tas eſſe*, affirmat: quales & Plutarchus (10) memorat *duas*. Idemque Dio, & Suetonius (11) *pſyllos* ab Auguſto eſſe *admotos*, ſcribunt, qui *venenum* ſcilicet *exſugerent*. Unde autem exſugerent, niſi ex illis venenatis puncturis? quibus quam proficuum ſuctio remedium ſit, ſupra (12) ex veterum, recentiorumque Medicorum ſententia ſatis demonſtratum eſt. Punctura autem exiguæ, & duæ, ut apte congruant cum iis quæ veteres iidem Medici ſummo conſenſu de aſpidis morſu tradidere, altera oſtendit Epiſtola noſtra. Cum obſcuris enim vulnuſculis, quæ *acu* inflicta ſint, omnes compararunt, & diſerte *citra tumorem* eſſe, fere omnes docuere, aliqui etiam *binas* eſſe, non omiſere. Nec vero illos, tanquam ſua ex aliis deſcribentes, deſpicias; neque enim aliena ſemper, ſed & propria ſcripſerunt, quod ex attenta eorum lectione, aut ex Freindii Hiſtoria Medicinæ, ubi de ſingulis verba fecit, proclive tibi erit cognoſcere: & quæ aliena propoſuere, ex Obſervationibus fere ſunt, quas niſi ipſi nobis ſervaſſent, prorſus ignoraremus, excellentium Medicorum. Nec quod Dioſcorides, qui eadem tamen quæ ab illis omnibus, aut ferme omnibus ſcripta eſſe, modo dicebamus, ipſe quoque antea docuerat (13), aut non fuerit quem Cleopatræ familiarem fuiſſe, accepimus, aut nullam de hac ab aſpidis morſu interfecta mentionem injecerit; id. circo quæ de exigua, & ſine tumore punctura ſcripſerat, illum conſequente, non credemus: quanquam & facta fortaſſe Cleopatræ mentio poteſt, ut tot alia quæ Maranta indicat (14), temporis injuria, in Dioſcoridis codice intercidiſſe, nec deſunt adhuc qui Suidæ (15) credant, fuiſſe hunc ipſum Dioſcoridem, qui *vixerit apud Cleopatram ſub Antonio*, habentes, ut puto, nonnulla per quæ rationes ſecus cenſentium in dubium vocent. Verum ut hæc præteream; non illud certe moraturum te arbitror, quod tam pernicioſi morſus

[1] Adnot. 16. in Cicer. Orat. pro Dejot. [2] Comment. in Epiſt. 1. l. 2. Cicer. ad Q. Fr. [3] in Epiſt. 5. l. ejuſd. [4] Meth. Hiſt. c. 4. [5] in Procem. [6] Not. ad Scribon. Epiſt. [7] Epiſt. ad Cel. Polen. de III. Conſul. Frontin. [8] Var. Lect. l. 3. c. 20. [9] l. 51. cit. [10] Vit. Anton. cit. [11] c. 17. cit. [12] n. 29. [13] De Medic. Mat. l. 6. c. 54. [14] Meth. cognoſc. Simplic. l. 2. c. ult. [15] Hiſtor. ad Vocem *Dioſcorides*.

Digitized by Google

tam leve, atque obſcurum, quale Veteres docuerunt, videatur eſſe non poſſe veſtigium; ſed eo adducturum potius, quod Æliani (1) tempore jam facere conati erant, ut ipſe quoque admirandæ hujus rei cauſam inquiras. Scilicet hanc illi eſſe ponendam in *mirabili celeritate*, exiſtimabant qua id venenum *ad intima tranſeat*, ſicque exterius *nihil extet atque emineat: quare ab Octavianis Cleopatræ mors non facile*, inquit, *oculis comprehenſa eſt, niſi tandem ſero admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum*. Quod ſi tibi vetus illud cogitatum recenti explicatione placeat illuſtrare; tanto facilius uti ea poteris qua ſæpius ſupra uſi ſumus, venenum ponentes nervos adoriri, quanto hoc ab eo veneno fieri manifeſtius eſt quod aſpis mordendo immittit, *ſoporiferum*, ut ante (2) retulimus, ab Ovidio dictum, ut ipſa aſpis dicta eſt *ſomnifera* a Lucano (3), eademque mente, doctiſſimorum Virorum judicio, ab Helvio Cinna (4) *ſomniculoſa*, diſerte autem a Solino (5) *hypnale*; ſic enim explicat, *hypnale ſomno necat, teſte etiam Cleopatra*. Nam qua ratione, niſi tenuiſſimam dicas veneni vim per nervos celerrime transferri ad cerebrum, exponas hæc quæ Lucani (6) verbis proferam, ictum ab aſpide alloquentis,

nulloque dolore
Teſtatus morſus, ſubita caligine mortem
Accipis, & Stygias ſomno deſcendis ad umbras.
Non tam veloci corrumpunt pocula lethe &c.

Uſus autem ſum non unius Poetæ verbis, non quod de ſomnifero aſpidis veneno, & de *veloci* ex eo *caligine*, ut Dioſcorides ipſe (7) loquitur, verba mihi Medicorum deeſſent, ſed ut intelligeres, vim hujus veneni maxime hypnoticam tam certam, & vulgatam eſſe, ut paſſim non in Medicorum modo, ſed & in Poetarum quoque libris memoretur. Cerebro igitur celeriter adeo, vehementerque occupato, mirum non eſt, ſi ab eo pendentes reliqui corporis vires mox, ita collabaſcant, ut tanquam paralyſi univerſali inducta, ideoque ſanguinis motu per tenues præſertim ſubcutaneos ramulos ſuffiaminato, in compuncto loco non magis propemodum rubor, livor, tumor ſe poſſint oſtendere, quam ſi cadaver pungeretur. Sic autem ubi aſpidis morſum præſentiſſimus interitus ſequitur, res videtur poſſe explicari: & ſane quam celer in Cleopatra fuerit, ex iis quæ Plutarchus (8) narrat, manifeſtum eſt.

41. At enim Aetius (9), inquis, ab uno quidem aſpidum genere *præſentiſſimam* eſſe mortem, ſcripſit, ab alio autem *in tribus ad ſummum horis*: nec deſunt qui tardiorem eſſe, ajant, & virente jam corpore ac diſcolore. Quin libri Auctor de Theriaca ad Piſonem (10) etſi fatetur, *revera* aſpides *velociter interficere, ſicut ſæpe ipſe in magna Alexandria ſpectavit*; tamen non continuo inde homines cadere, ſatis oſtendit, hæc ſtatim ſubjiciens: *Cum enim aliquem hoc ſupplicii genere condemnatum ſine longo cruciatu dilationeque necare volunt, aſpides illorum pectori admovent, ambulareque parumper faciunt, atque ſic ipſos brevi perimunt*. Sed & Plutarchus (11) alteram e Cleopatræ ancillis inventam refert capiti Reginæ diadema aptantem, nec loquendi facultate carentem. Utique; ſed tamen *ſemianimam*, & quæ vix perpaucis editis voculis, continuo cecidit. Nec qui *parumper* ambulabant, idcirco non *brevi*, & *velociter* moriebantur. Et ſiqui diutius vitam trahebant, non illis demum mirum eſt ob id ipſum diſcolor, & virens corpus fieri potuiſſe: quod ſi hoc commune fuiſſet omnibus; pſylli Cleopatræ non eſſent admoti; ſatis enim ejus corpus, ut Plutarchus (12) narrat, *neque deformatum, nec aliud ullum*, præter puncta illa duo, oſtendens *veneni ſignum*, non ab aſpide ictum eſſe, demonſtraſſet. Verum hæc ita diſputavimus, quaſi ubi inter venenatum ictum, & mortem horæ aliquot interceſſerint, fieri non poſſit, quin locus, per quem immiſſum venenum eſt, tumorem contrahat, & livorem. Tamen extant certiſſima

(1) c. 61. ſupra ad n. 38. cit. (2) n. 37. (3) l. ibid. cit. (4) apud Gell. Noct. Attic. l. 9. c. 12. (5) Polyhiſt. c. 29. (6) l. cit. (7) c. 54. cit. (8) Vit. cit. (9) Tetrabibl. 4. S. 1. c. 20. (10) c. 8. (11) Vit. cit. (12) Ibid.

Digitized by Google

sima exempla quæ ostendant, vel quinque, aut sex horis interjectis, quidquam livoris, aut tumoris in eo loco non apparuisse, ut in columbis quos Africani scorpii ictibus occidit Redius (1). Sed neque in cane quem Monspelienſis sanciaverat scorpius, quincta exinde hora mortuo, tumoris quidquam in sanciata parte offendit Cel. Maupertuisius (2), cum alioquin tumor soleat vel apis, aut vespæ puncturam sequi; verum in cujusque ictus loco parvum tantummodo rubrum punctum: negatque, in tot animalibus quæ ad idem adhibuit experimentum, unquam aliter se vidisse. Atque ut ad animal aspidi similius, id est viperam sermonem convertam; ex iis certe quæ supra (3) scripsi, in Francinii catella nosti partem nullam corporis lividam, aut tumidam fuisse vel plures post horas ex quo lethales a vipera acceperat morsus, in Nobilis autem Juvenis (4) digito quem altero dumtaxat dente vipera ita vulneraverat, ut gravissima sint consecuta symptomata, post horas demum aliquot tumorem apparuisse, cum ad id usque tempus nil nisi *punctura* cerni posset *non major ea quam infligit acicula, foramine in superficie minimo apparente, cum leviſſima rubedine, adeo ut ſolo colore innoteſceret*. Quod si interdum non plus a vipera est; quanto minus esse ab aspide illa poterit, cujus veneni vis ut celerrime ad cerebrum repit, sic tempus sauciato loco non relinquit, ut liveat, & in tumorem se attollat.

42. Nunc quid Plutarchus, & Dio, si cum aliis præterea conjungantur Auctoribus, nobis suppeditent, videndum est, unde facilius tueamur sententiam magis vulgatam. Igitur ex Plutarcho (5) hoc primum habemus, Cleopatram, neque stupido, neque humili animo fœminam, cum priusquam in Augusti potestatem veniret, quid sibi imminere posset, prospiceret; mori potius, quam ex regina servam fieri, & ante victoris currum per triumphum duci, statuisse. Hac mente vim ingentem venenorum parasse, & de singulorum effectibus in capite damnatis periculum fecisse, nempe ut sibi illud seligeret, per quod non modo sine dolore, sed & celerrime obiret, ne forte, si mors tardaret, invita remediorum ope vivere cogeretur. Quodnam igitur ex omnibus elegisse, credemus? Mineralia certe repudiasset, quippe utrique ejus voto adversantia, si tunc illis inter venena usi essent, quod factum non memini legisse, præsertim cum artificia illa chymica nedum essent nota per quæ pernicioſæ eorum vires acuuntur. Ex Vegetabilibus, & ex Animalibus in usu erant, nec ars varia deerat, ut quam celerrime necarent, quarum una ex Suetonio (6) intelligitur; cum venenum intra quinque horas occidens, mox a Locusta *iterum ac ſæpius recoctum*; credo, ut multo maxima parte dissipata aquearum particularum, veneficæ confertiores forent; *ſtatim exanimavit*. Quod venenum sive ex Vegetabilium, sive ex Animalium, sive ex utrorumque succis constabat, tametsi Cleopatræ notum fuisset, ut facile notum erat quod ex Animalibus eductum efferæ Nationes adhibebant ad tingendas sagittas, quale apud Scythas Plinius (7) memorat, *irremediabile*, quantum ipse ait, & *mortem illico afferens levi tactu*; tamen ut mortis celeritatem probaret, cruciatum brevem illum quidem, sed acerbissimum, aversaretur, cujus indicia cruciatus ex convulsionibus, ut opinor, vehementibus cognovisset, quas ut Locustæ illud venenum statim consecutas esse, ex eo conjecio, quod lethalem ejus effectum per speciem comitialis morbi, cui Britannicus esset obnoxius (8), statim Nero occultari posse, credidit: Nicholsii autem aquam, ex laurocerasso paratam, rapidissime quidem perimere; sed non sine vehementibus convulsionibus, refert Meadius (9): denique ex Reaumurii (10) experimentis constat, leviter puncta animalia sagittarum mucrone, venenata compositione quadam illito ab incolis oræ Maragnoniæ,

(1) Esper. int. agl' Insetti. (2) Comment. supra cit. ad n. 25. (3) n. 34.
(4) Histor. ibid. indicata. (5) Vita cit. (6) De duodec. Cæſar. l. 6. c. 33.
(7) Nat. Hist. l. 11. c. 53. (8) Vid. Tacit. Annal. l. 13.
(9) in Append. post Tentam. 5. de Venen. (10) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1747. Obſ. Anat. 1.

Digitized by Google

cito quidem interiisse ; sed, quod diserte de urso narratur, ante mortem se concussisse, atque agitasse. Ob has igitur, aut similes causas factum esse, existimo, quod Plutarchus narrat, ut Cleopatram, venenis primum aliis frustra tentatis, ut pote quæ minus ambobus suis responderent votis, ad animalia, quod & Dio (1) scribit, conversam, & per multos dies frustra pariter expertam, comperisse tandem; per *solum ferme aspidis morsum* se posse voti utriusque compotem fieri. Quæ si omnia attenderis; facile intelliges, cur rejectis aliis quæ illico necarent venenis, quorum aliqua in promptu habuisse, infra (2) ostendemus, longe credibilius sit, aspidis prætulisse morsum, præsertim cum cætera quæ de punctoris exiguis illis duabus & de admotis psyllis supra (3) dicta sunt, apprime conveniant : Nam quod Doctus Vir iis qui minus attente legant videri fortasse potest iftis de psyllis ita sensisse, quasi ab Augusto illudendi tantum studio fuissent adhibiti; satis est Suetonium (4), & Dionem (5) inspicere, ut eo animo id ab Augusto factum plane cognoscamus, quo Cleopatram *servari triumpho magnopere cupiebat*, & quo postquam per psyllos *qui venenum ac virus exsugerent*, servari vidit non potuisse, *magnopere doluit, omni se triumphi sui gloria spoliatum esse ratus*. Quod si ipse qui statim adfuit, & corpus inspexit, & qua erat potentia, & ingenio tum perquirere ex omnibus, tum dispicere omnia potuit, illam aspidis morsu enectam credidit, ut refert Plutarchus (6); *nam in triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa*; cur non quod ipse, nos quoque credamus? præsertim cum alia insuper accedant quæ ex Plutarcho eodem, ex Dione, ex aliisque, etiam Medicis Auctoribus continuo proferemus.

43. Quid enim potius significat quod pro certo tradit Plutarchus (7), eodem quo Cleopatra obiit, die, atque adeo paucis ante obitum horis illata ad ipsam ex agro cista, *ficuum plena*, & *foliis* operta, nisi quod postea dictum esse, ait, aspidem in cista fuisse abditam? idque etiam ex aliis refert Dio (8); tametsi *in urna* dicat *illatam aspidem*, *aut inter flores quosdam*, Auctor autem libri de Theriaca (9) *contectam ficubus*, & *uvis*. Quæ cum attendo, illud simul videor posse conjicere, nempe cujus generis aspis fuerit. Cum enim tria esse genera traderent (10), alias ptyades, alias terrestres, alias chelidonias appellantes, primas autem *bicubitales*, alteras interdum *quinque cubitorum longitudine*, tertias *cubito* dumtaxat *majores* inveniri, docerent; has ultimas non modo ut facile reperiendas, quippe circa fluviorum ripas, proximi *præsertim Nili*, latibula habentes, itemque ut celerrime præ cæteris necantes; ab harum enim *ictu* mors *præsentissima adest*; verum etiam ut quæ propter suam brevitatem multo facilius sub floribus, foliisque abdi possent; has, inquam, cum Cleopatræ opportuniores, tum præcipue ad fallendos qui januam custodiebant, aptiores fuisse, non dubito. Consentit autem pervetustus, doctusque Artifex simulacri Vaticani, qui ut moribundam Cleopatram perite expressit quasi placide dormientem, ita & brevem aspidem brachio adjunxit, eique sinistro, credo, hoc quoque a prisco aliquo Scriptore accipiens, a quo & Orosius (11) Historicus alioquin sæculi quincti, videtur accepisse. Verum sive res ad eum modum se habuerit, sive, ut alii ferebant apud eundem Plutarchum (12), *servata aspis* fuerit *in vase quodam inclusa*, & *per fistulam auream a Cleopatra provocata*; utralibet narratio eo demum tendit, ut aspidi se mordendam præbuisse, censerent. Vides igitur, ut quæ Plutarchus, aliique referunt, cum iis congruant quæ Vellejus, atque alii, initio laudati tradiderunt. Eandemque sententiam sibi magis placuisse, satis ostendit, quem paulo ante memorabam, libri de Theriaca (13) Auctor. Qui sive Galenus fuit, sive alius Galeni certe contemporaneus, ut qui *non multis ante se annis fuisse* Andromachum, scribat (14), *Marcum* autem *Antoninum paulo ante Roma-*

(1) l. 51. cit. (2) n. 48. (3) n. 40. (4) c. 17. cit. supra ad n. 39. (5) l. 51. cit.
(6) Vita cit. (7) Ibid. (8) l. 51. cit. (9) c. 8. (10) Vid. Aetii c. 20. supra ad n. 41. cit.
(11) Historiar. l. 6. c. 17. (12) Vita cit. (13) c. cit. (14) c. 5.

Digitized by Google

manum imperium ſumma integritate adminiſtraſſe (1): non eſt a nobis contemnendus, ut pote qui, ſi ætatem ſpectes, neque Dione junior, nec tanto denique Plutarcho poſterior fuit, quippe imperante Hadriano & Plutarchum vixiſſe, & Galenum eſſe natum, conſtat; ſi vero experientiam attendas, unus ex omnibus quos produximus, diſerte ait, ut ſupra (2) legiſti, ſe Alexandriæ ſæpe vidiſſe, quomodo, & quam celeriter interficiant admotæ aſpides. Nec quia ptyade; quod tamen ab ſuperiorum nemine traditum inveni; uſam eſſe Cleopatram, ſcribit, id eo voluiſſe factum, intelliges, ut a ptyade conſpueretur; *tardius* enim inde *mors conſequitur*, ut proditum ab Aetio (3) eſt; ſed ut morderetur; nam & mordet, ut idem ſubjicit, & mordendo, ut Galenus ait apud Paulum (4) *celerrimam mortem inducit*. Imo niſi forte Paulus alium aliquem in libris qui interciderunt, ſpectavit Galeni locum; hunc ipſum de Theriaca librum pro Galenico habuerit, neceſſe eſt, & hinc ſumpſerit quæ ut Galeno dicta, proponit, videlicet tria illa aſpidum genera, & in his ptyadis, ut ſputo diffitos aſſequatur, ingenium, & hac ſe occidentem Cleopatram. Utrobique enim hæc habentur. Sed quod in libro de Theriaca Regina dicitur *ſibi* ptyadem *admoviſſe*, id Paulus de morſu accipiendum eſſe, jure quidem meritoque non dubitavit; nam admovere, ut inſpueret quæ eminus ſolita ſit, minime neceſſarium. Quæ vero mox de celeri damnatorum interitu per admotam pectori aſpidem in eodem libro illo ſubjiciuntur, ea fortaſſe Paulus cum ſuperioribus connectenda arbitratus, Pictorum, Sculptorumque licentiæ præeuntem Galenum induxit, quaſi Reginam ſcripſiſſet, ptyadi *ſiniſtram mammam admoviſſe, & ab hac commorſam periiſſe*. Quod ne credamus, Plutarchus, & Dio faciunt, negantes, ut ſupra (5) vidimus, in mortuæ corpore ſignum uſquam ullum apparuiſſe veneni, præter duo exigua in brachio puncta. Quæ res ad id etiam valet, ut merito ab eodem libri de Theriaca Auctore factum eſſe, cognoſcamus, cum aliam quorundam narrationem iis verbis retulit ex quibus ipſi minus probatam eſſe, intelligimus, de *magno* videlicet, *ac profundo vulnere*, quod *brachio ſuo dentibus intulerit* Cleopatra, & de *veneno, quod prius ex aſpide paraverat, in pixide quadam ad ſe allato*, & mox ei *vulneri infuſo*.

44. At exigua iſta in brachio puncta ut de magno profundoque vulnere narrationem refellunt; ſic, inquis, aptiſſime congruunt cum alia, quæ etſi non apud ejuſdem libri Auctorem, at apud Dionem (6) extat, aliorum narratione. Scilicet acu qua capillos componere ſolita eſſet Cleopatra, inter eoſque geſtare, tunc detracta, & præſentiſſimo veneno inuncta brachium ſibi pupugiſſe. Tu vero fac, Redium (7) legas, ubi experimentis edoctus admonet, ſi vulnus quod infligis, anguſtum ſit, difficile eſſe venenum immittere: & qualecumque vulnus ſit, non ita celeriter mori animalia per quorum vulnera viperinum injicias venenum, ut quæ vipera ipſa momorderit. Et poſt hæc cogita, num credibile ſit, incerta & minus celeri moriendi ratione uti illam voluiſſe, quæ certam, celerrimamque mortem quærebat. Nec tamen de ſic immiſſo veneno, ſed de epoto noſtra erat potiſſimum diſputatio. De quo cum in tot narrationibus nulla uſquam, ut ſupra (8) diximus, occurrat mentio; ne forte illuc trahi poſſe, putes, hunc Plutarchi (9) locum: *venenum Cleopatram habuiſſe compertum eſt in laminula quadam concava, quam ſub crine occultabat*, fuiſſeque illud ſuſpiceris aut ejus ſimile quo illitis ſibi convivalis coronæ floribus, hiſque mox in ſcyphum conjectis, *eductum cuſtodia bibere juſſerat, illico expirantem*, ut eſt apud Plinium (10), aut ab eo non diverſum quod non multis ab Reginæ obitu luſtris Alexandria Hieroſolymam, ut Joſephus (11) tradidit, miſſum eſt ad Herodem necandum, id eſt *aſpidum virus, aliorumque ſerpentum ſucci*, quo

(1) c. 2. (2) n. 41. (3) c. 20. cit. (4) De Re Med. l. 5. c. 18. (5) n. 40. 42.
(6) l. 51. cit. (7) Lett. int. alle Oppoſiz. (8) n. 38. (9) Vit. cit.
(10) Nat. Hiſt. l. 21. c. 3. (11) De Bello Jud. l. 1.

Digitized by Google

quo epoto veneno quidam *capitis damnatus ſtatim mortuus* eſt ; ne igitur hæc ſuſpiceris , non illud ex eodem Plinio (1) proferam : venenum aſpidum *potum quantalibet copia , non nocet . Non eſt enim tabifica vis : itaque occiſa morſu earum animalia , cibis innoxia ſunt* , quæ cum Redii aliarumque in viperino veneno experimentis (2) conſentiunt : neque alia in univerſum dicam , quæ in mea altera ad Lanciſium Epiſtola attigi , unde conjicias , id venenum ad idem potius quo Dio crinalem acum inunctam ſcripſit , attinuiſſe , nihil videlicet , ſicut aperte retulit , niſi per vulnus nocente . Unum modo ex Dione eodem , & Plutarcho adjiciam , unde continuo præclare intelligas , non ex ſumpto quod in concava lamella ſub crine geſtaret , veneno Cleopatram interiiſſe . Dio enim (3) pro certo narrat , priuſquam ſe occideret , Epaphrodito , cui mandata erat ejus cuſtodia , epiſtolam ad Auguſtum perferendam dediſſe , ut is *occaſione epiſtolæ reddendæ e medio removeretur , eoque digreſſo , rem propoſitam eſſe executam* . Plutarchus (4) pariter ſine ulla dubitatione tradiderat , ſe interfecturam , tabellas ad Auguſtum ferendas dediſſe , *& cæteris omnibus a ſe præter duas mulieres dimiſſis , januam clauſiſſe* . Quid , amabo te , ut ex lamella venenum ſumeret , attinebat , Epaphroditum , cæteroſque e medio removere , & januam claudere ? Num , cum dormire noctu , crederent , non poterat , nemine advertente , lamellam ſibi e capillis detrahere , ex eaque venenum ſumere ? Aliud igitur , quod non niſi remotis arbitris , id prohibituris , fieri poſſet , ſibi tunc faciendum conſtituerat , *aſperas* videlicet *tractare ſerpentes , ut atrum* non ore , ſed *corpore* , uti Horatius (5) loquitur , *combiberat venenum* . Cujus ego teſtimonium graviſſimum credo cum aliis de cauſis quas datis ad Lanciſium Epiſtolis indicavi , tum od eam præſertim quod ille , ut verbis utar minoris Plinii (6) , *quæ ſtatim , cum maxime vera memorantur , audiverat , eſt perſecutus* .

45. Num tamen erat aliud præter aſpidum tractationem , quod , remotis arbitris , ut ſe veneno inficeret , potuerit Cleopatra facere , & fortaſſe fecerit ? Nam forte , cum hactenus ſcripſiſſem , in locum incidi Græci quidem , ſed gravis , & Vellejo contemporanei Auctoris , qui locus in hac controverſia non videbatur omittendus . Strabo (7) enim hæc ſcripſit : *ipſa ſe* Cleopatra *clam admoto aſpidis morſu , vel veneno delibutorio confecit ; nam utroque modo dicitur* . Apparet ergo , ſi veneno iſto voluit corpus ſibi perungere , decuiſſe antea januam claudere , & neminem apud ſe præter ancillas retinere . At tu priuſquam hoc dicas , Plutarchum (8) lege . Videbis , eo die Reginam balneo uſam , corpus , ut tum ſolebant , nemine admirante , aut prohibente , unguento quo vellet , ungere potuiſſe , tum prandiſſe , & magnifice quidem (unde novum capere argumentum poſſes , non ſe igitur veneno mox devorando , aut potando necare conſtituiſſe quæ per tot facta pericula ignorare non poſſet , quantum præſumptus cibus ingeſti veneni vim aut impediat , aut tardet (9)) dum pranderet , ciſtam illam , ficubus , & uvis plenam , ut juſſiſſe antea videtur , cum aſpide fuiſſe illatam , tunc vero denique & tabellas obſignatas ad Cæſarem dediſſe , & remotis arbitris , januam clauſiſſe . Igitur ex hac ipſa rerum ſerie intelligis , num veri ſimilius ſit unguento venenato , an aſpide ſe interfeciſſe . Huc adde , qui tam attente , & caute eam cuſtodiebat Epaphroditus , ut captæ *veſtem* , quod ſupra Plutarchus tradidit , continuo *excuteret , ne quid ſub ea occultaret veneni* , illum unguentarias pyxides ſine diligenti examine , & exploratione non fuiſſe facile relicturum , aut quod multo promptius , & tutius erat , in alias innoxio unguento quantivis pretii plenas mutaturum , quando ei mandaverat Auguſtus hoc *maxime , ut provideret , ne illa ſibi mortem inferre poſſet ; cæterarum rerum omnium facultatem permitteret* . Unum igitur reliquum eſt , ut conjicias , pauxillum fuiſſe

[1] Nat. Hiſt. l. 29. c. 4. [2] ſupra , n. 30. [3] l. cit. 51. [4] Vita cit.
[5] Carm. l. 1. Od. 37. [6] l. 6. Epiſt. 16. [7] De ſitu Orbis l. 17.
[8] Vita cit. [9] Vid. ſupra , n. 29.

Digitized by Google

fuiſſe venenati iſtius unguenti, ut in lamella illa *concava*, de qua ſupra (1) dictum eſt, *ſub crine occultari* potuerit. Sic enim *in famoſa* quoque *veneficiis Martina*, *ſubita morte*, cum Romam accuſata adduceretur, *Brundiſii extincta*, apud Tacitum (2) legitur, *venenum nodo crinium ejus occultatum*, *nec ulla in corpore ſigna ſumpti exitii reperta* eſſe. At ſi forte ſic conjicias; argumentum redit quod ſupra (3) contra eorum opinionem adductum eſt qui ea lamella venenum incluſum fuiſſe, contenderent, quo Cleopatra devorato ſe interfeciſſet. Cum enim unguenti pauxillum non toti corpori perungendo, ſed certis dumtaxat partibus, ut puta naribus, aliiſque ejuſmodi, ſatis eſſet; quid referebat interdiu januas claudere, & arbitros amovere, ut id faceret quod noctu, cum dormire videretur, nemine ſuſpicante, facere potuiſſet. Accedunt tot alia, quæ iterare non oportet, cum unguento illo minime, cum aſpidis autem morſu apprime congruentia, admoti pſylli, binæ in brachio animadverſæ punctura, cætera: inter quæ ſunt perantiqua ſimulacra, quibus nonnihil tribuendum eſt, illudque præſertim quod diſputandi occaſionem attulit, in quo aſpis eſt ſic brachio alligata, ut ipſa vinculi conſtrictione irritari, & ad mordendum incitari videatur. Nec te illud moretur quod objicitur, quaſi nemo audere potuiſſet aſpidem vinculo ad brachium aſtringere, ne ſe potius, quam illud, morderet. Quid enim aliud illæ quærebant ancillæ duæ, niſi ut eodem ſimul cum domina fato interirent, contubernalis Eunuchi exemplum ſecutæ, quem Dio (4) refert, ſtatim ac ea capta fuit, *ſerpentibus ſe ſe ultrò mordendum præbuiſſe*. Reliqua autem quæ de molli, timidoque mulierum animo, de una aſpide ad tres mulieres morſu interimendas non ſatis apta, & ſi quæ ejuſmodi alia aut ex Redio, aut aliunde objici poterant, tum editis antea Epiſtolis, tum hac quoque mihi videor diluiſſe.

46. Hæc habui quæ ad eaſdem illas Epiſtolas adderem, non ut iis quæ contra ingenioſe, & docte a Viro Ampliſſimo ſcripta ſunt, anteponeres, ſed ut collatis inter ſe utriſque, facilius tibi eſſet diſpicere, an pro ea ſaltem parte ſteterim quæ a veri ſimilitudine non longe denique in diſputatione hac abhorreat. Quæ etſi per ſe non magni momenti eſt; ob ea tamen quæ ejus cauſa tum ex Hiſtoria, tum ex Re Medica, tum aliunde etiam, proferre oportuit, tibi cui poteſt eſſe aliqua fortaſſe ex parte utilis, legendi faſtidium, ut opinor, mihi certe extremum hunc ſcribendi laborem allevavit; ut quibus verbis, a me ſæpius laudatus, Auctor libri de Theriaca (5) ſuam Piſoni de Cleopatræ interitu narrationem abſolvit, iiſdem propemodum & mihi licere credam hanc tibi ejuſdem argumenti tractationem concludere: *Hæc non ſine animi voluptate tractavi*, *ut tuo diſciplinarum omnium deſiderio ſatisfacerem*. Vale.

FINIS LIBRI QUARTI.

[1] n. 44. [2] Annal. l. 3. [3] n. 44. [4] l. 51. cit. [5] c. 8.

Digitized by Google

Digitized by Google

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER QUINCTUS.

Quo plura adduntur ad ſingulos quatuor ſuperiores Libros attinentia.

Digitized by Google

Digitized by Google

CELEBERRIMO VIRO

JOANNI FRIDERICO MECHEL

Illustri Anatomico, & Medico

JOANNES BAPTISTA MORGAGNUS S.P.D.

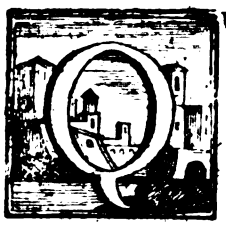

QUI ex Tuis primis ad me Litteris, Berolini datis die 23. Julii anno 1754. quanto minus opinatum, tanto pluris æstimabilem nuncium acceperim, REGIAM istam Scientiarum ACADEMIAM perbenigno omnium consensu me inter suos Honorarios Sodales retulisse, & abs Te, Vir Illustris, tunc petierim, ut Inclytò eidem Cœtui gratias meis verbis ageres quas posses, cumulatissimas, nunc pariter rogo, ut pro Tua eximia erga me Humanitate, quam vel ante ista pro me officia ex laudatissimis Tuis Scriptis perspexeram, meos hosce libros velis, exiguum quidem, sed quo majus in præsentia dare non possum, memoris, obsequiosique animi signum, Academicis Sapientissimis offerre. Satis mihi, superque fuerit, si propter ea quæ ex Vestris, Vestrique similium Summorum Virorum Observationibus sæpius indicavi, omni certe commendatione dignissima, æqui bonique feceritis non tam cætera quæ a me sunt, quam propositum ipsum meum. Præcipuum autem, si quæris, hoc fuit, ut me meliores Anatomicos excitarem ad id publici boni causa præstandum, ad quod Vir Experientissimus Richardus Meadius excitare voluit Medicos exemplo suo. Mori enim, ut scis, noluit, quin antea colligens quæ longo usu cognoverat hominibus profutura, Monita, & Præcepta Medica, tanquam *legatum*, ut verbo ipso ejus utar, relinqueret. Utinam Anatomici quoque senescentes quæ inter dissecandum vidissent ad morborum causas spectantia, colligerent, ederentque, ne laborum, molestiarum, atque adeo periculorum suorum longe melior fructus secum periret.

Tanto enim *utilior* hæc Anatomes pars est, *quanto ad causas morborum dignoscendas magis idonea*, quemadmodum magnus & Medicus, & Anatomicus censebat, ut nosti, Bartholomæus Eustachius (1), sero

(1) de Renib. c. 45.

Digitized by Google

fero conquerens, tot annos non in hac potius secunda, quam in priore Anatomes parte, quæ sana corpora examinat, tantumque studium posuisse. At enim secunda sine priore stare non potest, nec sine priore cognoscere licet Partium usus ad medendum adeo necessarios; quasi vero & secunda ex certæ Partis læsione cum certæ Functionis impedimento conjuncta, ad veros usus non modo confirmandos, sed & illustrandos, imo nonnunquam inveniendos, ad falsos autem refellendos mirifice non inserviret. Nam quod secunda sine priore stare non possit, nos quidem ultro fatemur, qui aliquando vel nobiles Medicos, nedum vulgares Chirurgos, vidimus hoc, vel illud viscus, propter mutatam, morborum vi, sedem, figuram, & cum colore speciem, non agnoscentes, quod nos ex nexibus, & vasorum origine quodnam esset, continuo indicavimus, mox per dissectionem demonstrantes. Quin omnibus qui satis sint in priore Anatome exercitati, proclive esse, existimamus, errores graves, & in graviores inducturos dignoscere, qui ob ejusdem exercitationis defectum in quasdam irrepserunt, quæ in Sepulchreto leguntur, Observationes: & bene de Anatome secunda meritos Peyerum (1), & ante hunc, Thomam Bartholinum (2) laudamus, qui aliorum Observationibus hujus generis, Observationes Anatomicorum longe esse præferendas, admonuerunt, & felices tum fore Artes, confirmarunt, si soli de illis judicarent Artifices. Sed cum hæc de priore Anatome fatemur, simul contendimus, verum esse quod initio ponitur vetusti libri, qui *de Anatomia Parva* inscribitur, perperam alioquin inter Galenicos inserti, priorem videlicet institutam fuisse a Medicis propter secundam. *Quoniam interiorum membrorum corporis humani passiones erant ignotæ, placuit veteribus Medicis*, ille Auctor inquit, *ut per anatomen brutorum animalium, interiorum partes manifestarentur*. Aut si hoc omittimus, illud certe negari non potest, priorem Anatomen ob id potissimum ab hominibus permitti, a Principibus autem etiam protegi adeo, & promoveri, quia pro secunda est necessaria. Permagni enim cum singulorum interest, tum universorum, internas morborum causas, & sedes a Medicis non ignorari, seu singulos illi, seu totas ex infelici hæreditate familias vexent, seu civitates occupent, & provincias. Medici autem vel summi

(1) Meth. Hist. Anat. Med. (2) Consil. de Anat. Pract. & cæt. n. 12.

Digitized by Google

mi fatentur, vix tres, aut quatuor ex omninibus esse morbos qui suum habeant signum παθογνωμονικὸν, ita videlicet proprium, ut ab aliis cunctis distinguat; cæteros autem non nisi per conjuncta plura signa internosci, propterea quia fere non ex simplici sunt causa, & quæ unam tantummodo Partem afficiat. Valde igitur avent primum singularia illa signa, & maxime propria, si fieri potest, augere; deinde vero, si id non possint, at ex conjunctis pluribus, ut dictum est, signis quæ in quoque morbo præcipua sint, constituere. Animadversum est enim sæpius, quæ præcipua, & ferme propria crederentur, reipsa non esse, cum sine ipsis eædem intus læsiones repertæ sint quas designare illa putabantur, aut cum longe aliis læsionibus signa eadem.

Hæc, atque alia, quæ Tibi, Vir Doctissime, non secus ac mihi, & legere, & audire, & videre non raro contigerit, & in iis occurrentes aliquando morborum causæ novæ prorsus, & inauditæ justas medentium querelas confirmant de abditis morborum causis, & sedibus non satis adhuc perquisitis. Quod cum minus certe Anatomicorum negligentiæ, quam rei ipsius naturæ immensæ propemodum, & interminatæ imputandum sit; nihil propterea fieri humano generi utilius potest, quam si primum quicunque Anatomen colimus, omnes, id quod Tu strenue facis; & ipse pro mea virili parte facere non prætermisi, omnes, inquam, conatu unanimi connitamur, ut quanto plures id genus Observationes possimus, in publicum bonum conferamus: tum deinde; ne in posterum accidat quod non semel antea accidisse, dolendum est, ut cum Auctoribus Observationes intereant; Prosectores cunctos rogemus, ut quas prius non ediderint, senescentes colligant, atque edant, si non meum, at Meadii certe, qui imitatione dignus est, exemplum sequentes, nec pauca tamen, ut ille, sed omnia quæ diligenter observarint, summa cum fide proponentes. Sic enim, aut non aliter, posse tandem aliquando fieri, sperandum est, ut posteris tantus suppetat numerus Observationum, quantus, si ab solertibus, attentis, & studiorum labori assuetis Viris morbi symptomata in earum singulis, & Partium læsiones, tum in aliis omnibus haud dissimilis generis & illa, & hæ inter se conferantur, quantus, inquam, satis sit, ut in pluribus saltem morbis ad id denique aut perveniant, aut accedant, ad quod nunc maturum non est, aspirare. Neque spes deest, meum hoc consilium haud esse iis Anatomicis displiciturum quibus cordi

Digitized by Google

cordi sit Rei Medicæ, & publicæ utilitatis incrementum; quando aliqui Egregii Viri, rumore dumtaxat de hisce a me edendis Observationibus, ut videntur, excitati, suarum editionem repræsentarunt. Quod si propositum hoc meum a Te quoque, ab aliisque Clarissimis Viris, & nominatim ab Inclyta ista Academia probabitur; nihil mihi contingere optatius poterit. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO:

Digitized by Google

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LX.

Spectat ad Apoplexiam.

CREDEBAM, me tibi satis jam, superque feciſſe, & quod in extrema ſuperiore Epiſtola non reticueram, noviſſimo de his quidem rebus ſcribendi labore perfunctum eſſe. Ecce autem litteræ tuæ, quibus ita gratias agis, ut ſimul non obſcure ſignifices, expectari a te Obſervationes illas meas quas ſuo quamque loco inſerere non potuerim, quippe habitas poſtea quam ſingulas abſolveram Epiſtolas, ad quas attinerent: idque eſſe a te ſatis intellectum, non modo quia noſti, quotannis alia a me, atque alia cadavera perluſtrari, verum etiam quia nonnullas ex hujuſmodi Obſervationibus, a me tibi ſubinde inter ſcribendum promiſſas, necdum accepiſti. Quid dicam? Jus poſtulas, ab homine præſertim, niſi remittere ultro velis, promiſſorum ſervantiſſimo. Fac igitur ſaltem, ut eadem qua priora, comitate hæc quoque excipias, quæ, ut potero, addam, initium repetens a morbis cerebri, & primum quidem ab eorum graviſſimo, Apoplexia.

2. SENEX apoplecticus in Noſocomio Patavino deceſſerat circa initium Decembris A. 1744. quo ibi tempore ſtudioſis Adoleſcentibus partes quaſdam humani corporis oſtendebam. Plura, ut ſolitus ſum, diligenter ſciſcitatus, vix hæc ſcire potui, ante dies triginta apoplexia correptum, nuper demum ſine ullo ſenſu, & motu, oculis valde rubentibus, in eum locum fuiſſe illatum. CRANIUM dum circumſecabant, Thoracis viſcera, paulo ante detracta, inſpiciens, in pulmonis dexteri ſuprema parte duritiem animadverti qualis a vetere morbo relinqui ſolet. Continebat autem mediocre tuberculum in quo materia purulenta. Cor polypoſas habuit concretiones, nihilque adnotandum præbuit, niſi valvularum Semilunarium aggeres craſſiores factos, & albicantes. His amotis viſceribus, ad retectum interim Cerebrum oculos, manuſque converti. Exteriore meninge detracta; unum diſcrimen apparuit inter ſiniſtrum cerebri hemiſphærium, & dexterum, quod hujus ſuperficies poſterior nigricare in medio, & multum rubere videbatur. Nigrities autem a vaſis erat quæ per Tenuem meningem repunt, nigro ſanguine valde ibi diſtentis; rubor a ſanguine

Digitized by Google

ne qui inter illa vasa, tanquam per exsudationem, effusus, spatia, vasis interposita, quasi crusta longe tenuissima occupasse videbatur: vel potius, quoniam nihil ibi revera effusi invenire licuit, a sanguine vascula omnia minima, quæ confertissima sunt infarciente. Tum utroque Laterali ventriculo aperto, in singulis pariter serum valde cruentum conspectum est ad drachmam fortasse unam, anteriora dumtaxat tenens, plexu Choroide utroque pallidulo, integro autem septo Lucido. Integrum quoque erat intus extraque hemisphærium sinistrum, & quidquid præterea est intra calvariam, sic satis sanum, uno excepto hemisphærio dextero. Namque intra hujus medullarem substantiam erat cavea, medium ferme tenens secundum omnes hemisphærii plagas, longa digitos transversos minimum quinque, lata duos, & semis, totidemque profunda, plenissima nigro sanguine, magna ex parte fluido, ex reliqua autem quasi in grumos concreto. Quo detracto, caveæ parieter fœde laceratæ, & inæquales apparuerunt. Circumjecta ipsis substantia erat laxissima, non medullaris solum, sed & quæ totius corporis Striati, totiusque thalami nervi Optici externum latus, & quæ proximæ basis utriusque illius Protuberantiæ nonnullam partem faciebat.

3. Quomodo cavea istiusmodi in cerebro fieri, & quam exitialis illarum Protuberantiarum vicinia tunc esse videatur, cum alias (1) ad te scripserimus, hic iterare non est opus. Illud potius quæres, cum tanta, & ejusmodi in loco, cerebri labe quomodo vivere homo potuerit triginta dies? Noli existimare, sic rem statim ac apoplexia ingruit, se habuisse. Multo sane est veri similius, tunc ex intimo quopiam disrupto vasculo non multum exstillantem sanguinem illam sibi caveam parare cœpisse, ipsam vero non illico ad eum modum ad quem nos conspeximus, amplificasse; sed paulatim porro exstillando, id paulatim quoque fecisse, donec tot viis spirituum perruptis, & tot aliis suo aucto pondere, & mole compressis externum omnem sensum, motumque, & postremo internum quoque sustulit, mortemque sic attulit: vel, quod facilius crediderim, novo demum quacunque de causa accedente impulsu, pluribusque simul disruptis vasculis, repentina, magnaque eruptione hæc quæ ultimo dixi, non ita pridem effeciisse. Utralibet ratione cogitandi proclive erit tibi non modo quod quæris, sed illa etiam intelligere, cum signa quædam primum existunt quæ sanguineam minentur apoplexiam, quam utile sit alimentorum, aeribus præsertim, tenuibusque particulis abundantium, copiam minuere, ab nimiis corporis, animique motibus abstinere, sanguinem educere, ubi vero ejusmodi ingruerit apoplexia, tanto magis illum imminuere, &, quod alias videor ad te scripsisse, ea vitare auxilia quæ commovere, & agitare intempestive ipsum possint, ut remedia, volatilibus corpusculis fœta, & quæ vomitum cient, sternutationem movent, alia ejusmodi.

4. AGRIGOLAM in idem intulerant Nosocomium, cum ibi docerem ineunte anno 1748. media ætate hominem, subpinguem, apoplexia, quæ tertia esse dicebatur, forti adeo correptum, ut e via in qua ceciderat, ab Nosocomio non ita distita, in hoc protinus exceptus, jam stertens, totoque corpore resolutus, ut nullum usquam sensus, aut motus indicium daret, pulsibus autem sic exilibus, ut mittere sanguinem non sint ausi, intra septem, an octo horas interierit. Quarto post die hæc mihi omnia narrata sunt, simulque cadaver ad dissectionem oblatum. Quod priusquam attingerem, frustra quæsivi, quo tempore, quibus præcedentibus causis, aut comitantibus signis, aut reliquis noxis duæ illæ quæ prægressæ dicebantur, fuissent apoplexiæ; nihil enim de illis, aut de hac ultima præter ea quæ dixi, rescire potui. Attamen cum vasa circa caput turgida conspicerem, & in subpingui corpore tam violentam apoplexiam fuisse, audirem; confertissimæ Studiosorum coronæ dicere non dubitavi, mirum fore, si a sanguine illam fuisse, non ostenderem. CALVARIA igitur

[1] Epist. 3. n. 9. & 18.

Digitized by Google

tur continuo adaperta, cum id fieret, multoque magis cum cerebrum eximeretur, niger non paucus sanguis defluxit; evidens autem erat, etiam ex Infundibulo exire. Ejusmodi sanguis non modo vasa omnia distenderat quæ per Tenuem meningem, cerebrum, & cerebellum convestientem, feruntur, verum etiam sub hac in medio hemisphærii sinistri; inter vasa effusus erat non ita multus: multus autem in ventriculis omnibus. In Lateralibus enim præter grumum qui duas, ne dicam tres, uncias pondere æquare videbatur, fluidus sanguis reliquam partem ferme omnem eorum ventriculorum, & tertium insuper, quartumque occupabat. Cum unde erupisset, inquirerem; sic reperiebam. Sinistri ventriculi superficies posterior, & Thalami qui in eo erat, nervi Optici sua inæqualitate laceratione prodebat: quam multo magis prodebat superficies ventriculi dexteri, utpote quæ non modo ubique erat inæqualis, verum insuper vix ullum vestigium servabat Thalami sui, nullum autem prorsus Striati corporis, cujus sedem tenebat substantia quædam lurida, colore ex subrubro, & subflavo quasi misto, mucosa, plane corrupta, sine ullo tamen gravi odore. Ventriculi utriusque cavum erat amplificatum, septum Lucidum perrumptum, Fornicis vestigium nullum, plexuum Choroidum vix ullum, idque a sinistris dumtaxat, nec turgidis vasculis, sed pallentibus. Quarum rerum nulla esse poterat admiratio, ubi tanta effusi sanguinis copia fuerat, quantam diximus, & ex eo concreverat amplus ille grumus qui dexteram sinistramque cavi partem, sed hanc magis, tenuerat. Ob eam igitur effusionem sanguinis tantam ne hoc quidem sum miratus, quod ventriculi tertii latera non ita perspicue apparuerint sive a compressione, sive a distractione, sive etiam a laceratione subsederant; nam ipsa quoque natium, & testium proxima superficies ita lacerata erat, ut dignosci eæ Protuberantiæ non possent. Ad hæc quæ præter naturam in capite conspecta sunt, duo supersunt quæ addam, nimirum Vertebralem arteriam sinistram, antequam in Basilarem confluaret, subduram, crassam, albam ex dimidia fuisse parte: Molares autem posteriores, inferioresque dentes pleroſque aut truncos, nigrosque etiam in radicibus fuisse, ut a dextris, aut penitus excidisse, ut a sinistris, idque a tempore non ita brevi; nam alveolorum ne indicium quidem restabat ullum, imo ipsum osseum maxillæ corpus jam se ibi contraxerat, subsederatque. Et ne a capite osseum ejus fulcrum productamque in hoc cranii caveam disjungam; cum vertebras cervicis omnes, pluresque thoracis reseratas, inclusamque medullam Spinalem inspicerem, vidi inter hanc, & Piam, quam vocant, meningem in superioribus quidem thoracis vertebris ad spatia non modica effusum sanguinem, huncque a facie posteriori, ab eademque meningem illam ita e carneo rubentem colore, nullum ut sanguiferum in ea vas a capite ad thoracis fere medium agnoscere liceret, cum ab anteriori facie arteria quæ simplex per medium ferebatur, distenta sanguine conspiceretur. Sed & Crassa meninx qua vertebrarum interna latera convestiebat, a subsistente sanguine quasi nigricabat. Thorax, quem, ut quædam ex paulo ante scriptis, diebus insequentibus perlustravi, cor habuit in homine subpingui non pingue; quod cum sanguine atro, & concreto haud multo, continebat paucas, & modicas concretiones polyposas, in dextero tamen ventriculo paulo majores, ut una Pulmonarem subiret arteriam. Cordis substantia erat valde laxa. Coronaria vena, qua basim cordis a tergo cingit, æquo latior: Pulmonaris arteria non ipsa quidem latior; sed tenuiores habere parietes, ut valvulas quoque, visa est: amplior vero Sinus cordis sinister, qua venosos e pulmone excipiebat ramos. Valvulæ alterius Mitralis imus limbus crassior fuit: Semilunarium aggeribus non magnæ, sed crassiusculæ, increverant osseæ concretiones. Magna tamen arteria illuc usque unde sinistram emittebat subclaviam, sana. Inde vero albas ostendere in facie interiore, & posteriore præsertim, maculas non raris locis, incipiebat: quarum nonnullæ, & prima potissimum, in osseam squamam degeneraverant. Respondebat illa prima

Digitized by Google

canali arterioso, ibi olim patenti, nunc, ut solet, occluso; nisi, quod in hoc homine, raro exemplo, ejus, unde incipit, orificium in arteria Pulmonari hians vidi, ut specillum immittere ad sesquilineam Bononiensem potuerim. In Ventre quæ præter naturam essent, hæc adnotavi. Renis utriusque superficies fuit quasi tuberosa; sed leviter: alterius insuper quodam loco subsidebat, qui locus ambitu circumscriptus erat circuli, cujus diameter transversum digitum æquabat; suberat renis substantia, ibi duriuscula, ad modicam tamen altitudinem. Iliacæ arteriæ ambæ flexuosæ, atque, ut sic dicam, varicosæ ferme instar Splenicæ arteriæ: in sinistra vidi lamellam osseam. Cætera quæ in cadavere hoc perlustravi, fuerunt intra naturæ modum.

5. Unde potissimum tanta sanguinis copia in Laterales cerebri ventriculos erupisset, plexuum Choroidum universalis propemodum destructio indicat, quorum vasa forsitan hic illic dilatata, repente dissilierint. Potissimum dixi; nam vasa quoque alia quæ per ventriculorum Lateralium superficies ducuntur, in harum dilaceratione, quam sanguinis, e plexibus effluentis, impetus non solum, sed & copia distrahens fecerit, ipsa pariter dilacerari simul debuerunt. Veri autem simile est, sanguinis majorem partem e vasis dexteris exiisse; nam a dextris laceratas omnes superficies, & plexum totum absumptum vidimus. Nec vero quod magnus ille sanguinis grumus in sinistra magis, quam in dextera parte fuerit, obstare id credas huic conjecturæ; sed potius favere. Prima enim, & major resolutio cum in latere corporis fieri consueverit quod cerebri hemisphærio opponitur magis læso; credibilius est, hominem sinistrorsum cecidisse (1), ideoque sanguinis majorem copiam, perrupto Lucido septo, e ventriculo dextero in sinistrum defluxisse. Casum autem in sinistrum latus illud etiam indicat quod sanguis sub Tenui meninge effusus in sinistri fuit hemisphærii parte, non dexteri. Cujus in eo quoque major læsio fuit, quod pro Striato corpore mucosam habuit substantiam. Cujusmodi mutationem in substantia cerebri, alias (2) ad te scripsimus, non semel a nobis fuisse deprehensam. An vero bis prægressæ in hoc homine apoplexiæ ista mutatio effectus ex parte fuerit, an vasorum dilatatio, an laxiores redditæ certæ quædam cerebri partes, cum pro certo definire non liceat, ad tertiam præstat apoplexiæ sanguineæ historiam transire.

6. MULIER pinguis, & semper, quantum noti meminerant, clauda, annos nata quinque & octoginta, quæ olim nupta vigesies pepererat, apoplectico insultu correpta primum fuerat æstate proxima, altero autem diebus decem priusquam tertio conficeretur. Omnes ad eundem modum inceperant, vomitu præcedente. Sed duo illi priores brevi, & sine remediis, nullaque relicta paralysi soluti fuerant. Hic autem novissimus intra horas sexdecim peremit illatam in Nosocomium sine ullo sensu, & motu, si respirationem, pulsusque excipias: quorum hi absque ullo vitio erant, & prementibus digitis resistentes; illa autem sine stertore pectus alterne attollebat, & ventrem. Kalendis Februariis A. 1754. cum in Gymnasio jam ventris viscera propemodum omnia ex alio cadavere demonstrassem; hoc deinceps uti ad reliquam Anatomen absolvendam incepi.

IN VENTRE hæc præter naturam animadverti. Vasorum Magnorum trunci ambo latiores visi sunt, præsertim ut in muliere. Quod si ad tot uteri gestationes referas; non eodem referes certe ossium inchoamenta; imo osseas squamas quibus passim arteria Aorta, natæque ex hac Iliacæ, & bini in quos hæ singulæ dividuntur, rami interiore facie distinguebantur. Quæ si ab ætate fuisse, dixerimus; ætatis dicemus fuisse morbum. At neque ab ætate, neque ab uteri gestationibus profecto fuit vitium reni sinistro innatum, quod tibi alias (1) me pollicitum esse, memini, in cujusdam Vetulæ, hujus videlicet, historia expositurum. Ren ille a primo videri poterat præter omnem modum

[1] Vid. Epist. 2. n. 25. & Epist. 3. n. 14.
[2] Epist. 9. n. 16. & seqq.
[3] Epist. 38. n. 41.

Digitized by Google

dum longus. Sed paulo attentius defixis oculis, transpicere aquam licebat, quæ inclusa ejus augebat longitudinem. Oculorum judicium tactus, & multo magis ipsa dissectio mox confirmarunt. Nimirum sic educta est aqua subflava, quæ vase excepta, omnibus qui aderant, visa est pondus æquare unciarum quatuor. Hæc sub propria renis tunica qua superius ejus visceris extremum convestit, hanc ad eum modum sursum versus expanderat, ut producti renis speciem effingeret. Crassior facta erat expansa tunica, intusque extantes plicas, & quasi institas firmas, sed abnormiter positas, ostendebat. Testis uterque sphærulas habuit quasi geminæ lineæ Bononiensis diametro, intus cavas, sed prorsus inanes, quarum parietes intus extraque albicantes, crassiusculi, & firmi adeo, ut in una præsertim sphærula quæ extrorsum protuberabat, ossei viderentur; quamvis firmitudine revera essent inter cartilagineam, & nerveam media. Thorax pulmones exhibuit, quorum dexter lateri adhærebat, sanos; tametsi in bronchiis multa inerat crassa, sed fluida sic satis, materia. In corde omnia secundum naturam, si valvulam Semilunarem unam excipias, cujus summi limbi particula prope aggerem jam ferme erat ossea. Proxima tamen pars aliqua arteriæ Magnæ; nam reliquam in Thorace quidem non dissecui, nihil quidquam ossei habuit. Diaphragmatis centrum, ut vocant, nerveum nec figura erat qua solet, neque amplitudine; foramine autem non uno, sed tribus pertundebatur: quod tamen alias quoque, nec semel, vidimus (1), duobus scilicet, quæ majori attigua erant, minoribus ad duas ex jecinore venas traducendas spectantibus, quæ si in Cavæ truncum infra diaphragma, ut plerumque solent, non, ut hic, supra, se immisissent, non tria, sed unum fuisset in tendine illo foramen. Artus quoque superiores peculiare quiddam habuere. Cum enim Longum Palmarem musculum in brachio dextero non ita ut ad originem solet, crassum, & carneum, sed vel ibi tenuem, & ferme tendineum esse, animadvertissem; retectum autem in sinistro, esse ad originem conspicerem duplo quam dexterum, crassiore carne, & longius descendente; quis hujus discriminis effectus, & quæ ex parte causa fuisset, suspicatus, ex Anus domesticis quæri, jussi, an forte pro dextera, manu uti sinistra consuevisset, qui sic reapse consueviſſe, retulerunt. Verum huc magis spectant quæ in artubus inferioribus claudæ hujus fœminæ deprehendi. Claudicaverat in latus dexterum: neque causa in luxationem, quæ nulla erat, neque in acetabula referri poterat, quippe quæ inter se comparata, nec sede, nec positu, nec profunditate quidquam discriminis ostendebant. At si femorum ossa inter se conferres, evidens inter utrumque apparebat discrimen, ex quo intelligeres, artum dexterum sinistro breviorem, ut reapse erat, esse debere. Os enim femoris dexterum tanto erat brevius sinistro, ut si utrumque juxta poneres, summa capitis illius pars infimæ hujus parti responderet. Causa autem hujus brevitatis erat major illius ossis, quam hujus, curvitas, eaque manifestissima. Nec præterea deerant in illo osse vitia alia, ut minor capitis ad imum latitudo, subsidentia nulla inter majorem trochanterem, & cervicem, & quemadmodum hæc, ita ille æquo erat crassior; ut, si mulier unquam gracilis fuit, potuisset cuipiam exploranti Chirurgo ista crassitudo imponere pro luxatione. Erat item os illud femoris a cervice ad longitudinis suæ saltem medium justo crassius, & curvaturæ convexam partem ad externum latus conversam habebat, & , quod consequitur, ejus condylorum posterior facies sinistrum femur spectabat, ut crus quoque, & pes non possent recte esse posita. Quæ omnia cum attenderis; facile intelliges; hæc artus inferioris vitia aut a primordiis, aut ab infantia extitisse; itaque non mirum esse, quod mulier semper claudicasset. Caput denique cujus potissimum causa hanc tibi dissectionem descri-

(1) Epist. 5. n. 9.

Digitized by Google

ſcripſi, adapertum eſt, detractaque Craſſa meninge, vaſa quidem per Tenuem ducta ſanguine diſtenta conſpeximus; ſed nihil hujus, aut ſeri effuſum uſquam repertum eſt, donec cerebri, cujus ſubſtantia erat firma, ſiniſtrum hemiſphærium ſecando, ad hujus ventriculum perventum eſt. Tunc enim prodire cœpit cruentum ſerum, nec paucum, ex non pauco videlicet ſanguine qui in eo ventriculo concreverat. Ejuſmodi ſerum in ventriculo quoque dextero, & in Tranſitu, quem vocant ad ventriculum quartum, invenimus, ſed nullam uſquam pro certo læſionem, unde ſanguis erupiſſe videretur: quanquam latuiſſe in ſiniſtro ventriculo, arbitramur. Tunc cultro ad cerebellum, quod undique integrum exterius apparebat, translato, ecce intra ejus dexteram lobum caveam, neque ita parvam, offendimus, ſanguinis in grumos concreti pleniſſimam.

7. De claudicationis expoſitæ cauſis ſatis modo dictum eſt. De aliis alias & diximus (1), & dicemus (2). De duabus autem quæ hanc ultimam præceſſerant, apoplexiis illud credibile eſt, reliquiſſe utramque in cerebro, & cerebello eas diſpoſitiones, quæ nullis præſertim remediis adhibitis, faciliorem aditum paraverint tertiæ, ut diſruptis internis vaſis mulierem necaret. Quæ quoniam vaſa non intra cerebellum dumtaxat, ſed intra cerebrum quoque perrupta ſunt, ut effuſus in utroque ſanguis oſtendit, duo idcirco quæ ex diſſectione hac deduci potuiſſent ad cerebellum attinentia, incerta ac dubia reddiderunt, nempe an læſionem alterius ipſius lobi reſolutio in oppoſito corporis latere conſequatur, itemque an a cerebello pulſus pendeant, & reſpiratio. Quid enim ſi tantummodo cum mors inſtabat, illa in cerebello cavea ab irrumpente ſanguine producta eſſet? vel quid, ſi reſolutio quæ utrinque fuit, a ſanguine in utrumque cerebri Lateralem ventriculum effuſo eſſet repetenda? Verum de utraque illa quæſtione dilucidius agendi alia, quæ ad te ſcribetur, noſtra obſervatio (3) occaſionem præbebit. Nunc vero ne forte ſuſpiceris, ſanguineam illam quæ celerrime necat, apoplexiam ſine diſruptione vaſorum eſſe non poſſe; tribus quæ cum hac diſruptione propoſitæ ſunt, totidem quæ ſine illa aut celerrime, aut ſatis cito necarunt, protinus ſubjiciemus.

8. VIR, ut videbatur, quadragenarius cum A. 1756. ante Januarii finem Mediolano pedibus Patavium veniſſet, laſſus adeo, ut mox Noſocomium peteret, in quod ob laſſitudinem, non ob febrem ullam, exceptus eſt, dum ibi extra lectum adhuc, ſedens cibum caperet, forti apoplexia repente perculſus, ſine ullo externi motus, & ſenſus indicio, nocentibus potius, quantum viſum eſt, quam opitulantibus, venarum ſectionibus, intra biduum vivere deſiit. Cadaver nobis ad perſequendam Publicam Anatomen datum eſt. Quod dum faceremus, antequam aperiendæ calvariæ tempus adveniret, hæc pauca adnotavimus. IN VENTRE fellea veſicula bile turgebat. In Thorace figura cordis, qualem in homine alias vidiſſe non memini, referebat illam quam rudes pictores nobis effingunt, quaſi cordis latus dexterum curva linea finiretur, ſumma videlicet baſi, & mucrone infimo dextrorſum prominentibus. Quin eandem inſolitam curvaturam ſeptum ipſum cordis ſequebatur. Cor parvum erat potius, quam magnum; ſed valvulas, aliaſque ejuſmodi partes vel infra hanc proportionem parvas habebat. Magna arteria poſtquam ſiniſtram Subclaviam emiſerat, intus ad aliquem tractum erat aſpera ob prominentes fibras, tanquam intima deeſſet tunica. Cranii demum fornice, & Craſſa meninge amotis, vaſa quidem per Tenuem conſpeximus nigro ſanguine perquam diſtenta, ut & minima quoque illa quæ per medullarem cerebri ſubſtantiam confertiſſima ferebantur; ſed nihil uſquam effuſi ſanguinis deprehendere potuimus: tametſi quod Lateralibus ventriculis ſerum inerat, nec ita paucum, eſſe vidimus ſanguinolentum, in plexibus autem Choroidibus qua in aſcenſus ſine ſe inflectunt, hydatides, in altero præſertim, non parvulas.

9. Has certe in aliis pariter quos apoplexia

(1) Epiſt. 56. paſſim. (2) Epiſt. 69. n. 2. 20. & ſeqq. (3) Epiſt. 62. n. 15.

Digitized by Google

plexia non fuſtulit, ſæpe ibi conſpicere ſoliti ſumus: ſerum autem, dum cerebrum in quo conferta vaſcula ſanguine diſtenta, ſint, perſecamus, vix fieri poteſt quin ab hujus guttulis illabentibus, etiam perpaucis, ſanguinolentum non appareat. Quod ſi forte in ſero aut per acrimoniam irritante, aut per copiam, etiam non magnam, compreſſiones cerebri augente, cauſam hujus apoplexiæ ex parte aliqua velis agnoſcere ſecundum ea quæ de ſeroſis apoplexiis agens, alias (1) ad te ſcripſi; non repugnabo; difficile enim interdum eſt ab illis ſanguineas ſeparare, & de certis quibuſdam hiſtoriis utrum ad genus attineant, pro certo conſtituere. Fac tamen, ut conjecturas quæ utrinque eſſe poſſunt, ante perpendas, atque ubi cerebri vaſa externa ſimul, & interna ſanguine ſunt maxime diſtenta, velut in propoſito Viro, vide ne nimis facile neges, cauſam præcipua ex parte a ſanguine eſſe repetendam.

Ad laſſitudinem autem illam magnam, longi itineris laborem conſecutam, eo anni tempore peracti, num aliquid conferre potuerit hominis conſtitutio, quem inſolita illa forma cordis, & læſio illa intima Aortæ indicat, fortaſſe robuſtiſſimum eſſe non potuiſſe, ego quidem in medio relinquo: laſſitudinem tamen univerſi corporis cerebri quoque robur, & ejus vaſorum minuere, eoque illud compreſſionibus, hæc diſtentionibus opportuniora facere poſſe non dubito.

10. FŒMINA, eadem facile quas is Vir, ætate, non multis poſt eum diebus in Noſocomium excepta, indeque, ubi intra biduum deceſſit, in Anatomicum Theatrum illata eſt. Mortis cauſa apoplexia fuerat ejuſmodi, ut quarto ab hujus initio die cum in Noſocomium advecta eſt, tunc certe nullum facultatis ſentiendi, aut movendi retineret indicium, vixque oculos aperuerit, dum plantis candentes laminæ ad excitandum adhiberentur, ſed fruſtra; mox enim clauſit. CADAVER, ſi crus alterum exciperes ulcere deformatum, nihil exterius quod docendi uſui repugnaret, uſquam oſtendebat: ſed & interius vix aliquid in iis quas perluſtravi, partibus ab naturæ norma alienum offendi. In Aortæ enim trunco qui per Ventrem deſcendit, leves intus alicubi erant albedines, quæ futuras olim oſſeas ſquamas indicabant: quarum una jam erat, ſed parva. Tuba Falloppiana ſiniſtra medio in itinere cum teſte cohærebat: hic erat, ſi cum dextero conferres, minor, paucoſque intus habebat albos globulos, quorum unum diſſecans, ex compacta ſubſtantia factum vidi, ad centrum cava. At dexter, cujus magnitudo vel juniori conveniret, nullos globulos, veſiculas nullas continebat, ſuperficie tamen erat tuberoſa, &, ſi oculos defigeres, non ſine cicatricularum indiciis. Illud quoque in hujus cadaveris diſſectione animadverſum eſt, membranas paſſim ſcalpello magis quam æquum eſt, etſi pinguedo non deerat, fuiſſe reſiſtentes. Calvaria denique recluſa, omnia intra hanc vaſa, ne plexibus quidem Choroidibus exceptis, inveni ſanguine turgentia. Sed præter aquæ pauxillum in ventriculis Lateralibus, nihil uſquam vitii in cerebro, cerebello, medulla Oblongata, quoquoverſum perſecando, potui deprehendere.

11. Si omnia quæ aut in vivis præceſſerant, aut in mortuis conſpecta ſunt, inter ſe conferre volueris; minus, opinor, miraberis, quod mulier hæc mortem obierit tardius, quam vir de quo ante ipſam dictum eſt, multoque etiam tardius uterque eorum, quam vir alter de quo ſtatim dicetur.

12. TONSOR annos natus quinque, & quinquaginta, capite maxima ex parte calvo, bibax adeo, ut ebrius domum deductus ſit ad veſperas, 16. Januarii die A. 1757. poſtridie mane inventus eſt mortuus, humi jacens inter lectum, & parietem prope fractam matulam, nulla tamen corporis parte læſa. Hoc ad ejus anni Publicam Anatomen inchoandam cum uterer, hæc quæ præter naturam eſſent, animadverti. VENTRE aperto, amplus ventriculus in conſpectum venit, cujus interior facies vini colore infecta erat. Omen-

(1) Epiſt. 4.

Digitized by Google

Omentum multa pinguedine refertum, ut plerorumque inteſtinorum externa tunica, & meſenterium, in quo glandulæ quædam majori quam ea ferat ætas, magnitudine. Bilis e flavo fuſca, reliquerat per cyſtis faciem interiorem multa alba quaſi arenæ granula, ſed quæ, inter digitos conterendo, minime erant dura. Renum, quorum alter altero longior fuit, ſuperficies non ſine vitiorum veſtigiis quibuſdam, inter quæ erat ſub tunica fovea adhuc parva, humore plena. Veſica lotio diſtenta adeo, ut pubis oſſibus, nec paulo, ſumma ejus pars altior eſſet. Quam ut credibile erat, ſæpe in vivo quoque præter modum fuiſſe expanſam, ſic mirum non fuit, ſolita non eſſe forma: etſi enim ad imum paulo erat latior, quam ad ſummum; tamen cylindrum potius, aut priſma, quam aliam figuram, primo aſpectu referebat. Urethra intus ubique alba, nec paucioribus tantum, & minoribus, quam ſolet, canaliculorum noſtrorum oſculis prædita, verum inſuper caruncula Seminali quaſi diffluente, ut in hac nihil perſpicue oſtendi potuerit, & cum præterea ipſius omnino deeſſet roſtrum, proclive eſſet exiſtimare, majori olim labe nec caruncula, nec urethram reliquam caruiſſe. Arteriæ Magnæ qua per vertebras lumborum decurrit, interior facies oſſium inchoamenta oſtendebat, Iliacæ autem lamellas habebant prorſus oſſeas, eoque duriores, quo magis in Externas, Internaſque diviſæ ad inferiora accedebant, ut Crurales quoque paſſim, & inter femoris condylos ad poplitem jam exceptæ, duræ eſſent, & rigidæ, viderenturque arteriæ quo longius a corde remotæ deſcenderent, eo magis eſſe huic vitio obnoxiæ. Et ſupra Ventrem certe ubi Aorta Inferiores emittebat Intercoſtales, apparebant oſſium inchoamenta; ſed prorſus levia. Præter quæ nihil in Thorace, nihil in reliquo corpore, ſi quæ dicentur, excipias, vitiorum animadverti. Cranii enim fornice, & exteriore meninge ademptis, quorum utrumque craſſius fuit, ut hæc, etiam qua inter cerebellum, & cerebrum ſe interponit, ſcalpello magis quam conſuevit, reſiſteret, cum omnia diligenter perluſtrarem, nihilque eorum quæ intra calvariam ſunt, ſine diſſectione prætermitterem; non modo quidquam ſeri, aut ſanguinis effuſum, ſed vitium omnino ullum præter id quod dicam, non deprehendi. Nimirum vaſa quæ per Tenuem meningem feruntur, referta adeo erant ſanguine, ab eoque dilatata, ut nunquam magis vidiſſe meminerim. Diſtenta quoque erant quæ Choroides plexus faciunt, & quæ per Lateralium ventriculorum parietes ducuntur, ubi aquæ aliquantum erat, præſertim a ſiniſtris.

13. Obſervationem hanc cum ea conferas, velim, quam habui in Petro Faſolato (1). Plura in utraque reperies quæ conveniant inter ſe, & plura pariter in iis quæ ad illam adnotavi, & hic non vacat repetere, ad hanc explicandam. Adjicere tamen quædam licet, hominis hujus peculiaria. Fuerat hic bibax, & quod non difficile inde conſequitur, ſæpe ebrius: quæ res quantum ad copiam ſanguinis augendam, & ad vaſa quæ intra cranium ſunt, infirmanda valeat, facile intelligis. Huc adde oſſea illa in arteriis inferioribus vitia, quæ ut ſanguinis deorſum motui officiebant, ita ſurſum majori copia ferri cogebant. Sed illud præcipue addendum eſt, in tanta iſta ultima ebrietate cum homo cubaret, atque dormiret, ad priſtinam ſanguinis copiam multum ex iis accedere cœpiſſe quæ ingurgitaverat, ex vino præſertim, cujus acceſſionis cum tantam partem veſica excepiſſet, ut plus poſſe admittere non videretur, neque homo, quippe ebrietate, & ſomno oppreſſus, mingendi neceſſitatem ſentiret, qua ratione locum in veſica iterum paraviſſet reliquæ lotii materiæ, interea in alveum ſanguinis advectæ; cum hæc, inquam, ita ſe haberent, accidere debuiſſe, ut ab ea retenta materia vaſa magis diſtenderentur, eaque potiſſimum quæ intra calvariam ſunt, nempe jam diu antea infirmata, & in decubitu præſertim, repletioni magis obnoxia. Videſis, ut ferme pariter Lowerus (2) a decubitu, ſomnoque poſt largiores ſtatim potationes, priuſquam maxima

(1) Epiſt. 3. n. 26. (2) Tract. de Corde c. 2.

Digitized by Google

xima epoti liquoris copia per veſicam prodieris, ortos explicet graves, ut ſæpe viderat, cerebri morbos, & in his nominatim apoplexiam.

14. Credo igitur, hominem a me propoſitum, quod nimis ſero veſicæ plenitudinem ſenſerit, dum matulam tandem capere vellet, aut potius cœpiſſet, lotiumque ex nimis diſtenta veſica, quod facillimum non eſt, ejicere conaretur, in eo ipſo niſu qui ſanguinem magis in vaſis capitis moratur, forti apoplexia correptum, cecidiſſe. Scilicet ad eum diſtentionis gradum pervenire denique potuerunt externa, internaque vaſa quæ intra calvariam ſunt, ut quidquid ipſa concludit, vehementiſſime comprimerent. Quoniam vero & his, & aliis ſæpe ad te Litteris ab ejuſmodi compreſſionibus petita cauſa eſt apoplexiæ; cave ſuſpiceris, obſtare nobis Cl. Laghii (1) experimenta, quibus per inſtrumentum illud ſane elegans, ab Nobiliſſimo, eodemque Ingenioſiſſimo Comite Gregorio Caſalio excogitatum, oſtendit, in canibus cerebrum poſſe comprimi ad Londinenſes lineas minimum ſex abſque ullo in illis moleſtiæ indicio: quin ubi queri incipiunt, paulatim mox quieſcere, niſi compreſſio augeatur: nec prius quaſi apoplexia prehenſos cadere, quam compreſſionis gradus ad pollicem circiter pervenerit. Alia enim eſt illa compreſſio, alia iſta de qua hic quidem nos loquimur. Illa exiguæ adhibetur cerebri parti; noſtra circum undique, imo etiam ubique interius, ſimul cerebro, cerebello, & Oblongatæ medullæ, ut in eo de quo agimus, homine. Quod ſiquando in aliis non ejuſmodi fuit; at alia addidimus, eamque intra cranium certe poſuimus undique clauſum, & reſiſtens; non ex parte ulla apertum: quanquam fœminæ illi de qua Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis retulit Poupartius (2), dimidium calvariæ deerat, & tamen cum Craſſam meningem apice digiti leviter aliquis tetigiſſet, eam attulit moleſtiam, ut mille faculæ ante oculos obverſari viderentur, magnumque edere clamorem cogeretur. Tu vero experimenta illa, quantum ad me attinet, accipito, iiſque utitor cum ad alia, tum præſertim ad hoc ſine admiratione agnoſcendum, poſſe certo compreſſionis gradui abſque moleſtia ferendo cerebrum par eſſe, eidemque ita auctæ, ut moleſta eſſe incipiat, paulatim, modo non creſcat, aſſueſcere, donec illud denique addatur, ſub quo ſuccumbere neceſſe ſit.

15. Hactenus (alias enim ad hunc morbum attinentes Obſervationes præſtabit ad Hemiplexiam (3), & ad Aphoniam (4) differre) hactenus, inquam, de Apoplexia. A qua mox ad alios cerebri affectus pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXI.

Pertinet ad Deliria quæ ſine febri contingunt.

GRavis certe is eſt cerebri morbus de quo nuper ad te ſcripſimus, Apoplexia. Sed gravis quoque, atque adeo miſerabilior eſt ille de quo ſcripturi nunc ſumus, ſine febre Inſania. Quæ ad hanc pertineant, tres adhuc diſſectiones habemus.

2. MULIER ſtulta, poſt varios caſus, media, ut videbatur, ætate in hoc obierat Noſocomio, ineunte A. 1746. Ne mihi deeſſent quæ ibi de Re Anatomica tunc oſtenderem; quæſivi, an cadaver ad id eſſe poſſet idoneum. Cum accepiſſem, obmaciem ſummam, itemque ob magnam, fœtidiſſimamque ad os Sacrum gangrænam, vix thoracem, & caput idonea fore;

[1] De Senſibilit. &c. Serm. 2. [2] Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 20.
[3] Epiſt. 62. n. 7. 9. 11. [4] Epiſt. 63. n. 13.

Digitized by Google

re ; cætera omnia humari juſſi , caput dumtaxat cum thorace, ſi modo hic ſine pure eſſet , cujus tanta illa macies ſuſpicionem faciebat, ſervari. THORACE igitur aperto , cum ſuſpicionem haud vanam fuiſſe , appareret , quippe altero pulmone magna ex parte puris pleno, his quoque viſceribus ſepulturæ datis, capitis ſectionem aggreſſi ſumus. Cranio recluſo , illud unum in meningibus animadverſum eſt , Tenuem vix apprehenſam, & tractam , facillime ſequi , & ex anfractibus cerebri educi . Subfuiſſe igitur aquam , non erat dubium , cujus etiam in ventriculis copia modica inventa eſt ; ſed plus ex vertebrarum tubo profluxerat. Et tamen cerebri , & cerebelli ſubſtantia utraque durior procul omni dubio fuit , quam ſolet . Choroides plexus decolores quidem conſpexi ; ſed qua rimæ imponuntur ventriculi tertii , erant per ſua vaſcula cum illius oris firme adeo conjuncti , ut niſi poſtquam ſunt ea vaſcula diligenter ſoluta , rima nihil prorſus hiaret. Præter hæc , quidquam adnotatione dignum non occurrit , niſi Pinealis glandula , quæ viſa major , & longioribus radiculis medullaribus ad ſuam ſedem annexa , eademque mucoſior.

3. Cum de ſtultis alias ſcriberem , meminiſſe potes, quæ in iis vitia, ab aliis, & a me præſertim animadverſa , memoraverim (1) ad Pinealem glandulam attinentia : quæ in aliqua etiam alia Epiſtola (2) non reticui . Prodiit poſtea Juſti Godofredi Gunzii Proluſio (3) , quæ utinam illo tempore extitiſſet . Ut enim eruditiſſimus fuit , pleroſque eorum laudavit qui de vitiis ejus glandulæ fecerunt mentionem ; itaque meam in iis Auctoribus producendis qualemcunque operam minuiſſet , ſive quod ad ſtultos , ſive quod generatim ad eos ſpectat qui lapillos , arenulaſve in illa glandula habuerunt. (4) Sed tamen id accidit quod in ejuſcemodi rebus eſt facillimum , ut aliquis eorum qui a me nominati ſunt , ipſum fugerit , & viciſſim ut alii ex illis qui ab ipſo adducuntur , me fugerint , non alios fere nominare ſolitum , niſi qui inter ſcribendum ſuccurrunt . Huc illud accedit , cur me meæ illius operæ minus pœniteat , quod ex ea , cum meis quas aut ſimul , aut ſeorſum propoſui , Obſervationibus conjuncta , proclive eſt intelligere , non modo contigiſſe aliis quod Præclaro contigit inter viventes Anatomico , *ut in omnibus cadaveribus hominum adultorum , morbo defunctorum* , Pinealem glandulam *pluribus* arenulis *refertam* invenirent ; verum hoc etiam , non eſſe cur ex ejus gladulæ aut integritate in non ſtultis , aut vitiis in ſtultis ſperemus amplius poſſe Carteſii ſententiam de ſede in ea cogitantis animæ confirmari. Certe ego tibi tredecies ſaltem a me perſpecta in illa , aut ad illam glandulam vitia deſcripſi . Novies (5) videbis, hæc fuiſſe ſine ſtultitia . Contra videbis ſtultitiam fuiſſe in aliis (6) quorum illam glandulam nihil quidquam vitii habuiſſe, ex ſilentio ipſo meo intellexeris . Fere enim ſemper cum cerebrum diſſeco ; nedum in ſtultis ; Pinealem glandulam attente ſolitus ſum intus , extraque inſpectare , & ſi quidpiam adnotatione dignum habeat , in adverſaria, ex iiſque in deſcriptiones referre.

4. Quæ mea ferme perpetua conſuetudo ſatis oſtendit , non eſſe a me quidem laudabilis Gunzii adhortationes expectatas ; ſed diu antea tum quæ ſecundum naturam, tum quæ præter hanc eſſent in Pineali glandula , ſimulque , ut noſti , in reliquo & cerebro , & corpore , & quæ in viventibus præceſſiſſent , quantum quidem videre , & ſcire licuit , in meis Obſervationibus non fuiſſe neglecta : quanquam cum eam glandulam memorandi occaſio incidit, non alia volui , niſi quæ propoſito ſatis eſſent , attingere : nec me adhuc pœnitet , ob eas rationes quas an ipſe prorſus diſſolverit , non eſt hic videndi locus , de ejus natura glandulæ ita eſſe locutum , ut viderer , num ab reliqua ſubſtantia cerebri nil plane differret , dubitare. Nulla certe

[1] Epiſt. 8. n. 14. & 16. [2] ut 59. n. 15.
[3] De Lapillis Gland. Pineal. in quinq. mente alienat. invent. [4] Epiſt. 5. n. 12.
[5] Epiſt. I. n. 14. III. n. 14. V. n. 11. VI. n. 12. VII. n. 15. X. n. 17. XI. n. 11. XIV. n. 35. XXI. n. 24.
[6] Epiſt. VIII. n. 4. 8. 11.

Digitized by Google

certe alia in tota hac ſubſtantia particula eſt quæ crebro adeo, ac illa glandula, peculiaribus ſit vitiis obnoxia, & arenulas præſertim, lapilloſque contineat. Quod tu vitium etſi cum ſtultitia, & ſine hac quoque deprehenſum fuiſſe, ſupra intellexeris; nolim tamen obliviſcaris, non ſæpe adeo inveniri cum uno alio aliquo morbo, ac cum ſtultitia, conjunctum. Cui rei oſtendendæ ſi forte non ſatis eſſent quas & propoſui alias, & indicavi (1), Obſervationes; at ſunt quas addas apud Gunzium. Non eas dico, in quibus alienatam mentem fuiſſe, ita ipſe conjicit, ut, ſi velis, negare liceat. Sed alias dico, in quibus manifeſta, & vera ſtultitia fuit, tum ex laudatis Auctoribus acceptas, tum præſertim ipſius proprias, ea cura ſcriptas, ut dignæ, ſiquæ aliæ, ſint quæ Sepulchreto adjiciantur. Eas ſi perlegeris, fac inter cætera animadvertas, lapillos quos in Pinealı glandula deprehendit, eos etiam flavos fuiſſe, aut ſubflavos, tum quæ alia fuerint vitia, mox a nobis quoque commemoranda, ab eodem in ſtultorum cerebro, non modo in ea glandula, conſpecta, quæ in propoſita muliere qualia fuerint, vidiſti, ut infra (2) in altera videbis.

5. VIR quadraginta circiter annos natus, ex quo remex in triremibus fuerat, primum hypochondriacus, deinde ſtultus eſt factus, ſed læte ſtultus, idque annos ad decem, tandem ex cachexia toto corpore ſubtumidus, non ſine difficili reſpiratione in Noſocomio mortuus circa primos Januarii dies A. 1750. hæc quæ ad morbos attinent, nobis animadvertenda reliquit. THORAX multam habuit aquam, & duriorem quandam pulmonum partem. Caput cum amputarent, vix aliquid aquæ e cranio effluxit, quod etiam cum hoc circumſecarent, animadverterunt, itemque cum cerebrum eximerent. Quod ego certis de cauſis non niſi tertio, an quarto ex quo exemerant, die non potui diſſecare, ut neque potueram quæ Ventre continebantur, inſpicere. Cerebrum igitur diligenter perluſtrans, ſi omittam illud quod dubium fuit, Pinealis glandulæ parvitatem, non alia quæ huc ſpectent, deprehendi, niſi medullarem utriuſque hemiſphærii ſubſtantiam duriorem, tractum autem per medlam faciem ſuperiorem Calloſi corporis ſecundum longitudinem nonnihil prominentem, non hic unum ab initio ad finem uſque, ſed quodam loco duplicatum.

6. De duritie videbimus poſtea. Nunc quod ad Calloſum corpus attinet, conſideremus. Vir Cl. Joannes Fantonus, ad quem ſuam de Sede Cogitantis Animæ in Calloſo corpore Diſſertationem Lanciſius ſcripſit, ſicuti in Viro quodam (3) minime ſtulto Pinealem glandulam *triplo craſſiorem* conſpexerat, ita alterum (4), cujus in corpore Calloſo tumorem durum, juglande majorem, deprehendit; diuturna quidem in vertice cephalæa, & epilepticis inſultibus vexatum, ſed vix tandem poſtremis menſibus abſurda locutum eſſe, adnotavit, neque id ſemper, ſed tantum ſæpe, idque, cum vehementius ille dolor urgeret. Nos vero in illo eodem Calloſo corpore multo leviora animadvertimus. Pro tractu enim illo de quo noviſſime dicebamus, in aliis unico, & ſimplici, in aliis duplici, ut Lanciſius *nervulos longitudinales* duos vocaret, quemadmodum alias (5) commemoravimus, duo in ſtulto, nec parum profundi ſulci nobis occurrerunt (6). In alio videbis Gunzium (7) animadverteſſe tum Lanciſii nervulos, tum ſulcum *flexuoſe procedentes*, & qui *hinc inde quaſi deficere viderentur*. Et Lanciſius ipſe in fatuo illos adnotaverat *non quæ ſolent ratione inter ſe parallelos* fuiſſe. Num ergo in ejuſmodi rebus ſtultitiæ cauſam agnoſcemus? Dubitandi ratio non jam inde mihi eſt quod ſuſpicatus ſim aliquando, tractus ibi illos, & ſulcos non ab natura ipſa utilitatis ullius cauſa, ſed aut a compreſſionibus formari utriuſque hemiſphæri cerebri, ubi dexterum ſiniſtrumque inter ſe accedentia in imam deſinunt oram, & corticalem faciem in medullarem illam mutant quæ lacunaris inſtar, ut alibi dilucidius oſtendam, ſed dextero ſiniſtroque lateri imponit Calloſi corporis,

[1] Epiſt. 8. n. 16. [2] n. 7. [3] De Obſerv. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 3.
[4] Epiſt. 5. [5] Epiſt. 8. n. 6. [6] Ibid. [7] Proluſ. ſupra ad n. 3. cit.

Digitized by Google

aut, quod nuper Solertissimo quoque Viro in mentem venisse, vidi, pulsationibus deberi arteriarum quæ in longitudinem pariter eidem mediæ Calloſi corporis superficiei incumbunt. Utrique enim suspicioni adversari videntur humiliores, tenuioresque illi paralleli tractus qui hinc, & hinc ad medium ducuntur ejusdem superficiei, quorum conformatio ab illis de quibus suspicabar causis repeti non potest. Quin etiamsi utraque, & secunda præsertim suspicio staret, ac licere aliquis crederet ab diverso arteriarum ductu diversam conjicere, & noxiam constitutionem intimam corporis Calloſi; is tamen quomodo per hæc stultitiam non innatam, sed adventitiam explicaret? Dubitandi igitur ratio aliunde mihi est, animadvertenti videlicet, non solum perraro in stultis abnormes illas superficiei corporis Calloſi conformationes reperiri, verum etiam esse a me visas in pluribus quorum mens fuerat saniſſima. Itaque cum de his amplius videndum censeam; ad illud quod mihi in stultorum cerebro, si non semper occurrit, & quod vel in duabus fuit propositis Observationibus, transibo.

7. FŒMINA major triginta annis, ab ortu usque stulta, & quæ novissime nihil alimenti capere volens, in Nosocomio decesserat eo tempore, quo ibi solitus sum intermissas paulisper Anatomicas exercitationes, persequi, id est sub initium Januarii A. 1757. VENTRIS partes examinanti; nam quæ ad Thoracem attinent, ex aliis cadaveribus antea ostenderam; nihil mirabilius visum est, quam florente adhuc ætate stultam, virginitatem, quantum apparuit, servasse. Neque enim ad vaginæ orificium, quod, ut in virgine, angustum erat, hymenis annulus defuit, lato quidem foramine, sicut maturioribus solet, nusquam tamen ruptus. Quo magis mox. hæsi, cum vaginam conspicerem, perpaucis exceptis ad infimam partem magis, tota reliqua facie lævissimam. Uteri osculum, & ipse uterus sana, & quæ virgini convenirent. Tubarum neutra specillo vel tenui, per majus orificium immisso, ultra medium earum longitudinis viam dedit. Testis uterque duriusculus, alba, & inæquali superficie, nullam intus vesiculam habuit. Cranio autem comprehensas partes attente persecans, omnes secundum naturam inveni. Quod si peculiariter quæras de corpore Calloſo, & de glandula Pineali; in illo tractus unus, & simplex, hæc majuscula quidem, & ex fusco quasi subflava, sana tamen erat.

Unum igitur adnotatione dignum fuit, quod cerebri, & cerebelli substantiam ubicunque inciderem, manifesto duriorem offendi.

8. Nempe hoc illud erat quod etiam in duabus propositis Observationibus, imo in cæteris stultorum ferme omnibus, a me quidem habitis, fuisse, dicebam. Relege sis Epistolam VIII. (1) videbis in cunctis quos ad id tempus secueram, rem ad eundem modum se habuisse. In quibus autem idem ab aliis compertum esset, ibidem (2) reperies. Addere nunc poteris Gunzium (3), qui in duobus *siccum* cerebrum vidit, atque *compactum*, eaque *firmitate*, ut pro saniſſimo non posset habere. Huic tamen non contigit certe, ut neque aliis illis, quod sciam, idem quod mihi acciderat, ut plures stultos dissecando, in omnibus durius cerebrum invenirent. Sed & mihi tandem accidit, quemadmodum Epistola legeris LIX. (4) ut in eo qui delirio quodam melancholico laboraverat, valde laxum deprehenderem, an quod delirium fuisset levius? an quod jam esset curatum? quanquam mea parvi refert utram ob causam, an ob aliam sic fuerit, cum cerebrum in stultis laxum qui conspexerint, non reticuerim (5), & durum sine stultitia esse posse, non dissimulaverim (6), ubi illud quoque diserte addidi, crebram adeo in hoc morbi genere observationem cerebri duri non esse quidem negligendam; sed tamen, quod nunc confirmo, non videri ipsam esse præcipue spectandam. Eo autem minus spectandam credent siqui Doctum Virum sequentes, cui placet stultitiæ causam deducere a sanguine crassiore facto, & viscidiore, lentiusque propterea per

[1] n. 14. [2] n. 13. [3] Prolus. supra cit. [4] n. 15.
[5] Epist. 8. n. 18. [6] Ibid.

Digitized by Google

per intimas cerebri arteriolas pergente, hasque distendente, & per harum distentionem substantiam medullarem cerebri attiguam comprimente, minusque aptam sic efficiente ad solitos usus præstandos, siqui igitur ad hæc addent, pressam a distentis arteriolis cerebri substantiam sic quidem compingi ac constipari, &, quod consequitur, duriorem fieri; verum stultitiæ causam a mutata quocunque modo illius substantiæ intima dispositione, non ab duritie quæ ex accidenti mutationem hanc comitetur, esse repetandam. Cæterum num sæpe adeo in stultorum cerebro ut durities, ita vasa præter modum sanguine distenta reperiantur, si forte velis ex nostris Observationibus existimare; fac relegas: & quando Viri Docti non desunt qui a polypis intra cerebri Sinus concrescentibus maniam esse posse, autumant, eaque mente duas tresve producunt cerebri, & viscerum Maniacorum dissectiones; has tu quidem accipias, velim, quibus numerum Observationum augeas huc attinentium; sed quod ad polypos attinet, non tam quæras, an mihi unquam in stultorum Sinibus occurrerint, quam eorum memineris quæ alias (1) a me accepisti de polypis non nisi in moribundo, aut mortuo homine agnoscendis. Verum jam ad alia veniamus.

9. Etsi non omnes delirant hydrophobi, ut VIII. Epistola (2) ostensum est; in eadem tamen, ne a Sepulchreti ordine recederemus, post Maniacos de Hydrophobis verba fecimus. Idem in hac quoque faciemus. Et quoniam hoc temporis intervallo non accidit, ut eorum cadavera incidere possemus; aliorum, quæ tunc non extabant, Observationes in iis habitas commemorabimus. Quas utinam plenas dedissent: quod nonnullis institutum, aliis causa alia aliqua non permisit. Et Amplissimo quidem Viro Senacio (3) susceptum scribendi propositum non concessit, nisi ut hoc unum diceret, se pericardium vidisse in homine ex rabie mortuo adstrictum adeo, & cordis faciei annexum, ut ab hac separari non posset. Alexander autem Bruce in Dissertatione (4) Edimburgi edita A. 1755. Cl. Rutherfoerdii Observationem referens in vivente, & mortuo hydrophobo *nosocomico*, postea quam cætera proposuit, & in his Crassa intestina aere mirum quantum distenta, Ileum leviter inflammatum, rarisque livoribus, ut jecinoris quoque portionem, affectum, & cum reliquis ventris visceribus extra suam sedem compulsum, in thorace autem nihil insoliti; cum expectas cerebri, laryngis, pharyngis constitutionem, hæc, legis, inspici, a consanguineis prohibitum esse. Ob eandem fortasse causam factum crediderim, ne de tribus hisce Partibus quidquam scripserit is quem ante diem obiisse ægre tuli, Morandus Morandius (5), cum quasdam suas eodem morbo confectorum dissectiones illo ipso anno vulgaret. In uno enim nihil memoratum video, nisi musculos thoracis aliquot externos, internosque inflammatos, imo gangrænæ, & quasi putredini proximos. In duobus autem de iis musculis nihil attigit: sed ventriculum, & intestina fuisse, dixit, gangræna affecta, & nigra graveolente bile conspurcata, vesicam, & cavernosa penis corpora inflammatione correpta, ex membranis multas aridas, tensasque, multasque alias arcte, ut in peripneumonia, cum visceribus cohærentes, pinguedinem quasi nullam, omentum propemodum arefactum, venas denique sanguine prorsus plenas quam fluidissimo, arterias autem omnino vacuas contra, atque alii, id quod minime ignorabat, sed non omnes, in aliis hydrophobis conspexerant.

10. Quæ Observationes, si spectes quod in singulis deest, continuo ostendent, per ipsas non augeri earum numerum, quas VIII. Epistola (6) nimis paucas adhuc esse, querebamur. Si tamen spectes quod singulæ in cadaverum vel quibusdam tantum Partibus compertum proponunt, idque eum tot conferas cujusquemodi Observationibus, quarum summam eadem illa Epistola (7) partite atque ordine indicavimus; fore utiles saltem videbis ad tantam inter hydrophobos varietatem, quantam ibi ostendimus, comprobandam: nec

(1) Epist. 24. (2) n. 19. & 22. (3) Traitè du Coeur. l. 1. ch. 1. n. 1. (4) De Hydrophobia. (5) Della Cura perservat. della Rabbia Canina. (6) n. 32. in fin. (7) n. 30. 31.

Digitized by Google

mirum, cum vel paucæ hæ quas nunc addidimus, ita discrepent inter se, ut quod habent aliaquæ, non habeant reliquæ, aut certe non omnes. Quo magis autem novis Observationibus varietates illas video confirmari, eo magis intelligo, non aliunde æque verisimilem conjecturam de hydrophobiæ causa peti posse, ac unde cum gravissimis Viris tunc (1) petii. Quomodo enim communem omnibus deglutiendæ aquæ difficultatem, exempli causa, a sanguinis vitio repetam, quem in aliis aliter se habentem conspici, sciam? Quin e venis emissus illius hydrophobi quem Edimburgensis Dissertatio (2) proponit, *per totum morbi decursum bonus fuit*. At si ab hoc veneno peculiarem quandam mutationem in cerebrum, nervosve inductam suspicer, unde ad convulsiones ciendas externas, internasve facile adigantur; nihil ferme jam obstabit quo minus & difficultatem illam deglutiendi communem omnibus, & tot illas pro alia aliorum dispositione non modo in viventibus, sed & in mortuis varietates explicem: quod si a me satis non esse tunc factum videatur; poteris laudatam Dissertationem perlegere, quæ cum eandem conjecturam sequitur, tum per hanc fusius in viventibus præsertim, satis autem in demortuis omnia exponit.

11. Vides, quatenus cerebrum, & a veneno hoc quidem affici, suspicer; ne forte cum iis facere me, credas qui imaginationis vi morbum hunc omnem tribuerunt. Equidem non is sum qui a concepto terrore augeri illum posse, negem. Sed neque is sum qui a terrore ipso fieri, censeam. Quo enim modo a terrore in compluribus factus esset (quorum casus aliquot infra (3) commemorabo) qui cum animal a quo morsi fuerant, esse rabidum, ignorarent, alia omnia cogitantes, repente se teneri jam morbo de quo ne suspicati erant quidem, per manifestissima, & mox funesta signa ostenderunt? Admissum igitur venenum, quacunque id ratione agat, pro morbi causa est agnoscendum. Quod sane quo magis latenter, & insidiose vim suam conservat, & tandem exerit, eo magis ne admittatur, cavendum est, & si forte admissum fuerit, diligenter priusquam vires suas exerat, impugnandum. Itaque si quæstio incideret, an carnes rabie affecti animalis eadem inficere comedentes possint, minus me moveret Scaramuccii (4) exemplum de suis, a rabioso cane demorsi, carne innoxie sumpta, etiamsi constaret, in sue illo rabiem fuisse jam manifestam; quam moveant contraria exempla, & nominatim Bauhini (5), accedente insuper Lemeryi (6) Observatione canis rabientis a comesto sanguine qui hydrophobo detractus fuerat: neque enim quod coctus non fuerit, ut carnes solent, rem valde mutat, cum longe alia, atque adeo extrema ignis vis requiratur, ut virus pertinacissime inhærens, prorsus abigi potuisse, credamus. Etsi vero quæ ex Zacuto (7) producuntur, Observationes sanguinis rabiosorum canum, gladio quo ii transfossi fuerant, sic adhærentis, & venenum conservantis, ut inde immissus in vulneratos vel multis post annis rabiem induxerit, etsi, inquam, mirabiliores sint, quam ut omnes adhibere fidem queant; tamen credibiliorem, ni fallor, aliam legisse videor apud Cl. Brogianum (8), admonendosque esse Prosectores, non negaverim, ut in cadaveribus hydrophoborum perlustrandis, attente caveant, ne manus sibi forte compungant, neve has, si casu ulcusculis affectas habeant, temere illorum aut sanguine, aut succo alio aliquo audeant inquinare.

12. In his vero, aliisque cautionibus ne tam dirum admittatur venenum, si forte in alteram partem peccandum est, satius fore nimis esse cautos, quam parum, nemo inficiabitur qui cogitet, quam difficile, incertumque sit, postquam admissum est, ipsum ante pervincere, quam bibendæ aquæ difficultate, & formidine se prodat. Cum enim huc pervenit; raræ adeo sunt

(1) n. 32. (2) supra ad n. 9. cit. (3) n. 15.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. sub n. VI. (5) apud Stalpart. Cent. 1. Obs. 100. in Schol. haud procul a fine. (6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 1.
(7) apud Stalpart. Schol. cit. (8) De Veneno Animant. P. 2.

Digitized by Google

sunt felices, stabiles, perfectæ, certæque curationes, ut illud quod fit ut plurimum, spectantibus verum adhuc videri possit quod de Medicina suo tempore ajebat Ovidius (1),

nec formidatis auxiliatur aquis.

Quo magis ne eo perveniat, optandum est. Et balneum quidem, alibi adeo laudatum, cum ibi, ut alias (2) vidimus, tum apud nostrates quoque plerosque invenit, qui ei non fidant. Itaque non defuerunt qui ad argentum vivum, aut ad ea quæ ex ipso parantur, confugerent. Quos alii, hac præsertim ætate sequentes, etiam inter Italos, eadem uti cœperunt præservandi ratione. Sic Morandius (3) Observationes plures hujus generis protulit suas. Mercuriale tamen remedium cum aliis conjunxit, quæ alexipharmaca sunt: quin & moschum addidit postea, Sinenses imitatus, idque, ut præservatio, quemadmodum ipse ait, esse posset *tutior*. Quæ tot res, & cucurbitulæ in nonnullis vulneri initio adhibitæ, imo candens ferrum, in omnibus fere, alte impressum, non modo apud Medicos dubium relinquunt, cui potissimum auxilio salus sit accepta referenda, verum etiam demorsi hominis, iisdem usuri, animum & pavidum faciunt, & incertum, num sic quoque in tuto futurus sit, dubitantis præsertim, an qui servati dicuntur, venenum revera contraxissent, & in hydrophobiam essent pro certo incursuri. Quæ dubitatio etsi de omnibus justa non sit; attamen ipsa animi suspensio in re gravissima tantum molestiæ afferat, necesse est, ut vel hujus unius fugiendæ causa, nulla in vitando rabiosum virus cautio nimia videri cuipiam debeat.

13. Nec remedio, cum Regia Scientiarum Academia Parisiensi (4) communicato, etsi non ad præservationem solum, sed etiam ad curationem mire profuerit, tantum tribuendum est, ut in eo antea acquiescamus, quam constet, in omnibus, idque longo decursu temporis, idem præstitisse. Diuturno enim periculo facto, compertum est, multa quæ olim in honore fuerant, hujusce generis auxilia non respondere. Itaque Academia pro ea qua pollet sapientia, in re *tanti momenti* non omittendum censuit, ut communicatam secum historiam ederet, suum tamen judicium non interponeret. Historia autem illa digna certe est quæ legatur, quippe exacte perscripta, & illud adversus dubitantes confirmans, vera scripsisse qui ab rabido cane venenum sine vulnere, sed per affusam dumtaxat spumam, immissum interdum fuisse, tradiderunt: quorum nomina ubi posses legere, alias (5) indicavi; addes autem præter cæteros Cl. Professorem Ticinensem Mazzucchellium (6). Utinam veniat tempus quo aut illud, aut aliud aliquod pariter simplex remedium satis sit usu multiplici comprobatum, aut etiam auxilium id quod Vir Doctus Arrigonius (7), hæc dum scriberem, proposuit, arteriotomiæ in dorso pedis ea ratione institutæ qua ipse est solitus, & felicis exitus adjecta Observatione ostendit. Quæ etsi una est, nec sine aliis peracta remediis quæ alii quoque, & in his Morandius, exhibere consueverunt; tamen a te libenter legetur, ut tres aliæ pariter quæ ad Maniacos spectant, auxilio eodem sanos e Nosocomio dimissos, si unum excipias, quem sanitati jam restitutum, importune intra dies quinque phlegmon occidit. A metacarpo enim quem antea dum furens, vehementius se agitabat, circumjecta ferrea vincula contuderant, incipiens, ad brachium inde, & a brachio ad humerum magno impetu, & celeritate se extenderat. Quod dum leges, Valsalvæ consilium, a me tibi alias (8) memoratum, laudabis, firmis quidem vinculis eos qui furunt, sed minime duris, continendi. Cæterum quod ad eam attinet arteriotomiam, nolo te ignorare, cum Studiosi Juvenes a me petiissent, ut arteriam in illa ipsa tarsi parte ubi incidenda est, retegi juberem, vidisse nos, eam non sub communibus solis integumentis, verum etiam

(1) De Ponto l. 1. Eleg. 4. (2) Epist. 8. n. 26. & 29. (3) supra ad n. 9. cit.
(4) Hist. de l'A. 1749. Obs. Anat. 4. (5) Epist. 8. n. 21.
(6) apud Morandium paulo ante cit. (7) Dissertaz. della Mania &c. P. 3. c. 2.
(8) Epist. 8. n. 5.

Digitized by Google

iam sub tendinibus, digitos extendentibus, in eo certe corpore jacuisse,

14. Antequam scribendi finem facio, placet casum non omittere, quem Patavii A. 1754. observavit Medicus, cujus mihi fides spectatissima est. Non ille quidem ad hydrophobiam prorsus attinet; accedit tamen, & plura habet quæ attinere videantur, quemadmodum ex brevi ejus narratione, & perpaucis, quas addam, animadversionibus cognosces. Felis ab adveniente catello timens, ne fœtui quem enixa erat non ita pridem, noceret, adversa occurrit. Felis dominus catellum in ulnas recipit. Improba autem felis imum crus domini dentibus, & unguibus invadit, & paulo supra tarsum anterius sauciat. Homo diebus tribus primis quidquam mali neque sentit, neque metuit, quippe cum felis neque antea, neque postea ullum dedisset rabiei indicium. Sed quarto a morsu die tanta illum circa præcordia anxietas corripuit, ut cum amplius par ferendo non esset, ad Medicum qui hæc mihi omnia narravit, confugeret, opemque flagitaret ea contentione, iisque oculis, & vultu, ut proximi furoris metum incuteret. Itaque confestim hirudinibus, & cucurbitulis ad vulnera admotis (quibus postea diu impositus, sic ægro cupiente, lapis est ille exoticus quem *cobram* vocant) & sanguine, ut pulsus requirebant, de superiore, & inferiore artu opposito, nec semel, detracto, & multa aqua sæpius data, quam homo sine ulla repugnantia, & difficultate potabat, cum per hæc, aliaque nihil omnino proficeretur, imo vaniloquia accederent, unum modo auxilium fuit quod anxietates levaret, aquæ balneum ita, ut quotiescunque illæ gravius urgerent, in hanc æger ultro se conjiceret, quod sæpe; erat enim calidum anni tempus; faciebat. Postremo febre non levi, nec longa tamen, prehensus, cum multum sudasset, quartodecimo a morsu die jam sanus esse videbatur. Sed in pleniluniis deinde singulis, ab demorso loco, quem, nimis cito clausis vulneribus, lividus, quasi ut solet in Sugillationibus, color cingebat, sentire cœpit irritationes quasdam ascendere, quæ cum ad præcordia perveniissent, summas anxietates easdem illas quæ prius fuerant, inferebant, a quibus non poterat, nisi per venæ sectiones, liberari. Postquam ad eundem modum, eodemque tempore hæc ad duodevigesimum usque mensem redierant, cœperunt quarto quoque dumtaxat plenilunio redire: quod tempus jam quarto a morsu anno, hæc dum scriberem, adhuc servabant.

15. Si canes excipias; non sæpius fere quam a felibus hydrophobiam, aut graves, ad hanc accedentes, noxas illatas memini legisse. Quod si canibus dumtaxat, & felibus illi dati essent folliculi qui graveolentem quendam humorem ad anum emittunt; non levis hinc confirmatio repeti posset conjecturæ eorum qui inter causas cur rabidi fiant canes, obstructionem recensent *sacculi*; imo sacculorum; duo enim sunt qui fœtidam illam materiam continent, *quæ humorum acerrima pars esse videtur*, ut si *in sanguinem resorbeatur*, *vel ex corite minus secernatur*, summo cuique morbo pariendo idonea sit: Etsi magna certe irritandi vi esse præditam, cum alias, tum præcipue tunc intellexi, cum mustelam persecans, & ex istis sacculis, quos proportione grandiores habebat, humorem effundens, continuo nares perculsas sylvestri quodam acuto odore sensi, ut nulli alii magis assimilandus, quam accensi sulphuris, videretur. Verum non mustelis tantum, sed tot aliis animalibus hi obtigere, quot vel antequam alii in aliis, & nominatim Peyronnius (1) in *Moschifero Animali*, indicassent, in adversariis nostris (2) jam legeris; ut mirum non sit, scriptum esse postea a Præstantibus Viris, *in quadrupedum pene toto genere*, aut saltem, quoniam plures tamen species sunt excipiendæ, *maxime*, ut Cl. Fantonus (3) loquitur, *in digitatis quadrupedibus & carnivoris reperiri*. Illa igitur causa rabiei seposita, si rem tantummodo spectemus, vix dubium est, quin post canes, feles præ cæteris, ut dicebam, hydro-

(1) Mem. de l' Acad. R. des Sc. An. 1731. (2) IV. Animad. 29.
(3) Differt. Anat. Renov. 4.

Digitized by Google

drophobiam inferant, aut noxas ad hanc proxime accedentes. Tria habet exempla Scaramuccius (1); in duabus videlicet fœminis, & in Presbytero: bina Brogianus (2) alterum in Sacerdote, in viro quodam alterum: unum Lindernius (3): &, ne longius faciam, unus Stalpartius (4) novem produxerat a felibus rabie infectos, eaque occisos, quorum primum ipse viderat, reliquos Amatus, Hildanus, Zacutus memoraverant. Neque apud Patavinos exemplum defuit annis superioribus in Nobili Viro, qui, ut Brogiani Sacerdos, invisentes rogabat, ut longius absisterent, ne ipsos morderet, sic confirmans quæ non unus ex Medicis admonuerat, non omnes hydrophobos delirare. Sed & pleraque ex indicatis exemplis si inspicere volueris; insuper cognosces, accidisse non semel, ut nemo posset a terrore natum esse morbum, contendere, ut qui ignaros, felem esse rabidam quæ ipsos invaserat, multis post mensibus prehenderit, ut in Stalpartii, & Hildani Observationibus. Quin ignari quoque fuisse videntur viri duo, ab Lindernio, & Brogiano memorati, secundus præsertim, quippe a fele, quam percutiebat, demorsus; ut ira potius; quam rabie, quemadmodum in casu a me exposito (5), concita fuisse videretur. Ad eundem autem casum quadantenus id pertinet quod in Scaramuccii Presbytero accidebat, ut faucium angustia, a qua cito evaserat, rediret *per multos annos eodem anni tempore* quo fuerat a rabida fele impetitus, sola dentium impressione relicta, sine cutis laceratione. Sed attinent magis duo alia Auctoris ejusdem exempla. Scilicet in fœmina, de qua, & de aliis similibus Epistola VIII. (6) nimis presse indicavi, prima hydrophobiæ signa se prodiderunt, cum a vulnere jam occluso *quasi radium aliquem inflammatorio sensu per brachium versus pectus moveri sensit*. In viro autem qui unus de tribus, ab eodem cane demorsis, postquam duo ob eam causam obierant, quatuor circiter annos vixit, ex vulnere cui ferrum candens impressum fuerat, quotannis; nunquam enim ad cicatricem pervenerat, multum sanguinis exibat per illud tempus quo morsus inflictus fuerat, *usque dum in tibia, ubi vulnus contigerat, vena dissecta fuit*. Et quando jam de rabido quoque cane mentionem fecimus; præter alias Observationes huc attinentes, legas velim quam ad Hildanum (7) Roscius scripsit. Videbis, quot, & quam gravia, nisi quod aquæ potio nunquam recusata est, Matrona pertulerit post acerbissimum brachii dolorem, quod septimo ante anno rabiosus canis momorderat, itemque post annos totidem principio malorum semper ducto ab eodem brachio, & deinde interjecto sexennio, tum anno dumtaxat uno, insequente autem anno bis, & ter proximo sic tamen, ut quo crebriores, eo breviores essent insultus. Fuerant post acceptum morsum auxilia plura confestim adhibita; sed post hæc vulnus ad cicatricem perductum. Quæ res cum male cesserit fœminæ quoque ex Scaramuccio commemoratæ, contra autem valde profuerit viro de quo ex ejus Observatione dictum est, nunquam vulnus coaluisse; facile apparere potest, egregium esse eorum omnium monitum, qui diutius apertum servandum, & si forte citius clausum sit, reserandum statim esse, docuerunt. Quas sicut alibi (8) laudavimus; ita in exposito a nobis casu fuisse factum, vellemus.

16. Cæterum ut idem casus, cum aliis qui alias (9), & modo præsertim producti sunt a nobis, conjunctus, quæ de hujus veneni per nervos communicatione, & convulsiva natura conjecimus, non leviter confirmat, sic levamen unicum ex aquæ balneo cum iis consentit quæ de hujusmodi auxilii usu non prorsus contemnendo censuimus (10): multæ autem sudorum profusionis utilitas ea comprobat quæ de hac Veteres & Recentiores docuere. Quorum præcipuos; ne hic singillatim nominem; satis illa quam supra (11) laudavi, Edimburgensis Dissertatio indicabit. Vale.

EPI-

(1) supra ad n. 11. cit. (2) P. 2. ibid. cit. (3) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 2.
(4) Cent. 1. Obs. 100. & in Schol. (5) n. 14. (6) n. 21. (7) Cent. 1. Obs. Chir. 86.
(8) Epist. 8. n. 26. (9) Ibid. n. 21. & 32. (10) Ibid. n. 29. (11) n. 9.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXII.

Spectat ad Epilepsiam, Convulsionem, Paralysim.

NUNC quæ supersunt accipe de iis quæ ad reliqua tria gravia cerebri, & nervorum mala pertinent, Epilepsiam, Convulsionem, Paralysim. Et de Epilepsia quidem nullam haberem quam hic adderem, Observationem, nisi eam perire nollem quæ mecum Venetiis circa A. 1708. communicata est a spectatis, & tibi alias laudatis Amicis duobus Alexandro Bonis, & Joanne Hieronymo Zanichellio.

2. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, nulla prævia manifesta causa, febre prehenditur, nec ullius Partis, nisi capitis dolore, molestiaque conqueritur. Accedunt epileptici insultus, qui mortem afferunt intra horam a febris initio vigesimam quartam. CRANIO aperto, nihil usquam vitii repertum est, si mucosum excipias serum quod super anteriorem cerebri partem inter Crassam, Tenuemque meningem congestum, has multum diduxerat, illudque compresserat. Et Ventriculus quidem apparuit inflammatus, & lumbricorum teretium glomeramen in primis intestinis compertum est. Sed nullum rerum harum indicium fuerat.

3. An tantus fuit capitis dolor, ut ventriculi, & intestinorum dolorem, quemadmodum Hippocrates (1) loquitur, *obscuraret?* Certe alterum ejus aphorismum (2) confirmavit mors, convulsiones in febricitante supervenientes consecuta. Sed ut hæ ægrotationem, non ita brevem futuram, fecerunt brevissimam; quidnam fecit, ut ipsæ essent adeo vehementes? Num lumbrici, Tenuia intestina irritantes? Crederem, si ulla in ventre molestia dolorem capitis antecessisset. Hunc vero quæ causa effecerat? An febris? Sed quæcunque ejus causa fuerit; si vehementissimum agnoscimus; remoratum ab eo in meningum vasis fuisse sanguinem, & hinc serum illud effluxisse, non mirabimur. Cujus vel minori copia posse epilepsiam fieri, cum alia Epistola (3) indicaverimus; non opus est hic illa iterare quæ ibi potes relegere. Quod si Bohnium (4) inspicias, ubi in dissecto ab se decenni puero *ex cephalalgia primo immani, hinc epilepsia, & torpore omnium sensuum* defuncto, quid sibi apparuerit, proponit; facile intelliges quid de sero, aut si mavis lympha vel non effusa, sed circa anfractus cerebri in vasis remorante, censuisse in ejusmodi casu Vir doctissimus videatur.

4. Ad Convulsionem transeamus. Nam Epilepsia quidem esse nequit sine convulsione, at Convulsio sæpissime est sine Epilepsia, velut in eo quoque fuit, cujus tibi historiam continuo subjiciam.

5. FORICARIUS annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, robustus, boni coloris, atque habitus, vel potius plethoricus, bibax, & sæpe ebrius, Nosocomii latrinas intempesta nocte, ut solent, suis cum ministris expurgabat. Quibus identidem, ut ea sordida ars requirit, ultro citroque commeantibus, cum forte ille solus esset, de improviso spectrum, albis indutum, sibi videre visus est, & illico toto corpore contremiscens, simulque oris distortione captus, sic ab redeuntibus ministris repertus, & ad lectulum perductus fuit. Datis continuo antispasmodicis, & cardiacis, cum remisissent tremores, vireseque pulsibus rediissent, sanguis eadem nocte e brachio ad selibram missus est. Mane autem tantumdem ex altero brachio detractum est, cum tremores jam magis remisissent, & expansi, febrilesque essent pulsus. Sed & postridie vena in pede secta est, levamine aliquo, sed brevi, a sin-

(1) S. 2. Aph. 46. (2) Ibid. Aph. 26. (3) IX. n. 10. & alibi.
(4) Dissert. de Trepanation. Difficult.

Digitized by Google

a singulis venæ sectionibus gelato, sanguine autem, præsertim in prima, spumoso, pernigroque exeunte, cujus crassamentum fuit duriusculum, serum paucum. Perstabat febris, & pro clonicis jam tonicæ convulsiones subinde toto corpore vehementer urgebant. Loqui homo non poterat quæ intelligerentur, idque ex eo tempore quo ministris suis quid sibi contigisset, narraverat. Se tamen cognoscere, & internoscere adstantes, ostendebat: & gestu, cum poterat, gravantem capitis dolorem molestum sibi esse, indicabat. Per hæc, quibus frustra interna alia, externaque opponebantur remedia, intra sex, an septem dies confectus est pridie Kal. Februarias An. 1747. CADAVERIS, ut Publicam Anatomen absolverem, in Gymnasium postridie illati, brachia quidem erant non rigida, sed manuum digiti rigidissimi. Penis, & scrotum, sed cute tenus, nigricabant. Ventre aperto, & omento, cujus exigua pinguedo erat, sublato, Colon intestinum quod ab aere incluso fere ubique, nec tamen nimis, tumebat, animadverti sic incedere, ut postquam ad jecur ascenderat, inde se demitteret infra umbilicum ad duos tresve digitos ab dextero hujus latere, hinc vero cum in suam rediisset sedem, eamque, ut solet, transversum sub ventriculo, obliquum autem in sinistra hypochondrii sinistri parte, & rectum per totam anteriorem faciem subjecti renis servasset, inde rursus in idem hypochondrium regrederetur, unde iterum descendens, pelvimque subiens, sine ullo flexu in rectum intestinum abibat. Tenuia intestina, si tractus eorum quosdam, & in his partem Ilei non parvam exciperes, quæ intra pelvim valde profunde se demittebat, erant aere distenta, ibique per eorum tunicas flavedo qua intus infecta erant, transpiciebatur. Scilicet bilis quæ cystim hepaticam ferme implebat, ut exsudans, intestina proxima fecerat exterius flava, sic in fluendo fecerat etiam interius. Jecur vero subcæruleo fuit colore, uti & lien; sed etsi ad illius crepidinem is color saturatior erat, nusquam tamen ultra superficiem pergebat, ut neque in liene. Hic modicus, jecur autem magnum; sed sanum viscus utrumque. Thorace recluso, pulmones, qui vix alicubi, idque a tergo, ad pleuram adhærebant, erant potius turgidi, & quibusdam locis majusculas ostendebant areas, nonnihil superficie reliqua altiores, in quibus manifesto apparebant inclusæ quasi vesiculæ. Nullus omnino intermedius lobus fuit a dextris, sed ita res ibi se habebat, ut a sinistris. Pericardio inciso, nullam in eo humoris guttam inveni, faciemque ejus interiorem hactenus humidam, ut non prorsus cordi adhæreret, quamvis alicubi jam quasi adhærere inciperet. In corde parum omnino sanguinis fuit; an quod dum majora sub diaphragmate secarent vasa, antea defluxisset, præsertim cum passim in hoc cadavere sanguis animadversus sit fluidus? Concretiones tamen duas polyposas deprehendi, quarum una ex auricula dextera in venam Cavam Superiorem, altera, quæ paulo erat spectabilior, ex ventriculo ejusdem lateris in Pulmonarem arteriam pergebat, teres nec digitulo crassior. Cranium denique, & Crassa meninx cum secarentur, nihil occurrit adnotatione dignum. Sed Tenuis vasa habuit sanguine adeo plena, ut vel minima, quasi ab injectione ubique apparerent. Plena in ventriculis quoque, imo etiam intra ipsam medullarem cerebri substantiam erant: & cum initium Spinalis medullæ, quod cum Oblongata extractum fuerat, lente comprimerem; sanguinem animadverti non solum ex ejus medullæ rima, verum etiam ex sectione substantiæ ipsius quæ rimæ propior erat prodire. In Laterali ventriculo utroque copiam aquæ limpidæ non ita modicam; rubentes tamen Choroides plexus, & in his non vesiculas, ut sæpius, sed minimas particulas rubras conspexi, easque solidas, ut glanduloſæ viderentur. Cerebrum, & cerebellum naturali erant firmitate; sed laxus Fornix, laxaque medullæ Oblongatæ crura, & mox truncus; sed hæc facie dumtaxat interiore. Nec vero hoc prætermittam, quod, ut quædam alia ex hac dissectione tibi descripta, ad ea quidem pertinet quæ minus sunt consueta, sed ab ortu tamen, non a morbo repetenda; cerebri anteriores lobi qua inter se contingunt, ad medium ferme al-

Digitized by Google

titudinis partem aliquam habebant ſuperficiei, alioqui inteſtiniformis, ita factam ut eorum alter ibi exciperetur, alter exciperet.

6. Quid terror, etiam vanus, poſſit, producta monſtrat hiſtoria. Vides, ut illico & clonicæ, & tonicæ, ut ad os, convulſiones a perturbato ſpirituum motu obortæ ſint, quæ ſanguinem in vaſis, cerebro inſervientibus, remorando, ſicque effuſionem ſeri inducendo, novas facile attulerint cauſas ob quas convulſiones ipſæ ad mortem uſque perſtarent; niſi forte mavis limpidam illam aquam in Laterales ventriculos eſſe effuſam e compreſſis inſuper veſiculis, quæ in Choroidibus plexibus, ut ſæpe videmus, antea extitiſſent, quarum diſruptarum in ſe contractæ reliquiæ illa fortaſſe quaſi glanduloſa corpuſcula repræſentaverint, qualia, nec diſſimiles ob cauſas, iis quoque Anatomicis apparere olim potuerint, a quibus ejuſmodi glandulæ iiſdem in plexibus agnitæ ſunt. Quibus ego de rebus, ut quæ mihi pariter venerunt aliquando in mentem, etſi fortaſſis non prorſus repugnarem; illud tamen quod de remorato ſanguine dixi, tanto credibilius eſt, quanto is majori, quippe in bibaci, & plethorico, erat copia, & quanto in ægrotante evidentius fuit levamen, quantumvis breve; quod ex ſingulis venæ ſectionibus relatum eſt, in mortuo autem vaſorum, etiam minimorum, cerebri manifeſtior diſtentio, ut vel ex hujus appendicis, medullæ Spinalis compreſſione intellectum eſt; perraro enim ex ipſa ejus medullæ ſubſtantia licet ſanguinem exprimere. Adde huc acres ex tam ſordida arte in hominis ſanguine particulas, ut poſita hujus mora exeuntes, irritare magis, & vellicare potuerint. Verum de Epilepſia, & Convulſionibus ſatis, præſertim cum de oppoſito malo, Paralyſi plura ſuperſint quæ huc adjiciamus.

7. VETULAM octoginta annis minorem, ſed majorem ſeptuaginta, repente apoplexia graviſſima corripuerat. Continuo in Noſocomium intulerunt ſtertentem, pulſu debili, & quod huc maxime attinet, artu utroque dextero reſoluto. Ibi intra biduum eadem qua primum apoplexia ingruerat hora mortua eſt poſt medium Martium A. 1750. CRANII fornice poſtridie ibidem circumſecto, cum effluxiſſet nihil; priuſquam ille attolleretur, magna audiente ſtudioſorum Juvenum corona, dixi, etſi ob ignotum mihi ejus Vetulæ temperamentum, & genus tum victus, tum morborum quibus fuiſſet obnoxia, non auderem, quam inventuri eſſemus apoplexiæ cauſam pro certo definire; tamen non inficiaturum, vel in muliere id ætatis eſſe poſſe a ſanguine, præſertim cum ab hoc valde tumerent in collo venæ, & fortis fuiſſet apoplexia: cæterum, quæcunque fuiſſet cauſa, dummodo in organica conſpicua læſione conſiſteret, ex paralyſi dexterorum artuum conjici probabilius poſſe juxta Valſalvæ tot Obſervationes, & meas, in ſiniſtro cerebri hemiſphærio appariturum. Tunc avulſo a ſubjecta meninge cranii fornice, cum in ea morboſi nihil, mox autem per meningem Tenuem repentia vaſa pleraque vidiſſem nigro ſanguine turgida, & aliquid cruentæ aquæ circa inferiores Oblongatæ medullæ fines animadvertiſſem; ad cerebri, quod erat firmum, cum cerebellum eſſet laxum, diſſectionem ventum eſt. Primum autem aperto Laterali ventriculo dextero, non pauca cruenta aqua ſe obtulit, quæ res videri poterat aliquid indicare quod paulo ante memoratis Obſervationibus non reſponderet. Sed cum in toto eo ventriculo nihil diſruptum, aut laceratum, niſi Lucidi ſepti quandam partem conſpicerem; ad ſiniſtrum ventriculum recludendum perrectum eſt. Qui totus partim eadem cruenta aqua, partim vero, præſertim poſteriora verſus, nigro non pauco ſanguine, eoque concreto, erat plenus. Sicque intellectum eſt, aquam illam cruentam ſerum fuiſſe e concreſcente eo ſanguine expreſſum, quod ſibi per ſeptum, ventriculis interpoſitum, ab ſiniſtro viam fecerat in dexterum, qui nihil habebat adnotandum, niſi Choroidem plexum pallidulum, multiſque, ſed parvis, hydatidibus, qua antrorſum inflectebatur, diſtinctum. At in ſiniſtro ab erumpente ſanguine læſus adeo fuerat Choroides plexus, ut quemadmodum ſe haberet, ſatis perſpicere non licuerit. Erumperat autem ſanguis ex ampla, cui adhærebat, fovea, ex-

Digitized by Google

excavata in dilacerata parte ferme tota Striati corporis quæ ab hujus longitudinis medio ad posteriora extenditur, & in simul lacerato contiguo nervi Optici Thalamo propemodum toto; vix enim parva hujus portio, eaque lurida, reliqua erat quæ ad oram est ventriculi tertii, pleni eadem illa aqua sanguinolenta: ab altero autem Thalami ejusdem latere non ipsum dumtaxat, sed & aliquam attiguam partem hemisphærii sinistri erumpens sanguis dilaceraverat. Cætera quæ intra cranium erant, cum diligenter persecuissem, omnia intra naturæ modum deprehendi, ut ne arteriæ quidem duri quidquam haberent, cum cæteræ pene omnes, & vel ipsæ per collum Carotides non sine lamellis osseis in hac Vetula invenirentur. Sed neque in ostendenda, dissecandaque diebus insequentibus in sua sede Spinali medulla quidquam offendi quod esset præter naturam.

Thoracis quoque, & Ventris viscera nihil obtulerant adnotatione dignum, si Colon excipias, quod ab sua sub ventriculo sede inflectebat se deorsum in arcus modum, nec breve ab spatium: eratque, ut ventriculus pariter, valde contractum. Animadversum etiam est ad alteram axillam corpusculum forma, & magnitudine lupini, ambigua inter os, lapidemque natura, quod nisi pleuræ magis, quam axillaribus glandulis, vicinum fuisset; fortasse ex earum aliqua factum esse, existimasses.

8. Dissectio hæc, ut tot aliæ, simul Hippocratis aphorismum (*) *solvere apoplexiam fortem impossibile*, simul Valsalvæ dogma de quo sæpe, & supra diximus, comprobavit, tum insuper quam exitialis sit effusio sanguinis per Striata corpora, aut proximos Thalamos, aut eorum saltem viciniam. Quæ omnia proxima quoque confirmabit historia.

9. FŒMINA jam cana, ibidem circa medium Decembrem A. 1756. ex eodem morbo intra paucas horas mortua erat, paralysi in dexteris artubus adnotata.

CEREBRUM in sua sede incisurus, iis, qui post a me habitam de universis ossibus Exercitationem plures substiterant, studiosioribus Adolescentibus cum idem quod in superiore muliere prædixissem, tum Crassa meninge amota, vasa per Tenuem discurrentia pleniora sanguine a sinistris ostendi, ubi & quidpiam sub ea apparebat quasi *gelatinæ* simile. Deinde cerebrum secans, cujus erat substantia firma, cerebelli autem mollissima, cum paucam aquam in Lateralibus ventriculis conspexissem, nihil autem in hemisphærio dextero, ut neque ulla alia in parte ex his quæ calvaria continentur, offendissem quod ab naturæ norma recederet; sinistro hemisphærio alte secundum langitudinem dissecto, nigrum, concretumque sanguinem ad duas, ut omnibus visum est, uncias deprehendi. Erat is ad latus Striati corporis, & sub hoc ipso intra medullarem substantiam effusus: quam etsi laceraverat; nullam tamen sibi viam inde aperuerat per quam in proximum ventriculum, aut extra cerebrum perveniret. Nihil præterea, quippe aliis occupatus, in hoc cadavere dissecui.

10. Hactenus scripseram Kalendis Januariis A. 1758. cum postridie, ut interruptas Anatomicas Exercitationes resumerem, in Nosocomium redeunti continuo alia habendæ ibi Observationis occasio se obtulit, ad laudatas Valsalvæ adjungendæ.

11. MENDICUS quinquaginta circiter annorum cujus Spina sic præter naturam se habebat, quemadmodum infra describam, cum in foro esset, ante mensem apoplexia ictus ceciderat, dexteris ipse quoque artubus resolutis, & ore distorto. Illico in Nosocomium excepto cum venæ sectiones, & alia quæ solent, essent administrata, hactenus profecerat, ut loqui aliquid posset. Interpositis diebus iterum apoplectico insultu corripitur; iterumque medicis auxiliis levatur. Denique tertio insultu conficitur. CALVARIAM circumsecando, & mox a Crassa meninge, quæ arctius illi adhærebat, avellendo cum effluxisset nihil adnotatione dignum, & ipse Auditoribus, qui confertissimi aderant, quæ solitus sum, prænunciassem; exitus prænunciationem confirmavit. Nihil enim usquam per sectio-

(*) 42. S. 2.

Digitized by Google

nem deprehenſum eſt quod intra cranium peccaret, niſi cerebri hemiſphærium ſiniſtrum. Cujus intima pars medullaris, Laterali ventriculo adjacens, a ſanguine disjecta, tantum hujus nigri, & ſemiconcreti continebat, quantum mediocre cochleare vix caperet. Hujus autem hominis Spina ſic erat inflexa, ut in nullo magis vidiſſe meminerim. Ad infimam enim thoracis vertebram adeo flectebat ſe dextrorſum, ut angulum faceret deorſum verſus recto minorem, ſimulque & illius vertebræ, & quatuor, an quinque, ipſi impoſitarum corpora ſiniſtrorſum convertebat, ut hæc non anteriorem thoracis parietem, ſed prorſus latus ſiniſtrum ſpectarent. Et deſcripta quidem flexione multo erat minor quæ in vertebris univerſis lumborum, & quæ in ſuperioribus thoracis, imiſque cervicis conſpiciebatur. Sed tamen erat manifeſta utrobique Spinæ inclinatio arcum referentis, cujus convexitas in lumbis ad dexteram, concavitas ad ſiniſtram; in ſuperiore autem dorſo, proximiſque cervicibus illa ad ſiniſtram; hæc ad dexteram pertinebat. Denique ligamentum quod intra primam colli vertebram ſecundæ proceſſum quem Dentem vocant, dimidiati annuli inſtar a tergo amplectitur, animadverti cum Dente, præſertim a dextris, connatum, fortaſſe ob aſſiduum aut certe creberrimum colli poſitum, ſic facto homini commodiorem.

12. Prava adeo, quam deſcripſi, Spinæ figura, quantum inflectebat adhærentem arteriam Magnam, tantum expedito ſanguinis curſui inferiora verſus obſtabat. Itaque efficiebat, ut plus ex ipſo cerebrum peteret, hocque ad ſanguineam apoplexiam diſponeret. Quæ tamen ne citius occideret, tum illæſæ duæ illæ in ventriculorum baſi Protuberantiæ, tum opportunæ venæ ſectiones præſtiterunt, quibus nimirum factum eſt, ne læſio in illas uſque procederet, nec ſanguinis effuſio, niſi lente, & parce, & per intervalla fieret.

13. In eo autem cerebri hemiſphærio quod paralytico opponitur corporis lateri, in hoc quidem apoplexiæ genere labem quam ſæpiſſime deprehendi, non hæ ſolum Obſervationes, ſed & aliæ plurimæ confirmant noſtræ, quarum etſi pleraſque alibi (1) indicavimus, aut propoſuimus, aliquæ ſunt tamen quæ ſuperſint, ex iiſque una quam proximis Litteris (2) ad te mittemus. Nec tantum noſtræ, ſed etiam aliorum, pariter alibi (3) indicatæ, ad quas addes laudatam a Cl. Sulzero (4) ex Archibaldo Adams, & quas *olim in noſocomio non ſemel* ab ſe habitas eſſe teſtatur Meadius (5), & eam tandem quæ ſimillima noſtrarum Experientiſſimo Viro occurrit M. Antonio Caldanio (6), cum poſt fortem apoplexiam, & totius lateris dexteri paralyſim ſiniſtrum vidit Striatum corpus pro dimidio eroſum, grumoſique ſanguinis plenum. At enim ſunt etiam Obſervationes reſoluti lateris non oppoſiti, ſed illi cerebri hemiſphærio ſubjecti, quo in hemiſphærio erat labes. Sunt vero: nec Valſalva (7) inter ſuas diſſimulavit, nec ego (8) inter meas diſſimulo. Quin imo in Epiſtolis Anatomicis (9) produxi ſeptem ex aliorum libris acceptas. Quibus ſi forte accenſere velis quandam ex Præcl. Bergenio (10), & unam, aut alteram quæ apud laudatum Sulzerum (11) eſt; non repugnabo: rogabo tamen, ut quæ ad earum plures poſſunt regeri, perpendas: quod & ego (12) ad quaſdam feci, ut Sulzerus (13), qui Epiſtolas meas Anatomicas non viderat, poſtea ad alias, etſi nonnullas eſſe, credas, quibus nihil opponi liceat; tum exiguum harum numerum cum innumeris propemodum Valſalvæ, & aliorum conferas. Sic enim continuo intelliges, utris a Medico ea quæ ut plurimum fiunt, ut debet, ſpectante, utris inquam, magis fidendum ſit, nec in-

[1] Epiſt. II. n. 10. & ſeqq. III. n. 2. 3. 14. & ſeqq. V. n. 7. XI. n. 10. 12. LI. n. 43.
[2] Epiſt. 63. n. 12. [3] Vid. eaſd. Epiſtolas. [4] De Actione Cerebri decuſſ. §. 8.
[5] Monit. Medic. c. 2. §. 2. [6] Lettera ſull' Inſenſi &c. §. 51.
[7] Tract. de Aure Hum. c. 5. n. 5. [8] Epiſt. 57. n. 14. 15. & Epiſt. Anat. 13. n. 23. 25.
[9] Ibid. eod. n. 25. [10] Ventriculor. Lateral. Cerebri nova Teb. not. *dd.* [11] §. 13.
[12] Vid. Epiſtolas indicatas. [13] §. 16. & ſeqq.

Digitized by Google

in theoria tantum, ſed & in praxi, ut ſi præſertim, quod ſæpe nominatus Sulzerus (1) indicat, terebra calvariæ perculſæ, ob ſanguinem, aut pus ſub hac effuſum, ſit adhibenda, & ad ſigna accedat alterutrius lateris reſolutio, a qua nimirum compreſſionis cerebri, & quod conſequitur, effuſionis circa hoc ſedes indicetur.

14. Et quod ad cerebrum quidem attinet, ſatis dictum eſt. Quid vero, ſi noxa ad cerebellum attineat? num ſi in alterutro, aut ad alterutrum hujus lobum ea ſit, hemiplexiam inducet, & ſi inducet, in oppoſito ne, an in ſubjecto corporis latere? Hoc ego problema Epiſtola Anatomica XIII. (2) propoſui; nec me pœnitet conſuetudinis meæ, quam tunc ſervans, nolui ex una Obſervatione quidquam definire; imo eam poſſe multifariam explicari, faſſus, alias, & generis alius expectandas eſſe, monui. Nam incidi poſtea in unam minus recentem, legique alteram novam Obſervationem, in quarum utraque ei lobo cerebelli in quo læſio erat, hemiplexia reſpondebat ſubjectorum artuum, non adverſorum. Quas tibi aliis Litteris (3) ſignificavi: quanquam iis varietatibus admonitus quæ nonnunquam contra ipſum Valſalvæ dogma, tot alioquin conſtantibus exemplis comprobatum occurrerunt, tutius conſilium eſſe, cenſui, ne ex duobus quidem præpropere quidquam conſtituere, ſed alia, atque alia; quod priuſquam ſuum dogma vulgaret, Valſalva fecit, his antea addere, quæ idem oſtenderent. Non ſum neſcius, ſi velis omnia, ut par eſt, perpendere, rarius hæc quam quæ ad cerebrum attinent, exempla occurrere, ut cognoſcere potuiſti ex iis quæ ad Obſervationem quandam meam adnotavi (4), in qua non parvam caveam intra alterum lobum cerebelli deprehenderam, eamque ſanguine pleniſſimam: & cognoſcere ex altera poteris, ibi, & alio quoque loco (5) tibi promiſſa, quam protinus communicabo.

15. VIR annos natus circiter duodequinquaginta, cum vel magis quam ars ejus requireret, quæ erat Coquinaria, accenſis carbonibus uti, & propius adſtare capite conſueſſet; de hujus acutiſſimis doloribus jam ante annum conqueri cœperat. His acceſſit utriuſque pariter inferioris artus debilitas tanta, ut neutro amplius poſſet inſiſtere. Qua re, illiſque doloribus, & febricula, quæ his ſe addiderat, cubare coactus, & denique Medicum advocare, ſanguine primum e brachio, tum e pede emiſſo ea quoque de cauſa quod ſubdelirio identidem laboraret; febricula quidem ſolutus eſt; at cætera omnia perſtiterunt. Medico dimiſſo, cephalicis, quæ hic imperaverat, remediis uti perrexit, ſed fruſtra adeo, ut poſtquam menſem jam quartum domi decubuerat, cunctis quæ dixi, malis afflictus, & propterea in Noſocomium denique illatus, ibi dies vixerit non amplius decem. Pulſus erant tenſi, & vibrati, cætera mediocres, nunquam febriles. Reſpiratio naturalis, ut alimenti quoque appetitus. Nec quamvis artus inferiores eſſent, quod ad motum attinet, reſoluti; ſuperiores, aut aliæ ullæ corporis partes ejuſdemmodi affectione tentabantur. Interdiu plerumque ſomnus; noctu autem ſubdeliria. Inter cætera, quantumvis ſupervacua, auxilia, cum venæ in brachio ſectio, & paucis interjectis diebus, in pede quoque facta eſſet; forte accidit, ut nocte inſequente obiret, nullo defectionis toto eo die indicio dato: quin prandio ita, uti conſueverat, uſum, & prima nocte etiam parte cœnulæ, de improviſo animadverſum eſt, animam agere. Cum mente per intervalla vigeret; neque enim vigebat ut plurimum; tum domi non ſemel ſorori, tum in Noſocomio aliis dixerat, optare ſe, ut ſuo poſt mortem cranio aperto, atrocis morbi cauſa perquireretur. Id a me poſtridie factum, qui dies fuit VI. Idus Januarii A. 1754. inſpectantibus pluribus qui abſoluta Anatomica Exercitatione, in Noſocomii Schola ſubſtiterant. CAPUT dum amputarent,

(1) §. 21. (2) n. 23. (3) Epiſt. 52. n. 27. (4) Epiſt. 69. n. 7.
(5) Epiſt. 52. n. 26.

Digitized by Google

tarent, & calvariam ſecarent, aqua effluxerat. Priuſquam cerebrum inciderem, & magis poſtquam incideram, oſtendi, obliquum fuiſſe huic homini cranii cavum, ejuſque ſiniſtrum latus, ad poſteriora præſertim, magis, nec ita paulo, diſtare a medio, quam dexterum. Vaſa quæ per meningis, & per Lateralium ventriculorum parietes repunt, plus habebant ſanguinis, quam æquum ſit: quod etiam de vaſculis quæ per medullarem cerebri ſubſtantiam traducuntur, ſanguinea puncta magis conſpicua ſignificabant. Erat ea in hemiſphæriis quidem ſubſtantia durior. Contra fuit laxum corpus Calloſum. Fornix autem, & tractus medullaris qui ante columnas ejus baſis ducitur, multo laxiores, eæque columnæ laxiſſimæ; ut diſſoluta earum ſubſtantia videretur. Corpus quoque Striatum ſiniſtrum laxius, quam dexterum. At Lucidum ſeptum ſatis firmum. Ventriculis tribus anterioribus multum inerat aquæ limpidæ, in eaque alæ plexuum Choroidum, nec tamen pallidæ, natabant. Pinealis glandula, aqua eadem diſtenta, cum facile inter attollendum mediam illorum plexuum partem, diſrupta eſſet, nihil de ſe præter exiguam baſis particulam reliquit, ſuæ ſedi affixam. Ventriculus tertius viſus æquo brevior; at æquo longior certe apparuit quartus, poſtquam cerebellum per medium, ut ſolet, diſſectum, & ad latera diductum fuerat. Quod cum ita, ut dico, ſecarem; id offendi quod ſuperficies, conſuetæ ſimilis, ne ſuſpicari quidem ſinebat. Scilicet vix cultro ad digiti tranſverſi profunditatem perveneram, cum inſolitam reſiſtentiam percipiens, ſubſtiti, & eam quam diſſecueram, partem diducens, magnopere miratus ſum, nullum in ſectionibus indicium medullaris arbuſculæ apparere, ſed ejus loco ſtrias parallelas medullares inter corticalem ſubſtantiam ductas, quibus ex ſtriis nihil uſquam ramuſculorum emittebatur. Tunc acutiore, & validiore cultro connixus, quidquid ex medio cerebello ſupererat, ad quartum uſque ventriculum diſſecui, vitiumque illud ob quod potiſſimum hanc tibi Obſervationem deſcribo, cœpi conſpicere. Erat non mollis, nec bicolor, nec profundis creberrimis ſulcis interciſa ſubſtantia; ſed ſcirrhoſa, unius coloris, qui ad carneum diluteſſimum accedebat; & quaſi ex corpuſculis ſubrotundis conſtans, inter ſe ita compactis, ut nullum uſquam interſtitium, nulla membrana, nulla ſanguifera occurrerent vaſa. Hujuſmodi vitium hinc dextrorſum nonnihil, inde vero per totum pene cerebelli ſiniſtrum lobum ſe extendebat. Si enim exciperes hujus lobi ſuperficiem, quæ ex naturali fiebat ſubſtantia, nonnullis locis exigua, ad infimam autem faciem nulla, reliquam omnem partem idem prorſus vitium tenebat, & ad imum præſertim arcte ſe cum Dura meninge nectebat; ut ex loco ortum, indeque in cæteras quas diximus, partes propagatum credi poſſet. Lobus autem dexter etſi ex molli erat ſubſtantia, eaque duplici, corticali videlicet, ac medullari; tamen in tranſverſum diſſectus, non eam oſtendit utriuſque diſpoſitionem, quam in aliis ſolet, ſed evidenter ab ea diſcrepantem, quamvis non adeo ut media illa cerebelli pars, quæ ubi mollis erat, & duplici ſubſtantia facta, ſectiones obtulit ab iis quas ſemper conſpicimus, ita diverſas, ut paulo ante indicatum eſt. Nec plura quæ ab naturæ norma aberrarent animadvertere potui, etſi omnia diligenter, & in ſua quodque ſede perſecui.

Nihil præterea in hoc cadavere inſpiciendi tempus fuit.

16. Cerebelli hic ſcirrhus quo ex loco videri poſſit incepiſſe, dictum eſt. Num vero ideo a ſiniſtris inceperit, quod cranii cavum ibi præter modum eſſet amplum, non magis dicam, quam unde originem habuerit in inſolita medullaris ſubſtantiæ per dexterum lobum, & mediam illam cerebelli ſedem diſpoſitio. Sic enim ab ortu uſque rem fuiſſe, credibile in eo non videtur qui ſine ullo capitis incommodo annos vixerit ſeptem & quadraginta. Veri potius ſimile eſt; ut ad alia tranſeam; ſcirrhoſo increſcente vitio, cum minus minuſque ſanguinis in totam illam cerebelli partem admitteretur, in qua nulla amplius conſpicerentur de tot vaſis quæ alte inter ſegmenta (hic prorſus oblitterata) in omnibus paſſim deſcendunt, tanto plus ſanguinis in cerebri tum extima, tum

Digitized by Google

tum penitiora vasa propulsum esse, indeque & dolores, & creberrima subdeliria, & denique, cum multa simul aqua in cerebrum defluxit, mortem provenisse. Quæ eo facilius omnia accidere potuerunt non modo ob artem hominis, & minus cautam in ea exercenda consuetudinem, verum etiam ob pravam illam, ad quam hæc accesserant, cerebri dispositionem, quæ a cranii abnormi figura indicatur, sive hæc intra uterum, sive in ipso exitu ab utero fiat. Sæpius enim accidere hanc, credo, cum in difficili partu infantis caput diutius in angustiis moratur, imperitæ autem, socordesque obstetrices postquam rudi, & inæquali pressione arreptum, & violenter protractum deformarunt; mox nesciunt, aut minime curant apta, blandaque contrectatione in naturalem formam restituere. Quantum vero tunc detrimentum capiat tenella cerebri, & cerebelli structura, neque tunc solum, verum etiam deinceps, cum intra male conformatam calvariam crescendo, ad hujus figuram accommodare se cogitur, profecto etiam me tacente, satis intelligis. Nec quia cum similem; nisi quod amplius erat ad occiput non a sinistris, sed a dextris cranii cavum; in viro alio comformationem deprehendi (1), cerebri morbis obnoxium hominem fuisse, non scivi, ut neque senem in Nosocomio a me dissectum sub initium A. 1755. cujus frons a dextris, occiput autem a sinistris adeo prominebant, ut longior cranii axis valde esset obliquus; idcirco non fuisse obnoxios, facile existimes; neque enim omnia quæ ignotos plebejos homines in vita male habuerint, facile est post eorum interitum scire. Quin potius in fœminis duabus, quomodo se habuerit cerebrum, vide, quarum alterius (2) calvariam, ut in viro, alterius (3), ut in sene, male conformatam offendi, & quam atroces capitis dolores primam vexaverint, lege, ad quorum diuturnitatem quantum conferat vitiosa capitis figura, de aliorum quoque sententia (4) cognosces. Huc adde puellum (5) cujus posterior pars cerebri non ad sphæræ, sed potius ad cubi superficiem accedere videbatur, convulsivis motibus peremptum, & mulierem (6) cui cranii cavea pro longitudine erat angustior, apoplexia, nec semel fortasse, correptam, certe autem ab eadem occisam. Quod si forte dixeris, accessisse ad pravam capitis dispositionem alias causas, easque externas; nempe idem quod ego de proposito Coquo, dices.

17. Cujus cerebelli scirrho, si neglectis omnibus quæ in cerebro erant, vitiis, quasi nulla eorum initia ante paralysim contra ac capitis acutissimi qui hanc præcesserant, dolores indicant, esse potuissent; si illi, inquam, scirrho unice, & per se paralysim velis imputare; haud videberis meminisse, non eum dumtaxat artum inferiorem qui scirrho erat subjectus, sed utrumque pariter fuisse resolutum: quæ res nimirum facit, ut illud quod dixeram (7) per alias Observationes adhuc esse confirmandum, per hanc certe confirmari ne possit. Idemque prohibuissent alia in duabus Observationibus in quibus alterutram cerebelli partem effuso intra ipsum sanguine, vel affuso erodente pure aut magis, aut unice læsam Epistolam II. (8) & XIV. (9) proposuimus. In altera enim ullane hemiplexia fuerit, animadverti non potuit: in altera certe nulla fuit.

18. At enim, inquies, descripta Coqui historia illud saltem confirmabit quod adversus tot illa quæ a Willisio fuerant cerebello attributa, nunc passim proferunt Viri docti. Cum tanto enim visceris illius vitio, respiratio, & alimenti appetitus in Coquo erant naturales, pulsusque ipsi tensi quidem, & vibrati, cætera mediocres. Ego vero sicuti non omnia quæ de cerebello Willisius scripsit, agnosco; ita aliquando vereor, ne forte nonnulli cerebello nimium detrahant. Quapropter si aliquid pro hoc viscere, præsertim antequam objecta in ipsum adeo crevissent, in meis ad te Litteris (10) attigi, in eam partem accipias, velim, ut existimes, non aliis omnino repugnandum, sed caute, & pede-

(1) Epist. 53. n. 26. (2) Epist. 1. n. 14. (3) Ibid. eod. n. in fin. & Epist. 12. n. 2.
(4) Epist. 1. n. 15. (5) Epist. 10. n. 9. (6) Epist. 3. n. 6. 7. (7) n. 14.
(8) n. 22. (9) n. 3. (10) Epist. 2. n. 24.

Digitized by Google

pedetentim in hujus quoque doctrinæ mutatione esse a me incedendum, censuisse. Nec aliud me consilium permovit, ut cum de cerebelli vulneribus scribendum fuit (1), ea ne prætermitterem quæ tunc legisti, ut neque ea quæ ad læsiones ejusdem attinent, quæ non illico, ut vulnera, sed tempore aut minus, aut magis longo fiunt (2), ut præ cæteris scirrhi. Quæ cum relegere possis, non hic iterabo. Noli autem putare cum in cerebello vitium hoc tantum offendi quod tibi accurate, ingenueque perscripsi, me non minus quam te in perlegendo, fuisse miratum, hominis tamen respirationem, & pulsus ita, ut diligenter quærendo comperi, se habuisse. Certe enim plus ante hæc novissima tempora ei visceri tributum esse, perspexi, quam conveniret, laudandosque illos esse Egregios Viros, qui non tantum esse ipsi tribuendum, monuerunt. Minus quidem, ut aliis quibusdam corporis Partibus alia in re, ita in iis quæ dicta sunt, cerebello deferendum esse, apparet, quam superiori tempore. Videndum tamen quatenus: idque puto melius quam nos, posteros esse constituturos. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIII.

Attinet ad Cæcitatem, ad Aphoniam, ad Anginam.

ETsi præter eas quas ante ediderам (3), non unam ad te misi (4) ex meis Cæcitatis Observationibus, unam vero, haud amplius, quæ ad Aphoniam (5), itemque unam quæ ad Anginam (6) attineret; tamen sic accidit, ut ex iis etiam quas postea habui, singulas possim nunc tibi describere quæ ad singulos hos duos ultimos Affectus pertineant, cum plures suppetant quæ spectent ad Cæcitatem, a quibus propterea initium ducetur.

2. ANUS cujusdam oculus inter non paucos alios quibus A. 1747. ad Anatomen Publicam uteremur, oblatus est mihi, quem eo libentius dissecarem, quod cæcum fuisse indicabat ejus figura non satis sphærica, Corneæ autem maxima pars a magnis albis maculis opaca. TUNICÆ Scleroticæ Choroides arctius, quam solet, adhærebat, præsertim posterius. Crystallini humoris anterior facies in medio erat inæqualiter excavata, idque altiuscule: reliquæ humoris ejusdem partes, quanquam luci objectæ flavum succinum referebant; sanæ pro ea ætate erant tamen. Iridem cum vellem a Cornea dimovere; totam auferre non potui, a medio præsertim. Cum enim ab una parte ad medium usque, imo ultra medium Corneæ adhæreret; nusquam arcte adeo, ac in medio, adhærebat ubi illa Corneæ facies erat inæqualis, & lamellam habebat quasi abscedere incipientem, & introrsum nonnihil extantem, cum facies exterior lævis esset, neque in eadem præter minutissima quædam quasi puncta, eaque subobscura, aliud possem animadvertere.

3. Quæ cum ita se haberent, nec ullæ usquam in exteriore oculi facie cicatrices conspicerentur, non secus atque in altero quem Cl. Anatomicus incidit Phil. Conr. Fabricius (7), alia quidem, digna quæ a te legantur, habente, sed in sede excavationis humoris Crystallini cum hoc nostro conveniente; non ita difficile mihi erat vitia quæ descripsi, omnia ad interiorem, quæ olim præcessisset, causam, sive ea inflammatio fuisset, sive alia, referre. Contra in oculo quem anno insequenti pariter in Gymnasio secui, anceps hæsi,

[1] Epist. 52. n. 27. [2] Ibid. n. 26. [3] Epist. Anat. 18. n. 22. 38. 40.
[4] Epist. 23. n. 8. 9. 15. [5] Epist. 14. n. 35. [5] Epist. 44. n. 3.
[7] Progr. quo Obs. Anat. recens. A. 1754.

Digitized by Google

hæsi, an omnia quæ continuo dicam, ejusmodi causæ essent imputanda.

4. VIRI oculus habebat Corneam a longo, ut videbatur, tempore opacam, & geminæ cicatricis tenuia quidem, sed evidentia, vestigia retinentem. CRYSTALLINUS humor cum tunica modo dicta connexus erat, nec tamen durus, quanquam decreverat adeo, ut vix quarta ejus pars superesset. Uvea non pessime; at Vitreus humor, & Retina multo pejus se habebant. Nervus Opticus, tenuior factus, pro medulla sabstantiam arcte compactam, albidamque continebat toto eo tractu quo intra orbitam fuerat. Ab orbita autem interius qualis fuisset, cum cerebrum præpropere humassent, scire non potui.

5. Hoc autem quam ægre tulerim, & cur tulerim, ex iis quæ tum in Epistolis Anatomicis (1), tum alias (2) ad te quoque scripsi, facile intelliges. Quo magis, principio saltem, gavisus sum, cum in Nosocomio anno proximo 1749. sub initium Januarii occasio mihi se obtulit eum nervum a cæco oculo intra cranium persequendi. Quæ Observatio, cum una sit de duabus quas tibi olim (3) indicavi, & cum alteram quidem postea (4), hanc autem necdum miserim, nunc diligenter describetur.

6. VIRO olim, cum puer esset, variolæ oculum dexterum male adeo affectum reliquerant, ut nihil videret. Parentes autem diu lambendo hactenus profecerunt, ut tandem aliquid, sed vix, subvideret. Neque ab illo tempore ad mortem usque, ad annum videlicet quadragesimum, plus unquam vidit. Et sane is oculus non modo erat altero minor, sed Cornea etiam ipsa; in qua nullum cæteroquin apparebat læsionis vestigium, ut albedo quæ pone illam erat, præclare transpiceretur; Corneam alteram non æquabat. SCLEROTICAM igitur cum a tergo vix incidere cœpissem; limpida aqua statim effluxit, in quam pars magna Vitrei humoris videri poterat abiisse, cum pars reliqua, naturali quadantenus simili, annexa, ut solet, Crystallino humori restitisset, qui illam cum retrorsum traherem, secutus est. Is parvus erat secundum omnes dimensiones, crassitudine autem vel paulo minor quam ejusmodi oculo conveniret. Facie anteriore in medio erat albus, sicuti per Corneam transpexeram, cætera albidus: & cum inter digitos leviter comprimerem, mollis. Cum vero ejus tunicam incidere cœpissem; continuo aqua erupit, nihil purulenti habens, imo pura, & limpida, eaque copia pro parvitate Crystallini, ut hic statim ad multo minorem crassitudinem redigeretur. Quidquid de substantia ipsius reliquum fuit, lentis pristinam figuram retinuit: & cum per diametrum dissecuissem; utraque sectio quandam quasi seriem minimarum nigrescentium particularum ostendit, quæ per medium recta ad uno ad alterum sectionis extremum ducebatur, cum ubique alibi color obsolete albidus appareret. Cætera in oculo non male adeo se habebant. In palpebra superiore Sebaceæ glandulæ, quas in priore Viro (5) vel pulchriores, crassioresque conspexeram, in hoc, propter variolas fortasse, minus quam solent, conspicuas animadverti: duas tamen inter se proximas perspexi, quæ summum versus se decussabant: quod adnotare hic volui, ut ab nonnullis, qui minime, opinor, attendentes, cum Icon rerum minus bene antea pictarum proponitur, hasce ex eo potissimum corpore esse describendas in quo magis eleganter se habeant, cum in mea, quasi non una, sed multiplex fuisset, varietates quas solicite enumerant, desiderarent, hanc tamen quam modo dixi, visam non esse, intelligeres.

Verum ad illud cujus præcipue gratia hanc tibi exscribo Observationem, veniamus. Nervus, ad descriptum oculum pertinens, Opticus intra orbitam quidem sub crassioribus tunicis medullam comprehendebat æquo tenuiorem, & quam si comprimeres, humidiorem agnosceres, quam par esset, quasi aquam haberet admistam. Sed intra cranium idem nervus omnino secundum naturam se habebat, nisi quod ubi cum

(1) XVIII. n. 40. (2) Epist. 13. n. 7. (3) Ibid. n. 10.
(4) Epist. 52. n. 30. (5) n. 4.

Digitized by Google

ſocio committebatur, ibi paulo minus quam hic, videbatur craſſus: ſupra autem eum locum; nam alte quaod potui, ſum perſecutus; ne id quidem, ſed nullum prorſus animadvertere diſcrimen aut ego potui qui omnifariam inquirebam, aut alii qui perattente inſpectabant, a me in Re Anatomica exercitati, potuerunt.

7. De aqua loco Vitrei totius, nedum poſterioris ejus partis, a me quoque alias reperta, quid tradiderim in Epiſtolis Anatomicis (1), videre potes: de Optico autem nervo, ad cæcum oculum attinente, quæ locis ſcripſerim ſupra (2) indicatis. Quoniam vero cum id agerem (3), duas tibi Obſervationes promiſi, ex quibus non ſine admiratione intelligeres, nonnunquam ejus nervi eſſe vitia, ipſamque extenuationem, nec eſſe tamen reſpondentis oculi cæcitatem; de iis Obſervationibus cum alteram dumtaxat miſerim (4); nunc alteram habebis.

8. SENIS, diebus primis A. 1752. ex cachexia, ut ajebant, in Noſocomio mortui, cadaver cum ibi ſecaremus, quamvis non ad morbi cauſas indagandas: hæc tamen quæ præter naturam eſſent, adnotavimus. THORAX, ut Venter quoque nihil quidem habuit effuſæ aquæ; ſed non ſine duritie pulmones, ſiniſtrum præſertim, qui arcte inſuper Spinæ adhærebat. Cranii fornix, qui non ſine vi avelli potuerat, conſueta majori, intus erat foveis pluribus excavatus in oſſe frontis, & in altero ſincipitis, aliis quidem minoribus, ſed grandioribus tribus, & profundioribus, quorum duæ ad os illud, reliqua ad hoc ſpectabat, eaque non modo, ut illæ, exterius lamella dumtaxat tenui, ſed tenui adeo operiebatur, ut foraminulis pervia appareret. Unde intelligis, cranium illud quam facile, & quanto cum periculo ab levibus etiam ictibus, nedum a Chirurgis terebra illuc forte admota, pertundi potuiſſet, cum ſub ea lamina eſſent vix paucæ quædam fibræ oſſeæ, in reticuli modum diſpoſitæ, quibuſcum Craſſa meninx, foveas illas conveſtiens, implicabatur, unde illa in avellendo cranio major difficultas orta erat. Quæ non ideo tibi deſcribo quod a prægreſſo morbo, cujus hic nullum uſquam occurrebat indicium, potius quam a natura fuiſſe, crediderim, eorum oblitus quæ alias (5) ad te ſcribens, de his foveis attigi; ſed quod tum grandiores erant, tum nulla e ſubjectis meningibus exſtabat protuberantia ex corpuſculis quæ Pacchioni glandulæ dicebantur, quorum ne unum quidem hic fuit, confecta, cujuſmodi protuberantiæ, ut tunc ad te ſcripſi, ſolent alioqui intra eas foveas excipi. Etſi vero in cerebri diſſectione ſeptum Lucidum, & Fornicem laxa præter omnem modum, imo inter duas ejus ſepti laminas aquæ aliquid deprehendi, in Lateralibus autem ventriculis aquam ejus ſimilem in qua recens caro lota ſit, non multam quidem, neque cum pallore Choroidis plexus conjunctam; cerebri tamen ipſius, & Oblongatæ medullæ, & nervorum, ex hac orientium, ſubſtantiam ſatis firmam, & omnino ſecundum naturam inveni. Quo magis me perculit nervi Optimi dexteri conſtitutio, qui cum ad unionem uſque cum ſiniſtro ſanus prorſus, hujuſque ſimillimus fuiſſet, repente ab unione minus quam ſiniſter, evidentiſſime craſſus, & ad cinereum colorem accedens conſpiciebatur, & ſic ad orbitam pergebat. Quamobrem continuo an cæcus oculo dextero homo fuiſſet, ſciſcitatus ſum, & cum id diſerte negaretur, oculum illum inſpectavi, nec minus ſiniſtro pulchrum, ſanumque deprehendi: neque intra orbitam Opticum illius nervum ab ſiniſtro quidquam jam differre amplius, conſpexi, niſi quod paulo minus tamen erat craſſus.

9. Sed quæ difficillimos habent explicatus in aliud tempus rejicientes, ad planiora nunc redeamus, Obſervationemque aliam, & deinde conjecturam quandam adjiciamus.

10. MOLITORIS quem cæcum fuiſſe, ajebant, nec alio tamen præter baculum ſuum duce, per urbem ire conſueviſſe, oculi, quos diſſecarem, oblati ſunt in Noſocomio ſub anni finem 1755. Exte-

[1] XVIII. n. 38. [2] n. 5. [3] Epiſt. 13. n. 11. [4] Epiſt. 56. n. 21.
[5] Epiſt. 8. n. 3.

Digitized by Google

Exterius per Corneam inſpecti, turbidi potius, quam albi, videbantur.

CRYSTALLINUM utrumque humorem ſubopacum offendi, non ut alibi magis opacus eſſet, alibi minus; ſed ut æqualiter ubique. Sub digito, imo inter digitos viſus uterque æque durus. Sed tamen alter, qui erat tenuior, ſicciore ſubſtantia fuit, magiſque compacta. Alter qui craſſior, plus æquo humidus, ut humorem in diſſectione totus emittere videretur, non qui exſiliret tamen, ſed qui exſudaret. Eorum alteri; nam utri adnotatum non habeo; amplior; alteri mediocris diametri pupilla reſpondebat.

11. Si forte alia cupis opacitatis non tam Cryſtallini humoris, quam ejus tunicæ, exempla; Cel. dabit Hallerus (1). Cujus (2), & Cl. Zinnii (3) Obſervationes, inventam a Præſtantiſſimo Wachendorffio (4) pupillarem fœtus membranam confirmantes cum legerem; facile mihi conjicere poſſe viſus ſum, quid fuerit *tegumentum quoddam membranaceum pupillæ obductum, ex infantis corpore, cera etiam liquidiſſima repletis arteriolis id perreptantibus*, eximio Medico Richardio Meadio (5) oſtenſum, quo ipſe uſus eſt ad comprobandum, rariſſime quidem, ſed tamen revera membraneam Cataractam eſſe deprehenſam, cum videlicet *membranula quædam infortunio aliquo ariditatem forte contraxit*. Veri igitur ſimillimum cenſeo, pupillarem membranam in nonnullis fœtibus craſſiorem, & Iridi firmius adhærentem, cum ante partum diſſolvi nequeat; & evaneſcere, ibidem reſtitare, & clauſam ab ortu pupillam facere, eoque cæcitatem non ſecus inducere, ac ſurditatem quidquid craſſius, magiſque adhærens Membranæ Tympani ex recens natorum Meatu Auditorio, ut in cæteris, non excidit, quemadmodum in Epiſtolis Anatomicis (6) non uno loco memoravi. Sunt & alia vitia, eaque etiam intima, quæ comparatis inter ſe Auditus, & Viſus organis poſſunt illuſtrari: ſed quæ oculo accidunt, tanto facilius poſſunt accidere, quanto ſubtilior ipſius ſtructura eſt. Quæ res ſi aliunde non pateret, non difficile conjici poſſet ex varia dumtaxat ratione qua nerveas Olfactorias, Auditorias, Viſorias fibras in ſuum quaſque organum Sapientiſſimus Conditor induxit. In nares enim per evidentia Ethmoidis oſſis foramina, eoque craſſiores ipſas immiſit; per multo minora in aures, eoque tenuiores; per exiliſſima tandem, ut recentiſſimi Proſectores oſtenderunt, eoque tenuiſſimas in oculos; ut per quoſdam quaſi gradus mihi videatur ſubtilem, ſubtiliorem, & ſubtiliſſimam ſingulorum horum ſenſuum Inſtrumentorum fabricam indicaſſe. Verum hæc alias fortaſſe fuſius. Nunc ad morbos, ut promiſimus earum Partium quæ vocis, & deglutitionis cauſa ſunt conditæ, & potiſſimum ipſius inſervientium nervorum tranſeamus.

12. De lethali ex ebrietate Aphonia alias (7) ad te ſcripſimus, noſtram quoque, cum diſſectione conjunctam, Obſervationem mittentes. Hic alteram adjiciemus.

13. FAMULUS annos natus circiter ſexaginta, ſtatura alta, habitu corporis bono, ebrioſus, ſæpe antea in Noſocomium exceptus, ſemel ob gonorrhœam Veneream gravem, ex qua laboranti tantum jam viroſi humoris effluxerat, ut de lumborum debilitate quereretur, at non ſemel ab ebrietate aphonus illuc delatus; ſed aphonia tamen ſimul cum ebrietate diſcuſſa, poſtridie mane ſanus abierat. Verum noviſſime cum ab eadem cauſa aphonus in via jaceret noctu, pro moribundo habitus; & ſane humillimis erat pulſibus; eodem illatus, etſi vini plurimum, dum inferretur, evomuerat; nunquam tamen amplius vocem edidit. Quin die inſequenti, magna febri mane correptus, & præterea facultate orbatus ſentiendi, movendique in ſiniſtro dumtaxat artu ſuperiore; ſtimulatæ enim reliquæ partes ſentire ſe, oſtendebant; ſanguine emiſſo, nonnihil quidem minus male habere viſus eſt; ſed

[1] Opuſc. Pathol. Obſ. 3. [2] Opuſc. Anat. XIII. [3] Deſcr. Anat. Oculi hum. c. 2. S. 3. §. 4.
[4] Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 18. 1. [5] Monit. Medic. c. 11. S. 2.
[6] V. n. 2. & 6. & XIII. n. 3. [7] Epiſt. 14. n. 34. & ſeqq.

Digitized by Google

vel erodentibus emplastris, quæ appellant vesicatoria, ad crura postremo adhibitis, nihil prorsus agentibus, sic aphonus, ut illatus fuerat, ad mortem usque perstitit: quæ, nullis unquam accedentibus convulsionibus, die quarta ineunte advenit pridie Idus Martias A. 1756.

CADAVER ante diem a morte septimum, improvisa gonagra me domi retinente, inspicere non potui, ubi cum me diutius fore, timerem; jussi, caput saltem, & penem cum annexæ vesicæ parte servari. Dum Caput a collo dividerent, idque biduo ab obitu, multum nigri, & densi sanguinis effluxerat. Quo minus miratus sum, reserato demum cranio, meningis Tenuis vasa non distenta sanguine a me conspici. In ventriculo Laterali dextero multum aquæ inveni, plexumque Choroidem pallidum, & qua antrorsum se inflectit, parvis auctum, sed confertissimis, hydatidibus. In sinistro ventriculo aquæ., & hydatidum multo minus. Ab hoc tamen inter utrumque discrimine resolutio illa a sinistris non provenerat. Nam cum præter cerebellum, medullamque Oblongatam, sinistrum quoque cerebri hemisphærium recte se haberet, in dextero cavernulam deprehendi subrotundam, nuculæ juglandis capacem, nigri sanguinis plenam. Ea corporis Striati, & Thalami nervi Optici externum latus non modo contingebat, sed & utriusque partem aliquam occupabat sic tamen, ut intra ventriculum non hiaret. Quibus perspectis, oculos ad imam illam vesicæ partem, ad urethramque annexam converti.

Vesicæ tunicæ crassiores erant, ut in eo qui gonorrhœæ tempore ex urinæ difficultate laboraverat. Per interiorem vero illam vesicæ faciem tot orificium versus sanguifera tendebant vascula, & sanguine adeo distenta, ut a primo crederes, tot ibi exstare hæmorrhoides, eum locum operientes, quot erant quasi aggeries parallelorum vasculorum. Ab eo orificio cum urethram ad finem usque aperuissem; nullum usquam ulcus; imo nihil usquam ab naturali colore alienum occurrit. Quin etsi ex osculis Prostatæ glandulæ materiam expressi quasi putridam, & quæ ex albo ad cinereum colorem vergeret; id tot dierum moræ imputavi; hæc vero, quæ dicam, cætera prægressæ olim gonorrhœæ. In caruncula Seminali Sinus orificium mei laxius, Sinusque ipse quam soleat, longior fuit. A carunculæ autem utroque latere lineolæ erant quædam parallelæ, secundum longitudinem ductæ. Sed hæ humillimæ. Non sic vero annulus ex intima urethræ substantia, lacerti instar, prominens, ut aliquantum, ferme ad valvulæ parvæ modum, descendenti lotio, aliive humori potuisse obstare videretur. Transibat is annulus super caruncula non infimum rostrum, huic, ut reliquæ circumcirca superficiei urethræ affixus, nusquam solutus. Cum ad Littrii glandulam, ad eamque sedem in qua oscula hiant ductuum Cowperi glandularum, nihil internoscere potuissem quod esset præter naturam: rursus in ea parte quæ tribus, aut quatuor transversis digitis supra finem urethræ est, albas quasi fibras obliquæ, sed leviter, exstantes animadverti. Tenebant hæ latera. Quæ autem inter hæc erant meorum Canaliculorum orificia satis erat inspicere, ut morbum olim esse passa, intelligeretur; adeo ipsa magis quam cæterorum orificia, contracta erant, & proxima utrinque superficies aliter ac reliqua omnis, se habebat.

Quæ ad graves morbos spectabant, descriptis, non ægre feres, ut opinor, si pauca addidero in hujus hominis capite animadversa, quorum unum ad morbum, sed levem, tria reliqua non ad morbum quidem, sed ad res præter consuetum naturæ modum pertinebant. Primum fuit tumor cysticus, mediocri uvæ acino haud major, in tempore prominens dextero non ita procul a fronte. Materia plenus erat alba lactis instar, sed lacte aliquanto minus fluida. Cavum tunicæ eam materiam continentis sphæricum, dimidia ex parte ad cutem pertinebat; altera dimidia erat infra cutem. Secundum. Sinus frontis pituitarii nulli erant. Tertium. Sinus ejusdem generis Sphenoidæi erant quidem, nec tamen in dexterum, sinistrumque divisi, sed in superiorem, & inferiorem, quorum hic major fuit. Quartum denique. Processus Styloides sinister digitos transversos propemodum quatuor longus,

Digitized by Google

gus, ut vix digitulo distet (servo enim adhuc) ab osse Hyoide, id intervallum vinculo implente illo terete per quod cum eo osse connectitur; nisi forte mavis, superiorem omnem ejusdem vinculi partem multo crassiorem factam esse, in osque conversam, quando vinculo quoque dextero in medio ferme suæ longitudinis accidit, ut ad sesquidigiti tractum crassius, & osseum fieret, idque manifestissime, cum supra, infraque nihil nisi vinculum sit.

14. Sed istud vinculum num; quod Weitbrechtus (1) facere non dubitavit; negandum sit, non est hic disputandi locus. Hoc tantum dicam, optandum fuisse, ut priusquam negaret, si non in ea quæ modo descripsi, at in series saltem incidisset ossiculorum, quales Vesalius (2), & Eustachius (3) ab se visas pinxerunt, & magna ex parte ipse vidi: quæ ossicula sic facta, & connexa sunt, sicque ab Styloide processu ad os Hyoides recta contendunt, ut tot particulas fuisse illius vinculi, intelligas, quæ cartilagineæ primum, dein, sicut appendices solent ejusdem ossis, ipsæ quoque in os sint mutatæ, & locum vicesque retineant vinculi de quo loquimur. Weitbrechtus autem nunquam nisi in *granulum osseum* videtur incidisse *unum vel alterum innatum* ossi Hyoidi (4). Alibi igitur quatenus sit ejus sententiæ indulgendum, videbimus, ubi alia pariter ad os idem attinentia examinabimus, ut, quod nonnullis ex Decessoribus etiam nostris excidit, vinculum de quo dictum est, in appendices inseri adjectas extremis cornuum apicibus, item num hæ aliæ appendices, aut certe quæ perbrevi vinculo sæpe innascuntur, apices illos cum superioribus cartilaginis Thyroidis processibus colliganti, ita ab Anatomicis neglectæ fuerint, ut quidam Eruditi alioquin Viri credere videntur, Fabricii nostri ab Aquapendente (5), & Bauhini (6) obliti, aliorumque, etiam recentiorum, ut Verheyenii (7), Winslowii (8), Weitbrechti (9), quorum alii olim vel geminatas pinxerunt, alii descripserunt, alii usum aliquem proposuerunt, fere omnes satis memorarunt. Verum hæc alibi, ut diximus. Hic præstat cætera quæ in proposita historia legisti, ad morbos proculdubio, nec leves, attinentia, tantisper considerare. Spectant enim ad res quas fuse tractavimus aliis Epistolis, velut ea ultima; ut ab ipsis incipiamus; quæ in urethra conspeximus. Fac igitur conferas cum illis quæ a virulenta gonorrhœa alias (10) vidimus esse relicta. Exstantes tunc quoque in urethra lineas, & canaliculorum, nedum contracta, sed obliterata orificia occurrisse nobis, leges, unde prægressas exulcerationes conjiceremus, & obices, lotio, ac catheteri se opponentes, & pro carunculis perperam sæpius habiti, quid essent, perspiceremus. De cavernula autem sanguine plena in eo cerebri hemisphærio quod resoluto erat artui oppositum, proximaque Striato corpori, & Thalamo nervi Optici deprehensa, non opus est indicem, quibuscum ex nostris Observationibus possis comparare, cum id fecerim noviissimis ad te Litteris (11). De funesta vero ex ebrietate Aphonia cum supra (12) indicatum sit ubi scripserim, si historiam illam cum hac contenderis; utrumque hominem intra idem ferme tempus esse mortuum, animadvertes, utrumque sine convulsione, alterum etiam cum febris cito corripuisset; ut si hæc ad Hippocratica dogmata, quæ tunc produxi, velis exigere; vel hinc intelligas, quam pauca extent Medicorum dictata quæ sine ulla exceptione possis accipere. Etiam quæ de febre tradita sunt, apoplexiam cui superveniat, solvente, non sine pluribus exceptionibus vera esse posse, ex iis quæ alias ad te scripsi, perspexeris. Nec sane hic uti licet exceptione illa quæ in extrema Epistola XI. (13) memorata est; cito enim febris advenit. Et de alia quam Epistola II. (14) indicavi, hic fortasse a primo dubitabis, cum in utriusque

(1) Syndesmolog. S. 6. §. 15. & seqq. (2) De corp. hum. fabr. l. 2. c. 13.
(3) Tab 47. Fig. 14. (4) S. cit. §. 17. (5) De Larynge Fig. 9.
(6) Theatr. Anat. l. 3. c. 44. & Tab. 33. Fig. 1. (7) Anat. corp. hum, tr. 3. c. 11.
(8) Expos. Anat. tr. de la Teste n. 433. (9) S. cit. §. 20.
(10) Vid. Epist. 42. n. 41. & Epist. 44. n. 5. & Epist. 60. n. 12. (11) Epist. 62. n. 13.
(12) n. 12. (13) n. 24. (14) n. 19.

Digitized by Google

triuſque aphoni cerebro fuiſſe aquam, videris : quanquam in hoc quem corripuit febris, non ſeroſam fuiſſe apoplexiam, ſed propter cavernulam, ab ſanguine excavatam ſanguineam potius credere liceat.

15. Quoniam vero cum de Aphonia alias egi, non de funeſta dumtaxat, eaque ex ebrietate, verum etiam de alia longe diſſimili verba feci, curationem quandam referens meam; nunc quoque placet curationes duas alias in aphonis duabus Virginibus tibi, ſed perpaucis, ſignificare. Pro utraque & conſultus ſum, & reſpondi. Et ſanata quidem utraque eſt Adoleſcentula, altera fortaſſe a me, altera certe potius a caſu. Cum enim, remediis non proficientibus, rus forte ducta eſſet vindemiæ tempore, ibi dum uvam guſtaret, accidit, ut aliquid ex ea in laryngem incidens, tuſſim vehementem moveret, poſt quam ſtatim loqui potuit; ſed non longum ad tempus; nec mirum, quippe in ea quæ & alias in diuturno aphoniæ decurſu cum libera aliquando ab hac fuiſſet, rurſus in eandem recidiſſet. Quod pariter & Virgini illi alteri acciderat priuſquam Generoſiſſimi ejus Parentes a me pro ipſa conſilium peterent. Sed hanc poſt remediorum uſum iterum vocem recuperaſſe certior factus ſum; rurſus autem amiſiſſe, necdum audivi. Quam autem ad tempus ſanaverat tuſſis, qua ratione ſanaverit, ſcire, ſive aliquid forte, quod tamen ſub ſenſus non cecidit, diſcutiendo, ſive inertes laryngis muſculos incitando, ſive aliud aliquod ejuſcemodi in nervis præſtando, id, inquam, ſcire Medicis haud inutile fortaſſe eſſet, ut in pari caſu tanto fidentius experiri poſſent quid tuſſis, ſed moderatæ, auxilio conſequi liceret.

16. Jam vero ad alterum laryngis, aut pharyngis, aut utriuſque morbum, Anginam videlicet, tranſeamus. Ex hac mortuorum diſſectiones non extare, cum de ipſa ad te ſcribens mentionem injeci (1) non ſine admiratione queſtus ſum. Neque enim id videbatur accidere potuiſſe in morbo non ſolum adeo periculoſo, verum etiam non infrequenti, imo aliquando epidemice graſſante haud ſecus ac olim, ut ex Julio Modeſto Macrobius (2) retulit, cum ſacrificia inſtituta ſunt Angeroniæ Deæ, *quod populus Romanus morbo, qui angina dicitur, præmiſſo voto ſit liberatus.* Propiore autem nobis tempore in pueros potiſſimum incumbens, magnas, & diuturnas ſtrages edidit. Nec tamen etſi laudabilis cadavera humana diſſecandi mos jam vigebat, & Medici aderant in Anatome non mediocriter verſati, ut apud Siculos Jo. Bapt. Corteſius, & apud Neapolitanos M. Aurelius Severinus, qui & ægros inviſerunt, & de hoc eorum morbo ſcripſerunt (3); ullam ad hunc pertinentem in illorum ſcriptis diſſectionem invenies. Quin Corteſius ex iis fuit qui Meſſanenſibus Senatoribus, eam requirentibus, perſuaſerunt, aut certe recte perſuaſum eſſe cenſuerunt, *cadaverum ſectionem ad cognoſcendum* eum *morbum eſſe prorſus inutilem*, quippe cum in partium quæ adaperto ore cerni poſſent, & tonſillarum præſertim, inflammatione, gangræna que conſiſtere, exiſtimaret. Severinus quoque ſatis per ſigna notum cenſens, ne verbis quidem (4) *inſumere* voluit *anxium laborem in delineanda ſede affectus, aut vitio ipſo*. Igitur vix unam tandem ad typographum Francofurtenſem miſit Obſervationem, quæ libro, jam formis deſcripto inſeri non potuit, quapropter inter alia, libris quoque antepoſitis adjicienda, in calce voluminis edita eſt. Eam habes quidem in Sepulchreto (5), ubi & ipſe legeram; verum adeo oſcitanter exſcriptam, ut inter verba cætera, ad confirmandam Severini hypotheſim ferme ſpectantia, perpauca hæc, quæ una ad titulum *de Angina* attinebant, ſint prætermiſſa : *Perveſtigata larynx cruſtacea quadam pituita facie exteriore contecta citra ulceris ſpeciem*. Hæc autem ex quo ad te ſcripſeram, unica fuit Obſervatio quam de inſpecta mortui ob anginam laryngæ potui reperire, non dubitans, quin Severino, ſi non ſemel inſtituere, ſed ſæpius ejuſce-

(1) Epiſt. 14. n. 39. (2) Saturnal. l. 1. c. 10.
(3) Miſcell. Medic. Dec. 9. Epiſt. 6. De recond. Abſceſſ. nat. l. 8. ſive Diatriba de Pedanch.
(4) Part. 1. in fin. (5) l. 1. S. 23. Obſ. 24.

Digitized by Google

ejuſcemodi perveſtigationes placuiſſet; occaſio enim minime deerat, cum angina illa *tot millia puerorum*, ut ipſe teſtatur (1), occidiſſet; non, inquam, dubitans, quin & alia in aliis occurriſſent. Cum igitur præter eam unam Severini Obſervationem, alias non invenirem quæ in homine habitæ dicerentur; an ex beſtiis ſaltem, aliquot extarent, quæſivi; ſed vix in canibus ex angina mortuis reperi hæc eſſe a Stegmanno (2) conſpecta, *colla externe intumefacta: internæ fauces, gutturiſque muſculos inflammatos*. At ſi crebrius, ut aliorum morborum, ſic hujus quoque ſedes ab Anatomicis quæſita, & propoſita eſſet; num putas, hoc noſtro ſæculo futurum fuiſſe qui, nulla producta iſtiuſmodi perquiſitione, aſſeveraret, Thyroidæam glandulam *ſolam & unicam illam ipſam eſſe, quæ violentiſſimo morbo Anginæ ſedem conſtituat?*

17. Ex quo autem ego Obſervationem habui, poſtea ad te miſſam (*), faucium, & laryngis, & Aſperæ arteriæ Juvenis quem angina interemerat; alias prodiiſſe, ſcio, anno eodem habitas, præſertim in pueris, quos, ut olim Regno Neapolitano, & Siculo diximus, angina violentiſſima tunc perdebat in Gallia. Non ibi Medici contenti fuerunt aut morbi ſignis, aut inſpectione earum dumtaxat partium quæ, ægrotantium ore adaperto, ſub oculos cadunt: neque id fruſtra; diſſectis enim puerorum cadaveribus, quantum labis in arteria Aſpera lateret, manifeſto deprehenderunt, quemadmodum ex duabus diſſectionibus cognoſces, ab Solerte Medico Aurelianenſi Arnault ad Regiam Scientiarum Academiam miſſis, & ab hac editis (3). Sed etiam ex noſtratibus aliqui ſpectatæ diligentiæ, & fidei Viri non ſibi defuerunt, ut ex hiſtoria intellexi quæ ab uno eorum deſcripta ad meas pervenit manus. Summa erat, in viro ab angina occiſo inflammatam laryngem, pharyngis vero fornicem cum palato mobili, & tonſilliis gangræna, & ſphacelo prorſus nigricantem, & corruptum fuiſſe inventum.

18. Intelligis, hic a me, non ſecus ac Epiſtola XIV. (4) ſermonem hactenus eſſe factum de legitima, id eſt Inflammatoria angina. De ſpuria autem, quam nunc Aquoſam a Claris Medicis vocari video, a quibus aliæ quoque anginæ ſpecies, & in his Convulſiva, memorantur, ſi forte quæris, per diſſectionem quid ipſe viderim, ſic habeto. Quod ad ſpuriam attinet, unum, aut alterum me ſecuiſſe, quos Epiſtola eadem (5) tibi deſcripſi, cum ea, ſi ita vis, certe non ex ea mortuos. Ad Convulſivam autem referre non poſſum quæ ad *Paralytodeam*, ut quidam vocant, potius acceſſit in ea muliere cujus hiſtoriam continuo ſubjiciam.

19. ANICULA, quæ diu jacuerat in Noſocomio ſic extenuata, ut nihil, niſi oſſa, & pellis, eſſe videretur, accedente demum, aut manifeſtiore facta febre, cum deglutire non poſſet, neque os ita aperire, ut introſpici ſatis liceret, credita eſt ex angina mortua circa finem anni 1755.

CAPUT ibidem ſecantes, amplas quidem Maxillares Internas glandulas, & præſertim dexteram invenimus, ut maxillæ depreſſioni, quanta ad os valde aperiendum neceſſaria eſt, officere fortaſſe poſſent, & quadantenus etiam deglutitioni, nec tamen adeo ut omnino prohiberent. Sana autem larynx, ſana Aſpera arteria, ſanæ fauces cum palato mobili, tonſillis, & linguæ radice compertæ ſunt: neque illa glandularum Maxillarium amplificatio recens eſſe videbatur.

Thorax modicam pulmonis alterius partem duram habuit; nec ſine pure. Tunc etiam Spina animadverſa eſt ab naturali inceſſu deflectens, ſed leviter. Quæ tamen inclinatio cauſa mulieri fortaſſe fuerat ſic caput gerendi, ut de teretibus duobus vinculis per quæ ſecundæ vertebræ Dens ad oram maximi calvariæ foraminis alligatur, dexterum ſiniſtro longius, & craſſius invenerim.

20. Et Meadius (6) ſane in eo quem Convulſiva angina ſuſtulerat, diſſectis faucibus *ne minimam quidem tumoris vel inflammatio-*

(1) De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Phlebot. c. 16. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 169.
(*) Epiſt. 44. n. 3. (3) Memoir. A. 1748. (4) n. 39. (5) n. 24. & ſeqq.
(6) Monit. Medic. c. 4.

Digitized by Google

mationis in earum *glandulis*, *aut muſculis notam* offenderat: ſed craſſiore ſanguine vaſa omnia turgida, & ubique prominentia. Quin & nervorum omnium convulſionem in angina hac memorat, ipſamque *ſtrangulationem faucium* nominat. Cujus neque ſenſus, neque cætera quæ modo dicta ſunt, cum in propoſita Anicula fuerint, fuerint autem quædam alia ex iis quæ Boerhaavius (1) in angina commemorat *nervos*, *& muſculos reſolutos habente*, ut puta quod non modo *ſine ullo ſigno tumoris externi*, *internive appareat*, verum etiam *in fine morborum diuturnorum*, corpore *maxime* ſuccis exhauſto, *contingat*, & *fere ſemper* tum *ſit ſignum imminentis mortis*, tum *poſt* hanc *ſuppuratum pulmonem demonſtrat*; idcirco anginam hanc non ad convulſivam affectionem, ſed potius ad paralyticam, ſi ad alterutram referenda eſt, acceſſiſſe, crediderim.

21. Scripſeram hæc, cum recens huc Lipſia importatum Actorum Eruditorum Volumen (2) verſans, ex libris quibus hic caremus, quibuſdam nonnulla cognovi ad unum, atque alterum morborum genus ſpectantia de quibus hac Epiſtola actum eſt, Anginam, & Cæcitatem. Ad illam Hiſtorica Diſſertatio (3) attinet, gallice ſcripta, de gangrænoſa puerorum angina, eadem, opinor, de qua ſupra (4) indicatum eſt; ad Cæcitatem vero Obſervatio Cl. Viri Philippi Adolphi Boehmeri (5) in fœmina quæ poſt diuturnos capitis affectus, correpta viſus obſcuratione, & tandem jactura, diſſecanti exhibuit præter alia, & præſertim ſeri copiam ex parte fœtidi quo tres priores cerebri ventriculi, quippe cum Pituitaria glandula ſcirrhoſa eſſet ac ulceroſa, diſtendebantur, exhibuit, inquam, excreſcentiam fungoſam, conjunctioni incumbentem Opticorum nervorum. Simul plura, quæ alio pertinent, in cadaveribus obſervata, ibidem reperies; ut tibi pergratum fore, non dubitem, quod indicaverim. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIV.

Ad Thoracis Morbos pertinet.

QUanto longius ſpatium inter illud tempus quo de Morbis Capitis primas ad te Litteras miſi, & annum hunc interceſſit, & quanto plures in Capite, quam in Thorace, ſunt Partes; tanto pauciores de hujus Morbis Obſervationes potui inſtituere; ut facile omnes queam hac una Epiſtola comprehendere, qua primo loco quæ in Pulmonibus conſpexerim, deinde quæ in Corde, Magniſque ejus Vaſis, exponam.

2. MULIER conſiſtente ætate mortua erat in Noſocomio ex pulmonis inflammatione ſub finem Januarii A. 1755. cum ego Anatomen in Gymnaſio docerem. Quod, ut plenius facere pergerem, illata illuc ſunt ex ejus etiam cadavere; nam & ex aliis habebam; ſimul cum iis Partibus quæ tum urinæ tum generationis gratia mulieribus ſunt attributæ, Thoracis, qualiacunque erant, ipſius viſcera cum diaphragmate. VENTRIS illas Partes cum examinarem; alia quæ a conſueta naturæ norma dumtaxat diſcederent, alia quæ præter naturam omnino eſſent, deprehendi. Inter prima corpus ſubrotundum fuit diametro pollicis tranſverſi, rubello colore, ſua tunica cinctum, quod etſi in membrana erat adipoſa renis ſiniſtri, tamen neque ren Succenturiatus, qui ab eo latere duplex eſſet, nec ren alter parvulus, nec lymphatica glandula certe erat; ſed potius ſplen alter exiguus, ut bifariam ſecti natura oſtendit. In ambitu enim, ut ſæpe in liene animadverti, erat coccineum, cætera ex rubro fuſcum; ut quamvis ſtructura eſſet paulo magis reſiſtens cultro, quam lien, lienem eſſe, omnes qui aſpicerent, facile agnoſcerent. Ren idem ſiniſter longior fuit, quam dexter: nec mirum, cum pelvibus inſtructum eſſet duobus, ſuperiore, & inferiore, prorſus

(1) Aphor. de cogn. & curand. morb. §. 784. & ſeqq. (2) A. 1758.
(3) Vid. M. Jul. (4) n. 18. (5) Vid. M. Januar.

Digitized by Google

ſus inter ſe diviſis non ſecus, ac ureteres qui ſinguli ex ſingulis pelvibus profecti, in conſuetam veſicæ ſedem influebant orificio (id quod exercitatiſſimo Proſectori Euſtachio (1) videre non contigerat; mihi autem caſus ter ſaltem (2) obtulit) orificio, inquam, ſinguli proprio, alter parvulo infra alterum intervallo. Ad morbum autem, an ad inſtans fortaſſe menſtruorum tempus id attineret quod in utero animadverti, dubium fuit. Nam fundi pars ſuperior intus rubebat; ſed quamvis ſanguifera vaſcula per intimam membranam tranſpicerentur; tamen appreſſis ſubtus digitis, non, ut ſæpenumero alias ſolet, quidquam ſanguinis prodibat. At certe ad morbum referenda erant quæ in trunco arteriæ Magnæ, ejuſque Iliacis ramis vidi. Nempe in illo maculæ intus erant albæ, futuri oſſis inchoamenta; in his autem ramis per internam pariter faciem lineæ exſtabant parallelæ ſecundum longitudinem ductæ, quæ, utrumque latus in diverſa trahendo, minime poterant obliterari. Thorax quoque, & multo quidem magis, morboſa exhibuit; ſed & aliqua tamen quæ ſunt magis extra conſuetudinem, quam præter naturæ modum. Diaphragma enim non per unum, ſed per duo (quæ nuperrime quoque A. 1759. in viro offendi, & publice oſtendi) per duo inquam, inter ſe proxima foramina ita videlicet, ut alias vel per tria expoſui, venoſum e ventre aſcendentem ſanguinem tranſmittebat. Cor vero orificium Coronariæ venæ habebat non membranea valvula inſtructum, ſed tenuibus, crebriſque parallelis filamentis ab ſummo ad imum deſcendentibus tam a dextris, quam a ſiniſtris, ita opertum, ut ſanguis tamen inter filamentum, & filamentum, magis autem per orificii medium, ubi filamenta prorſus deerant, tranſire poſſet. Ad morbidam autem conſtitutionem ſanguinis quidem, ſpectabant quæ ex Magnis cordis vaſis eductæ ſunt albæ concretiones polypoſæ; ſolidarum autem partium cum ea tubercula, a quibus, ut alias, nec raro, vidi craſſiorem factum limbum valvularum Mitralium, tum præſertim id quod mortis cauſam attulit, pars magna alterius pulmonis tumens, dura, gravis, denſaque intus, ac firma ſubſtantia, quæ colore erat non ſolum dilute ſubrubro quaſi elixi jecinoris, qualem in pulmonum inflammationibus ſæpius conſpexi, verum etiam albeſcente ex immiſta, ut facile erat conjicere, purulenta materia, eaque gelu, quod per eos vigebat dies, concreta. Per Aſperæ autem arteriæ dorſum celluloſa membrana ſic erat a coercito humore diſtenta, ut glandulæ quas in illo olim (3) delineavi, minime, aut vix apparerent.

3. Non unam hanc quæ ad Thoracis inflammationes ſpectaret, habui diſſectionem ex quo tot illas ad te miſi Epiſtola XXI. Alias enim poſtea accepiſti, aliis Litteris (4) deſcriptas, ultimam præſertim quam cum iis conjunxeris Epiſtola illa, & XX. propoſitis, in quibus pleura inflammatione non carebat, quamvis ægrotantes ſenſu pungentis doloris caruiſſent. Quod etſi qua ratione accidere potuiſſet, cum illas propoſui, conjicere non omiſi; tamen cum pleuram ex inſtituto naturæ ſenſu deſici, quod nemo facile tunc probaſſet, nunc Viri Experientiſſimi doceant; non ægre feram, ſi ubi controverſia iſta in eorum tandem fuerit ſententiam compoſita, ipſorum dogmati conjecturas poſtponas meas, longe facilius ſic explicans tum illas, tum alias earum ſimiles Obſervationes; in quibus ſunt quam Vir Cl. habuit Ignatius Vari (5), & quam idem a Petro Criſpo olim habitam indicavit. Certe earum utraque, quacunque ratione explicare velis, digna eſt quæ in Sepulchretum referatur. Cæterum quod ad pectoris, & laterum dolores attinet, aliæ, nec unius generis, ſunt in quarum conſideratione haud immerito verſeris, illa in primis quæ ex acuto prope ſterni ſiniſtrum latus dolore, cum peripneumoniæ ſignis conjuncto, ad inflammationem anterioris partis pulmonis ſiniſtri pertinere videbatur, cum poſt ægri tunc

(1) De Renib. c. 19. (2) Vid. Epiſt. 7. n. 17. & Epiſt. 54. n. 33.
(3) Adv. I. Tab. 2. Fig. 1. (4) Epiſt. 36. n. 23. & Epiſt. 75. n. 16.
(5) apud P. Toſetti ſull' Inſenſib. &c. Lett. 4. n. 24.

Digitized by Google

inexpectatam mortem Præcl. Lieutaudius (1) deprehendit, ad inflammationem, suppurationemque membranæ quæ interius pericardium, exterius autem cor amicit, pertinuisse. Sed hæc propter adeo spectabilem morbi sedem a te perlegenda Observatio, at cum aliis ejusdemmodi conferenda, quas ubi quæras, infra (2) indicabo, ad inflammationum tamen genus spectabat. Aliæ autem sunt ad aliud genus attinentes, ut puta quam apud auditorem quondam meum, nunc Doctum, & exercitatissimum Medicum legeris Joannem Larber. Hic enim in Adnotationibus quas suæ Palfinii Editioni (3) interseruit, narrat de Juvene quem ab diuturna tussi, sputo sanguinis, & recurrente dextri lateris dolore liberatum vidit, cum frustum extussivisset lapideæ materiæ, albi coralii simile. Ibidemque Nobilis Viri qui *nigrum* Hippocratis *morbum* diu pertulerat, & marasmo confectus obierat, pulmones memorat flaccidos, in quorum pluribus partibus dura corpuscula deprehendit pisorum magnitudine, sphærulæ autem forma. Quæ ut ipse adjicit ad eam Auctoris sui Observationem qua in pulmone militis repertum ab se refert lapidem, columbino ovo non minorem, neque hujus figuræ dissimilem, ita ego hic etiam commemoro, ut tres hasce illis addas, & cum earum quibusdam conferas quas tibi bene multas collegi Epistola XV. (4), cum de pulmonum calculis, eorumque effectibus sermonem haberem.

4. Ad ea vero quæ XIX. Epistola (5) nec pauca, & varia protulimus super agitata controversia, an submersorum pulmonibus, & ventriculo aqua insit, an non insit, dissectiones attinent quædam, a nobis lectæ non ita pridem. Meckelius enim Diligentissimus Anatomicus inter suas Morborum Cordis Observationes quinctam describens (6) in milite habitam qui semet in flumen dejecerat, pulmones, ait, omnino plenos aeris, sanguinisque fuisse, hujus videlicet intra vasa, quæ in cæteris quoque visceribus, ut in submersis aliis, fluido tumentia sanguine deprehendit: quod si ab aqua tumere ventriculum, conspexisset; non videtur fuisse prætermissurus. Dissectio altera epileptici est, qui in balneum frigidum cum se immersisset, mox in eo suffocatus inventus fuit. In nullis autem hujus visceribus quidquam aquæ repertum est a Cl. Welzpremo (7), qui cum Aspera arteria perforata est, *aerem in pulmone contentum tum levi quodam sibilo erupisse*, audivit: quamobrem non aquam, sed aerem esse, censet, qui *repetita* antea *inspiratione accumulatus*, & *vesiculas pulmonales distendens*, sanguinis per pulmones transitum, & quod consequitur, per universum corpus circulationem prohibeat, sicque submersos, *forte & strangulatos*, interimat. Et quod ad strangulatos quidem spectat, meminisse potes, quid ipse de retento in eorum pulmonibus, & dilatante se aere in illa eadem Epistola (8) sim suspicatus. Attamen, quod ad submersos attinet, eorum memor quæ aliter alii, & ego experiendo conspeximus, tanto magis hæreo, quanto attentius alteram lego Observationem (9) quam priori Cl. idem Vir continuo subjecit. Cum enim quendam nautam, in Tamesi fluvio submersum, nec nisi *post quadrantem horæ cum dimidio* inventum, & extractum, in vitam cujus nulla supererant signa, revocare conaretur; non illico Asperam arteriam, sed *hora integra* jam in usum cæterorum auxiliorum insumpta, tum denique perforavit, nec ullum sibilum, aut aliud erumpentis aeris indicium, quod ajat, animadvertit; imo per illud foramen fistula immissa aerem *iteratis vicibus* impulit, *ut sic inflatis pulmonum vesiculis*, aliisque adhibitis (quæ omnia haud inutiliter leges) auxiliis hærentem sanguinem promoveret, quod tandem est felicissime consecutus. Nec vero intra ejus curationis tempus, quod horas excessit duas, donec videlicet *mortuus*, ut a primo videbatur, *nauta in vitam revocatus est*, quidquam ex ejus ore ejectum dicitur; ut hanc non possimus cum Observationibus nostris, alio-

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752. I. Mem.
(2) n. 14. (3) Anat. Chirugr. Tom. 3. P. 6. c. 9. (4) n. 19. & seqq.
(5) n. 40. & seqq. (6) Sect. 1. Vid. Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1755.
(7) Obs. Med. 8. §. 2. (8) n. 38. (9) sub n. 9.

Digitized by Google

liorumve conciliare. Halleri in primis Solertiſſimi Viri, cujus non tam in muliere quæ pluſculis horis, quam in fele, & canibus, breviſſimum ad tempus ſubmerſis, habitas diſſectiones ſatis fuerit hic verbo indicaſſe tum quia tibi in mea illa Epiſtola (1) commemoratas, tum quia nuperrime ab ipſo iterum propoſitas (2) videre potes, ſimulque cognoſcere, ut viſcidam illam ſpumam quæ ex aqua cum aere agitata in ſubmerſorum pulmonibus oritur; in iiſque reperitur, diſerte adhuc (3) ajat, *nulla nobis nota arte* inde poſſe *depelli*, *& ejici*, ubi donec ſubſiſtat, neceſſarium ſanguinis tranſitum a dextero cordis ventriculo ad ſiniſtrum impediat. Quod tanto magis nunc dicit poſtquam ne in violentiore quidem electrizatione ſatis eſſe auxilii expertus eſt. Ipſe quoque tamen fatetur, ſummæ eſſe difficultatis ſuas cum oppoſitis tot ſubmerſorum quos Ars excitavit, Obſervationibus ita conciliare, ut conciliatoris, nedum cæterorum, animus acquieſcat, cujuſmodi aliquas in ſuis noviſſime editis Phyſiologiæ Humani Corporis Elementis (4) inter argumenta pro re quam ibi tractat, ultro producit. Inter experimenta autem quæ ad eam attinent controverſiam, cum alia addiderit ad alteram ſpectantia, videlicet ex natantibus in aqua fœtus pulmonibus recte arguatur, vivum eſſe editum, an ſecus; hæc etiam velim, & quæ ex his deducit, attendas. Invenies enim quod iis adjicias quæ de cauto iſtius Medico-Legalis Experimenti uſu ad te ſcripſi Epiſtola eadem. XIX. (5) ſive cum fœtum cujus cadaver invaſerit putredo, ſpectavi ſive cum ipſum inter exeundum e maternis locis aerem inſpirantem, ibique mortuum, ſive demum cui per os aer immiſſus fuerit; animadvertes enim de tot fœtuum inflatis pulmonibus vix uno in agno exprimi aerem potuiſſe, ut amplius non natarent. Cætera, & ſiquæ alia ad pulmones attinent, in præſentia omittimus. Jam enim ad alia de quibus plura ſcribenda ſunt, id eſt ad Cordis, Magnorumque ejus Vaſorum affectiones tranſeamus, oportet, a Pulſibus initium ducentes, & a rariſſimis quidem illis quos cum in Sene a me perceptos indicarem (6); fieri poſſe, dixi, ut plenam ejus aliquando hiſtoriam, id quod nunc facio, ad te mitterem.

5. MERCATOR erat Patavii annos natus quatuor & ſexaginta, quadrata ſtatura, & obeſo, non tamen nimium, corporis habitu. Is olim rheumati, & nervorum contractionibus cum eſſet obnoxius, Medicis auxiliis ſanatus fuerat, ut quamvis pluribus, variiſque negotiis aſſidue diſtineretur, valeret tamen ad eam uſque ætatem quæ modo indicata eſt, cum improviſo ea acciderunt, unde vehementiſſimis animi affectibus terrore, timore, iraque deinde, & mœſtitia corriperetur. Paucis poſt hæc diebus, quadam ingruente quaſi vertigine, cecidit. Poſtridie autem motibus convulſivis cum inſultu, epileptici ſimili, vexari cœpit. Is erat brevis, ſed frequens, & ructibus fœtidis erumpentibus ſolvebatur, ſubſequente faciei interdum rubore, interdum pallore, ſenſu autem anguſtiæ faucium, & ventriculi perpetuo gravis. Erant pulſus eo tempore validi quidem, ſed duri, & rari: alvus autem, & veſica perpauca reddebant. Medicis jam inde a principio repetitis ſanguinis detractionibus fruſtra uſis, viſus eſt morbus a ventriculo pendere, præſertim cum æger adventare inſultus ex ſenſu fumi quaſi cujuſdam, ab hypochondriis aſcendentis, præſentiret. Igitur præter blandiora adverſus epilepſiam remedia, lenibus eccoproticis ventriculum per intervalla repurgare, inteſtina autem quotidie clyſterum ope ſtuduerunt. Si quid vero morbi ſævitiem mitigavit, oleum fuit ex dulcibus amygdalis recens expreſſum, quo identidem utebantur. Verum cum æger nunquam fortaſſe melius quam die ab initio morbi vigeſimo ſeptimo habuiſſe videretur, inſultus, qui nonnullis ante diebus abfuerant, eo ipſo die vehementes adeo redierunt, ut præter cætera quæ dicta ſunt, exinde æger cibum quemcunque averſari cœperit, ſumptum vomitu ſubin-

(1) n. 45. (2) Mem. ſur pluſieurs phenom. de la reſpir. S. 4. (3) ut antea Opuſc. Pathol. Obſ. 62.
(4) Tom. 1. l. 4. S. 3. §. 11. (5) n. 43. & ſeqq. (6) Epiſt. 24. n. 33.

Digitized by Google

de rejicere, & singultu vexari, & fœtente halitu esse, & quamvis nulla unquam esset respirationis difficultas, sputa sæpe cruenta, & putrida reddere. Huc accesserunt sudores algentibus extremis corporis partibus, & identidem vaniloquia. Per hæc modo graviora, modo mitiora ad diem morbi ventum est trigesimum quartum: eoque die postquam cruenta, grumosa, & putrida, trium ferme unciarum pondere, sunt dejecta, mirum in modum sedata sunt omnia, nec pulsus dumtaxat, raritate, & duritie depositæ, ad naturalem statum mox redierunt; sed omnino pristina sanitas est restituta. Hæc menses perstitit circiter quatuor, donec post brevem ambulationem, & scalarum ascensum, priores illi convulsivi insultus, rariores tamen, & breviores, invadere iterum cœperunt, & pulsuum raritatem reducere. Mensis tum erat December. A quo tempore usque ad Junii initium cum morbus vinci non posset, tunc ego consulendi causa accersitus, & ea quæ tibi hactenus descripsi, audivi, & ægrum qualem ex memorata Epistola cognoscere potes, inveni. Raritas præcipue pulsuum illa tanta, ut eorum numerus duabus circiter tertiis partibus minor esset quam oporteret, tum inculcabatur, tum a me quoque reperiebatur; Ea autem perpetua a pluribus jam mensibus raritas, quotiescunque insultus imminebant, vel multo major percipiebatur, ut ex hoc ejus incremento nunquam fallerentur Medici, si instantem prædicerent insultum: quo durante, pulsus non modo ex raro frequens, sed ita frequens fiebat, ut in ægris frequentem vocamus. Hæc cum accepissem, & cætera omnia perpendissem; respondi, implicitum mihi videri morbum, & qui propterea non omni ex parte sine erroris periculo dignosci posset. Hinc temere nihil audendum, sed iis quæ levaminis aliquid afferre hactenus consuessent, innoxiis remediis utendum. Attamen cum & vetus ille morbus, & præsentis causa, initium, & symptomata pleraque nervos affici, aut certe in consensum trahi, significarent; ad convulsiva horum irritamenta saltem mitiganda tentari posse opii pauxillulum, & si forte hic aliquid præstaret, ut in meo illo Cive (1), non ita absimilibus affectionibus laborante, multum præstiterat, cautum ejus, & opportunum usum non deferendum. Et sane Cl. Jacobus Placentinus, quocum eam consultationem habueram, mihi postea retulit, id non sine ægri utilitate ab se fuisse tentatum. Sed morbus tamen ea æstate perstitit. Sub cujus finem aucta respirationis difficultate cum tussi, & sputis plumbeo colore tinctis, insultus quoque crebriores, longiores, gravioresque sunt facti, & mens, quæ inter illos cum memoria vigebat, iis præsentibus abesse videbatur. Pulsus tamen validos, sed raros adhuc fuisse, scivi ab iis qui inviserant die ante mortem vigesimo. Quæ penultimo tandem accidit Septembris die anno eodem 1747. quo die tres quatuorve insultus præcesserant. Ut liberum semper ægro fuerat, sive supinus vellet, sive in alterutrum latus cubare; sic in latus cubans sinistrum, suffocati instar mortuus est, exerta lingua, & vasis faciei ad hujus usque nigredinem tumidis. A primo initio morbi ad finem usque, id est quindecim ipsis mensibus, nulla unquam se prodidit febris, nullus unquam fuit capitis dolor. CADAVERIS dissectioni, ut rogatus fueram, postridie præfui. Thoracis cavum dexterum aquæ, lotium referentis, libras plures; sinistrum autem minus habuit. Pulmones nusquam ad pleuram adhærentes, nusquam duri, colore hic illic per anteriorem superficiem cinereo, incisi nihil usquam vitii ostenderunt, nisi quod inter dissecandum lobum superiorem sinistrum, pluribus in locis ex sectis, opinor, bronchiis materiam albam fluidam puriformem potius, quam purulentam exire, animadversum est. Asperam quoque arteriam cum aliquo ex majoribus bronchiis secundum longitudinem aperiendo, vitii quidquam non potuit conspici, præter colorem ex rubro fuscum per interiorem illius arteriæ faciem. Intra pericardium aquæ ejusmodi, qualem in thorace fuisse, dixi, mediocris copia. Cor vero amplum valde ob dilatatos

(1) Epist. 9. n. 6.

Digitized by Google

catos ventriculos, non ob parietes factos craſſiores: amplificatæ tamen columnæ, quod in dextero præſertim ventriculo adnotavi. Auriculæ pariter, & valvulæ omnes amplificatæ, ſanæ tamen: & majora quoque erant arteriarum Coronariarum orificia. Magna etiam arteria ad curvaturæ uſque initium æquo latior. In facie ejus interiore paulo ſupra valvulas animadverti paucas quaſdam protuberantias, ibique ſubſtantiam arteriæ craſſiorem, duriorem, magiſque albam. Earum quoque aliquam vidi qua eadem arteria ſecundum vertebras thoracis deſcendebat; illuc enim uſque aperiri, juſſi. Pulmonaris autem arteria, & pars ima venarum ejuſdem nominis, & Cava utraque prope cor, intus, extraque ſecundum naturæ modum fuerunt. Nigri, fluidique ſanguinis ſine ulla vel leviſſima concretione polypoſa cum in venis Cavis, tum præſertim in auricula dextera, & ventriculo utroque multum vidi.

Ventre adaperto, turgidula aere inteſtina occurrerunt, Tenuibus omentum, quod ad ventriculum retractum erat, operientibus. Jecur duriuſculum, & ad cæruleum colorem vergens. Lien paulo major, quam ſecundum naturam. Ventriculus quoque amplus, ejuſque interior facies ex rubro fuſca, & hic illic ſubnigra, credidi ab ſanguine noviſſime reſtitante; nam & Tenuia inteſtina exterius ſubrubra. Quæ, & Colon cum omnia contrectata, & verſata etiam huc illuc eſſent; nihil morbidi potuit animadverti. Pariter neque in pancreate, neque in meſenterio durities, aut vitium aliud fuit. Illud denique non eſt omittendum, cum primum manu dimota ſunt inteſtina, aquæ copiam non omnino paucam ſub illis apparuiſſe. Cranium autem ſecare nec locus, nec hora permiſerunt.

6. De plena hac, ut promiſi, atque adeo prolixa hiſtoria, omiſſis conſulto quæ morbi effectus evidentes fuerunt, & quæ longiorem hiſtoria ſermonem requirerent, ad ea dumtaxat redibo quæ ſtatim a cadaveris diſſectione Præclariſſimo Placentino, & Solertiſſimo Proſectori Publico Mediaviæ, & aliis, qui aderant, dixi, fuiſſe quidem univerſi cordis, & Magnæ arteriæ dilationem a nobis conſpectam, quæ certe antequam affectus illi vehementiſſimi animum hominis percellerent, nulla fuerat; optime enim valebat: itaque a maxime perturbato ſpirituum per nervos motu, eoſque præſertim qui cor eamque arteriam adeunt, videri ejus dilationis initium repetendum, ab iiſdemque irritatis ſubinde nervis, ventriculo quoque ſubſervientibus, tum ſenſum illum quaſi fumi inde aſcendentis, tum convulſivos inſultus qui eum ſenſum conſequebantur, a certo autem quodam, necdum tamen aucto, confirmatoque ſpirituum, & nervorum vitio primam illam non ita magnam pulſuum tarditatem facile deducendam. Quæ ſi omnia ſymptomata a cruenta illa dejectione primum quidem ſedata ſunt, non difficile ab iis cauſam quadantenus conjectum iri qui ab hæmorrhoidibus hanc repetant, & venæ Portarum radices cunctas, præſertim quæ a ventriculo in illius venæ truncum demum confluunt, non ignorent. Nec tamen propterea negandum, eam quam diximus, cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem, præſertim poſtquam adaucta fuerat, quidquam ad pulſuum raritatem contuliſſe, quippe cum utrumque ſic minus aptum eſſet ad ſe ſtatim ac oporteret contrahendum, nervis præſertim ob dilatationem ipſam diſtractis. Sed neque ad ejuſmodi cauſas aut ſolum, aut præcipue, pulſuum tantam raritatem eſſe referendam, vel hinc intelligere proclive fore, quod in tot aliis quorum cordis, & arteriæ Aortæ aneuryſmata, multo etiam iſtis majora, deprehendimus, ejuſcemodi pulſus non fuere; ut niſi aliud aliquod accedat, eos non inde fieri ſatis conſtet. Hoc autem quod debet accedere, niſi certum quoddam ſpirituum & nervorum vitium ſit, perdifficile eſt conjicere. Hæc ferme dixiſſe tunc memini, & nunc placet altera quæ ad pulſus attineat, mea Obſervatione quo ad interea poſſum, confirmare.

7. RUSTICUS jam propemodum octogenarius, in Noſocomium admiſſus ob Tertianam febrem Intermittentem, poſtquam ſanatus fuit, ibidem propter paupertatem tandiu perſtitit, donec menſe octavo diarrhœa ſemel, iterum, ac tertium correptus, levi demum febre accedente, ſenſim eſt mortuus. Menſe hoc ulti-

Digitized by Google

ultimo urinæ fuerunt craſſæ, ſedimento quaſi lacteo, ſed inodoro. Reſpirationis vitium nullum, ut neque pulſuum, niſi quod cum antea molles, & ſicut ætas, morbuſque ferebant, humiles, & parvi fuiſſent, tribus extremis vitæ diebus imminuti erant adeo, ut minime perciperentur.

CADAVERE in Gymnaſium illato, ubi Anatomen tradebam; adventabat enim Januarii finis A. 1754.; hæc in Ventre animadverti. Intra imum inteſtinum Rectum hæmorrhoidalia tumebant vaſa. Inteſtina reliqua, ut ventriculus quoque, & pancreas, & lien, ſana. In meſaræo quidem glandulæ erant aliquot pro illa ætate non exiguæ, nec tamen morbidæ. Sanum quoque jecur, quamvis in ſe contractum, & parvum, veſicula autem valde a bile diſtenta. Renes, ſi exteriorem faciem aſpiceres, non optime conſtituti. Veſica autem optime. Interea ſcrotum, de quo nunquam tam longo tempore queſtus in Noſocomio Senex fuerat, animadverſum eſt utrinque morbo non vacare. A dextris enim intra Vaginalem tunicam, quæ non magis erat madida, quam ſecundum naturam, calculos deprehendimus duos, undique ſolutos, alterum majuſculum, alterum minimum, utrumque durum. Siniſtra autem Vaginalis, craſſior facta, nullum calculum, ſed aquam continebat multam, colore lixivium referentem. Craſſior quoque erat ea pars vaſis ſemen Deferentis, quæ intra aquam erat, ut etiam Albuginea, quæ veſtiebat Epididymidem, majori hic tractu ad teſticulum arcte ſe annectentem, quam ſolet. Nec prope illius ſuperiorem globum corpuſculum deerat ſubrotundum, ex Albuginea exſtans, quale in hoc hydroceles genere invenire nos ſolitos eſſe, aliis ad te Litteris (1) ſcripſimus. Thorax pulmones habuit ſanos: cordis autem ſuperficiem ferme totam multa, duraque pinguedine opertam. Venæ Pulmonaris Sinus ea fuit amplitudine, ut omnes tantam dilatationem mirarentur, carneis fibris per internam ejus faciem exſtantibus. In valvulis Magnæ arteriæ omnibus Arantii corpuſculum in modicam quidem, ſed inæqualem, & ex parte oſſeam excreſcentiam mutatum vidimus, in facie autem interiore ejuſdem arteriæ toto eo tractu quo ab arcus fine, ad diaphragma uſque deſcendebat, oſſeas paſſim bracteas, quamvis non magnas, & tenuiores: inde vero ad diviſionem uſque in Iliacas, & in Iliacis ipſis alba dumtaxat illarum bracteārum inchoamenta, ſed confertiſſima, & internam illam faciem inæqualem redentia. Caput, quippe aliis deinceps uſi cadaveribus, non attigimus.

8. Igitur; ut cætera, & vel iſtas valvularum Magnæ arteriæ excreſcentias prætermittamus; ſatis vides, ne a tanta quidem Sinus venæ Pulmonaris dilatatione peculiare ullum in pulſibus vitium fuiſſe, cum tamen ſiniſter cordis ventriculus, &, quod conſequitur, ex hoc profecta arteria Magna non ita, ut par eſt, juſtam, & æqualem ſemper copiam ſanguinis ex adeo amplificato Sinu potuiſſe accipere videantur, ſicuti nec Sinus ipſe ex pulmonibus admittere, quippe ob dilatationem haud amplius ſatis aptus ad ſe ita conſtringendum, ut alterne tantum ſanguinis ex ſe ejiceret, quantum præciſe ad naturæ normam requirebatur, ne locus videlicet deeſſet novo e pulmonibus adventuro. Sed neque in reſpiratione vitium erat ullum: quod tamen eſſe conſueviſſe, alias (2) agnovimus. Licet igitur hinc intelligere, ne conſuetas quidem noxas ſemper, & neceſſario ſuccedere vaſorum Magnorum dilatationibus, nedum infrequentiſſimam illam pulſuum raritatem, cujus occaſione hanc tibi hiſtoriam eſſe mittendam, putavi.

9. Cum de inæqualitate, & intermiſſione pulſuum ad te ſcriberem (3), & an vitia ejuſmodi a polypis, ut complures fecerant, repeti poſſent, diſquirerem; memineris, ut puto, me tantum dubitationibus Viri Cl. Andreæ Paſtæ tribuiſſe, ut donec Vir alter experiens, doctuſque exiſteret qui perſpicue, & ſolide cunctas illas nobis eximeret dubitationes, me quidem tandiu cum Paſta an polypi ante mortem, diu præſertim, formarentur, dubita-

(1) XXI. n. 19. & XLIII. n. 16. & ſeqq. (2) Epiſt. 24, n. 36.
(3) Ibid. n. 30.

Digitized by Google

bitaturum, nec tamen illas eximere ita facile, dixerim. Quod dixisse nunc tanto minus me pœnitet postquam in duos incidi Scriptores, quorum neutri esse notam Pastæ illam Epistolam, nisi citarent, credidissem. At certe perlegisse attente, non puto. Uterque enim quædam objicit, quæ ab eo fuerunt satis superque dissoluta. Alter insuper una, quam proponit, Observatione, cunctis Pastæ rationibus satis esse factum, putat, quasi vero perdifficile esset eam, non posito diu ante mortem polypo, explicare. At saltem is polypus ex paucis illis fuisset, quos ego quoque excipiendos esse, existimavi. Sed neque ad genus illorum spectat, neque ad eos accedit qui difficiles habent explicatus. Quos habuisset fortasse ille de quo litteras adhuc servo, A. 1707. postridie Nonas Junii ad me datas ab egregio, dum viveret, Bononiensi Professore, Amicoque optimo Joanne Antonio Stancario. Scribebat is, fuisse sibi eo die ab nostro Laurentio Bonazolio ostensum muliebris venæ Cavæ segmentum suis cum Emulgentibus, quæ venæ erant omnes multum dilatatæ, tunicis instructæ magna ex parte cartilagineis, ex aliqua etiam osseis, plenæ autem substantia dura, & polyposa ita ut prorsus obturatæ viderentur: quanquam attentius inspiciendo, sinus aliquis in ea substantia animadvertebatur, per quem sanguis poterat, quamvis difficulter, transire. Ad eundemque modum eadem polyposa duraque substantia venas quoque Iliacas, & Pudendas, & vel capillares per Abdominis musculos fuisse plenas, sibi esse a Bonazolio asseveratum. Qui cum ventrem ejus fœminæ properanter, nullamque aliam ob causam aperuisset, nisi ut quæ ad generationis Partes ad requisitam ab se ostensionem, ut fit, præparandas extraheret, vix præter plenas illas capillares venulas, aliquid seri inter musculos effusi, & quasi sanioſi animadverterat, in cavo autem ventris minimam aquæ copiam. Serius vero, jamque humato cadavere, præparationem inchoando, ea quæ de Cava, aliisque illis venis sunt dicta, perspexisse, ut ægre tulerit, se neque thoracem, neque caput reseraſſe, & quemadmodum se ibi venæ haberent, & reliqua, perquisivisse. Sed ut de mortua nihil aliud sciri potuit, sic de vivente nihil compertum esse, nisi in S. Mariæ de morte Nosocomio, ubi decesserat, pro hydropica fuisse habitam, cum tota esset tumida, colore autem ubique livido, qualis est cutis ubi plures ipsi venæ sanguine turgidæ subjiciuntur: summa cum difficultate respirasse, pulsusque humiles semper habuisse, & parum digitis explorantis Medici resistentes. Hanc tibi historiam, quippe mancam, non ut explicarem, descripsi; sed tum quia ex parte ad illam accedit Præstantissimi Halleri, quam alias (1) conatus sum explicare, tum quia ex rarissimis certe, nec una de causa, est. Sed ab iis quæ de Polypis Epistola XXIV. scripsi, ad ea quæ de vehementibus arteriarum omnium pulsationibus in extrema eadem Epistola (2) attigi, transeamus.

10. Eas cum a meri abusu, tum præsertim ab nervorum irritatione provenire, tunc non conjeci modo, sed & Mercatoris cujusdam exemplo me tibi vel magis esse alibi confirmaturum, promisi. Is qui me, etiam post id tempus, nec semel consuluit, a patre genitus fuerat, usque adeo hypochondriaca, vel potius melancholica mœstitia affecto, ut molestiarum finem per devoratum opium quæsiverit, & quamvis paulo post devorasse pœnituerit, frustra tamen vomitu ejicere conatus, illius vi interemptus sit. Qui casus animum filii, tunc adolescentuli, non mediocriter perculit. Accessit deinde Bacchi, & Veneris abusus nimius. Quem exceperunt convulsivæ tusses, & stuporis sensus in manibus, simul ita affectis, ut quæ vellet, stringere, atque attollere nequiret. Post hæc demum vehementes cordis, & arteriarum omnium pulsationes inceperunt; ut dubium non esset, quin & hæ ab nervis efficerentur, præsertim quoniam invitus caput, & cervices sæpe inflectere, aut movere humeros cogebatur, & posteaquam, multis exactis mensibus, arteriæ minus vehementer micabant, ea crebrius, magisque cogebatur facere; & musculorum palpitationibus

(1) Ibid. (2) n. 35. & seqq.

Digitized by Google

bus, quas egomet in furis vidi, & moleſtiſſimis contractionibus ad artus, ad ventrem, & ad cor ipſum factus erat obnoxius, a quibus vel cum ſomnum primum caperet, expergefactus, dormire amplius non poterat. Cor autem, etſi arteriæ, ut dixi, non amplius ita vibrabant, non modo vibrabat ipſum, ſed & ejus vibrationes oculus, nedum admota manus, percipiebat, præſertim in ſpatio intercoſtali, modico ſub mamilla ſiniſtra intervallo, ubi ad tractus duorum, aut trium tranſverſorum digitorum ſe attollebat ad vibrationes ſingulas quidquid inter duas illas coſtas erat, quod ſi tunc manu tangeres, veſicæ inſtar cujuſdam, cedebat. Quid mali homini poſtea acciderit, neſcio. Quid morbus tunc minaretur, vel potius jam effeciſſet, certe autem unde primam originem habuiſſet, intelligis.

11. Nunc quando verba fieri de Aneuriſmatibus cœpta ſunt, quas eorum Obſervationes, poſt tot alias ad te ſcriptas, habuimus, huc addere non omittemus. Altera ad Cordis, & Majorum Arteriarum, altera ad Aortæ dumtaxat aneuryſma attinet. Quorum illud tamen non ſubito; hoc autem ſubito occidit.

12. VIR quidam menſes jam duos in Noſocomio decubuerat propter incommoda plura, in thorace omnia. Nam præter fiſtulam, quæ ad hujus cavum non perveniebat, cordis palpitatione, & æquo majori pulſatione laborabat. Hæ duæ ante annum inceperant, non jugiter quidem, ſed tamen ſæpe vexantes adeo, ut nudato pectore, oculis omnium apparerent. Pulſus in carpis certe non erant vibrati. Expectorabatur autem tanta puriformis materiæ copia; ut ſi quis a purulenta non internoſceret, is fiſtulam in cavum thoracis pervadere poſſet ſuſpicari.

MORTUI denique pulmones diſſecuit Medicus, ac Profector Spectatiſſimus Mediavia noſter, & ſanos deprehendit. Non ita cor; quod propterea cum vaſorum Magnorum proxima parte in Gymnaſium ad me curavit afferendum, cum ibi Anatomen haberem A. 1757. extremis Januarii diebus. Vidi igitur utrumque cordis ventriculum dilatatum. non imminuta tamen parietum craſſitudine. Arteriæ quoque Pulmonaris truncus juſto erat latior; Aortæ autem latiſſimus ad curvaturam uſque incipientem; reliquum enim deerat. Interior ejus partis facies tota fuit alba, prædura, inæqualis.

13. MENDICI Viri eaſdem Partes, in Gymnaſium per dies eoſdem (ſed biennio ante) allatas, inſpexeram. Is quibus affectus antea fuiſſet incommodis ſcire pro certo non potui, niſi duo levia ulcera in crure altero, quæ etiam tum erant, geſſiſſe, & diebus proximis creberrima tuſſi, noctu præſertim, vexatum fuiſſe, qua concuſſione internam, ut videbis, hæmorrhagiam eſſe acceleratam, exiſtimo. Hunc ſyncope, ut ajebant, de improviſo correptum, & pro moribundo habitum, mox ad ſe reverſum, ſed omnium quæ tunc acciderant, prorſus neſcium, in Noſocomium intulerunt, pulſu quidem turgido, ſed prementibus Medici digitis non reſiſtente. Is erat Hieronymus Triviſanus, meus olim Auditor aſſiduus, Vir Nobilis, & Doctus, qui hæc, & quæ ſequuntur; adfuerat enim; diligenter narravit. Cum ex ægro quæſiviſſet, quid, & ubi tunc ipſi moleſtum eſſet; dolor quidam, reſpondit, hoc loco, imamque hypochondrii alterius partem deſignabat. Vix Triviſanus ad proximos inviſendos ægros proceſſerat, cum repente ille inſultu altero prehenſus eſt, qui certe ſyncope vera non fuit; nam quamvis pulſus eſſent nulli, facies tamen potius rubebat, & cum ſpiritus, quem vocant, ſalis armoniaci naribus ſubjiceretur, æger ſe nonnihil agitabat. Itaque intra horæ dimidium ex quo novus hic cœperat inſultus, vivendi finem fecit, alvi recrementis, unde ille videtur fuiſſe ad imum hypochondrium dolor, in lectulum prius effuſis. CADAVER cum laudatus Mediavia diſſecaret, pericardium offendit ſanguine plenum, Aortam autem arteriam, quanta in thorace erat, dilatatam. Hanc igitur, & annexum cor a me voluit inſpici. Et cor quidem, intus, extraque ſpectatum, juſta erat magnitudine, & conſtitutione. Sed arteria jam inde ubi a corde incipiebat, ad ſeptum uſque Tranſverſum æquo latior, quanto magis deſcendebat, tanto dilatata erat minus, niſi quod in medio ferme de-

Digitized by Google

deſcenſu magis lateſcebat propterea quia ab uno latere in cavæ ſphæræ ſegmentum protuberabat, cujus cavæ orificium, intra Aortam hians, diametro erat bini digiti tranſverſi. Similis hujus, ſed major, lateralis protuberantia inter cor, & primum ramum occurrebat qui ex Aortæ curvatura naſcebatur; ut ſi homo diutius vixiſſet, appareret, ad dilatatum arteriæ truncum duo præterea facciformia aneuryſmata fuiſſe acceſſura, quorum non parva in duabus illis protuberantiis extabant initia. Juſto erant etiam latiores arteriæ tres ex curvatura illa profectæ, nec ſecus ac totus arteriæ truncus, albis oſſium inchoamentis facie interiore paſſim diſtinctæ, non magnis tamen, nec craſſis, neque introrſum prominentibus, neque intimam tunicam, ut ſæpe fit, cum oſſeam ſunt nacta duritiem, exulcerantibus, quod ne ibi quidem fecerant, ubi jam ad iſtam duritiem perducta deprehendi, in perpaucis videlicet trunci locis. Attamen intervallo ferme ſeſquidigiti ſupra Valvulas Semilunares tranſverſam tenuem fiſſuram vidi, quæ longitudine ſemunciam Bononienſem æquaſſet. Ei fiſſuræ in exteriore arteriæ facie reſpondebat, ſed paulo inferius, foramen cujus diameter vix par fuiſſet duabus lineis unciæ illius, idque oris cruentis, & ſemilaceris; ut palam eſſet, per fiſſuram ſanguinem inter tunicas ſubiiſſe, & harum extima demum perrupta, in pericardium exiiſſe.

14. Similes hujus hiſtorias habes a nobis ad te ſcriptas Epiſtola præſertim XXVI. (1), ad quas non pauca adnotavimus, interque illa, quædam huc attinentia, quæ repetere non eſt opus. Quod ſi forte alias potius legere cupis aneuryſmatum Obſervationes; non ita diſſimilem noſtrarum in Programmate (2) invenies quod Waltherus, illuſtris olim Profeſſor, Lipſiæ edidit A. 1738; complures autem, & varias apud Solertem Piſtorienſem Medicum Antonium Matanum (3) ſive in corde habitas velis, quod immani vidit amplitudine, idque ex ingluvie perpetua (4), in alio autem magnitudine pluſquam duplo majori (5); ſive in toto arterioſo genere, ut in Sene (6) cujus per corpus univerſum, innumera diſperſa erant aneuryſmata; ſive in Magna arteria, ut in Juvene (7) cui ex inveterata lue Venerea thoracis, & ventris caveam aneuryſma occupabat, aut in Viro (8) cujus aneuryſma, œſophago adhærens, per hunc viam aperuerat ſanguini, quo ventriculus refertus erat. Utinam ſingulas voluiſſet, aut potuiſſet perficere hiſtorias, additis iis quæ præceſſerant, peculiaribus aneuryſmatum iſtorum indiciis, aut iis ſaltem quæ poſtrema omnium ante mortem apparuerant, ut in eo (9) fecit, cui paulo ante obitum intumeſcens abdomen aſcitem mentiebatur, cum tumor non ab aqua, ſed ab ſanguine eſſet qui ex eroſo circa Emulgentes arterias ejuſdem Aortæ truneo in ventrem defluxerat, itemque in eo (10) quem perrupta arteria Pulmonaris intra adſitum, opinor, bronchium, & per hoc in fauces immanem vim ſanguinis effundendo, interemerat. Sed hoc nimirum illud eſt, de quo nos ipſi, nedum cæteri Medici Anatomici, ſubinde querimur, non ſemper poſſe eorum quæ morbum ſint comitata, aut mortem prægreſſa, notitiam haberi cum propter alias nonnunquam cauſas, tum haud ita raro ob hanc quod corpora quæ plerumque diſſecamus, ut hominum ſunt infimæ ſortis, ſic multo ſæpius quam vellemus, contingit, ut propter ſummam aut inopiam, aut inſcitiam, eorum morbi non fuerint aut obſervati, aut intellecti. Hæc ipſa Meckelii Cl. Viri (11) querela eſt, primæ de Sectionibus duabus præfixa, in quas diviſit accuratas alioquin, & non vulgares ſuas Morborum Cordis Obſervationes, ſpatio plurium annorum collectas. Eas nihilominus attente perlege. Dignæ enim, ſiquæ aliæ, ſunt, & huc, & ad Sepulchretum maxime pertinentes: nec omnes ſignis carent ſuis; quin aliquæ morbi hiſtoriam habent diligentiſſime expreſſam. Huc adde interjectas, ſane congruas, explicationes, utileſ-

(1) n. 13. & ſeqq. (2) De Aneur. (3) De Aneuryſm. Præcordior. Morbis. (4) §. 7. (5) not. ad §. 9. (6) §. 27. (7) §. 50. (8) §. 62. (9) Ibid. (10) §. 63. (11) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1755. & A. 1756.

Digitized by Google

que animadverſiones ad propoſitorum vitiorum naturam, & ſedem internoſcendam; ut puta nequando ægrorum angoribus, & reſpirandi difficultate abrepti, pulmones temere incuſemus; ſed, omnibus bene perpenſis, ubi eos incolumes dignoſcamus, cordi, ut par eſt, morbum imputemus; niſi forte (ſicut alibi (1) vere pariter admonuit) ſymptomatum illorum cauſa in ventre ſit, quæ res ſæpius quam creditur, minime animadverſa, facit, ut curatio thoraci adhibita, noceat potius, quam ſanet. Illas igitur Obſervationes cum leges ſive pericardii, & cordis inflammationum, hujuſque, vel potius pinguedinis qua inſternitur, ſuppurationum; ſive pericardii, & cordis cohæſionum vel per ſteatomatoſam, hoc inſuper comprimentem, materiam, vel, ut ſæpius, per telas quaſi quaſdam, & fibras, haſque ad mucronem potiſſimum alligatas; ſive valvularum ad cor attinentium aut quam vocitant, oſſificationis, aut intumeſcentiæ, ut orificiorum viam ex parte impediant, aut contra lacerationis, & propemodum deſtructionis: ſive unius, aut alterius cavearum cordis amplificationis; ſive arteriarum ab eo diſcedentium dilatationis, aut conſtrictionis; ſive internæ in ipſa Magna arteria ſcabritiei, & ulcuſculorum, & oſſificationis; ſive demum non alterutrius, ſed utriuſque, id eſt tum cordis, tum Aortæ dilatationis; ejuſmodi igitur Obſervationes cum leges, ſi forte quarundam in mentem venerit, a me olim ad te ſcriptarum, quæ ad harum aliquas propius accedant; non illibenter collaturum te, ſcio. Quæ cauſa etiam fuit, ut has tibi indicarem, ſimulque eſt, ut Deſcriptionem quoque indicem Aneuryſmatis arteriæ ejuſdem Magnæ, & cordis inſuper, quam alter ex Inclyta illa Regia Academia Egregius Vir dedit Roloffius (2). Poteris enim cum ea conferre deſcriptione quam ad te miſi Epiſtola XXVI. (3) viri quem idem Aortæ morbus, iiſdem ex parte oſſibus abſumptis, & ſanguine itidem extrorſum effuſo interemerat, & cur tamen non illico, ut meus, perierit iſte alter, cognoſcere. Quod vero in ea Diſſertatione quam de Trombelli caſu verba faciens eadem Epiſtola (4) memoravi, ſperabam te aliquid non prorſus diſſimile Verlicchii Obſervationis reperturum; ea ſpe excidi, cum Diſſertationem illam tandem nactus, non de ſteatomatibus, quæ in Magnæ arteriæ tunicis increviſſent, agi, cognovi, ſed de concretionibus in bis dilatato hujus cavo hærentibus, nec ullum cum arteriæ pariete intimum commercium habentibus, ut eas pro polypoſis quæ in aneuryſmatibus paulatim per ſtrata creviſſent, poſſe accipi, intellexerim.

De duabus autem, quas tibi pollicitus ſum (5), rupti cordis Obſervationibus, mihi a ſpectato, dum viveret, Medico, & vetere Amico Laurentio Mariano ſignificatis, primam de qua ſcripſerat A. 1750. prætermittere nunc licet, quando poſtea ipſo qui illam habuerat, Galeatio proponente (6) perlegeris, fuſe ut ab eo qui ægrum curaverat, & hoc potiſſimum agebat, perſcriptam. Alteram vero quamadmodum ex Mariani litteris accepi, A. 1755. XIV. Kal. Martias ad me datis, continuo deſcribam tanto libentius, quia ſic augebitur numerus earum Obſervationum, in quas; ſi ea quæ præceſſerunt, & quæ deprehenſa ſunt, perpendamus cum ſanguis intra pericardium effuſus conſpectus eſt; cadere dubium non poſſit, an is ante mortem vi morbi exierit, an poſtea proſectorum dumtaxat incuria, minime videlicet animadvertentium, ſed dum pericardium aperirent, ſcalpello ſimul quæ pericardio includuntur, vulneraſſe; neque enim deſunt qui vel in pleriſque, ſi Superis placet, harum Obſervationum ſic accidere potuiſſe, ſuſpicentur.

15. MEDICUS annos natus duodeſexaginta, valde, ſiquis alius, hypochondriacus, lurido colore, anno quem paulo ante dixi, ineunte, dolore gravi correptus eſt qui e ventre ad thoracem aſcendebat, non

(1) Hiſt. A. 1757. (2) Hiſt. A. 1757. (3) n. 9.
(4) n. 40. (5) Epiſt. 27. n. 10.
(6) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 4. in Opuſculis.

Digitized by Google

non ſine convulſivis quibuſdam motibus, anxiaque reſpiratione. Et hæc quidem per repetitam ſanguinis miſſionem leviora ſunt facta. Sed poſtridie cum omnia ad priorem modum rediiſſent, hominem intra tempus breviſſimum confecerunt.

VENTER nihil vitii oſtendit præter quam in hepate, & Ileo inteſtino, quorum hoc ad tractum aliquem erat ſublividum, illud vero magnitudine multo quam par eſſet, majori. Thorax autem effuſum intra pericardium habebat ſanguinem, qui illuc per tria foramina ex ſiniſtro cordis ventriculo exierat. Is ventriculus adeo erat dilatatus, ut cavum triplo majus quam ſecundum naturam, comprehenderet.

16. Hunc ego Medicum credo, ut ad Marianum reſcripſi, niſi ita eſſet hypochondriacæ affectioni obnoxius, non ex eo morbo, aut ſerius ſaltem fuiſſe morituram, tum quia non ita cerebris, validiſque preſſus fuiſſet hypochondriacis internis convulſionibus, a quibus ſiniſtri cordis ventriculi aneuryſma, & demum perforationes repeto, ſanguine videlicet ſæpius cohibito intra eum ventriculum, irritatum propterea ad ſe fortius contrahendum, illumque expellendum, tum etiam quia mature occurriſſet initio, & progreſſui aneuryſmatis ſui, niſi ejus indicia ad hypochondriacam affectionem, ut fit, retuliſſet. Scilicet hoc maximum ex illa affectione ſæpenumero eſt detrimentum, ut ob pleraque ſigna quæ ei ſunt, & organicis vitiis communia, Medici cum in aliis, tum præſertim in ſe ipſis ita ut opus eſſet, curandis diutius hæſitant, & de morbis duobus eum eſſe quem mallent, nimirum leviorem, facilius credunt.

Cæterum etſi cum hanc tibi ſum Obſervationem pollicitus, multo rariora exempla eſſe, crederem, diſrupti ventriculi cordis dexteri, quam ſiniſtri; rariora quidem eſſe, adhuc credo, ſed non tanto rariora. Cum enim in Diſſertatione quadam (1) Cl. Chriſtiani Vateri aliud forte quærerem, incidi in militis diſſectionem, haud abſimilem ejus quam ex Bohnio produxeram (2), in æſtu venereo mortui, niſi quod vehemens quoque in diuturna chorea ſaltatio præceſſerat, & quod ruptio in ventriculo dextero inventa eſt. Sed præter hoc, duo alia ab aliis cauſis rupti ejuſdem ventriculi exempla indicari nuper vidi ab Illuſtri Hallero (3). Apud quem occurrent tibi complures Auctorum allegationes, quorum ego aliorum ſi libros habere, aliorum ſi Obſervationes ad intimos thoracis morbos ſpectantes, a me quondam lectas, retinere omnes memoria potuiſſem: non eas tibi inter cæteras quas protuli, facile eram omiſſurus, ſed nonnullas certe producturus quæ magis ad propoſitum meum facerent, magiſque ſpectandæ eſſe viderentur. Ibi (4) igitur velim quæras, & ſeligas quas adjungas iis quæ mihi, dum ſcriberem ad te Epiſtolas, ſuccurrerunt, ubi cavearum cordis, adjectorumque huic vaſorum dilationes, harumque aut cauſas, in primiſque valvularum vitia, aut effectus, ut præternaturales reſpirationes, & pulſus, ſyncopem, internaſque hæmorrhagias conſiderem. Id ſi facias; quæ ad Sepulchretum addas, non pauca habebis.

17. Antequam de improviſis mortibus a Magnæ arteriæ, aut a cordis aneuryſmatibus, horumque ruptione ſcribendi finem faciam; illud fortaſſe ex me quæres, an inter Veteres quoque accidiſſe illas ab iiſdem cauſis, putem. Plures ſane tunc etiam mortuos repente eſſe, negari non poteſt, quod aliis ad te Litteris (5) memini oſtendiſſe, & nunc confirmare, ſi opus eſſet, vel ex Cicerone ipſo poſſem, cujus hæc nempe ſunt verba (6): *At repentina morte periit. Quod ſi eſſet ita factum; tamen ea res propter multorum ejuſmodi mortem, ſatis firmam veneni ſuſpicionem non haberet.* Igitur inter improviſas multorum mortes cur ejus quoque generis de quo dicebamus, tunc contigiſſe, non putemus? Num forte quod iis temporibus ab illis animum, corpuſque abſtinerent,

(1) De Mort. Subit. non vulg. cauſ. theſ. 8. (2) Epiſt. 27. n. 1.
(3) Elem. Phyſiol. corp. hum. Tom. 1. l. 4. S. 4. §. 13.
(4) Ibid. §. 10. 14. 16. 18. & S. 3. §. 17. & l. 2. S. 2. §. 9.
(5) Epiſt. 26. n. 1. (6) Orat. pro A. Cluentio.

Digitized by Google

a quibus homines his noſtris non abſtinent? At ex eorum hiſtoriis, libriſque conſtat, vel longe minus abſtinuiſſe. Et quamvis ex iiſdem minime conſtet, ſe lue Venerea infeciſſe, quæ poſtquam ab America tandem in alias regiones allata fuit, una ex tot cauſis ipſa quoque eſt vitiorum cordis, & arteriarum, illiuſmodi; tamen cum cæteris horum cauſis vel magis quam noſtri homines, abuterentur, cur pravis earum effectibus non ad eundem modum obnoxii eſſent, haud video. Tanto autem id minus video cum earum ad hos morbos diſpoſitionum venit in mentem, quas a primordiis uſque extare, cum Lanciſio me alias (1) agnoviſſe, memineris. Iis enim diſpoſitionibus quis Veterum corpora omnino caruiſſe, contendat? Itaque eos a me probari facile intelligis, qui illud quod tu, quærentibus, ad eundem fere modum reſpondendum eſſe, cenſuerunt.

18. Jamque hanc eram Epiſtolam obſignaturus, cum occaſio data eſt Obſervationem habendi quæ ad Litteras attineret in quibus de pulſuum vitiis, & de aucta magnitudine cordis, ut in his ipſis, actum eſſet. Illam igitur huc adſcribam.

19. VIR annos natus ad ſexaginta, adventante die VI. Kal. Februar. anno hoc 1759. in Noſocomio deceſſerat inter difficilis reſpirationis anguſtias. Ibi nunquam, niſi de his, queſtus erat, nec levaminis quidquam, niſi a venæ ſectione retulerat, idque & exiguum, & breve. Decimo ante obitum die pulſus vix ullus percipi poterat, multo autem minus cunctis qui inſecuti ſunt, diebus, cum homo tamen ad extremum uſque mente viguerit, libens alimentum ſumpſerit, in lectulo ſe movere valuerit, quin, ſi ultimum excipias diem, ſemper quotieſcunque major ſolito reſpirationis anguſtia cogeret, impetu quodam ſe ad ſedendum continuo erigere. Facies erat ex rubro violacea. Nihil quod morboſum eſſet, expectorabat, niſi quod biduo ante mortem ſanguinea aliquot ſputa apparuerunt. Quæ vero ad initia morbi, cauſaſque attinerent, cum homo eſſet alienigena, quærenti mihi poſt mortem ſcire non licuit. Bibacem tamen fuiſſe, ſuſpicabantur. VENTREM, & Thoracem Mediavia noſter cum aperuiſſet in Noſocomio; in altero aquam, ſed multo plus in primo fuiſſe, retulit, ventriculumque peramplum: in Thorace autem pulmonem dexterum arcte ad pleuram adhæſiſſe. Quem cum ſiniſtro, & cæteris quæ intra Thoracem ſunt, ex iis autem quæ ſunt in Ventre, Magna vaſa; & quidquid fere ad urinarias, & genitales partes attinet, ad me, ut petieram, afferenda curavit, in Gymnaſio Anatomen docentem. Igitur inſpeximus diligenter: neque in pulmonibus morboſi quidquam vidimus. Pericardium erat dilatatum, & ſicuti fluctuatio indicabat, humorem continebat, qui aqua non multa fuit, eaque flava: quo colore ut ſerum fuiſſe, dixerunt, emiſſi e vivente ſanguinis, ita mox interiorem diſſecti cordis, & arteriarum faciem ubique infectam animadvertimus. Cor magnum, ejus omnibus caveis, una excepta ſiniſtra auricula, amplificatis, non tamen extenuata parietum craſſitudine; imo aucta paſſim æque ac longitudine in omnibus cordis partibus, & præcipue in columnis. Amplificata manifeſtius in longitudinem, & latitudinem auricula dexteta, ipſa quoque interiores lacertos craſſiores, & exſtantiores oſtendebat. Sanguis in ea multus, ut in utroque etiam ventriculo, iſque nigerrimus, & ſemiconcretus, nihil tamen polypoſi habens. Valvularum utriuſque arteriæ aggeres magis exſtabant; ſed quanquam prope unam Semilunarium oſſei quidpiam erat; nihil ejuſmodi in ulla valvula uſquam fuit. In aliqua ex valvulis quæ venæ Cavæ orificio ſubjiciuntur, itemque in minori Mitrali quandam alicubi duritiem cartilagineam animadvertimus. Non dilatata inventa eſt arteria Pulmonaris, non Magna. In hac autem ad Iliacas uſque diſſecta, & deterſa, etſi albedines illæ quibuſdam locis non deerant, indicia futuri oſſis; re tamen vera oſſei nihil fuit; ſi unum excipias locum, eumque procul a corde, & parvum. Quod reliquum eſt, urinaria veſica, quam ſimul cum iis de quibus dictum eſt, Partibus ante ſeptuageſimam a morte horam inſpexi,

(1) Epiſt. 27. n. 6.

Digitized by Google

ſpexi, ex ſublivido virere jam cœperat; ſed exterius ſolum; interius enim ſecundum naturam ſe habebat, ut ex eo quoque cognoſces quod cum exponere hic paucis non poſſim; opportuniore & tempore, & loco (1) non omittam.

20. Ingelligis, cum hanc hiſtoriam adjicerem, publicis fuiſſe me occupationibus diſtentum. Quamobrem non miraberis, quod ſuper ea nihil addiderim. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXV.

Ad pleroſque attinet Ventris Morbos.

QUod in Thoracis Morbis feci, idem ſi in Ventris Morbis facere non potero, ut quas a me horum Obſervationes expectas, omnes his unis complectar Litteris; at certe operam dabo, ut quam paucioribus potero, comprehendam. Neque enim illæ multæ ſunt, & pleræque breves. Sed ut raras noviſſimis annis occaſiones habui mortuos ex Ventris affectionibus diſſecandi; ita ſæpe in ea incidi quæ alii interea, aut antea ejuſmodi corpora ſecantes, deprehenderunt. Quare ut Sepulchreto poſſis addere, ſubinde illa, quemadmodum in miſſis ad te Epiſtolis feceram, ipſarum fere ſervato ordine, indicabo.

2. Et primum, quod ad læſam attinet Deglutitionem, legas velim, qualem anguſtiam in imo œſophago ab intumeſcentibus hujus tunicis, nec ſine indiciis prægreſſæ ibidem excreſcentiæ, animadverterit Abr. Vaterus (2), tum, niſi antea videris, quæ ex pluribus Obſervatoribus relata ſunt apud Ampliſſ. Swietenium (3) de gula, eodem, aut ſuperiore etiam loco peranguſta; quod tunicæ eſſent in ſcirrhoſam, & vomicis refertam, aut in cartilagineam mutatæ ſubſtantiam, ſive quod ejus cavum glanduloſus obturaret tumor, ſive quod ingens ſteatoma adſitum, aut ſcirrhoſa pulmonis pars comprimeret, ac coarctaret. De ruminantibus hominibus ad ea quæ curſim attigi Epiſtola XXIX. (4) nihil eſt quod addam, niſi corniculum quod paulo ſupra frontem Parens ille geſſerat, minime videri ad filii ruminationem pertinuiſſe; quando Sachſius (5) cum tot exempla protulerit cornutorum hominum, non modo ullum horum, aut filiorum, præter illum unum, ruminaſſe, adnotavit; ſed denique admonuit, *pleroſque Auctores ex verrucarum genere hæc cornua eſſe, pronunciaſſe*; quas inter, & ruminationem, ſive origo, ſive natura ſpectetur, quis aliquid dicat eſſe commune? Ex verrucarum autem genere illud certe erat cornu quod nuperrime ipſe in Sene vidi ex Agro Patavino. In illud enim verrucam quam diu in læva ſincipitis parte geſſerat, ante annos quatuor degeneraſſe, ajebat, & ſenſim ad eam qua tune erat, digitorum tranſverſorum amplius quatuor longitudinem excreviſſe. Niſi baſim verſus reprimeres; homo non dolebat: nec mirum; cutis enim quadam quaſi phlogoſi affecta circum baſim ita ſe attollebat, cum eaque cohærebat, ut ex cute cornu fieri, intelligeres juxta Malpighii (6) ſententiam: & quid aliud denique ſunt verrucæ, niſi productæ, morboſæque cutis papillæ? Baſis pollicem æquabat, unde, coni inſtar antrorſum curvati, ſenſim exileſcens, in apicem abibat. Totum cornea erat duritie, ſuperficie autem ſtriata ſecundum longitudinem, facile id quoque ab intervallis inter papillas, in longum pergentes, relictis. Singulare id fuit, quod ut ſtolo ex humo ſuæ proxima arbori ſe attollit, & pullulat, ita ex cute proxima lateri majoris cornu, alterum jam creſcere

(1) Vid. Epiſt. 66. n. 10. (2) Diſp. de Deglut. Diffic. & imped. Niſt. 3.
(3) Comment. in Boerh. Aph. §. 797. (4) n. 6.
(5) in Schol. ad Obſ. 30. A. 1. Eph. N. C.
(6) Diſſert. Epiſtol. de Corn. Veget.

Digitized by Google

re corniculum cœperat, illius ſimile, niſi quod ut ſubtripla adhuc erat longitudine, & craſſitudine, ſic necdum ſe inflectebat. Sed de hoc ſatis. De Ventriculi autem Doloribus præter ea quæ infra (1), cum cyſticorum calculorum per anguſtos bilarios ductus egreſſum commemorabimus, a nobis facile indicabuntur, plures extant Obſervationes a Chriſtiano Wenckero productæ cum Hiſtoria Virginis per 27. annos ventriculum perforatum habentis (2): quæ omnes, aut fere omnes ventriculi ulcera proponunt. In iiſdem ſæpe Vomitus creber memoratur, in una (3) nigricantis etiam materiæ: de qua mentio quoque fit a Gotofr. Sandio in *raro ventriculi Abſceſſu* (4) deſcribendo. Cæterum vomitionem frequentem Jo. Kæmpfius (5) conjunctam profert cum omnium ventriculi vaſorum ab nigro, & ſphacelo ſanguine incredibili diſtentione, itemque cum illius anguſtia, & tunicarum craſſitudine, & in cartilagineam propemodum naturam mutatione: Langguthus (6) autem ab iiſdem tunicis immanem in modum craſſis, ſcirrhoſiſque, ut pylorum undique adſtringerent, & anguſtiſſimum redderent, qualis in memorata quoque fuit Wenckeri Virgine. Et harum quidem Obſervationum pleræque cum iis conveniunt quæ jam pridem a me tibi deſcriptæ ſunt. Poſtremæ autem inſuper ad memoriam reducunt Feltrienſem Virum pro quo, Januario menſe A. 1745. conſultus fueram. Cujus diſſectionem idem poſtea mecum communicavit Cl. Pujatus, qui tunc per litteras ejus morbum expoſuerat.

3. VIR annos natus quatuor & quadraginta, cum a patria abeſſet in montoſis, & incultis locis, multa adverſus leviſſimam gonorrhœam virulentam ex argento vivo remedia ſumpſit, qualia habere potuit, perperam fortaſſe & præparata, & ſervata. Quibus dum uteretur, ventriculus non modo irritabatur, verum etiam vomere cogebatur. Ab eo tempore quæcunque comederet, aut biberet, cœpit fere omnia rejicere; ni rejiceret; ventriculi angore, quo ſemper propemodum, ſed leviter, afficiebatur, multo magis torqueri, & ſingultu quoque; at poſtquam rejecerat, ſi nova ſumeret alimenta, hæc ſæpius retinere. Multam, eamque craſſam, & pravi ſaporis, expuebat ſalivam. Pigra alvus, lacte injecto nihil, niſi duros recrementorum globulos, reddebat. Et quamvis pulſus necdum quidquam haberent quod ab naturæ modo recederet; macies tamen non erat levis. Plura, & varia adverſus hunc morbum in uſum tracta ſunt auxilia: ſed incaſſum omnia; ut denique homini moriendum fuerit. VENTRICULUS pylorum anguſtum habuit, & prædurum, & prope hunc ulcuſculum; in reliqua autem interiore facie, multas quaſi glandulas paſſim disjectas.

4. Nunc age, quæ ad Inteſtinorum Morbos ſpectant, attingamus, & primum quæ ad eos in quibus ſæpe etiam ventriculus affici ſolet. Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (7) in Dyſentericis ſubinde vidit præter Craſſa, Tenuia quoque inteſtina, & ventriculum inflammata. Sic in uno Craſſa quidem magis corrupta, & pure ſanguinolento obducta conſpexit, Tenuibus tamen omnibus ſimul ſphacelo affectis, & ventriculo ipſo inflammato: quamvis in altero dyſenteriæ ſedem in Colo dumtaxat, Rectoque inteſtino deprehenderit. Henricus autem Henrici (8) in fœmina quam Cholera morbus vehementiſſimus per 35. horas ſumme infirmaverat, tenuem, flaccidumque ventriculum reperit, hujuſque ſupernam partem macula quadam affectam obſcure rubicunda, ſugillationem referente, cui ſimiles erant hic illic in Colo inteſtino, ſed minores. Quæ Obſervatio facit, ne hoc loco omittamus noſtram alterius fœminæ, quam alvi fluxus ſuſtulerat, diſſectionem, ante extremum Januarium habitam A. 1753.

5. ANUS ab diuturna diarrhœa ad ſummam

(1) n. 12. & ſeqq. (2) Argentor. A. 1743. (3) Obſ. 1.
(4) Regiomont. A. 1701. (5) De Infarct. vaſor. ventric. caſ. 5. & 9.
(6) Progr. de Tabe ex calloſa pylori anguſtia. Wittemberg. A. 1750.
(7) Progr. quo Obſ. Anat. &c. Helmſt. A. 1754. M. Oct. pag. 19. & not. v.
(8) Diſſ. de Cholera morbo c. 1. §. 20.

Digitized by Google

mam denique macritudinem, viriumque infirmitatem, mortemque ipsam redactæ cadaver in Gymnasium illatum est. Ubi ejus dumtaxat ventrem perlustravimus, cum mox virile aliud, idque ad Anatomen persequendam longe magis idoneum, nacti essemus. ABDOMEN adeo emaciatum, ut sub cute non Adiposam, quod in mulieribus vel macilentis est rarum, sed inanem, telæ instar, membranam haberet, vix alicubi exiguas reliquias pinguedinis retinentem, cum reseratum est, nec male oluit, nec aliquid ostendit adnotatione statim dignum, nisi quod cystis infra jecur, neque ita paulo, descendens, bilis quæ non pauca, & obscurior inerat, colore suo proxima intestina multo latius quam plerumque solet, infecerat. Sed nec ullum Tenue intestinum, nec ventriculus, qui erat contractus, vitii quidquam habuerunt. Crassorum dumtaxat partes aliquæ, ut quæ in Colo, & vero Cæco proximæ sunt valvulæ Bauhini, ex inflammatione intus rubebant. Rectum vero ferme totum ab inflammatione jam livebat, & hic illic, ac præsertim in imo, introrsum tumebat, unde macula, quasi circuli forma, ad digiti pollicis latitudinem sursum se extendebat, mollicula, & prominens, ut si a sanguine fieret, ibi sub intima tunica semiconcreto. Superius autem exstabant disjectæ, & ex rubro vel magis fuscæ aut veræ lenticulares glandulæ, aut quædam, earum instar. Cæterum in mesenterio glandulæ nonnullæ, quamvis sanæ viderentur, majores tamen erant quam illi ætati conveniret. Hoc autem in ea frequentius, quod Magnæ arteriæ truncus hic illic erat subdurus, & interiore facie albidus ob plura ossium inchoamenta. Sed illud peculiare, quod si eandem faciem inspiceres, tunicæ latus arteriæ sinistrum, & posteriorem partem facientes, ad angulum inter se jungi, non curvæ instar lineæ, videbantur.

6. Quæ de Recto intestino scribebam modo, ad memoriam reducunt membranam illam ex Mercatoris Hebræi (1) podice propendentem, nec sine sanguine, & pravo ichore, & prægressis intestini ejusdem molestissimis doloribus excussam ita ut postea sanus ipse vixerit ab A. 1729. ad initium A. 1748. Nunc addo, ad annum usque vixisse 1758. quo longe alio, id est thoracis; morbo absumptum audivi. Cur vero nihil præterea ad Viri, & Anus propositas Observationes adnotem, facile intelligis, qui repetitiones quantum oderim, scias, & quæ de morbis hujus generis ad te alias scripserim (2), satis, ut opinor, memoria teneas. Quod de plerisque etiam aliis dictum puta, qui infra memorabuntur. Præcipue de Ani tum Imperforatione, tum Prolapsu nihil habeo quod addam, nisi quod de illa nuper legi Cl. Phil. Apolphi Boehmeri (3) in recens editi infantis cadavere Observationem, cui propter podicem imperforatum acciderat, ut ex Coli intestini parte, sphacelo correpta, & rupta tantum meconii effunderetur, ut tumidum valde, ac durum esset abdomen: legique item in Regiæ Parisiensis Scientiarum Academiæ Historia (4) dissectionem triennis pueri, qui per urethram in quam Rectum intestinum desinebat, hujus recrementa semper emiserat, causamque ostensam cur hæc demum retenta fuerant: De Ani autem Prolapsu id quod mihi Illustris Hallerus per litteras anno datas 1738. V. Kal. Februarii significavit, hic tibi fideliter describam. „ Mirificum nuper vidi „ spectaculum, inquit, vix crediturus al„ teri, prolapsum nempe crassioris inte„ stini, in quo ipsam coli valvulam fa„ cillime dignoscendum, & patentem vi„ deres. Ruberrima erat villosa tunica, „ nitroque conspersa humorem sudabat, „ cæterum immota. Vetustus morbus est: „ frustra repositum intestinum, cum chi„ rurgus ventriculum per colon palpasset. „ Solet subinde elabi. „

7. Ad intestinorum autem Dolorem, atque adeo ad Iliacam Passionem attinet Cl. Kaltschmidtii Programma (5), quod te legisse non pœnitebit. Nam præterquam quod totum intestinorum tractum in-

(1) Epist. 31. n. 19. (2) Epist. ead. (3) Vid. Act. Erud. Lipsi. A. 1758. M. Januar.
(4) A. 1752. Obs. Anat. 4. (5) De Ileo a scrupul. pilor. mespil. perfor. Jenæ A. 1747. M. Oct.

Digitized by Google

inflammatum invenit, ibique magis ubi prope Bauhini valvulam erat Ileum dilaceratum, hoc alvi recrementis non eo tantum loco, sed ad ulnæ longitudinem prorsus obstructum vidit, tam duris, ut argenti vivi libra una, ægro data, per ea sibi viam facere non potuerit, aliaque insuper adnotavit, & in his causam famis præter naturam qua sæpius homo vexatus fuerat, pylorum videlicet duplo quam soleat, ampliorem. Nos qui de Iliaca Passione plura alias ad te misimus, nunc de intestinorum doloribus unam dumtaxat Observationem addemus, quam in Gymnasio pariter, eodem anni tempore ac priorem, sed anno insequente 1754. habuimus.

8. ANICULA sex & octoginta annos nata, quæ coqua olim fuerat, quindecim jam menses omnimodam pertulerat artuum inferiorum paralysim, quorum mensium tres ultimos in Nosocomio exegit, cum ibi tandem acuta febri, & dolore sub regione hypochondriorum non sine magna siti, & genarum rubore correpta, his omnibus perstantibus, intra dies septem vivere desiit. ABDOMEN exterius aspectum, nihil vitii, nisi parvum ad alterum inguen tumorem ostendit: quem pro hernia habui; nec deceptus sum; intestini enim particulam continere mox vidi: quin etiam pro doloris causa habuissem, si unquam mulier, præsertim cum ille sæviret, de eo loco questa esset. Cum vero abdomen incideretur, ejus virere musculos; & cum reseratum esset, intestina, & mesenterium ex viridi & rubro variegari, conspexi, nec sine gravissimo fœtore, ut quamvis tertio, haud amplius, a morte die, eoque anni tempore, continuo humandum cadaver fuerit, vix nonnullis, quæ protinus dicam, in genitalibus, & jecinore adnotatis. Vagina disjectas intus habebat maculas ex rubro obsoleto flaventes. Testium vix supererant humillimæ reliquiæ. Quorum hoc ætati, illud inflammationi, ex proximo intestino contractæ, & jam in gangrænam degenerare incipienti, erat tribuendum: ut peculiaris morbi inchoamento parum inæqualis ex rubro nigricans protuberantia, quæ ex fundi uterini supremo interiore latere exstabat, & dissecando visa ex parte est paucis compingi veficulis, pellucido humore plenis. In jecinore autem, cujus cystis valde erat bile distenta, erant peculiaria, quædam a primordiis, alia a prima fortasse juventute, alia a morbo reperenda. A primordiis quidem figura infimi limbi insolita, ut inter dexterum, sinistrumque lobum alte in arcus modum curvatus, hinc illum, hinc vero hunc lobum haberet ad parem prope tractum, quod sinister alioqui non solet, descendentes: a prima autem juventute; si quid dandum est suspicioni, alias (1) ad te scriptæ; profundi paralleli sulci per convexam ejus visceris faciem a summo deorsum versus ducti: certe autem a morbo hydatides duæ in eadem facie, altera a dextris, altera a sinistris, jecinoris tunica ambæ opertæ, intus autem membrana cinctæ, quæ rugis, vel potius quibusdam quasi institis inæqualis, in illa non modicum, & valde profundum cavum, in hac exiguum comprehendebat. Ex hisce hydatidibus, & magis ex rara ista jecinoris figura hanc illam fuisse Vetulam, intelligis, ex qua tibi hæc utraque cum alias (2) obiter indicaverim, hic plenius volui, & dilucidius describere.

9. Jam vero ad eas quas de Hypochondriorum Dolore, & Tumore, ad te scribens, Observationes produxi, has addas velim, quarum aliæ ad jecur, aliæ ad lienem, aliqua etiam ad ventriculum spectat; de jecinore autem illam potissimum qua (3) ejus proponitur vomica *in pectoris dextram cavitatem aperta*. Utinam Solertissimus Richertzius, ut quæ in mortuo invenit, diligenter descripsit, pariter quæ mortem præcesserant, indicare potuisset. Nam certe memineris, cum rarissimam, & fortasse primam ejusdemmodi casus Observationem Valsalvæ ad te scriberem (4), etsi non pauca quæ in ægra fuerant, non omisit, me tamen plura desiderasse. Quod tanto magis facio in hac altera, quanto diutius videtur ex pulmonis

(1) Epist. 56. n. 17. (2) Epist. 58. n. 42.
(3) Observ. Viscer. Abdom. Labis Epicris. Obs. 2.
(4) Epist. 36. n. 4. & seq.

Digitized by Google

nis dexteri, & pleuræ ejusdem lateris inspectione ab ejusmodi singularis generis empyemate ægrum fuisse vexatum, ex magnitudine autem jecinoris, & purulentæ in hoc caveæ gravissimas ibi quoque molestias pertulisse. Ibi, inquam; Lutetiæ enim Parisiorum accidit, ut cum ægrotus quidam (1) *de summo dolore in dextro hypochondrio* conquestus esset, pernegante Chirurgo contra ac Medicus statuebat, dolorem illum esse hepati adscribendum; in cadavere tandem *hepar inflammatum* deprehenderetur. Quod si forte ob *aliquod adjunctum per intervalla delirium*, contigui diaphragmatis inflammationi; quam tamen neque Chirurgus, neque Cl. Auctor fuissent tacituri; malles ipse in illa doloris causam suspicari; alias prius consideres Observationes oportet; & in his quasdam ad susceptum sermonem attinentes. Neque enim dubito, quin molestiis gravibus in hypochondrio eodem illa quoque mulier conflictata sit, in qua ingens, nec inflammatum tamen jecur ibidem (2) videre potes descriptum, cujus utinam in vivente symptomata indicari potuissent. At certe scio, in Disputatione Cel. Rudolphi Jac. Camerarii, & Jonæ Brunneri exhibente *Hepatite defunctorum Extispicia* (3) adolescentuli, itemque mulieris casum produci, quorum ut huic *maxima erat de hypochondrio dextro querela*, illi autem *dolor fere intolerabilis* ibidem fuerat; sic jecur utrique prægrande erat, & a calculosa materia durum, mulieri insuper a triplici auctum atheromate. Num ergo in his pariter dolorem omnem tribues adjacentibus partibus, quas tumor, & pondus hepatis comprimeret, ac distraheret? Quod si tanto facilius a te fieri posse, credideris, quia calculosa materia indurando jecur, hujus qualemcunque sensum hebetasset; non ultra adversabor tibi; nam quocunque tandem modo explices; semper quas hic tibi addidi, Observationes ad Dolores, Tumoresque dexteri hypochondrii, ut sum pollicitus, spectabunt, quemadmodum ad hypochondrium sinistrum pertinebunt illæ quæ protinus sequuntur.

10. Magnus certe, præsertim ut in novenni puero, lienis tumor fuit, quem descripsit Cl. Kaltschmiedius (4), quo in tumore, si manibus tentaretur, dolorem puer percipiebat; nisi forte tribuere hunc velis subjecti renis sinistri amplo pelvi, quem incluſus asper calculus, tunc appressus, compungeret. Aliquando autem e contrario non in lienis tumore occurrit dolor, sed in lateris sinistri ima parte ad dorsum vergente, ut in viro qui cum præterea pluribus aliis symptomatibus, phthisim mentientibus, fuisset conflictatus, nihil denique in pulmonibus quod vitiosum esset, post mortem ostendit, sed lienem grandiorem, durissimum, & valde gravem, quippe ex densa compactum substantia quam Abr. Vaterus (5) cum dissecto *petasone porcino*, *fumo leviter indurato* comparavit. Decipit etiam lienis tumor, cum valde se extendit, aut cum ea continet quæ rarissime solet. Cujus utriusque constitutionis in uno eodemque homine exemplum Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ præbebit Historia (6). Is enim ascitis correptus signis, in quibus manifestissima erat humoris in ventre fluctuatio, paracentesim bis expertus, & pro aqua educto pure, a secunda hujus eductione postridie mortuus, lienem tanta habuit magnitudine, ut ab sua sede ad pubis ossa perveniens, viscera a fronte, & ab lateribus operiret, atque comprimeret, quippe tantumdem propemodum continens puris, quantum e vivente extractum fuerat; plurimum autem fuerat extractum. Pus quidem, non modo aquam, in liene inventum nonnunquam fuisse, alias (7) tibi commemoravimus; sed immani adeo copia repertum esse, non meminimus. In tanta non magni visceris extensione, & fluctuantis humoris sensu quis lienem potissimum culpasset? Doloris sedes, nisi forte inter initia, non id poterat significare. Colici enim vehementes, qui denique ingruerant, dolores, cum ab intesti-

(1) Vid. Bulchwald. Obs. Quadrig. Obs. 2. Ætiol. §. 6. (2) Obs. 2. cit. (3) c. 1.
(4) Progr. de hoc Tumore. (5) Differt. de Scirrhis Viscer.
(6) A. 1753. Obs. Anat. 5. (7) Epist. 36. n. 18.

Digitized by Google

norum compreſſione facile eſſent, non ad illam unam ventris partem attinere poterant. Suſpicio ex hoc dumtaxat aliqua poterat oriri, quod febri quartanæ, duodeviginti, aut amplius, menſes duranti, ſucceſſerat morbus. In admirando quoque illo caſu quem legeris apud Præſtantiſſimum Fantonum (1), quis in abſceſſu, ad umbilicum aperto, latere ſplenem, dixiſſet? Vix leviſſima conjectura duci poterat ab atrociſſimis doloribus de quibus maximæ infra ſiniſtrum hypochondrium queſta ægra fuerat. Splen tamen ad umbilicum prociderat, unde & tunc extractus fuit, & poſtquam fuerat anno quincto muliere mortua, quæ interea conceperat, & pepererat, ne quis dubitaret, extractum eſſe, nullus in cadavere eſt uſquam repertus; *cicatrices tantum in proximis partibus apparuerunt, quibus ille naturaliter adhærere ſolet.*

11. Quoniam autem in ſiniſtro hypochondrio aliud præter lienem eſt viſcus; hujus quoque tumentis ſingularem hiſtoriam mox indicabo; ſi prius de liene oſſeo, aut lapideo facto; de hoc enim alias (2) ad te recordaberis me ſcripſiſſe; illud adjecero quod in Sene, propter cranii obliquam formam Epiſtola LXII. (3) commemorato, animadverti. Splenicæ membranæ pars, quantam circulus diametro gemini tranſverſi digiti operire potuiſſet, oſſea facta eſſe videbatur, eique arctius viſceris ſubſtantia adhærebat. Partem hanc membranæ cum detraxiſſem, & dies aliquot in aqua maceraſſem, adhærentemque lienis ſubſtantiam abraſiſſem; nihil ſupereſſe aliud in membrana, vidi, quam tenuem & hic illic deficientem ex manifeſta materia tartarea incruſtationem. Itaque non me pœnituit tartareæ quoque materiæ locum in illa XXXVI. Epiſtola reliquiſſe, ut neque ex convexa lienis facie indurationem fere incipere, dixiſſe, indeque alio ſe extendere. Nam proximam induratæ parti membranam cum detraherem, non ipſam quidem ita duram, ſed rigidam tamen jam factam ſenſi, & hæc omnia in ea ſplenis facie vidi quæ diaphragma contingebat. Id autem num recte conjecerim alteram hujus muſculi compreſſioni poſſe tribui, nonnunquam poſtea dubitavi, cum faciem illam jecinoris quæ eidem eſt compreſſioni obnoxia, non eandem, niſi forte rariſſime, indurationem contrahere, animadverti.

Nunc ſingularem illam ventriculi Obſervationem jugiter, nec ſine moleſtia, tumentis ex Cel. Viro Lieutaudio (4) indicabo. De moleſto in regione ventriculi, quæ ſemper elatior erat, ſenſu plenitudinis, aut ponderis æger cachecticus primum, deinde hydropicus querebatur, & de quibuſdam circa eam regionem minime acutis doloribus. Libera erat deglutitio, ſed adſtricta alvus, ut non niſi datis quæ cierent, reſponderet unquam, imo vel tunc leviter. Vomendi erat cupiditas: vomitum autem neque natura, neque ars movere poterant: & quanquam de alimentis minimum toto hujus morbi tempore, ultimo autem nihil propemodum ſumebatur, non ille tamen plenitudinis, aut ponderis ſenſus decreſcebat. Poſt obitum denique ſupra modum extenſus, & plenus ventriculus inventus eſt, inteſtina autem omnia, quamvis ita anguſta, ut univerſa molem ventriculi non ſuperarent erant haud ſecus ac pylorus, omnino pervia; ut proclive fuerit ex his quæ in mortuo, & ex iis quæ in vivo obſervata fuerant, exiſtimare ad paralyſim ventriculi quandam morbum eſſe referendum. Et quoniam de Ventris tumoribus verba facimus, non reticebimus, ſi diutius is æger vixiſſet, facile tumorem alterius generis in eodem ventris latere fuiſſe apparaturum. Acerbiſſimi enim doloris, qui diebus ante mortem quindecim ibi ortus fuerat, cauſa in ſanguine reperta eſt inter Obliquos abdominis ſiniſtros muſculos ad duas libras effuſo. Sed neque dexterum hypochondrium ſine labe fuit. Jecur enim plures ſolidiſſimos continebat lapides, quorum aliqui ſupra ejus viſceris ſuperficiem manifeſtiſſime prominebant, accedebantque ad avellanæ magnitudinem.

12. Quibus de Calculis facile biliariis cum

(1) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 1. & 6. (2) Epiſt. 36. n. 14. & ſeqq.
(3) n. 16. (4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752.

Digitized by Google

cum plurima ad te alias (1) ſcripſerim, nec ſolum de hepaticis, verum etiam, idque præſertim, de cyſticis; perpauca reſtant quæ nunc addam, & primum quidem ex Epiſtola, quæ forte nuper in manus rediit, miſſa ante multos annos ab non ignobili Medico, qui meus olim perattentus Auditor fuerat. Sic autem ſcribebat quæ ipſe tum viderat.

13. SENEX qui ad annum uſque ſexageſimum ſextum ſine ullo notabili morbo pervenerat, gravibus ad ventriculum cruciatibus correptus eſt cum bilioſo, & copioſo vomitu, alvi adſtrictione, & febri non valde acuta. Medicus oleo dato ex dulcibus amygdalis recens expreſſo, alioque aliquo remedio ejuſmodi, morbum levavit, ſed non ſuſtulit, doloribus identidem redeuntibus; donec duabus magneſiæ drachmis in uſum tractis viſus ſibi æger eſt perſanatus. Sed, contra Medici conſilium, cum ad priores curas, ciboſque inſalubres reverſus eſſet; dolores quoque reverſi ſunt; cito autem, abacti magneſiæ uſu. Progreſſu interea dierum Medico diſplicuit, pulſum parvum eſſe factum, nec ſine aliqua intermiſſione, appetitum ciborum decreſcere, ſed præcipue aliquot interjectis diebus per alvum nigerrima reddi, atram antiquorum bilem referentia. Denique cum graviſſimum ingruiſſet deliquium, & mox deſiiſſet, ſubdelirare æger cœpit, & de acerbiſſimo capitis dolore queri. Itaque poſt dies ſeptem per hæc exactos, non ſine pulſus intermiſſione, & magna virium infirmitate, ſexto circiter menſe a morbi initio, deceſſit. ABDOMINE inciſo, & diducto, nihil vitii in ventriculo repertum eſt, neque in hepate, niſi quod paulo erat pallidius, quam ſolet. Sed ejus veſicula, triplo propemodum naturali major, nigerrimam bilem continebat, vel potius amurcam, in qua calculi erant octo alia alius figura, omnes autem rara magnitudine: præter quos in ipſis veſiculæ parietibus alii conſpecti ſunt ad decem, milii granis haud majores.

14. Minimi hi calculi in cyſtis parietibus animadverſi, ad eos facile attinebant quos tibi alias (2) in illius glandulis, aut certe inter ejus tunicas memoravi. Fortaſſe autem paulo iis majores per Cyſticum, & Communem ductus exitum molientes, at ob parvitatem minime in alvi fæcibus animadverſi, cruciatus illos ventriculi, & vomitus ciebant; cum maximi illi octo in veſicula ob magnitudinem quieſcentes, nullum ſui indicium darent ne ponderis quidem ſenſu; an quod iis quæ paulatim augentur, aſſueſcamus? Vides hic quoque nullam de ictero mentionem fieri. Certe autem Vir Nobiliſſimus pro quo non ita pridem per litteras conſultus ſum, vix poſtquam diu noctes omnes inſomnes duxerat ob graviſſimum ad regionem pylori corripientem dolorem, & perpetuos vomendi conatus, vix, inquam, ictericus tandem per intervalla fieri cœpit. Morbi tamen cauſam oſtendit ſanatio; dolore enim a ventriculo paulatim umbilicum verſus, indeque ad pubis regionem deſcendente, ubi aliquot ſubſtitit dies, denique coroporibus dejectis duobus non parvis, ad cubi figuram accedentibus, cruciatus omnis tum ventriculi, tum jecinoris; nam & hoc dolebat; tum inteſtinorum ſolutus eſt. Erant ea corpora ſubflava, ex ſtratis compoſita, nucleum complectentibus, & flammam concipientibus, ut ſpectatis omnibus, cyſticos eſſe calculos, non dubitares. Vide autem, quantum in eodem morbo variis in corporibus diſcrimen ſit. Fr. Slare (3) nobilem fœminam, hepaticis doloribus valde cruciatam, animadvertit *ſtatim* atque duos cyſticos calculos repetitis vicibus in Duodenum inteſtinum ejecerat, maximum ſenſiſſe levamen, illos autem *vix per aliquot horas* in tota inteſtinorum via perſtitiſſe, cum ipſi quoque non eſſent parvi; alter enim ambitum craſſioris ſuperabat digiti, alter autem erat tenuior, nec tamen multo. De ejuſdemmodi autem calculis illa quoque tibi legenda ſunt quæ Præſtantiſſimus ſcripſit Ellerus (4), cujus explicationem præſertim naturæ, & originis

(1) Epiſt. 37. (2) Ibid. n. 21. & 29.
(3) in Epiſt. edita a Sigiſm. Koenig in ſuo Lithogen. hum. Specim.
(4) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755.

Digitized by Google

ginis ejus lapidis qui per abſceſſum hypochondrii dexteri cum pure exierat, facile comprobabis tribus illis conſimilibus quæ tibi Epiſtola XXXVII. (1) protuli, exemplis. Simul cognoſces quæ Experientiſſimus idem Vir de renalium quoque calculorum origine eadem occaſione proponit, & lapidis etiam quem inter veſicæ urinariæ tunicas abditum conſpexit.

Ad alia autem Renum vitia attinent tum eorum hydrops, ſive a ſero flavo diſtentio, tum ſubſtantia ipſorum maximam partem deleta, tum indurata Adipoſa eorundem membrana, itemque in Aſcitica renum alter duplo major, alter juſto minor cum uretere, vaſiſque ſanguiferis valde contractis. Quas Cl. Bohemeri Obſervationes in eodem libro relatas invenies in quo alias, a me tibi ſupra (2) indicatas. Quod ſi eum librum verſans, in locum forte incideris ubi *Morgagnus* dicitur *nuper operam dediſſe, ut ſententiam de viis urinæ ex ventriculo ad veſicam novis argumentis confirmaret*; noli mirari qui ſcias in contraria huic ſententia me ſemper fuiſſe, & adhuc eſſe; ſed id nimiæ tribue erga me typographorum liberalitati qui alteram litterulam *g* addentes, non ſemel quæ ad alium omnino ſpectabant, mihi donare voluerunt.

15. Quæ de calculis paulo ante interjecta ſunt, & ipſa quidem ad Morbos attinent Ventris; ſed non modo ad iſtos, verum etiam ad ſuſceptum de Tumoribus ejuſdem ſermonem, cujus tibi obliti forte videbamur, ea ſpectant quæ noviſſime ex Bohemero indicavimus de renum hydrope, & de Aſcite. Ad nonnulla autem quæ de Tympanitide agentes, attigimus, illuſtranda facere poterit Programma ab Hambergero editum *de ruptura inteſtini Duodeni*, quam breviſſimus quidem, ſed ingens, lethaliſque tympaniticus tumor eſt conſecutus. Fac igitur perlegas. Nos enim tum eorum memores quæ de cæteris Ventris Tumoribus & multa, & varia ad te ſcripſimus, tum de alio hydrope non pauciſſima ſcribenda mox eſſe, cogitantes, non omnibus in quæ incidimus, immorari nunc poſſumus. Quamobrem haud alia, quod ad Meſenterium ſpectat, hic indicabimus, niſi ut ex Cl. Viris Henrico Henrici (3), & Joanne Fantono (4) excerpas quæ tunc nos fugerunt Obſervationes, Sepulchreto adjungendas. Hic enim magnum meſenterii tumorem, ille vero non paucos ejuſdem abſceſſus propoſuit. Et hæ quidem Obſervationes utiles ſunt; illæ autem utiliores in quibus mutata viſcerum ſedes Medicum poteſt decipere. Itaque totidem adjiciemus quas cum præclara illa Valſalvæ (5) conjungas, ventriculi e ſua ſede prolapſi, ibique tumorem efficientis ubi ventriculus ſecundum naturam eſſe non ſolet. Altera ea ipſa eſt quam ſupra (6) ex parte memoravimus, Cl. Langguthi: ut ſcirrhoſus enim tunicarum quæ pylorum cingebant, tumor immani craſſitudine hunc arctaverat, ita & pondere ventriculum omnino loco moverat, ut orificium ſuperius a diaphragmate ad maximam palmæ latitudinem diſtaret, fundus autem infra umbilicum in regionem hypogaſtricam protenderetur, & loco, ac mobilitate innatum omento magnum tumorem in vivente mentiretur. Altera autem Obſervatio eſt Cl. Schlenckeri (7), qui ventriculum vidit *pyloro ad os pubis uſque perpendiculari linea pertigentem*. Cujus prolapſus latis apta cauſa ex reliqua hiſtoria non apparet; præcipuum enim vitium propter quod tunc ſcripſit, inter ventris cætera viſcera in ovario ſiniſtro fuit *lapideo, magno, ponderoſo*, & omnino digno quod tot aliis accenſeas, a nobis alias (8) memoratis, Ovariorum Tumoribus. Quos inter deeſſe tamen credimus nonnullos ab laudato Fantono (9) propoſitos, ut cum ovarium ſiniſtrum decies erat naturali majus, & ſcirrhoſum, aut cum dexterum intus cavum, albicantem & durum globum ex materia ſebacea, ovo colum-

(1) n. 52. (2) n. 6. (3) Diſſert. de Abſceſſ. Meſent.
(4) De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 9. (5) Epiſt. 39. n. 14.
(6) n. 1. (7) Diſſert. de ſingulari Ovar. ſin. morbo.
(8) Epiſt. 38. n. 54. & ſeqq. & Epiſt. 39. n. 37. & ſeqq.
(9) Epiſt. cit. 8. n. 13. & 16.

Digitized by Google

lumbino ſimilem, continebat, aut denique cum veſicæ inſtar*, ambo turgebant ſero ſubflavo.

16. Etſi vero nullius generis tumorum muliebrium teſtium plura quam hujus tertii, exempla commemoravi, ubi de *Saccato* hydrope ad te ſcribens (1), illuc denique perveni, ut quærerem, num, & quomodo peritonæi, uteri tubæ, aliique ejuſmodi hydropes ab ovarii hydrope internoſci poſſent; quædam tamen generis ejuſdem Obſervationes ſuperſunt, quas haud inutile cenſeo hic tibi preſſe quidem, ſed ita indicare, ut facile queas cum prioribus illis, & cum iis quæ tum dixi, conferre, & quod melius tibi videatur tum de cognoſcendis, tum de curandis ejuſcemodi morbis conſtituere. Ut a vetuſtioribus incipientes, ad recentiora veniamus; editum fuit A. 1671. a Ludovico Salzmanno (2) exemplum fœminæ cui poſt diuturnam menſtrui ſanguinis ſuppreſſionem, abdomen ſenſim a ſiniſtro hypogaſtrio ſiniſtrum verſus hypochondrium attollebatur, abſentibus, aſcitis indiciis, & facie ſic ſatis colorata. Verum ex quo non ſine impetu in terram cecidit, brevi aſcitis indicia cum magno totius abdominis tumore, & paulo poſt mors acceſſere. In Ventre præter aquam, & pus ea copia quæ tantæ diſtentioni conveniebat, ingens tumor viſcera operiens inventus eſt, plurimas continens cyſtes alia alias magnitudine, aliaque ſingulas fere materia plenas. Tumoris autem communis tunica etſi contiguis partibus undique per membranas nectebatur, ſanuſque erat uterus; tamen cum tumor, ut in vivente inceperat, ita in mortua dicatur peculiariter *ſub inguine ſiniſtro* fuiſſe conſpectus; non a veri ſimilitudine procul abibis, ſi e ſiniſtro ovario ortum exiſtimabis: quanquam fortaſſe ad Saccatos alios, & aliunde natos hydropes referre males. Qualis certe erat is quem non ita pridem legi inter Obſervationes Medicas (3) Cl. Weſzpremi in viri cadavere qui per biennium pro aſcitico habitus, graveolentem humorem in quo magnæ hydatides natabant, concluſum oſtendit intra immanem quaſi veſicam, cujus erat collum inter veſicam veram, & Rectum inteſtinum implantatum, cum pars reliqua per celluloſum tantummodo contextum vicinis partibus annecteretur: & qualem, niſi quod nullæ in aqua limpida continebantur hydatides, fuiſſe, nunc video ex hiſtoria a Cl. Steubio (4) accuratius deſcripta, hydropem illum in quo alias (5) merito hæſeram, nempe Virginis cujus venter per decennium tumidus, etſi a ſiniſtris eminebat magis, neque aſcitis notas, imo colorem faciei floridum conjunctum habebat; tamen cum temere & aſciticus crederetur, & ferro propterea pertunderetur, & nimia ſtatim aquæ copia exhauriretur, ſicque citam afferret mortem, magnum tamen diſſecantibus obtulit membraneum ſaccum in quo aqua fuerat, nullis aliis annexum partibus, quam lieni, & reni ſiniſtro, quibuſcum ut vaſa communia habebat, ita firmiter cohærebat. Ut tibi igitur alias ovariorum hydropis de quo dubitare non poſſis, Obſervationes indicemus; ad eos qui ſuas poſt Ludovicum Salzmannum vulgarunt, ſicuti promiſimus, veniamus. Abr. Vaterus (6) fœminam propoſuit, quæ non ut duæ, de quibus paulo ante dictum eſt, aliæque, & in iis Vidua, de qua mox dicetur, anno morbi primo in falſa graviditatis ſuſpicione apud Medicos fuerunt, quæ res quanto longius curationem differt, tanto reddit difficiliorem, non, inquam, ejuſmodi ſuſpicione aſpergi potuit, cum ex viro ſuo, non alii modo, ſed & ipſa gravidam ſe crederet, jamque mammis humore, lactis non diſſimili turgentibus, notos ſibi ex quo gemellos, perquam difficili partu editos, utero geſſerat, infantis motus vel manu admota ſe percipere, confirmaret: quos motus poſt graviorem lapſum cum amplius non ſentiret, mortuum eſſe fœtum quoad vixit; vixit autem tres annos cum dimidio; non dubitabat, tumore ventris duriore

(1) Epiſt. indicatis 38. & 39. (2) De Abſceſſu interno miræ magnitud. &c.
(3) Obſ. 11. Caſ. 1. (4) Diſſert. de infelici hydr. ſaccati curat.
(5) Epiſt. 38. n. 63. in fin. (6) Diſſert. inſcripta Graviditas Apparens.

Digitized by Google

riore quidem, ſed primum non adeo ponderoſo, permanente, deinde vero mirum in modum aucto, & moleſto. Huic igitur eum maxima fœtidiſſimæ aquæ copia prægrandis tumor inerat, non ad uterum, quem in vaginam ſuo pondere detruſerat, ſed omnino ad dexterum ovarium attinens, quod in rotundas capſulas totum abierat, viſcido, ac purulento liquore oppletas. Sed longiſſime tumorem hunc tumor ſuperat in Cl. Nicolai Willi Diſſertatione (1) legendus. Cum enim in Vidua ſenſim tumere cœpiſſet abdomen, viribus interea, & appetitu integris, corporis habitu non cachectico, & lotio ſecundum naturam fluente, quinque annorum ſpatio majorem in molem accrevit, inæqualem tamen; nam a dextris magis prominebat; neque cum in lecto de latere in latus converteretur, ullum fluctuationis ſenſum faciebat. Quin cum intra annos aliquot ſic eſſet auctum, ut in perpetuo corporis paulo altiore decubitu ad ſpithamæ longitudinem infra genua, procerioris alioquin mulieris, propenderet, nec pedes erant tumidi, nec facies multum decolor, nec appetitus dejectus, nec ſitis, niſi matutinis horis, & vel tunc levis, nec febrilis pulſus; ſomnus autem pacatus. Sed morbo dein ad duodecimum uſque annum perſiſtente, abdomine autem magis tumente, pleraque horum mutata ſunt tandem, & quamvis a tumefactis, eroſiſque pedibus magna aquæ vis diſtillaret, ventre tamen non detumeſcente, illiſque gangræna correptis, mors ingruit. Nihil aquæ in ventre, in thorace, in pericardio inventum eſt; immani ejus copia intra membraneum ſaccum omnino concluſa. Cujus ſacci duplex erat tunica, & exterior alba, craſſa, fibriſque tenacibus compacta, cavum unum, origo una; ovarium enim dexterum in tam miram amplitudinem excreverat, vaſis Spermaticis quæ ad ipſum pertinebant, duodecuplo quam ſolent, craſſioribus.

17. In eadem quoque Diſſertatione (2) collectas invenies notas, per quas hydrops hic cognoſci, & ab aliis, uteri præſertim, diſtingui poſſe creditur, tum etiam (3) quam varius variis in corporibus reperiatur. Quæ omnia cum productis alias, aut nunc a me exemplis ſi conferas; quid crebrius, quid rarius tum in viventibus, tum in mortuis occurrat, perſpicies quidem: ſed non propterea, ſi me audis, quidquam pro certo in diagnoſi affirmare audebis, multo autem minus de efficaci, præſertim chirurgica, curatione promittere. Quidquid enim ſcribant nonnulli; Eruditus Diſſertationis Auctor ipſe quoque diſerte fatetur (4), *nullum medentium hactenus gloriari potuiſſe, ſe in hydrope hoc ovarii multa pollicitum fidem adimpleviſſe*: & quamvis ubi de paracenteſi tentanda loquitur (5), hujus neque locum, neque modum, nec rationem præcipue omittat curandi, ut tumoris parietes inter ſe coaleſcant; tamen primum omnium monet Medicum, & Chirurgum, ne *dubium* ejus curationis *eventum prædicere* omittant. Urget enim, & inculcat (6) illud in primis, ſigna adhuc deſiderari per quæ priuſquam ea ſuſcipiatur, ſcire liceat, ſitne aqua intra unum cavum collecta, an diſperſa in plura. Vides autem, vel quod venerat nobis in mentem (7), ex aquæ fluctuatione tunc ſenſibili, nunc vero nulla id diſcrimen conjicere, perlecta Viduæ noviſſime propoſitæ hiſtoria eſſe procul dubio abjiciendum. Cæteras mitto ſatis animadverſas, & tibi alio loco a me expoſitas difficultates: quibus potius nunc velim addas quæ ex Obſervationibus eliciuntur Virorum Cl. Georgii Chriſtiani Brehmii (8), & Stephani Weſzpremi (9), quarum neutram antea memoravi, quoniam hæc eſt ſine morbi ſignis, illa cum plurium Partium morbis eſt complicata. Quid enim Chirurgus ageret, ſi, ut ſecundus, magnum in ſaccum incideret, cum fœtido humore non parvam concretionem oſſeam continentem, quem ad ovarium ſiniſtrum attinuiſſe, quidam quaſi funiculus oſtendebat

(1) Diſſert. inſcripta Stupendus Abdom. Tumor n. 5.
(2) n. 9. (3) n. 10. (4) n. 66. (5) n. 18. (6) Ibid. & n. 16.
(7) Epiſt. 38. n. 64. in fin. (8) Diſſert. de Hydatidib.
(9) Obſ. Med. 1.

Digitized by Google

debat cum hoc colligatis, majori ex parte una cum proxima tuba, & ligamentis uteri putrefacto, & lacerato; ut pronum esset intelligere, unde orta esset Virginis illius ascites: aut quid ageret, si post non pauca Saccati hydropis indicia, ferro profundius in mollissimam tumoris partem adacto, pauca glutinosa aqua, hydatides autem plurimæ exirent: quæ post mortem a Brehmio inventæ sunt numero prope incredibili, cum crassissima scirrhosa carne singula quidem ovaria in *magnitudinem duorum pugnorum* extendentes, sed & ventris pene omnia viscera, & diaphragma quoque obsidentes.

18. Igitur Saccati hydropis non alia prudentius curatio laudari posse videtur, quam probata alias (1) a nobis palliativa. Sic enim sæpius, & paucioribus quidem, levioribusque cum incommodis vivere diutius, multosque ad annos potuerunt ægrotantes; quin etiam casu, & natura opitulante, nonnunquam sanari. Vide sis quid acciderit Virgini, cujus historiam accurate scriptam diligentiæ Villi (2) debemus. Cum enim quatuordecim annos tantam ventris molem pertulisset, ut intra octo annos primos pondus corporis duplo majus ad lancem esset, quam antequam morbus inciperet, annum videlicet agenti vigesimum secundum, tandem in ventrem prolapsa, crepitu intus percepto quasi tympani disrupti in regione sinistra epigastrica (quæ res, & initium tumoris ex latere eodem pelvis, & signa etiam quædam, ejusmodi hydropes de quibus hic loquimur, comitantia, ad horum aliquem hunc facile referendum esse, indicabant) tantam limpidæ, & inodoræ aquæ per intervalla mingere copiam cœpit, ut intra novem dies ventris tumor evanuerit, nec longo post tempore sic convaluerit, ut annos jam quinque, cum historia edita est, valetudine satis prospera uteretur. Antea vero a Cl. Christoph. Ernesto Cono (3) edita Observatio fuerat Matronæ, quæ, primum gravidam se esse, credens, quinquennium exegerat ventre tumido, sed florido faciei colore, appetitu integro, somno tranquillo, respiratione satis libera, nullo pedum tumore, urina non imminuta, deinde vero tumentibus pedibus, ventre autem adeo distento, ut mox dicetur, cum septem jam annos perstaret morbus, ipsa prolabens, ad siliceum stratum gravissime abdomen allisit. Mox autem idem ipsi, quod Virgini, accidit, ut ejusdem generis urinam ea copia subinde excerneret, quanta, largo etiam spontaneo sudore adjuvante, ad inaniendum ventrem satis fuit, qui sic rugosus, ac plane collapsus, ultra genua extendebatur: itaque biennium sana vixit, donec epidemica dysenteria extincta est. His duabus igitur fortuitus lapsus tam felix fuit, quam totidem infelix de quibus supra (4) dictum est. Et ne forte suspiceris, Virgini huic, & Matronæ ideo aquam profluxisse, quod non ventris, sed uteri cavo includeretur, ut in quibusdam a Cunrado (5) memoratis, quarum felix pariter lapsus fuit; pro certo habe, duabus de quibus dicebamus, aquam ex utero non effluxisse, ut pote quæ non præter voluntatem reddebant, imo pro arbitrio poterant cohibere.

19. De eo autem quem modo dicebam Uteri, aut de hujus Tubæ Hydrope sane perpauca sunt quæ indicem Sepulchreto adjicienda. Nempe hydropis tubæ exemplum unum quidem, & a me tibi alias (6), sed nimis presse, cum liber deesset, memoratum, nec vulgare profecto exemplum, quippe tubæ libras aquæ centum circiter, & quinquaginta continentis in muliere quam, primum gravidam, deinde asciticam putatam, dissecuit Abr. Cyprianus (7), qui curandam suscipere noluerat, & sapienter quidem; nam præter aquam, intra tubam multos offendisset *tumores carcinomatosos*. Hydropici autem Uteri exemplum a Brehemio (8) habebis in Matrona quæ, cum a Medicis plurimis Saccato hydrope laborare jam per biennium crede-

[1] Epist. 38. n. 71. [2] Dissert. ad n. 16. supra cit. n 6.
[3] Dissert. inscripta Casus Hydropicæ lapsu sanatæ. [4] n. 16. [5] Dissert. de Hydr. Uteri c. 4. §. 3.
[6] Epist. 38. n. 16. [7] Epist. hist. exhibit. fœtus hum. post 21. menses &c.
[8] Dissert. supra ad n. 17. cit. §. 2.

Digitized by Google

crederetur, sumpto medicamento emmenagogo saccos ex utero edidit septem, quorum uno quidem sceletum fœtus continebatur, reliquis autem serum gravissime olens; ut hydropem ab infelici graviditate ortum esse, intelligeres, intra saccos tamen conclusum. In historia autem quæ apud Cunradum (1) legitur, uno ingenti utre comprehensam vim aquæ immanem reperies in muliere quæ præter ponderis sensum, nulla alia de re quærebatur; pedibus non tumidis, & sine ullo, dum corpus moveret, fluctuantis aquæ sensu, &, quod maxime omnes mirabantur, per sexennium circiter; tot enim annos tumorem gesserat; non solum non erat emaciata, sed neque menstruis, rite provenientibus, purgationibus unquam caruerat. Quæ res, & ipsa dissectio dubium facere te potest, an uter ille pro utero fuerit habendus; plurimi enim ex iis qui sectioni intererant, corpus aliud potius quod uterum referebat, ejusque sedem obtinebat; indeque tumor pugni magnitudine primum inceperat; revera uterum fuisse, suspicabantur. Sed quoniam id ipsum corpus & scirrhosum, & aliis vitiis depravatum erat, neque cum vagina, sub ipso prorsus occlusa, communicabat; communicabant autem sanguifera vasa, per utrem illum repentia; tu cum omnia perlegeris, attenteque perpenderis, an saltem pro uteri distenta parte uter ille sit accipiendus, conjicies, intereaque ex Dissertatione eadem (2) notas considerabis, per quas uteri hydrops posse dicitur ab aliis sive hydropis speciebus, sive uteri ipsius morbis, ut Scirrho, & Cancro, internosci.

20. Quod ad hos ultimos attinet, meis duabus, alias (3) propositis, Observationibus totidem poteris adjungere ex Cl. Viris Rieslingio (4) & Roederero (5), & cum ea quoque ovariorum, & urinariæ vesicæ constitutione, quæ a me, & quæ ab illorum utroque, aut altero tunc simul inventa est, comparare. Hic enim de Utero, & Vesica, cæterisque Urinariis, & Genitalibus Partibus a me alia non adduntur, quippe de ipsarum morbis plura insequentibus Epistolis scripturo. vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVI.

Ad Urinariæ Vesicæ Morbos potissimum spectat.

DE Morbis qui ad Urinarias, & qui ad Genitales Partes attinent, ut superiore Epistola pollicitus sum, scripturus, primum Observationem afferam ad utrosque spectantem, deinde alia quæ ad hos singillatim pertinent, tecum hisce, & proximis Litteris eadem qua solitus sum, ratione communicabo.

2. ANICULA, quæ doloribus ad infimam ventris partem, inter mingendum præsertim, septem jam menses laboraverat, primis quidem mensibus in Nosocomio fuerat. Unde domum reversa, novissime eodem rediit, cruciatibus illis acerbissimis sævientibus, & urina, quotiescunque reddebatur, multum pus deponente. Convulsionibus denique prehensa, decessit prope finem A. 1757. EX CADAVERE quod non nisi aliquot a morte diebus inspicere poteram, cum statim intestina saltem detrahi jussissem; præsens tandem omnia quæ urinæ, & generationis causa creata sunt, organa, tum deposita, perlustravi. Inter ovaria alba, scirrhosa, parva, parvus quoque uterus fuit, intus, extraque sic satis sanus, nisi quod exterius in fundi tergo habuit rotundam quasi papulam, subalbo pure plenam. Sed vagina, e cujus orificio fœdissima prodibat materia, itemque vesica dis-

(1) Dissert. supra ad n. 18. cit. c. 1. §. 14. (2) c. 3. §. 3.
(3) Epist. 38. n. 34. & Epist. 39. n. 33. (4) Dissert. quæ inscribitur Uterus post part. inflam. §. 13.
(5) Dissert. de Uteri Scirrho n. 18.

Digitized by Google

diſſectis, univerſa utriuſque interior facies apparuit quaſi exeſa, cinereoque, craſſo, fœtidiſſimo pure operta, quod ſi cultri manubrio auferre velles, ſequebatur ſimul exeſæ utriuſque illarum ſubſtantia; ut manifeſtum eſſet, ambas teterrimo carcinomate laboraſſe. Puris autem tantum fuerat, ut veſica, quæ antequam incideretur, lotio ſemiplena viſa erat, ſic a pure, quod continebat, apparuerit. Cæterum cum uterque ureter, & præſertim dexter, latior eſſet, nihil vitii in perfectis renibus potui deprehendere.

3. Hiſtoriam hanc protuli, ut cum aliis conferas, quas alias (1) indicavi, in quibus & mea (2) eſt, diſſimilis in quibuſdam, ſed in eo ſimilis quod gravis morbus ſimul genitalia, & urinaria inſtrumenta occupaverat. Nunc alia, ad hæc ſecunda ſingillatim pertinentia, adſcribemus.

4. Et primum cum eam Epiſtolam releges in qua de Urinæ Difficultate a calculis præſertim verba facientes, de aquis attigimus quædam ad eos gignendos, aut præcavendos magis idoneis (3), adjungas velim experimenta, quæ multa, & diligenter in patriis, alieniſque aquis examinandis habuit is quem mœrenti Bononiæ ſuæ mors immatura eripuit nuper; Vincentius Menghinus (4). Deprehendit enim vel inter puteales, quaſdam quæ non modo calculos non augeant, ſed & imminuant, aliquoſque plane diſſolvant. Eædemque a calculoſis aliquot epotæ, & ad vina, & jus conficiendum in uſum tractæ, vires iſtas felici eventu comprobarunt.

Cum acu autem illa per virilem urethram intra veſicam traducta, & ſibi increſcente calculo adaucta, ſicuti eadem propoſui Epiſtola (5), conferre poteris triticeam quoque ſpicam (nam de hordeacea (6) ibidem legiſti) quam vir alter (7) cum ruri olim eſſet, ibique arenarum mictu valde cruciaretur, candelæ tenuis loco in urethram immiſerat, retrahere autem ob repugnantes, non ſine acerbiſſimo videlicet dolore, ariſtarum aculeos non potuerat, ideoque intra illam reliquerat, lithotomus denique ex ipſa veſica extraxit racemi inſtar quem petroſa materia incruſtaſſet. Cum hæc contuleris; ea quoque conferes, quæ tum adnotavi, ut magnum, quod inter meam eſſet, & aliorum ejuſmodi Obſervationes, diſcrimen pateret.

5. De obice autem qui urinæ egreſſui ab excreſcente Proſtata glandula opponitur, non iiſdem tantummodo Litteris, ſed & aliis, illiſque præſertim quæ eas proxime anteceſſerant (8), a me tibi ſcriptum eſſe, memineris. Nunc vero alia addenda ſunt. Quod enim ego tuberculum in ipſo urethræ initio nonnunquam deprehenderam, & pro excreſcentia Proſtatæ, ſaltem inchoata, habueram, id tuberculum noviſſime legi, ſine ulla dubitatione accipi pro naturali omnino, & omnibus communi particula, Uvulamque appellare a Cel. Anatomico, cujus nomen hic non ideo omitto, quod ejus ingenium, diligentiam, & cætera merita non tanti faciam, quanti debeo, & hæ ipſæ meæ non uno loco oſtendunt Epiſtolæ; ſed ut meam conſuetudinem ſervem, quotieſcumque ab Docto aliquo, & Spectato Viro qui vivat, & præſertim qui ex Cœtu illo Inclyto ſit ex quo ipſe eſt, cogor pro veri ſtudio diſſentire. Igitur ſi in omnibus ſua iſta Uvula eſt; utar enim, brevitatis cauſa, hic eo nomine; jure miratur, a me non eſſe conſpectam. Multo autem magis mirari ipſe hoc deberem, qui (9) cum ibi leviter extantem lineam quæ ad Seminalem deſcendit carunculam, imo in caruncula hac longe tenuiſſimam lineolam alteram, quæ videlicet conditi in ea Sinus orificium eſt, perviderim; corpus tanto extantius, & cum uvula comparandum, oculis aſſequi non potuiſſem: nec vero tunc ſolum cum lineolam caruncullæ primum animadverti; ſed neque antea, neque poſtea cum eam urethræ partem, ſecundum naturam quidem ſe habentem, attente inſpectarem, id quod a

[1] Epiſt. 47. n. 26. [2] Epiſt. 39. n. 33. [3] Epiſt. 42. n. 17.
[4] Comment. de Bonon. Sc. Inſt. Tom. 4. in Opuſc. [5] n. 28. [6] n. 29.
[7] Hiſt. de l'Acad. R. de Sc. A. 1753. Obſ. Anat. 1. [8] Epiſt. 41. n. 17. & ſeqq.
(9) Adverſ. Anat. I. n. 9.

Digitized by Google

me quoties ſit factum, non dico: hoc tantum dico, vel ante hujus initium ſæculi a me fieri cœpiſſe, quot autem in cadaveribus, Bononienſes, & Venetos Amicos ſcire; nam Patavii per hos annos quatuor & quadraginta in quot fecerim annis ſingulis ſive in Gymnaſio, ſive in Noſocomio, Studioſi omnes conſpexerunt. Quid ergo eſt? Non quod aliis contigit, in dubium voco. Sed quod mihi contigit, ingenue expono. In tanto enim inſpectionum mearum numero ut quam raro id viderim, plane intelligas, ſic habeto, quotcumque huc pertinent, ad eas perpaucas redire quas tibi jam ſcriptas alibi, hic tantummodo commemorabo, aut ſi nuſquam ſcribendi occaſionem habui, huc fideliter adſcribam. Vide igitur, ut in Sutore (1) uvulæ iſtius pyriforme inchoamentum offenderim; erat enim aliquanto major, quam ſubjecta Seminalis caruncula, cum in Aſcitico (2), itemque in Ruſtico (3) grandiorem, quippe æquantem mediocrem uvæ acinum, deprehenderim, paulo autem in eo majorem, cujus ob id unum protinus hic deſcribetur hiſtoria.

6. VIR ſexageſimo anno proximus, lacertoſus, procerus in Noſocomio ex ſuppurata thoracis inflammatione erat mortuus quinctodecimo morbi die. Ad me igitur qui ante Januarii finem A. 1755. in Gymnaſio Anatomen inchoaveram, nulla ex illo, niſi ventris, viſcera allata ſunt [4]. In quibus præter naturam quæ eſſent, hæc ſolummodo animadverti.

IN VENTRICULO ex pylori annulo perparva exſtabat ſubrotunda excreſcentia, intus, extraque concolor eidem annulo, cujus ex ſubſtantia erat facta. In meſenterio raræ quidem erant glandulæ; ſed majores, quam pro ea ætate. Lien potius parvus, intuſque diffluens prepemodum. Arteria Magna intus oſtendere incipiebat maculas albidas, in os poſtea abituras. Veſica demum urinaria cum eſſet immiſſo aere ſatis diſtenta, parva apparuit ſi cum hominis ſtatura, & ventris pleriſque viſceribus conferres. Attamen aperta, non viſa eſt habere tunicas valde craſſas, nec vitium aliud ullum, niſi quod ab orificii poſteriore parte intra illam exſtabat corpus parvi ceraſi figura, & magnitudine, quod per ſubjectæ urethræ initium quo magis deſcendebat, eo magis, magiſque ſe extenuabat ita ut ad Seminalem caruncolam non perveniret. Læve erat exterius, ibique, & interius album, & evidenter adeo cum Proſtata glandula continuatum, cæteræque ejus ſubſtantiæ ſimile, ut ex ea excreviſſe, non dubitares.

7. Nunc ſi quartam hanc & tres quas antea (4) indicavi, meas excreſcentiæ hujus deſcriptiones cum ejus uvulæ de qua loquimur, deſcriptione comparaveris; proclive tibi erit perſpicere, eadem me vidiſſe, ſive parvum, ſive majus jam factum erat id corpuſculum. Cur ergo ſi in omnibus eſſet, in aliis, innumeris propemodum, non vidiſſem, quorum eadem loca pari, ut ſoleo, attentione ad id uſque tempus inſpectaveram, ſatis aſſequi non poſſum. At enim, inquies fortaſſe, vide, ne memoria te fallat; ex tuis enim ſcriptis in nonnullis quoque aliis meminiſſe videor, te ad ea loca excreſcentias conſpexiſſe. Ego vero conſpexeram tum ad ea loca, tum in iis ipſis locis, ſed non ejuſmodi excreſcentias. Quam enim in Cortinio (5) deſcripſi, ad ea quidem loca, ſed ad latus erat, neque ex Proſtatæ, ſed ex veſicæ ſubſtantia. Quam vero duodecim poſt illam annis a me viſam in Sene quodam Epiſtola I. Anatomica (6) memoravi, ad urethræ quidem initium ita uti veſicæ orificium fere obturaret, inventa eſt, ſed carnea, inæqualis, flaccida, ſubrubra. Quæ autem in quodam repente mortuo (7) a me tibi deſcripta fuit, ea quidem & forma, & ſede, & ſubſtantia, & origine cum ea de qua hic agimus, omnino conveniebat; ſed hoc diſcrepabat, quod duplex erat; non una. Magis autem diſcrepabat duplex illa excreſcentia quam in Muliere (8) a me deprehenſam legiſti, ut pote quæ non modo erat ex duabus non inter ſe, ut in illo, contiguis ſed ex duabus adeo ſejunctis, ut ſin-

[1] Epiſt. 37. n. 30. in fin. [2] Epiſt. 41. n. 18. [3] Epiſt. 43. n. 24. [4] n. 5. in fin.
[5] Epiſt. 42. n. 13. [6] n. 43. [7] Epiſt. 42. n. 11. in fin. [8] Epiſt. 39. n. 33.

Digitized by Google

ſingulæ e ſingulis orificii lateribus intra veſicam prominerent, apicem digiti pollicis æquantes, eædemque erant inſuper abnormi figura; ambæ cæteroquin albæ, & ex circumjecto urethræ glandoſo corpore productæ, quod ipſum quoque album hic erat, & durum, & craſſius factum. Hoc enim corpus etſi ego non univerſe dixero muneribus Proſtatæ fungi; huic tamen in eorum quibuſdam reſpondere, non negabo. Quod addere volui, quoniam in mulieribus quoque uvulam iſtam, minus tamen, quam in viris prominentem, poni video; quanquam mihi nondum contigit, ut ejuſmodi ſive parvulam, ſive majorem excreſcentiam ibi in fœminis, ubi in maribus, invenirem. Et ne forte ſuſpiceris, ſi antea quam ſummam urethram toties in utroque ſexu perattente examinarem, ea quæ de iſta uvula noviſſime propoſita ſunt, legere potuiſſem, me ipſam facilius in viris, mulieribuſque fuiſſe agniturum; omnes quas perbrevi hoc tempore ex quo ea legi, habere potui diſſectiones, quamvis nihil ferme præter quod ad propoſitum hoc attinet noſtrum, dignum contineant ut præſcribantur; tecum fideliter communicabo, & a fœmina initium ducam.

8. VETULÆ in hoc Noſocomio neſcio, quo morbo ſublatæ, urinariæ, & genitales Partes in Gymnaſium, ubi Anatomen docebam, allatæ ſunt paulo ante finem Januarii menſis anno hoc 1759.

IN GENITALIBUS quod præter naturam eſſet, nihil niſi unam, aut alteram ſubrotundam prominentiam adnotavi, utramque parvam, & in facie intima poſteriore uterini fundi nonnihil exſtantem, quales in eodem fundo majores, minoreſve a me tibi alias deſcriptas eſſe, memineris. Quod vero ad urinarias attinet Partes, in renem dexterum præter communem omnibus arteriam Emulgentem, alia, in nonnullis a me, ab aliiſque pluribus Anatomicis viſa, ferebatur ex trunco pariter arteriæ Magnæ. Sed hoc præter frequentiorem naturæ conſuetudinem; illud vero habuit ipſe Aortæ truncus præter naturam non modo ut quod in ſenioribus alioquin ſolet, non parvas intus oſtenderet albas maculas, futuri oſſis indicia, verum etiam ut anguſtior eſſet quam mulieri, non ita humilis ſtaturæ, conveniret. Sana veſica nullam ad ad imum prominentiam, nullamque pariter ad ſummum urethra, imo ne prominentiæ quidem veſtigium ullum habebant.

9. VIRI ſexagenarii, ut videbatur, cadaver eodem tempore, ibidemque conſecabatur. Quo de viro nihil aliud ſcivi, niſi olim priuſquam Patavii mendicaret, in triremibus fuiſſe, rixarum cauſa fortaſſe damnatum. Certe acceptorum vulnerum cicatrices plures in abdomine, proximiſque partibus apparebant.

VENTRE, & Thorace diſſectis, nullum ex iis vulneribus in eorum cavum perveniſſe, præter unum compertum eſt, quod tamen in omento ſubſtiterat, quippe cujus particula, ſubjectis viſceribus illæſis, agglutinata hærebat intra elypticam pertuſi olim peritonæi foveolam. Ventriculus ferme inanis, & tamen grandior, interius levem oſtendit phlogoſim, œſophagum verſus, Tenuia autem inteſtina colorem exterius e flavo fuſcum, cyſtica bilis flavum, ſed dilutum, & obſoletum. Jecinoris facies cava a dextris macula fœdabatur nigerrima, figura ad aream circuli quaſi accedente, cujus diameter tranſverſum digitum pollicem non ſuperaret. Cum ſubeſſe humoris quidpiam videretur; jecinoris tunicam qua operiebatur, incidi, & ſemiconcretum ſanguinem eſſe, cognovi, non valde profunda fovea comprehenſum. Interior facies Magnæ arteriæ particulas quidem habuit oſſeas; ſed disjectas, parvas, nec multas. Quas inter; ut de Thoracis quoque Partibus aliquid dicamus, major certe fuit quæ orificio ipſi erat impoſita quod deſinebat apertus olim in fœtu canalis arterioſus. Cor magnum: venæ autem Coronariæ oſtium pro valvula nihil aliud habuit, quam tenue filamentum, ab ſuperiore oſtii ora ad inferiorem productum. Quod hic, ſicut alia etiam, retuli, ut intelligeres, meam ad parvarum rerum diligentem fuiſſe in hoc cadavere obſervationem. Quanto igitur diligentius a me quæſitam uvulam fuiſſe, putas, in veſicæ oſculo hujus, & alterius de quo mox indicabitur, Viri, ejuſque de qua paulo ante dictum eſt, Vetulæ; præſertim

Digitized by Google

cum in hoc, jam aperta vesica, exstare aliquid intra proximam urethræ partem necdum apertam videretur, subrotundum, & mediocriter prominens. Verum enimvero urethra porro incisa, continuo apparuit, deceptum me esse, imo omnes qui aderant cum exercitatis Prosectoribus studiosiores Adolescentes; has enim Observationes, ut fere soleo, publice habui. Quæcunque enim fuerit deceptionis causa; certe nulla omnino prominentia fuit, quæ toto illo spatio quod vesicam inter, & Seminalem carunculam interest, a nobis conspici jam posset.

10. Quoniam autem veri discendi adeo cupidus sum, ut quidquid novi de Corporis structura audio, aut lego, perquirendum mihi existimem vel in iis Partibus in quibus centies a me perlustratis nihil ejusmodi vidisse memini, easque Partes quasi nunquam antea inspexissem, solicite aveo, iterum, iterumque, non sine eorum qui me adjuvant, non obscura admiratione, & fortasse tædio, inspectare; per mihi gratum fuit per illos eosdem dies occasionem incidisse vesicam tertiam examinandi. Itaque petii, ut ejus Viri cujus ad te historiam scripsi extrema Epistola LXIV. (1) non solum thoracis viscera, in quibus morbi erat sedes, verum etiam urinæ inservientia organa ad me afferrentur. Cum igitur vesica, & urethra apertæ satis mihi idoneæ viderentur, in quibus prominentiam istam attente quærerem; feci id quidem; sed frustra feci; nulla enim prorsus reperta est. Quin etiam, cum deessent, absoluta Anatome, humana cadavera; in cane non parvo inquirere placuit. Hunc in Gymnasio, more Majorum, viventem secari jusseram cum ob alia, tum insuper ut appareret, num inter pericardium, & cor sive in hujus systole, sive in diastole interstitium relinquatur nullum, ut non ita pridem legeram, sed pericardium in viventibus saniisque semper quidquid continet, exacte adeo complectatur, nihil ut vacui intra ejus cavum supersit. Vt enim obvia, ita dubitationibus minus obnoxia ea mihi ratio ad id cognoscendum visa est, si canis thorace sic aperto ut sanguis non multus effunderetur, statim, dum cor adhuc suos valide exercet motus, experiremur, an pericardii, necdum incisi, membrana cor arcte adeo contingeret, ut nullo modo, aut certe non facile inter duos digitos apprehendi, attollique posset. Quod vero potuit multo facillime, non uno experiente, & conspicientibus omnibus: in aliisque postea canibus idem periculum eodem exitu factum esse, scio. In eo igitur cane postquam, id quod sæpe alias feceram, an Seminales vesiculæ non desint, sed, ut nonnulli videntur credere, sint minus conspicuæ, frustra quæsivissem; frustra pariter istam uvulam perquisivi. Aperta enim vesica, & urethra, ut nihil in prima eminere vidi, nisi duo illa teretia corpora quæ ab ureteribus descendentia, ad angulum denique inter se coibant, sic ab eo angulo nihil ad carunculam usque Seminalem prominere conspexi, nisi lineam illam in quam se ea corpora producebant, multo ipsis tum angustiorem, tum humiliorem. Nihil, inquam, exstare inveni, neque illud in vesica esse trigonum, ut video appellari, de quo in hominibus quid antea, nedum postea, observaverim, & quid de ipso mihi sentiendum videatur, deque aliis ejusmodi rebus quoniam non est hic multa dicendi locus; ad uvulam de qua necesse habui hic loqui, confestim redeamus. Pro morbosa enim Prostatæ excrescentia non immerito a me esse acceptam, ex iis quæ in hominibus mihi aut plerumque non occurrerunt, aut nonnunquam occurrerunt, te intellexisse, non dubito.

11. Neque aliter ab aliis, & nominatim a Valsalva, & Pohlio acceptam fuisse ex iis intellexeris, quæ alias ad te missis Epistolis XLI. (2), & XLII. (3) significavi. Cum enim visa ab utroque indidem orta ex senili Prostata esset, referretque altera pyrum, altera cerasum, qualibus videlicet formis a me quoque fuit in Sutore illo de quo alibi (4), & in Viro de quo supra (5) dictum est, olim animadversa; nec Valsalva, nec Pohlius pro certa

[1] n. 19. [2] n. 6. [3] n. 37. [4] Epist. 37. n. 30.
[5] n. 6.

Digitized by Google

certa quadam naturali Proſtatæ particula, quæ forte grandior facta eſſet, habuerunt, ſed omnino pro excreſcentia, ut erat, ſive pro tumore præter naturam. Et ſane quantum Proſtata glandula obnoxia ſit excreſcentiis quæ ex ſuperiore ejus ambitu, aut undique, aut certa e parte intra veſicam ſe attollant, facillimum mihi eſſet oſtendere, ſi placeret quæ alias (*) ſcripſi, hic iterare. Satius erit, ſi ea relegas: quæ etſi multa ſunt; non alia tamen deſunt quæ addas, velut Cl. Fantoni (1) exemplum illud, in Sepulchretum referendum, ſexagenarii videlicet hominis qui poſt diutinum, ac permoleſtum urinæ ſtillicidium mortuus, Proſtatam habuit non modo purulentam, duram, ac præter modum tumidam, ſed & *infimam verſus partem veſicæ longe lateque productam*: erat autem, quod alias (2) ad te ſcriptis adjunges, *perexigua capacitas veſicæ: craſſiores autem membranæ*. Noli mirari, quod lotii non ſuppreſſio, ſed permoleſtum dumtaxat eſſet ſtillicidium; nam in Pohlii etiam caſu frequentiores ſolum ad mejendum ſtimuli, quibus ſe addebant ſtatis temporibus dyſuria, & ſtranguria, memorantur, & in Medico illo apud Valliſnerium, a me Epiſtola XLI. (3) indicato, quamvis excreſcentia quæ a Proſtatæ ſubſtantia intra veſicam aſcendebat, nucis juglandis magnitudinem æquaret; tamen ſuppreſſioni urinæ hujus tantummodo ſtillicidium ſucceſſit, cum urethræ cruciatibus, & teneſmo conjunctum: neque ipſe de Muliere, & Viro, quorum eiuſdem generis excreſcentias ſuperius (4) commemoravi, aliud, quod ad has ſpectaret, accepi, niſi illam aſſiduo urinæ ſtillicidio affectam, hunc vero auditum ſuiſſe, aliquando conqueri de urinæ acrimonia, & veſicam vidi utriuſque, ſicut in Medico quoque illo fuerat, urina diſtentam. Itaque appareret, pro varia rerum circumſtantium, quarum aliquæ ſunt certe variabiles, diſpoſitione aliud aliis creari incommodum, & majus, minuſve urinæ egreſſui objici ab excreſcentiis Proſtatæ impedimentum.

12. Satis autem cum his quæ modo dicebam, convenire, gaudeo Obſervationes tres quas ibidem lego, ubi eam uvulam proponi video qua de ſermo hic eſt inſtitutus. Cum enim in tribus inventa eſſet uvula iſta parvæ nuculæ (an avellanæ?) craſſitudine; primus cum frequentibus ad mingendum ſtimulis permoleſta urinæ difficultate, alter octo jam dies iſchuria, cui per catheterem medebantur, tertius alterutra; nam utra ignorabatur; affectione laboraverat; omnium autem veſica lotio inventa eſt valde plena. Sed in hoc diſcrepamus, quod illis aucta creditur fuiſſe uvula; cum meæ mihi Obſervationes perſuadeant, inde ubi nulla eſſet uvula, præternaturalem omnino excreſcentiam e Proſtata extitiſſe. Meaſque illud adjuvat Obſervationes, quod & alibi (5) animadverti, & hac quoque Epiſtola confirmavi, nulla in junioribus, omnia autem quæ vidiſſe, aut legiſſe antea minimi excreſcentiæ iſtius exempla in ſenibus fuiſſe, quos videlicet morbis eſſe magis obnoxios, & nominatim *urinæ ſtillicidiis*, & *difficultatibus*, nemo ab Hippocratis (6) uſque temporibus ignorat. Neque obeſt illud alterum quod una a me animadverſum legiſti, eas excreſcentias eſſe conſueviſſe ex illa per quam exſtans linea ducitur, Proſtatæ parte; nam facilius eſt, lineam jam nonnihil exſtantem tumidiorem fieri; & non ex ea ſolum parte excreſcentias Proſtatæ incipere, ibidem oſtenſum eſt.

In eo autem non minus diſcrepamus, quod iſta uvula excreſcendo ſedes morbi ſit frequentioris quidem, ſed ignoratiſſimi. Non rarus eſt, utique; ſed tamen non ita frequens, ut tametſi de tribus illis ægris ſecundus, qui perſenex erat, a Medicis non aliter tractaretur, quam ſi veſicæ paralyſi laboraret, cui nempe cauſæ tribuitur is morbus, ſenibus adeo communis; propterea conſequatur, non ſæpe quoque aut paralyſi, aut ſaltem infirmatis ob ætatem expellentibus veſicæ viribus eſſe tribuendum: & ſane ſi hæc ignota hactenus, ut creditur, cauſa frequentiſſima

[*] Epiſt. 41. n. 17. & 19. [1] De Obſ. Med. & Anat. Epiſt. 8. n. 18.
[2] Epiſt. 42. n. 33. & 35. [3] n. 17. & 19. [4] n. 7.
[5] Epiſt. 41. n. 19. [6] S. 3. Aph. 31.

Digitized by Google

ma esset; mirari oporteret, quomodo inter examinatas illas sexaginta, aut septuaginta vesicas non nisi eæ tres fuissent, in quibus hæc occurrisset causa. Quî vero dici eadem possit hactenus ignoratissima, ego quidem assequi non valeo: nec solum propter illa hoc dico quæ tot ab aliis jam vulgata exempla indicavi (1); verum ob id maxime, quod illud dictum sit ubi hæc ipsa verba mox proferuntur Santorini (2), *Vesicæ osculum, cui prominulum corpus præfigitur, quod* in affectis vesicis sic prominet aliquando, *ut urinæ iter prorsus intercludat*. Et in Figura quidem cujus explicandæ causa hæc scripserat Santorinus (utrumque igitur ante hos annos sex & triginta) sed de morbo cujus uvulam esse causam, diserte ibidem, ut vides, scripsit, cur, quæso, non idem dicitur? Imo quasi is qui ita scripserat, ea quæ explicavit, minime animadvertisset, dubitatur, an eadem delineatori potius debeamus, qui fideliter quæ videbat, expresserit: idque eo magis, quia in Santorini libro, cujus gratia, ut cæteræ, ita & ea Figura, adjecta est, frustra quæritur istius uvulæ descriptio, & de trigono vel unum verbum in illo ipso articulo qui ei respondet Figuræ. Sed tu Santorini librum inspiciens, sicuti Figuræ illi respondere, non dubitabis caput X. quippe inscriptum *de Virorum Naturalibus*, ita invenies, eam ipsam Figuram sæpe in margine ibi indicari, & verba tandem bis fieri (3) de iis quoque particulis de quibus loquimur. Et primum quidem sic: *quanquam aliquando ad cervicis Vesicæ osculum posterius quidpiam, de quo mox, in magnam satis molem prominere vidimus; id vel perraro compertum est, vel ex iis dumtaxat subjectis, quorum Vesica laboraret, usque adeo extare observavimus, ut ea res haud mereatur, quæ ceu perpetua & constans, quæque vitiosa, & infrequens est, vel Tironum, vel minus Exercitatorum damno exhibeatur*. Altero autem loco sic: *Illud vero quod ad cervicis vesicæ osculum ita aliquando prominet, ut urinæ iter intercludere aliquantum valeat, sub tenui intimaque vesicæ membrana conditum, sic ut conspicuis interdum, aggregatisque glandulis formatum viderim, cujus latam circumeram a minoribus licet, extantibus tamen occupatam memini in sene, intra cujus vesicam sex supra triginta ex albo flavescentes calculi continebantur, quorum aliquot Avellana vix minores ab sacculis ex ejusdem vesicæ validissimis, diremptisque lacertis constructis, concludebantur*. Itaque apparet, quid de uvula, & de trigono quoque; nam de ambobus simul locutus videtur; censuerit Santorinus; quanquam alia mihi de nonnullis ibi ab eo positis sententia est., nihil aliud hic spectanti, quam morbum excrescentiæ isti aliquando tribuendum, ne ipsi quidem fuisse ignotum.

13. De minimis autem vesicæ glandulis quid viderim, & quid sentiam, a me alibi (4) scriptum est. De sacculis autem illis, sive, ut vocavi, vesicæ herniis, a me observatis in areis quas ejusdem lacerti ambiunt, ex tunicis, nimiæ interdum copiæ retenti lotii cedentibus, quanto jam antea tempore hæc ipsa, & quo libro ediderim, satis superque a me fuit XLII. Epistola (5) indicatum, ubi etiam de calculis non pauca dixi, intra eos sacculos comprehensis, & de iis quæ inde oriri possunt, lithotomorum deceptionibus. Ob id ipsum autem hæc, & quæ sequuntur, tibi commemoro, nempe quia, ut de illa uvula, ita etiam de his aliis quæ ad te, aut ad alios scribens, interdum posui, necesse habeo, si non multa, at perpauca saltem adjicere quæ veri studium cogit simul ea spectantem quæ illa de uvula, & de vesica nuper legi, & quæ de hac olim cum apud plerosque Anatomicos, tum apud eum legeram qui multos antecellebat, Amicum meum Santorinum illo ipso capite X. quod paulo ante laudabam. Ejus igitur, & cæterorum descriptiones, aut delineationes fibrarum vesicæ carnearum attendens, ac cum iis conferens quæ ipse ultimis A. 1725, primis autem insequentis anni mensibus videre potueram (6), illud præcipue intelligere visus sum, tantam esse

[1] Epist. 41. n. 12. 17. 19. [2] Obs. Anat. in Explic. Tab. 2. Fig. 2. ad I.
[3] §. 20. & 22. [4] Epist. Anat. 1. n. 63. [5] n. 30. & seqq.
[6] Epist. Anat. 1. n. 60.

Digitized by Google

se in earum fibrarum dispositione varietatem, ut ad unam certam, constantemque descriptionem redigi non possint. Itaque non valde postea miratus sum, cum in aliorum variantes Icones incidi, ut puta spectati Viri Gulielmi Rutty (1), aut cum Illustrem Anatomes Professorem Albinum (2) de eo quem pingit, vesicæ musculo, ab ossibus pubis nascente, seque per inferiorem vesicæ partem quasi in transversum extendente, & cæteris ejus fibris continuante, monere animadverti, *perraro* sibi esse visum. Sed neque miratus fueram, cum anno, opinor, 1731. descriptionem legerem Joh. Wilhelmi Albreckt (3), quam totam hic tibi describam oportet non ob varietatem modo, sed etiam ob illud quod adversus cæterorum Anatomicorum sententiam, consuetudinemque proposuit. *In vesica Urinaria robusti hominis* per syphonem Wolfii Anatomicum *sex distinctissimas separavimus tunicas, quæ pro triplici membrana ab Authoribus vulgo habentur. Quam vero muscularem appellant, non video, quo jure inter tunicas referri possit. Fibræ enim musculares in unam continuam membranam non coeunt, sed hinc inde collectæ instar fasciarum unum digitum latarum, vel etiam angustiorum, vesicam amplectuntur, sine ordine sibi occurrunt, & ad diversos angulos se invicem secantes in membranis vel circa collum, vel circa ipsum sphincterem terminantur.* Ego vero Auctorum neminem qui carneas vesicæ fibras haud semel ea qua par est, ratione quæsiverit, non vidisse, credo, interstitia quæ inter se relinquunt, eosdemque propterea, si forte interrogati essent, possentne eæ fibræ sic inter se implicitæ, ut *areas*, quemadmodum in Adversariis (4) designavi interstitia illa, comprehendant, possentne, inquam, reticularis musculi nomine appellari; non minus libenter affirmaturos fuisse, existimo, quam musculi urinæ Detrusoris, aut quam musculosam propter eas fibras vocarunt illam vesicæ membranam, quæ ipsas sibi impositas, aut intertextas haberet, suoque interjectu conjungeret inter se. Vides igitur, quo sensu cum cæteris ego quoque membranam, aut tunicam carnosam dixerim, aut musculosam; cum cæteris, inquam. Etsi enim is quem nuper mœrentes amisimus, Cl. Fantonus (5) viginti ante Albrechtum annis de iisdem fibris, eademque vesicæ membrana hæc scripsit, *Completam vero membranam hæ fibræ minime efformant; extensa enim vesica, multum distractæ ab invicem occurrunt*; non negavit tamen, quam fibræ non complent tunicam, interjectam ipsis membranam complere. Nec porro cum hæc continuo subjecit, *unde lotium per intervalla* earum fibrarum *effluereet, ni exterior membrana densitate obstaret, interiori quandoque erosa*; nec, inquam, propterea necesse est sic intelligere, quasi illa intervalla, si non densa, & firma, at tenui saltem membrana compleri, noluisset, præsertim cum docuerit, nihilominus *ex tribus componi vesicam tunicis, quarum exteriorem peritonæum efformat, media carnosa est, intima nervea ex candidis fibris densissime texta.*

14. At membrana, inquis, sive tunica in illis interstitiis nulla est. Tu vero dic, quæso, mihi, credisne, si nulla esset, id summos inter Veteres Anatomicos non fuisse agnituros? Gravissimus certe, siquis alius, & perspicacissimus inter eos fuit Eustachius, quem animadvertisse interstitia illa satis superque ostendit Figura qualis ea cunque est, quam vides sub numero VII. in ipsius Tabula XII. exhiberi. Num propterea e tunicis vesicæ hanc de qua loquimur, excluſit? Imo vero diserte hæc scripsit (6): *vesica propria tunica gemina est, obtinetque exterior* (de qua hic sermo est) *fibras conspicuas crassas ac fere carneas, quæ adeo variæ quoquoversum distribuuntur, ut intuentibus multarum tunicarum speciem habere videantur.* At enim, inquis, cellulosam telam, ut Veteres alii, a membrana non internoscebat. Nolo hic dicere, consuevisse illos res magis, ut in corpore humano inveniuntur, spectare, quam

[1] Treatise of the Urinary Passag. Tab. [2] Tab. Sceleti, & Musc. corp. hum. Tab. 12. Fig. 41.
[3] Observ. Anat. §. 5. [4] III. Animad. 36. [5] Anat. corp. hum. Dissert. 7.
[6] Tract. de Renibus c. 19.

Digitized by Google

quam ubi aërem vi, ut Albrechtus, aut aquam impuleris, in quæ resolvántur, attendere, quærentes videlicet, quales ab natura ipsa, & quare ita ut per se occurrunt, sint factæ; non quonam artificiis redigantur. Satis est dicam, Eximium hoc tempore Anatomicum Winslowium (1) cum egregie nosset, vesicæ carneas fibras inter se necti per textum cellulosum, ideoque separari posse *artificiose* ope aeris immissi; sine ulla tamen dubitatione hanc musculosam cæteris vesicæ tunicis annumerasse membranam, probe conscium, si quis membranæ, pluresque partes eodem artificio queunt in cellulosum textum magis, aut minus manifestum resolvi, alio debeant, ac semper consueverunt, vocabulo appellari: multo hinc majorem in Anatome tradenda confusionem, quam utilitatem, invectum iri. Utique si nunc imponenda essent nomina quæ Facultatis hujus Parentes, aut qui olim auxerant, primi imposuere, non dubito, quin plura excogitari possent meliora, & cum vero magis congruentia. Sed præstat, opinor, verum postea animadversum, docere, vetera autem, & usitata vocabula retinere. Sic cordis venosis orificiis quæ, & qualis, & quam varie ad imum divisa membrana subjiciatur, opportune tradere non omitto; sed cum a Viris Solertissimis nuper imposita nomina valde probem, ipse tamen Tricuspidum, & Mitralium valvularum consuetis nominibus uti pergo, & dexterum, sinistrumque cordis ventriculum tanto libentius dicere, quod illorum aliqui diserte fatentur, se, cum eos designare novis aliis appellationibus maluissent, ab auditoribus vel bene Doctis non fuisse intellectos. Sed ut intentioni huic meæ, si non laudem, at veniam saltem non esse negandam spero, ita hanc etiam spero, si Prostatam ausim, quemadmodum vidisti, inter glandulas adhuc referre, quod non modo cæteros, sed vel ipsos qui glandulis bellum indixerant, & fecisse, & facere, ignorat nemo. Qui nimirum etsi non omnes Prostatæ partes secernendo, asservandoque peculiari ipsius humori aptas esse posse, sciebant; ex hujus tamen glandulosis tubulis *pene totam compingi prostatam*, cognoscebant; ut verbis utar Santorini, qui non id solum eodem quod supra laudavimus, capite (2), sed & ejus glandulæ musculum Levatorem, & Ligamentum, & Capsulam describsit (3). Quanto autem plures, & confertiores sunt ii tubuli, tanto magis Prostatam inter glandulas retinendam esse, constat, & mea quædam confirmatur opinio de causa cur Seminalium vasorum extrema, & tenuior pars per eam glandulam traducatur, nempe ut dum ii tubuli per venerem deplentur, simul vasorum illorum compressio assidua remittatur, semenque concussum ejiciatur.

25. Sed ut redeam ad urinariarum Partium Morbos; cum ea nuper legerem quæ hæc mihi pro me & pro aliis qui ad eundem modum & sentiunt, & loquuntur, hæc, inquam, mihi interjiciendi necessitatem attulerant, in illum quoque locum incidi ubi indicia proponuntur Ischuriæ cujusdam, quæ valde frequens esse dicitur, Mediæ inter Renalem, & Vesicalem, sedem videlicet habentis in ureteribus extremum in modum ab lotio dilatatis, quod defluere in vesicam non possit propter illorum vehementem ad insertionem strangulatum. Indicia autem hæc afferuntur, conjunctus cum ischuria dolor *surdus*, & sensus quidam ponderis in lumbis propius vesicam, quam renes. Extant quidem, ut nosti, non pauca ureterum dilationis exempla, alia ab aliis causis quæ illos ad insertionem aut stringant, aut etiam obturent. Verum si tandiu hæ persistant causæ, ut extremum in modum eos possit urina dilatare; multo prius quam hoc fiat, jugiter secreta urina tenuissimas intra renes semitas sic opplebit, ut vim his afferat, & eam quæ ibi fit, secretionem, premendo impediat cito adeo, ut vix tempus sit Mediæ illius ischuriæ signa animadvertendi ab signis disjuncta, quæ illa obscurent, ejusmodi ischuriæ Renalis: aut si Mediæ indicia vel antea, vel postea adnotare satis liceat; certe si erunt propiora vesicæ, quam renibus, non in lumbis, quos renes ipsi occupant, sed

[1] Expos. Anat. tr. du bas Ventre n. 451. [2] 10. §. 22. [3] §. 5. 17. 20.

Digitized by Google

ſed infra lumbos percipiantur. Sed alia, nedum iſta, ex conjectura, non ex obſervatione propoſita, libens omitto, ut potius inter plura quæ ingenue commendo, unum laudem, unde poteſt inter cæteras illas tum incontinentiæ urinæ, tum iſchuriæ Veſicalis cauſas quæ ad ſphincterem attinent, nova quædam referri. Quot, & quam varia de ſpinctere veſicæ hactenus ſint tradita, non ignoras, propter quæ, meaſque ipſas, alias alio tempore habitas, Obſervationes, ego quoque alias aliter de illo ſentire coactus ſim. Nunc autem cum pro ſphincterе proponi videam fibras eas ipſas quæ ad veſicæ orificium ſitæ non muſculi, ſed ligamenti natura, ſuo ipſæ elatere circum prementes, urinæ exitum intercludant, donec validioribus potentiis urinam expellentibus cedant, hiſque ceſſantibus ſuapte vi elaſtica ſe continuo reſtituant, & ad priſtinum officium redeant; ipſa mihi ſe rei ſimplicitas commendat, & quomodo fibrarum illarum diſtractioni, eroſioni, inciſioni impotentiam retinendi lotii imputare poſſim, oſtendit. Nec minus placet gravis utique difficultatis ſolutio. Nam ſi nullm eſt in ligamenta, ſed in muſculoſas dumtaxat partes voluntatis imperium; qui fit, dixiſſes, ut pro arbitrio hominibus liceat urinam vel in medio curſu ſtatim cohibere? Reſponſum eſt igitur, id licere non propter fibrarum illarum, ſed propter muſculi Levatoris ani contractionem ſua illa parte quæ inter Proſtatam, & urethræ bulbum huic ſubjicitur anſæ inſtar. Quam ego muſculi illius partem *pſeudoſphincteris veſicæ* nomine deſignaverim, quod tamen nomen ſphincterem ſupponit, qui nullus eſt. Verum ego ut intelligerer, eo nomine uſus ſum quo uſi illi erant, adverſus quos ibi diſputabam: quanquam ſi forte ipſe nomen iſtud; a qua conſuetudine longe ſemper abfui; veteris loco imponere voluiſſem; non video, qui conſequeretur, veſicæ ſpincterem ſupponi, cum ſatis ſit, veros alios ſpincteres alicubi non deeſſe, quibuſcum non verum conferens, hunc poſſit quilibet pſeudoſphincterem appellare. Illam igitur præcipue partem, ſi urinam pro arbitrio cohibet, poſſe, intelligis, ſi convulſione aliquando corripiatur, iſchuriam Veſicalem afferre tanto facilius quod etiam pro voluntatis imperio diutius ad retinendam urinam contracta, ſæpe iſtam ipſam iſchuriam induxit, num ſola, an cum aliis quoque muſculis quos tunc iiſdem ani Levatoribus Cl. Gysbertus Beudt (1) accenſendos credidit, aut quos alii credidere, & præſertim Cel. Winslowius in calce ſuæ nunquam ſatis laudatæ Expoſitionis Tractatui de Ventre (2) adjungendos deſcribens, ab ipſis docuit formari in parte, & fortaſſe *præcipue* id quod ſphincter veſicæ appellatur. Etſi enim in iis quæ nuper propoſita ſunt, ſimplicitatem præſertim laudo; tamen in præſentia rem arbitrio relinquo tuo, quippe morem conſervans meum, & pro certo habens, ſi quid immerenti alioquin mihi ab ſummorum Virorum benignitate donatum eſt, feciſſe id ipſos non quod celeriter quidquam ſtatuerim, ſed quod lente feſtinaverim, imo ubi ſubſiſtendum eſſe, credidi, ibi ſubſtiterim donec ſatis repetitæ obſervationes, & nunquam prætermittenda eorum lectio qui ante me idem fortaſſe in quo ego hærebam, pervidiſſe, & ſcripſiſſe poterant, non amplius ſubſiſtendum eſſe, docuerunt. Vtrumque autem, ſi unquam alias, certe nunc faciam: Prius enim quam iſtam quæ noviſſime propoſita eſt, uvulam cæteris quæ ſecundum naturam ſunt, Partibus adjungam, quid de ipſa viſum interea fuerit aliis, legam, iis dico quibus nihil jure negari poſſit de tot adjumentis que in magno, ſi ingenue loquimur, Anatomico requiruntur, ſimulque ipſe, quantuluſcunque ſum, ad eas quas retuli, alias addam perquiſitiones. Quarum exitum fideliter tibi poſt abſolutas inſequente hyeme diſſectiones ſignificabo (3).

16. Cætera vero quæ, ſicut initio harum Litterarum promiſi, ad morbos Genitalium attinent Partium, quam primum poteto, perſcribam. Vale.

(1) Diſſert. de Fabrica, & Uſu Viſcer. Uropoieticor. Claſſ. 3. (2) n. 660. & ſeqq.
(3) Vid. Epiſt. totam 70.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVII.

Ad Partium utriuſque Sexus, & Muliebris præſertim, Genitalium attinet Morbos.

QUÆ de Ventris morbis ſcribenda reſtant, ad Genitales utriuſque Sexus attinent Partes. Sed pleraque erunt de Muliebribus.

2. De Herniis quæ in ſcroto accidunt, poſtquam ad te ſcripſeram (1), diſſectio prodiit, a Cl. Richerzio (2) habita, quam, ſi legas, & accuratam, & ad chirurgicam curationem eſſe utilem, cognoſces. Apud eundem (3) herniam quoque peculiarem videbis, an poſt ortum natam, an potius congenitam, in puella videlicet ſemeſtri, cujus ovarium ſiniſtrum, & tubam adjectam intra eum ſinum invenit per quem Teres uteri ligamentum e pelvi egreditur. Sed hæc ad bubonocelas eſt referenda. De quibus, & de Ventralibus ſi hic ſermo eſſet inſtituendus; duas inter cæteras commemorarem ob ea quæ dilatatis inteſtinis continebantur, memoria dignas, quæ in Hiſtoria Regiæ Scientiarum Pariſienſis Academiæ (4) propoſitæ ſunt.

3. Ad ea autem quæ de Uteri deſcenſu, & exciſione ſcripſimus (5), Schlenckeri (6) Obſervatio ſpectat illius deſcenſus ob laxata ligamenta ab impoſito ovarii pondere, quod amplificatum, & lapideum factum erat. Sic Abr. Vaterus (7) idem alteri mulieri accidiſſe viderat a gravante ovarii prægandis tumore. Ex quibus ut per diſſectionem confirmatur, uterum ipſum intra vaginam deſcendere, & quæ cauſæ interdum id faciant, oſtenditur; ita ex Cl. Kaltſchmiedii Obſervatione (8), ſive ex inverſo utero magnum excidit ſcirrhum, ſive molam ſcirrhoſam, cum utero certe ita cohærentem, ut cultello opus fuerit quo excideretur, ſuſpicio nimirum augeri poteſt deceptionis eorum qui minus quam hoc, illuſtri tempore uterum ab ſe amputatum fuiſſe, crediderunt.

4. Etſi vero ubi de Hyſterica Affectione verba feci (9) diſerte profeſſus ſum, nolle me cum iis altercari qui illam ab Hypochondriaca diſtinguendam eſſe, contendunt, neque cum iis qui contra negant; memineris tamen, generatim laudaſſe qui utramque ad nervorum paſſionem referunt. In hac me ſententia magis magiſque nuperrime etiam confirmavit auctoritas Præſtantiſſimi, & erga me Humaniſſimi Viri Comitis Sylveſtri Ponticelli in Parmenſi Aula Archiatri, & Conſiliarii Meritiſſimi (10), ut aliæ quoque aliorum confirmaverant Obſervationes, in iiſque duæ Docti Viri Antonii Fracaſſini (11), & præſertim altera quæ cum diſſectione cadaveris juncta eſt. Legendo quæ, & qualia, & quomodo in deſcriptis duobus illis viris contigerint, cur hoc dixerim, facile conjicies.

5. Nunc ad ea tranſeamus in quibus paulo amplius immoremur, nempe ad ea quæ ſpectant ad Veneris Impedimenta, & Sterilitatem. Cum de illis in maribus ſermonem habentes, urethræ vitium perpenderemus non canalis forma, ſed dimidiati canalis, per inferiorem penis faciem productæ, Salzmanni quoque Obſervationem memoravimus (12) urethræ in ſemicanalis modum, ſed pectoppoſitam faciem, id eſt per totum penis dorſum apertæ. Quam urethræ, quantumvis non apertæ, ſedem cum Ruyſchius non bis, ut ille ait, ſed, ſi attente rem

[1] Epiſt. 43. & alibi. [2] Obſerv. Viſcer. Abdom. labis Epicriſ. Obſ.
[3] Obſ. 3. [4] in Obſ. Anat. A. 1752. n. 5. & A. 1723. n. 7. [5] Epiſt. 45.
[6] De Singulari Ovar. Morbo in Proœmio, & §. 19.
[7] Diſſert. inſcripta Gravidit. Appar. in Hiſt. & theſ. 18.
[8] De Mola ſcirrhoſa in utero inverſo extirpata.
[9] Epiſt. 45. n. 17. [10] Tratt. di tre Specie di Affez. Iſter. e Ipocondr.
[11] Naturæ Morbi Hypochondr. &c. Inveſtigat. P. 3. c. 1. [12] Epiſt. 46. n. 8.

Digitized by Google

rem consideres (1), semel dumtaxat viderit, & *id se nunquam antea observavisse*, fateatur; non dubito, quin tibi gratum facturus sim, exemplum alterum communicando quod ab se A. 1758. accurate perspectum narravit mihi Joannes Gianella, Caroli Professoris quondam hic Emeriti filius, ipse quoque olim auditor meus, tum morum, tum ingenii, & diligentiæ causa dilectus, nunc Lemniaci multa cum laude Medicinam exercens.

6. VIR erat ex Lemniacensi agro, qui tametsi hermaphroditus esse dicebatur, tamen a muliere quæ se gravidam ab ipso factam ajebat, in judicium vocatus, non se defenderat, eamque dotaverat. Is cum sibi postea uxorem quæreret, a fratre autem, ab aliisque tanquam matrimonio minime aptus deferretur, & Medici proximæ Civitatis non ignobiles qui genitalia illius inspexerant, delationem confirmassent, repulsæ dolore incensus, litibusque cum fratre implicitus, ob has curas in adeo gravem incidit morbum, ut vivendi finem fecerit. CADAVERIS inspiciendi, non dissecandi copia facta, scrotum, & testes sede, magnitudine, & forma omnino secundum naturam apparuere. In pene autem, qui cæteroquin nec parvus erat, neque in vivo flaccidus fuisse videbatur, hæc desiderabantur, ne sursum ad abdomen conversus; neve glande, quæ naturali erat magnitudine, & figura, prorsus fuisset imperforata, denique ne urethram insolita brevitate, & sede, & constitutione haberet. Neque enim ad glandem usque perveniebat, neque per inferiorem penis faciem, sed per dorsum, ferebatur, neque perfecti canalis, sed semicanalis in modum aperta, erat; ut canaliculorum meorum ostia quæ in oppositio, ut solent, pariete cum esse non possent, in eo qui non deerat, statim oculis obvia fierent, quippe, quam in aliis sunt, ampliora; quibus inspectis, minus fuit mirum quod ajebant, hominem olim fuisse infectum gonorrhœa virulenta. Porro ejus semicanalis initio, quod reliqua parte erat latius, quædam imminebat, ut matri, aliisque mulierculis videri olim potuerat, vulva. Sed nullum ad hanc pertinebat foramen, nisi quod in semicanalis initium urinam ducebat, quam inter mingendum e semicanali exundare consueviſse, & sic aliqua sui parte conspurcare hominem, satis aliunde constabat; non item quid ejaculato semini accideret, cui per illud idem foramen in semicanalem erat transeundum. Et foramini quidem specillum indere, & in quoddam cavum introducere licebat, & conjicere, id cavum ad vesicam attinere; per dissectionem autem id quod conjiciebatur, & cætera perspicere, minime, ut dictum est, licuit.

7. Cum hæc Gianella narrasset quæ videre ipse in eo viro potuerat; tum de multo admirabiliore in quadam muliere genitalis ostii sede, cujus imaginem tantum conspexisset, rem autem pro certa, & testata a Lemniacensibus audivisset, narrare in hunc modum perrexit. Ante annos circiter quadraginta ancilla erat domi Patricii Veneti, qui Lemniaco præerat, conservo nupta, sed eam quam indicavimus, partem non eo quo debebat, loco, verum supra umbilicum habens, eamque angustam. Gravida tamen facta, cum parere non posset; Chirurgum accersivit, qui viam infanti, frustra exitum quærenti amplificaret: quod ita præstitit, ut ab ima ostii illius parte sectione ad os usque pubis producta; sive omnino ex imperitia, sicut ibi creditum est, sive potius quod non satis sibi nota, cæsarea, quam vocant, sectione uti in animo habuerit, infans, quod constat, servatus sit, & mater quoque post longam curationem tandem persanata. Quid vero huic postea acciderit, quoniam cum marito; neuter enim indigena erat; inde discessit, Lemniaci quidem ignoratur; at certe, quod unum ad hoc propositum satis est, ibi adhuc imago extat, quam mulieris Medicus reliquit, illius abdomen, sicut ante sectionem erat, fideliter repræsentans.

8. Nunc quando verba fieri de fœminis cœpta sunt, minus matrimonio idoneis; quæ ipse in duarum dissectione, non de sede quidem, sed de occlusione

[1] Thes. Anat. 3. n. 5. not. 1. & 2. & n. 22. not. 1. 2. 3.

Digitized by Google

genitalium obſervaverim, continuo ſubjiciam.

9. MULIER annos nata ſeptuaginta, jam diu propter aſthmaticam affectionem in Noſocomio jacuerat; cum peripneumonia acceſſit, eamque ſuſtulit circa medium Martium A. 1752. CADAVERIS macilenti pulmones detraxerat Mediavia, quos revera duros fuiſſe, affirmabat.

Nonnullas vero alias Partes ego Studioſis Adoleſcentibus ibidem poſtea demonſtravi, in Capite præſertim, & Genitalibus. Et in illo quidem nihil animadverti quod præter naturam eſſet, niſi tendinis Trochlearis muſculi alterius oculi cum ſua trochlea coalitum; ut retrorſum trahentis digitos muſculus non ſequeretur.

In Partibus autem quæ generandi cauſa creatæ ſunt, multo plura quam voluiſſem, deprehendi ab naturali conſtitutione prorſus aliena. Primum enim de Falloppianis tubis altera extremo ſuo fimbriato ita cum teſte coaluerat, ut interpoſitum fimbriis oſculum non appareret; altera autem illud oſculum impervium habebat, ſuamque proximam partem immobilem propter alam veſpertilionum, quæ ibi non, ut ſolet, latior, ſed peranguſta, tubam ad teſtem annectebat. Uteri parietes erant craſſi, eorumque ſectio vas ſanguiferum, ſeu mavis ſinum comprehenſum intra ipſorum ſubſtantiam oſtendit ad tranſverſi pollicis longitudinem, diametro autem ſeſquilineam unciæ Bononienſis æquante: in eo ſinu pauxillum concreti ſanguinis vidimus. Interior uteri ſuperficies tota erat leviſſime humida; in fundo, & in cervicis infima parte fuſca, in reliqua autem albida: quæ cur hic memorem, infra dicam. Eadem infima cervicis pars erat æquo anguſtior, & uteri oſculum perparvum. Cum ſpecillum per hoc vellem in vaginam demittere; obſtaculum ſenſi impediens, ne infra oſculum, niſi extrema ſui parte, deſcenderet. Itaque per orificium vaginæ immittere ſpecillum coactus ſum. Verum ultra digituli tranſverſi intervallum cum tranſire non poſſet; vaginam ſecundum longitudinem profunde incidi, ut ſi cavum eſſet aliquod, in conſpectum veniret. Cum fruſtra ſic quærerem; tum non uno loco totam in tranſverſum vaginam diſſecui; ſed nuſquam apparuit cavum, & ne cavi veſtigium quidem. Vagina tota; ſi initium, & finem exciperes; omnino erat ſolidi cylindri inſtar, ex ſubſtantia facti ubique pariter alba, & duriuſcula; ut parietes, cum eo quod includebant, continuatos, ab hoc ipſo internoſcere non liceret. Cum hæc vaginæ acciderunt; nihil quidem, ſi exterius aſpiceres, de ſua diametro amiſiſſe videbatur; ſed longitudinis amiſerat tantum, ut cum ab ejus orificio ad ſummum uterum intervallum eſſet digitorum tranſverſorum octo; tres dumtaxat illa æquaret, quinque reliqui ad uterum attinerent, ſic tamen, ut contra ac ſolet, cervix longior eſſet, quam fundus. Cæterum ipſa neque ullas veſiculas, neque ullos qui introrſum exſtarent, lacertos habuit: Fruſtra autem in ea, fruſtra in fundo, fruſtra in vaginæ, ubi obturata non erat, extremis; quorum inferius omni hymenis carebat veſtigio; fruſtra denique in reliquo naturali ullius cicatricis indicia a nobis quæſita ſunt.

10. Attamen hunc tantum vaginæ coalitum ab eroſione, aut lacerratione aliqua, aut nullo modo, aut negligenter curata, fuiſſe, credo, puta ab ultimo partu; nupta enim mulier fuerat, anniſque antea non multis virum amiſerat, quocum in matrimonio vivere; imo ne vivere quidem, ſic clauſa a primordiis vagina potuiſſet. Quomodo enim cenſes, menſtruum ſanguinem, qui ab illiuſmodi utero non ſcaturiiſſe florente ætate non videtur, intra ejus cavum ſine pernicie mulieris potuiſſe retineri? Ego certe vix intelligerem, qui poſſet humor, ut perpaucus, & tenuis ſit, quo ſecundum naturam, ut in hac quoque fœmina vidiſſe me, dixi, intus leviter madet uterus, huic labem non attuliſſe, niſi per lymphæ ductus, aut alia abſorbentia vaſcula reveheretur. Sed hæc num ſanguini quoque, & ea copia qua ſcimus in uteri cavum ſingulis menſibus influere, abducendo paria eſſe, exiſtimabis? Quod vero de hac, idem ferme de muliere etiam altera ex te quæro, cujus tum fuerat in Gymnaſio cadaver diſſectum vix duobus ante menſibus, & hæc quæ ſequuntur, a me adnotata.

11. ANUS in Noſocomio deceſſerat non ex

Digitized by Google

ex alio, quantum apparebat, morbo, quam deficientium ſenſim virium; nec mirum in ea quæ annos exegerat nonaginta duos. CORPUS erat ſtrigoſiſſimum. Ex Abdomine duæ prominebant herniæ, altera in medio hypogaſtrio, quæ puelli caput æquabat, altera ad prioris latus dexterum. Utrique inerat pars inteſtini Ilei; minori vero pars omenti quoque: quæ niſi quod herniarum ſaccis adhærebant; nihil præterea habebant vitii. Ventriculus æquo inferior viſus, an quod deorſum tractus fuiſſet ab illa omenti parte, herniæ, ut diximus, incluſa, an potius ab aliis cauſis, & in his quadam glandula, ut a primo videbatur, prope lienem omento innexa, magnitudine, & forma ovi majoris columbini. Quam eum paulo attentius inſpectarem, & lienem alterum eſſe, ſuſpicarer; ſuſpicionem luculenter confirmavit diſſectio, & cum proximo liene collatio; eadem enim prorſus utriuſque ſtructura, & ſubſtantia fuit. Minorem craſſiuſcula omenti adibant ſanguifera vaſa. Majoris arteria erat magna; ſed vix leviſſime flexuoſa, neque in tanta ætate duri quidquam habebat; ut neque, ſi Iliacas excipias, aliæ, quaſcunque examinavi, arteriæ aliquid oſſei habuere, neque cordis valvulæ; tametſi quæ Aortæ præficiuntur, contractiores erant, & nonnihil vitiatæ. Erat tamen, quantus quantus in ventre eſt, ipſius Aortæ truncus ad oſſificationem diſpoſitus, quippe ſuperficie ubique propemodum tum albis maculis, tum inæqualitatibus quibuſdam diſtincta, idque interius. Præterea autem idem truncus hoc habebat inſoliti, quod ſtatim infra Emulgentes ſe ad tractum inflectebat duorum, aut trium digitorum: quæ inflexio vertebris imputari non poterat, ut quas recte poſitas, & bene ſe habentes videbam. Sed ad viſcera ut redeam; Meſaraei glandulæ neque exiguæ erant, neque duræ, neque atro, exterius ſaltem, colore, ſed rubello: Vermiformis Appendicula duobus tranſverſis digitis brevior, & & tenuiſſima, & omnino ſolida, ut nunquam cavi aliquid habuiſſe videretur: jecur autem num ſemper fuiſſet ſanum, facile dubitaſſes. Lobus enim dexter qua jam ſiniſtro propior erat, & unde ſe præter morem extendere deorſum pergebat, faciem convexam oſtendebat nec lævem & ſubalbam, quam ſi ibi ad aliquam profunditatem ſecares; eundem colorem, ſubſtantiam autem inveniebas accedentem ad ligamenti naturam. Reliquum eſt, ut de Genitalibus, quemadmodum pollicitus ſum, dicam. Tuba utraque ita ſuo quæque cum ovario connata erat, ut neutrius fimbriæ, nedum oſculum, quod inter eas eſt, apparerent. Intra ovaria autem erant hydatides. Uteri fundus cum ſectus eſſet; in medio poſterioris faciei conſpecta eſt altiuſcula ſubrotunda excreſcentia, quæ a primo quaſi ex veſiculis facta videbatur; ſecta autem, ex ſolida uteri ſubſtantia conſtare inventa eſt. Cum ſpecillum a fundo vellem in vaginam tranſmittere, nec poſſem; cervicem incidi, comperique hujus infimæ partis ad breviſſimum tractum, ſed & oſculi ipſius uterini parietes ſic inter ſe coaluiſſe, ut nullus, niſi forte aliquis tenuiſſimus, tranſitus ſupereſſet.

12. Coalitus hoſce a difficili partu laceratione, ut dixi (1), aliqua relicta, facile induci poſſe, illud fortaſſe comprobat; quod in utraque muliere tubarum occluſio, & cum ovariis concretio reperta eſt. Abrahamus enim Cyprianus (2) ad eundem modum, ſicut adjecto quoque Iconiſmo (3) oſtendit, tubas ſe habuiſſe, animadvertit in fœmina quæ ex partus quarti difficultate, multoque etiam magis ex imperitæ obſtetricis violentiſſima tractatione cum in graviſſimam uteri, & huic annexarum illarum Partium inflammationem, ut indicabant acerbiſſimi ventris, & præcipue circa lumbos dolores conjecta eſſet, & vix tandem evaſiſſet, de fœcunda ſterilis quo ad vixit, vixit autem annos decem, facta erat. Sed hæc, eadem, aut alia ſimili de cauſa mulieribus, atque utinam paucis, accidunt quæ per ſe fœcundæ fuerant, & porro eſſent. Nonnullis tamen viarum quæ ſunt ad gignendum neceſſariæ, occluſiones, aut impedimenta a primordiis eſſe, conſtat, neque abdi-

(1) n. 19. (2) Epiſt. ad Millington. (3) Tab. 2.

Digitized by Google

abditarum tantum, sed earum etiam quæ visui, aut tactui obviæ sunt, ut alias (1) commemoravimus. Hujusque generis ex Cl. Boehmero quoque (2) exemplum duplex habebis. Qui ut Virginem dissecuit quæ muliebri prorsus carebat orificio, cum cicatricis vestigium appareret nullum, sic & Mulierem incidens, cui maritus nunquam potuerat conjugale præstare officium, apertum quidem genitalis ostium invenit; sed unius loco vaginas duas, ad bipartitum, ut in vaccis, ovibusque, uterum pertinentes, adeo quantum intelligere licet, angustas, ut neutra viro excipiendo par esset. Sed ex his inspicienti, aut tangenti non occultis sive occlusionibus, sive impedimentis sunt quæ tolli possint, & quæ non possint. Tolli enim facile possunt quæ in membrana, vaginæ orificio prætensa, consistunt, aut in ejusmodi quasi instilis per quarum unam in Virgunculam colligatos inter se, quemadmodum ad te scripsi (3), vaginæ parietes offendi. Quæ vero ejusmodi sint qualia in nupta illa ex Boehmero indicabam modo, quis tollat?

13. Adventitii autem coalitus, aut occlusionis causam non ab laceratione dumtaxat, aut ab inflammatione, sed ab erosione quoque esse posse, tum supra, tum alibi a me agnitum est, sive eroso luem Veneream, sive uteri fluorem consequatur. Ab hoc enim prægresso vel in Virginibus integerrimis, qualis erat illa cujus tibi dissectionem scripsi Epistola XLVI. (4) licere, credo, siquis forte velit, membranulam subalbam repetere, quæ infimam cervicis partem, uteri osculo proximam, occludebat. Sed is fluor ex acrioribus sit, oportet; non ex frequentioribus illis de quibus meas plures Observationes ad te misi Epistola XLVII. Cum iis conjungere poteris quam subjicio, quamvis ob alia, quæ continet, majoris momenti, libentius misissem eo tempore, si jam tunc habuissem, quo Epistolas scripsi LX. LXII. LXIII.

14. FOEMINAM annos natam circiter sexaginta apoplexia confecerat intra quatuor, haud amplius, dies. Quorum tres cum domi exegisset, quarto denique in Nosocomium intuleruntjam toto corpore ab suo morbo adeo oppressam, ut indicium aliquod gravioris in latere sinistro resolutionis peti non potuerit, nisi a vena quæ domi secta a dextris fuerat. Anatomen in Gymnasio tunc docebam ea frigidissima tempestate quæ sub Januarii finem A. 1758. permolesta omnibus esse pergebat, illucque cadaver est importatum, cujus ut pleræque antea partes, sic præsertim cerebrum dissectum est, idque octavo circiter a morte die, cum adesset Cl. Vir. Caldanius qui Bononia huc venire, meisque omnibus ejus anni Publicis Exercitationibus pro sua erga me humanitate interesse voluit. CALVARIA cum meninge Crassa arcte adeo cohærebat, ut sine validissimis conatibus avelli non potuerit. Per meningem Tenuem vasa erant sanguine distenta. Substantia cerebri exsucca erat, & dura, vi, opinor, summi frigoris, qua certe cruentum serum, quod multum in sinistro Laterali ventriculo offendimus, conglaciaverat, in plurimasque lamellas concreverat. Porro etsi in posteriore ejusdem ventriculi extremo aliquantum sanguinis erat nigri, concreti, & durioris, ibique ventriculi basis videbatur quasi in cavum subsediſſe quod eum sanguinem contineret; tamen ea seri quam dixi, copia eum extitisse e tam pauco sanguine non posset; conieci, & ipsum, & maximam seri illius partem per disruptum Lucidum septum in ventriculum sinistrum ex dextero transiisse. Nec me conjectura fefellit. Aperto enim dextero, nihil seri, nisi aliquid forte erat in extremo anteriore, tantum vero sanguinis conspectum est, qualem in sinistro descripsi, atri, concreti, imo eam quam gelu inducit, duritiem nacti, ut hunc ventriculum totum dilatatum plurimum, cerebri substantia non ad basim tantum, sed etiam in externo latere vehementer extenuata, viderimus. Nihil autem in cerebello, nihil in medullæ Oblongatæ facie exteriore vitii apparuit. Sed quod erat

(1) Epist. 46. n. 11. & seqq. (2) Vid. Act. Erud. Lipsi. A. 1758. M. Januar.
(3) Epist. 30. n. 51. & seqq. (4) n. 17.

Digitized by Google

erat in basis ventriculorum, dexteri præsertim, facie interiore quantum, quale, & quibus potissimum in illius esset partibus cum propter sanguinis magnam effusionem, tum propter conglaciationis præcipue effectus, satis discernere non potui. Thorax, qui antea apertus fuerat, bina, ut alias videram, pro uno qua Cava trajicitur vena, in diaphragmate ostendit foramina. In pingui autem corde, quale & reliquum corpus sic satis fuit, parvas osseas squamulas animadverti ad valvulas Aortæ subjectas, & ad proximam ejusdem arteriæ faciem interiorem, neque ibi dumtaxat, sed & passim in trunco reliquo. Imo qua parte desinebat ejus arcus; quæ pars, & arcus ipse erant dilatata; conspiciebatur insuper quædam superficiei inæqualitas, colorque alius. Ventrem autem dissecantibus in ejusdem arteriæ trunco tum lamellæ osseæ, tum superficiei inæqualitates occurrebant majores, quin etiam passim erosionum sanguinolentarum species: quæ omnia & per Iliacas propagari conspeximus. Sed & Crurales qua per femina descendebant, rigidiores erant, & intra sinum poplitis, quod in una saltem animadverti, osseæ. Nec in altera certe Carotide bracteolæ osseæ defuerant, nec in Spermaticis ipsis arteriis durities, quæ inchoatam ossificationem indicabat. Muliebri denique Fluori, unde occasio extitit hanc ad te Observationem his Litteris mittendi, fœminam laborasse, non pauca indicavit crassa, & ex albo ad cinereum vergens materia, qua cervix uteri, & proxima vaginæ pars fœdebantur. Infimam autem hujus partem, ipsumque orificium, quod erat amplissimum, hujusque inferiorem viciniam cum rubere vidissem; inde propterea ad superiora scalpello pergens, tum materiam illam conspexi, tum osculum uteri, cervicemque ambo æque latissima. Per uterini autem fundi interiorem superficiem, quæ erat cæteroquin lævis, transpexi sanguifera vascula nec pauca, & conferta, & nulla certa norma disposita, quæ, subtus appressis digitis, a sanguine intumescebant quasi erupturo, non secus atque in iis videre solitus sum quæ nuper in menstruis fuerint.

15. Haud absimilem vasculorum constitutionem is, puto, videret qui narium interiorem membranam inspiceret coryza affectam; cum hac enim affectione uteri fluorem istiusmodi convenire; Medicos agnovisse veteres, nedum recentiores, a me satis alibi (1) scriptum est. Satis etiam de cæteris scripsi quæ in hac quoque sunt dissectione animadversa ad Apoplexiæ Sanguineæ, & Hemiplexiæ causas attinentia.

Quin alias (2) tibi effectus etiam gelidissimæ tempestatis significant intra cadaveris cranium a me deprehensos; quibuscum postquam hosce alios contuleris, tempestate minus aliquanto frigida adnotatos, utrosque autem cum dissectione, a Cl. Lipsiensi Professore Quelmalzio (3) in sene habita, quem mense Januario iter habentem frigus vehemens extinxerat; miraberis, huic in cerebri ventritulis lympham dumtaxat *viscidam*, non gelu concretam, fuisse: nam etsi blando calore fotum antea cadaver fuerat; tamen cum in priore quoque illo nostro id vel magis factum esset, non propterea illud quod in ventriculis iisdem concreverat, serum est regelatum, nec sane ille a nobis dissectus senex, aut hæc anus vi frigoris in itinere oppressi fuerant, sed in Nosocomii lectulis uterque mortui; ut credere debeam, vel frigus quod interemit Quelmalzii senem, non acre adeo, ut tunc nostrum, fuisse, vel potius cadaver illud multo citius quam nostra quæ in aperto jacuerant, in tepidum locum esse translatum.

Quod vero ad vitia arteriarum attinet, in anu eadem animadversa, meminisse potes, quot in cadaveribus viderim, & quot inde repetierim circumitionis sanguinis detrimenta (4). Ea autem vitia cum hic in arteriis magis fuerint inferioribus, minusque propterea sanguis posset per has facile moveri, tanto majori copia crederem in superiores compulsum, intra anus cerebrum effusum fuisse. Cum vero animadverteris, quo longius a corde arteriæ descen-

(1) Epist. 47. n. 11. (2) Epist. 13. n. 15.
(3) Progr. quo frigoris acrioris in corp. hum. effectus expend. (4) Epist. 26. n. 32.

Digitized by Google

scendebant, eo lamellas osseas habuisse majores; noli statim cum iis facere, qui Boerhaavio id objiciunt, a validiori, qualis propius cor est, sanguinis impulsu deducenti arteriarum ossificationem, eorum memor quæ responderi posse, non uno loco indicavimus. Neque enim semel idem quod in muliere ista, vidimus; tametsi nunquam in tot arteriis, in quot Cl. Buchwaldio (1) videre contigit. Qui cum in decrepito sene arteriam Magnam a corde ad curvaturam ferme totam, cartilagini dumtaxat haud multum dissimilem, inde vero per universum propemodum corpus suis cum ramis osseam factam deprehenderet, singulare illud animadvertit, *quod extremitatum arteriæ, quo magis ad manus, & pedes accedebant, eo magis ossificatæ fuerant*. Cujus senis incommoda, & mortis genus utinam sic addere potuisset, ut ejusmodi constitutionum signa aliqua per conjecturam attigit in adjuncta Ætiologia (2).

16. Nunc ab his sexus utriusque communibus morbis, ad fœminarum proprios esset redeundum, nisi de ipsis longissima illa Epistola XLVIII. tot scripsissem, ut vix de infelici aut uteri gestatione, aut partu sive quod ad matrem, sive quod ad fœtum attinet, hæc habeam adjicienda. Et de gestatione quidem; ut omittam, me non pœnitere eorum quæ attigi super vi maternæ imaginationis in fœtum, postquam in quædam incidi quæ a Viris Doctissimis prodierunt, nihil magis ostendentia, quam ne ingeniis quidem excellentibus licere in quibusdam exemplis quæ neque possunt negari, neque intelligi, aliter explicandis difficultates effugere, quin se in majores, si quæ ex propositis consequerentur explicationibus, spectare velis, plane conjiciant; ut igitur hæc omittam; inter Boehmeri, quas sæpius, meritoque laudavi, Observationes (3) præter alias ad affectionem hypochondriaco-hystericam, ad ovarii hydropem, ad infantem cum hydrorachitide natum pertinentes, unam legas, huc maxime spectantem, qua numerum augeas fœtuum in Falloppii tuba deprehensorum. Infelicis autem partus, aut puerperii Observationes Cl. Kierlingius (4) protulit duas, quas, ut illas, Sepulchreto addas. Altera puerperæ est, quam nono a partu die inflammatio uteri extinxit. Altera autem parturientis, cui gemini infantes vitam, ut sibi quoque, ademerunt. Mihi vero nullam, quæ huc attineat, habere contigit præter unam, quæ tibi, qualis qualis est, describetur eo libentius, quod alias (5) id fortasse me facturum promisi.

17. FOETUM, aliunde advectum, eumque fœminei sexus, studiosi Juvenes ad me attulerant, ut in Nosocomio dissecarem, circa medium Martium A. 1751. Qui illis dederat, novimestrem esse, dixerat, duas vixisse horas, ejusque morti parentis mortem paulo post successisse, quo morbi genere, sibi ignotum, at certe ante biduum hæc accidisse. Quæ ultima fuisse poterant vera: num autem & priora, vehementer dubitavi; nam corporis universi magnitudo non paulo minorem, funiculus autem umbilicalis non obligatus aliud videbantur ostendere, ea vero quæ dissecando offendimus insuper confirmare. THORACE enim aperto, pulmones ex rubro maxime fuscos inveni, eorumque partes, aquæ impositas, ruere ad fundum statim, conspexi. Abdomine recluso, plurimus sanguis occurrit in ventris caveam effusus. Quo exhausto, absterseque, nullum apparuit intestinum; si Rectum, & partem aliquam excipias Coli, cum illo continuatam, sed neque mesaræum, neque mesocoli pars maxima usquam conspiciebatur. Tunc jecinoris cum totam convexam faciem diaphragmati, & proximis abdominis musculis adhærentem, alteram autem, sive cavam, non parum inæqualem animadverterem; ratus quod erat, sub hac quidquid intestinorum, & mesenterii deesse videbatur, coercitum deprehendi, obtectumque membrana crassiuscula, tenaci, & quibusdam quasi arenulis aspera, cum ea jecinoris facie connexa. Eadem facies non exiguum ad spatium erosa, aut lacerata, unde

(1) §. 13. (2) Vid. Act. Lipsi. A. 1758. M. Januar.
(3) Dissert. de Utero post partum inflamm. §. 14. & 6. (4) Epist. 39. n. 28.

Digitized by Google

unde tantum ſanguinis in ventrem efflu-xiſſet, monſtravit. Et nihilominus de mox ſecta ad diaphragma vena Cava ſanguis profluxit multus, iſque ater, qualis & in ventre effuſus, & in vaſis totius corporis fuit. Mitto cætera quæ hujus loci non ſunt, quippe ſecundum naturam in hoc fœtu a me demonſtrata, illud unum memorans, cum in quibuſdam ſuperioribus inteſtinis meconium eſſet, in Recto non fuiſſe: quæ res, & viſcerum parvitas, reliquo corpuſculo reſpondens, novimeſtrem fœtum non fuiſſe, confirmabat, juncta præſertim cum majori partium mollitie, quod ſiqua in alia, certe in cerebro maxime fuit. Cranium enim cum aperuiſſem, cerebri, & cerebelli ſubſtantiam vidimus tanquam *gelatinæ* cujuſdam in modum ferme diffluentem.

Cæterum nullus toto corpore fœtor, nullum putredinis indicium animadverſum eſt. Membranæ autem omnes ſcalpello, & unguibus, ſi diſcerpere forte velles, præter modum renitebantur.

18. Qui ea quæ præceſſerant, aut comitata fuerant partum, pro certo ſciret, aut etiam placentam examinaſſet, eorum quæ in hoc fœtu vidimus, non omnium, ſed nonnullorum, & effuſionis præſertim ſanguinis cauſam, fortaſſe poſſet conjicere. Cujus, & ex lacerato quidem jecinore, ſanguinis in fœtu effuſionis mentionem alias (1) a me tibi factam fuiſſe, memineris. Sed jam ad longe aliud morborum genus eſt tranſeundum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVIII.

De Febribus quædam; de Tumoribus autem plura adjiciuntur.

POST Epiſtolam XLVIII. quæ de Morbis Ventris ultima fuerat, cæterarum quas deinceps ad te dederamus, argumenta ad eos Morbos ſpectabant, qui aut in totis corporibus ſunt, aut ſi in partibus, Chirurgum magis, quam Clinicum, poſtulant. Nunc igitur ordinem quem tunc ſequebamur, conſervaturi, a Febribus initium, & a Tumoribus repetemus, de primis quidem perpauca, de alteris autem aliquanto plura verba facientes.

2. Quod ad Febres attinet, cum per alium ipſis adjunctum morbum noceant potiſſimum, atque interficiant, imo etiam ſæpe ab ipſo oriantur, & conſerventur; facile intelligis, quanti referat adjuncti hujus morbi ſedem, naturamque cognoſcere. Verum ſicuti diſſectio interdum ſub oculos utramque hanc ponit, ut viſcerum inflammationem, aut ulcus aliquod; ita haud raro neutram oſtendit, cujus rei exempla obvia ſunt, & nos cum de Febribus ad te ſcriberemus (2), eorum quædam ex Valſalvæ ſchedis produximus. Quod tunc magis dolendum eſt, quando in iis febribus, ut ſæpenumero, contingit, quæ & pernicioſiores ſunt, & plures eodem tempore invadunt, malignis videlicet, ac epidemicis. Neque enim tunc febrem impugnare tanti intereſt, quanti adjunctam illam malignam vim, &, quod difficultatem maxime auget, in ſingulis propemodum Conſtitutionibus peculiarem. Et certe niſi adverſus hanc potiſſimum pugnes; idem agis, ac ſi febrem, a viperæ morſu natam, remediis vincere antifebrilibus, neglecto veneno, conareris; ut exemplo eodem utar quo Cl. Queſnayum uſum eſſe, intelligo ex Hiſtoria Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (3). Quo magis Dei O. M. Providentiæ agendæ ſunt gratiæ, quod in ſumma rei tum obſcuritate, tum varietate remedium obtulit, cujus etſi obſcurus ſit verus agendi modus, vires tamen in quibuſdam ſaltem pernicioſis febribus abigendis experientia com-

(1) Epiſt. 48. n. 19. & ſeqq. (2) Epiſt. 49. n. 2. & n. 12. & ſeqq.
(3) A. 1753.

Digitized by Google

comprobavit, corticem dico Peruvianum. Qui tametsi earum febrium aliæ alia cum malignitate, quantum externæ causæ, & symptomata significant, conjunctæ esse videantur, has, illasque pariter, variamque ipsarum potest malignitatem pervincere, quemadmodum nos & nostræ, & aliorum Observationes docuerunt. Nec vero salubri corticis efficaciæ repugnat materia quæ aut ad cutem, aut ad articulos ejici e sanguine cœpta sit, inde autem introrsum vi frigoris externi repulsa. Persanavit enim cortex Cardinalem Eminentissimum qui post id in malignissimam inciderat febrim, ut fuse ad te alias (1) scripsi, & persanavit quòque Famigeratissimum Virum Hallerum, quem ab sic repulsa podagra febris vehementissima cum erysipelate pariter faciei pene oppressérat, ut ipse narrat in iis quæ ad CLII. Disputationem adnotavit ex iliis quas ab se collectas boni publici studio edidit *ad Morborum Historiam, & Curationem facientes.* Scilicet non tam hæc, quam illud quod tunc diximus, attendendum est, an periodicæ sint febres, id est intermissionem, aut remissionem saltem habere consueverint, ut per tempestivum, ac justum usum corticis sperare liceat, ipsas, adjunctamque iis malignitatem abactum iri. Neque enim dumtaxat quod febrile est; sed & illud quod non est, etiamsi absque manifesta febre sit, quamquam tunc non fere semper, abigit cortex, dummodo periodice id recurrat: quod cum alias (2) observatum jam esse, scripsimus, tum recentiore, & luculentiore Stephani Weszpremi (3) Observatione confirmare nunc possemus eodem remedio pervictæ æque atrocis, ac pertinacis hemicraniæ, binas jam hebdomadas quarta quaque hora exacerbatæ, nec nisi post horas duas remissæ. Quod si hæc Observatio ut A. 1756. & habita, & edita est, ita ante hos annos quinquaginta extare potuisset, cum acerbissimam hemicraniam illam (4) quotidie mane hora eadem revertentem, variis, & pluribus præscriptis auxiliis vix tandem profligavi; nullo certe libentius, & felicius quoque fortassis, quam hoc, usus essem, quantumvis rationem qua capituletur ignorassem.

3. Atque utinam febres malignæ, & epidemicæ, de quibus dicere cœperamus, essent omnes periodicæ, ut fere omnes cum varia, & obscura vi malignitatis conjunctæ sunt; haberemus in illo cortice medicamentum, quod etsi quomodo agat, nesciremus, non sine spe tamen possemus experiri. At synochæ persæpe sunt, & quæ, si eorum quos sustulerunt, corpora dissecces, aut nihil, ut initio dixi, ostendunt quod peculiarem præcipui morbi sedem, naturamque patefaciat, aut viscerum graves quidem, & manifestas læsiones ostendunt, sed quas si cum iis conferas quæ sunt in ægrotantibus observata, facile intelligas ab latente alio præcipuo morbo fuisse productas. Scilicet febris, exempli gratia, viscerum inflammatoria videnda exhibet in cadaveribus viscera inflammata, sive benigna fuerit, sive maligna; at in ægrotantibus, si benigna sit, repetitis missionibus sanguinis levatur; si maligna, deterior fit, & citius occidit. Discriminis causa est præcipuus alter adjunctus morbus, ut in Rothomagensi illa febri, a Cl. Malovinio (2) descripta, quæ sub finem A. 1753. plures brevi tempore ibi interemit. Ob malignam enim materiæ acrimoniam, ventriculum, & intestina irritantem, inflammatio demum illa fiebat, quæ in iis visceribus, jam in gangrænam degenerans, reperta est, reliquis internis illæsis partibus, & præsertim capitis, quod dolore alioquin, per consensum videlicet, in dies crescente, & delirio vexatum fuerat. Sapienter igitur, atque utiliter Medicorum Rothomagensium Collegium, non attendendam tunc inflammationem statuit, quæ aut nulla initio erat, aut ex accidenti in progressu nascebatur; sed materiæ acerrimæ e primis viis educendæ esse operam dandam; ab hac enim, si intus relinqueretur, irritationem permanentem multo magis, quam transeuntem ab evacuantibus præsertim mitioribus esse timendam. Recte autem facies, si ad Sepulchretum addideris quæ in illis cadaveribus deprehensa,

(1) Epist. 49. n. 30. & seqq. (2) Ibid. n. 29. in fin. (3) Observ. Med. 4.
(4) Epist. 1. n. 11. (5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1753.

Digitized by Google

ſa, & quæ in aliis etiam cum epidemicæ aliæ febres graſſarentur, quorum alicujus diſſectionem apud eundem Auctorem invenies, item quæ dum peſtilentiæ hoc ſæculo aut homines, aut quod multo ſæpius, & multo pluribus locis accidit, boves invaſerant. Extant enim horum extiſpicia tum ab noſtratibus, tum ab exterarum Nationum Medicis litterarum memoriæ commiſſa. Nunquam tamen non cogitabis, quæ in viſceribus ſive inflammationes, ſive gangrænæ, ſive alia diſſecantibus ſe obtulere, effectum potius præcipui latentis morbi, quam morbum ipſum, facile fuiſſe. Quin aliqua in iis diſſectionibus tanquam præter naturam propoſita, ſecundum conſuetas naturæ leges fortaſſe eſſe potuiſſe, ut puta cum in bobus, lue enectis, paſſim videbis adnotatam nimiam veſiculæ fellis plenitudinem, imo ab nonnullis pro cauſa habitam dyſenteriæ quæ boves cruciaverat, & inflammationis, ſphacelique inteſtinorum, quo videlicet tanto majorem copiam immiſiſſet erodentis bilis, quanto ipſa hac magis referta erat. Vix unus, quod ſciam, Mauchartus (1) rem aliter explicari poſſe, cenſuit, ſive non tam bile quam aeris, in putreſcente bile ſe expandentis, particulis diſtendi veſiculam, conjiciendo, ſive, quando iſtam aeris expanſionem *aliquoties* (non ſemper) obſervatam eſſe, dicit, ponendo, ab Duodeni inteſtini tunicis inflammatione tumentibus, aut ſpaſmodice, conſtrictis, aut etiam flatuum expanſione compreſſis, liberum, pleniorem que influxum bilis in id inteſtinum prohiberi per Communis ductus extremam partem ob eas cauſas contractam, unde illa in veſiculam uberius tum regurgitando, tum influendo divertat, ſicque hanc diſtendat, præſertim (id quod addere poterat) cum multiplex per hepaticyſticos ductus ſit in bovinam veſiculam aperta via. Mihi vero antequam Mauchartum legerem, in mentem venerat cauſa alia dubitandi, facilior fortaſſe, & cum frequentiori lege naturalis conſuetudinis valde conveniens. Cum enim bilis e veſiculæ pleniorem effluxum natura opportune eo tempore inſtituerit, cum ventriculus, proximave inteſtina alimentis referta, tumore ipſa ſuo veſiculam urgent; boves autem a primis uſque contractæ luis diebus alimenta omnia averſentur, conſequi hinc, cogitabam, ut numquam compreſſa veſicula longe majorem quam alias ſoleat, influentis jugiters bilis copiam retineat, ab eaque præter modum expandatur. Quam dubitandi rationem, qualis ea cunque ſit, cum in Theatro Anatomico propoſuiſſem, non diſplicuiſſe iis qui me audiebant, & nominatim Profeſſori Clariſſimo, meique, dum viveret, amantiſſimo Carolo Gianellæ, ex edita ejus Diſſertatione (2) cognovi.

4. Tumorem autem; de his enim poſt Febres ad te ſcripſeram, & ſedes, & natura cum ſæpius per ſe; tum plane per diſſectionem patent; ut ſine dubitatione referre in Sepulchretum poſſis quæ ab diligenti Obſervatore J. Alb. Henr. Reimaro in perutili Diſſertatione de Tumore Ligamentorum, Fungo Articulorum dicto, propoſita ſunt, & commemorata. Nec ejus dumtaxat Tumoris Ligamentorum circa articulos, quanquam ejus potiſſimum; ſed aliorum quoque Obſervationes in illa invenies, qui ad juncturas pariter, genuum præſertim, occurrerunt, ut puta aut ab acri humore (3) in cavo articuli acervato, & oſſa, aut cartilagines erodente, haſve (4) in aliam ſubſtantiam mutante, tumidaſque faciente, aut a mucilaginoſis glandulis (5) tumentibus earumque & oſſium læſionibus occaſionem præbentibus, & vicliſſim ab eorum imminuta preſſione cauſam magis intumeſcendi accipientibus. Omitto alia, quæ cum his reperies, exempla, ſuis quæque ſignis quo ad ejus fieri poteſt, diſtincta; ut deſiderium moveant legendi cætera, quæ anguſtiis temporis excluſus, adjicere non potuit, nominatim de articulorum hydrope (6), cujus propoſuerat notas. Sed & ſignorum cauſas ex iis quæ per diſſectiones conſpiciuntur, dilucide explicat, ut ganglii (7) rotunditatem, mobilitatem, & a caſu, vel ab ictu de in-

(1) Diſput. de Lue Vaccar. Tubingenſi §. 18.
(2) Diſſert. inſcripta, Non ſemper ex cadaverum ſectione &c.
(3) §. 48. (4) §. 58. (5) §. 50. (6) §. 46. (7) §. 65.

Digitized by Google

duſtria inflicto diſcuſſionem, & ne plura memorem, oſſium in Spina Ventoſa expanſionem (1), cujus morbi Obſervatio, & ſectio producitur eo notabilior quod non pueri, ſed hominis quatuor & viginti annos nati tibiam invaſerat.

Porro expanſorum oſſium alias & Obſervationes, & diſſectiones alibi reperies quas Sepulchreto addas. Nam præter eas quas ſæpius ſibi occurriſſe, indicat Abrahamus Cyprianus (2), extat altera fuſe deſcripta, & pertractata à Frid. Jac. Tittmanno (3). Quæ autem commemoravimus expanſionum oſſium exempla, aliaque cum leges; facile animadvertes, eas deberi copiæ pravi humoris intra oſſa redundantis, urgentiſque extrorſum horum parietes, non difficile cedentes, ubi oſſeas fibras, laminaſque interiores humor idem molliverit, aut ſic eroſerit, diſſolveritque, ut jam perpaucæ exteriores laminæ reliquæ ſint. Vtrolibet enim modo os duritiem amittit ſuam. Cujus mutationis complures hiſtorias indicatas videbis a Cl. Morando (4), ubi admirabilem illam proponit, quam ipſe vidit. Lege ſis eandem, atque alteram quæ paucis poſt illam annis ſe obtulit Egregio Lipſienſi Profeſſori Ludwigio (5). Videbis in hac alia oſſa tam mollia facta, ut leviori digiti impreſſioni cederent, alia lamina externa adeo extenuata, ut ſubjectæ cellulæ tranſpici poſſent: in illa vero eandem externam laminam redactam alicubi ad formam vaginæ membraneæ in ipſis femoris, & tibiæ oſſibus, ſolida eorum ſubſtantia diſſoluta, & in ſanguinis alveum ut videbatur, relata, & per lotii vias ejecta; hujus enim ſedimentum mirifica erat copia, & tunc majori, cum pejus membra ſe habebant, natura autem peculiari, album videlicet, terreum, cretaceum, & per acetum, aliave acida ſolubile, cujuſmodi humoribus injecta oſſa emolliri, conſtat (6). Hæc cum perleges; fortaſſe tibi Obſervationis Zelleri (7) veniet in mentem. *Acor* enim, *qui expirabat ex abdomine aperto* undecennis pueri, *inſignis admodum atque penetrantiſſimus fuit*; erat autem is puer rachiticus, ejuſque *oſſa adeo mollia, ut tibiam incurvatam caliaque facili levique opera ſcalpello diſcindere potuerit*. Quapropter minus mirum fuit, quod ut rachitici ſolent, circa articulos haberet nodos, hoſque *inſignes* eo in loco ubi ſternum jungitur coſtis, utroque in latere, qui *diſciſſi, iſti pariter ſanguinem ſtillarunt*. Credibile autem eſt, pravo eodem humore quo fibræ oſſeæ emolliuntur, aut diſſolvuntur, vaſcula erodi quæ ſanguinem vehunt, & hoc effuſo medullare oleum reddere ſanguinolentum, qualis & is erat humor quem intra oſſa de quibus diximus, invenit Morandus; grumis autem ſanguineis refertam medullam in quibuſdam ſuorum offendit Ludwigius; qui in aliis eorum *vix congelatam, ſed maxime mollem & fere fluidam* deprehendit, imo *fluidam & quaſi aquoſam*. Quod hic memoro, ut cum medullari illo oleo conferas, quod tibi alias (8) a me animadverſum deſcripſi intra virilis tibiæ exoſtoſim, & caveam quoque ejuſdem oſſis, exoſtoſi reſpondentem, liquidum adeo & multum, niſi enim multum ſit, urgere extrorſum emollitas oſſium laminas non poteſt, ut tunc, & paulo ante etiam diximus. Itaque in Morandi Obſervatione femoris os ad trochanterem externum, & fibulæ extrema facta erant craſſiora, tum calvariæ craſſitudo duplo erat major, quam ſecundum naturam; ſanguine autem, qui erat inter utramque ejus tabulam per non brevem compreſſionem expreſſo, magna tenuitas tantæ illi ſucceſſit craſſitudini. Hæc igitur ad illa potes adjicere, quæ eo tempore de oſſium tumoribus ad te ſcripſi (9), & de eorum emollitione (10); ſic enim alia magis confirmari, intelliges, alia autem in aliis poſſe interdum aliquanto aliter & ſe habere, & explicari.

5. Nunc age ab duriſſimarum partium tumo-

(1) §. 62. (2) Epiſt. ad Millington. (3) Diſſert. Oſteo-Steatom. Caſ. rarior. &c.
(4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1753. (5) Progr. Obſerv. in cadav. cujus oſſa emollita erant, propon.
(6) Epiſt. 58. n. 7. (7) Diſput. de Morbis ex ſtructura glandular. c. 2. n. 15.
(8) Epiſt. 50. n. 60. (9) Ibid. n. 57. & ſeqq. (10) Vid. etiam Epiſt. 58. n. 6. & ſeqq.

Digitized by Google

tumoribus ad molliſſimæ, nempe ad Membranæ Adipoſæ Tumores tranſeamus. Quorum mihi interea præter alias (1) indicatos, duo alii obtigerunt perluſtrandi.

6. ANUS in Noſocomio deceſſerat, cum tempus inſtaret Publicæ Anatomes inchoandæ A. 1755. Cadaver, ob meliorum inopiam, in Gymnaſium illatum cum inſpicerem, nec aliud de ea muliere conſtaret, niſi ſenſim eſſe mortuam; animadverti; ut alia omittam, & in his ungues ex pollice utriuſque pedis in corniculi modum excreſcentes, quod ſe utrinque pariter ſupra duos, treſve ex proximis digitis contorquebat; animadverti, inquam, ex femoris ſiniſtri anteriore, & media ſecundum longitudinem parte protuberantem hemiſphæricum tumorem, cujus diameter digitos tranſverſos duos ſuperabat, mollemque adeo, ut pro meliceride poſſet imponere. Cutis erat ibi reliquæ concolor, in qua nihil uſquam erat icterici; ſed levis tantummodo ſcabies. Quid, & quomodo contineret tumor, dicam, cum ea quæ ex viſcerum inſpectione adnotata ſunt, indicavero. VENTER laxa inteſtina habuit, & in his Rectum, ab introrſum tumentibus hæmorrhoidibus male habitum: lienem aliquanto majorem æquo: in hepatis veſicula bilem ſubflavam, in eaque calculum ſphæræ forma, magnitudine avellanam quamvis maximam excedentem, colore nigrum, ſed craſſiuſculis quaſi punctis exterius diſtinctum ex albo flavis quorum unum prominebat. Intelligis, cur mulierem icterico non fuiſſe colore, ſupra adnotaverim: itaque hanc poteris ad tot alias addere Obſervationes, a me olim (2) tibi memoratas. Et ne cætera de hoc calculo animadverſa deſideres; ſic habeto, ſtatim atque extraximus, in aquam mediocriter calentem conjectum, illico fundum petiiſſe, indeque receptum, & mox leniter ſummæ aquæ impoſitum, ſtatim iterum ſubſediſſe. Cum vero ſepoſitum inſpicerem illo ipſo die, & magna ex parte in plurima nigra fruſta per ſe abiiſſe, viderem, hæc autem, chartæ incluſa, quadrageſimo circiter poſt die rurſus in manus ſumerem, & plura ex parvulis, unum autem omnium maximum in ſummo aquæ ponerem; omnia primum innatarunt; ſed ne ſexageſima quidem adhuc exacta horæ parte ad fundum deſcendit illud maximum, quod paulo poſt cætera ſunt conſecuta. Extractum porro, & ſtatim aquæ impoſitum, ſtatim ſubſedit. Unum vero, aut alterum ex iis quæ aquæ non immiſeram, cum flammulæ admoviſſem, flammam quidem conceperunt; ſed non retinuerunt, nec liquata ſunt, & quod plumæ combuſtæ, oluerunt.

Sed alia accipe, in altero ovario, in tubis, uteroque conſpecta, quæ pariter ad noxas ſimiles adjungas, quas alias ſcripſi. Ovarium maximam juglandem nucem æquabat, factumque erat ex albis, craſſiſque membranis, aquam intercipientibus. Tubarum utraque cum Ligamentis uteri Latis ſic erat confuſa, ut majus illarum extremum non appareret. Uteri fundus habebat intus ab altero latere duas, treſve excreſcentias; ab altero unius dumtaxat inchoamentum. Et omnes quidem conſtabant ex alba ſubſtantia; ſed hæc in earum maxima ex albis fiebat membranis, cellulas aquæ plenas continentibus. Figura ipſius erat ovalis ſecundum uteri longitudinem poſita, cujus intimæ tunicæ per latiuſculum, ſed multo quam ipſa, anguſtiorem pedunculum continuabatur in facie illius cavi anteriore. In qua erant & duæ reliquæ, eidem tunicæ continuatæ, non per pedunculum quidem, ſed per totam baſim, depreſſæ, nec aquam continentes. In Thorace, & Collo; nam Caput non attigimus; duo quæ ad Vaſa pertinent, animadvertimus. Magna intra illum arteria maculis erat albis intus diſtincta, oſſeas, ſi longior fuiſſet vita, lamellas ibi prænunciantibus. Jugularis autem Externa vena a ſiniſtris per collum deſcendens, in medio curſu dividebatur in partes tres, quæ, duabus inſulis effectis, rurſus poſt tractum digitorum circiter trium, in unum confluebant. Sed hoc rarum magis, quam morboſum; illud ea ætate creberrimum. Illuc jam redeo quo ſum pollicitus, ad tumorem videlicet ut ante ſectionem apparuerat, hemi-

(1) Epiſt. 50. n. 22. & ſeqq. (2) Epiſt. 37.

Digitized by Google

miſphæricum, qui in femore meliceridem ob id etiam mentiebatur quod non per pedunculum inde pendebat, ſed ſuum alterum hemiſphærium condebat ſub cute. Hac igitur inciſa, manifeſtum omnibus qui aderant, fuit, nihil aliud eſſe, niſi Excreſcentiam, ſicut ego intelligo, membranæ Adipoſæ. Ex hac enim ipſa in tot parallelas quaſi partes diſpoſita, omnino conſtabat, nullo alio diſcrimine, niſi quod pinguedo, quæ ſubfuſca alibi erat, in tumore magis albicabat. Cæterum neque ſub cute membrana alia erat quæ cyſtis in modum tumorem complecteretur, neque ſub hoc quidquam interſepti inſtar, quod a continuata Adipoſa membrana ſecerneret.

7. Paucioribus nunc verbis alteram, quippe in viventis adhuc viri tumore habitam, Obſervationem deſcribam.

8. VIR honeſtus ex Agro Patavino tumorem gerebat fici non parvæ inſtar ex altero femine pendentem per brevem pedunculum, digito non craſſiorem. Mollis erat tumor; ut ſi contrectares, intelligeres, nec ſarcoma eſſe, nec a multo qui incluſus eſſet, humore diſtentum. Eodem quo reliqua cutis, colore, hoc uno diſcrepabat, quod ex hemiſphæricis hic illic, humilibus tamen, nec minimi digiti apice craſſioribus, protuberantiis conſpiciebatur inæqualis. Nuſquam pulſabat: nunquam, vel preſſus, dolebat: nec unquam, niſi cum equitare opus erat, incommodum ullum afferebat. Ob hanc igitur unam cauſam, timori adjunctam, ne magis in dies, magiſque creſceret, an ſine periculo abſcindi poſſet, ex me quæſivit. Qui cum ea quæ dixi, attenderem, neque aliud vas præter unam venam per tumoris cutem repere, viderem, quæ ne in ſummo quidem ad columbini calami craſſitudinem perveniebat, felices autem tumorum ejuſmodi amputationes memoria tenerem; facile annui: præſertim cum Vir Experientiſſimus, Publicus in hoc Gymnaſio Chirurgiæ Profeſſor, Hieronymus Vandellius ſe recepiſſet exſecturum. Quod & feliciter præſtitit ineunte Junio A. 1757. pauco omnino ſanguine effuſo, etiamſi paululo profundius quam eſſet pedunculi initium, exſecuiſſet, & facile cicatrice obducta, intra breve tempus homine perſanato. TUMOR, qui uncias circiter quinque pendebat, eodem mane per Filium, Parente, & Doctiſſimiſſis Patruis dignum, ad me miſſus, &, hoc inſpectante, a me continuo perfectus, id omnino erat quod cenſueram, nempe Adipoſæ membranæ Excreſcentia. Qualem, per Valſalvam abſciſſæ, pedunculum alias (1) tibi deſcripſi, talis hic fuit, id eſt ex eadem quæ in ſanis eſt, membranæ Adipoſæ ſtructura, & ſubſtantia, quaſi in cylindros aliquot contracta, intra pedunculum deſcendente, ex hoc vero intra tumorem continuata, ſubflava, molli, unctuoſa, tumorem univerſum, & illa ipſa exterius protuberantia parva hemiſphæria efficiente. Partes ex quibus compingebatur, non ſolum cuti, verum etiam inter ſe paſſim tenacius adhærebant; ut per ſolos digitos pars a parte ſejungi non poſſet; nulla tamen prorſus præter cutem erat tunica, quæ, ut in cyſticis videmus tumoribus, hunc complecteretur: nec cutis ipſa, quanquam erat craſſiuſcula, in duas poterat dividi laminas. Cuti autem hic illic ſuberant, præſertim ſuperiora verſus, tenuia vaſcula ſanguifera.

9. Parvi quidem hi quos perſecuimus, tumores fuerunt, ſi cum grandibus illis compares, quorum aliis (2) exempla indicavimus videnda præſertim apud Palfinium, aut cum alias etiam majoribus, quos ad eos addiderunt Præſtantes Viri (3) pondo librarum ſexaginta, aut amplius Sed cum ſimiles eorum cenſeantur qui Cyſtici, & peculiariter *Natte* dicuntur; etſi pinguedinem continerent, a noſtris tamen intelligis fuiſſe diſcrepantes. Verum age, ab alios qui ſingulares, & ſæpe non parvi ſunt, ad alios qui ſunt multiplices, & exigui, aut certe modici, veniamus. Subſiſtemus autem in iis de quibus Epiſtola L. vix pauca attigimus, in ſumma aliis lingua, aliis toto propemodum corpore ſuccreſcentibus.

10. LINGUARUM, quas Februario menſe anno hoc 1759. in Gymnaſio diſſecui-

(1) Epiſt. 50. n. 23. (2) Ibid. n. 22. (3) Vid. in Italica Palfin. Edit. Part. 5. c. 4.

Digitized by Google

cuimus, una erat tumida, in eaque linea quam medianam vocant, primum quidem ab apice ad tractum pollicis transversi in sulci modum nec levis, nec si hinc & hinc linguæ latera traheres, tollendi, subsidebat, deinde vero nulla usquam apparebat; imo æque mediam ac laterales superficiei illius partes occupabant tubercula, nullam prorsus ad normam disposita, humilia quidem, sed crassa ad sesquilineam usque unciæ Bononiensis, facie inæquali, albo autem, ut lingua reliqua, colore. Desinebant prope eam sedem ubi esse debuissent illæ ultimæ crassiores papillæ: quarum locum perexilia, sed confertissima implebant tubercula. Post hæc denique succedebat tota illa sedes in qua extare solent glandulæ, at sine ullo harum vestigio plana omnino, & lævis.

11. Quid præcessisset, unde ea sic facta esset lingua, & quid afferret incommodi, scire non licuit. Contra vero & post quæ inceperit, & quæ attulerit non glandularum absumptio, sed amplificatio, & citissimus magna parte corporis intus extraque novarum quasi glandularum proventus, apparet ex historia, hic minime prætermittenda, quæ ab laudato alias Laurentio Mariano, & ab Genero eo digno Josepho Bonio a 1752. communicata, mihi eo gratior fuit, quod morbum non ita dissimilem annis superioribus spectare quidem, sed non per dissectionem, potueram, ut tibi de Tumoribus scribens (1), significavi.

12. ADOLESCENS Generosus annos natus quindecim, ab infantia usque sanus, & vivido colore præditus, duriori objurgatione exceptus, gravique timore tanto magis inde perculsus, quod natura erat cogitabundus, tunc quidem triduum quasi stupidus exegit, tertio autem post mense parvas per collum glandulas cœpit animadvertere, quæ paulatim primum creverunt, mox vero morbus celeriter adeo auctus est, ut præter salivarium, & Axillarium glandularum tumorem, brevi per dorsum, per pectus, & præsertim circa claviculas extiterint corpora, ovi columbini instar crassa, strumosas glandulas referentia, qualia paulo post in abdominis quoque integumentis, imo, ut tangendo cognoscebatur, in ventris etiam cavo non defuerunt. Dolore carebant fere omnia; nam quod Pectorali musculo dextero insidebat, tres digitos tranversos longum, colore autem lividum, ad tactum nonnihil dolebat, ut ventris quoque interiora, a sinistris magis, ubi major etiam tensio, & renixus percipiebatur. Sive intus, extraque, id quod initio statim, magisque in progressu factum est, multa, & varia in usum traherentur remedia, etiam validiora, quæ a Medicis Consultissimis proponebantur, sive nulla denique adhiberentur, tumorum moles increscebat, cursu morbi adeo rapido, ut cum cœpisset mense Decembri, simul cum vita circa Maji finem desierit. Non multo post morbi initium, acutus dolor in genu, & crure nunc dextero, nunc sinistro ingruerat, qui & postea semper male habuit, symptomaticis, & incerta periodo accidentibus febribus, vigiliis, macie stipatus. Cæterum ad extremum usque mens prompta, & hilaris, ciborum appetitus, imo acris fames, ultimis præsertim diebus, nunquam defuit: & quamvis aliqua ad jugulum molestia esset ex mucido catarrho, qui facile, & levi cum tussi ejiciebatur; nulla tamen spirandi difficultas unquam animadversa est, id quod, perlecta thoracis dissectione, miraberis. COLLI, Pectoris, Abdominis tegumentis communibus incisis, tumores illos externos sedem in cellulis habuisse membranæ Adiposæ, compertum est arcte ibi ad subjectos musculos annexæ. Pleni erant omnes subalbæ materiæ, ex parte nonnihil fluidæ; at majorem partem solidæ, & sebaceæ. Eminentiorum aliqui, ut qui musculis adhærebant Pectoralibus, unum cum Axillaribus glandulis continuatum corpus facientes, secti subflava, & sanioſa emiserunt. Ventre aperto, omentum omne corpusculis duris hic illic obsessum apparuit, subalba illa materia plenis. Jecur, lien, renes ipsa quidem secundum naturam se habebant, sed circa singula fuerunt hæc adnotata. Jecinoris parti dexteræ valenter annexum erat peritonæum: quod pluribus deinde locis quasi unum idemque cum attiguis musculis factum, ante-

(1) Epist. 50. n. 28. in fin.

Digitized by Google

anterius excreſcebat in corpus ovi gallinacei magnitudine, quod ea qua diximus, refertum materia, cum veſica urinaria connectebatur. Juxta ſplenem vero meſocoli ſiniſtra pars in corpus intumeſcebat conſtans ex pluribus colligatis quaſi ovis columbinis, eadem illa materia farctis: quibus & pancreas plenum erat: per meſenterium autem disjectæ ejuſmodi ſtrumæ conſpiciebantur. Renum denique Adipoſa tunica erat monſtroſum in modum craſſior facta; nam qua parte vertebras ſpectabat, duorum, parte autem oppoſita quinque tranſverſorum digitorum craſſitudinem occupabat, materia quam diximus, ubique diſtenta: propterea quæ ren ſiniſter, accedente etiam dura & ſtrumoſa, quæ materiam illam interſecabat, linea, pondo fuit unciarum circiter ſex & triginta. Nec vero inteſtina morbo vacabant. Nam Coli tum adipoſæ appendices, tum ligamentorum, per ipſum ductorum, faſciolæ corpuſculis ejuſdemmodi conſpiciebantur diſtinctæ. Tenuia autem inteſtina per intervalla glandulas Peyeri habebant lupini figura, & magnitudine: quas inter quædam multo major, phlogoſi affecta, corruptum continebat humorem. Thorace recluſo, mediaſtinum conſpectum eſt circa medium corporibus ſæpius dictis obſitum, & in his aliquo non minus craſſo, quam modicum ovum gallinaceum, Aſperæ arteriæ truncum non modo contingente, ſed etiam comprimente. Pulmones intus erant ſani, quamvis extimæ ſuperficiei infixi eſſent duri, petroſique globuli, granorum hordei craſſitudine. Eadem ſuperficies a tergo tota excavata erat utrinque, ſed a ſiniſtris præſertim, ob incurrentes in ipſam non parvas ſtrumas, pleuræ innatas, alias quidem prope dorſi vertebras, alias autem in ſeriem quaſi quandam ita diſpoſitas, ut ſingulæ ſingulis coſtis ab ima ad ſummam inſiderent. Cor ſecundum naturam ſe habebat, niſi quod auriculæ dexteræ facies exterior tota erat tanquam granoſa a conſimilibus corpuſculis. Igitur (ſic concludebatur miſſa hiſtoria) deſcripti tumores majori ex parte erant cyſtici, & particulis turgidi tophaceis, duris, & velut ſebaceis intra cellulas depoſitis membranæ Adipoſæ, præter æque dura, quæ deſcripta ſunt, corpora glanduloſa.

13. Redii in memoriam hiſtoriæ hujus, cum aliam legerem nuper æthiopis duodecennis, quam Præcl. Anatomicus litteris mandavit Meckelius (1). Nam iniens ægri utriuſque ætas, acriſque fames, cum morbo conjuncta, & perſtans, uſque adeo per interiores tunicas, ventris præſertim, diffuſo in tuberculorum modum, quorum pleraque ſebacea implebat materia, hæc, inquam faciunt, ut abs te cupiam utramque conferri hiſtoriam. Quod ſi Viri illius Solertiſſimi in eo, itemque in altero æthiope (2) accuratas, quod ad eorum quoque nigredinem ſpectat, Obſervationes ſimul perlegens, forte miraberis, in illa apoplectici æthiopis, quam tibi olim miſi (3) ante hos quinquaginta annos Venetiis habita, diſſectione adnotatum nihil fuiſſe de nigriſcentibus, aut fuſcis in æthiopum cerebro partibus, nihilque de eorum nigro potius, quam rubro, ſanguine, ſcias velim, cadaver illud ante noctem incidere non licuiſſe, lucem autem aliam, noſti, eſſe ſolis, & lychnorum, nec pariter licuiſſe aliud in poſterum diem ſervare, niſi cutis, & cuticulæ ſegmenta quædam, in quibus mihi quid acciderit videre, in Adverſariis (1) eſt indicatum; ſed de his, & de cuticulæ natura neque hic eſt ſcribendi locus, neque antea facile ſcribam, quam aut diſſecandi æthiopis iterum facultas detur, aut quædam ſaltem de æthiopum infantibus pro certo ſciam, ut puta num forte umbilicalis funiculi initium non, ut noſtri, cinctum cute habeant quæ poſtea in umbilicum ſe contrahat, num paucis illis a partu diebus cum primum infuſcari incipiunt, non ita albis prorſus, ut in adultis poſtea videmus, ſint plantis, & volis, alia ejuſmodi. Nunc enim a propoſito non eſt divertendum. Collata igitur utraque tot ſebaceorum tuberculorum hiſtoria, ut in eo quoque convenire videbis, quod vi-

(1) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1753. (2) A. 1756.
(3) Epiſt. 5. n. 17. (4) II. Animad. 4.

Digitized by Google

viſcera quædam ſub tunica ſic male ſe habente, erant tamen ſana; ita diſcrepare tum ſymptomatibus, animadvertes, tum ſede etiam tuberculorum, quæ in Berolinenſi Obſervatione tantum abeſt, ut ſicuti in quadam Roedereri quoque hiſtoria (*), ſcirrhoſa corpuſcula celluloſam occuparent ſubſtantiam; id ſingulare habebant, ut, hac prorſus ſalva, in propria ipſa, firmaque peritonæi, aut pleuræ hærerent membrana, tum denique ut exterius tubercula eſſent nulla; ſed interius omnia. Ad externos autem, ſimulque internos tumores attinet Obſervatio altera, quam ante illam Meckelius indicat, ab ſe, & Clariſſimo Profeſſore Zinnio in infante habitam, cujus præter partes cerebri induratas, conglobatæ glandulæ toto ferme corpore ſcirrhoſæ erant.

14. At ſive ad utroſque, ſive ad externos, quos potiſſimum hic attendimus, tumores exempla ſpectant quæ continuo memorabimus, illorum alii aut ea continebant quæ evidenter ſunt præter naturam, aut ea, propter quæ ab ſanarum glandularum modo vix, ac ne vix quidem viderentur diſcrepare, niſi ibi occurrerent ubi manifeſtas glandulas conſpicere non ſolemus. Ad primum horum generum, præter eas quas modo protulimus, hiſtoriæ pertinent non paucæ in Sepulchretum (1) relatæ, ut, cum ſtrumoſæ glandulæ, multæ præſertim, aut magnæ, exterius protuberabant; multæ quoque interius deprehenderentur inſidentes non meſenterio ſolum, ſed & omento, ſtomacho, inteſtinis, pancreati, veſicæ urinariæ, pulmonibus, ex Fontani obſervatione (2); ex Heurnii (3) autem, etiam peritonæo, hepati, lieni, renibus, uteri ligamentis, diaphragmati, mediaſtino, ipſique cerebri Duræ meningi. Mitto cæteras, quas deſcriptas ibi videre poteris, glandulas minus diffuſas, ſed omnes ſtrumoſas, & quaſdam gypſea, pultacea, purulenta, ſeroſa, alba, flava continentes. Quibus, & tubercula addere potes illa plurima, quæ Laubius (4) in pulmonibus vidit materiæ ſebaceæ plena, ejus ſimilis quæ in glandulis colli induratis ejuſdem hominis ſpectabatur. Ad ſecundum vero genus propter eam quam M. Aurelius Severinus ſimul profert, Aetii, imo Leonidæ ſententiam, ſpectaſſe crediderim glandulas quas Severinus ipſe (5) vidit tuberculorum inſtar in artubus, pectore, dorſo, ſub alis, & ad inguina exſtantes, quarum plus ſexaginta per Senis univerſum corpus diſperſas ob id maxime admirabatur, quod tubercula quam plurima *circa loca* conſpiciebantur, *quæ glandularum ſunt prorſus expertia: itaque venit in mentem*, inquit, *illud Aetii, qui Tetrab. 4. cap. 5. . . . profeſſus eſt, ex integro naſci plerumque candidas, & rubras caruncolas in corpore*. Olaus autem Borrichius (6) cum in icterici diſſectis cruribus in glandulas incidiſſet ſub cute latentes *infinitas*; non ab integro ortas, opinabatur; ſed *in ſano corpore eſſe adeo minutas, ut viſum pene effugiant, in morboſo conſpectiores*. Has quoque ad ſecundum genus referri poſſe, vix dubito. At quas Whartonus Obſervatione pariter in Sepulchreto quoque (7) legenda, in militis brachiis, & femoribus conſpexit, eodem referendas eſſe pro certo ſcio. Cum enim omnes ſub cute mobiles, & , vel preſſiuſcule contrectatæ, eſſent indolentes, nec validiſſimis remediis cedentes; majuſculam unam a Chirurgo extractam, deprehendit *citra ullum putridum aut corruptum humorem totam ex ſolida glanduloſa atque alba carne conſtantem*; ut ſic glandulas *dari adventitias plane ſanas, niſi quod in numero partium præternaturalium recenſentur*, experientiſſimus glandularum ſcrutator demonſtratum eſſe, pronunciaverit. Quæ Obſervationes ad exteriores quidem glandulas pertinent, quemadmodum Antonii etiam Cocchii (8), ubi de Meſentericis Morbis loquens, id quod Leonida *raro* viderat, non ſemel ſibi occurriſſe ait (Severino autem *ſæpe* occurrerat) conglobatas videlicet exter-

(*) Diſſert. de Uteri Scirrho n. 18. (1) l. 4. S. 2. (2) Obſ. 6. §. 1.
(3) Ibid. §. 5. (4) Act. N. C. Tom. 2. Obſ. 106.
(5) De recond. Aſceſſ. nat. l. 4. c. 5. (6) Sepulchr. S. 2. cit. Obſ. 17. §. 2.
(7) Ibid. Obſ. 15. in Append. ad §. 1. (8) Dei Bagni di Piſa.

Digitized by Google

nas glandulas non modo auctas, ſed & ubi eſſe non videntur, quaſi creatas. Quin exemplum inſuper addit, in quo prætet nonnullas non ſolitas conſpici, ut in lateribus, carneas, neque pure ſcatentes, ad hunc eundem modum alias intra ventrem offendit. Quam tu, & Severini Obſervationem ut quæ necdum mihi in Sepulchreto occurrit, huic adjicies, & Valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIX.

Ad Ictus, & Vulnera Capitis, & Thoracis, ad Junctiurarum Vitia, & ad Luem Veneream pertinet.

QUÆ ad Morbos attineant, Epiſtola LI. & inſequentibus deinceps cæteris a me comprehenſos, non tot in præſentia habeo, ut his denique Litteris complecti non poſſim. Ad illam igitur Epiſtolam qua de Vulneribus Capitis, & Ictibus ſcripſi, hæc addes.

2. VIR necdum quinquaginta annos natus, cum bibaciſſimus eſſet, indeque ebrius, per ſcalas deſcendens, tanto facilius lapſus eſt, quod crure altero annos jam aliquot ex doloribus, Veneream, ut ajebant, luem conſecutis, claudicabat. Cadens autem ſiniſtrum tempus adeo contudit, ut omni ſentiendi, movendique facultate ſtatim amiſſa, ſic intra horas haud amplius quatuor interierit. Cadaver opportuno ad Publicam Anatomen inchoandam tempore, id eſt paulo poſt medium Januarium menſem A. 1756. Theatro conceſſum eſt, in quo, cum diligenter perſcaretur, hæc adnotavimus.

VENTER pane, & vino maxime diſtentum adhuc ventriculum exhibuit, ut ab iſtu parum, vel potius nihil videretur evomuiſſe. Poſtquam ea omnia exhauſta fuerant, ne minimam quidem intus rugam ventriculus oſtendit. Jecur, & lien magna, nec tamen morbida, niſi quod diſſecti lienis viſa mihi eſt ſubſtantia laxior, color autem dilutus. At renum utrque pluribus hydatidibus excavatus, quæ ſub ipſa eorum tunica incipientes, eo perveniebant, ut tubulos qui papillas excipiunt, contingerent, inæquali intus ſuperficie, ſed ſua undique membrana comprehenſæ. Veſica urinaria amplior, in longitudinem præſertim, ut duplo propemodum longior eſſet, quam ſoleat. Sed hæc, ut in biboſo, mira non ſunt. Ad veneream autem luem num pertineret, an a primordiis ſic eſſet quod in Seminali caruncula animadverti, non facile dixerim. Sinus qui in illa eſt, orificium maximum erat ex omnibus quæ vidiſſe unquam memini, nec ſecundum longitudinem, ſed, quod in nemine conſpexi, in tranſverſum poſitum. Semen tamen, e veſiculis expreſſum, non par illud, ſed per bina oſcula, ut conſuevit, prodibat, quæ ab lateribus illius ſunt. Aortæ interior facies contra Cœliacæ oſtium non lævis erat, ut per ventrem alibi, imo duas ibi oſſeas ſquamulas oſtendebat. In Thorace quoque eadem Magna arteria nonnullis locis idem intus vitium fovebat; ſed prope valvulas præſertim ſuas, quarum duæ oſſe non carebant. Supra ipſas autem; quanquam cor erat mediocre; major Valſalvæ ſinus æquo erat latior. Sed hæc a morbo. Ab natura vero id quod non video alias vidiſſe. Subclavia vena dextera ex duabus conſtabat quæ in Axillari jam incipientes, non ante in unam confluebant, quam ad oſtium acceſſiſſent Jugularis Internæ, ut inſula fieret longa digitos tranſverſos quinque. Erant autem duæ illæ quæ inſulam comprehendebant, venæ pari ambæ craſſitudine; at a ſiniſtris in Axillari vena erat inſula multo brevior, quippe non longa digitos duos, imparibuſque comprehenſa venis, altera videlicet multo quam altera, tenuiore.

Priuſquam de Capite dicam, aliquot ſunt interjicienda, quorum alia omittere hic nolo, alia autem nequeo. Cum pinguedo in

Digitized by Google

in abdomine, & intra abdomen non pauca esset; in cervice, dorso, lumbis non erat quidem ita multa; sed musculorum superficiei, & fasciculorum ex quibus ipsi compinguntur, adeo præter solitum adhærebat, imo affixa erat, ut Prosectoribus molestiæ esset non levi. Ubi ad Artus inferiores ventum est, in eo qui sanus erat, mihi accidit quod raro, ut Posteriorem nervum Cruralem immisso, ut solitus sum, cultri manubrio aut manu inter duos ramos in quos denique ad poplitem videtur dividi, non possem, sursum versus tendendo, confirmare, non unum esse, sed ex duobus fieri, per totum femur, imo interdum supra quoque, cohærentibus quidem, sed revera in unum minime coalescentibus. Cum vero, id quod in eorum singulis, aut certe in crassiore facere consuevi, secundum longitudinem inciderem, ut parallelas, ex quibus constat, fibras demonstrarem; miratus sum tantum inter has pinguedinis interjectum conspicere, ut hujus plus quam fibrarum, continere ubique videretur. Etsi enim plurimi sunt anni ex quo in cadaveribus non prorsus macilentis interjici iis fibris manifestam pinguedinem haud raro animadverti contra ac creditur, ab iis præsertim quibus nervos placet cum intentis fidibus comparare; attamen ea qua tunc vidi copia interjici, nunquam antea conspexeram, nec in mentem venerat, posse, ut facile intelligis, si pinguidinis loco aliud quod præter naturam sit, aliquando huc conjiciatur, eos nasci morbos quos obstructis, aut aliter vitiatis ipsis nerveis fibris imputant. Sanus tamen, ut dixi, is artus erat. Alter vero quo homo claudicabat, sic attractus erat, ut quacunque manuum vi adhibita extendi crus non posset. Neque potuit satis extendi; etsi tunc aliquanto facilius extendebatur; cum Flexorum musculorum tendines, qui ad poplitem valde contenti erant, in transversum dissecti sunt. Quorum musculorum, ut neque Extensorum, color fuit, ut cæterorum sane fuerat, rubens; sed fuscus, & obsoletus. Quin etiam perpaucæ mucilaginis quæ in genu illo erat, color ab naturali discrepabat, & Mucilaginosa major glandula, albæ instar, subduræque pinguedinis apparebat. Sed hæc fere omnia a motuum cessatione illorum musculorum, ejusque junctura deducenda esse videbantur. Caput denique secando, Temporalem quidem musculum qui ab ictu contusus fuerat, tumidum, nigrumque conspexi ob remorantem in eo sanguinem, interioremque structuram laxantem. Cranium vero neque ibi, neque alibi ulla fractura, fissurave, & ne depressione quidem læsum offendi. Vasa autem per Tenuem meningem repentia nigro sanguine passim turgidissima occurrerunt, cujus supra eam meningem effusi grumus non mediocris conspiciebatur. Hujus igitur, & concussionis cerebri mors illa tam cita effectus fuit.

3. Historiam hanc aliis addes quas sub initium scripsimus Epistolarum LI. & LII. cranium pariter ab ictibus illæsum, at non ea quæ cranio subsunt, ostendentes; quamquam in illarum nulla tam cita mors secuta est. Nunc accipe quam adjicias alteri in proxima Epistola LIII. descriptæ (1). Secunda enim est in qua nobis se se obtulit cordis vulnus. Sic a præcipuo viscere cerebro ad alterum viscus præcipuum cor, & a celeris mortis casu ad celerrimæ exemplum transibimus.

4. SUTORI annorum circiter quadraginta per scalas ascendenti inimicus descendens obviam venit, cultrumque in pectus defixit, & continuo aufugit. Ille vero se vulneratum esse, clamans, & cultrum e vulnere extrahens, tam cito ibidem mortuus, ut qui de proximo accersiti, confestim accurrerant, vivum invenire non potuerint. CADAVER Studiosa Juventus non difficile obtinuit, & ad me, in Gymnasio tunc Anatomen docentem, mense videlicet Januario A. 1753. afferendum curavit. Magnum erat, sanoque habitu, ut nisi aliquanto pinguius esset, quam vellemus, melius ad observandum, demonstrandumque optari non posset. Quorum utrumque factum a nobis est accurate: quanquam hic nihil præter ea quæ ad vulnus, & ictus in ca-

(1) n. 26.

Digitized by Google

dendo attinent, memorabimus. Igitur vulnus perbrevi intervallo ab sterni sinistro latere inter cartilagines tertiæ, & quartæ costæ inflictum, exterius vix longius erat semuncia pedis Bononiensis, inde autem per mediastinum, & pericardium ad dexterum ventriculum cordis pervenerat, ejusque parietem septo proximum, media fere inter basim, & cuspidem sede, pervaserat, non longius ibi lineis tribus. Itaque pericardium nigro sanguine grumoso distentum inveneramus, mediastini autem anteriorem partem, qua vulnus transierat, & supra, infraque ad non brevem tractum a sanguine nigricantem, & quasi turgidam; nihil autem sanguinis, in ventriculis cordis, ejusque auriculis. Neque intra thoracem quidquam præterea læsum fuerat. Exterius autem in summo dorso contusionis vestigia quæ a cute in pinguedinem usque se extendebant, Rotundis utriusque scapulæ musculis interjectam. Capitis etiam integumenta contusionis signa in fronte servabant, credo inter cadendum relatæ, sicuti mortuum credo in scalis (in quarum gradus, surgere conatus, iterum cecidisset) ita denique jacuisse, ut in caput proclivius sanguini fuerit, quam in oppositam partem, defluere: certe quæ infra cor erant, vasa mediocrem sanguinis copiam, at quæ supra, plurimum continebant. Itaque cerebri superficies rubebat a distentis sanguine vasis quæ per Tenuem meningem ducuntur, eorumque ramuscus non secus ac si rubens materia fuisset injecta. Nec minus plena vasa illa vidi, quæ intra medullarem substantiam apparent alias filorum instar; hic enim cavos esse tubulos, manifestum omnibus fuit.

5. Si vulnus hoc cordis cum eo contuleris quod tibi Epistola LIII. (1) ex Valsalvæ observatione scripsimus, utrumque autem in ejusdem, nempe dexteri ventriculi caveam, nec multo dispari in ejus pariete aperta rima perveniisse, animadverteris; miraberis fortasse, ab illo hominem octava denique die, ab hoc vero tam cito fuisse interemptum; præsertim cum per illud tanta sanguinis copia in thoracem & ventrem effusa videretur. Verum ob illam ipsam non modo extra cor, sed etiam extra pericardium defluentis sanguinis effusionem, cum hic non potuerit, ut in nostra Observatione inter pericardium, & cor subsistere, illudque distendere, hoc premere, discrimen id extitisse, facile, ut opinor, existimabis. Quod si facias; ex utriusque hujus Observationis comparatione habebis unde illud confirmes quod alibi (2) inter cæteras causas posuimus, cur multo minor inter pericardium, quam plerisque aliis in locis, hæmorrhagia longe citius interitum afferat.

6. Dixi, quam plerisque aliis in locis, & dixi item inter cæteras causas, non ignorans, quam celeriter vel paucus intra cranium sanguis, aut plurimus, sed vel in ventrem ipsum effusus, homines soleat conficere, ut puta a liene disrupto, id quod ex pluribus cognosces earum Observationum, quas, ut perlegeres, tibi, cum de Ictibus Ventris scriberem (3) indicavi. Quas inter si forte deessent (neque enim rursus vacat singula inquirere) quæ a Michaele Vanselowio (4), aut ab J. Valentino Scheidio (5) propositæ sunt; fac videas; vera a me dici, tanto magis intelliges.

7. Et harum quidem Observationum commemoratio me, si forte interea aut legendo, aut secando in alia incidissem ad ea quæ fuse tunc scripsi, nunc adjicienda, opportune commonefaceret, ut hic adjicerem. Sed neque de illis, neque de Ulceribus cum in præsentia quidquam suppetat; ad ea transibo quæ ad junctarum vitia pertinent, motui officientia. Nonnulla enim de his sunt quæ post datam ad te Epistolam LVI. aut ipse vidi, aut visa ab aliis legi. Ad prima spectant historiæ hæ duæ.

8. SENEX erat Patavii, quem non sine difficultate caput in latus inclinare potuisse, ab iis qui diu cum ipso familiariter versati fuerant, post dissectionem accepimus. Is cum ex catarrho, ut ajebant, ineunte Martio A. 1755. in Noso-

[1] n. 3. [2] Epist. 26. n. 18. [3] Epist. 54. n. 5.
[4] Disp. exhib. Hist. de Ruptura Lien. [5] Observ. Lienum disrupt.

Digitized by Google

comio deceſſiſſet, nobis qui tunc ibi quædam, ad thoracis, & colli, & capitis anatomen pertinentia, oſtendebamus, hæc obſervandi occaſionem præbuit.

THORAX in facie anteriore pulmonis dexteri hydatides exhibuit duas, majorem unam, minorem alteram. Capiti intra cranium aqua inerat, cujus pars aquæ in Lateralibus ventriculis ſupererat. Glandula Pinealis tenuis. Cum parvi muſculi qui anterius inter primam colli vertebram, & caput interjiciuntur, vix ac ne vix quidem apparerent, neque id mihi peſſimæ dumtaxat, id eſt laxiſſimæ, ut in cæteris quoque muſculis, conſtitutioni imputandum videretur; attentius inſpectans, & profundius inquirens, in illud incidi cujus potiſſimum cauſa hanc ſcribere volui Obſervationem. Scilicet non modo quod Columbo (1) occurrerat ſcribenti, *primam vertebram occipitio ita adhærentem hiſce oculis vidi, ut moveri neutiquam poſſet*, hic quoque erat; ſed præterea adhæſio a ſiniſtro præſertim anteriore latere ejuſmodi conſpiciebatur, ut unum idemque os eſſent tum ea vertebra, tum occipitium: idque a primordiis uſque fuiſſe, plura indicabant proxima conformationis vitia. Nam ſecunda vertebra corpus habebat, mitto cum tertia connatum; erat enim hic, quod inter primam, & occiput ibi ubi dixi, nullum prorſus erat, aliquod tamen antiquæ diviſionis veſtigium; corpus, inquam, habebat, & Dentem lateri capitis magis dextero, quam ſiniſtro, propinqua, Dentem autem ipſum breviorem, proceſſus vero qui Obliqui Superiores dicuntur, tota illa facie qua Inferiores primæ vertebræ proceſſus excipiebant, qui hic officio condylorum occipitis fungebantur, nequaquam inter ſe pares; quippe dexterum ſiniſtro tum arctiorem, tum altiorem, tum antrorſum magis quam retrorſum vergentem. Sunt & alia, quæ tanto libentius brevitatis cauſa prætereo, quod oſſa hæc poteris, cum Patavium veneris, apud me inſpicere. Sed quæ, ut erant, ſervare non potui, ligamenta deſcribere non omittam. Tranſverſum, ut vocant, quicquid erat Dentis a tergo complectebatur, ima parte excepta, unde Lateralia longiora, quam ſolent, & tenuiora, præſertim dexterum, oriebantur. A ſiniſtro tamen quaſi ſummo Dentis latere perbreve quoddam proficiſcebatur, & craſſius.

9. Sed ligamentorum quæ modo dicebam, vitia alia, quamvis non ut hæc, a primordiis repetenda viderentur, memineris ſuperioribus unis, atque alteris Litteris (2) fuiſſe propoſita. Multo autem magis memineris, quia ſæpius factum eſt, cum de Claudicatione eſſet injecta mentio, ut inter cæteras cauſas deſcripta ſint vitia in ea junctura quæ inter femoris caput, & Innominati oſſis acetabulum intercedit. Huc ſequens ſpectabit hiſtoria, peculiaria quædam habens, quæ in ſcriptis alias non legiſti.

10. MULIER annos nata ſeptem & ſeptuaginta, in lucem edita fuerat, & vixerat ſana, filium quoque feliciter pepererat. Secundo autem partu qui difficillimus fuit, enixa filiam (quæ hæc narravit) doloribus ad iſchiadicam regionem dexteram corripi cœpit, & claudicare. Hæc mala neque ars ullis remediis, neque natura, etſi fortius, quartuſque partus felix fuit; tollere unquam, aut minuere potuerunt: quin ſæpe etiam cadebat, quod pondus corporis ſatis firme artus dexter non ferret. Denique in Noſocomium propter paupertatem magis quam ob morbum, admiſſa, ibi annum, & menſes aliquot fere ſemper cubuit propterea quia ſi ſurgere conaretur, dolores exaſperabantur. Appetitu alimentorum vigente, viribus autem paulatim deficientibus, & ſubinde deſipere viſa, tandem ſenſim mortua eſt ſub initium A. 1754. CADAVERIS macilenti partes quædam non inutiles nobis fuerunt, tunc ibi plura, & varia recognoſcentibus, & demonſtrantibus. Cerebrum enim, cerebellum, medulla Oblongata ſic ſatis firma fuerunt; nam etſi Lateralibus ventriculis aquæ limpidæ mediocris copia inerat, plexus tamen Choroides rubebant, nec Tenuis meninx detrahentem facile ſequebatur, duo fere indicia, non diu aquam illam intra cranium fuiſſe.

[1] De Re Anat. l. 15. [2] Epiſt. 62. n. 11. & Epiſt. 63. n. 19.

Digitized by Google

fuisse. Uterum quoque tametsi inclinatum vidi in eandem partem in quam anicula hæc claudicaverat, & ovariis stipatum maxime contractis; ad reliqua tamen ostendenda fuit idoneus, & inter cætera ad monendos Studiosos Adolescentes, ne propter illud quod in I. Adversariis (1), vaccini, & muliebris uterini oculi situm comparans, olim scripseram, negare me, crederent, illius oculi, secundum naturam in muliere se habentis, coronam aliquanto; etsi non semper quanto Eustachii Icones (2) collatæ inter se indicant, ab anterioribus magis, quam a posterioribus, descendere. Femoris dexteri junctura cum acetabulo noviſſime examinavi: & cum vitium haud leve, ob eam sedem extrorsum in latus deformiter protuberantem, me deprehensurum, existimarem; non unum, sed plura, mox instituta dissectione, deprehendi, qua, ut facilius esset, certiusque ex comparatione judicium, utriusque femoris superiorem partem, & ossis utriusque Innominati inferiorem primum retexímus. Innominatum igitur os dexterum, sive exteriorem faciem inspiceres, ampliore in latus gyro, quam sinistrum, extendi videres, & crassiore exterius pariete acetabulum comprehendere. Acetabulum autem hoc dexterum orificio erat majori, quam sinistrum, nec flexili, ut illud supercilio quod vocant, sed osseo: figuraque, & dimensionibus, ut sinistrum sano, sic ipsum ab naturæ norma alieno capiti femoris prorsus respondebat. Hujus enim capitis forma non hemisphærii erat, sed coni. Coni autem basis externo quidem in latere ad radices ipsas incipiebat trochanteris majoris, cum in latere interno non parvo intervallo distaret a minori trochantere. Erat igitur acetabuli dexteri figura eadem quæ cavi coni, profunditas autem ab exteriori quidem latere permagna, ut ibi duplo propemodum profundius esset, quam sinistrum: glandulæ autem mucilaginosæ, quæ in sinistro major esse, quam soleat, & ex sua fovea quasi prominere videbatur, ejus, inquam, glandulæ, & foveæ vix, ac ne vix quidem in dextero quidquam erat. Sed & cartilaginea crusta, quæ alba, & nitida a sinistris tum acetabuli, tum capitis femoris superficiem secundum naturam convestiebat, fusca, & lucida a dexteris conspiciebatur, & præterea hic illic rubens. Quæ cum satis omnia, & simul quam flaccidum esset ligamentum quod teres vocant, capitis femoris dexteri, animadvertissem; cum caput idem serra, a vertice ad basim per axem ducta, secari jussi, sectionemque in proximam quoque femoris partem produci, ut quid interius discriminis esset, cognoscerem. Quod manifestissimum fuit. Nam etsi hæc, & illud firma sua ossea lamina undique obducto cernebantur; medulla tamen quam pars hæc femoris proxima, & quam caput intra cancellos continebat suos, cum in hoc ex albo subflava, ad aquosam magis, quam ad oleosam, ubi premeres inter digitos, naturam inclinaret; in parte illa femoris ad rubedinem magis, & ad oleosam vergebat naturam. Denique cum femur utrumque inter se compararem; animadversione digna visa est ejus partis quæ, interjecto aliquanto intervallo, trochanteribus suberat, tum figura quæ a terete multum discrepans, ad angulosam propius accedebat, tum incurvatio ad modum segmenti arcus sua convexa parte anteriora spectantis: quæ incurvatio major tamen in sinistro erat femore, quam in dextero; id quod facilius intelligeres, si dolores, & claudicatio eo tempore jam fuissent quo ossa adhuc flexilia magis cederent corporis ponderi in illo artu quo puellula, ut magis firmo, & dolores minus movente, magis niti consuevisset.

11. Quid ergo est? Num filia non verum narrabat? an mater non sine structuræ vitiis quibusdam ex iis quæ descripsimus, nata, modice jam ab initio, & juventute florens, claudicabat? Ubi autem ex difficillimo partu, unde aliis aliter claudicationem accidisse, a me alibi (3) memoratum est, nova causa ad structuræ vitium accessit, tum vero acerbi dolores, & claudicatio manifestissima advenere? & mater, ut mulierum mos est, inde potius quasi per infortunium, quam ab ortu ipso, credi

[1] n. 15. [2] Tab. 14. Fig. 3. & 4. [3] Epist. 48. n. 32.

Digitized by Google

credi maluit ſuum morbum extitiſſe? Certe eas omnes, & ejuſmodi, quales deprehenſæ a nobis ſunt, mutationes in oſſibus contigiſſe adultæ mulieris, & duorum filiorum jam matris, non facile quiſpiam exiſtimabit, præſertim cum humorem illum quem acceſſiſſe, & iſchiadicos feciſſe dolores, arbitrari poſſit, ne ea quidem acrimonia fuiſſe præditum, animadvertet, quam in clauda altera, & ab iſchiade male habita muliere (1) ex eroſione cartilaginis, femoris caput obducentis, & ex ſanguinolenta acetabuli facie cognovi. Quam tamen hiſtoriam, ſi vis, relegito, & cum illa hanc conjungito, aut, ſi mavis, cum iis etiam in quibus ut in hac, ſimul claudicationem, ſimul uteri inclinationem propoſui (2).

12. Hactenus quæ ipſe vidi; nunc accipe nonnulla in quæ interea legendo incidi, ab aliis tum viſa, tum animadverſa de articulorum morbis ad Ankyloſim, ad Arthritidem, ad alia vitia pertinentibus; quæ in Obſervationibus aut modo, aut alias a me allatis, commemoratiſve attinguntur. Ne ad plures te rejiciam; unam illam quam Epiſtola quoque ſuperiore (3) laudavi, Reimari Diſſertationem (4) inſpicito. Quod ad Ankiloſim ſpectat, primum narrat (5) quid Londini Cl. Hunterus in femoris oſſe viderit non ita pridem fracto, ut mollis adhuc eſſet callus utrique extremo interjectus, propullulantes videlicet ab utroque horum oſſeas fibras, ſanguifera autem vaſcula ab oſſis meditullio evidenter profecta, indeque intra callum producta. Hinc animadvertit Reimarus, ſi forte oſſium, ad juncturam efficiendam inter ſe accedentium, cruſta lædatur, progerminare utrinque poſſe fibras, & vaſcula, & cum oppoſitis conjungi, ſicque ankyloſim, quam veram vocat, & inſanabilem, efficere. Sed quam in diſſecto pueri genu conſpexit (6) factam a connectente extremas oppoſitarum partium cartilagines quadam tela *qualis fere ab inflammatione in thorace, alibique naſci ſolet*, eam vero non modo ſanari, ſed accidere etiam poſſe, non dubitat, ut caſu a vi ſubito illata, ut puta in lapſu, extenſo, aut flexo rigido articulo, rumpatur ejuſmodi cohæſio, ſicque Meekrenii Obſervationem quandam feliciter explicat, non facile aliter intelligendam. Et tu fortaſſe eodem referendas exiſtimabis ſubitas quaſdam adventitiæ junctura-rum inflexilitatis ſanationes per validam a Chirurgis factam, ſubjecti membri flexionem, aut contra ſi extendi hoc per ſe non poſſit, extenſionem, eodemque etiam crepitum pertinere qui tunc audiatur, nempe ad telæ ejuſmodi jam ſatis firmæ, non ad alius partis diſruptionem. Quo magis optandum eſſet, extare ſigna ankyloſis factæ ab hac tela: quæ ſi vera habet vaſa non ſecus ac quædam earum telarum per quas pulmones cum pleura connectuntur; credibile eſt, ut ibi, ſic quoque intra articulum læſionis aliquid olim præceſſiſſe, unde veluti de oſſium fractorum extremis diximus, & vaſa, & fibræ, ſed hæ membraneæ, potuerint expullulare.

13. Quod vero ad alios attinet articulorum morbos, quam variæ Obſervationes in Diſſertatione eadem occurrant, cum in illa in qua laudatum a me dixi, Epiſtola preſſe quidem, at ſic ſatis indicaverim; hic ea tantummodo attingam quæ ad morbum ſpectant, ut Reimarus ipſe agnoſcit (7), *ſingularem*, nimirum ad globulos intus oſſeos, exterius cartilagineos quos ſicuti A. 1746. intra Vetulæ genu deprehenderam, tibi diligenter deſcripſi Epiſtola LVII. (8) In Anglia, ubi rarus adeo apud nos morbus, non infrequens eſt, ut *vulgo* etiam vocent *mures in genu*, plura ille vidit, audivitve, & legit ejuſdem exempla. Libere per caveam articuli ejus vagantur huc illuc iſta corpuſcula, ut vix in uno, quantum ſine diſſectione percipere licuit, *corpuſculum adhærere quaſi ligamento cuidam viſum ſit, ut per totam commiſſuram vagari non poſſet*. Per ſe, aut manu in eas articuli ſedes compelluntur, ubi motui non officiant, nec dolores creent. Quibus in ſedibus per

reme-

(1) Epiſt. 57. n. 2. (2) Epiſt. 48. n. 32. & ſeqq. (3) n. 4.
(4) De Fungo Articulor. (5) §. 61. (6) §. 45. (7) §. 54. & ſeqq.
(8) n. 14.

Digitized by Google

remedia exterius adhibita, & circumjectas fascias nonnunquam sic retineri potuerunt, ut vel auxiliis ejusmodi postea omissis, rursus inde non exciderent. Sed alios motus impedimentum, aut, si movere conarentur, dolor coegit ad Chirurgos confugere, qui parietes articuli incidendo, illa eximerent, successu alias felici, alias ob ea quæ eorum parietum incisionibus supervenire posse, atque adeo non semel superveniſſe, diligens Auctor (1) adnotavit, sane funesto. De corpusculorum autem illorum origine, etsi duo exempla profert, unde videri possit, frustula esse quæ vi illata ab ossium extremis discerpta fuerint; tamen cum undique *cartilagine æquali vestita* spectentur, nec morbum semper vis extrinsecus illata præcesserit; nihil definiri ab se posse, prudenter fatetur ante ulterius exemplorum complurium examen. Itaque me non pœnitet quid non modo ipse, verum etiam Illustris ejus Præceptor Hallerus olim viderimus, ad te scripsisse. Fugit enim, ut fit, Eruditissimum Reimarum, negantem, in alio ac genu articulo sibi nota esse hujus morbi exempla; fugit, inquam, Halleri Observatio, qui morbum hunc in articulo maxillæ offendit, offenditque simul ibi cartilagines ex parte absumptas: quarum & ego nonnullas tunc vidi sulcatas, extenuatasque, nec tamen quantum ad multo pauciora quam ego invenerim, efficienda corpuscula satis esse potuisset; erant enim non viginti, sicut in Halleri Observatione, sed plura, & in iis non deerant quinque ea magnitudine, ut mediocres fere æquarent uvarum acinos: erantque omnia quæ uterque invenimus, globulorum forma; cum Reimarus non nisi unum memoret, aut, summum, duo, nec de magnitudine aut figura quidquam indicet, nisi unum fuisse *mole circiter phaseolum æquans*. Mihi autem peculiariter accidit, ut non omnia cartilagineo cortice induta, sed plura invenerim omnino ossea; at soluta nulla, sed omnia cartilaginibus, vel potius mucilaginosis glandulis continuata deprehendi: quanquam non difficile fieri posse, intellexi (2), ut in genu agitationibus inde aliqua avellerentur. Hæc igitur, quæ non repetendi, sed comparandi causa a me dicta sunt, vide num Reimari exemplis adjuncta, inservire possint ad nonnullas de origine morbi istius conjecturas vel excogitandas, vel confirmandas, vel interea seponendas.

14. Neque hic omitenda est illa quam laudatus idem Vir perpaucis verbis indicat (3), cum Cel. Gaubio habita Observatio; ad articulorum enim morbos; imo ad eum qui ab articulis nominatur, Arthritidem spectat. Scilicet in viro qui, cum podagra laborasset, hac cessante asthmaticus obierat, hic illic intra pulmones *materiam* deprehenderunt *albam*, *quibusdam partibus satis spissam*, *& gypseam naturam referentem*. Quod tu legens, eorum facile recordaberis, quæ de arthritica materia ad te scripsimus (4), sive cum articulos deferens, in alias partes incumbit, sive contra cum opportune e corpore eliminatur, ut per intestina, quemadmodum Albertinum vidisse, retulimus, *quasi ex calce* esset, *aut gypso recens coagmentato*, aut per lotii vias, cujusmodi præclaram historiam habes, ab Regia Scientiarum Academia Parisiensi (5) editam, viri quem levibus arthriticis insultibus per intervalla tentari incipientem, ab eorum reditu, multo, ut credibile est, graviore futuro, liberum fecerunt urinæ, quas per novem circiter menses lacteas reddidit, subsidente mox argillacea materia quæ intra unam, aut alteram horam ad gypsi perveniebat duritiem. At si non exeat, in articulos autem irruere nequeat, aut non pergat irruere; quam funesta inferat mala, ut tunc exemplo ostendimus (6) Eminentissimi Cardinalis Cornelii, sic confirmare nunc possemus Amplissimi alterius Cardinalis, atque adeo Aug. Imperatoris Caroli VII. exemplis, a Cl. Jo. Godofr. de Hahn (7) propositis, nisi statutum a nobis esset in aliis hic arthriticorum historiis non immorari; sed de longe alio morbi genere aliquid adjicere. At tu nihilominus utrumque Hahnii exemplum cum iis quæ de Cornelio Cardinali

(1) §. 26. & seqq. (2) n. 15. (3) in notula *e* ad §. 40. (4) Epist. 57. n. 9.
(5) Hist. A. 1747. Obs. Anat. 3. (6) Epist. 57. n. 10. (7) Hist. Podagræ & cæt. ad finem.

Digitized by Google

li ſcripſimus, haud inutiliter comparabis; in primo enim illorum & conſtitutionem corporis, & ſuſpicionem ſaltem de bilariæ veſiculæ calculo; in altero inventum calculum renum; in utroque autem ſymptomata quædam ad thoracem, caputque attinentia reperies, quæ in Cardinalis quoque noſtri caſu potes animadvertere.

15. Cum de Lue Venerea Epiſtolam ad te dedi LVIII. facile memineris, me eo pauciores in illa Obſervationes ſcripſiſſe, quod plures quas initio ibidem (1) ſingillatim indicavi, in aliis ſæpe Litteris miſeram occaſione variorum morborum quibuſcum ea lues conjungebatur. Ad illas nunc alias addes, & præſertim quam, de Aphonia ſcribens (2) ad vitia ſimul a virulenta gonorrhœa virili urethræ illata, pertinentem non omiſi. In fœmineis autem genitalibus quæ mala ab lue illa producta viderit Cl. Roederer us, ex ejus Diſſertatione de Uteri Scirrho (3) quæ, cum primum ſcripſi, necdum prodierat, & ex mea hac quam eo tempore nondum habueram, Obſervatione quæ mihi ſe obtulerint, cognoſces.

16. MULIEREM conſiſtente ætate, crurum œdemate, quod poſtea abierat, correptam fuiſſe, conſtabat; quis autem potiſſimum occidiſſet morbus, ignorabatur. Sed lue Venerea laboraſſe, dubium non erat. Nos, cum ad alia quæ ſecundum naturam eſſent, examinanda, & oſtendenda illius cadaver ante medium Martium A. 1754. in Noſocomio incideretur; hæc quæ ab naturæ modo aliena eſſent, adnotavimus. THORAX quidem nonnihil aquæ; Cranium vero, & cerebri ventriculi, & Spinæ cavum plus habuerunt. Venter autem uterum exhibuit in ſiniſtram partem valde inclinatum. Ab eademque parte nullum prorſus ovarii, nullum finis tubæ veſtigium perattente inquirenti mihi licuit deprehendere. Tuba enim, quantum videre potui, non cava, ſed ſolida, vix ab utero tractum digitorum tranſverſorum emenſa erat trium, cum ibi repente deſinebat; neque indicium læſionis, corruptionis cicatricis ullum vel minimum illic, aut in vicinia apparebat ut a primordiis uſque ſe ita res habuiſſe videretur. A dextris tuba finem quidem ad ovarium habebat; ſed ita cum hoc concretum, ut neque illius fimbriæ ullæ apparerent, neque ovarium, non exciſa quæ ſuper accreverat, tuba, poſſet in conſpectum venire, parvum præſertim, ut erat. Ex ſubalba conſtabat ſubſtantia, quæ inciſa, albido humore intus madens, albidoſque nonnullos concludens globulos conſpecta eſt. Uterus, dum una cum vagina, & veſica, quæ erat maxima, & lotio diſtenta, Rectoque inteſtino detraheretur, ſimul magna præter morem, in non pingui præſertim muliere, pinguedinis copia animadverſa eſt inteſtino illi circumjecta, ſimul grave olens ichor, aquæ ſimilis in qua caro recens lota eſt, e pudendo, & podice exibat. Uterini autem fundi interior facies tota uda erat humore lento, colore ſubflavo fuſco, & obſoleto, per quem rubentia puncta, & lineolæ tranſpiciebantur, quæ appreſſis ſubtus digitis creſcebant, ab expreſſo videlicet ſanguine. In cervice, & oſculo nihil erat adnotatione dignum. Sed lurida intus, & fuſca vagina univerſa in medio poſteriore pariete, aliquanto propius imo orificio, quam uteri oſculo, foramen habebat forma circuli, cujus diameter duos tranſverſos æquabat digitos, oris comprehenſum nigris, & peſſime olentibus. Id foramen in rectum inteſtinum patebat.

17. De Morbis a Veneno inductis, ad quos Epiſtola ſpectabat LIX. nihil habeo quod huc addam. Nam etſi non vulgaris fama laudes interea ad me pertulit, quas adverſus tum viperæ, tum rabidi canis morſus antidotus conſecuta eſt, a Specato Medico quem tibi alias merito laudavi, adinventa, Joanne Larber; tamen cum certior factus ſim, Diſſertationem a Cl. eodem Viro nunc ſcribi, qua ſua per eandem antidotum non ſolum in canibus experimenta, ſed in hominibus quoque feliciſſima curationum exempla complectitur; ad eam malo te rejicere, unde omnia plene, diſtincteque cognoſcas, quam pauca ipſe, eaque imperfecte, indicare. Illam igitur propediem, ut ſpero, prodituram expectabis. Vale.

(1) n. 2. (2) Epiſt. 63. n. 13. (3) n. 18.

Digitized by Google

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXX.

Pertinet ad promiſſa in extrema Epiſtola LXVI. ſimulque ad quoſdam Ventris, & Thoracis Morbos.

QUod de abſolutis hac etiam hyeme Diſſectionibus, & Exercitationibus gratularis; agnoſco benevolentiam erga me tuam. At ſimul ſentio quo præterea ſpectet iſta gratulatio, nempe ut admoneat quid in extrema Epiſtola promiſerim LXVI. me poſtquam illas abſolviſſem, eſſe facturum. Æquum poſtulas, neque committam, ut flagites. Quin continuo promiſſi mei ſummam non complebo ſolum, verum etiam cumulabo. Hiſtorias enim ſingulorum quæ poſt illam ad te miſſam Epiſtolam ſunt a me inſpecta, cadaverum, quales eæ cunque ſint, perſcribam; quanquam aliqua per ſe digna eſt quæ ſcribatur; ſic ulteriorum in illa Uvula perquirenda ſectionum qui exitus fuerit, cognoſces.

2. Quinque omnino fuerunt cadavera hac hyeme diſſecta, Exercitatis Profectoribus, nedum Juvenibus Studioſis quos Anatomen docerem, frequentiſſimis, inſpicientibus. Primum in Noſocomio ſectum eſt ante medium Decembrem A. 1759.

3. MULIERIS herniosæ, & ob hoc ipſum inflammatione inteſtinorum ſublatæ, cum viſcera pleraque detraxiſſent, ut partes ex reliquo corpore ſumerent, quas ad anatomica elementa, ut mihi mos eſt, demonſtranda apparerent; nihil niſi Caput, & Genitalia, ipſe examinavi.

CEREBRUM, etſi firmum erat, imo duriuſculum; tamen intra Laterales ventriculos Choroidum plexuum eam ipſam partem qua ſe ad angulum ſurſum reflectunt, ut Thalamos operiant nervorum Opticorum, obſeſſam utrinque habebant acervo quodam quaſi muci, cinerei obſoleti coloris, in ſphæroidis figuram conformati, tranſverſi digiti craſſitudine. Nihil autem erat aliud, niſi hydatidum acervus, quæ ei potiſſimum plexuum parti, quantumvis non ea copia, haud raro ſolent inſidere. In Genitalibus quidquam non fuit quod adnotatione dignum eſſet. Itaque annexam urinariam veſicam, quæ in ſe contracta erat, urethramque perſecui. Et in facie quidem illius interiore priuſquam ad orificium propius accederet, duas præter naturam exſtantes parvas, ſubrotundas, depreſſas, ſubrubras, læves quaſi glandulas conſpeximus; ad ipſum autem orificium, aut intra hoc nihil prorſus videre potuimus quod vel leviter promineret. Atque ut intelligas, quam attente, & diligenter quæſiverim; meos oculos tineola quædam inſolita non fugit, quæ per interiorem, poſterioremque urethræ ſuperficiem ad tractum pro urethræ brevitate non modicum recta ſecundum longitudinem deſcendebat, & medio in curſu nonnihil latior fiebat. Sed ea lineola non niſi infra urethræ initium ipſa incipiebat, humiliſque adeo erat, ut inter nigricantia illa quæ ſæpius per urethram muliebrem parallela deſcendere videmus ſanguifera vaſcula, percipi vix poſſet: quæ humilitas, & ſedes num ad eam pertinere poſſit quæ nobis deſcripta eſt, Uvulam, etiam tacente me, intelligis.

4. Secundum cadaver, ſub initium A. 1760. ibidem inciſum, plura quæ adnotarentur, digna obtulit: quamobrem mea quoque longior erit deſcriptio.

5. BAJULUS annos natus ad quinquaginta, bibaciſſimus, & hinc ſæpe ebrius, multi quoque cibi, nec tamen pravi, edax non modo non erat valetudinarius, ſed hactenus ſanus, ut ab ſociis ob ea quæ dicentur, ſedulo interrogatis, nihil aliud ſciri potuerit, niſi identidem de quadam moleſtia queri conſueviſſe, cujus ſedem manu epigaſtrio impoſita ad cordis ſcrobiculum deſignabat. Is igitur cum tres ante menſes in Noſocomium veniſſet propter febrem

Digitized by Google

febrem Tertianam continuam; hac ceſſante, obnoxius fieri cœpit alimentorum vomitionibus: quæ tempore aliquo intermiſſo, redierunt iterum, nec poſtea ad vitæ uſque finem deſierunt. Itaque etſi nihil unquam, niſi quæ ſumeret, eaque ſine ullo malo ſapore, aut odore evomebat, uno excepto generoſo vino quod *moſcatum* vocant, præter quod, cardiaci remedii loco datum, nihil quidquam toto ultimo vitæ menſe potuit, unde viveret, retinere; tamen ob id ipſum macie ſumma, & febre iterum, ſed lenta, preſſus, ad finem properabat ſuum, non de ventris tumore ullo, aut dolore in Noſocomio unquam conqueſtus, neque pulſibus, præter aliquam nonnunquam intermiſſionem, quidquam oſtendentibus, quod peculiariter diſpliceret. Vana omnia fuerunt intrinſecus, aut extrinſecus ad vomitiones compeſcendas adhibita. Quin argentum ipſum vivum, quod uno circiter ante obitum menſe, cum alvus minime reſpondens Iliacæ paſſionis metum incuteret, trium unciarum pondere datum fuerat, neque profuit, neque poſtea cum clyſteres dejicerentur, a quoquam viſum eſt; quanquam famuli cum alvus poſtea nonnihil reddere incepiſſet, cum fæcibus exiiſſe, crediderunt. MORTUI denique cadaver cum inſpicerem, ad eam maciem redactum vidi, ut in dorſo manuum, & pedum metacarpi, & metatarſi oſſa præclare poſſent demonſtrari, oculi autem ob pinguedinis a tergo defectum, mire introrſum retracti eſſent, ſani tamen, etſi ab lobulo ſiniſtræ auriculæ tenuis annulus ex oricalcho pendebat, indicium, ut ſæpius ſolet, morbi in proximo oculo olim prægreſſi. Cum forte os hiaret, paucos ſupereſſe dentes, animadverti. Hæc exterius; incidendo autem, in Ventre, Thorace, Capite ea deprehendi, quæ, ab hoc initium ducens, accurate deſcribam.

Cerebrum diſſecans, in Lateralibus ventriculis aquæ aliquantum, in plexibus autem Choroidibus eo ipſo loco ubi in ſuperiore cadavere plurimas, unam ſaltem hydatidem vidi, ſed majuſculam, quæ mucum pariter a primo mentiebatur: tum Pinealem glandulam exiguam, ſed non exiguum pro ea parvitate corpuſculum intus habentem, abnormi figura, durum, non friabile, colore ſubflavo obſoleto. Spinalis medulla; nam hanc quoque, & nobiliores quoſque nervos ſuis in ſedibus, ut ſolitus ſum, oſtendebam Diſcipulis; valde erat laxa. In Thorace cor vidi ſine ulla, ut expectabam, pinguedine; ſed, quod non expectabam in viro præſertim cujus procera potius erat ſtatura, & vita in laboribus attollendi, & ferendi onera ſemper fuerat, cordis eam parvitatem offendi quam in adultis unquam conſpexiſſe non memini; pueri enim cor videbatur, non viri, & omnibus quidem dimenſionibus, & his, proportione, reſpondente parietum tenuitate. Cæterum præter venas quæ in cordis ſuperficie alicubi erant varicoſæ, nihil extra, nihil intus vitii occurrit, ut neque in Aortæ valvulis, cujus tamen truncus videbatur eſſe dilatatus. Antequam de Ventre dico, omittere hic nequeo, diaphragma in centri ſui, ut vocant, nervei parte dextera factum fuiſſe oſſeum, aut certe ibi inter pleuram, & peritonæum oſſeam laminam fuiſſe non adeo tenuem, ſeſquidigitum tranſverſum longam, ſed anguſtam quodam præſertim prope alterum extremum loco; ad extremum autem alterum quo magis accedit, eo latior fit, ſed nuſquam latitudinem ſuperat apicis digiti minimi; aſſervavi enim, & cum hæc ſcriberem, ſub oculis habebam. Venter denique, ſi inteſtina, & ventriculum præſertim, excipias, nihil ferme habuit quod non eſſet intra naturæ modum. Inteſtina hic illic erant livida macula diſtincta; mitto id quod ex narrata diuturna rejectione alimentorum conſequitur, præter ſolitum tenuiora, Craſſa quoque; ſed hæc ad breviores tantum tractus, nec ſine recrementis, ſed perpaucis. At ventriculus inſolita in ſede, & mira longitudine, atque inflexione ſpectaculum nobis præbuit inuſitatum. Incipiens enim unde ſolet (neque enim hic œſophagi quidquam in ventrem deſcenderat) per ſiniſtrum ventris latus recta ad pubis uſque os ſe extendebat, inde autem ſe reflectens ſurſum, ac dextrorſum, in Duodenum inteſtinum deſinebat. Latitudine erat mediocri: nec aliud quam albam quandam, & tenuem quaſi pulti-

Digitized by Google

culam continebat, alimentorum, ut opinor, quorum partes quædam nonnunquam reſtitiſſent, reliquias. Nihilne igitur, inquis, in ventriculo erat argenti vivi? fuiſſe, credo; ſed dum ventriculus dimoveretur, in Duodenum inteſtinum tranſiiſſe. In quo nimirum, paulo ante per injectum vinculum non multo infra pylorum conſtricto, ad ſeſcunciam repertum eſt; at nullum in reliquis inteſtinis, ſicut ii quibus inquirendi cura data fuerat, retulerunt. Sed hæc poſtea. Antea autem cum pylori ſedem exterius contractando, duritiem percepiſſem; ventriculum aperiendo, pylori annulum videram in duas, treſve non magnas quidem, ſed duras, protuberantias quaſi diviſum. Dura erat etiam ventriculi pars pyloro proxima ad ſpatium bini tranſverſi digiti, craſſioribus factis ibi tunicis, & ad oſſeam duritiem accedentibus, non tamen revera oſſeis, neque eam partem coarctantibus, ſed quod flexiles minus eſſent, alimenta in Duodenum inteſtinum ſatis compellere non valentibus. Præter hæc, & levem in ventriculi interiore facie livorem, qui ab induratis illis tunicis ad brevem tractum extendebatur, nullum aliud vitium in eo viſcere animadverti. Sanam autem exterius veſicam, & lotii non multum continentem, cum antea in ſua ſede ſpectaſſem, & nonnulla quæ hujus loci non ſunt, adnotaſſem; aperui, ſanamque interius pariter comperi, ut annexam quoque urethram. Sed nullam omnino ad orificium, unde hæc incipit, videre potuimus ſubrotundam protuberantiam, id eſt Uvulam; cum ubi hæc eſſe debuiſſet, lineola illa dumtaxat tenuis in conſpectum veniret, quæ, uti ſolet, in Seminalem carunculam deſinebat.

6. Quanquam alias incidiſſe non memini in ſepti Tranſverſi oſſificationem; cordis tamen illa tanta parvitas, & aliena adeo ab naturæ conſuetudine ventriculi ſedes meum longe magis animum perculerunt; non facile invenientem rationem qua utramque illarum cum iis conciliarem quæ in vivo tum fuerant, tum deſuerant. Nam ſi ut cæteros muſculos, ita cor quoque in macie extrema imminui unquam vidiſſem; non quærerem certe quomodo ante maciem bajulo robur præſtare valuiſſet. Num igitur quod cor non poterat, ſupplebant arteriæ? Sed quomodo a corde, omitto ut carne, ita viribus minus valido, at propter parvitatem paucum ſanguinem, quem in eas contruderet, habente, urgeri earum parietes ſatis poterant, ut mox valentius ſe reſtituerent, illumque propellerent? Hæc tibi qui ingenio polles, diſpicienda libens relinquo, ut illud pariter quod ad iſtam attinet ventriculi ſedem. Nam aut a primordiis, aut a cauſa repetas, neceſſe eſt, quæ ejus viſceris attulerit prolapſum, cujus tibi alias (1) exempla memoravimus. Sed ſi hoc alterum malis; defuiſſe, mirum eſt, ſigna quæ novum hunc morbum inſolito dolore, aut tumore indicarent homini præſertim minime valetudinario. At ſi a primordiis uſque repetas; non minus eſſe mirum, intelligis, laborantis ventriculi indicia manifeſtiſſima non modo nunquam fuiſſe, imo quantum viſcus id vigeret, ingeſtam aſſidue, & digeſtam non vini ſolum, ſed & ciborum, haud ſatis a perpaucis dentibus ſubactorum, tantam copiam oſtendiſſe, donec poſt febrem illam Tertianam vomitiones primum acceſſere. Nam quod ejuſmodi vivendi norma pylorum denique, & proximam ventriculi partem ita vitiaverit, ut inverti potius ventriculi motus, quam compelli alimenta in Duodenum inteſtinum debuerint, veri adeo ſimile eſt, ut ab illa viſceris ſede neque ut congenita, neque ut nova deducere vomitus opus ſit, qui ſi a congenita, ſemper fuiſſent; ſi ab nova, non ſine hujus recentis mutationis indiciis acceſſiſſent. Sed ſcribere præſtat quæ in tertio cadavere adnotaverim.

7. LANARIUS juvenis, aut certe non multo major, cum in Noſocomio triduum, an quatriduum decubuiſſet, inſtante jam tempore quo publice Anatome erat inchoanda anno hoc 1760. e vita deceſſerat. Itaque in Theatrum cadaver illatum eſt, quod qui aſpexerant, præter ſtaturam potius magnam, ex nitida cute, & bono,

(1) Epiſt. 39. n. 24. & ſeqq. & Epiſt. 65. n. 15.

Digitized by Google

no, ut undique videbatur, habitu ad dissectiones idoneum existimaverant.

VENTER cum brevi intumuisset, ac virere cœpisset; quamvis suspicarer quid mali in Lanarii corpore latere posset, nec mox deesset qui certiorem me faceret, hunc alias sanguinem expectorasse; tamen dum melioris cadaveris copia fieret, ventris interea viscera demonstrare aggressus sum: quibus circumfusa quidem urinæ similis aqua, nec pauca, erat; sed vix ullus fœtor, & levis intestinorum livor animadvertebatur. Et sane omentum macrum erat, sed integrum: lien æquo major, nec paulo; sed neque durus, neque laxus: cystis felleæ tunicæ crassæ, & bilis pallidula; sed jecur sanum, & justa magnitudine: mesenterii glandulæ justo crassiores; sed non duræ. Nec in ventriculo, neque in ipsis, quamvis lividulis, ut dixi, intestinis vitii apparuit quidquam. Nam quod Colon in medio ferme suo illo transverso infra ventriculum tractu umbilicum versus descendebat, inde se ad hypochondrium sinistrum reflectens; inter varietates potius hic visum est, quam inter vitia referendum, ut illud certe; quanquam mihi antea non se obtulerat; quod arteria non tenuissima ab sinistra Emulgente ad vesicam usque urinariam ferebatur oblique adeo, ut in hujus posteriorem faciem prope dexteram Seminalem vesiculam se insereret. An vero ad varietates solum spectarent nulli flexus in Splenica arteria, aut sulci quidam pauci, qui per totam anteriorem utriusque renis faciem oblique nullo certo ordine ducebantur, ipse arbitraberis; certe renum structuram, atque substantiam, aliarumque omnium, quæ urinæ causa creatæ sunt, partium sanissimam deprehendi. Neque tamen intra imam vesicam, neque intra supremam urethræ partem videre ego, aut eorum qui plurimi aderant, quisquam potuit quidquam protuberans præter id quod in proximo superiore cadavere dictum est. Sed in hoc Partem ullam aliam demonstrare non perreximus; ad Thoracem enim fuisset transeundum, qui, ut suspicati eramus, & qui antequam tumulo mandaretur, obiter inspicere voluerunt, plane confirmarunt, pulmones continebat fracidos, & putridam, ac grave olentem, ex ipsis effusam, materiam.

8. Cadaver quartum, & quinctum utrumque mulierum fuit, quæ interea obierant in Nosocomio. Sed ex prima quædam tantummodo thoracis, & ventris in Gymnasium allata sunt viscera. Ab ea incipiamus.

9. ANUS ex ascite decesserat.

CORDIS substantia erat pallida. Ren sinister minor dextero, & superficie ob leves perpaucos quasi sulcos nonnihil inæquali, nihil tamen intus habuit quod ab naturæ consuetudine discreparet. Dum hæc inspicerem, animadverti, pro una duas inter se proximas, atque adeo contiguas, sed suo tamen singulas orificio præditas ex Aorta existere arterias Cœliacas, duas quoque Spermaticas venas ab sinistro Pampiniformi corpore in lateris ejusdem venam Emulgentem redire, alteramque tum de binis illis arteriis, tum de binis hisce venis esse altera minorem. Sed hæc a variante natura. Illud vero a morbo, quod in fundi uteri cavo exstabat ad latus rotunda, alba, dura, modica excrescentia. Aperta demum vesica urinaria, quæ omnino erat sana, conspexi quidem corpora illa duo quæ ab ureteribus descendunt, inter se non ad angulum, sed per curvum in quod abibant, corpus æque ac ipsa, crassum ac prominens convenire; at quidquam ab hoc mitti ad vesicæ orificium, quod digitum saltem transversum ab eo distabat, videre non potui, multo autem minus subrotundam ullam protuberantiam toto illo intervallo, aut intra urethram exstare.

10. VETULAM alteram pulmonis inflammatio, & ad hanc accedens alvi profluvium confecerant. Hujus cadaver, demptis omnibus, præter uterum, & vesicam urinariam, ventris visceribus, in Theatrum illatum est. THORACIS aperti lateri dextero inferior pulmonis lobus arcte adhærebat, qui lobus valde amplificatus, & gravis, cum dissectus esset, jecur elixum referebat. Cor quanto in Bajulo (1) minus fuerat, tanto ferme in hac muliere

(1) supra, n. 5.

re-

re majus erat, cujus alioquin ſtatura mediocris. Nec vero erat majus quod ejus cavearum parietes extenuati, diſtractique conſpicerentur, imo erant, ſi non majori, at juſta ſaltem craſſitudine, eorum autem columnæ, lacertique, ut auricularum etiam, craſſiores; ut minus mirarer, quod cæteroquin alias vidiſſe non recordor, Coronarias arterias orificia habere diametro ſuperantia lineas duas Bononienſes, & quæ eorum alterius lateri erat proxima, Adipoſam puta, ne ipſam quidem minimo eſſe oſculo: in venæ autem Pulmonaris Sinu, præter oſcula plura mediocria, orificium patere vix paulo minus, quam fuiſſe dixi arteriarum Coronariarum, quod cum incidiſſem, confluere in ipſum vidi venulas duas treſve, ſanguinem ex Sinus parietibus reducentes. Ejuſmodi cor ventriculos habuit plenos polypoſis concretionibus. Magnæ autem arteriæ quantum thorace concludebatur, inſpiciens, unum modo locum animadverti ubi interior ejus facies non lævis eſſet, introrſumque promineret, ibique inter tunicas duritiem oſſeam, non majus occupantem ſpatium, quam quod unguis poſſet digiti pollicis operire. Erat is locus a dextris ubi Aorta finito jam arcu, recta deſcendere incipiebat. Simul in oculos incurrit quidpiam adnotatione non indignum. Nam inter arterias quæ binæ, & binæ ab Aortæ jam deſcendentis poſteriore pariete ad partitionem uſque ejus trunci egrediuntur, pro binis unam aliquando egredi, rarum non eſt. Verum hic infra arteriarum Intercoſtalium Inferiorum duo ſuprema paria, tria proxima deſiderabantur, uno ter continenter oſculo pro duobus in medio occurrente, eoque non cæteris majori, neque ſtatim, ut ſæpius cum unum eſt, ſoleat, in gemina diviſo, imo ad tractum ſaltem tranſverſi digiti, quantum videlicet depoſitæ Aortæ adhærens relictum fuerat, in arteriam unicam producto. Sed viciſſim diaphragma (quando enim de varietatibus loqui cœpimus, hanc, quamvis non ita raro a nobis quidem & conſpectam, & oſtenſam, nolumus prætermittere) unius vice foraminis pro vena Cava in thoracem tranſmittenda, duo habuit, tenuiſſimo quidem interſtitio, ſed evidentiſſimo, diviſa. Venter denique in iis quæ relictæ in ipſo fuerant, infimis Partibus hæc exhibuit adnotanda. Ovarium utrumque, & præſertim dexterum, album, & grandius permulto quam conſuevit, & tuberoſum, ex tuberibus fiebat, ſive ex hydatidibus, quas inter majores erant aliquæ, præ cæteris aqua adeo diſtentæ, ut altiuſcule, ſi pungeres, proſiliret. Tuba utraque tamen ab illis erat omnino ſoluta. Uterini fundi interior facies ex rubro nigricabat, nempe a ſanguine pluribus locis ſubſiſtente, quem ſi ut exprimeres, digitos exterius utero ſubjiciebas, præ laxitate facies illa interior lacerabatur. Quæ res, atque altera, a me in eodem cadavere animadverſa, & hic pro raritate non reticenda, nempe de duobus nervis (1), in quos manu dumtaxat interpoſita Cruralem Poſteriorem ad ventris pelvim uſque diviſeram, cum alterum, qui paulo erat ſocio craſſior, cultro in duas ſecundum longitudinem partes diſcidiſſem, vas inter ejus fibras, hiſque propemodum parallelum, nec procul ab nervi ejuſdem axe offendi, ſanguine plenum, cujus diameter vaſis Bononienſem lineam ferme æquabat; hæ igitur, ut dicere inceperam, duæ res ſuſpicionem incuſſerant ſanguinis, ut in vaſis pelvis, & quæ ad hanc pertinent, ſic in veſica quoque, & urethra adnexa ea fortaſſe copia reſtitantis, ut meæ ſolitæ officeret perquiſitioni. Sed utraque aperta, urethræ quidem internam tunicam a vaſculis illis confertis, & ſecundum longitudinem parallelis totam nigricantem inveni, ſed eo magis, quo magis ad imum orificium deſcendebat ſuum, quod laxum erat, & laxatam a dextris ejuſdem tunicæ particulam, ut in quibuſdam aliis vidi mulieribus (2), extrorſum prolabi ſinebat; urethræ tamen ſuperior pars præter colorem nihil habebat quod Obſervationi obſtaret noſtræ, veſica autem ne id quidem. Saniſſima enim erat, & corpora illa duo exſtantia oſtendebat ab ureteribus profecta, & ſic ſatis ad angulum convenientia qui tranſ-

(1) Vid. Epiſt. 69. n. 2. (2) Epiſt. 50. n. 51. & Epiſt. 56. n. 22.

Digitized by Google

transversi digiti intervallo a vesicæ orificio distabat. Neque autem in hoc intervallo, neque in eo orificio, neque in proxima urethra subrotundum quidquam, & vel leviter protuberans meis, & mecum attente inspectantium oculis se se obtulit, & ut verbo dicam, Uvulæ illius nec vola, nec vestigium fuit.

11. Habes hujus meæ perquisitionis exitum in vesicis quinque repetitæ, quarum nullam morbus, aut urinæ copia, aut injectus aer distenderat, si tertiam excipias, in quam tamen vix tantum aeris immissum fuerat, quantum esset ad ejus ostendendam figuram satis. Nec plura hac hyeme cadavera dissecuimus; sed ex horum aliis alias partes quæ pro minus sanis substituerentur, accepimus, & sic nostris totam complectentibus Rem Anatomicam Exercitationibus hoc quoque anno, qui ab suscepto hoc gravissimo illam tradendi Munere quinctus nobis fuit & quadragesimus, finem haud infeliciter imposuimus.

12. Quod reliquum est, si forte miraris, me in his Litteris consuetudinem minus servasse meam, ad historias videlicet fere singulas aliquid, imo interdum plurima adnotandi, & contra, quas inter dissecandum varietates animadverteram, vix paucas, nec sæpe adeo dissectionibus interjiciendi; quod ad primum attinet, sic habeto, non feciſſe, tum quia cito quod pollicitus fueram, mittere placuit, tum quia de plerisque ejusdemmodi jam satis multa tot aliis Epistolis adnotaveram: quod vero ad alterum spectat, non tam feciſſe, ne Litterulæ hæ tibi forte viderentur esse breviores, quam quia spes jam incipit me deficere, tantum mihi adhuc vivendi tempus fore, ut seorsum in unum colligam quas omittebam, varietates, & complura item quibus esse locum inter morbidarum Partium descriptiones, identidem negabam, nempe observationibus quibusdam meis, ad Anatomen earundem Partium secundum naturam pertinentibus. Utrumque igitur pro tua humanitate æqui bonique facies, & Valebis.

FINIS TOMI QUARTI, ET ULTIMI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

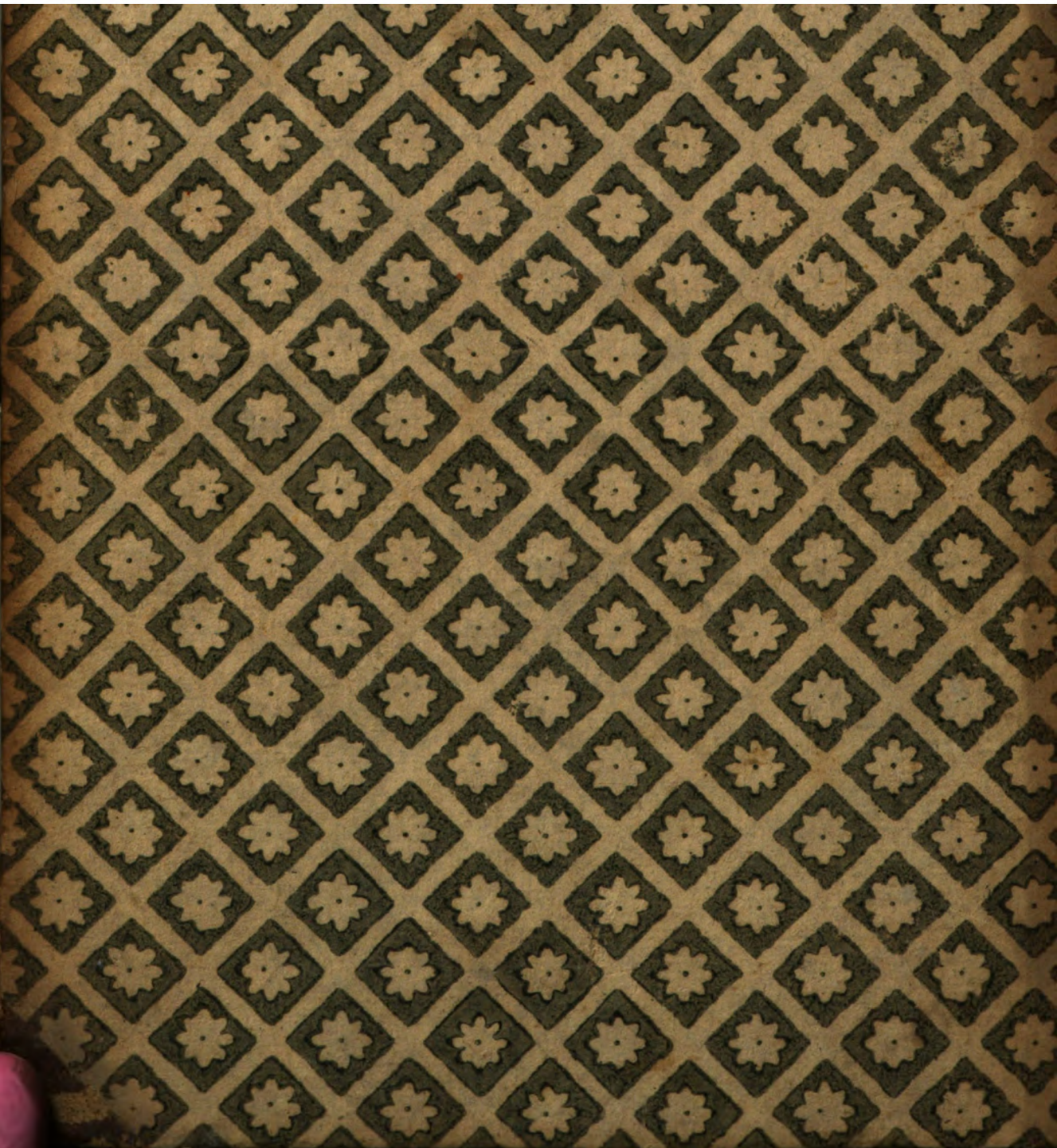
Digitized by Google